

OPVS
DEI
ADMIRABILE

OPVS DEI ADMIRABILE
Tribus Maximis apud Theologos celeb
accensendum. Seu.
Suprema Dignitatis, ac Potestatis Pl
S. Petro, ac Successoribus
a' Christo Dño. concessa, et
STVDIO DOMINICI SEGNERI
ANTIATIS V·I·D·EXPLICATA

PASCE OVES MEAS

TIBI DABO CLAVES REGNI COELORVM

Portæ Inferi non prævalebunt adversus eam

Petrus Miotte Sculpsit.

ALEXANDRO SEPTIMO

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO.

N rursus ad Pontificios pedes Imperatorum Regumque aduoluta capita: En Conciliorum, & Patrum, totiusque Ordinis Ecclesiastici culmen, summi Hierarchæ Cathedræ inclinatum: En cum ijs Orbem Christianum testificanda aduersus Christi Vicarium obseruantia ad supremum eius Tribunal prouocantem; Refert hanc pompam veterem Primatus Petri recens constructio, intra codicis angusti limites erecta opera nostra, minus quidem magnificè, quàm cum spectatrices habuit ad sui contemplationem effusas Populorum turbas, sed non minus frugifere, vt sperare licet, quòd Lectores sibi preparat, non Nationis vnius, aut ætatis: sed quasquot Respublica litteraria per orbem diffusa, & in æuum duratura, historiæ sacræ, & Catholicæ veritatis amantes in suo sinu complectetur. Quotus autem quisq; sit, modò sani capitis, & rectæ fidei, qui mundi vertices sapientia & probitate sublimes ad ima pedum oscula abiectos aspiciat; Aut Ecclesiæ astra doctrinæ, & sanctitatis splendida radijs, sui solis celsitatem adorantia intueatur, & non erigat cogitatione animum,

ad

ad fastigium superemmentis dignitatis, quo diuini potestas Numinis suum in terris Vicarium prouehere gauisa est; Et nihilominus aduersarios patitur infensissimos; Ministros Erebi emissarios, qui velut efferati canes latratus congeminare contra illam non cessant, inde maledicendi capientes ansam, vnde antiquæ hæreses ab ipsis renouatæ, auctæque excidium passæ sunt, & nouis impedire tempore cœlitus præuiso addubitare Nouatores non deberent. Quæ causa est, vt laudabile censendum sit eorum studium, & labor gloriosus, qui ab eorum conuitijs, ac maledictis asserere nituntur, Christos Domini super vineam illius custodes positos, & eorum Primatum nequicquam à Portis Inferi impetitum rationum minimè expugnabilium armis defendunt, Eòque firmamenta à tota antiquitate collecta dirigunt, vt Præfectura isthæc Ecclesiæ vniuersæ in Sancto Petro primitus instituta à Saluatore, & ad successores deriuata, argumentis validissimis è sacrario veritatis mutuatis, firmetur, & ex continuata vnius post alterum, ad ALEXANDRVM *vsque Septimum, subrogatione, euincatur esse legitima, ac cælestis; Quia verò vbi de Principatu agitur. res agitur Principum, plurimum momenti habet eorum sensus, nunquàm de iure suo tuendo remissus, semper ad illud ab aliena inuasione arcendum intensus, haud incongrua visa est illud exprimendi ratio, quæ pictis iconibus subijcit oculis exempla, quibus eorum plures, quàm altè de grandi dignitate Pontificum sentirent, contestatum hominibus, & Angelis sua demissione, & externis reuerentiæ signis voluere. Et tales quidem Primatus assertores imitari libuit, vt stylum, ac vericulum abstineremus à figuris, quæ ex opposito summorum Pontificum supremam, seueramque referrent in mundi Primatus authoritatem, siue quia molliorem rosam tractantibus satius visum est, manum à spinarum aculeis intactam seruare; siue quia aliunde probationes suppetunt, quæ & efficacius quod assumitur, suadeant: & ad dicendorum assensum placidius animos alliciant; Habet tamen decursus operis descriptas non materiatis lineamentis, sed virtutum coloribus expressas Pontificum Imagines, quorum fulgore ad sapientiæ speculum reflectente, Tuam* BEATISSIME PATER, *efformari facile aduertet, qui sparsas in illis multigenas gratiarum dotes, in*

te vno collectas ; comparatione non odibili, confitebitur. Ita fiet, vt qui illibenter tuas audis laudes, recenseri patiaris alienas, & animatum tui simulacrum è mutuis imaginibus in scenam nostri huius Primatus translatum, æquo animo contemplere, si paucorum saltem tui cognominum decora in hoc ceu Proscenio exposita, non ludicra, sed seria pompa contueri non graueris.

Pingi primo loco dignus est Alexander Primus Martyrij coronatus laurea, cui prælusit ardenti Dei amore, & fidei Christianæ propagandæ zelo, pietate, ac prudentia in legibus ad sacros ritus spectantibus statuendis, studio ad cultum diuinum amplificandum sollicito, et id generis ornamentis per multis, quibus nomen suum ita posteritati gloriosum reddidit, vt præ illis Magni Macedonis cognomen in parui appellationem demigrare queat.

Sequitur Secundus Alexander tum alijs virtutibus clarus: tum animi fortitudine memorandus, in Henrici Imperatoris ferenda persecutione: in Cadali ex Parmensi Episcopo Antipapæ creati vexatione toleranda, ac in repetendo à Suenone Daniæ Rege tributo, quod Romanæ debebatur Ecclesiæ, & serius, quam par erat, iniqua dissimulatione differebatur. Porrò eius in litteras, ac litteratos amor ex perpetuà cum ipsis conuersatione innotuit, & expertus est, Petrus Damiani, qui illius splendor, cuius familiaritate carere non sustinens, ab Eremo, in qua Deo, ac musis vacabat ad aulam suam euocauit, & honoribus, ac muneribus Ecclesiæ, quàm frugiferis addixit, quæ præclarè administrauit.

Neque minus fortunatus Alexander Tertius, Conciuis tuus quem doctrina, ac sapientia iuncta prudentia supra viros eius sæculi Eruditos extulit, & viam ad Pontificatum errauit. In eo annos ter circiter, & viginti residens, incredibile dictu est, quàm multa sit passus à Friderico Imperatore, et quaternis Pseudopapis illius adnisu intrusis, vt in ambiguo relictum sit fortius ne obluctantis fortunæ tulerit impetus, an felicius superarit: Illud memorabile, quod pro certo haberi contendunt scriptores historiarum non ignobiles, adactum tandem Imperatorem tumore deposito, ad pedes eius accessisse Venetijs, vbi inspectante nobilium, ac popularium multitudine innumera humilibus pedum osculis Pontificem placauisse, qua demissione Pax, &

a trans

tranquillitas Ecclesiæ restituta est, & Italiæ lætitia.

In Quarto Alexandro domicilium posuisse sibi pietatem erga Deum, dicta, factaque declarabant: neque erubuit magni Iudicij vir inscriptione solemni animi in cælum semper intenti indicia propalam exhibere, quippe Dauidicum illud vsurpare gloriosum suæ Maiestati ducens, sic diplomata, sic tabulas publicas, sic cætera monumenta inscribi gaudebat, quod frequenti ore proferre solitus erat.

Suscipe Domine Seruum tuum in bonum Neque tamen hæc cum Deo familiaritas à Pastoralis muneris sedula administratione mentem auertebat, aut in Ecclesiæ defensione, vbi illa opus esset; Etiam aduersus mundi potestates segnem reddebat: Nouit hoc Manfredus Siciliæ Regnum infestans, cuius audaciam, & impetum in inuasione Prouinciæ, *Sedi Romanæ subditæ animose compescuit. Nouere Germani Principes, quibus pro suà auctoritate seuerè edixit ne Friderici filium, adhuc Infantem admonerent* Imperio, *quod eorũ plerique functi Patris amici ipsi destinabant: quæ animi quidem generosi, et peruigilis signa sunt insignia, ast cæterorũ quæ fortiter, ac prudenter gessit comparatione, exigua existimari ipsemet Alexander facile pateretur.*

In quinti sane ALEXANDRI varietate fortunæ, & vitæ, actionumque serie, quis Dei cuncta regentis prouidentiam non miretur? Puer erat ita obscuræ sortis, vt neque ipse suam familiam, neque natale solum indicare posset: nisi quod Cretensem se esse inde sciret; quòd nusquam alibi fuisse non nesciret extra Cretam Insulam: incidit aliquando in oculos viri Religiosi ex Minoritarum Ordine, qui e vultu, ex oculis, ex responsis mendici altam indolem odoratus, curam eius suscepit, & vt maturũ vidit, habitu Sancti Francisci, volentem indui curauit. Ibi ad pietatem, & sapientiam educatus, ita feliciter gradus scientiarum emensus est, vt quà concionum elegantia, quà sacrarum disciplinarum professione nomen suum celeberrimum per Italiam *reddiderit vniuersam. Hinc à Principibus expetitus pares eorum admirationi honores sortiebatur, & cum eius opera apud summos Pontifices vterentur, adeò ipsis probata fuit, vt dignum Ecclesiasticis muneribus reputatum, post trium Episcopatuum Vicentini, Nouariensis, & Mediolanensis nusquam quæsitorum præstita magnifice, ac Religiose munia,*

ad

ad Cardinalitiam Purpuram sit euectus ab Innocentio Septimo, & post illum ad Pontificatū in Pisano Concilio electus fuerit. Hic velut coelum virtutum stellis ornatum, sed misericordia in primis claruit, quæ non tam sui, quam Egenorum iuris fecerat generosum pectus, ad largiendum prodigum; vt idcirco lepidè dicere soleret se fuiße Episcopum diuitem, Cardinalem pauperem Papam Mendicum, qualem videlicet effusa in pauperes erogatio efformauerat.

An ijs quoque heroibus accensendus Alexander Sextus cuius Paludamentum popularis rumor maledicentiæ insperserat puluere: sed quid quòd natalium splendori per Hispaniam coruscanti addiderat doctrinæ claritatem, in tractandis negotijs iudicij maturitatem; in legationibus obeundis prudentiam singularem, in Ecclesiæ tuendo Iure robur animi inuictum, & ijs affinia, quæ Purpuratis Patribus minimè ignota valide persuasere dignum esse, qui ad summum dignitatum gradum nulli indigno conferendum eueheretur? atque hæc pauca de Alexandris, qui Petri nauis clauum tenentes à fluctibus maris, & ab Erebi tempestatibus illam incolumem seruarunt.

Septimorum quoque Numerus in sacris litteris auguralis, cognomentum est nomina Pontificum nonnullorum mirifice illustrans, & velut nota aurea à reliquis discriminans.

In Ioanne Septimo *egregia erga Diuos, & præcipue erga Diuorum Reginam Religio eluxit ad eius opem in maximis Ecclesiæ necessitatibus confugere consuetus suæ spei fructus referebat vberrimos. Ille maximopere optandus, & vix sperandus, ni desideranti clienti sua virgo clementissima adfuißet, nimirum* Iustinianus *Imperator edito libro ritus Ecclesiæ Romanæ haud dubium quin Græci Impostoris impulsu, ludibrio exposuerat; sed Dei causam apud cœlestem Patronam agente Ioanne, mutato Consilio Palinodiam recantare, & honorem capitis Ecclesiarum omnium Romanæ restituere minime dedecorosum Maiestati Imperatoriæ reputauit Iustinianus, & Palidoniæ Codicem penitus à primo diuersum & pium, Summi Pontificis correctioni sponte subiecit Tantum valuit apud Deum deprecatio iusti Pontificis, & iniusti Principis de Ioannis sanctitate existimatio.*

De

De Gregorio Septimo audi Pontificiorum tum Electorum iudicia Nos sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdiaconi, & Diaconi, Præsbyteri; præsentibus Venerabilibus Episcopis, Abbatibus, Monachis, consentientibus pluribus turbis vtriusque ordinis, eligimus nobis in Summum Pontificem Hedobrandum Archidiaconum, virum Religione doctrina, iustitia præstantem, in aduersis constantem, in prosperis moderatum, pudicum modestum, sobrium, castum, hospitalem, ex quibus alijsque laudibus in cœlum tollitur, & ad solium Pontificium *vnanimi consensu, ac plausu extollitur.*

Innocentio Septimo ea debetur laus, quam scriptura sacra Moysi gentis hebraicæ ductori tribuit, quod scilicet vir mitissimus fuerit, Ideoque Pacificus, *mitis, probus, apud omnes audiret: quam pacis possessionem adeptus erat apud Deum quidem, per Conscientiæ* Puritatem, *ac subiectionem animi: cum hominibus benouolentia, & affabilitate; Secum ipso affectionum moderatione, vt meritò proinde à populis impensè amaretur, & à uiris doctis, quorum consuetudine delectabatur, encomijs soluta, & adstricta oratione celebraretur, adeo, vt* Panegirici *passim prodirent in lucem præclarissima eius facinora continentes. Addi etiam potuisset fortunati titulus, si venisset illis in mentem de creatis ab ipso Cardinalibus ominari, quorum tres successores habuit dignitatis, & virtutum heredes. Gregorium nempe XII. Alexandrum V. & Martinum V.*

Haud dissimilia narrant de alijs septimis scriptores eorum coæui; qui oculis vsurpauere, quæ mandarunt historiæ, & credenda rescribendaque Posteris reliquere, quibus voluptati fuit monumenta veterum recolere, & recentium additione locupletare. Apud istos in promptu est legere quæ Leo, quæ Bonifacius, quæ Stephanus, *quæ Vrbanus omnes septimi, vel animosè sunt aggressi, vel faliciter perfecere, quæ sustinendo aduersa, quæ resistendo aduersarijs Ecclesiæ, quæ eius tuendo* Iura, *quà disciplinam eiusdem, vel collapsam erigendo, vel erectam conseruando: Ad quæ omnia præstanda ita præsentem summi Numinis opem experti sunt, vt cum Clemente item Septimo pandere signa possent cum Epigraphe.*

Dominus refugium factus est nobis de generatione in generationem.

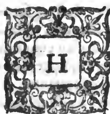
Sed

Sed quorsum hæc de Alexandris, & Septimis historica commemoratio? Nimirum vt consulatur futuris laudatoribus, quorum tantam copiam paritura sunt præclara actiones, & facta egregia post futura, quantam superstitis non tolerant Christiana Modestia, & contemptus mundanorum. Consultum autem fuerit si reuocetur illis in memoriam ingeniosum Zeuxis celeberrimi pictoris inuentum, qui à Crotoniatis rogatus, vt effigiem Helenæ in Iunonis templo collocandam pingeret petijt, vt elegantis formæ virgines ex vrbe selecta ad se adducerentur, e quibus ipse quinque formosissimas, ceu Prototypum meditati sibi proponeret operis, & ab earum singulis quod pulchrius natura formauerat, in vnum simulacrum mira arte collectū transtulit, & miraculum potius quàm simulacrum Crotoniatis præsentauit. Zeuxim imitabuntur, qui veritatis coloribus imaginem vitæ, ac Pontificatus tui in templo sapientiæ erigendam exprimet. P. BEATISSIME, & qui viuens laudari renuis, functus, (ò vtinam serò seroq.) sparsas in Alexandris, Septimisque natura, & gratia dotes, in Alexandro Septimo collectas floruisse demonstrabis. Et quidem vtraque in te ornando amica contentione certasse facilè videbitur; Ast in promouendo eas cōuentione mirifica dexteras iunxisse, etiamsi tacerent. Tronus iste æterno tibi decreto destinatus testaretur, quippe Pontificum formator, ac dator Deus, Patrum voluntates diù fluctuantes, distractasque momento temporis in te inclinauit, atque ima rationum humanarum, quibus plerumque ducuntur hominum mentes, ad sublimia diuinarum exciuit, quas pro Cardinali Chisio stare cætus Purpuratorum cælitus illustratus non dubitauit. Quæ profectò deliberatio fons lætitiæ fuit, qui per vniuersam Ecclesiam deriuatus, fructus peperit spei boni Maximi à suo capite in membra fidelium manaturi. Meam priuatam etiam atque etiam auget humanitas singularis, qua omnium ordinum homines complecti tibi in more, ac voluptate est, sed litterarum in primis amatores, & Musarū cultores, ad quorū imitationem aspirare me minimè inficior, & partus hic qualiscumque meus, satis aperte testatur. Ad hunc elaborandum impulere me zelus Domus Domini, & votum ipsi gratificandi, ad S. Petri Primatum in te cælitus deuolutum defendendum directum, vt instauratis nuper luporum

clamoribus ipsum impetentibus opponerem olorinos cantus, scriptura sacra, & Patrum Sanctorum decantata praeconia, quibus excitarentur Catholicorum animi ad sequenda Antiquitatis vestigia altè pressa ab Imperatoribus, ac Principibus, quos Catholica fides in sinu suo educauit, quos Conciliorum auctoritas in veritatis agnitione, defensioneque firmauit, quos exempla sanctorum intra caules Ecclesiae lactè Pietatis aluerunt: quos vera religio, vt Romanos Pontifices, tanquam legitimos Christi Vicarios venerari docuit, ac persuasit; Qua causa est, vt ex aequo non malum sperare liceat, aut sinistrum apud litteratos, & sanctae Sedis Amatores Iudicium, & forte etiam laudem nostro labori polliceri, quod associatus sit eorum studijs, qui Petram in qua fundata est Ecclesia, dirè à Portis Inferi oppugnatam, mirum quam validè propugnarunt; Certe quidem vel hoc vno contentus, ac laetus mansero, si non ingratum TVAE SANCTITATI opusculum meum fuisse intellexero, & tetigisse digito mihi videbor caelum, si tempori, ad quod spectasse me fateor opportunum, ac fructuosum indicauerit: Qualecumque tamen sit cum totum sit sacrum, non indignum videtur quod ad pedum tuorum admittatur oscula, et indè ad Religionis aram erectum appendatur, vt Anathema mea in Christi Domini Vicarium obseruantia.

A V-

AVCTORIS INTENTIO
ET PRAEMONITIO
AD LECTOREM.

VC ades Lector, & præcelsas Libani Cedros Caietanos, Baronios, Bellarminos, & alijs suppares Romanæ Cathedræ decora suspicis humiles nostras myricas ne despicias: Opposuere Heroes illi hæresi, Petri Sedem impetenti scripturarum sacrarum murum; eruditionis multigenæ clypeos, Historiæ gladios, argumentorum solidorum armaturam fortem; eo veritati, ac fidei Catholicæ triumphos erexere. Nobis anim us non est aduersus laruas prodire, nec hydræ repullulantis capita petere; Sed excellentiam Pontificię dignitatis duntaxat, à Christo Domino in Apostolo Petro, ac eius successoribus erectæ, diuinum esse opus ostendere, & alienæ relinquere curæ Mendaciorum tela contra illam ab Hæreticis iacta retundere; Sophismatum cauillos dissoluere, ratiocinationum offucias retexere, conuiciorum amarulentas punctiones dissimulare, quę diligentissimè iuxta, ac fœlicissimè, à Bellarmino prestita, spem adimere cæteris queunt eadem tentandi, nisi fortè quibus peculiare præberetur auxilium cœlitus eadem præstandi, quod Cardinali huic defuisse dubitare nequit, cui familiaris est Commentariorum eius diuinorum lectio: At verò Christi Domini priuilegia suo in Terris Vicario concessa recolere, & honorifica per se actio est; & ad augendum honorem illi, debitum, haud mediocriter conducibilis, quod noua tempora nouam pariant materiam, veteri superaddendam, & lucem afferant ad sectariorum haud om-

ninò

ninò obstinatorum caliginem depellendam, vt idcircò timenda minime sit reprehensio in eos cadens, qui actum agunt, præsertim S. Augustini consilij memori asserentis.

Vtile est plures à pluribus fieri libros diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de quæstionibus ijsdem, vt ad plurimos res ipsa perueniat, ad alios sic, ad alios autem sic &c. Sane quod ad vtilitatem spectat in promptu est coniectare futurum, nõn pœnitendum apud Catholicos lectores, visum iri laborem nostrum quorum plures Pontificij culminis admiratores sunt, at non recti æstimatores: quippe exteriorem pompam, & sæcularem dominatum spectantes, diuinam à Christo collatam potestatem, & Apostolicum Characterem, vel minus intelligunt; vel minoris faciunt quam eius excellentiæ debeatur, præsertim si pares, aut maiores in Regni terreni amplitudine Ius exerceant Imperandi, & in horum manus incidant opellæ nostræ, vel in oculos incurrant, quod facile contingere potest, Icones inibi exsculptæ Imperatorum hinc ad pedum oscula prouidentium; Inde fræna equitantium Pontificum tenentium; vnde attollant ad altiora mentes, & sub persona visibilis hominis honorem deferri inuisibili Christo cognoscentes, non iudicet indignum sua Maiestate Prædecessorum suorum exemplum imitari, & Dei in terris Vicarium omni reuerentia, & obsequio demereri: qui verò classe Principum non gaudent nobiles reliqui, & popularium vulgus, quos demissius, quam par est sentire plerumque cogit de Pontifice aliquis humanæ Infirmitatis neruus; Si sapientum, ac mundi primatum nouerint de tanta dignitate sensum, discretione salubri separare discent pretiosum concessæ diuinitus prærogatiuæ, à vili labis alicuius, si forte inspergatur, nostræ mortalitatis: qui fructus ab Eterodoxis, vt raro speretur, apud orthodoxos nõ erit infrequens, nec modicus incremẽto honoris, quem singularem postulat dignitas omniũ aliarum fastigium super

exce-

excedens. Vt tamen fuerit de re probabili, carere certe sua laude nequit cura deducendi in Theatrum gloriæ Pontifices à Deo suæ Ecclesiæ Præfectos, Suis fidelibus Pastores designatos, clauigeros regni Cælorum constitutos. In quo pio molimine cum subsidij plurimum suppeditauerint recensiti paulo superius doctores, qui controuersias aduersus antiquas recentesque hæreses conscribentes, illas iugulasse dicendi essent, nisi cum illis ageretur, qui à teneris in erroribus educati diuturnitate ita obduruere, vt veritati cedere nulla ratione sustineant, Tum non exiguum emolumentum experiri contingit à sanctorum hominum exemplis quos copiose Deus excitauit hac ætate qua Satan eius permissu, emisit ex orco plures qui septemtrionis Prouincias pestiferæ doctrinæ infecere peste, & alias per orbem sparsas inficere hactenus conantur,

Fatebor autem ingenue felicitati meæ ducere, quod adolescentiam in scholis Societ. IESV duxerim, vbi & à præceptorum eruditione, & à librorum ab ipsis in lucem editorum lectione viaticum reliquæ ætati comparaui, & non pauca adnotaui insignium doctrina, ac sanctitate virorum, quos Deus excitauit ad recentes hæreses Romani Pontificatus impugnatrices confutandas. Nimirum prouidentissimus Deus, qui nunquam Ecclesiam suam deserit, dedit huic sacræ familiæ seù dilectæ filiæ pro dote irriguum superius gratiæ, ac sanctitatis affluentis, & inferius doctrinæ exuberantis, è quibus riui limpidissimi manant ad Ecclesiæ campos irrigandos, & copiosa fruge fæcundandos.

Commode autem accidit, vt admouerē calamū aliquot eorum Commemorationi, & riuulos corriuarem ad Commentationum mearum areolas inspergendas, tam in eorum ornamētum, quam in Catholicæ veritatis de Romani Pontificis Primatu firmamentum.

Quod si causam fortasse quæras cur mirabili primatus opus tribus Maximis Theologorum Principe Diuo Thoma celebratis adnumerem induxere me in hanc deliberationem, &

c Chri-

Christi Dominici Instituentis auctoritas; & Patrum grauissimorum testimonia cunctis tam Ecclesiasticis, quam secularibus Prælationibus anteponentia; quorum longam seriem Alphabeti ordinem digestam obtulit Innocentio X. Theophilus Raynaudus Soc. Iesu Theologus in paucis nostri temporis eruditissimus in Onomastico, quod ex immensa doctrinæ sacræ prophanæque sylua collegit: Monitum tamen te velim Lector, cõparatum opus hoc mirabile tribus aliis maximis quoad ordinem, & respectum ad Deum optimum maximum iuxta Potentiæ ordinariæ viris operantem. Etenim à quæstione Metaphysica de absoluta Dei potentia, qua potestas Pontificia absolute augeri posset abstinendũ, id loci consultius duxi, quod instituto meo parum deseruiat, & aliena quin imò ab ipso videri possit: similitudo igitur in eo posita est, quod quemadmodum tria illa maxima dicuntur, quia Deum Maximum respiciunt, vt terminum dantem speciem super ceteras eiusdẽ generis speciosam ita Pontificia dignitas de facto prælata à Christo Domino dignitatibus omnibus est ea ratione qua Christi Vicaria instituta est, & supremæ decorata plenitudine potestatis vti Sancti Patres loquuntur, non per Hyperbolem Dei Bonitatem, ac Potentiam extollentes, sed ad veritatis amussim instituentis voluntatem è verbis Euangeliorum Institutionem ipsam examinantes, vt ex tractationis decursu, facile comprehensurum arbitror, qui ad eius lectionem benè affectum aduersus sacratiora istiusmodi dogmata animum attulerit, quæ etiam deprauatum, si à ratione seduci sinet ad sui assensum trahere valent.

Porrò Imperatorum aliquod Iconas Romanum Pontificem colentium libuit inserere, vt intelligat mundus, quam altè magnificèq; sentirent de tanta dignitate orbis culmina; quos imitari non puduit CHRISTINAM Sueciæ Reginam, vt ea veneratione, ac manus osculo; testaretur se ALEXANDRVM VII. Ecclesiæ Caput, ac Principem agnoscere, & venerari. Vale.

AD

AD CL. V.

DOMINICVM SEGNERVM I. V. D.

AMICVM SVVM,

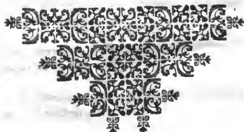
Quarti operis Dei mirabilis Encomiasten.

SCAZON

IACOBI ALBANI GIBBESII, M. D.

SVmmis tribus miraculum Dei quartum
Dum nectis, auges tu quidem, & facis quintum;
Scribendo luculenter hoc opus cœli,
Ætate in ista, cui senex fores impar.
Eugè architecte viuidæ sagax famæ,
Virtute macte, & candidis dolis, esto.
Sic quarta laudat Gratias Venus ternas:
Reddit Camœnas docta sic decem Sappho:
Sic ille septem Mira (quis fuit?) cantat.
Miranda tuque Numinis sequens facta
Vir vix adhùc, Mirandulanus es Doctor.

Im-

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendissimo Pat. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

M. Anania Sutr. & Nep. Epis. Vicesg.

Imprimatur,

F. Raymundus Capisuccus Magist. Sac. Palat. Apost. Ord. Pręd.

ROMAE, Typis HH. Corbelletti. M.D.C.LVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

INDEX CAPITVM

CAPITA PRIMÆ PARTIS.

a Cap. X.

Caput X.

Caput XI.

Caput XII.

Caput XIII.

Caput XIV.

Caput XV.

Caput XVI.

Caput XVII.

Capita Secundæ partis.

Caput I.

Caput II.

Caput III.

Caput IV.

C2

Capita Tertiæ Partis.

Ca-

Capita quartæ Partis.

OPVS

Iustinus Senior Imperator ad pedes S. Ioannis
Papæ Constantinopolim ingredientis procidit

Iustinianus II. Imp. Constantinum Papam summis honoribus a' Tiberio filio
Constantinopoli exceptum. Nicomediæ pedis osculo coronatus ueneratur.

Et tenentes frænum equi ipsius pro reuerentia Beati Petri
Stratoris officium exhibuimus c. Constantinus Dist.e 96.

Carolus Magnus Pipini Patris imitator Templum S. Petri ingressurus, Singulos Scalarum gradus in ascensu pie exosculatus Adrianum I. Pontificem præ foribus præstolantem reuerenter adorat.

Alexandro III. in Galliam proficiscenti occurrunt ad ligerim Reges duo Ludouicus Gallus, et Henricus Anglus pedites equitantem dextra, leuaque comitantur, ac fræno manibus apprehenso ad hospitium magnifice paratum deducunt.

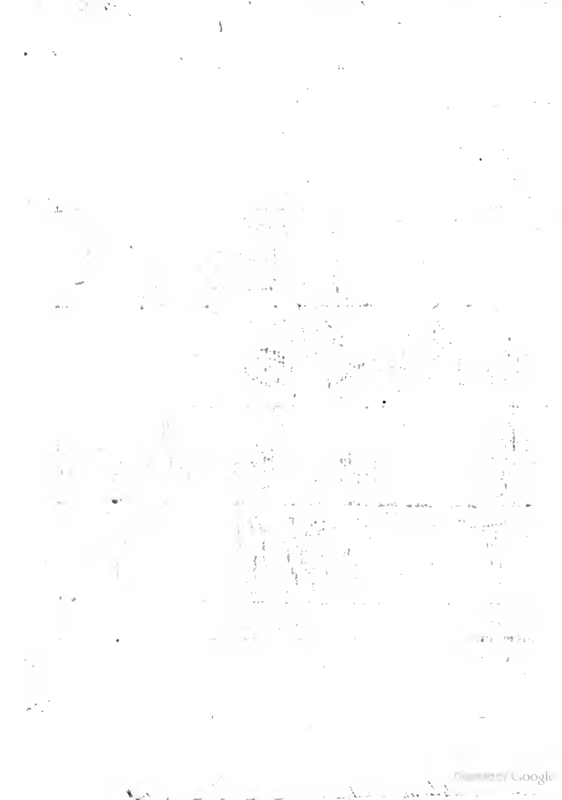

Cœlestino V. ad Christi Dni. Imitationem Asello insidere gestienti,
Carolus Siciliæ, et Carolus Martellus Vngariæ Reges fræna tenent.

Christina Regina Suecię abdicato Regno Venerando Pedis, et Manus osculo Supplex Alexandrum VII. adorat.

Petrus Miotte Sculpsit

OPVS DEI ADMIRABILE

PRIMATVS ROMANI PONTIFICIS

Tribus Maximis apud Theologos celeberrimis adnumerandum.

CAPVT PRIMVM.

1 *Primatus Petri Principis Apostolorum institutus à Christo Domino auctore Principatuum omnium vna est è Dignitatum maximis, quas idem Dominus in terris instituit.*

2 *Huius potestatis praeminentia ijs verbis: Quodcumque ligaueris &c. ostenditur.*

3 *Ideò dictorum verborum vi Primatum Romanum Ternario Theologorum Maximo accensemus, & Quartum Maximum dicimus.*

AD vos prouoco Theologorum Exedræ, si fortè Vaticanæ cathedræ gloriæ velificanti remoram faciendi Philologorum quempiam libido incessat, & Mantissam nostram Quarti Maximi, Ternario celeberrimo superadditam, aut arguat nouitatis, aut damnet vanitatis. Atqui nouum non est, quod antè millena sexcenta sæcula natum senectutem nescit, & ità ætate prouehitur, vt semper iuuenescat. Neque vanum dici potest quod solidiùs adamante cœlum habet pro firmamento, æternitatem pro mensura. Ades anime, & columnam veritate firmatam, nec tuis indigam sustentaculis, si stylo versare nequis,

neque manu attollere, & empyreo iam insertam altiùs euehi non posse, vel demonstra incredulis, vel adora venerabunda cum credulis Deum laudantibus, & magnalia eius prædicantibus. Etenim infinita eius potentia, ac bonitas immensa, quamquam excellentiæ suæ in creaturarum productione nullum agnoscit finem, nullis circumscribitur limitibus perfectionis, aut numeri, quia verbum nullum apud ipsum est impossibile; quædam nihilominus mens sibi fingit humana, quæ si vis attingeret creatiua, non esset omnipotens, quia illa posse esset im-
S. Aug. potentiæ, vt S. August. lib. 5 de Ciu. Dei c. 10. Vnde propterea quædam non potest, quia omnipotens est.

Quod effatum non in mala dumtaxat cadere putandum est, quæ summæ, vel sanctitati, vel fælicitati omnium experti miseriarum repugnantia sunt; vt peccatum, morbi, mors, & similia nostri generis infortunia, ac dedecora; sed etiam in ea, quæ in seipsis boni, ac honesti speciem præferunt, atq; vt talia imaginationi repræsentantur, aut intellectum dubitatione pulsant, clarè atque perspicuè dijudicare non valentem, arcenda ne sint ex aggregatione possibilium, an illi accensenda, & diuinæ potestati subijcienda. Exemplum de pluribus vnum sanè luculentum. Si veniat in mentem dubitare, produci ne possit humanitas Christi Domini humanitate melior, perfectiorue, suadeatq. ratio affirmandi, quòd Deus quolibet creato quantumuis perfecto, ac bono creare melius queat, ac excellentius: quæstionem dirimit Angelicus Doctor his verbis.

S.Thomas 1. p.q.25 a.6 ad vltim. „ Dicendum, inquit, quòd humanitas Christi ex hoc quod est „ vnita Deo & beatitudo creata ex hoc quod est fruitiò Dei, & „ Beata Virgo ex hoc quod est Mater Dei, habent quandã dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus, & ex hac parte non potest quicquam fieri melius eis, sicut non potest quicquam melius esse Deo.

Quæ sunt Tria illa Maxima apud Theologos, celebrata, quæ supra se in suo genere non admittunt Maius vllum, & in vertice consident nobilitatis supereminentiæ priuilegio gaudentis. Quære mihi, vel in naturæ vniuersitate, vel in gratiæ amplitudine

dine Quartum ijs Tribus annectendum, & si nullum inter ea, quæ condita sunt, peruestigando repereris, aduerte animum ad Romani Pontificatus splendorem, & excelsitatem, nec temeritatis, audaciæue superuacaneæ damnabis comparationem, quæ Diuinissimis quidem Tribus Maximis illum nō exæquet, sed adnumeret dignitatibus tali potestate, ac dominatione pollentibus, vt parem non compatiantur, nè dum superiorem ferant. Quemadmodum enim Virginis Deiparæ maternitas incomparabili dignitatis nitore fulget super omnes matres, nec similis illi, vel secunda reperiri potest, quia Dei mater est, qui excessu infinito filium quemlibet creatum superat; ita Christi Vicario, nulla æqualis dignitas, nulla superior potestas inter mortales reperitur. Etenim quanti existimanda facultas Apostolorum Principi liberalissimè elargita, & ab eo ad successores longa serie deriuata: *Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quodcumque solueris super terram erit solutum, & in cælis.* Qui dicit, omne vel quodcumque syllabis tantùm diuersum, nihil excludit, vt iccirco nulla ligandi, soluendiue potentia maior illa de facto sit, quæ cuncta complectitur, quæ ligari vel solui possunt non in terris modò, sed & in cœlo, in quod nulla vis, nullaue potestas se protendit, nisi cælestis, & humanæ cuilibet supereminens; quemadmodum enim numerus nullus maior illo est, qui comprehendit omnem numerum, nec perfectior vlla natura, vel essentia concipi potest illâ, quæ perfectionem omnem hoc est infinitam, absorbet, qualis sola diuina est Patris, Filij, & Spiritus Sancti; ità nec ligandi, soluendique potentia vlla excelsior illâ, quæ nullis ad hæc præstanda limitibus circumscribitur; vt iccirco summi perhonorifica vox illi conueniat, cui dignitas, & potestas qualibet alia maior collata est; vt meritò Bernardus lib. 2. de consid. c. 7. *Quis summus? Cui addi non possit.* Et mox. *Sic te existimo homo, vt ministrũ Christi, & quod absque praiudicio sanctitatis cuiuspiam dixerim summum planè inter ministros.* S. Bernard.

Cum de sanctitate, de gratia, de sapientia, cæterisque istiusmodi bonis agitur, in promptu est quolibet singulari denotato,

pro-

proferre alium, quem diuina potentia si velit, ipsi præferat, & donis excellentioribus cumulet, & prærogatiuis extollat: Cùm de potestate concessa Sancto Petro fit mentio, sistendum in illa est, nec alia admittenda in Ecclesia maior illâ, quæ plenissima

S.Tho. dicitur à S.Thoma opusc.contra errores Græcorum, & est super
„ omnem Prælationem. Transiuit quidem in Apostolos alios
„ (ait S. Leo) vis istius potestatis, sed non frustra vni commen-
„ datur, quod omnibus intimetur. Petro enim singulariter hoc
„ creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma propo-
„ nitur, &c.nô quia ab ipso, vt Ecclesiæ capite à Christo Domino constituto in Apostolos reliquos dignitas; ac iurisdictio immediatè sit deriuata, vt quibusdam arbitrari libitum ad Petri primatum extollendum; sed quia Petro cum præeminentię obseruabili nota concessa est, inter beatissimos Apostolos, ait

S. Leo. idem S.Leo ep.84 ad Anastas. Thessalonicen.c.11. *In similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset*

S.Cypr. *electio, vni tamen datum est, vt cæteris præemineret &c.* Et S. Cy-
„ prian.l. de vnit. Eccles.nu.4. Hoc erant vtique, & cæteri Apo-
„ stoli quod fuit Petrus pari consortio honoris, & potestatis, sed
„ exordium ab vnitate proficiscitur. Primatus Petro datur, vt
„ vna Christi Ecclesia, & cathedra vna monstretur &c. Paritas honoris in eo elucet, quod omnes à Christo Domino ad Apostolatum electi. Potestatis, quia omnibus dictum: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra; euntes ergo baptizate omnes gentes Matt. 28. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos &c. Quæcumq. alligaueritis super terram, erunt ligata, & in cœlis; & quęcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo, Math.18.

Quibus verborum formulis sensuum diuinorum plenissimis iurisdictionis efficacitas in vniuersas gentes omnibus Apostolis in commune elargita significatur, vt possent, vbiq. & sacramenta ministrare, & Episcopos constituere, & omnia Apostolica quocumque se conferrent, obire munera, nulli tamen eorum, excepto Petro, fas erat leges vniuersales toti Ecclesiæ imponere, aut aliquid ad regimen vniuersale statuere, aut Concilium Oecu-

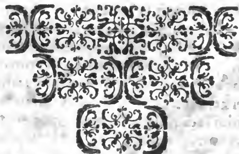
oumenicum congregare, aut de personis Apostolorum dispo-
nere huc illuc illos pro imperio mittendo; aut Librum aliquem, puta Marci Euangeliũ pro tota Ecclesia approbare: quę & similia Petro licebant munia (nec non cęteris Apostolis dependenter ab eo) pro tradita sibi à Christo Domino facultate; sed particulares dumtaxat Ecclesias regere, cum potestas hæc Petro reseruaretur, tanquam capiti totius Ecclesiæ à Christo constituto in clauium regni cœlorum largitione, & ouium pascendarum curæ delegatione, qua fundata est in ipso amplissima ordinaria potestas ad successores manatura, vt esset ordinatissima gubernationis forma sub vno Principe, qualis esse ægrè poterat, absq. subordinatione ad vnum Pastorem; vt iccirco in alijs Apostolis, eorumq. successoribus fuerit velut delegata iurisdictio cum eorum interitu emoriens, & quoad multa in exercitationis modo à Petri arbitrio pendens, vt post Bellarm. lib. 1. de Rom Pontif. & Suar. de Fide disp. 10. alij plures, cum quibus effatum nostrum de Quarto Maximo confirmare animus est, non ea quidem methodo, qua controuersiarum tractatores & eorum Princeps Bellarminus vsi sunt aduersus fidei hostes, eorum detegendo in arguẽdo fraudes, ac detegendo fallacias, in interpretando temeritatem, in innouando audaciam, in disputando proteruiam; sed ad lucem veritatis ab illis assertæ dissertationis seriem, ordinemque firmare, & argumentis omnino solidis ostendere Primatum Petri, hactenus in Romanis Pontificibus incolumem vegetumq. vnam esse ę Dignitatum maximis, quas Deus Principatuum omnium tàm secularium, quàm ecclesiasticorum auctor instituit, vt initio professus sum. Bellarm. Suar.

Et sanè cum de possibili instituta quęstio dubitationi quidem sit obnoxia apud eos, qui Dei omnipotentiam, hoc est Deum ipsum non negant, an videlicet, institutio Primatus in Ecclesia qualem Catholici agnoscunt, ac venerantur; acatholici inficiantur, ac floccifaciunt, an videlicet de facto talem instituere beneplaciti diuini fuerit, qua maior excogitari non possit, nos solum talem tuemur, qualem Oracula sancta proclamant: Conciliorum sacrorum consensus firmum ratumque peruolunt: Sa-

pientissimorum; & à Deo illuminatorum Patrum testimonia obfirmant; virorum doctissimorum argumenta persuadent; Principum, Regum Imperatorum delati honores, munerum largitiones magnificæ, plenissima reuerentiæ, ac submissionis obsequia fatentur illum, videlicet esse Maximum Primatum, quem nos Tribus Maximis accensemus, vt pote ad Christum Deum, qui est Maximus, ordinem dicentem cæteris Maxi-
„ mis persimilem. Præmittenda autem est, Petri Damiani au-
„ ctoritas serm. 26. Et licet adsistant Angeli præsidentis impe-
„ rium expectantes,& administratorij Spiritus assignata sibi mi-
„ nisteria sortiantur,nullus tamen eorum ligãdi, atque soluendi
S. Cypr. „ possidet potestatem. Adest Petrus, & ad eius arbitrium orbis
„ vniuersitas soluitur & ligatur,& præcedit Petri sententiam Re-
„ dẽptoris, quia non quod Christus, hoc ligat Petrus, sed quod
„ Petrus, hoc ligat Christus; ipso idipsum attestante: Quod-
„ cumque ligaueris super terram erit ligatum & in cœlis. O quàm potens dignitas, quàm digna potentia. Et expressius Cy-

Cyril. Al. ril. Alexãdrinus citatus à S. Thoma in opusculo relato sic asserens, sicut Christus accepit à Patre, Dux sceptrum Ecclesiæ gentium ex Israel egrediens super omnem principatum, & potestatem, super omne quodcumque est, vt ei cuncta curuentur, plenissimam potestatem, sic & Petro, & eius successoribus plenissimè commisit, & etiàm nulli alij, quàm Petro Christus quod suum est plenum &c.

Ad idem sunt Patres alij,& Concilia mox referenda.

Pro-

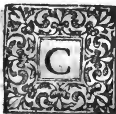
CAPVT II.

1 *Primatus Petri in Vniuersam Ecclesiam ex attestatione Dominica. Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam ostenditur.*

2 *Sanctissimorum Doctissimorumque Patrum testimonijs Primatus prædictus comprobatur.*

3 *Petrus quare dicatur Petra.*

4 *Quod sit Petra immortalis, & solida contra eos, qui eam euertere, vel demoliri nituntur ex alijs verbis Dominicis: Et porta Inferi non praualebunt aduersus eam, demonstratur.*

VM primus interroganti Domino; Quem dicunt homines esse filium hominis respondisset Petrus, *Tu es Christus Filius Dei viui*; respofuit Dominus *Beatus es Simon Bariona &c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praualebũt aduersus eam.* En petra benedictionis, ac ædificationis facta est petra maledictionis, & scãdali deluforibus, qui temerariè olim impegere in illam, & confracti ab illa sunt. Confractura procul dubio est etiam imitatores, qui ausu nefario demoliri, & euertere immobilem, ac immortalem connituntur. Qui sensus, obsecro, magis naturalis, & congruus verborum Christi Domini confessioni magnificæ Petri vicem rependere volentis, quàm si voces illæ, *& super hanc* Petram, quã videlicet, te esse dixi, *adificabo Ecclesiam meam*, hoc est committam tuæ curę regimen Ecclesiæ meæ, vt vice in ea regenda fungaris mea, & sis illius caput, tanquam corporis, cuius reliqui fideles sint membra. Neq. moram disparitas generis debet parere, quasi in masculino Petro, non cohæreat fœmineum Petra, etenim in Syriaco familiari Christo sermone Cephas legitur, & vocatur Petrus Ioan. 1. quo nomine significatur petra, saxum ru- Mat. 16

rupes, atque adeò nulla ibi est in genere variatio suadens aliam esse petram, super quam Ecclesiam fundandam à se profitetur, quàm illam, cui dixerat, *Tu es Petrus*: Interpres porrò Latinus versioni Græcæ adhærens Petrum non Petram vertit primo loco quod commodior de viro loquenti videretur mascula vox, & ei affinis Petrà, magis ædificio explicando conueniret, nec indecora est lusio in vocibus litterula vna, vel altera differentibus ad sensum à proferente intentum retinendum: sed præpostera omnino ludionum interpretatio Sanctis Patribus aduersaria, fatentibus videlicet Sancto Petro hoc loco promissum Primatum, qui postmodum Ioan. vlt. collatus est. Et pronomen demonstratiuũ *hanc Petram*, idem indicare, ac teipsum, sed retinuisse metaphoram Petræ Christum Dominum, quia aptior est ad ædificium explicandum.

Itaquè primarium Ecclesiæ fundamentum Christus est, ità vt eo sublato ædificatio nulla nè inchoari quidèm valeat, neque firmari, quo sensu dictum ab Apostolo, *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quòd positum est, quod est Christus Iesus* 1. Cor. 3. quia Christum prędicauerat, in quem crederent, & credendo salui fierent, & in ipsum tandem, & non in alium tanquam in Dei Filium, & mundi Redemptorem tenderet fides ab ipso prędicata, & propterea fundamentum fundamentorum ab
S. Aug. Augustino nominatur in ps. 86. Quia videlicet, & Prophetæ, & Apostoli reliqui fundamenta dicuntur Eph. 2. quod sua prædicatione, ac doctrina Ecclesiam fundauere; sed nulli eorum singulariter dictum; *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*: Nulli, *tibi dabo claues regni cælorum*, ob excellentem, ac generosã confessionem, *Tu es Christus Filius Dei viui*: Nulli commissa cura ouium vniuersarum, post elicitam ad eam promerendam dilectionis ter repetitam attestationem, quo innotesceret præter communem coapostolorum cœterorum prærogatiuam singulari priuilegio decoratum Petrum, vt secundùm Christum Dominum, qui primũ, ac independens est fundamentum, Petra seligeretur ampla, solidàque pro fundamento altero visibilis Ecclesiæ, cuius caput, ac fundator principalis futurus erat inuisibilis

post

post gloriosam in cœlos Ascensionem, ne visibile corpus ex varia membrorum compâge coalitum, exhiberet informe monstrum, cui caput deesset visibile ab inuisibilis perenni, benignoque pendens influxu. Quemadmodum igitur Petra, de qua populus Israëliticus in deserto bibebat, Christus erat, interprete Paulo 1. Cor. 10. typicè per illam aquis scatentem indicatus; S.Paul.
ità & Apostolus Petra Saluatoris nomenclatura appellatus est, & super quam fundare meditabatur Ecclesiæ substructionem, & de qua manaturi erant riui fidei, doctrinæ, regiminis, sanctitatis ad vniuersam illius faciem irrigandam; ità vt neque dignitatem dedeceat magistri cognomine sibi discipulum facere, cui virtutem nomini consentaneam largiatur; neque potentiam æquet de Petra caput, Principemque creare, qui potest de lapidibus filios Abrahæ suscitare. Sicut meus Pater, (ait S.Leo serm. 3. in anniu. suæ assumpsit) manifestauit diuinitatem meam; ita & ego tibi notam facio excellentiam meam: quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraquè vnum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere; tamen tu quoq. Petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecũ participatione cõmunia. Igitur sit Petra mystica Petrus, quã neque ventorum quatiat turbo; neque imbrium turbet eluuies; neque tempestatum impetus dimoueat; sed soliditatem suam agnoscat ab angulari lapide, qui facit vtraquè vnum, & stetit in confractione cribrantis Satanæ, ne fides discipulis laberetur. Sit etiam fundamentum Petrus, ast illi innixum, in quo omnis ędificatio constructa crescit in Templum Sãctum in Dño Ephes. 2. 21. & de quo loquuntur Patres asserentes Ecclesiam ędificatam esse super Petram, qui est Christus. Cœterùm sensus est communis Patrum eorumdem, qui super hanc Petram respondere non dubitant huic alteri priùs prolatæ, *Tu es Petrus*, ac proindè super fundatam Ecclesiam militantem nunquam ruinam perpessurã. Referuntur verbatim eorum auctoritates à doctissiimis recentioribus aduersùs Nouatores disputãtibus, proferre paucas operæ pretium, & decus fuerit, plures aggerere cum Catholicis S. Leo.

licis Euangelio candidè intellecto conformes minimè necessarium, & fortè tædiosum. Præeminentiam Petri suprà cæteros in ijs verbis agnoscunt Patres.

S. Aug. S.August.serm.15. de Sanctis. Petrum, inquit, fundamentum „ Ecclesię nominauit, & ideò dignè fundamentum hoc Eccle„sia colit, supra quod Ecclesiastici ædificij altitudo consurgit. Et quanquam lib. 1.retract.c.21.mentionem faciat dicti huius, & præferre videatur expositionem asserentem, quod Petra, super quam fundanda erat Ecclesia intelligeretur Christus; tamen „ ibidem subdit, harum duarum sententiarum quę sit probabi„lior, eligat Lector. Mouetur quia Dominus non dixit, Tu es „ Petra, sed tu es Petrus: quæ ratio non vrget, si dicatur Dominum Syriacè locutum, quo idiomatè Cephas Petram significat, vt Bellarminus, & alij de quo supra.

S. Ambrof. S.Ambros.relatus à S.Aug.ibidem. Qui sensus cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosij, vbi de gallo gallina„ceo ait. Hoc ipso Petra Ecclesię canente culpam diluit.serm. „ 68. & serm.47. Petra dicitur Petrus eo quod tanquam saxum „ immobile totius operis Christiani compagem, molemque „ contineat. & in c.1. ad Galat. Dignum fuit, vt cuperet (Paulus) „ videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delega„uerat Saluator curam Ecclesiarum.

S.Hier. S.Hieron.in c.16. Mat. *Secundum Metaphoram Petræ rectè dicitur, Ædificabo Ecclesiam meam super te.* Idem habet epist.57. ad Damasum.

S. Gregor. „ S.Greg.l.4. Regist.c.76. Cunctis Euangelium scientibus li„quet, quòd voce dominica sancto, & omnium Apostolorum „ Principi Apostolo Petro totius Ecclesię cura commissa est. Et „ mox. Ipsi dicitur. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædifica„bo Ecclesiam meam.

His Ecclesiæ Latinæ Doctoribus addantur è Gręca aliquot celebriores.

S. Gregor. Naz. S.Greg.Nanzian.de moderat. in disputat. seruan.mihi p.165. „ Vides, inquit, quemadmodum ex Christi discipulis magnis, „ vtique omnibus, & excelsis, atque electione dignis, hic Petra

voce.

„ vocetur, atque Ecclesię fundamenta fidei suæ credita habeat,
„ ille impensiùs amatur &c.

„ S.Basil.l.2.in Eunom. Petrus propter fidei excellentiam Ecclesiæ ædificationem in seipsum suscepit. S.Basil.

„ S. Athan. epist. ad Felicem. Tu es Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesię columnę, id est Episcopi, sunt confirmatæ. S. Athan.

„ S.Chrysost. hom. 2. in psalm. 50. Audi denique quid Petro dixerit Christus columnæ, & firmamento fidei, qui ob robur confessionis vocatus est Petrus, dicente Domino, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Et hom. 55. in Mat. Dominus ait, Tu es Petrus, & ego super te ædificabo Ecclesiam meam. S.Chrysost.

Recensentur longa serie plures à Bellarmino l.1.de Rom. Pōtif. c. 10. Mald. in c. 16. Mat. & alijs, quibus innaturalis explicatio visa est eorum, qui hanc Petram non de Petro, sed de alia re quapiam interpretantur, puta de confessione Petri, Tu es Christus &c. Et sanè Catholicos hanc Petram ad fidem, vel Petri cōfessionem omnium Apostolorum nomine factam conciliare, vtcumque non est difficile, dummodò persona Petri à particula. *Hanc*, eius inclusiua non excludatur; & fides, ac confessio non abstractè, vel in genere, sed concretè, ac in particulari intelligatur, vt sit sensus, fundabo Ecclesiam meam super hanc Petram, hoc est super teipsum interrogatione, & confessione probatum, fide solidatum, dilectione feruidum, sapientia, & prudentia ornatum, auctoritate ad regendum necessaria munitum, dignitate ceteris Apostolis prælatum: cui genuinæ interpretationi cedunt quæcumque aliæ excogitatæ sunt à catholicis nonnullis concedentibus promitti primatum Petro, sed insuper ad alios sensus trahentibus, aut morales, aut accommodatos, non germanos, & obuios legenti contextum Euangelij. Bellar.

Igitur Apostoli reliqui, & Prophetæ dicuntur fundamenta Ephes. 2. ratione doctrinæ diuinitùs acceptæ, qua Ecclesias per orbem fundarunt, & illuminarunt prædicando, & signis prædicationem confirmando, at S. Petrus fundamentum dicitur Ecclesiæ-

clesiæ absolutè non huius, vel illius particularis, quia sicut fundamento nititur domus, ità tota Ecclesia auctoritati, & regimini Petri; quod in ædificio materiali est fundamentum illud sustentans, hoc in spirituali ipsum regens, ac gubernans, quod auctoritatem supponit, ac potestatem: ideòque cùm dicit Dominus, *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, perindè est, ac dicere & hanc Petram idest teipsum ponam pro fundamento Ecclesiæ meę, vt illam regas, ac sustentes, ac proindè non solùm doctrina ad illam instruendam; sed etiam potestate ad exequenda, quæ rectè administrationi sunt necessaria te communiam.

Licet igitur ità concludere: Christus Dominus per hæc verba, *Tu es Petrus* &c. promittit S. Petro se ędificaturum Ecclesiam suam super ipsum, hoc est curam illius tanquam capiti specialiter commissurum, & pollicitationem deinceps impleuit. Igitur institutio primatus Petri auctorem habet Christum Dñi Dei filium, ac ideirco ex hoc capite vnum est è Maximis, quia nobilius principium, seu institutorem habere nequit. Antecedens notum est auctoritate Patrum prædicto modo verba Christi interpretantium, quibus vniuersalis congruit sensus Ecclesiæ Catholicę in concilijs generalibus explicatus. Consequentia est manifesta & promissio quidem Christi domini firmum fundamentum est ædificij super Petram, qui Petrus est erecti; at firmiùs etiam est promissionis adimpletio, de qua mox sermo futurus.

Cons

Confirmatio dictorum ex verbis sequentibus Tibi dabo claues regni cœlorum.

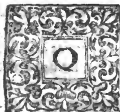
CAPVT III.

1 *Primatus Petri in vniuersam Ecclesiam confirmatur ex datione Clauium à Christo Domino, per quas Principatum, & curam totius Ecclesiæ fuisse illi concessam sensus est à primis vsquè Ecclesiæ temporibus.*

2 *Claues insigne Dominatus sunt.*

3 *Damnatur Hæreticorum error asserentium per dictam largitionem Clauium nihil plus cæteris Apostolis Petro concessum.*

4 *Defenditur Sanctus Petrus ab eorumdem Hæreticorum conuicijs.*

QVIS *Tibi*, non interpretetur de Petro, cui dictũ erat, *Tu es Petrus*? aut quis candidę mentis Lector induci possit, vt credat, hiatum à Christo factum per digressionem ad fidem, ad confessionem, *Tu es Christus*, vel ad animam fidelis cuiuslibet, aut ad Ecclesiam, & mox per regressum ad Petrum resumptam interruptam collocutionem, *Tibi dabo claues regni cœlorum*? Nonne ibi pronomen est secundę personę eiusdem, quam Simonem Bariona vocauerat beatam, cui Pater reuelauit, & non caro & Sanguis? illi igitur dantur claues, idest potestas in omnem Ecclesiam, per metaphoram clauium significata, quæ potestas cõplectitur ius ordinis & iurisdictionis, quo regimen constat Ecclesiæ, & fidelibus aperitur, aut clauditur regnum cœlorum. Qua Patrum retenta interpretatione eidem Petro claues regni cœlorum promittuntur opportunè dandæ ad soluendum & ligandũ necessariæ ab eo, qui omnia in pondere, ac mensura facere nouit. Quemadmodum autem per Metaphoram ædificij, & petræ declaratus est primatus Petri vocabulo fundandi vsurpato; ità alia assumitur metaphora clauium, quę & Principatum denotat, & potestatem eidem administrando congruam: quippè claues in-

insigne dominatus esse, è sacris edocemur litteris non semel; nam Apocalyp.1.dicitur Christus Dominus habere claues mortis & inferni, hoc est dominus esse mortis,ac vitæ; & c.7. habere clauē Dauid,qui aperit,& nemo claudit,qui claudit,& nemo aperit. Et allusio est ad illud Isaiæ c.22. *& dabo clauem domus Dauid super humerum eius,& aperiet,& non erit qui claudat,et claudet,et nō erit qui aperiat &c.* Quæ munera supremæ sunt potestatis,ac iurisdictionis; Igitur & claues regni cœlorum Petro dandæ symbola sunt potestatis primariæ super regnum cœlorum, quæ est Ecclesia; ità vt quæ ligauerit in ea, nemo soluat; & quæ soluerit,nemo ligare queat, quod perindè est,ac claudere,& aperire. Sumpta similitudo est ab humanis,in quibus sicut ius clauium portę Ciuitatis penes Principem est: & fores priuatę clauibus reserantur, & aperiuntur ad nutum Domini, cuius suprà domum vniuersam imperium signant. Ità D. Petro collatæ claues regni cœlorum ad hunc finem sunt, vt legitimè claudat, aperiatque siuè quod idem est, soluat, ac liget,& aperiat cœlum quando soluit, claudat, quando ligat; siuè deindè latiùs pateat claudere,& aperire, vt censet Caiet. siuè idem sit per duas metaphoras explicatum, vt Bellarmino videtur l.1.de Rom.Pon.c.12. Bellar. certè vtrumque maiùs quidem est,quàm per Euangelium conuertere homines ad fidem, aut declarare obstinatos æternis addici pœnis; quod quilibet potest Concionator. Exhibitæ sunt & Apostolis alijs claues ad aperiendum & claudendum Apostolatus functionibus opportunæ;sed Petro, vt vniuersali Principi à Christo solo dependenti, cæteris tanquā ab ipso quidèm missis,sed Petro subditis, qui toti præficitur Ecclesiæ. Eccè claues „ regni cœlestis accipit,potestas ei ligandi, atque soluendi tri„ buitur, cura ei totius Ecclesiæ, & principatus committitur,ait S.Greg. S.Greg.l.4. regist. ep. seu cap.76. secutus antiquitatis sensum à Concilijs & Patribus sanctè retentum, à quibus aberrare hæreticis tàm fuit libidini, quàm perditioni, dicerem etiam inscitiæ vituperabili, cum nihil ampliùs datum à Christo per clauium largitionem, quàm cæteris Apostolis obstinatissimâ contentione blaterant; nihil plùs, illis quàm vt per merum

præ-

prędicationis officiũ absolutos meritò fidei declararent, qui prędicantibus crederent, ligatos qui per incredulitatem eam continerent. Cęci ac cæcorum duces, qui in tanta Christi Domini verborum luce, in tanto apparatu præuiæ dispositionis ad meditatam dignitatem requisitæ, in excellentia muneris, ac oneris super humeros Petri singulariter imponenti hiserunt oculos, nè videant veritatem, & dum parem in ouibus, ac Pastore potestatem adstruunt, ordinem hierarchicum sapientissimè à Saluatore constitutũ insipienter destruũt, de causa illuminationis fecerunt sibi materiam cæcitatis, vt loquitur S. Leo serm. 8. de Natiuit. Dominiiat nobis cum Catholicis scribitur, nõ contra nouatores disputatio instituitur, quos pridem viri fortes in fide, & doctrina sana confixere. Vnum est quod à defensione Petri intactum præteriri par non est, cui impietatis inurunt notam, nec dignum Primatu censent à Christo habitum, quem dura increpatione castigatum palam est. *Vade post me Satana, non enim sapis quæ Dei sunt*, quasi non peius delictum negatio trina fuerit, quàm timentis excussit trepidatio, ac pusillanimitas; retractione à morte, ac passione, quam amoris adhuc diuinorum decretorum ignari vehementia suggerebat, & nihilominus eius oblitus Dominus fragilitatis maleficium prodiga beneficiorum erogatione compensauit: & fortè lapsum permisit in discipulo super cathedram Apostolicam euehendo, vt in ea positus compati disceret subditis suo magisterio, ac imperio prouehendis. Sed coarguenda fuerit Petri simplicitas iniquè ferentis amaritudinem calicis à Domino exsorbendi, non tamẽ vltrà progressa reprehensio, quàm vt aduersarium diuinorum inscium vocitaret, & præposteri amoris damnaret à passione, ac morte subeũda retrahentem. Sed fuerit acerrima obiurgatio, nunquid propterea immensam claritatem laudationis obfuscat, quæ vnicum Petrum inter omnes Apostolos reddit laudatissimum, *Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est*. Quodnam excelso encomio Christi, & meritò Petri respondeat præmium, nisi excelsum, sublime, singulare, qualis est Principatus super Ecclesiam vniuersam, non obstan-

ſtante diuinæ potētiæ, ac bonitati vetere infirmitatis macula errantis ouiculæ, & exaltante miſericordia iudicium de puluere, pauperes ſuper aſtra cæli erigente. Non inficiamur, Petrum os Apoſtolorum fuiſſe, vt Chryſ. in c. illud Math. 16. appellat, quòd omnium nomine diuinitatem Chriſti aſſeruerit, ſed aduertendum fatemur ſoli Petro dictum, *Beatus es Simon Bariona. Tu es Petrus, et ſuper hanc Petram ædificabo &c.* Quàm conuenientiùs aduerſarij cū S. Leone loquerentur; ille primus eſt in Domini confeſſione, qui primus eſt in Apoſtolica dignitate; vt intelligatur reſtricta ad illum promiſſio clauium, tanquam merces confeſſionis, quem pupugit aculeus reprehenſionis ob intempeſtiuum ſtudium auertendi à paſſione. Quòd ſi omnium Apoſtolorum nomine reſpondiſſet (quod fingere tamen non eſt neceſſe) partes egiſſet ſuperioris, cui pro ſubditis reſpondendi cura incumberet; Vt Princeps, inquit Cyril. l. 12. in Ioan. caputque cœterorum primus exclamat *Tu es Christus Filius Dei viui*; aſt negare Petrum Romæ fuiſſe, & inferre hinc Pontificem Romanum dicendum, ac ſucceſſores in primatu Romano partem non habere inſania eſt, etiam tribus Anticyris inſanabilis; pugnant aduerſùs eam terrarum orbis, templa, monumenta, ſepulchra, hiſtoriarum veterum fides, ſapientum conſenſus, vt mirum ſit, quomodo à Spiritu erroris ſeduci ſe paſſi ſint, qui certiſſimæ veritati litem indicere non reformidarint; & ſolem de cœlo detrahere temerario auſu, ac ſtultitia intoleranda tentarint. Illud vero, quòd filios inobedientiæ, ac rebelles malè torquet, priuilegium videlicet primatus Petri in eius Succeſſoribus continuari non tàm operosè probandum, quod fęliciſſimè pręſtitere fidei defenſores noſtro ſæculo ſtrenuiſſimi; quā delectabiliter commemorandum vt certum conteſtantibus.

S. Chr.

S. Leo. ſerm. 2. de SS. Petro, & Paulo

S. Cyril.

Interim quod ſicut è verbis Chriſti Domini. *Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,* probauimus collatū S. Petro Principatum Eccleſiæ, quia ità verba illa interpretantur Patres & concilia; ità & ex datione clauium idem confirmare licet quia per illas poteſtatem adnexam primatui eorumdem eſt ſenſus à primis vſque Eccleſiæ temporibus. ità S. Chryſ. hom. 55. ex

Ma-

Math. citatis verbis probat S. Petrum creatum esse totius Mundi Pastorem, & caput. idem S. Aug. serm. 28. de Sanctis. S. Hilarius Mat. 16. S. Leo ser. 2. in anniu. Assump. S. Greg. l. 4. Epist. 32. infert curam totius Ecclesiæ fuisse cōmissam S. Petro quia ipsi dicitur, *Tibi dabo claues Regni cælorum*. Sed magis adhuc explicatur quod.

Primatus Petri, & Successorum in vniuersam Ecclesiam à Christo Domino sit institutus, Ioan. 21.

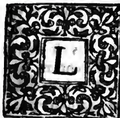
CAPVT IV.

1 *Sub trina Christi interrogatione, & Petri responsione Io. 21. tùm multa latent mysteria; tùm expressa vniuersa Ecclesia cura Petro demandatur.*

2 *Sermonem dirigi ad Petrum & non ad alios indicat verbum imperandi Pasce, quo Pastor constituitur vniuersalis Ecclesia.*

3 *Verba Christi Domini Pasce &c. clarè curam hanc vniuersalem super totam Ecclesiam indicant.*

4 *Ità SS. Patres Leo, Cyprianus, Bernardus &c.*

LVCVLENTA est Institutionis forma per verba præcipientia Ioan. 21. vbi Christus sub trinâ interrogatione, trinâque responsione mysteria multa cælauit, vnum expressit, hoc est Principatum & curam Ecclesiæ super humeros Petri imposuit, & fundamentum iecit ędificij, quod olim erecturū se pollicitus fuerat. *Simon Ioannis diligis me plus his?* Dicit ei, *Etiam Domine, Tu scis quia amo te*: Dicit ei: *Pasce agnos meos*. Dicit ei iterùm, *Simon Ioannis diligis me?* Dicit ei. *Etiam Domine, Tu scis quia amo te.* Dicit ei. *Pasce agnos meos.* Dicit ei tertiò. *Simon Ioannis amas me,* Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò. *Amas me*, & dixit ei, *Domine tu omnia nosti, tu scis quia amo te*. Dixit ei: *Pasce oues meas*. Post resurrectionem suam Dominus Beato Petro Apo-

E stolo

stolo post Regni claues, ad trinam æterni amoris professionem mysticâ insinuatione ter dixit, *Pasce oues meas*, ait S. Leo agnoscens, & in numero & in vocum significatione priuilegij Petro concessi singularitatem, & gentium, in quas extenditur, vniuersitatem; vt quid enim æterna Sapientia Verbum Patris, è cuius in assumpta carne loquentis ore velut aurea mala prodibant verba nunquam superflua, semper vtilia; nusquam redundantia, vbique tempori, locoquè accommoda ad contristationem vsq. Petri trinâ interpellatione sollicitat? & quod semel cum asseueratione fassus erat, iterùm iterùmque molestâ repetitione fateri cogit, cum ipse cordium scrutator nosset optimè, & suæ dona caritatis in Petri pectore recondita, & illius feruorem amoris plurium iam signorum declaratione manifestum? Nimirũ tàm præteritorum, quàm futurorum præscius Deus haud ignorabat, è portis inferorum olim nequam spiritus emersuros, qui luci fulgidæ Institutionis principatus huius offundere tenebras adniterētur, & neque commissum regimen, aut dominatum vlli, neque vni dictum *Pasce oues meas*. Hos in meridianâ cæcutire luce sententia ista manifesta redarguit, quæ mentem, ac finem proferentis sinè vlla ambiguitate prodit; & sub vsitata Pastoris similitudine præsidem gregi piscatorem præficit; hoc est curam regiminis ouium cum necessariâ potestate demandat; quæ mutila valdè est, ac imperfecta, si ad pastionem, cibique etiam spiritualis ministrationem coarctetur. Nonne Pastoris est intrà caulas, nè exerret, custodire gregem? nonne truculentam arcêre luporum rabiem? nonne ducere ad pascua, & reducere ad mapalia? morbidos à sanis segregare, infirmis medicamina prouidere, debilitatas humeris comportare? & similia plura præstare, quæ prætermitti à bono Pastore non debent; qualem præpositum suis ouibus à Summo Pastorum certissimum est cùm Petro, vt eas pasceret, præcipit; quod latiùs ciborum ministratione patet, quæ etiam in seruos erga Dominos cadit, & nihil insoliti, aut sublimioris ministerij continet, de quo præmonere Dominus audientes, ac testes, & per eos posteros voluit, cùm ter interrogauit, & excitatis eorum mentibus ad opus mi-

Serm. 2 in natal. Apost. Petri, & Pauli.

mirabile capiendum, tertiæ responsioni Pastoralis curæ dignitatisque primæ institutionem subnexuit; & non vagè prolatam, ac indeterminatè pronunciatam formam eius cuius intuitu disertè Simonem Ioannis interpellauerat, & dirigi ad illum discretâ ab alijs iussione per verbum imperandi in secunda persona vix ambigat, nisi qui significata vocum à naturali veroque sensu detorta cauillis, & violentâ interpretatione peruertit. *Amabo te*, quis interrogatur, Petrus, an Apostoli omnes; an qui aderãt tũc, & prandium à Christo sumpserant Ioannes, Andreas, Thomas, Nathanael &c. Nulli profectò dictum. *diligis me plus his*, qui videlicet audiunt, & non interrogantur; ac proindè nec ad ipsos tanquàm responsuros sermo dirigitur, aut cura Pastoralis imponitur. Adde quòd ei dicitur; *Cum esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas; cùm autèm senueris extendes manus tuas, & alius te cinget &c.* Nunquid in persona Petri hoc dictum Apostolis omnibus, quasi mors eadem maneret omnes, quos diuersa Tyrannorum tormenta perêmere, Euangelistam verò Ioannem perimere haud valuere. Iàm verò, quod vni Petro primatum in Ecclesia vniuersa concessum verba Christi significent, argumento est seria & tèr repetita interrogatio, & huic respondens terna præceptio. Agnoscunt in hoc numero Patres ad trinam negationem Petri allusionem; „ Redditur trinæ negationi „ trina confessio, ait Augustinus, nè minùs amori lingua ser„ uiat, quàm timori. ego profectò si vel Augustinum, vel Patrũ aliquem meę fauentem opinationi nácisci contigisset, non verèrer asserere Sanctissimæ Christi Domini humanitatis menti obuersatum esse adorandæ Trinitatis mysterium, eiusq. cultui, & honori ternariũ hoc interrogationum, respõsionum, præceptionum vertisse, & Trium Personarum nutu, iussuque in aula Imperatoria obsignatum veluti diploma Principatus Petro oblatũ fuisse; nec vllo modo poterat esse inefficax sacramentũ, quod simul ipsius Deitatis Vnitas operabatur, & Trinitas. Illud certùm, quod innuere suprà licuit, haud otiosè repetitum. *Simon Ioannis amas me, pasce agnos, pasce oues meas* vt insolito loquendi ritu, & crebrâ postulatione premere se mente aliquid magnum indi-

S. Aug. tract. 123. in Ioan.

caret

caret nusquàm aliàs indicatum, vt ad illud intelligendum excitaret discipulorum animos, & admiratione noui fauoris, ac præcelsæ dignitatis impleret, cui parem rem nullam viderat antiquitas, nullam visura est maiorem posteritas.

S. Leo. serm. 3. de assumpt. sua.

„ Magnum & mirabile (S. Leo) huic viro consortium potentiæ „ suæ tribuit diuina dignatio, & si quid cum eo commune cæ„teris voluit esse Principibus, nunquàm nisi per ipsum dedit „ quicquid alijs non negauit.

Eumdem institutionis magnificæ sensum præferunt verba sequentia, quorum nè vnus quidem apex, aut syllaba mysterio caret, aut prouidentia; *Pasce agnos meos* geminatùm; *pasce oues meas* indefinitè. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorũ sic absolutè, & indiscretè totæ commissæ sunt oues? „ Si me amas Petre pasce oues meas? Quas illius, vel illius popu„los Ciuitatis, aut regionis, aut certi Regni? Oues meas, inquit, „ Cui non planùm non designasse aliquas, sed assignasse om„nes? Nihil excipitur, vbi distinguitur nihil. Poterat, inquis, vniuersalis additione particulæ dubitationi occurrere, sicut quando dixit, *Docete omnes gentes*. Quis es tu, qui legem ponas vel Grammaticæ, vel Dialecticæ legibus, per quas licet indefinitam pro vniuersali dictione ponere, & quidem interdùm elegantiùs; aut minùs non eleganter vsurpare? Nonne si enuncies, homo est animal rationale, æquipollet propositio hæc alteri nota vniuersali præfixa; aut si dixeris, Angeli sunt incorporei, perindè est, ac si dicas, omnes Angeli? Et apud Iurisperitos Titius instituit Caium bonorum suorum hęredum, nullũ relinquit locũ dubitationi, quin vniuersorum? Et Dominus cum Ioan. 10. ait, *Cognosco oues meas*, nunquid opus habuit inutili complemẽto, *omnes*, ad declarandum quod lipis, ac tonsoribus innotuisse poterat, comprehendi Christi cognitione, absque vllius exclusione vniuersas?

S. Bern. l. 2. de consid. ad Eug. c. 8.

Sed & pronomen meos, ac meas illimitatæ dominationis, ac iuris in omnes gentes est, quarum sicut nulla à Christi hæreditate exempta est; itá neque vllá à Petri cura pastorali subtractá voluit. Neq. te valdè iuuaret effugium limitationis ad præde-

sti-

ſtinatos, quibus eſt eſca Caro Chriſti, & ſanguis potus in vitam æternam, quaſi iſti duntaxat ſint agni, & oues Chriſti à reproborum multitudine ſecreti, quos hœdis comparauit Dominus, & ad ſiniſtram collocauit æternis ſupplicijs addicendos; nàm etiam præordinatorum ad vitam æternam numerus latiſſimè per totam Eccleſiam diffuſus eſt, & hi omnes agni ſunt, & oues Chriſti, ac proindè curæ Petri commendati. Quanquam dum ſumus in hac vita, & à Domino peregrinamur, oues ſumus ouilis Domini, & velut piſces multigeni ſagenæ miſſæ in mare, quà colligendi in vaſa parata in littore, quà foris mittendi, & eijciēdi in damnationem. Itàq. latiſſimè omnes homines ſunt oues Chriſti hæredis vniuerſorum, & propter omnium ſalutem. Secundò magis ſtrictè oues dicuntur omnes fideles tàm boni, quā mali, quibus communia ſunt Sacramentorum paſcua, & Spiritualis refectio. Tertio magis propriè, ac ſtrictè oues ſunt electi in caritate fundati. Primis conuenit quod dicit Dominus Io. 10. *Alias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili*, & nihilominùs cordi ſibi eſſe, vt ad illud reducantur, oſtendit ibidē illis verbis *oportet me adducere, vt fiat vnum ouile, & vnus Paſtor*, quod de Petro, & eius Succeſſoribus S.Cypr. intepretatur l. 1. ep. 76. ad Magnum; vocans eos in Eccleſia Dei ordinatione ſuccidanea præſidentes. De ſecundis profertur parabola zizaniorum bono ſemini admiſtorum Matth. 13. vltimos ſolatur promiſſio Chriſti Io. 10. *Cognoſco oues, & cognoſcunt me meæ. Non peribunt in æternum. Non rapiet eas quiſquam de manu mea.* In nullas principatum concedunt Petro hoſtes Petri, In omnes agnoſcunt amici veritatis euidentiâ ſcripturarum edocti, & cœleſtium argumentorum lumine conuicti. Suas itaquè oues, ſuos agnos paſcendos, regendoſque Petro committit, tèrque præcipit: ſiue autē agnos, ſiue ouiculas legas, & vocum diuerſitas exhibeat, differentiam aliquam in ſignificato, ſi nihil diſcriminis in trium vocabulorum ſignificatione admittas, oues ſuas nullâ exceptâ paſcere mandat Petro Saluator, neque ſolùm populorum greges, Iudaici videlicet, atque Gentiles per agnos denotati regimini ſubijciuntur Paſtoris vnius; ſed & ouiculæ, & oues,

F hoc

hoc est Pastorum reliquorum, maiorum, minorumque Dei verbo, & baptismo, ac Sacramentorum pabulis regenerantium copia, ac multitudo gloriantur, se oues esse Christi & saluberrima dispositione comprehensos qua Regimen Monarchicum in Petro inchoandum Sapientia diuina constituit. Vnus Petrus de toto mundo eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesię Patribus praeponitur, vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multiq. Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.

Firmitas Primatus Petri aduersùs Tartareas Potestates.

CAPVT V.

1 *Quid significetur ijs verbis, & portæ Inferi &c.*
2 *Multis modis Diabolus exercet potentiam suam contra Ecclesiam.*
3 *Per Imperatores Gentiles:*
4 *Per Hæresiarchas, & eorum sectatores.*
5 *Eorum multiplices sectæ.*
6 *A Græcis infestis Primatui Romano variæ contradictiones.*
7 *Incommoda schismatum in Romana Sede.*

Mat.16

ET *portæ inferi non præualebunt aduersùs illam*; hoc est potentia Diaboli insurgentis ad oppugnandam Ecclesiam non solùm frustrà laborabit, quia superiorem ad resistendum suis conatibus inueniet; sed adeò firmam, ac validam experietur, vt illos infringat & vincat. Vtitur metaphorâ portarum Christus Dominus ad indicandam potentiam, quia in portis vrbium est potissima munitio, quam qui expugnant facilè reliquam ciuitatem inuadunt, ac potiuntur, & apta est Synecdoche partem pro toto vsurpans. *Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum.* Gen. 22.

Porro

Porrò Diabolus potentiam suam exercet aduersùs Ecclesiam multis modis, qui ad tria capita reduci possunt, violentæ scilicet dominationis, & crudelitatis; peruersæ doctrinæ; & falsæ prædicationis, absq. facultate corporaliter torquendi; & cunctorum copulatim, Nimirum qui prauis dogmatibus assensum denegant exilia, verbera, bonorum proscriptiones, neces pati coguntur; Inimici enim omnes Ecclesiæ quolibet errore cæcentur, vel malitiâ deprauentur, si accipiunt potestatem corporaliter affligendi, exercent eius patientiam; si tantūmodò malè sentiédo aduersantur, exercent eius sapientiam. Primi generis persecutiones passa est Ecclesia à Paganis Christo infensis. Secundi ab Hæreticis solùm calamo & voce veritatem impugnantibus. Tertij ab ijsdem seculari potentia fultis, & tormentis fideles vexantibus.

Quibus omnibus illud commune genus impugnationis est, vt in caput Ecclesiæ, hoc est in Pontificem Romanum iacula contorqueant, quod capite truncato eorum incitator Diabolus triumphet, & totum corpus concidere, fideique vinculum dissolui gaudeat. Aug. l. 18. ciu. c. 11. A

Romanos Imperatores aduersùs Romanos Pontifices adeò perfidus inflammauit, vt per trecentos circiter annos eorum in Christi gregem, & eius Pastores crudelissimè sæuierint, ducto à Nerone initio qui Sanctos Petrum, & Paulum morte damnauit vsquè ad Maximianum & Maxentium, qui omnes crudelitati, & Orco litauêre.

Illuxit serena dies Ecclesiæ à Constantini, ceu noui solis cõuersione, & Pontificiæ dignitatis splendor depulsâ persecutionum nube se diffundere cœpit, quoad hæresum caligine rursus obscurari cœpit, & Imperatorum Orientis ea infectorum maleuolentiæ liuore obduci. Non est veritus Constantius Arianorum fautor, ac promotor Liberium Papam Româ eijcere quod Athanasij condemnationi ab Arianis Episcopis latæ subscribere recusaret.

S. quoque Martinus in Chersonesum à Constante relegatus ærumnis confectus similē martyribus mortē passus est. Iustinia-

nus iunior Sergium Papam suæ hæresi aduersantem ad necem quæsiuit. Theodora Iustiniani vxor Eutychiana fœmina nequā ausa est Sylucrium Pontificem sanctissimum in exilium pellere: vt missos interim faciam Imperatores reliquos Orientales quà Arianos, quà Eutychianos, quà Monothelitas, quà Iconomachos, Valentem, Zenonem, Anastasiū, Theophilum, Leonem, Armenum, & alios vltrà viginti quatuor hæreticos contrà Romanam Sedem coniuratos, & cœteròqui vitijs palmaribus coopertos, vt ex historijs varijs refert Boz. Sig. 52. qui omnes in Pontifices Romanos potentiam, vim, furorem conuerterunt.

Neq. mitiùs plures Imperatorum Occidentalium cum ijsdem se gessere. Notæ apud historicos sunt tragædiæ quas excitauere Friderici, Henrici, Othones aduersùs Gregorium VII., Victorem III. Vrbanum II. Paschalem II. Gelasium II. & alios, quos anathematismis per varia conciliabula dānauere, aut violentâ depulsione de cathedra deiecere, aut alijs modis insontes, ac aduersùs eorum nequitias fortes, constantesque vexauere; Non semel iterùmue, sed sæpiùs, adeò vt decem numerentur Antipapæ quos illi in cathedram Romanā intrusere, eò etiam spectantes nonnulli eorum, vt Sedem ipsam Romanam, & non tantùm personas singulares penitùs excinderent, quod præstiturum se inani vaticinio Fridericus II. Gregorio IX. præcinere gloriæ ducebat. Sed omnium irriti conatus fuere, quia *Porta Inferi non præualebunt aduersus eam.*

Quid quod ipse Romanus populus, & quidam alij Italiæ Dynastæ non abstinuere iniurijs, & quidem atrocibus aduersùs legitimos ipsorum Pastores, quos spoliare Regno, & vitâ tentauere? Piget per hæc tragica excurrere probare volentem nullo vnquam impetu tā violento, ac truculento irruisse in Petri cathedram portas inferi, vt præualerent. Maius malum timendum videbatur ab hæresum multitudine, ac malignitate. Sed ijs etiā solidior est Petra, in qua fundatur Ecclesia.

S.Aug. S. Augustinus lib. de hæresibus, illarum 88. recēset, & plures ex illis perijsse testatur in psal. 57.

Theo-

Theodoretus lib. de hæreticis fabulis numerat 76. hæreses ad sua vsquè tempora exortas, & lib. 3. testatur omnes fermè extinctas esse. Theodoret.

Bellarm. De Notis Ecclesiæ c. 6. ducentas ad Lutheri vsq. sæculum meminit, & inter has fuere nunnullæ potentissimæ ob Imperatores, ac Principes, imò & Episcopos non paucos illis adhærentes, vt de Ariana compertum est, & hæ omnes in Romanum Pontificem impetum fecere, sed non præualuere, quia Sedes Petri in æternum stat, & illæ tandem concident quæ cum Luthero emersere, & stabit Ecclesia Catholica Romana aduersùs illas non minùs inter se diuisas, quàm ab Euangelio, & doctrinâ Apostolorum dissonas, quicquid vnaquæq. earum maximè se consonam esse perperam glorietur. Bellar.

Et quidèm in hæresum extinguendis incendijs diu Orientalis, & Occidentalis Ecclesiæ conuenere, & vnanimi cõsensu quà conciliorum, quà Pontificum Romanorũ definitione fidei vnitas per multa sæcula in suo flore conseruata est; sed vbi Diaboli inuidia in agro Constantinopolitano dissensionum zizania superseminauit, tunc verò insurrexere venti, ac turbines quales nunquam infestiores Petri Nauicula experta est, nec vsq. ad Antichristi persecutionem nouissimam experietur.

Primùm quidèm paria priuilegia Episcopo Constantinopolitano, ac Romano competere in Synodo Chalcedonensi Act. 16. definiuere; sed perperam, & per fraudes, ac absentibus Põtificijs Legatis, sinè quorum consensu, vt potè locum Pontificis supplentium, inualida sunt acta Conciliorum. Bellarm. Præf. in lib. de Rom. Pontif.

Deindè tempore Pelagij II. cœpit Episcopus Constantinopolitanus se Oecumenicum idest vniuersalem Ecclesiæ Episcopũ nominare, quem imitantes successores occasionem præbuere S. Gregorio, vt conquereretur de illis in Epistolis ad Mauritium Imper. ad Patriarchas Orientis, & ad ipsum Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, quibus clarè demonstrat, quàm præposterè indebitum sibi titulum arrogent, qui soli debetur Episcopo, quem Christus toti præfecit Ecclesię.

Deniquè apertè pronunciatum ab illis est Episcopum Roma-

num suo excidisse gradu ob additionem, *Filioq.* in Symbolo Constantinopolitano contrà decretum Synodi Ephesinę id vetātis, & in locum eius successisse Episcopum Constantinopolitanum, vt refert Sigibertus in Chronic.

Sigib. in Chron.

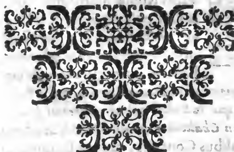
Hinc libri scripti contrà Primatum Romani Pontificis, inter quos in lucem nuper editus Latinitati donatus ab Illyrico hæretico, qui scriptus dicitur græcè à Nilo Thessalonicæ Archiepiscopo, & in bibliotheca regia Parisiensi asseruari. Præiuerat Photius Pseudopatriarcha Constantinopolitanus, qui Michaelis Balbi Imperatoris fauore suffultus contrà Nicolaum I. Pontificem, à quo damnatus fuerat, conciliabulum collegerat, & eò amentiæ progressus fuerat, vt in illum sententiam excōmunicationis ferret, quam iustè latam vt demonstraret, Libellum mendaciorum plenum,ac conuiciorum vulgauit; qui nihilominùs Basilij Imperatoris iussu, ac Ignatij suæ Sedi restituti nutu, pedibus conculcatus, & flammis exustus Romæ antè fores S.Petri; atq. vt Constantinopoli quoq. exureretur mandatum est, satagente Hadriano Nicolai Successore, & impigro defensore à calumnijs Photij, eius immemorandum facinus Patres octauæ Synodi execrati, non atramento, sed Sanguine Saluatoris intincto calamo condemnationis iudicium proferendum arbitrati sunt, ad detestandam impij hominis audaciam, ac temeritatem intolerandam.

Dioscorum pariter Episcopum Alexandrinum similia ausum octaua Synodus abominatur his verbis, quod in Papam Leonem Magnum,pręfractam,ac temerariam damnationis sen-
,, tentiam pronunciarit: cum nulla illi esset potestas Synodi co-
,, gendæ,vt in eodem Concilio Apostolici Vicarij testantur. Ad
,, horum igitur exempla quicunq. in illo impio conciliabulo
,, contrà Sedem Apostolicam, vel os aperire, vel manum præ-
,, tendere ausi sint, iustam vltionem non effugiant.
,, Prætereamus,inquit,S.Leo IX. nominatim replicare nona-
,, ginta,& eò ampliùs hæreses ab Orientis partibus, vel ab ipsis
,, Græcis diuerso tempore ex diuerso errore ad corrumpendam
,, Virginitatē Catholicæ Ecclesiæ Matris emergentes, dicendū

videtur

„ videtur ex parte quantas Cōstantinopolitana Ecclesia per Prę-
„ sules suos suscitauerit pestes, quas viriliter expugnauit, protri-
„ uit, & suffocauit Romana, & Apostolica Sedes &c. Numerat autem ibi Eusebium, Macedonium, Eudoxium, Demophilum, & alios vel hæresiarchas, vel hæresum Sectatores tàm inter se discordes quàm in oppugnanda Petri Sede concordes, sed illa tan-
„ tâ diuinitate munita est, ait S. Leo, vt eam nequè hæretica vn- S. Leo Serm. 2.
„ quam corrumpere prauitas, nec pagana potuerit superare per-
„ fidia.

Verùm isthæc malorum peruersitas à portis Inferi in Petri Cathedram inuecta, vt vis grauis, & periculosa fuerit, extrinseca tamen fuit illa lethalis videri poterat, quæ intima & intestinis schismatum dissidijs, non secus quàm sonticis humoribus in corpore, sedem ipsam diuellebat, & excidium minabatur. Et numerantur schismatum in Ecclesiæ Principatu diuersis temporibus pullulantium fermè triginta, quæ vexare, & vulnerare aliquatenùs valuere, excindere, aut perimere non valuere, quia Ecclesia in sua radice manet, in sua vite, in sua charitate manet, vt loquitur S. August. l. 1. de Symb. ad cathec. l. 9. & portæ Inferi non præualebunt aduersus eam. S. Aug.

Ho-

Honor delatus à Concilijs Oecumenicis Pontificibus Romanis.

CAPVT VI.

1 *Primatum Petri, & Successorum Pontificum super vniuersam Christi Ecclesiam agnoscunt quatuor Concilia generalia. Et primùm de Niceno.*

2 *Canones Niceni, & præcipuè Sextus adstruentes Dignitatem Pontificiam ab Arianis à qua damnati fuerant lacerati crematique sunt.*

3 *Canones, tertius, sextus, & trigesimus nonus. & alij plures Nicæna Synodi de Primatu Pontificis quid senserint.*

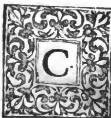
4 *Primatus Romani Pontificis non est honoris duntaxat, sed Iurisdictionis, & Potestatis.*

5 *Concilia nequeunt celebrari inconsulto Pontifice.*

6 *In grauioribus causis ad Apostolicam sedem fit recursus.*

7 *Concilium Nicænum quomodo, & à quibus cœptum.*

8 *Decreta Nicænæ Synodi ad Pontificem Romanum pro firmitate à Patribus transmissa sunt.*

De iisdem 4. Synodis agitur dist. 15. c. canones ca. sicut, can. S. Rom.

CDe Sum. Trin. & Fid. Cathol. in l. Inter claras rescribens Imper. Iustinianus Senior Ioanni Vrbis Romæ Beatissimo Pontifici in Epistola ibid. posita quę incipit: Nos reddentes &c. ait: *Suscipimus autem sacrosancta quatuor Concilia, idest trecentorum, & decem octo Sanctorum Patrum, qui in Nicæna vrbe congregati sunt, & centum quinquaginta Sanctorum Patrum, qui in hac Regia vrbe conuenerunt, & qui in Epheso primò congregati sunt, & Sanctorum Patrum, qui in Chalcedone conuenerunt,* Sicut ad vos, qui quatuor primis generalibus Concilijs, tanquã Euangelijs totidem venerationem exhibendam fatemini, sermo dirigitur, non ad bestias,

quæ

quæ eò amentiæ deuenere, vt istiusmodi conuentus omnes nugamenta dicant truci maiestate contecta. Quæ nobis cum tanta immanitate consociatio? aut quæ humana confabulatio cum hominibus eò prouectis cæcitatis, vt lucem tenebras, & tenebras appellare non vereantur lucem? Nos Catholici mammillę Euangelicæ lacte pasti de omnibus Oecumenicis legitimè congregatis, & in Dei nomine absolutis, idem sentimus, quod Gregorius Sanctus de primis quatuor, ac proindè honorem ab ijs delatum Pontificib. Romanis, vt diuini fructum flaminis agnoscimus, & parem illius æstimationi in terris nullum reperimus. Sanè Synodus quælibet ex approbatis suà maximè interesse duxit, & fidei negocium reputauit, Romano Pontifici primas concedere, eumque Præsidem reuereri, cuius arbitrio, decretoque starent, caderentq. sententiæ, & robur ab eius acciperent confirmatione, quam nulli esse obnoxiam errori, ex diuina pollicitatione non nescirent. Libet ire per singulas quatuor, & ordine seruato temporum à prima Nicæna Magna exordiri, quã sanctissimam, & beatissimam Spiritus Sancti quasi vnigenitam filiam Anastasius Sinaita odigu meritò nuncupauit. Coacta autẽ est ad sedandos tumultus in Ecclesiam ab hęresi Arij inuectos, & ad diem certum Paschali solemnitati designandum; qua occasione alia pleraq. saluberrima Christianæ Religioni decreta firmata sunt.

S. Greg. l. 2. Epist. c. 49. l. 5. c. 112. l. 11. c. 7.

Passi sunt huius celeberrimæ Synodi canones, præsertim sextus non communes modò temporis iniurias, quibus profana, sacraq. monumenta sunt exposita rapinarum, incendiorum, tinearum, sed & peculiaria infortunia Arianorum, à quibus concremata fuisse dolet S. Athanasius epist. ad omnes orthodoxos, ita vt nullibi reperiri genuinum, ac primũ exemplar existimet „ Baron. ad annum Christi 325. nu. 62. Licet, inquit D. Franci„scus Turrianus dignæ memoriæ vir asseuerare non dubitet, ea„ dem hodie reperiri Alexãdriæ apud illius sedis, qui illic mora„ tur, Episcopum. Ecquis sciat, an hac eorum lectione permotus Patriarcha Alexãdrinus missis ad Clementem VIII. Legatis publicè Romani Pontificis Primatum in Ecclesiam vniuersam

Baron. Franc. Turriã.

H cum

cum alijs fidei articulis in Nicæna contentis sit professus,& obedientiam eidem,ac subiectionem spoponderit? Sed certiora veritatis apud Catholicos receptę argumenta, quàm coniecturas habemus ex Actis,quæ diligentes antiquitatis scrutatores ità digessere, vt corpus integrum canonum constituant idem, vel parum discrepans ab illo quod Patres illi sanctissimi ad posteros transmittere voluere, & ex varijs fragmentis græcis, latinisquè veluti manipulos collegerunt, ac primœuæ puritati restituêre, quæ inuidi gloriæ Romanæ Sedis quà variato stylo inuerterant, quà scalpro abraserant. Sanè eruditissimus Alphonsus Pisanus Soc. Ies. lib. 3. Concilij Nicæni à se adunati can. 39. ex octoginta in Latinum conuersis e codice arabico vetustiore plura congerit, quæ Franciscus Turrianus eiusdem Soc. euulgauit in fine Constitutionum Clementis.

Alphōs. Pisan. Turrian.

Primo igitur Canone illo habetur. Vt cunctis ditionis suæ nationibus imperat Patriarcha & leges indicit, & vt à principio ,, Petrus Christi Vicarius religioni, cæterisq. ad Christum per-,, tinentibus rebus præfectus Principum Christianorū Prouin-,, ciarū, & omnium gentium Dominus, ac rector erat: ità ille ,, cuius Principatus Romæ est,& Petro similis & auctoritate par, ,, Patriarcharum omnium dominatū, & principatum obtinet. ,, Huic sanctioni si quis repugnauerit, totius Synodi decreto ,, anathemati subijciatur &c. Plura notantur circa hunc Canonem tom. 1. Concil. nobis hic satis est, quod disertè Principatum Petri, & successorum Romanorum Pontificum extollunt sapientissimi illi, ac Sanctissimi Patres,& cùm à Christo Domino pręcessam Dignitatem, auctoritatemq. super totam Ecclesiam Petro concessam fatentur, maiorem illâ nullam agnoscūt; & Quartum illud Maximum adstruunt, quod in Romanæ Sedis Primatu eminere profitemur.

II. Canone 6. eiusdem Concilij dicitur, quòd Romana Ecclesia semper primatum tenuit: quę verba ab aliquibus abrasa fuere, ab alijs immutata, ab alijs perperam explicata sunt peruerso zelo negandi Primatum Romano Pontifici à trecentis decem & octo Patribus approbatum. Sed contrà omnes pugnat

cla-

clarissimum testimonium Concilij Chalcedonensis in quo Act. 16. Paschasinus Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus Canonem istum recitauit tanquàm irrefragabile testimonium dignitatis, atq. potestatis super Ecclesiam B. Petro, & Successoribus à Christo collatæ. Quis autem credat, tàm confidenter in consessu, sexcentorum triginta Patrum grauissimorum, quòt Concilium illud numerabat, à viro Apostolicæ Sedis Legato recitatum tanti momenti Canonem, nisi in originarijs & incorruptis codicibus fuisset exaratus? vt proptereà Dionysius dictus Exiguus ex græco codice eodem modo legerit, quo & Paschasinus recitauit; quia & à synodo Chalcedonensi pro legitima lectione habitâ verbis illis. *Perpendimus omnem quidèm Primatum, & honorem præcipuum secundùm Canones antiquæ Romæ Deo amantissimæ Archiepiscopo conseruari &c.* omnis Primatus amplectitur honorem, & potestatem.

Extat hæc versio in Monast. S. Vedasti Atrebati. Bellar. l. 2. de Rom. Pont. c. 25. fuit & hic Dionys. Abbas S. Benedicti, quē Trithemius floruisse ait anno 550. & citatur à Pamelio in opere S. Cypr. de Ecclesię catholicæ vnitate.

Ast eumdem Canonem 6. nobis opponunt hæretici, quòd in eo sint verba Primatum Rom. Pontificis negantia; additur enim. *Mos antiquus perduret in Aegypto, vel Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniā quidē & Episcopo Romano parilis mos est, siuè talis consuetudo est.*

Bellarm. loc cit. reiectis explicationibus minùs congruis, respondet, sensum Canonis esse, quòd Alexandrinus Episcopus regere memoratas deberet Ecclesias, quia Romanus Episcopus ità consueuit, id est consueuit antè omnem Concilij definitionem regimen illarum Ecclesiarum Alexandrino permittere; quæ est expositio Nicolai I. in epist. ad Michaelem Imperatorem. Similem interpretationem affert Baron. loc. cit., quæ conformis est textui antiquiori, & minimè vitiato. Cum enim ibi Patres testentur, Primatum in Ecclesia deberi Romano Pontifici, haud recta esset comparatio cum Alexandrino habente curam Lybiæ, Aegypti, Pentapolis, quę sunt Prouinciæ amplissimæ, si suburbanæ Ciuitates tantū, vt hæretici autumant, Romano destinatę essent; quę sunt pars exigua respectu Alexandrinô assignatæ.

Bellar. Baron.

Deindè redditur ratio, cur Ecclesię Romanæ Primatus de-

be-

beatur, quia videlicet talis ſemper fuit conſuetudo, ſeù mos, nimirùm, vt Alexandrinus Epiſcopus per Romanum Pontificem Prouincias illas obtineret.

III. Primatũ hunc non honoris dũtaxat, ſed poteſtatis, ac iuriſdictionis à Chriſto collatę ſupponit paſſim Conciliũ & apertiſſimè canone illo 39. cit. & can. 20. vetat celebrari Concilia præter ſententiã Romani Pontificis, & can. 2. Epiſcopos in grauioribus cauſis liberè poſſe ad Apoſtolicam Sedem cõfugere; & can. 3. dum iudicat Apoſtolicæ Sedis Pontifex cauſam Epiſcopi, nullus alius in eius locum ordinetur. Et mox, quia inconſulto Romano Pontifice, non eſt permiſſum tales cauſas omninò definire, cum Petro dictum ſit à Domino, *quodcumq. ligaueris &c.*

Can. 39. Nicænę Synodi ex ijs, qui ex arabico verſi latinè „ſunt, dicitur. Ille qui tenet ſedem Romæ, caput eſt, & Princeps „ omniũ Patriarcharũ, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Pe- „ trus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & „ omnes populos eorũ, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini No- „ ſtri per cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiã Chriſtianam, „ & quicumq. cõtradixerit à Synodo excommunicatur. Habuit apud ſe hunc canonem Siud Patriarcha Neſtorianorum profeſſus Romæ fidem catholicam anno 1553.

Rayr. Sebnot 3. fructu 1.

Præterea modus, quo celebratum eſt Concilium haud obſcurè hanc poteſtatem indicat, nàm primo Syluestri auctoritate coactum eſt; Conſtantinus enim Magnus tùm Romæ degens hortatu Syluestri ad ſedandas Orientalis Eccleſiæ controuerſias, remedium à Concilio generali quærendum duxit, & indè digreſſus per litteras conuocare ſe ad illud profeſſus eſt Epiſcopos, quod Patribus etiam ſextæ Synodi Act. 18. meminiſſe curæ fuit, vt Bellarm. l. 1. de Conc. c. 13. adducens auctoritatem Damaſceni, & Ruffini. Neq. vlli ex approbatis Concilijs hæc ſententia, & conſenſus defuit, aut Imperator vllus falcẽ ſuæ auctoritatis in hanc meſſem ſibi alienam immittere auſus eſt, niſi vel hortatu, vel approbatione Pontificis, cuius eſt cœtus iſtiuſmodi ſacratos cogere, dirigere, confirmare, aut reprobare. Et erat inolita iam mentibus opinio, quod eccleſiaſticus canon prohiberet aliter fieri, vt Socrates l. 1. c. 13. De-

Bellar.

Socrat.

Deindè argumento ponderoso est, quod Hosius Cordubensis Episcopus eò Legatus Syluestri cum Vito, & Vincentio Presbyteris auctoritatem conciliasse dicitur à Cedreno in compend. dio historiarum, & à Photio in lib. de septem Synodis; primus Patrum sedisse inter Patres, primus subscripsisse, primus sententiam, & mentem Syluestri indicasse, qui tribus omnibus consentientibus, neq. refragantibus Patriarchis Alexandrino, & Antiocheno Episcopis, & Africæ Primate Cæciliano, quibus ipse vt simplex Episcopus erat inferior, vt Legatus Pontificis Romani personam repræsentans tanquàm superior colebatur, sicut deinceps Cyrillus Alexandrinus in Ephesino primus sedit inter omnes, quod Cælestini Romani Pontificis vices eius iussu gereret.

Deniq. quod vnanimi consensu decreta Synodi confirmari à Syluestro Pontifice demissè postulauerint ijs verbis: *Quicquid cōstituimus in Nicana Synodo, precamur, oris vestri consortio confirmetur*, præmisso titulo, *Beatissimo Papæ Vrbis Romæ cum omni reuerentia colendo Syluestro Osius Episcopus Prouinciæ Hispaniæ Ciuitatis Corduba, Macarius Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ* (alibi *Constantinopolitanæ*) *Victor* (aliter Vitus), *ac Vincentius Presbyteri Vrbis Romæ ordinati ex directione tua, & cæteri Episcopi 318. in Domino salutem &c.* Nimirùm haud dubium eruditissimis Patribus erat, omnia decreta Synodica firmitatem, ac robur à Pontifice Romano accipere, & quod Socrates historię inseruit, *Canon Ecclesiasticus vetat, nè decreta absq. sententia Episcopi Romani Ecclesijs sanciantur &c.* Ritus hic erat, & vsus ab Apostolica institutione inuiolabiliter seruatus à posteris non ab aliqua Synodo constitutus. Idem liquet ex Felice III. epist. 4. & ex decreto ipsius Sylu. in Cōc. Rom. Tom. 1. Cōcil. Vt vel hinc pateat error asserentium in Nicæno creatos Patriarchas Romanū, & tres alios. Nam antè Nicænum institutum Romani Episcopi Primatum manifestum est ex appellatione, & recursu ad ipsum ex orbe toto in causis grauioribus, quarum definitionem ab eius auctoritate tanquam supremi Iudicis expectabant. de quo infra.

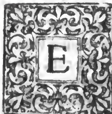
Socrat.

Theod. Balsam.

Secunda Synodus Oecumen. Constantinop. I. Primatum Romani Pontificis agnoscit, ac veneratur.

CAPVT VII.

1 *De Constantinopolitana Synodo à B. Damaso Romano Pontifice celebrata 56. post Nicænam Annis.*
2 *Macedonius Constantinopolitanus Episcopus, & Eunomius, in Tertia Persona Sanctissimæ Triadis Diuinitatem negantes ab hac Synodo damnantur.*
3 *B. Damasus in sexta Synodo Fidei Adamas appellatur.*
4 *Constantinopol. Synodus inter Oecumenicas à Beato Damaso recensetur.*
5 *Decreta huius Synodi ad B. Damasum tanquam ad Patrem, & Ecclesiæ Caput à PP. pro confirmatione transmittuntur.*
6 *Quare huius Synodi Decreta etiam à Theodosio Imperatore subscribi, & sigillo muniri PP. voluerint.*

ET huic pariter supparem Euangelijs honorem exhibet S. Gregorius Magnus locis superiori capite adnotatis. Et licet 150. dumtaxat Episcopis coacta constiterit; nihil tamen in ea desideratum, quò minùs legitima, & in Spiritu Sancto congregata ab vniuersa Ecclesia semper sit habita; Ea multis quidem nominibus commendanda, & venerationi habenda; At hoc potissimũ quod intendimus, quia Romano Pontifici; tanquàm supremo fidelium Pastori, ac Domino obsequens fuerit, & eius auctoritatem venerata sit, quam S. Damasus, sub quo celebrata est, moderatè juxtà, ac efficaciter exercere sui muneris esse duxit, vt ex ijs, quæ ipso auctore gesta in illa sunt, liquidò constat.

Primo eius consensu, & imperio conuocati sunt Cõstantino-

po-

polim ex diuersis Prouincijs Episcopi per Litteras Theodosij senioris Imperatoris, vt Historici temporis illius prodidere, Theodoretus in primis litteras Principum illorum referens, quibus Damasum sic alloquuntur. Mandato litterarum superiore
„ anno à V. Reuerentia, ad Sanctissimum Imperatorem
„ Theodosium missarum ad iter videlicet Constantinopolim,
„ vsquè faciendum nos præparauimus &c. Qui paret mandato superiorem sibi mandantem, & ius agnoscit imperandi. Animus quidẽ erat Damaso generale Concilium ex Orientalibus & Occidentalibus Patribus cogendi; ast illi ob emergentes in Oriente hæreses, & alia incommoda per suas, ac Imperatoris supplices epistolas obtinuere, vt Constantinopoli conuentum agerent, & ad directionem Romani Pontificis de rebus in eo tractandis decernerent, & interim Romæ ex prouincijs Occidentalibus conuenientes Patres plurimi plenissimũ celebrauère Concilium, & mirum ob consensum, vnum, & idem visum est cum Niceno de quo extat Epistola Damasi ad hoc Concilium, & Cõcilij ad Damasum, vt Theodoret. l. 5. c. 9. & 10.

II. Quoniam Synodi cogendæ dedit Macedonius Episcopus Constantinopolitanus occasionem, damnatus in Romano Cõcilio à Damaso est; cumq. sententiam de damnatione eius, & Eunomij præcepisset Damasus à Synodo hac Constantinopolitana confirmari, paruit illa promptissimè, tùm quia vrgeri se præcepto haud ignorabat; tùm quia anathemate perculsam impij Nouatoris blasphemiã & ipsa execrabatur; sicutenim Arius Filij diuinitatem abnegans in Nicæna Synodo damnatus fuerat, ità Macedonius Spiritum Sanctum Deum, ac Dominum non esse docens, & creaturis adnumerans in Constantinopolitana 56. annis post Nicænam celebratã hæreticus declaratus, & diris addictus est Damasi iussu, qui fidei adamas appellatur in 6. Synodo; cuius solida mens aggressionibus, atq. conflictibus alienæ à fide opinionis non est vulnerabilis. Ità in Prosphonetico ad Constantinum Imperatorem.

III. Enituit auctoritas Pontificia in declaranda decorandaque Synodo ista titulo Oecomenicæ, in confirmatione dogma-
tum

tum ad fidem ſpectantium, in ſtatutis quibuſdam reſcindendis, quę vel æquitati, vel Eccleſiaſticæ adminiſtrationi minùs congruere videbantur, v. g. mutatio ſedium non eſt approbata cõtrà ordinem à Nicæna ſynodo pronunciatum can. 6. tribuente ſecundum locũ Alexandrinæ, tertium Antiochenæ; nihil enim innouandum Damaſus cenſuit, quem Leo magnus imitatus eſt propter ſimile decretum Chalcedonenſis pariter à ſe reprobatum, vt Bellarm. l. 2. conc. 8. ſiue deinde ab integra ſynodo Conſtantinopolitana mutatio ſtatuta fuerit, ſiuè poſt eius abſolutionem ab aliquot Epiſcopis Canon adiunctus fuerit de ſecundo loco Epiſcopo Conſtantinopolitano dando; quod probabilius cenſet Baron. quia Patres illi profitentur; ſe à Nicæna nolle diſcedere, in qua ſecundo loco numeratur Alexandrinus.

Bellar.

Baron.

IV. Damaſus fidei profeſſionem in Romano Concilio approbatam ad Conſtantinopolitanam tranſmiſit, in qua plures hæreſes cum Macedoniana anathemate confixit: quod pœnæ genus non niſi à Iudice Orienti; & Occidenti Præfecto imponi poterat: quod Patres illi agnoſcentes nefas arbitrabantur à ſuo capite diſſentire, & iccirco Macedonium, Eunomium, & alios Eccleſiæ perduelles fidelium communione priuarunt. Et ideò dicti ſunt volumen Damaſi Occidentalium appellatum excipere, & ad eius normam decretis conditis, et Nicęnis confirmatis vnanimi conſenſu hæreſes diuerſas Orientem diſcerpentes damnauere.

V. Actorum in hac ſynodo exemplari ad Damaſum tranſmiſſo, confirmationem ſuppliciter poſtulauere, et ità impetrauere in omnibus, quæ ad fidem pertinent, vt in paucis alijs, quæ fidei non ſunt negari ſibi haud ægrè tulerint, et magnâ ſemper reuerentiâ cum illo egerint, Patrem illum & caput Eccleſiæ ipſum vocantes, ſe verò filios, ac membra, vt patet ex Epiſtolis Theodoreti ſuprà citatis à Bellarm. l. 1. conc. paulò antè relato.

Bellar.

Et quanquàm Theodoſium Imperatorem ſedulò rogarint, vt ſuâ quoq. approbatione, ac ſigillo muniret, quæ ipſi decreta-

rata æternùm cupiebant, non eo consilio monimentum istud quęsiere, quod necessarium ad eorum vim, valoremq. id existimarent, sed solùm, vt frænum inijcerent futuris Imperatoribus, ne sanctissimè à Concilio sancita violarent, exemplo docti Côstantij, ac Valentis, qui Nicęno contempto, eiusq. saluberrimæ doctrina posthabita, Arianis adhæsere.

Tertia Synodus Oecumenica Ephesi coacta irrefragabile testimonium est Primatus Romani Pontificis in Ecclesia.

CAPVT VIII.

1 *Ephesina Synodus contra Nestorium negantem Christi diuinitatem, & B. Virg. maternitatem Dei.*
2 *Coacta est auctoritate Cælestini I. & eiusdem mandato præfectus illi Cyrillus Alexandrinus.*
3 *Idem mittit Legatos cum epistola cui lecta in Synodo acclamauere Patres.*
4 *Nestorius post trinam monitionem non resipiscens anathemate perculsus est.*
5 *Ipse Nestorius rogat Cælestinum nè damnet suam doctrinam.*
6 *Pro varia negociorũ tractatione, cũ Theodosio, & Episcopis enituit probitas, & auctoritas Cælestini præsertim in iussione vt Ioannes Episcopus Antiochenus heresim Nestorij detestetur, quod & fecit.*
7 *Cælestinus Iuuenalis Episcopi Hierosolymitani Primatum Syriæ affectantis conatus infringit.*
8 *Patres concilij confirmationem Actorum à Cælestino petunt.*

ELEBRATA est Ephesi in Asia tempore Theodosij iunioris Imperatoris, & Cælestini Papæ Ecclesiam moderantis anno post Constantinopolitanam 40. si Psello credimus, de quo non est firmus inter Historicos consensus, vt notat Bellarm. l. 1. de conc. c. 5. Bellar. neq. solliciti nos de eo sumus, hoc contenti, vt argumenta Primatus Romani Pontificis clarissima ex ea proferamus, qualia sunt.

Baron. an. 431. t. 5. I. Cum Nestorius Constantinopolitanus Episcopus duas in Christo personas adstrueret, eiusq. diuinitatem negaret, ac proindè etiam Beatam Virginem Matrem Dei esse fateri detrectaret, Cœlestinus I. ad reprimendam viri audaciam, & turbas, & scandala in Ecclesia Dei sedanda, Concilium indixit vsus operâ Theodosij, qui suis litteris id postulauerat à Cœlestino, & de eius consensu Episcopos ad illud inuitarat, ijq. ad imperia prompti Ephesum conuenere non pauciores ducentis, è quibus Patriarchæ reliqui cum Cyrillo Alexandrino, qui paulò antè in Synodo sua Alexandriæ Nestorij impiam nouitatem damnauerat; indèq. insaniendi, & tragœdias excitandi occasionem sibi sumpserat homo iniquitatis. Collectam porrò fuisse suo consensu, & auctoritate hanc Synodum testatur ipse Cœlestinus in epistola ad ipsum data: quod argumentum est auctoritatis Synodos conuocandi.

II. Epistola ad Cyrillum data, quæ inter opera eius inserta est, mandat illi Cœlestinus, vt vniuersę præsideat Synodo, eamq. suo nomine moderetur, dum Legati mittantur Româ, qui vices obeant Præsidum, & quæ in mandatis habeant Patribus Cōcilij exponant. Libenter, ac reuerenter admisere Patres illi grauissimi in suo cœtu destinatum à Pontifice Vicarium, & locū primum inter sedendum ipsi concessere; quinimò tanti fecere priuilegium istud præsidendi à Cęlestino datum, vt mitrâ donauerint Cyrillum, & Papæ nomine decorauerint: quo in honore eluxit animus honorandi Cœlestinum, & ius summum Synodum gubernandi.

III. Missi à Cœlestino Legati ad Concilium, qui functi marinis periculis incolumes tandem Ephesum peruenere, & Pontificias litteras plenas pietatis, ac directionis attulere. Particula earum hæc est. Direximus pro nostra sollicitudine sanctos
„ Fratres, & Consacerdotes nostros vnanimes nobis, & probatissimos viros Arcadium, & Proiectum Coepiscopos, & Philippum Presbyterum nostrum, qui ijs, quæ aguntur, intersint, & quæ anteà à nobis statuta sunt, exequentes; quibus præstandus per Vestram Sanctitatem indubitatus assensus, quan-

„ do id quod legitur, videatur pro vniuersali Ecclesię securita-
„ te decretum &c.

IV. Post lectam in Concilio epistolam Cœlestini ad Patres, secuta est acclamatio in plausum vniuersalē. Nouo Paulo Cœle-
„ stino, Custodi fidei Cœlestino cum Synodo concordi, Cœle-
„ stino vniuersa Synodus gratias agit, vnus Cœlestinus, vna fi-
„ des orbis terrarum.

Excepit acclamationem Philippi Legati Papæ Gratiarum actio
„ istiusmodi. Gratias agimus sanctæ venerandæq. huic Sy-
„ nodo, quòd litteris Cœlestini Sanctissimi, Beatissimiq. Pa-
„ pæ vobis recitatis, sancta Ecclesiæ membra, sanctis vestris vo-
„ cibus, pijsq. præconijs, sancto vestro capiti vos exhibueritis;
„ non enim ignara est Vestra Beatitudo totius fidei, cœterorũq.
„ omnium Apostolorum caput Beatum Apostolum Petrum ex-
„ titisse &c. Quibus successores Petri, adeòq. Cœlestinum caput esse Ecclesiæ confitetur, eandem veritatem approbante Concilio, & Patribus membra se esse huius excelsi capitis cum glo-riatione fatentibus, à quo diuelli piaculum grande reputabant, nec dispendiosum minùs, quàm si membra diuellerentur à capite.

V. Inter cætera mandata Cœlestini hoc potissimum ferebant Legati ad Patres Concilij, vt sententiam damnatæ hæresis Nestorio intimarent, & ni resipisceret, à fidelium communione arcerent. Neq. lenti in executione fuere Patres, quippe trinâ monitione ab ijs præmissâ, & à proteruo contempta fulmen anathematis intorsere his verbis,

Quicumque Nestorium non anathematizat anathema sit.
Hunc recta fides anathematizat,
Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit,
Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus &c.

Fatentur autem ad hãc seueritatem descendisse tã Ecclesiæ Canonibus, quàm Cœlestini auctoritate compulsos, cui videlicet, vt supremo Pastori obediẽtia debebatur ab oũib. Accessit Theodosij sãctio omnes Nestorij libros damnans petente sacrâ Synodo, vt comburerentur, inter quæ pestifera erant antigrapha con-

trà

trà Cyrillum. Itáq. deturbatus sede Nestorius à sacra Synodo, sic iubente Pontifice, ni resipisceret, permissus est in suo antiquo monasterio S. Eutropij nominato antè portas Antiochiæ posito degere per quadriennium; sed cum toto eò tempore non desineret insanire, & scriptis catholicam quietem turbare, in Oasim Aegypti prouinciã edicto Theodosij, instante Ioanne Antiocheno Episcopo relegatus in loco Petras dicto aliquandiù exulauit; indè prætextu irruentium barbarorum Nomadum omnia vastantium Panopolim aufugiens coactus est abire in quoddam illius confinium, donec post varias mutationes animi perfidiâ non mutatâ, infami vitę exitu migrauit ad inferos, quippè linguâ vermibus corrosâ, & toto corpore putredine consumpto animam reddidit Orco. Quæ enucleatius refert ex vetere historia Baron, loco cit. Nos ad rem nostram redimus.

Baron.

VI. Argumentum auctoritatis in Ecclesiam vniuersam suppeditant litteræ à Nestorio scriptæ ad Cœlestinum non eâ solùm insipienti intentione, vt suam ille doctrinam probaret, sed nè improbaretur ab ipso; cuius definitioni nouerat ex antiquo ritu Orientales Episcopos, quorum multos habebat aduersarios, & Concilia fasces submittere, & damnare quæ ab illo dãnabantur, ne Christi Vicario refragarentur. Idq. clariùs ex responsis Cœlestini elucescit, ex quibus tonitru comminationis terrens hæresum seminatorem, vim potestatis super Episcopos ostendit, & ni retractet, quæ sparserat dogmata Scripturæ sacræ Concilijs, ac sanctis Patribus repugnantia, eiectionem à communione fidelium impendere suo capiti non dubitet.

Apertè igitur, inquit Cœlestinus, hanc nostram scias, esse
» sententiam, vt nisi de Domino Christo Nostrò eã prædices,
» quæ Romana, & Alexandrina, & vniuersalis Ecclesia Catho-
» lica tenet, sicut & sacrosancta Constantinopolitanæ Vrbis Ec-
» clesia ad te vsq. optimè tenuit, & hanc perfidam nouitatem,
» quæ hoc quod venerabilis scriptura coniungit, nititur separa-
» re intrà decimum diem à primo innotescentis tibi huius con-
» uentionis die numerandum, apertâ, & scriptâ confessione dã-
» naueris, ab vniuersalis te Ecclesiæ cõmunione deiectũ, & eb

Di-

Dixiſſet Neſtorius Cœleſtino, ni ſuperiorem ſibi, ac cæteris Epiſcopis, & Patriarchis nouiſſet, in qua poteſtate hoc facis? Quis te conſtituit iudicem mei? ſed nihil horum effutijt, non neſcius Petri Succeſſores habere poteſtatem ligandi,& ſoluendi in terris à Chriſto Domino collatam: & ideò ſubditum ſe illi eſſe, & correctioni obnoxium, vbi à recto tramite exorbitaret.

Confirmat huius ſupremæ vim poteſtatis mandatum Cœleſtini Cyrillo Patriarchæ Alexandrino traditum, vt Neſtorium deponat de Sede Conſtantinopolitana,ni palam malè conceptã, & peſſimè ſparſam doctrinam retractet, vt ex particula epiſt. 3. ad Cyrillum manifeſtum eſt.

„ Quamobrem, inquit, noſtræ ſedis auctoritate; noſtrâq. vice „ & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſquè exquiſita ſe„ ueritate ſententiam exequeris, nempè vt niſi decem dierum „ interuallo ab huius noſtrę monitionis die numerandorum ne„ fariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eãq. „ de Chriſti Dei Noſtri generatione fidem in poſterum confeſ„ ſurum ſe ſpõdeat, quam & Romana,& Tuæ Sanctitatis Eccle„ ſia, & vniuerſa deniq. Religio chriſtiana prædicat, illicò San„ ctitas Tua illi Eccleſiæ proſpiciat.

Simili argumento ſcriptæ ad Synodum litteræ vbi lectę publicè fuere, cum Neſtorius ad citationes tèr præmiſſas contumax, maneret impulere Patres, vt excommunicatus declararetur. „ Eorum verba ſunt. Edocti itàq. partim ex litteris, commen„ tarijſq. illius publicè lectis &c. per ſacros canones, ſanctiſſi„ miq. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Cœleſtini Patris noſtri lit„ teras lachrymis ſuffuſi & penè inuiti ad lugubrem hanc ſen„ tentiam ferendam vrgemur. Igitur Dominus Noſter Ieſus „ Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemijs, vocibuſq. impetiuit, per „ ſacram hanc Synodum eumdem Neſtorium omni prorſùs Epi„ ſcopali dignitate priuatum,& ab vniuerſo nihilominùs Sacer„ dotum conſortio & cœtu alienum eſſe decreuit &c. Quem Patrem nominant ſuperiorem agnoſcunt Synodales Epiſcopi, eiuſq. voluntatis iuſſa, per litteras,perq. Legatos Româ miſſos exequuntur,non ſolùm in Neſtorij damnatione antè eorum

aduentum promulgata, sed etiam in alijs, quę iuxtà directionem Cœlestini sunt peracta.

VII. Nestoriani Episcopi numero 43. initio, deindè ad 33. redacti fautore Ioanne Antiocheno offenso tùm alias ob causas, tùm quod serò adueniente Concilium inchoassent Patres sine ipso, conciliabulum egere Ephesi, & legitimam Synodum per sacrilegam impudentiam excommunicare non sunt veriti, & sæcularium præsertim Candidiani, & Irenæi Comitũ apud Theodosium gratiosorum non modò tragœdias in populo concitarũt, sed dolosè mendacijs præuentum Imperatoris animum ad suas partes flexere, & infensum Cyrillo in primis vices Pontificis gerenti reddidere, ex quo maxima discrimina Cyrillus, & alij cum ipso subire sunt coacti. At Cœlestini operâ, & bonorum Episcoporum industriâ diuino fauore fultâ, tandem veritas effulsit, iniquitas aduersariorum detecta, cessit auctoritati Pontificis, ac Synodi; Imperator sanæ menti restitutus hæresim, & auctorem eius detestatus à Cœlestino, & Concilio exauctoratum tandem in exilium relegat, licèt serò consilium Cœlestini sit executus, qui statim Antiochiâ pelli voluisset; Maximianum in eius locum subrogatum, & à Pontifice confirmatum amplectitur; & tàm ipse, quàm Patres Concilij Legationem mittunt ad Cœlestinum gratulantes ei, quod ad eius nutum, ac mandatum prostrata sit hæresis, serenitas Ecclesiæ redierit, post sæuam ab impijs excitatam tempestatem. Quis in totâ hâc negociorum tractatione, felici exitu, gratulatione Patrum, ac Imperatoris resipiscentia auctoritatem iubentis Pontificis, ac dirigentis non aduertat?

VIII. Quia Ioannes Episcopus Antiochenus Nestorio adhærens, conciliabuli Ephesini promotor fuerat, & indignum se sua sede reddiderat, iustis de causis eâ non priuandum Cœlestinus cum Theodosio sentiebat; sed ea conditione, vt damnatâ hæresi catholicum se esse palam profiteretur. Sic ille in ep. ad
„ Synodum. Antiochenum verò si habet spem correctionis Epi-
„ scopum, à Vestra Fraternitate volumus conueniri, vt nisi quæ
„ sentimus, senserit, nouellam blasphemiam eodem exemplo
„ scripta sua professione condemnans, intelligat de se quoque

Ec-

„ Ecclesiam, quod fidei nostræ respectus imperat, ordinare.
„ Credendum tamen de diuina est misericordia, quòd omnes
„ in viam redeant veritatis, si de supradicto loco horum malo-
„ rum caput, & causa auferatur &c. Neque falsus opinione
est Cœlestinus, nam Antiochiam reuersus Ioannes Synodum
cogit, in qua Nestorium damnat, & ad Xistum Cœlestini suc-
cessorem epistolam mittit, in qua de hac damnatione monet, &
alteram ad Cyrillum, cum quo reconciliatur.

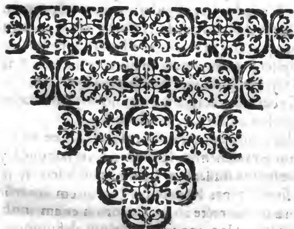
Qui sollicitudinem ergà Ecclesias Orientales etiam primarias ostendit commissam sibi à Domino earum curam, proculdubio arbitratur.

IX. Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus Primatum Syriæ, ac Palæstinæ suæ Ecclesiæ adiungere nitebatur, & de antiqua possessione à Nicæno designata Episcopum Cæsariensem deturbare; & nè ambitioni deseruire videretur, Sanctitatem loci Christi Domini præsentiâ, & vitæ mortisque mysterijs decorati prætexebat, quæ turbam peregrinorum ex varijs mundi partibus eò trahebat, ac populorum propensionem maiori honore & obsequijs Antistites Hierosolymitanos prosequi gaudentium; quæque talia in priuatis colloquijs appositè ingerens maximam Episcoporum partem in sua vota flexerat, & rem confecerat, ni Cyrilli obsistentis litteris monitus Cœlestinus irritos reddidisset conatus, & iura à Nicœno imposita Cæsariensi sartà tecta apostolica auctoritate conseruasset.

Repulsæ istiusmodi mentionem fecit S. Leo ad Maximum Episcopum Antiochenum scribens, acceptamque Cyrilli Epistolam Cœlestino missam in scrinio apud se seruari fatetur, & indè confirmat penes Romanum Pontificem ius residere abolendi, quæ minùs rectè ab Episcoporum etiam multitudine S. Leo.
„ decernuntur. Hoc, inquit, proprium definitionis meæ est,
„ vt quantumlibet numerus Sacerdotum amplior, aliquid per
„ quorumdam subreptionem decernat, quod illis trecentorum
„ decem & octo Patrum constitutionibus inueniatur aduer-
„ sum, id iustitiæ consideratione cassetur, quia vniuersæ pa-
„ cis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua Cano-
nibus

„ nibus reuerentia intemerata seruetur &c. Nimirùm Iuuenalis quod negatum à Cœlestino fuerat, hoc rursùs assequi in Chalcedonensi tentauit, ast Leo tàm Canonum, quàm iustitiæ obseruantissimus, eâdem qua Cœlestinus vsus auctoritate tàm strenuum aduersarium se præbuit iterato conamini, quàm supremùm Ecclesiæ Præsidem, & Iudicem agere perrexit.

Deniquè haud ignari Patres Concilij ad roboranda Acta opus esse confirmatione Pontificis, eam per Cyrilli litteras obnixè petunt à Cœlestino. *Quoniam*, inquit, Cyrillus, *necessitas postulauit, vt quæ consecuta sunt in hac sancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis Vestræ referantur, necessariò scribimus &c.*

Can-

Concilium Chalcedonense Oecumenicum IV. Primatus Successorum S. Petri argumentum est euidentissimum.

CAPVT IX.

1 *Ad sedendas turbas ex hæresi Dioscori, & Eutychetis in Oriente ortas Marcianus Imperator cum S. Leone Pontifice de cogendo Concilio tractat.*

2 *S. Leo mittit tres Legatos qui suo nomine Concilio præsideant.*

3 *Adest Concilio Imperator non vt Iudex, sed vt ornamentum, & tutamentum.*

4 *Prohibet S. Leo ne Dioscorus sedeat in Concilio, priusquàm sua doctrinæ rationem reddat.*

5 *Id facere renuens Dioscorus priuatur dignitate à Legatis nomine Pontificis.*

6 *Exilium, & infelix exitus Dioscori, & Eutychetis:*

QVARTVM est hoc Oecumenicum Patrum numero, negociorum magnitudine, varietate rerum celeberrimum, auctoritate Romani Pontificis illustre.

Primo Dioscorus Alexandrinus Episcopus, & Eutyches Monachorum Archimandrita, negabant in Christo Domino duas naturas diuinam, & humanam in vna personalitate inconfusas, & distinctas, ac vtramque confundentes in vnam, vt Nestorio duas personas inuehenti aduersarentur, & specie pietatis ingentes discordias inter fideles induxere: quas vt sedaret Marcianus Imperator, necessarium ratus Concilium Episcoporum, non priùs conuocationem eorum aggredi sibi licere duxit, quàm S. Leonem Pontificem consuleret, & consensum obtineret. Audi Piũ Imperatorem eidem scribentem. Pro reuerenda, & catholica re-
» ligione christianæ fidei, cuius auxilijs virtutem nostræ poten-

„ tię confidimus gubernari Tuam Sanctitatem principatum in
„ Episcopatu diuinę fidei possidentem sacris litteris in principio
„ iustum credimus alloquendum, inuitantes, atq. rogantes, vt
„ pro firmitate, statuq. nostri Imperij æternā Diuinitatem Tua
„ Sanctitas deprecetur, vt & tale propositum, atq. desiderium ha-
„ beamus, quatenùs ab omni Imperio errore sublato per cele-
„ brādam Synodum Te Auctore maxima pax circa omnes Epi-
„ scopos fidei Catholicæ, fiat &c. Inuitat prætereà ipsum vt
dignetur, interesse Concilio, sed iustis de causis non licere id si-
bi respondet epist. 47. in qua Legatos se mittere suas supplen-
tes vices, attestatur. *Tamen*, inquit, *in ijs fratribus Paschasi-
no, & Lucentio Episcopis, Bonifacio, & Basilio Presbyteris, qui ab
Apostolica Sede directi sunt, me Synodo fraternitas vestra existimet
præsidere &c.*

Paschasinus erat Episcopus Lilibæi in Sicilia, Lucentius Epi-
scopus Asculanus in Marchia Anconitana: Bonifacius, & Basi-
lius erant Cardinales, ijsq. primus locus in Synodo datus, quam
à se indictam testatur S. Leo epist. ad Turibium, quæ est 93.
cap. 17.

Præsidebat ergo S. Leo Concilio corpore quidem absens,
sed auctoritate, directione, legatione præsens. Vnde sunt illa
honorifica Patrum de hac præsentia testimonia act. 3. post finem
Concilij. *Tu quidèm sicut membris caput praeras in ijs, qui Tuum
tenebant ordinem, beneuolentiam præferens: Imperatores verò ad or-
nandum decentissimè præsidebant &c.* Et ipsis quidē Imperatoribus
Marciano, & Pulcheriæ eminentior concedebatur locus, absq.
inuidia, contentionisuè periculo; At ne cui Prælationis in Sy-
nodo, iurisuè in dicenda sententia suspicio subreperet, idem
pijssimus Imperator initio Actionis primæ disertè professus est,
non ad ostendendam virtutem (quæ videlicet sacrorum erat An-
tistitum) adesse Synodo exemplo Constantini, qui Nicænæ ad-
fuit, non vt Iudex, aut suffragij ius vsurpans, sed vt ornamen-
tum splendidissimo cætui decus addens; & vt tutamentum ad
sedandos tumultus, si fortè excitarentur. Hos imitatus est Basi-
lius Imperator in Constantinopolitana IV. quæ fuit octaua

Oecumenica Synodus, protestatus non licere Laico immiscere se iudicijs Ecclesiasticorum, & subscribere quidem se vltimum Episcoporum suasione primo loco inuitantium, at non vt definientem, sed vt continuantem illis ius definitionis habentibus.

Theodosius etiam iunior in epist. ad Ephesinum Concilium dixerat. *Illicitum est, eum, qui non sit in ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis se immiscere tractatibus.*

II. Si ergo vniuersa Synodus, hoc est sexcentorum triginta Episcoporum caput suum Leonem vocat, se verò Imperator Marcianus directorem, & indictorem optat Synodi, vt sit legitima: Si Legati ab ipso mittuntur Pontifice, qui præsideant, & præsentiam eius suppleant, qualis quantæq. insipientiæ fuit eorum, qui primi à rectitudine sapientissimorum virorum declinantes eorum iudicium suo priuato posthabuere, & Primatum Pontifici Romano denegauere?

III. Paschasinus Legatus initio Act. 1. sic sermonem orditur. *Beatissimi atque Apostolici viri Papa Vrbis Romæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus est eius Apostolatus, vt Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur*, & Concilium quidem promptum ad obediendum se præstitit. At Dioscorus ter vocatus tèr comparere recusauit; ideò contrà ipsum hæc lata à Legatis sententia.

„ Sanctissimus, ac Beatissimus Archiepiscopus magnæ, & senioris Romæ Leo per nos & per præsentem hanc Synodum, „ vnà cũ tèr beatissimo & omni laude digno beato Petro Apo„ stolo, qui est Petra, & crepido catholicæ Ecclesiæ, & ille qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tàm Episcopatus „ dignitate, quàm etiam ab omni sacerdotali abalienauit mi„ nisterio &c. Subscripsere sexcenti triginta Patres singuli singu„ lis sententijs perstringentes Dioscori impietatem.

Ob id redeuntibus Episcopis ad suas Ecclesias, Dioscorus Gangram Paphlagoniæ armata manu abducitur, ibiq. miserè pœnas scelerum luens infelix moritur. Eutyches item anathe-

ma-

mate à Legatis perculsus, & exilio damnatus non longè à Constantinopoli cum non cessaret venena hæresum spargere lógiùs amandatus à Marciano Leonis monito est, quò locorum, incertum, sed illud certum, quòd mortuus est impænitens infeliciter. Nullus Patrum illorum mandatis Pontificijs obstitit, quia nota erat omnibus potestas iubentis, & necessitas obediendi.

Accedit huc reprehensio Anatolij Episcopi Constantinopolitani, & repressa audacia in Ecclesiæ Constantinopolitanæ arrogando Primatu post Romanam, vt subderet sibi Alexandrinam, & Antiochenam, ac emendata temeritas in sacrosanctæ Nicænæ Synodi Constitutionibus infringendis. Ità ad Pulcheriam rescribens Leo. Consensiones verò, inquit, Episcoporum, & Sanctorum Canonum apud Nicænam conditorum regulis repugnantes vnitâ nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsùs definitione cassamus &c. En constantiam in Nicæni Concilij diuinitùs edocti statutis generosâ pietate tuendis: en magnanimitatem in Apostolicæ Sedis exercenda potestate, & S. Petri hæreditate ad successores transmissâ asserenda enitentē: Nàm velut in Ariminensi Valentis, & Vrsacij artibus, ac dolis circumuenti Patres incautè culpatis sententijs subscripserant; ità & in Chalcedonensi Anatholij fraudibus decepti Episcopi probauerant improbanda, & improba; quæ cum abolita voluit Leo, æquissimæ cessere voluntati iusta, ac sancta præcipientis, qui priùs consenserant Anatholio speciosis tecto rationib. ambitu eorum subscriptiones extorquenti. Atquè ità consultum Ecclesiæ bono, & fidei puritati in Nicęno firmatæ, & Sedis Apostolicæ potestas declarata super omnium Episcoporum, & Patriarcharum Concilij collectionem, tàm decretorum à recto aberrantium rescissione, quàm multiplici per varias Orientis Ecclesias etiam primarias ritè administrandas ordinatione, munerū Ecclesiasticorum distributione, erratorum, vbi opus erat, castigatione, & id genus functionum exercitatione, quibus nisi supremum imperium in Leone cognouissent generosa Concilij

pe-

pectora suæ Nationis iuxtà, ac Ecclesiarum Orientalium amantia restitissent Legatis in faciem, & illorum destinatori in contemptum; quibus tamèn curuauere genua, & primas dedêre in Sessionum ordine, in Sententiarum prolatione, in Decretorum subscriptione, haud ignari, ità illos Pontificis Romani repræsentatores esse, sicut Pontifex ipse S. Petri personã sustinet, & Christi vices gerit in terris, vt proptereà confidenter scientibus legem reuocarint in mentem, qua auctoritate Dioscorum exauctorarent proloquio suprà relato. Tàm verò legitimus fuit anathematismus iste, tàm prudenter, tàm sanctè intortus in Hæresiarchã, quàm spuriùs, quàm temerarius, impius Satanicus ille, quo petere ausus ipse fuerat Summum Patriarcham, horrentibus bonis omnibus insaniam, & totâ Synodo sacrilegium abominabile detestante. Sed quemadmodum Diabolus innatâ malitiâ imitari, plerumq. connititur opera Altissimi permissione iustissima; ità Diaboli alumnus Dioscorus iniquissima imitatione assumere sibi partes Romani Pontificis est aggressus, & fulmen in Leonem retorquere irrito conatu tentauit. Nunquid potest Erebus fulminibus ferire cœlum, aut confixi vlulatus lupi sydera, solemuè perterrefacere?

V. Illæ verò voces Angelicæ sunt principatui Romani Pontificis acclamantium, & encomia, quibus suprà cœlorum fastigia ipsum euehit sancta Synodus, & passim per suas actiones suprà cæteros Episcopos extollit, dominumquè prædicat.

Colligo è multis pauca ceu è patenti prato florum fasciculũ, aræ veritatis appendendum. Vocant illum Patres Synodi Caput Ecclesiæ in Epistola ad S. Leonem, secuti exemplum Nicænæ, Caput & Principem omnium Patriarcharum nuncupantis; caput, inquam, à quo membra, quid credendum, quid opinandum, quid tenendum sit, quærere debent, vt S. Cyril. in Thesauro. Cyril. Ratio nominis huius multiplex, sed illa potissima, quòd sicut in corpore principatum obtinet caput, subiectisq. præsidet membris; ità Romanus Pontifex in Ecclesiæ corpore Princeps est omnium fidelium, cuiuscumquè sint gradus, ac eminentiæ. Secundo, idq. disertè eadem Synod. Act. 6. haud sinè quadam

gloriatione in Domino profitetur, insignire gauisa titulo Apostolici vniuersalis Ecclesiæ, & Episcopi omnium Ecclesiarum, quem Act. 3. Archiepiscopum vniuersalem appellauerat, Tertio. Eiusdem sunt illa præconia, Custos vineæ Saluatoris, Interpres vocis B. Petri omnibus constitutus, proindè etiam interpres vocis Christi, cuius Vicarius Petrus est; Petri Apostoli dign tate præditus; et similia, quæ sexcentorum & vltrà Patrum iudicia de Primatu Romanæ Sedis inspirata diuinitùs, repetitâq. contestatione manifestant, & nobilissimos de eius excelsæ dignitatis vertice sensus laudationum aggeratione produnt. Iam verò quis tàm insipiens, & effrons, qui crimen adulationis tàm numerosæ in nomine Domini congregatæ multitudini affingat, aut præposterè ab ea simulatas laudes, si scriptura duce, traditione comite, longo vsu, & consuetudine ab Apostolorum vsq. tempore certò norunt sapientię plena capita citrà grande piaculum, non esse ab antiqua regulà resiliendum?

VI. In ea maius momentum posuere Patrum prudentiores, quàm in miraculo, quod ad Sanctæ Euphemiæ patratum narrat Historici non contemnendi, Constantinus Episcopus in Oratione de inuentione sacrarum Reliquiarum S. Euphemiæ, Zonaras, Nicephorus à Baronio relati, in circumstantijs quidèm describendis non omninò similes, at in facti substantiæ narratione concordes, eatenùs, vt in veritate catholica à Concilio asserta confirmanda, & hæresi reijcienda prodigium optatum contigisse, vnanimi consensu affirment.

Ad an. 451.

Zonaras ità fermè recenset. Cum Eutychetis, & Dioscori Sectatores, qui in Vrbe versabantur, decreta Concilij subsannarent, eiusq. auctoritatem non veritate, sed potentia Imperatoris niti dicerent, & prauitatem sententię suæ stabilire conarentur, Anatholius Patriarcha, & suffragatoribus suis, & aduersarijs cōuocatis, ita loquitur. Quoniam sententiam vestram adhuc mordicus tenetis, neq. vos perperam sentire creditis, sed nos incusatis, quasi Nestorij dogma approbemus, cum duas naturas in Saluatore prædicemus, vtramq. citrà confusionem proprietatem suam retinentē: Istius controuersiæ dubitatio, si placet,

Annal. tom. 3.

cet,

„cet, Deo permittatur. Scribatur igitur vestra de fide sententia „ in vno libello, & nostra in altero, atq. ambo in loculo gloriosę martyris Euphemiæ collocentur, & huius iudicium esto, vtri „ rectè an perperam sentiant. Hæc cum Hæreticis etiam placuissent, Libelli scripti remoto lapide, qui loculum claudebat, „pectori Martyris apponuntur, & lapis in suum locum repositus „ab vtraq. parte signatur. Dehinc supplicationes fiunt, & preces „ad Deum peruigiles. vt demonstret, vtra sententia ei cordi sit, „& quæ reijcienda videatur. Post triduum conueniunt, Imperatore etiam pręsente. Aperto loculo, ò rem mirabilem, Libel„lus Hæreticorum ad pedes Martyris inuenitur, alter in manu „eius dextera, quā extendisse fertur ad Imperatorem, & Patriar„cham, ac Libellum eis porrexisse. Itàq. rectę sententiæ Assertores plaudere; Aduersarij verò demissis vultibus, & pudore „caligantibus abire, quidam etiam veram sententiam amplexi &c.

Non legimus Concilij vllius Oecumenici Patres miraculis explorare tentasse veritatem, cuius norma scriptura est, traditiones, & implorata Sancti Spiritus illuminatio nusquam denegata ijs, qui in nomine Dn̄i conueniunt, hoc est legitimè, & Romani Præsulis iussu vocati veniunt, auctoritate, ac regimine eius diriguntur. Verùm credibile est, instinctu peculiari Anatholium Episcopum à Deo motum inconsulta Synodo ad insolitum remedium confugisse, quo solo putabat obstinatam Hæreticorum phrenesim posse sanari. Etenim vt factum inficiari, quod Scriptores fide digni memoriæ prodidere, haud ingenui animi est; ità ausus istiusmodi in mouētem spiritum referendos pij homines, & in sacris eruditi historijs non diffitentur: cuius impulsionis tota ratio, voluntas impellentis spiritus est ad benè merendum de humano genere propensi; ideòq. laudandi, qui se promptos ad eum sequendum præbent, à quo procul omne periculū leuitatis abest. Non fuit hoc primum diuinæ manifestandæ approbationis, & beneuolentię erga S. Leonem cælitùs pręstitum prodigium; præcesserat alterùm Romæ, testificatione, vt asseritur, S. Gregorij Papæ, relatione S. Eulogij Episcopi Alexan-

dri-

drini, ſcriptione Sophronij cōmendatum quod inſeri hic operæ pretiū eſt,tanquàm monumentum antiquitatis,Romanum Pōtificem caput Conciliorum,meritò agnoſcentis,& regulam credendi in fidei controuerſijs ab illo depoſcentis, cui Spiritum Sanctum in definiendo, & vera à falſis diſtinguendo præſentem eſſe, minimè ambigendum, non ambigeret.

In Prato Spirituali c.147. Narrauit nobis (ait Sophronius) & hoc Abbas Menas eius
„Cœnobij Pater, audiſſe ſe,eumdem Abbatem Eulogium Ale-
„xādrinum Patriarcham dicentem. Cùm profectus eſſem Con-
„ſtantinopolim, fruitus ſum contubernio Dñi Gregorij Roma-
„ni Archidiaconi,& ſingularis viri, qui narrauit mihi de San-
„ctiſſimo,ac Beatiſſimo Leone Romano Pontifice,dicens,haberi
„ſcriptum in Eccleſia Romana,quòd cum ſcripſiſſet Epiſtolam
„ad Sanctum Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum
„contrà impios Eutichetem, & Neſtorium poſuerit eam ſuper
„tumulum Principis Apoſtolorum Petri, & orationibus, ac vi-
„gilijs vacans orauerit ipſum ſummum Apoſtolum dicens: Si
„quid vt homo, vel minùs cautè poſui, Tu, cui à Dño Saluato-
„re Noſtro Ieſu Chriſto, & hæc ſedes, & Eccleſia commiſſa eſt,
„emenda. Poſt 40. verò dies apparuit ei Apoſtolus,ac dixit: le-
„gi, & emendaui, ſumenſq. Epiſtolam de ſepulchro B.Petri,
„aperuit eam,& inuenit Apoſtolica manu emendatam &c. Au-
„ctor vitæ Leonis initio operum eius ait: Terſam & elabora-
„tam Epiſtolam dies reddidit quadrageſimus, additâ ſimul re-
„uelatione certiſſimâ,ſucceſſum illi tribuendum eſſe,cuius pia
„dignatio, & fida dilectio ne in perſona quidem imparis tepeſcit hæredis &c. Et verum quidèm eſt, quod ibidem refert hìc auctor à Chalcedonēſium Patrum cœtu ſummoperè Epiſtolam comprobatam eſſe;ſed non ad illos primò ſcripta eſt, anteà enim tempore Theodoſij ad Flauianum miſſa fuerat legenda in conſeſſu Patrum Concilij Epheſini, vt toti Orienti vera fides Incarnationis per linguas Apoſtolorū diſſeminatā, & à Sede Apoſtolica ſtrenuò ſemper defenſa innoteſceret,ac hęreſis Eutychiana aboleretur. Eamdem toti Occidenti communem eſſe voluit, tranſmiſſo ad omnes eius Epiſcopos exemplari, à quibus tanto

cum

cum applausu fuit acceptata, vt publicè in Ecclesijs eam legendi in morem induxerint singulis annis mense Decembri appetentibus festis Dñi Natalitijs, quibus mysterij Incarnationis ab hæreticis præposterè inuersi recurrit commemoratio, & fideles natum de Virgine verum Deum, & hominem adoratione colunt, & duas naturas inconfusas, vnamq. personam confitentur. Et quia ad eius normam Synodus Chalcedonensis decreta confecit, renouare in ea summo Numini miracula placuit, in Ephesina cœpta, quæ persequi longiùs, instituti haud est nostri, eo contenti, vt ostendamus, non externam solùm Ecclesiarum, & Conciliorum moderationem indicem fuisse vniuersalis Primatus Ecclesiasticæ dominationis Romani Pontificis in prima cathedra à cœlestis aulæ Imperatore constituti; sed multò maximè credendi regulam infallibilem ab eo petendam, in eaque velut in portu quiescendum, vbi controuersiarum fluctus Petri nauem circumagunt, & iudicia humana rapiunt in diuersa. Cuius sanè veritatis assensui signa, prodigiaq. adiumento sunt non modico; ast fundamentum solidum in sacræ Scripturæ solo ab eius auctore profundò iactum fuit, cuius intelligentia, veriq. sensus interpretatio ab eo expectanda, quem constituit Dominus super familiam suam, nè nullus sit, qui lites dirimat turbas sedet, pacem tantoperè ab ipso commendatam componat, vbi emergunt ab inferis ingenia turbida, inquieta, sacrilega, qualia fuere Arius, Nestorius, Dioscorus, Eutyches, quos Epistola Leonis gladio spiritus iugulauit, ideòq. suprà sydera euecta ab Orientalib. & ab Occidentalibus, vt cœlitùs delata ingratijs aduersarijs, quos stygius veterator dementauit, vt meritò à Gelasio Papa pronunciatum sit; Probamus Epistolam B. Leonis Papæ ad „ Flauianum Constantinopolitanũ Episcopum destinatam; cu- „ ius textum quispiam si vsq. ad vnum iota dispunxerit, & non „ in omnibus eam venerabiliter receperit, anathema sit &c. Honor iste maximus epistolari textui delatus argumentum est meo Quarto Maximo probationem concilians.

Baron. ad an. 449.

In Concil. Rom. Idem. S. Greg. l. 3. ep. 4 3. 53.

VII. Legati ad hoc Concilium suprà commemorati omnium nomine à Sanctissimo Papa Leone confirmationem De-

cretorum ab illo postulauere probè scientes ea veluti membra inanima, ac languida vigore carere, nisi ab hoc spiritu vitam, roburq. sortiantur. Rogamus, inquiunt; & tuis decretis nostrũ ,, honora iudicium, & firmitas tua filijs quod deest, adimpleas &c. quod intelligendum de ijs, quæ statuerant præter ea, quorum Legati habuerant instructionem ad fidem spectantium cõtrà Dioscorum, eorum enim non erat necessaria confirmatio, quæ certum erat, definita iam à Pontifice; sed de alijs, quæ in Concilio fuerant constituta, atq. vt rata essent, Pontificiâ egere confirmatione incomperto Patribus erat.

Bellar. l.2.cõc. c.11.

In hac ergo numerosissima Synodo nihil eorum desideratum est, quæ Apostolici Canones requirunt, & à Deo illuminati Patres seruandum tradidere, vt in nomine Domini collecta existimetur, ac proindè digna, vt in medio eius sederit Magister cælestis, quæ sibi sint placita inspiratione diuinâ suggerens, & linguas ad ea explicanda, manusquè ad ea comprobanda dirigens; Vt mirum non sit, obseruantiam decretorum eius in Oriente & Occidente floruisse teste Gregorio Magno, cuius est hæc responsio lib.7. epist. c.53. ad Secundinum.

S. Gregor.

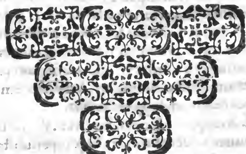
,, Valdè libenter accepi, quòd tua me charitas de sua dubita- ,, tione requisiuit, an Orientales Ecclesiæ fidem, atquè doctri- ,, nã sanctę memoriæ Leonis sequantur, nè fortassè earum sen- ,, sus inter semetipsas pro trium capitulorum defensione diui- ,, sus sit. Vndè certam Dilectionem tuam esse desidero, quia ,, prædictæ Orientales Ecclesiæ vno sensu, vnâ doctrinâ fidem ,, eiusdem Sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamq. Chalce- ,, donensem Synodum ità nobiscum custodiunt, atq. veneran- ,, tur, vt nullus Episcopus reputetur, qui eiusdem Synodi desen- ,, sor, sectatorquè non fuerit &c. Cum autem præteritarum trium Synodorum Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ scita, auctoritatemq. confirmarit Chalcedonensis, consequens est omnium quatuor Decretis venerationem ab Ecclesia vniuersa diù exhibitam, & Romanum Pontificem pro illius capite & vniuersali Pastore habitum, & prædicatione veritatis à Concilijs agnitæ in ea permansisse vnitate fidei, quam sedes Romana

S. Gregor.

seruat

seruat, seruabitq. ad extrema vsq. tempora, nequicquam obnitentibus Inferorum portis eam rescindere.

Nullum, post hæc quatuor Oecumenica, fuit, in quo non extent impressa vestigia venerationis, ac obsequentię ergà Romanum Pontificem tamquam Pastorem supremum Ecclesię vniuersæ. Sed luculentè in 6. Synodo in epist. ad Agathonem Papam. Tibi vt primæ sedis vniuersalis Ecclesiæ Antistiti, quid
„ gerendum sit, permittimus stanti suprà firmam fidei petram.
„ acquiescentes veræ confessionis litteris à Vestra paterna Bea-
„ titudine ad pijssimum Imperatorem missis, quas vt à summo
„ Apostolorum verticè diuinitùs scriptas agnoscimus, per quas
„ exortam nuper Hęreticorum sectam depulimus &c. Et Florentinũ sess. vltimâ verbis illis. Definimus sanctam, & Apostolicam
„ Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere
„ Primatum, & ipsum Pontificem Romanum esse successorem
„ B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium,
„ totius Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac
„ Doctorem existere &c. In hac autem Synodo interfuere Oriẽtales præcipui, quibus nota erant Nicænę primæ, & trium sequentium decreta, in quibus Romani Pontificis auctoritas in Ecclesiam vniuersam clarebat; & idcirco ad illam agnoscendam planè conuicti, calce abiecto schismate, manus veritati dedere, & Ecclesiæ Romanæ vnire se felicitati duxere.

Ex

Ex Traditione Ecclesiæ Primatus Romani Pontificis manifestus.

CAPVT X.

1 *Tenendas esse Traditiones Scripturæ sacræ, & Patrum probant testimonia.*

2 *Ex ijs constat vsus Ecclesiæ Primitiuæ ab Apostolis edoctæ in Primatu Romani Pontificis approbando.*

3 *Dogma catholicum est Pontificem Romanum esse caput Ecclesiæ vniuersæ.*

4 *Ideò ad illum fuit recursus ex prouincijs Christianorum in causis grauioribus fidei, ac morum.*

ON disputo contrà vos Sectarij, qui Traditiones negatis, & confusionem, pudoremquè vestrum obtegitis vanissimo velamine sufficientiæ verbi scripti, quod pridèm reductum, ac discissum est catholico stylo scriptorum nostrorum. Assentior Patribus è verbo scripto doctrinam non scriptam circà fidem, & mores versantem (quam nomine traditæ, & in sacris libris minimæ scriptæ) cum ipsis statuo.

Bellar. Primò necessariò tenendas traditiones ad absolutam cognitionem, ac obseruationem disciplinæ, quàm Catholica Ecclesia profitetur. Recenset longa serie Bellarm. t. 1. l. 4. de Verbo Dei non scripto c. 7. Patres Latinos, & Græcos, & ostendit vana esse effugia hæreticorum, & præposteras interpretationes ad clarissima illorum testimonia adhibitas, nobis sufficiunt pauca non ex instituto punctum istud tractantibus, sed veritatem eius ab Ecclesia Catholica receptam supponentibus.

S. Dionys. Areop. „ S. Dionys. Areop. c. 1. Eccles. hierarch. Primi illi nostri sa„ cerdotalis muneris duces, summa illa & supersubstantialia par„ tim scriptis, partim non scriptis institutionibus suis nobis tradide-

diderunt. Negas libros istos esse Dionysij. At opera hęc in VI. VII. & VIII. Synodo citantur nomine Dionys. Areopagitæ. Quibus magis credendum, tribus nè Concilijs, an duobus hæresiarchis à cœtu Catholicorum profugis? Deindè esto libri isti alterius sint auctoris: Profectò grauis ille est, & antiquus, siquidèm nominatur à Gregorio I. in homil. de centum Ouibus à Martino I. in Conc. Rom. & ab Agathone in Epist. ad Imper. Constantinum; scriptor ergo hic antè mille annos vixit.

„ S. Irenæus l. 3. c. 2. Euenit neq. scripturis neque Traditioni „ consentire eos. S.Iren.

„ S. Basilius l. de Spiritu Sancto c. 29. Apostolicum arbitror „ esse, etiam in non scriptis traditionibus perseuerare. S.Basil.

„ Tertul. l. de corona milit. si legem postulas, scripturam „ nullam inuenies, Traditio tibi prætenditur auctrix. Tertul.

„ S. Chrys. in c. 2. ep. 2. Thessal. Hinc patet quod non omnia „ per Epistolam tradiderint, sed multa etiam sinè litteris. Eâ- „ dem verò fide digna sunt; tàm illa, quàm ista. S. Io. Chrys.

„ S. August. lib. 5. contrà Donatistas c. 23. Quæ vniuersa „ tenet Ecclesia ab Apostolis pręcepta benè creduntur, quamquã scripta non reperiantur. Idem habet l. 2. de Bapt. contrà Donatistas, & epist. 118. & l. de Vnit. Eccl. c. 19. & l. 10. de Ciu. c. 23. „ Consuetudo Matris Ecclesiæ in baptizandis paruulis nequa- „ quam spernenda est, neq. vllo modo superflua reputanda, nec „ omninò credenda nisi apostolica esset traditio. S.Aug.

S. Hieron. in epist. ad Marcellam de erroribus Montani. Nos „ vnam Quadragesimam ex Apostolica traditione tempore no- „ bis congruo ieiunamus. S.Hier.

Nec desunt Apostoli Pauli documenta, Illud in primis epist. 2. ad Thessal. c. 2. Tenete traditiones, quas didicistis siuè per ser- „ monem, siuè per epistolam nostram. Dicere autem traditiones per sermonem omnes deinceps scriptas fuisse non modò diuinare, sed ineptire est, ad vim argumenti eludendam; quàm multa enim dixit Apostolus voce tenùs circà Sacramentorum administrationem, quæ scriptis non mandauit, neq. mandare opus esse existimauit? de Eucharistiæ sanè sumptione, & præpa- Ad Thess. 2. 2.

ratione ad eius sumptionem, pollicitus est in suo Corinthum aduentu dispositurum præter ea, quæ in Epistola notauerat, & tamen quę nam illa sint, non mandauit scripturæ.

Deindè statuo Verbo Dei scripto de Primatu Petri super Ecclesiam Vniuersam constare ex Mat. 16. & Ioan. 21. iuxtà sanam Patrum, & conciliorum intelligentiam ex supradictis, proindè etiam de eodem in successores deriuato ob rationes superius allatas; Sed insupèr ex traditione nullum relinqui dubitandi locum apud eos, quibus tantum superest iudicij, ac verecundiæ vt Conciliorum, & Patrum auctoritatem aliquo habeāt loco, & non penitùs conculcent, quod aduersariam suis inuentis experiantur. Dicam ampliùs, qui Primitiuæ Ecclesiæ modum seruantis, quem ab Apostolis edocta fuerat, morem, ac sensum tanquàm à Christo profectum, aut à Spiritu Sancto eius Rectore inspiratum non contempserint; Atqui apud illam Romanum Pontificem Pastoris, ac Patris tenuisse vices, ac munus, & historicorum narratione, & Conciliorum definitione compertum est; quid ergo desiderari ampliùs potest ad fidem, quàm Traditio ingenerare potest in animis, non desperatione agentium in negandis, quæ negari se non patiuntur ob sui euidentiam; nec obduci glossationum tenebris ob sui claritatem?

Mat. 16. Ioan. 21.

Tertiò ex ijs conficitur, indubitatum esse dogma Catholicorum Concilijs, Patribus, & Ecclesię inhærentium, ac Romanū Pontificem tanquàm caput fidelium à Deo constitutum agnoscentium. Cum enim duplex sit Traditionum genus, alterum generale complectens doctrinam tàm scriptam, quàm non scriptam ab vno communicatam alijs. Alterum particulare, & proprium, quod à Theologis doctrinæ non scriptę accommodatur: siuè illa habeat auctorem Christum, siuè Apostolos immediatè, siuè viros Apostolicos ab ipsis instructos in ijs quæ ad fidem, & mores, & Ecclesię regimen pertinent, ex omni parte probatio petitur Primatus, quem tuemur. E doctrina scripta quia tuba Euangelica hunc personat dum eum Pastorem ouium, & agnorum Christi, ac proindè totius ouilis custodem, Rectoremque

pro-

proclamat: Ex doctrinâ non scriptâ quæ scriptæ fidelis est interpres, & verorum magistra sensuum, quia laudabilis hæc consuetudo in Ecclesia nascente, & adulta viguit, vt Petrum, ac successores Præsides sibi à Deo datos fateretur, & obsequio, ac reuerentia testaretur; subortas controuersias eorum iudicio componendas subijceret: ab omnibus Mundi Prouincijs Christum colentibus recursus ad illos fieret, tanquàm ad Iudices lites dirimere cum auctoritate valentes Concilia eorum nutu cogerēt; directione regerēt, imperio moderarētur, approbatione firmarent, quæ cuncta vberius suprà explicata, probataq. capiti huic inseri, repetiq. compendio par est, nè desideretur ex Traditione petita probatio, quæ prudentiam, ac pietatem commendat Orthodoxorum, dementiam ac impietatem condemnat, eterodoxorum, ad purum Verbum Dei prouocantium, quod quia in multis refragari suis inuentis aduertunt, & abolere nequeunt, detruncant, inuertunt, scholijs ad sua placita congruis, Sanctorum Patrum interpretationi incongruis inficiunt; Traditiones, quià plurimum in factis, ritibusq. consistunt, & vitiari verborum ambagibus non possunt abrogatas penitùs volunt, quicquid antiquitas veneranda, quicquid auctoritas grauissima, quicquid ratio menti insita, quicquid religio cœlitùs indita pectoribus, contrà reclamet.

Deniquè Primatus istius veritas duplici firmata vinculo Verbi scripti, & Traditionis articulum de fide constituit nulla Portarum Inferi vi rescindendum, nullo argumentationum oppugnantium hæreticorum conatu labefactandum. Et quamuis inter illos minimè numeretur quorum cognitio necessaria sit ad salutem, vt est Symboli Apostolici, & præceptorum Dei; attamen hinc dispositio, & præparatio cordis exigitur ad credendum vbi fuerit opus; inde non toleratur dubitatio de veritate certâ, quam Patres, quam concilia, quam scriptura ipsa sacra sartam tectam esse peruolunt. Argumenta quidèm multa Etheca historica, & auctoritate Patrum proferunt hæretici non pauca, vt Verbum non scriptum minimè fauorabile demonstrent Pontificatus apici; sed nullo negocio à nostris

Bellar. l.4. de Verbo scripto c.9. scriptoribus dissoluuntur, qui & respondendo curam adimunt nobis magis ad nostra confirmanda, quàm ad aliena impugnanda intentis, præsertim vbi cum illis agendum est, quibus hæresis lucem eripuit, educatio obstinationem induxit.

Confirmatio dictorum ex perpetuis veterum appellationibus ad Romanum Pontificem.

CAPVT XI.

1 *Recursus est ad eum qui potestatem habet iudicandi de controuersiis.*

2 *Hunc fuisse ad Romanum Pontificem à primis vsque Ecclesiæ temporibus ostenditur ex Patribus.*

3 *Irenæo,* Basilio, *Melchiade, Ambrosio.*

4 *Et ex recursu multorum, Athanasii, Chrysost. Basilij, Petri Alexandrini, & aliorum.*

NEMO sapientum prouocat ad Tribunal iudicandi auctoritate carens, vel ad Principem alienum, si causâ ceciderit apud suũ. Finge damnatum à Rege Galliæ ad Regis Hispaniæ opem confugere, nouamq. Causæ cognitionem postulare, an sanæ mentis hunc censeas Prouocatorem? Si ergo Patres vnum docent, esse Supremum Iudicem in Ecclesia, si Episcopi Nationum inter se, vel cum Potentatibus dissidijs certent, litium determinationem, eius submittunt arbitrio; Si Concilia fidei morumq. controuersias tùm demùm ritè dissolui arbitrantur, cùm iudicium, & definitio accesserit eius, qui soluere, & ligare potest, in terris quæcumq. soluenda & liganda pręuia sua sententia putat in cœlis, quis neget summam iudicandi potestatem penes illum esse, nisi qui sapientiorem se reputet ipsa Sapientia, quæ in Patrum mentibus habitat.

bitat, in Conciliorum cœtibus triumphat, in Doctorum congressibus suas gaudet pandere diuitias? hoc profectò tàm ridendæ insaniæ genus est, quàm eius, qui atro vmbraculo opacare Solem, & radijs eius mundum subducere conaretur.

Age verò ex innumerabili dictorum factorumq. exemplorum copia appellationem hanc testantium pauca proferamus. S. Iren.
„ S. Iren. l. 3. c. 3. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentio-
„ rem principalitatem, necesse est, omnem conuenire Ecclesiam,
„ hoc est, eos, qui sunt vndiq. fideles, in qua semper conseruata
„ est ea, quæ ab Apostolis est traditio; conuenire est ipsam adi-
„ re, & ab ea pendere, vt à capite membra; eius doctrinam se-
„ qui, definitiones amplecti, ei adhærere, nec diuulsionem pati,
„ vbi insurgunt qui quoquo modo, inquit, vel per sui placentiam
„ malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam scien-
„ tiam, præterquam oportet; colligunt &c. quibus indicantur causæ, ob quas superbi homines hæreses inuehunt, & à fide ab Apostolis transmissa, & in Ecclesia Romana conseruata impiè rebellant.

„ S. Basilius ep. 52. ad Athanas. Visum est consentaneum scri- S. Basil.
„ bere ad Episcopum Romanum, vt videat res nostras, & iudicij
„ sui decretum interponat.

S. Melchiades epist. ad Episcopos Hispaniæ; Episcopos no- S. Melchiad.
„ lite iudicare, nolite condemnare absquè Sedis huius auctorita-
„ te. Quod si feceritis, irrita erunt vestra iudicia, & vos condem-
„ nabimini. Hoc enim priuilegium huic Sanctæ Sedi à tempo-
„ ribus Apostolorũ statutum est seruare, quod illæsum manet vsq.
„ in hodiernum diem &c. Certè Canon Apostolorum 73. & 74.
„ iubet maiores Causas, quales sunt Episcoporum ad Sedem A-
„ postolicam deferri.

S. Ambrosius l. 10. ep. 78. in controuersia inter Flauianum S. Ambros.
Antiochenæ Ecclesiæ obtrusum ab Episcopis Syriæ, & vicinarum Ciuitatum, & Euagrium expulsum post acerbas, & longas contentiones recurrendi ad Romanum Pontificem consilium huiusmodi Theophilo Alexandrino Episcopo suggessit. Sanè referendum arbitramur ad Sanctum fratrem
„

„ nostrum Romanæ Sacerdotem Ecclesiæ, quoniam præsumi-
„ mus ea te iudicaturum, quæ etiam illi displicere nequeant.
„ Et mox, Cum id gestum esse cognouerimus, quod Ecclesia
„ Romana haud dubiè comprobauerit, læti fructum huiusmo-
„ di examinis adipiscamur. In hanc eamdem sententiam, ve-
„ nere Theophil. Nazianz. & alij.

S. Leo. Et S. Leo epist. 89. antiquam recurrendi ad S. Sedem con- „
suetudinem esse asserit, ità ad Episcopos Prouinciæ Viennen- „
„ scribens. Nobiscum itaq. Vestra Fraternitas recognoscat A- „
„ postolicam Sedem pro sui reuerentia à vestræ etiam Prouin- „
„ ciæ Sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & „
„ pro diuersarum, (quemadmodum vetus consuetudo posce- „
„ bat) appellatione causarum, aut retractata, aut confirmata „
„ fuisse iudicia. „

Et verò quod verbis docuerant, factis, vbi opus erat, quid „
sentirent, ostendere Sancti Patres sategere.

S. Athanasius diras persecutiones ab Orientalibus Episco-
pis Ariana peste infectis perpessus, Episcopatu deturbatus, ad
necem petitus, vt sæuam declinaret tempestatem, ad tutissi- „
S.Hier. mum communionis portum, (vt loquitur S. Hieron.) ad Ro- „
manam Sedem confugit, quam id temporis Iulius I. inside- „
bat. Ab eo diligenter discussa causa innocentem pronun-
ciauit Athanasium, & suo restituit Episcopatui iam occupa- „
to à Gregorio ab Eusebianis intruso, quicquid deinceps illi in „
conciliabulo Antiocheno à Iulio item reprobato, moliti sint „
contrà antiquos Canones, & reuerentiam Summo Pastori de- „
bitam, & à legitimis præstitam Concilijs. Neq. Athanasius „
solus Alexandrinus Episcopus; sed & Paulus Constantino- „
politanus, Marcellus Ancyranus, Asclapus Gazæ, & alij Ca- „
tholici Orientales Præsules multitudine Hæreticorum, ac po-
tentia oppressi, & in pseudosynodis damnati eamdem Iulij be-
nignitatem, ac iudicij æquitatem experti sunt, & declarati
innoxij suis Ecclesijs restitui.

S. Ioannes Chrysostomus, quem nominasse Sapientiam „
ac sanctitatem virtutibus comitatam est appellasse, satagente „
Theo-

Theophilo Alexandrino Patriarcha depositus à Sede Constantinopolitana fuerat, atq. vt speciem Iustitiæ iniquitati, & audaciæ depositionis obtenderet, cœtum coegerat Episcoporum sui similium, quos nullo negocio seduxit, & ad impiæ sententiæ subscriptionem induxit, eorumq. suffragia ad Innocentium I. transmisit, facilè suspicatus Chrysostomum apud Summum Tribunal conquesturum; & iustitiam ab eo imploraturum, quem scirent à Deo Iudicem supremum in Ecclesia constitutũ. Nec falsus opinione fuit; etenim Chrysostomus per summam iniuriam condemnatus, & in exilium violenta militum manu pulsus, Literas primùm scripsit Innocentio; quibus & gesta Theophili, & simul vt ea rescinderet, postulauit: Ne immanis, inquit, ista confusio cuncta percurrat, & vbiq. dominetur, scribite, precor, & auctoritate vestra decernite, huiusmodi iniquè gesta nobis absentibus nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profectò & irrita & nulla. Porrò qui talia gessere, eos ecclesiasticæ censuræ subijcite; Nos autem insontes neq. conuictos, neq. deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos Ecclesijs nostris iubete restitui &c. Et ità factum est, vt exorauit; imò & Georgius Patriarcha suffectus, & Arcadius Imperator anathematis fulmine petitus: cui resipiscenti hęc Innocentius præcipit. Iubete Ioannis nomen sacris tabellis inscribi. Quę enim aduersùs Ioannem gesta sunt à Theophilo, nos auctoritate freti S. Petri eximij Apostolorum Principis, discussis causis docebimus ex animo sanguinario processisse &c. Quæ attigisse sat est Instituto nostro vt Sancti Petri, & successorum Primatui adnexam esse iudicij supremi in tota Ecclesia potestatem comprobemus. Cæterùm gestorum in hac Causa seriem contexit. Palladius Helenopolitanus Episcopus in vita S. Ioannis Chrysost. Pallad. Episcopus Constantinop.

S. Basilius defert Eustatium Damaso; erat ille Arianus, Sebastæ Armeniæ Episcopus, & iam in Oriente damnatum petit à Pontifice rursus damnari.

Petrus Alexandrinus Episcopus ab Arianis violenta impro-

probitate deiectus ad Damasum Romanum Pontificem confugit, qui neq. iniuriam à reo innocenti illatam tolerari debere arbitratus, neq temeritatem actorum deponendi auctoritatem vsurpantium, dissimulationem irreprehensam præterire sustinens, ad suam sedem litteris Pontificijs munitum remisit, quam recuperare facili negotio contigit fauore populi, Damasi sententiam, vt à Christi Vicario profectam, summoperè approbantis, & intrusum ab Hæreticis Lucium Arij sectatorem, extrudentis.

Theodoretus Cyri Episcopus in pseudosynodo Ephesina 2. de sua sede deturbatus conqueritur de iniuria, & iudicium à S. Leone deposcit: Ego autem Apostolicæ vestræ sedis expecto sententiam, & supplico, & obsecro Vestram Sanctitatem, vt mihi appellanti iustum vestrum, & rectum iudicium opem ferat, & iubeat ad Vos accurrere, & ostendere meam doctrinam, vestigia Apostolica sequentem &c.

Theo. doret. episc. Cyri

Basilides in Hispania Episcopatu turbatus ad S. Stephanum Romam venit, & suæ sedi restitutus est: vt S. Cyprian. ep. 68.

S.Cypr.

S. Ignatius Episcopus Constantinopolitanus Photij persecutione pressus apud Nicolaum I. iustitiam inuenit &c.

S Epiph. hæresi 68. ait. Vrsacius & Valens pœnitentiam agêtes vnà cum Libellis profecti sunt ad B. Iulium Romanæ Vrbis Episcopum pro ratione reddenda de suo errore, ac delicto, & erant & ipsi Episcopi; sed Iulium agnouere Episcoporũ Episcopum, & sedit ab an. 377. cum esset per vos etiam, ô Nouatores, fides incorrupta, vt Baron. ibid. Sed & in fidei cõtrouersijs iudicium Pontificis Romani expectabatur ab Episcopis, & Concilijs.

S.Epiph.

S. Gregor. Nazianz. ep. ad Celadonium de Apollinaristis: Illud, ait, indignitatis accedit, quod ab Occidentali Synodo sese, vt audio, susceptos esse affirmant, à qua eos priùs condemnatos esse nemini est obscurum. Quod si vel nunc vel antè suscepti sunt, qui cum Apollinare sentiunt, hoc ostendant,

Greg. Naz.

& nos

" & nos acquiescemus; perspicuum enim erit, eos rectæ doctri-
" næ assentire. Nec enim aliter se res habere potest, si hoc con-
" secuti sunt. Id autem omninò liquebit, si vel Synodalem
" Codicem, vel Epistolam quibus ad communionem admitti
" iubebantur, protulerint. Nam hîc Synodorum mos est. No-
" tat Bar. ad ann. 373. obseruantiam Gregorij ergà Sedem Apo-
" stolicam, cui præsidebat tùm Damasus, à quo Apollinares
" sunt damnati.

S. Athanasius post examinatam iussu Liberij Papę quęstionem in cœtu Alexandrino de tribus hypostasibus, qui sententiam Concilij definitioni eius reliquit.

S. Hieron. Oriente in lites discisso Damasum eligit Iudicem, cuius stare se velle profitetur arbitrio: *Cathedram*, inquit, *& fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam &c.* quibus hanc Sedem effusè laudat. S.Hier.

Excurrit Bellarm. l. 2. de Rom. Pont. per multa sæcula, vt ostendat continuatum in Ecclesia vsum Recursus huius. Et plura addit Bzou. de Rom. Pont. cap. 17. afferens exempla multa, sacra profanaquè Principum ad sacram Sedem prouocantium. Bellar.

" S. Anacletus Epist. 3. c. 3. ad omnes Episcopos. Sacrosancta, Ana-
" & Apostolica Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino clet.
" Saluatore Nostro Primatum obtinuit, & Eminentiam Pote-
" statis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem, sicut ipse B. Petro Apostolo dixit, *Tu es Petrus. & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam &c.*

R Sum-

Summus Pontifex Iudex infallibilis in controuersijs Fidei, & Morum.

CAPVT XII.

1 *Ad Dei prouidentiam pertinuit statuere Regulam fidei infallibilem, qua nascentes in Ecclesia lites dirimeret.*

2 *Et nulla alia constituta est, qua Romanus Pontifex, quam solam esse infallibilem constat ex eo, quod infallibilitas nulli à Deo promissa est.*

3 *S. Petro, & successoribus impetrauit Christi D. oratio rogantis nè deficeret fides Petri.*

4 *Idem conuincunt auctoritates Institutionis Primatus Mat. 16. & Io. 21. suprà explicata.*

5 *Figura huius praecellit in sacerdote leuitici generis Deut. 17.*

6 *Error Graecorum circa hanc potestatem.*

7 *Infelicitas sectarum hoc Iudice carentium, & se inuicem lacerantium.*

8 *Felicitas Ecclesiae à tali Iudice verbis Sancti Augustini explicata.*

X dictis hactenùs de Concilijs & perpetuo Recursu ad Romanum Pontificem ex orbe vniuerso manifestum est, ab illo fuisse habitum pro legitimo Iudice controuersiarum fidei cuius sententię sit acquiescendum tãquàm regulae infallibili à Spiritu Sancto directae in iudicando; hoc est quae nec fallere possit proponendo Ecclesiae credenda quae falsa sint, nec falli, vt Pontifex vniuersalis, quicquid deindè sit de ipso, vt persona priuata, quae est quaestio diuersa.

Talem quippè regulam Ecclesiae statuendam & sapientia instituentis, & necessitas benè regendi institutam Rempublicam Christianam suadebat. Illa enim attingens à fine ad finem fortiter, & praeuidens dissidia subindè in Ecclesia emer-

su-

ſurâ ſuauiter diſpoſuit ordinem Hierarchicum in plura diui-ſum membra, quibus vnum caput ſupereminens dedit, è cu-ius Imperio veluti influxu illa penderent; & in officio, ac vnitate continerentur, ſi quando inter ſe diſſiderent, & abirent in ſchiſmata nuſquàm in hæreſes emerſura, ſi Dei ſacerdoti, ſummò videlicet Pontifici obtêperaretur; vt monet Cypr. ep. 55. Porrò huic incommodo non ſatis prouiſum eſſe, niſi per infallibilem Summi Pontificis regulam, ex dictis eſt manifeſtum, quia cum iſtiuſmodi controuerſiæ ex varia ſcri-pturarum interpretatione ſuboriantur, aut etiam ex opinionũ diuerſitate circà morum obſeruantiam, quæ traditione niti-tur, nullus erit litibus modus, nulla quies animorum turba-tionibus, niſi vnius ſupremum ius habentis accedat ſenten-tia, cui capita ſubmittant litigantes tanquàm veritatis alum-no, ac patrono ab eius confinijs declinare non valentes. Hic niſi Epiſcopus ſit Romanus, nullus erit alter. Non ſcriptura ipſa erit interpres ſui, quia ſi locus expoſitorius explicatione egeat, & controuertatur ſenſus eius, quis ſtatuatur Iudex, & verus interpres? Non priuatus cuiuſque ſpiritus, qui decipi, & decipere poteſt, & pugnat ſæpènumero cum alio pariter pri-uato contrarium penitùs ſentiente. Prçterquàm quod abſur-dum & turpe eſt promiſcuam facere verbi Dei intelligentiam mulierculis, cerdonibus, laniarijs, reſeruatam paucis, quos ad fidelium erudiendorum magiſterium aſſumpſit Deus. Non priuatus alius Epiſcopus, quem diſſentire ab alio Coepiſcopo tàm facilè eſt, quàm difficilè conciliari, niſi ab habente ſu-pèr illos auctoritatem, qui Romanus eſt Epiſcopus à Mel-chiade in epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ vocatus Iudex Epi-ſcoporum. Non deniquè Concilijs etiam generalibus hoc priuilegium collatum; quoniàm & ipſa non ſemel erraſſe comperta, vt ſuprà vidimus, & in ruinam traxiſſent cætus fi-delium, nì Romanorum Pontificum prouidentiâ fuiſſent emendata, aut reprobata. Numerat plura Bellarm. lib. 1. de Conc. c. 6.

Cypr.

Bellar.

Restat ergò solùm Romanus Pontifex, cui totius Ecclesiæ cura, & præfectura commissa est à Christo Domino. Et nos quidèm Catholici habemus firmiorem huius asserti diuinum sermonem, cuius proprium, ac germanum sensum, etiamsi non semper obscurùm, clarissimum reddidere, & perpetuus Ecclesiæ vsus ab eius natalibus inchoatus, & ad nostra vsquè sæcula perseuerans; & traditiones ab Apostolis, virisquè Apostolicis ad posteros transmissæ, & Patrum illis inhærentes sententię, à quibus recedentes Nouatores inseruerùnt se laqueis mortis, & illaqueatas Sectatorum animas Erebi tributarias effecere.

Sanè ad hoc asserendum tàm priuilegia D. Petro à Christo Dño concessa, quàm legitima cæterorum successio, quos diuina bonitas, ac Sapientia in longũ prouidit Ecclesiæ, nè sicut nauis gubernatore carens in marinis fluctibus hàc illàc circũferretur, aut domus familiarium multitudine redundans sinè domino, ac rectore pateret incommodis confusionis, defectu regiminis, ordini seruando opportuni.

Et omnes quidèm auctoritates, ac rationes, quibus suprà probatus est S. Petri supèr Ecclesiam primatus, illud quod in præsentia intendimus, conficiunt, nimirùm adnexam illi esse supremam in rebus fidei, morumquè iudicandi auctoritatem citrà periculum exerrandi; sed ex duobus potissimũ Saluator effatis id insignitèr constare nobis voluit, quorum alterum indicauit Luc. 22. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*; alterum Io. 21. *Pasce oues meas*; quod munus pascendi sinè hac iudicij facultate mancum esset, ac imperfectum. Cadit oratio à Domino facta supèr Petrum, vt priuatam personam, cuius lapsus præuisus fuerat circà fidei confessionem in trina negatione; sed non in fidei amissione, quasi timore iudicium mutaretur mentis in eo assensu obfirmatæ, quod Iesus in Iudæorum manibus esset Filius Dei viui, quem Angeli adorarent: Verùm attollenda hic cogitatio ad altiorem promisionis gradum, & ad Petrum Ecclesię destinatum caput, ac iudicem eri-

Luc. 22.
Io. 21.

erigenda; vt sit hic sensus præuisis Ecclesiæ in se crediturae persecutionibus, & varijs suorum fidelium tentationib. à Satana excitandis certiorem reddat Petrum de futura cõstantia in fide, quam fructum dicit esse orationis; qua Patrem rogavit, né deficeret vnquàm fides eius, vt capitis Ecclesiæ, ac proindè non permissurum vt vel ipse, vel successores aliquid fidei repugnans illi proponerent credendum; sed illa potius, quibus in fide commissi suæ curæ pastorali rationales oues sanctæ credulitatis pascuis enutritæ roborarentur.

Habet vterquè sensus auctores Patres sanctos, & alios interpretes longa serie relatos à Bellarm. lib. 4. de Rom. Pont. c. 3. Et ex primo confirmatur secundus. Quia maiori dilectione prosecutus est Christus Dominus Ecclesiã vniuersam, quàm vnicam, & singularem Sancti Petri personam. Si ergo rogauit pro illius in fidei firmitate perseuerantiâ; multò magis rogasse pro eàdem credendus est, vt persona publica, nè deficeret fides eius in administratione Ecclesiæ vniuersæ; & quia Pater exaudiuit filium, nunquam defecit, aut defectura est fides Petri tanquàm Pastoris vniuersalis. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit quod hactenùs fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius, ait Leo IX. in epist. ad Petrum Antiochenum; quod asseri minimè posset, si fides Romani Pontificis, vt caput est eamdem retinens fidem, quæ in Petro firmata est infirmaretur in illo.

Bellar.

S. Leo.

Confirmatur secundò, quia si iussus est confirmare suos fratres post conuersionem, qui frequenti Christi Domini apparitione, ac signis erant firmandi, & in die Pentecostes validissimè confirmandi, quantò magis incumbebat illi cura cõfirmandi filios, quos per Euangelium erat geniturus, & doctrinæ cibo solido enutriturus? Atqui ad hoc præstandum par erat ipsi tàm firmum solidumque fidei communicari fundamentum, vt infringi nullâ vnquàm excussione Inferorum, nullâ posset labefactari conuulsione hæreticorum.

Dices verba Dñi, *rogaui pro te Petre &c.* tàm variè explicari etiam à Catholicis, vt ægrè inferri ex illis queat infallibilitas

S iu-

iudicandi concessa Petro. Quid enim si dicatur promissio facta Ecclesiæ, non singulari Petri personæ? Aut si singulari personæ, non extendendam ad alias, proindè nec ad successores Petri. Contrà primum est, quia verba non patiuntur istam explicationem; quomodo enim *tu*, *&* *conuersus* conueniant communitati Ecclesiæ? sicut nec *confirma fratres tuos*; quia vt Ecclesia dicitur mater, ità fideles dicuntur filij non fratres eius. Deindè Ecclesia non potest dici aliquando conuersa, quia nec aliquando peruersa; igitur alloquitur Christus Petrum, vt singularem personam denotatum in *Tu* pronomine, & impetrasse fatetur, nè fidem amitteret vnquã, vt priuatus (loquendo scilicet de S. Petro;) Quicquid sit de priuata persona alicuius ex successoribus non definientis ex cathedra; Neq. doceret aliquando aliquid contrà fidem, vt Pastor ouilis fidelium suæ curæ commissi: quod priuilegium transiuit ad successores Pontifices Episcopos Romanos ex cathedra definientes; vt Bellar. loc. cit. ex Patrum testimonijs. Sanè in ijs & similibus priuilegijs Petro concessis spectabat Christus Dominus non bonum duntaxat particulare eius, sed Ecclesiæ, cui ipsum præfigebat.

Mat. 16. Huic simile testimonium & inconcussę firmitatis in fide profertur à S. Mat. cap. 16. non semel citato, & non frustrà citando, quo Petrus vocatur à Christo Petra; aduersùs quam Inferi portæ nunquam præualebunt; & supèr hanc petram erectum est Ecclesiæ ædificium. Placuit sapientiæ Christi Dñi non agnomen imponere Petro, vt filijs Zebedei, quos Boanerges appellauit, sed nomine proprio Petræ decorare, vt vaticinium Isaiæ c. 28. completum videret Ecclesia, cui occine-

Isa. 28. batur. Ecce ego ponam in fundamentis Sion lapidem, lapidé

" probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum. Quæ verba etsi primariò conueniant Christo, nihilominùs

Apoc. 21. quæ amplitudo, & dignitas Scripturæ sacræ est plures sensus à Spiritu Sancto intentos complecti, aptissimè in Sanctum Petrum cadunt, qui inter *fundamenta Sion*, id est Ecclesiæ, qui sunt Apostoli ex c. 21. Apocal. eminet, ac splendet & di-

citur

citur *lapis probatus* omni tentationum genere præsertim à Satana excitatarum appetitus; *pretiosus* ob insignes virtutes, ac dona, quibus affatim ditatus est, & propter eminentiam Apostolatus reliquis duodecim communem, sed ob primatũ in Ecclesia tota ipsi singularem, ac propriam. In fundamento fundatus hoc est in Christo, de quo scribit Apostolus. Fun-
„ damentũ aliud nemo potest ponere, præter id quod positum
„ est, quod est Christus Iesus 1. Cor. 3. scilicet primarium & in- 1. Cor. 3
dependens; nàm secundaria, & dependentia fundamenta
„ sunt omnes Apostoli, iuxta illud, suprà fundamentum Apo-
„ stolorum, & Prophetarum Ephes. 2. Cùm autem Petro dici-
„ tur: Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, priuilegium denotatur singularitèr concessum ipsi & non alteri; sicut & nomen Petri & Petræ antonomasticè significat non quamlibet Petrã, sed qualis à Propheta describitur c. illo 28. Eph. 2. cui quadrat epithetum *angularis*; quia velut angularis lapis fortis esse debet, vt duos parietes sustentet, ità & decuit Petram, supèr quam Deus fundauit Ecclesiam suam, ex duobus populis Iudæorum & Gentilium in hoc fundamento connexam, esse fortem & qualibet concussione validiorem. Quæ fortitudo ac robur inuictum cùm in multis alijs aduersis se prodat; tùm verò in fide tuenda aduersùs errores, hæresesque subindè pullulãtes luculentèr enituit, meritò orationis Christi, qui nè vnquam deficeret Patrem rogauit æternum, & ad indicandam perennitatem hanc Petræ, nomen sibi conueniens Petro indidit, & virtutem communicauit indefectibilem; qualem decebat habere virum, cui totius regimen Ecclesiæ commiserat, nè vllius vnquam erroris labes ab eo manaret, aut pro pascuis, quę ministrare iussus fuerat, venena vlla porrigerentur. Id autem priuilegij decus, ac fortitudo quia Petro collatum fuerat, non tàm sui gratiâ, quàm Ecclesiæ, quam sibi in fide desponsauerat, æquum erat, vt ad Successores Pontifices perpetuâ prærogatiuâ transiret, & in æuum duraret, nè dilexisse ad breue tempus putaretur Sponsus æternus Sponsam, quam æternâ dilexit charitate, & cui sui præ-

sen-

sentiam, fauoremquè ad consummationem vsquè sæculi pollicitus est; quod minimè præstitisset, si illam sinè visibili Pastore, cuius duceretur nutu, doctrinâ nutriretur, à luporum, idest hęreticorum incursibus defenderetur. Quæ notasse libuit, vt liqueat Iudicium, quod dedit Pater filio, contraditum ab eodem fuisse Petro, vt sui Vicario, ac proindè cæteris in munere & dignitate sufficiendis, ac iccircò eorum nullum in eo exercendo falli, aut fallere circà fidem posse, & in eius cõtrouersijs Petrum esse supremum Iudicem à nemine mortalium iudicandum, ad quem mortales omnes iure queant prouocare, nulli liceat à definitionibus de fide resilire. Quo modo conseruandi fidei vnitatem, & pacis vinculum inter fideles Apostoli monito obstrictos idem sentire omnes & dicere, nullum esse efficaciorem quis non aduertat? aut aduertere nolentem ratio ipsa, ac experientia tot sæculorum, & nostri pręsertim non conuincat, quod infeliciùs pręteritis reddidere, & sectarum multitudo, & ijsdem dissensio circà Catholicæ religionis articulos primarios; & desperatio conciliationis, ac concordię in doctrina salutari quia legitimi Iudicis, & conciliatoris præsidio carent, & ad tribunal Verbi Dei confugientes de vero eius sensu altercantes se discerpunt, & nunquam ad scientiam veritatis pertingunt, quòd Doctore careant, qui diuinitùs inspiratus illam patefaciat. Contrà quam in Ecclesia catholica eueniat, cui Deus Pontificem præfecit, cuius responsa in Causis fidei oracula esse voluit, quibus ceruices submittant Principes, mundiquè sapientes haud ignari diuini hoc fuisse consilij, vt militans Ecclesia optimo regimine triumphanti adsimiletur, cuius vnus est Princeps inuisibili afflatu cuncta gubernans, & visibili moderamine vnius rectoris, accommodatè naturæ hominum, & spirituali directioni minimè fallibili congruenter suæ sapientiæ, ac bonitati mundum committens.

Deut. 17. Præterea Deuter. 17. dicitur si difficilè & ambiguum „ apud te iudicium esse perspexeris &c. Et iudicium intrà por„ tas tuas videris verba variari, surge, & ascende ad locum,

quem

„ quem elegerit Dominus Deus tuus, veniasquè ad sacerdotes
„ Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæ-
„ resque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, faciesq.
„ quæcumq. dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Domi-
„ nus, & docuerint te iuxtà legem eius, sequerisq. sententiam
„ eorum &c. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis
„ imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo ex de-
„ creto Iudicis, morietur homo ille &c. Et quia genti illi omnia in figura contingebant, scripta sunt hęc ad eruditionem nostram, vt intelligamus sacerdotem Aaronicum, cuius imperio sub pœna mortis parêre tenebantur in causis ad legis intelligentiam spectantibus de illa disputantes vmbram fuisse Summi Sacerdotis Christianorum, & propterea eius violare pręcepta capitalis esse transgressionis, & veluti ariolandi peccatum definitiones in Causis fidei infringere, aut de illorum dubitare veritate, sine qua proponi credendæ minimè possunt.

Confirmatùr, quia ad infallibilitatem iudicij indicandam Exod. 28. iubet Deus in Sacerdotis Summi rationali indi vocabula hæc duo *Doctrina & Veritas*, quæ descripta in eius medio censet August. q. 117. in Exodum; quicquid alij alitèr interpretetur inscriptionem, vel fulgorem ex nomine Tetrag. manantem, ac docentem veritatem, aut lapides pretiosos &c. apud Bellarm. lib. 4. de Rom. Pontif. c. 3. nimirum significarè intendit Dominus, de ore Sacerdotis Summi; quem Iudicem constituerat, prodire sapientiam, & veritatem, quæ sedem in eius pectore collocarat procul omnis erroris periculo in ferendo iudicio: alioquin perperam ad illud decisiones controuersiarum remitterentur, qui falsas, vel erroneas proferre posset. Quod multò magis locum babet in lege noua, quàm veteri longè antecellere Dominus voluit cùm in alijs, tùm in hoc quod qui eius præsunt custodiæ, Vicarij Christi sunt, & Iudices mundi, quibus adesse decet numen veritatis, nè ab ea vnquam declinent in vniuersali regimine animarum, quas verę doctrinæ papulis cælo saginant.

Exod. 28

S. Aug.

Bellar.

Dices, quid ad Græcos Primatum in Ecclesia Patriarchæ Constantinopolitano tribuentes, ac proindè iudicium in rebus fidei illi reseruantes?

S. Hier. Respondeo, interrogationi friuolæ responsum abundè, ac solidè à Scriptoribus cōtra errores Græcorum circà Primatū Pontificis Romani, inter quos Bellarm. l. .de Rom. Pont passim, præsertim cap. 24. Hic solùm ab illis quæro, cui Constantinopolitano dictum sit, *Pasce oues meas, Tibi dabo claues &c. Super te ædificabo Ecclesiam meam &c.* siquidem constat, antè Constantinum non fuisse illius sedis Patriarcham vllum, & post eius erectionem disputatum fuisse acritèr in Concilijs, qui locus ei deberetur intèr Patriarchas Orientales. Nam tempore Nicęni Concilij tantùm erant tres Patriarchæ, Romanus, Alexandrinus, Antiochenus, nec dum erecta in Vrbem Regiam Constantinopolis, quę quinto an. à Nicæni celebratione dedicata est, vt S. Hieron. scribit in Chronico. Post

Bellar. dedicationem eius nec dum Episcopus illius Ecclesiæ erat Patriarcha, sed tres prædicti, Antiochię, videlicet, cui præfuerat S. Petrus, Alexandriæ, cui sui loco præfecerat Marcum

Nicephorus Euangelistam S. Petrus, & etiam ipse anteà sederat, si Nicephoro credimus *l.* 14. *c.* 3. quæ fuit ratio prædicti numeri sedium Patriarchalium à Petri residentia, & dignitate petita, non à nobilitate & vrbium frequentia, ac splendore, licet hæc in tribus numeratis vrbibus essent conspicua; sed Episcopi Constantinopolitani ægré ferentes se quos Vrbis amplitudo Romanæ ęmula, & præsentia Imperatoris decorabat, posthaberi Alexandrino, & Antiocheno à tempore Concilij Constantinopolitani I. & Chalcedonensis conati sunt intèr Patriarchas adscribi, & secundum post Romanum locum antè Alexandrinum & Antiochenum obtinere, sed frustrà, quoad Iustiniano Imperatore satagente, & Romano Pontifice conniuente auctus est Patriarcharum catalogus, & Constantinopolitanus, ac Hierosolymitanus Patriarchatus honorem recepere: Sed prior hoc honore non contentus Primatum in Ecclesia sibi deberi, arroganter contendit, & Oecu-

me-

meniaci nomen vſurpauit; nam tempore Conſtantini X. qui Monomachus dicebatur, Michael Patriarcha Conſtantinopolitanus hoc nomen à Prædeceſſoribus vſurpatum ſibi deberi ineptè probabat ex eo quod contrà decreta Concilij Epheſini addidiſſent Latini ad ſymbolum, *filioque procedit*, ac proindè excommunicationem incurriſſe, & Pontificem Romanum loco excidiſſe, cuius icircò ſucceſſio ſibi vt ſecũdo Patriarchę deberetur. Fauentem habuit Imperatorem, qui præmium conſtituit ſcribentibus contrà latinos, quorum Eccleſias claudi iuſſit.

Verùm hæc & huiuſmodi abſurda & impia, quæ confutandi non eſt hic locus intèr perſecutiones recenſenda, quas Eccleſia Catholica ab Imperatoribus Orientis & Occidentis, & à Schiſmaticis Epiſcopis perpeſſa eſt, ſed nunquàm demerſa, & velut rupes in marinis fluctibus percuſſa illesa manet, quia in Petra fundata, contrà quam Portæ inferorum non præualebunt.

Et aliæ quidèm Patriarchales ſedes ingemuere ſuos Præſides è Paſtoribus migraſſe in lupos, à quibus variâ hæreſum ſectione lacerarentur. Macedonius & Neſtorius Conſtantinopolitani habiti ab Eccleſia pro hæreticis; Georgius itèm ac Lucius Alexandrini fuere Ariani, Dioſcorus Eutychianus, Cyrus Monothelita, Paulus Samoſatenus Antiochiæ hæreſiarcham egit. Hieroſolymis Eutychius, Irenæus, Hilarius Arium ſecuti ſunt. Romana verò ſemper in ſua fidei puritate, firmitateq. perſeuerare meruit, nec Pontificem vllum vidit hæreſum patronum; ac diſſeminatorem, quicquid affingere conentur impoſtores hęretici lucernæ lumine quęrentes Pōtifices aliquot hæreſi maculatos: quos inuenire cum nequeāt, laruas fingunt, & vel mendacijs, vel præpoſteris intepretationibus, eorum dicta, factauè infidelitatis arguunt redarguti ipſi à veracibus pijſq. ſcriptoribus Bellarm. l.4. de Rom. Pont. per aliquot capita, Baronio ad annos Pontificum, quos erraſſe in fide mentiuntur hoſtes fidei. Linum videlicet, Anacletum, Teleſphorum, Victorem, Zephirinum, Liberium, & Bellarm.

alios,

alios; cùm tamen certum sit, nullum vnquam vt personam publicam, seu vt Pontificem Petri successorem hæreticum fuisse, aut doctrinam hæreticam, vel mores malos Ecclesiæ proposuisse propter assistentiam Sancti Spiritus, & diuinum auxilium S.Petro vt Pastori Ecclesiæ, ac proindè successoribus à Christo Domino impetratum, si promissa ipsius in legitimo sensu, vt à sanctis Patribus apud Bellar. l. 4. de Rom. Pont. c. 3. accipiantur, & non vt ab inimicis sedis Romanæ peruersâ explicatione ad illius impugnationem detorqueantur.

Idem.

Deniq. experientiâ patet, quòd sicut sinè fundamento nullum constare potest ædificium, ità sinè petra fundamentali, hoc est sinè Petro, & Successoribus eius sartum tectum fidei ædificium stare non potest, sed quæ speciem eius aliquam retinere videtur, Ecclesia synagoga fit Satanæ, corpus mõstruosum visibilẽ sine capite visibili, quia caret spiritu, hoc est pacis vinculo, quod dissolui oportet, ac dissipari, vbi non est fidei vnitas, quam tantoperè commendat Apostolus vti rem necessariam ad ædificationem, quæ crescit in templum sanctum Dei, habitura alioqui pro fundamento arenam, nisi habeat lapidem, super quo à Christo fundata est. Lapis hic Petrus est, & qui Petro succedunt Pontifices, penes quos ius est, ac potestas per vera iudicia lites fidelium dirimere, & vbi dissentionum flatibus cymba Petri impetitur, in fidei vnitate conseruare, ac veluti ligare.

Ita à sui exortu ad hæc vsq. tẽpora in Romana Ecclesia vna fides sub vno supremo Pastore, ac Iudice inuiolata mansit, & nullum Schisma in ea viget, sed sicut vnum agnoscit Dominum & vnum baptisma, ità & vnam fidem quam Christus docuit; prædicarunt Apostoli, tutati sunt Pontifices non ferentes diuersitatem sententiarum circa essentialia, curantesq. vt idem omnes sapiant. & dicant.

Sectæ verò, quæ se ab vnitate, Diabolo satagente, subtraxere cum alijs maculis abominabiles sunt; tùm verò hac turpissima ac detestanda, quòd omni doctrinæ vento circumferuntur, & non solùm à Romana Ecclesia discordes, ac rebel-

ites sunt; verum & inter ipsas adeò dissident, vt tot fermè sint fides, id est infidelitates, quot sunt voluntates saltem eorum, qui se se magistros profitentur, & docent, quæ suo arridenc cerebro, nil pensi ducentes intellectus captiuitatem in fidei obsequium; ex quo fit, vt in vna sæpè domo aliud Dominus, aliud Domina, aliud filij, aliud famuli de mysterijs sentiant Christianę religionis, de Incarnatione, de Christo, de Gratia, de Iustificatione, de Beatitudine contraria inter se dogmata, vt à Verbi pręconibus accipiunt, tueantur. Tanta est confusio, vt à malo Lutheri ouo mali pulli se se inuicem vellicantes prodierint Osiandrini, Stancariani, Maioristæ, Vbiquetarij Flacciani, Adiaphoristæ, Substantiarij, Accidentarij, & alij in triginta quatuor sectas diuisi, vt notat Prateolus in Elencho Hęreticorum lib. 14. verbo Pastillarij 6. quæ postmodum auctæ sunt nullo legitimo Iudice cohibente licentiam seminiuerbiorum effutiendi commēta propria, vel aliena Hæresiarcharum quibus addicti sunt magis magisquè deprauantium. Neq. saniores Caluini schola discipulos Galliæ, Angliæ, Scotiæ, Hollandię subministrauit, qui dum Caluinum ducem sequi profitentur, classes instruunt inter se pugnantes, & vexilla pandunt Discordiæ aduersùs Lutheranos & Caluinistas ipsos suos confligenti. Tales sunt Puritani, Caluinopapistæ, Baronistæ, Anglocaluinistæ, Hugonotti, Pamiliares, Clancularij Mennonistæ numerati à Prateolo initio operis. Et quis iustus æqui æstimator, nè dum in sacris Litteris & docta piaq. antiquitatis traditione versatus sibi persuaderet transfugas istos, ac perduelles Ecclesiæ, spiritu Dei, qui pacis est auctor, motos fuisse ad nouitates tàm multis deformatas dissidijs, deprauatas erroribus, deturpatas mendacijs, damnatas contumaciæ & rebellionis à suo Pastore, à cuius pascuis salutaribus auertere se se, & ad venena à Satana propinata conuertere?

Prateolus.

Libet, nè imponere videamur insontibus, testimonia ipsorum pauca ex multis hic referre, quib. Lector intelligat, non à Catholicis modò spurias eorum doctrinas damnari,

V con-

configiquè à legitimo Iudice Romano Pontifice, ſed ab ipſiſmet hæreticis diris affici, & vt Erebi peſtes execrandas ab orbe terrarum eliminandas prædicari.

Caluinus in Lutheranos.

LVtherani ſunt vertiginoſi, Cyclopes, ſuperba factio Gigantum, phrenetici, beſtiæ, prodigiosè cæci, deſperatè impudentes, nihil aliud quàm falſarij, improbi, calumniatores, proterui, plus ſatis bardi, faſtuoſi & ſimul ità ignari, vt quod pueris in Cathechiſmo traditur, id eorum Theologi veterani ignorent. Bruti homines, qui quod valeat, quorſum ſpectet cæna nunquam guſtarunt, qui nè guttam ingenij pudoris habentes, perindè ac ſi toto vitæ curſu nihil præter anathema didiciſſent ſingulis propè ſcriptorum ſuorum verſibus in nos fulminando; omnes Papę ſcribas & Datarios ſuperant.

Lutherani in Caluiniſtas.

HI ſunt, qui Filium Dei mendacij arguunt, qui Deum ſuâ omnipotentiâ ſpoliant, qui ſunt abiurati hoſtes, & profligatiſſimi falſatores Teſtamenti Dei, qui non vno ſacrilegio viciati innumeras animas æterno exitio inuoluunt, publici & manifeſti hæretici, præſtigiatores, Epicurei, Athei, arguti momi, increduli, blaſphemi, inertes, aſini, porci, ſacramentarij, maledici, ſcurræ, virulentiſſimæ viperæ, lupi rapaces, vrſi, factioſi, fanatici homines, ſacramentiperdæ, laruæ Diaboli, tenebriones, cœcorum duces, animicidæ, capitales hoſtes filij Dei, Infernales Moloſſi, Germanici Turcæ.

Hunn. Hunnius vocat Caluinum Angelum tenebrarum, qui ex abyſſi puteo emergens partim deteſtabili hac & inſana libidine torquẽdi ſcripturas, & propugnacula chriſtianæ religionis aduerſùs infideles, Iudæos & Arianos diruendi; partim impio in ſacroſanctam maieſtatem exaltati Ieſu Nazareni calamo; partim etiam peruerſo dogmate de re tota ſacramentaria,

taria, deniq. horribilibus suis de absoluta prædestinatione portentis & paradoxis non minimam solis partem, vt Apocalypsis loquitur, his nouissimis temporibus obscurauit, trahens magnum stellarum numerum, & vnà secum in abyssum præcipitem trahens.

Brentius in Lutherum. Eius doctrinam vocat vanam, futilem, scurrilem, ineptam, insanam, commentum falsissimum, nugas putidas, commentum à Diabolo suggestum, monstrum in Lutheri cerebro fabricatum, dogma absurdum, Satanæ excrementum. Brentius.

Lutherani contrà aiunt, spiritum Caluinisticum esse atrū, pessimum, fugitiuum, lubricum diabolum, falsum, mendacem, infamem, furiosum, cœcum, præfractum, proteruum lucem fugientem, odio contra filium Dei flagrantem, qui ex secretissima abysso infernali prodierit, versutissimum Dæmonem &c.

Gratulandum est, inquit S. Cyprianus, cum tales de Ecclesia separantur, nè columbas, nè oues Christi sæua sua, & ve- S. Cyprian.
» nenata contagione prædentur. Cohærere, & coniūgi non po-
» test amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluuia
» cum serenitate, pugna cum pace, cum fæcunditate sterilitas,
» **cum fontib. siccitas, cum tranquillitate tempestas. Nemo**
» **existimet bonos de Ecclesia posse discedere. Triticum non**
» **rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella**
» subuertit. Inanes paleæ tempestate iactantur: Inualidæ ar-
» bores turbinis incursione euertūtur. Hos execratur, & percu-
» tit Ioannes, ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis, si
» enim fuissent ex nobis, mansissent vtiq. nobiscum. Hinc hæ-
» reses & factæ sunt frequenter, & fiūnt, dum peruersa mens nō
» habet pacem, dum perfidia discordans non tenet vnitatem
&c. quam vnitatem (dixerat paulò supra,) vt manifestaret
Dominus, vnam cathedram constituit, & vnitatis eiusdem
» originem ab vno incipientem suâ auctoritate disposuit &c. à
Petro, videlicet capite totius Ecclesię, vt deinceps explicat, &
multiplici similitudine radiorum ab vno sole manantium,

ramorum ab vna radice robur accipientium,riuorum ab vno fonte defluentium confirmat; nam caput hoc illud est, de quo paulò antè testimonium Christi attulerat: *Tu es Petrus, & super hanc Petram &.* idque prouidentissimè à Domino factum, vt vnitas seruaretur in Ecclesia, & schismata tollerentur, vt S. Hieron. lib. contra Iouinianum; quæ tolli vix posse bene nouerat, nisi vnus constitueretur Iudex, cuius sententię decretorię staretur, vt de facto stant fideles, vbi Rom. Pōtifex de cathedra definit aliquid, eius quippè definitio pro oraculo à tota Ecclesia accipitur, & omni altercationum cessante tumultu; pax & summa quies mentes occupat fedelium piaculum existimantium de effatis dubitare, quæ de ore Sacerdotis à Spiritu Sancto electi, ac Iudicis constituti proferuntur, ac vt certa proponuntur. Florent litteratorum Academiæ inter catholicos, quæ libertate Academica quæstiones de rebus diuinis agitant; vigent disputationum certamina ad exercenda ingenia, ad inuestigationem abditarum rerum; Non parcitur scribendorum librorum labori, quibus Scholarum inter se discrepantium asserta ad incudem, & trutinam acerrimè reuocantur; sed si quando grauioris difficultatis nodus incidat, qui cuneo Pontificię definitionis indigeat, hic si admoueatur, residet omnis contentionum æstus, perit ardor disceptationum, redit serenitas animorum, & responsa Pontificum religiosa veneratione excipimus, & amabilissimâ tranquillitate, concordiâque perfruimur. Quam ob vnitatem Ecclesia vna merito audit, & dilecta Christo pacis auctori, qui in ea neque maculam, neque rugam passurum se, per Apostolum indicauit.

S.Hier. (margin note beside "tur, vt S. Hieron.")

S.Aug. Libet capiti huic verbis Sancti Augustini verè aureis coronidem imponere. Hic lib. 18. Ciu. c. 4. agens de philosophicarum opinionum dissensionibus, & canonicarum concordia scripturarum Ecclesiæ habet quæ vnitati fidei Ecclesiæ Romanæ aptissimè congruunt.

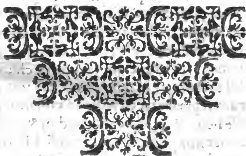
" At verò gens illa inquit, ille populus, illa Ciuitas, illa Respu-
" blica, illi Israelitæ, quibus credita sunt eloquia Dei, nullo mo-

„ do Pseudoprophetas cum veris prophetis pari licentia confu-
„ derunt; sed concordes inter se, atque in nullo dissentientes sa-
„ crarum litterarum veraces ab eis agnoscebantur, & teneban-
„ tur auctores. Ipsi eis erant Philosophi, hoc est amantes sapien-
„ tiæ, ipsi sapientes, ipsi Theologi, ipsi Prophetæ, ipsi Doctores
„ probitatis, atque pietatis. Quicumque secundùm illos sapuit,
„ & vixit, non secundùm homines, sed secundùm Deum, qui
„ per eos locutus est; sapuit, & vixit. Ibi si prohibitum est sacri-
„ legium, Deus prohibuit. Si dictum est, honora Patrem tuũ,
„ & Matrem tuam, Deus iussit. Si dictum est: Non mæcaberis,
„ non homicidium facies, non furaberis, & cætera huiusmodi,
„ non hæc ora humana, sed oracula diuina fuderunt, &c. Ast obsecro, si controuersia oriatur de aliquo, an sit dictum à Deo, quis litem dirimet? quis scoriam inanium interpretationum ab auro veri sensus scripturæ sacræ separabit? nõ Rex temporalibus præfectus; non sacerdos priuatus: non Spiritus cuiusque proprius plurimùm futilis, erraticus, absurdus; non conuentus sapientum, inter quos plerumque dissensus est maximus: Ille igitur sit Iudex, oportet, quem Dominus constituerit, & ad quem remittit Deus ambiguas quæstiones habentes Deuter. 17. supra cit. cui in noua lege respondet Romanus Pontifex, vt supremus Ecclesiæ Princeps; siquidem præuidens infinita Dei sapientia, necessarium esse interpretem, ac Iudicem vnum, qui membra corporis Ecclesiæ in officio contineret, & concordiam foueret, Sanctum Petrum, ac Successores elegit, quibus tribuit iudicandi potestatem, & lumen, ac opem pollicitus est, ne iudicando errarent. Ad huius directionem; & imperium tota hierarchica Respublica ordinata nihil inordinati in fide patitur, sed tota pulchra, & decora formam repræsentat cœlestis Hierusalem, quod superiùs ostendisse licuit, & modò cum gaudio, & exultatione repetere libet encomia gloriosa vatis famosi à spiritu bono, tũc quidem afflati cùm vultu directo in Israeliticum populum commorantem in tentorijs suis non potuit continere se, quin
„ exclamaret: Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tento-

Deut. 17

„ ria tua Israel, vt valles nemorosæ, vt horti iuxtà fluuios irri-
Num. 24. „ gui, vt tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri propè
„ aquas. Fluet aqua de fistula eius, & semen illius erit in aquis
„ multis. Et mox: Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus,
„ qui maledixerit, in maledictione reputabitur. Nimirùm,
„ quia voluntati se Dei conformat, qui benedixit domui Israel,
Ps. 113. „ & benedixit domui Aaron ps. 113. quæ fuerunt Ecclesiæ per
Christum instituendæ vmbra, in hoc apprimè futurum corpus repræsentantes; quod vni patrifamilias subessent, vnius sacerdotis ductum sequerentur, atque adeò dissensionum nescirent turbas, sed vnaquæque sub ficu suâ requiesceret, & sub vite sua habitaret. Quâ intimâ requiete gaudent filij electionis in domo Dei, quæ est Ecclesia Romana, absque vllâ in rebus fidei dissensione; quam animorum consensionem, ac pacem non minuunt externa hæresum bella ipsam impugnantia, sed augent potiùs vel ex hoc quod originem ex superbia ducere manifestum est hominum peruersorum, ac peruertentium, qui obedire Deo nolunt, & ab eius in terris Vicarij imperio colla Christi iugum exosa subtrahere gloriæ ducunt;

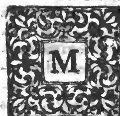
3. Reg. 2.

Recursus Episcoporum Galliæ ad Innocentium X.

CAPVT XIII.

PRAEFATIVNCVLA.

MOREM hunc recurrendi ad Apostolicam Sedem, in grauibus controuersijs seruatũ primis Ecclesiæ temporibus, & cõsequentibus à Bellarmino numeratis, continuatum vidit ætas nostra in causa Iansenij Episcopi Iprensis, cuius liber Augustinus Iansenij ab auctore nuncupatus, à Romanis Sacræ Inquisitionis censoribus annuente Sanctissimo Pontifice Vrbano VIII. cum alijs eiusdem notæ libris confixus occasionem dedit in Gallia, & Belgio eius sectatoribus tumultus ciendi, & maiori ardore doctrinam malè sanam priuatim, publicèque tuendi. Ventum erat ad schismata inter Theologos, & præcipui nominis Academias, in quibus multi non contemnendi professores acerrimos agebant Iansenij defensores; plures iudicio, ac scientia prestãtiores Auctoris huius dogmata, reputabant inuenta minùs scripturæ Sacræ, Concilijs, Tridentino in primis, cohærentia. Huic flammæ, & animorum dissensioni non alia ratione occurri posse existimauere Episcopi Galliarum minimè inter se concordes in opinionibus, nisi postulato ad Sedem Apostolicam recursu, atque adeò Innocentium X. per litteras, ac designatos Nuncios interpellauere reuerenter; rogaruntque submissè dignaretur suo iudicio, ac definitione statuere, quid de quinque propositionibus Iansenianis magis controuersis tenendum ex fide sit; Siquidem hæc sola determinatio sufficiens sit ora etiam proterua comprimere, & liti vehementer etiam, atque etiam inter fideles agitatæ; finem imponere. Ille pro commissa sibi cura in vniuersum

L. 2. de Rom. Pont. c. 21.

Sacræ Congreg. Emin. Card. Indicis librorũ

Christi

Christi gregem, vt nascenti malo ea maturitate occurreret, quã negotij grauitas exigit, primùm quidem Deũ bonorũ consiliorum auctorem sacrificijs, precibus, eleemosynis propitium in re præsenti reddere curauit: Tùm quòd prudentia, & Iustitia deposcebat partis vtriusque patronos viros apprimè doctos è Gallijs transmissos disserentes, & suas rationes afferentes audire haud semel voluit; & quod maximi momenti est, selectorum Theologorum cogendum cœtum existimauit, quibus coram disputationes instituerentur, & Gallis auditis Theologis, ipsi etiã suas aperirẽt sentẽtias, & opportunè scripto exaratas extraderent.

Ita diù, multùmque euentilatã quæstione, maior, meliorq; pars procul omni ambitione, & humano quolibet secluso respectu, eam tulit sententiam, quam summus Pontifex haud nesciùs errare se minimè posse, dum Ecclesiæ Catholicæ, cuius instructor est, dogmata aliqua proponit tamquam vera, & fide credenda, de sede pronunciauit, quinque istas propositiones nigro obelo configendas, ea forma, quam tuis Lector oculis subijcio, si fortè tibi aliundè eius exemplaria non suppetunt; quorum, pleraque in Galliam ad Nunciũ Pontificiũ transmissa, Episcopis cõmunicanda eos excitauere motus, quos Epistola ab vno Episcoporum exarata fusè explicat, & apud Cardinales aliquot ad grauissimum istud iudiciũ a Pontifice adlectos asseruatur: Venit illa in manus meas haud speranti, & digna visa est quæ veniat in tuas, singularium, quæ denarrat notitiam fortè exoptanti. Et quia negotio hoc in fidei materia nullum fortè grauius sæculis nostris contigisse proditum memoriæ est, operæ pretiũ visum fuit alias insuper hic inseri Epistolas quà typis excussas, quà priuatim apud Primates adseruatas; siquidem in illis, & reuerẽtia ergâ Sedem Apostolicam à Galliarum Episcopis, atque adeo à Rege ipso Christianissimo mirè clarescit, & controuersias Ecclesiasticas tractandi pie, prudenterque exemplar posteritati, haud absimile antiquitati ex illis transmittitur, & argumentum recens est priscis adiunctum validè probans Primatum Pontificis Romani ex recursu Ecclesiarum per orbem sparsarum, quam nobilissimæ Gallicanæ doctrina, ac pie-

pietate florentes continuare religioni duxere, & immensam apud alias catholicas mundi totius laudem retulere.

Literæ Gallicanorum Episcoporum ad Pontificem Maximum Innocentium Decimum.

Beatissime Pater.

MAIORES causas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuò retineri pro iure suo postulat. Aequissimæ huic legi obsequentes, de grauissimo circa religionem negotio Sanctitati Tuæ scribendum esse censuimus. Decennium est, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro mærore commouetur, ob librum posthumum, & doctrinam Reuerend. Cornelij Iansenij Iprensis Episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat, tùm Concilij Tridentini auctoritate, tùm Bullæ illius, qua Vrbanus VIII. felicis memoriæ aduersus Iansenij dogmata pronunciauit, & decreta Pij V. ac Gregorij XIII. in Baium edita confirmauit. Atque huius quidem Bullæ veritatem, ac robur nouo diplomate vendicasti. Sed quia nulli sigillatim propositioni certa censurę nota inusta fuit, locus etiamnum aliquis quorundam cauillis, & effugio relictus est, Intercludendum autem penitus speramus, si, vt precamur, Sanctitas Tua, quid hac in re sentiendum sit clarè, distincteq. definiat. Obtestamur ergo, vt has pręsertim propositiones, de quibus disceptatio periculosior, ac contentio ardentior est, Sanctitas Tua expendat, ac perspicuam, & certam de vnaquaque sententiam ferat.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque ijs gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

III. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

IV. Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei,& in hoc erant hæretici,quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est, dicere Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Experta est nuper Beatitudo Tua quantùm Apostolicæ Sedis in gemini Ecclesiæ capitis errore profligando valuerit, auctoritas; continuò sedata est tempestas, atque ad Christi vocem, & imperium venti, & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatissime Pater, vt clara, firmaque de propositionum istarum sensu prolata sententia, cui Reuerend. ipse Iansenius morti proximus opus suum subiecit, caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas; Ecclesiæ tranquillitatem, splendoremq. restituas. Dum hæc spes mentibus nostris affulget; Sanctitati Tuæ multos & prosperos annos, seculoque beatissimam æternitatem Rex seculorum immortalis adijciat, optamus, ac vouemus.

Subscripserunt Episcopi
Octoginta quinque.

Li-

Literæ Innocentij X. Ad Episcopos Galliæ.

Innocentius PP. X.

VENERABILES Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Rectè, atque ordine fecit Fraternitatum Vestrarum pietas, quæ cum in Ecclesijs istis propositionum, de quibus ad nos scripsistis, occasione turbas ingentes excitari cerneret, ascendit ad locum hunc sanctum, quem elegit Dominus, vt Catholicam super his veritatem à nobis quæreret. Nos igitur post longam accurati examinis indaginem, & preces luminum Patri Deo enixè porrectas, quid sentiendum sit de propositionibus illis declarauimus. & definiuimus hac Constitutione, quam cum his litteris ad vos mittimus. Ex ea sententiam Orthodoxæ fidei in graui hoc negotio à nobis audietis, nec dubitamus, quin futura sit cum populis Christianis Salutaris, tùm summoperè grata insigni zelo Fraternitatum Vestrarum, quibus Benedictionem Apostolicam peramanter impartimur. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 31. Maij 1653. Pontificatus nostri anno nono.

F. Florentinus,

Literę Innocentij X. Pontificis Maximi. Ad Ludouicum XIV. Regem Christianissimum.

CHARISSIME in Christo Fili Noster, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Constitutionem, qua post longam accurati examinis indaginem, & Spiritus Sancti lumen publicè, ac priuatim sæpiùs imploratum,

tum; quid sentiendum sit de quibusdam propositionibus, declarauimus, & definiuimus, Maiestati Tuæ, cum his Literis mittimus. Ex ea sententiam Catholicæ fidei in graui hoc negotio à nobis audies: nec dubitamus quin eadem futura sit, tùm populis Christianis Salutaris, tùm summoperè grata pietati tuæ; cum præsertim, & ipse per Oratorem tuũ pro Sanctæ huius Sedis super his decisione apud nos institeris. Maiestati Tuæ benedictionem Apostolicam amantissimè impartimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die XXXI. Maij 1653. Pontificatus nostri anno nono.

F. Florentinus.

Constitutio Sanctiss. in Christo Patris, ac D.N.D. Innocentij diuina Prouidentia Papæ X.

Qua declarantur,& definiuntur quinque Propositiones in materia Fidei.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei.

Vniuersis Christi fidelibus Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CVM occasione impresionis Libri, cui titulus, Augustinus Cornelij Iansenij Episcopi Iprensis inter alias eius opiniones orta fuerit, præsertim in Gallijs, controuersia super quinque ex illis; Complures Galliarum Episcopi apud nos institerunt, vt easdem Propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam,& perspicuam ferremus sententiam. Tenor verò præfatarum Propositionum est pro vt sequitur.

Pri-

Prima: Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Secunda: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Tertia: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Quarta: Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nobis inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant; in primis cordi est, vt Ecclesia Dei nobis ex Alto commissa, purgatis prauarum opinionum erroribus tutò militare, & tamquam nauis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum, fluctibus, ac procellis, securè nauigare, & ad optatum salutis portum peruenire possit.

Pro rei grauitate, coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sæpiùs congregatis, à pluribus in sacra Theologia Magistris, easdem quinque Propositiones, vt supra nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari, eorumque suffragia tùm voce, tum scripto relata maturè considerauimus, eosdemque Magistros, varijs coram nobis actis congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audiuimus.

Cum autem ab initio huiuscemodi discussionis ad Diuinum implorandum auxilium multorum Christi fidelium preces, tùm priuatim, tum publicè indixissemus, postmodum iteratis eisdem feruentiùs, ac per nos sollicitè implo-

rata Sancti Spiritus aſsiſtentia, tandem Diuino Numine fauente ad infraſcriptam deuenimus Declarationem, & Definitionem,

Primam prędictarum Propoſitionum: Aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus, & conantibus, ſecundùm pręſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant: temerariam, impiam, blaſphemam anathemate damnatam; & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Secundam: Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur: hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſsitate, ſufficit libertas à coactione: hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: falſam, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omninò hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe; falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, vt Chriſtus pro ſalute dumtaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit; impiam, blaſpemam, contumelioſam, diuinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus, vtriuſque ſexus ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare alit er præſumant, quàm in hac præſenti noſtra declaratione, & definitione continetur, ſub cenſuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in iure expreſsis.

Præ-

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, alijſque locorum Ordinarijs, nec non hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus, vt contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas prædictas, cæteraque iuris, & facti remedia opportuna, inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis, omninò coerceant; & compeſcant,

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque Propoſitionibus factam, approbare vllatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto Libro Cornelij Ianſenij. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ 1653. Kalend. Iunij, Pontificatus noſtri anno Nono.

Hi. Datarius;

G. Gualterius P. Ciampinus.

Anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1653. indict. IV. Pontificatus Sanctiſsimi in Chriſto Patris, & D. N. Innocentij diuina Prouidentia Papæ X. anno Nono, die verò nona Menſis Iunij, ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſiæ Lateranen, ac Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ valuis, ac in acie Campi Floræ, per me Hieronymum Macellam, Sanctiſsimi D. N. Papæ Curſorem.

Pro D. M. Curſorum
P. Paulus Deſiderius Curſor.

Li-

Literæ Episcoporum Galliæ

AD INNOCENTIVM X.

Sanctissimo Patri Innocentio X. Summo Pontifici.

Beatissime Pater.

OPTATA peruenit ad nos tandem Constitutio illa, qua Vestræ Sanctitatis auctoritate quid sentiendum sit de controuersis quinque Propositionibus, quæ sunt excerptæ è Cornelij Iansenij Iprensis Episcopi Libris, perspicuè decernitur. Excitatæ in Belgio contentiones flagrabant etiam in Gallijs,& latissimum incendium per vniuersas Ecclesiæ partes minabantur, ni pesti grassanti, & certissimam perniciem allaturæ obstitisset Beatitudinis Vestræ indefessum studium, & ex alto petita potestas, quæ sola acerrimam illam animorum collisionem compescere poterat. Agebatur de re magni momenti; de aditu scilicet ad salutem per necessaria Christianæ gratiæ præsidia, & humanæ voluntatis adiumentis illis excitatæ, ac fotæ, conatus liberos; atque de diuina Christi pietate, ac beneficentia in Vniuersum genus humanum. Huius doctrinæ lucem recentioris illius auctoris disputationibus obscuratam pristino nitori restituit, iuxta veterem fidei regulam, ex scripturis, & antiqua Patrum traditione, in Concilijs olim & nuper auctoribus sūmis Pontificibus constitutam, prolatum à Sanctitate Vestra postulantibus compluribus Galliarum Episcopis Decretum. Quo in negotio illud obseruatione dignum accidit, vt quemadmodum ad Episcoporum Africæ relationem, Innocentius I. Pelagianam hæresim damnauit olim, sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresim ex aduerso Pelagianæ oppositam, Innocentius X. auctoritate sua proscripserit. Enim verò vetustæ illius ætatis Ecclesia Catholica,

ca, sola Cathedræ Petri communione, & auctoritate fulta, quæ in Decretali Epistola Innocentij ad Africanos data elucebat, quàmque dein Zozimi ad vniuersos Orbis Episcopos Epistola subsecuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absq. cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solùm ex Christi Domini Nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis aduersus Apollinarium, & Macedonium, nondum ab illa Synodo Oecumenica damnatos, à Damaso paulo antea iactis; Iudicia pro sanciẽda Regula Fidei à Summis Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione (siue suam in actis relationis sententiam ponant, siue omittant, pro vt illis collibuerit) diuina æquè, ac summa per vniuersam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoquo mentis obsequium præstare teneantur. Ea nos quoque sententia, ac fide imbuti, Romanæ Ecclesiæ præsentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget auctoritatem, debita obseruantia colentes, Constitutionem diuini numinis instinctu à Beatitudine Vestra conditam, nobisque traditam ab Illustrissimo Athenarum Archiepiscopo, Nuntio Apostolico, & promulgandam curabimus in Ecclesijs, ac Diœcesibus nostris, atque illius executionem apud fideles populos vrgebimus. Neq. verò pœnæ deerunt aduersus temerarios illius violatores, quæ à iure hæreticis infliguntur, quibus iuxta Constitutionis tenorem, & Breue Sanctitatis Vestræ nobis directum, contumaces omnes, nullo conditionum, vel statuum discrimine facto perstringemus: præsertim cum in Gallijs ad Episcopos in solidum isthæc cura pertineat, vbi nullos hæreticæ prauitatis Inquisitores constitui patitur, mos antiquus ex iure communi profectus. Sanè spondere possumus Beatitudini Vestræ, nihil fore quod Decreto Apostolico, nostræque in eo exequendo sollicitudini moram afferre posit: præcipuè cum Piissimus, ac Christianissimus Rex noster, cui Breue Apostolicum vnà cum exemplo Constitutionis Illustrissimus Nuncius tradidit, interpellato quo-

que Regię Maiestatis præsidio: nos ad illius Decreti executionem, Edicto suo ad nos dato, pro ea, quam debet Ecclesiæ constitutis, tuitione constanter hortetur: & Magistratibus Vniuersis, atque cæteris sibi subditis, tùm ad vim arcendam, tùm amputandas, quæ fortè possent ab hæresis reis excitari de foro competenti cauillationes, præcipiat, quatenùs illam omni studio, & operâ iuuent, atque tueantur. Quare cum Rex cælestis hac in causa fœderatum habeat Regem terrarum (si fas ita loqui cum Sixto III.) Sanctitas Vestra, per Petræ soliditatem, iam contusis veritatis hostium animis, securos ab omni externa perturbatione de noua hæresi triumphos aget. Porrò nos Innoc. X. cuius ore Petrus locutus est; vt Leoni I. acclamabat quarta Synodus, hanc diuinam Lauream gratulati, sacros inter Ecclesiæ fastos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri solitum, Constitutionem istam ab eo editam lubentes ex animo reponemus; Cui optatissimam in longæua vita felicitatem adprecantur, qui sunt cum ea, quæ par est, veneratione.

Beatissime Pater

Deuotissimi, & addictissimi Sanctist. Sanctitatis Vestra Filij Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi Galliæ in Parisiensi Vrbe Congregati.

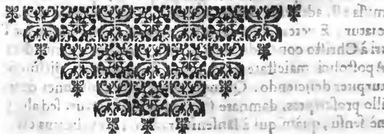
Iulius Cardinalis Mazarinus Episc. Metensis Electus.
Victor, Arch. Turonensis.
De Grignan, Arch. Arelatensis.
Henricus, Arch. Burdegalensis.
G. Daubusson, Arch. Ebrodunensis.
Franciscus, Arch. Rotomagensis.
Petrus de Marca, Arch. Tolosanus nominatus.
Leberon, E. Valentinensis, & Diensis.
Egidius, E. Ebroicensis.
Anthymius Dionysius, E. Dolensis.
Petrus, E. Montisalbanensis.

An-

Antonius, E. Grassensis, & Venciensis.
P. De Broc, E. Antissiodorensis.
Robertus, E. Dolensis.
Henricus, E. Redonensis.
Iacobus, E. Tolonensis.
Felix, E. Cathalaunensis.
Dionysius, E. Briocensis.
Henricus, E. Anicienssis, G. de Velay,
Ferdinandus, E. Maclouiensis.
Claudius, E. Constantiensis.
Iacobus, E. S. Flori.
Iacinthus, E. Aransiensis.
Nardinus, E. Ruthenensis.
Philibertus Emanuel, E. Cœnomanensis.
Franciscus, E. Madaurensis, coadiutor Corisopitēsis.
Franciscus, E. Glandeuensis, Ambiensis E. nominatus.
Gabriel, E. Abrincensis.
Ioannes, E. Oloronensis.
Abbas De Seruient, E. Carcassonensis nominatus.
Abbas Tubeuf, E. S. Pontij Tomeriarum nominatus.

Parisijs die 15. Iunij 1653.

De Mandato Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Dominorum prædictorum. De Villar.

Literę prædictorum Episcoporum ad Innocentium X. post Bullę promulgationem.

Sanctissimo Patri

INNOCENTIO X.

Pontifici Optimo Maximo.

Beatissime Pater,

POST promulgatam ab vniuersis Galliarum Episcopis Sanctitatis Vestræ constitutionem, qua quinque propositiones è libris Cornelij Iansenij Episcopi excerptæ damnantur, nihil expectandum videbatur; præcipuè à Gallis, qui in Sede Apostolica colenda semper potiores fuerunt, quam vt pura, & non fucata concordia, in veræ Fidei vnitatem omnium animi conspirarent. Sed dissidiorum author tam singulare & pijs omnibus summoperè expetendum bonum Gallijs inuidit: quodque palam obtinere non poterat, nempè vt à debita Sedi Apostolicæ reuerentia, per apertum constitutionis editæ contemptum recederetur, callidis molitionibus, ad simpliciorum, & incautorum mentes subuertendas aggredi tentauit. Quare ad munus Episcopale pertinere putauimus, recens excitatas à Clericis numero paucis contentiones, definitione nostra compescere: qua constitutionis Apostolicæ integra exequutio, quæ nobis commissa est, aduersus alienas à vero illius sensu expositiones sanciatur. E veteri fidei deposito, cuius custodia Cathedræ Petri à Christo concredita est, partem adimere tentant; decreti Apostolici maiestatem ad fictas controuersias dirimendas turpiter deijciendo. Quinque etenim propositiones decreto illo proscriptas, damnare se quoque profitentur; sed alio planè sensu, quàm qui à Iansenio traditus, & explicatus est: ad quem propositiones illas nullatenus pertinere constantissime asserunt. Hac arte restaurandis disputationibus ijsdem sibi

locum

locum apertum relinquere parât,& rei diuinæ litis prolixam materiam. Quare, vt hoc incommodum præuerteretur, & constitutioni authoritas sua constaret, atque sincera eius executio sequeretur, nos in hac vrbe Parisiensi cógregati censuimus, & per Epistolam Enciclycam his litteris adiunctam declaramus, Propositiones illas,& opiniones etiam Cornelij Iansenij,& in sensu eiusdem Iansenij à Sanctitate Vestra dánatas disertis, & manifestis verbis. Quam enim author ille vsurpatione priuata, nouam doctrinam,sub specie veteris inducebat, necessum fuit, vt Apostolica Sedes, iudicio lato ex publica,& antiqua Ecclesiæ traditione refelleret, ne Christianæ fidei doctrina, prauis ab illo Scriptore ad testimonia veterum Patrum quos laudat adhibitis interpretationibus obrueretur. Nihil quippè aliud egit Constitutionem suá Innocentius X. quam vt auctoritatis suæ præsidio antiquam fidem muniret, non dicendo noua, sed dicendo nouè, iuxta receptas in scholis Theologiæ locutiones, quibus Iansenius quoque vtitur. Eò pacto Beatitudo Vestra liquidò explicuit, atque confirmauit,regulam fidei de gratia,& libero arbitrio, quam ex parte prius assertam aduersus Manichæos, quod attinet ad arbitrij libertatem postea decessores vestri Innocentius I. & Zozimus cooperantibus Africanorum Conciliorum literis, contra Pelagianos plenè constabiliuerant: Quamque deindè Cælestinus primus, ac Concilium Arausicanum iuxta capitula à Sede Apostolica transmissa, & superiori sæculo Tridentinum, sollicitè, atque diligenter enucleatam definiuerant. Quapropter, & constitutionem ordine canonico latam, atque genuino in sensu intellectam, quem literæ istæ patefaciunt deuotissimo obsequio nos suscipere testamur: Propterea verò daturos operam profitemur,ne quis curæ nostræ subditus, impunè contraria vestris definitionibus docere, scribere, aut loqui præsumat, pænis in hæreticos à iure decretis, alioquin à nobis statim puniendus. Ex qua concordi omnium Sententia subscriptionibus nostris firmata. Beatitudo Vestra facilè intelliget, nulli è

Collegio nostro propositum fuisse, vt aliquid dignitati constitutionis aduersum proferret, aut scriberet; Quinimò destinatum esse nobis, plenissima veneratione Sacram B. Petri Sedem, & Sanctitatem Vestram colere: cui prosperos & felices annos vouent, qui sunt cum ea, qua par est obseruantia.

Beatissime Pater

Sanctitatis Vestræ.

Deuotissimi, & Addictissimi Filij

Cardinales, Archiepisc. & Episcopi Galliæ in Parisiensi vrbe congregati.

Iulius Cardinal. Mazar. Præses.
Victor Arch. Turonensis.
Ludouicus Arch. Senon.
Georgius Arch. Ebrodun.
A. de Leuy Vantadour PP. Arch. Bituricensis.
Fr. Arch. Rothomagensis.
Petrus Arch. Tolosanus.
Liberon E. Valentinensis, & Diensis.
Ægidius E. Ebroicensis.
Ludouicus E. Eduensis.
Dominicus E. Meldensis.
Ioannes E. Baionensis.
Anthymus Dionysius E. Dolensis.
Gabriel E. Nannetensis.
Petrus E. Montisalban.
Iacobus E. Tolenensis.
Henricus Ep. Redonensis.
Ferdinandus Episcop. Maclouiensis.
Iacobus E. Carnotensis.
Philibertus Emanuel E. Cœnomanensis.

Ia-

Iacobus de Grignan E. S. Pauli Tricastrinensis.
Gilbertus E. Conuenarum.
Baltazar Episc. & C. Trecorensis.
Claudius E. Constantiensis.
Iacobus E. & D. S. Flori.
Harduinus E. Ruthenensis.
Nicolaus E. Bellouacensis.
Franciscus Ep. Madaurensis Coadiutor Comubiensis.
Henricus de Laual E. & C. Leonensis.
Franciscus Faure E. Ambianensis.
Carolus E. Cæsareæ, & Coadiutor Suessionensis.
Cyrus E. Petragoricensis.
Ludouicus E. Tutelensis.
Ludouicus E. Grassensis.
Michael E. S. Pontij Tomerianum.
Abbas d'Estree E. Laudunensis nominatus.
Abbas de Seruient, E. Caracossonensis nominatus.
Fr. Ioannes Dominicus Episc. Glandeuensis nominatus.
Bernardus de Marmiesse Agens generalis in rebus Cleri E. Conseranensis nominatus.
Henricus de Villars Agens generalis in rebus Cleri & à Secretis.

Parisijs die 28. Martij MDCLIV.

Re-

REVERENDISSIMIS,

Ac Religiosissimis

DD. Archiepiscopis, & Episcopis per Gallias Fratribus Obseruandissimis.

CARDINALES

Archiepiscopi, & Episcopi Parisijs Agentes salutem in Christo, & felicitatem.

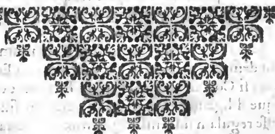
QVOD B. quondam Augustino, & alijs Concilij Carthaginensis, & Mileuiani Patribus, magnis illis diuinæ Gratiæ defensoribus, assertoribusq; contigit, idem nunc prorsùs euenisse nobis videtur. Sperabant illi, sed frustrà, post librum quemdam, cuius auctor scriptorq. fuerat Pelagius, ab Innocentio I. Papa anathematizatum, & damnatum Pelagianos non ausuros vlterius de Gratia illa peruersa, & perniciosa sentiendo loquendoque, pectora fidelia, & simpliciter Christiana turbare, sed tanti Præsulis auctoritati cessuros. Et spes quoque nobis erat Homines eos, qui se Cornelij Iansenij Episc. Iprensis amatores, sectatoresque profitentur, post eius ab Innocentio X. anathematizatas & damnatas quinque opiniones destituros tandem ab omni motu, atque cum suo ille Decreto imperasset ventis, futuram in Ecclesia tranquillitatem magnam. Sed contra planè, quàm expectatum à nobis fuerat, accidit: mirarique satis nō possumus post æquissimam sanctissimamq. Constitutionem illam, qua Beatissimus Pater Innocentius X. prædictas quinque Propositiones damnauit, & ijs quidem vobis nihil dici potest expressius, nihil clarius, Homines illos affirmare, imò & persuadere alijs, velle res duas, vanas omnino, & inanes: alteram, quinque illas propositiones non esse Iansenij, alteram damnatas esse eo in sensu, qui ad Iansenius

ſenium nihil pertineat. Poteſt enim quicquã eſſe abſurdius, quàm tueri id velle, cui refellẽdo reuincendoque nihil opus multis rationibus, nihil diſquiſitione, etiam mediocri, aut leui, ſed illa ſola Põtificiæ Conſtitutionis, quæ per ſe ipſa rem totam apertè dirimit, lectione? Et quidem cum eiuſmodi ſint duæ res illæ, vt multis videri poſſint ipſæ per ſe, & ſpontè ſua ruituræ, atque adeò ſpernendæ prorſus, & negligendæ: nobis tamen, quibus compertum eſt, eas ignorantibus, infirmiſque non paucis eſſe offendiculo, quibus pro muneris noſtri ratione id præſertim incumbit, vt tollamus omnia ſcandala de Regno Dei, viſum fuit occurrendum eſſe huic malo, comprimendumque maturè hoc virus, quod iam aliquos occupauit. Quod vt fieret accuratiùs, & pro ea qua par erat grauitate dignitateque, quot quot in hac Vrbe Regni primaria negotiorum Eccleſiaſticorum cauſa fuimus, Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, collecti in vnum cenſuimus, hoc quicquid eſt rei committendum eſſe curæ, ac diligentiæ Illuſtriſsimorum, Reuerendiſſimorumque Fratrum noſtrorũ Archiepiſcoporum Turonenſis, Ebrodunenſis, Rothomagenſis, Toloſani, & Epiſcoporum Eduenſis, Montalbanenſis, Redonenſis, Carnotenſis: Sic tamen, vt quicquid inter ſe ipſi legiſſent, obſeruaſſent, ſenſiſſent, referrent ad nos. Ijs verò ex ipſa Conſtitutionis lectione, atque inſuper ex opere Ianſeniano, quod etiam quantùm ad quinque illas propoſitiones attinet, ſtudioſe legerunt, exploſeruntq. (quamquam ſola per ſe ad id ſufficiat Conſtitutio) manifeſtum, & perſpectum fuit illas quinque propoſitiones verè eſſe Ianſenij, & damnatas eſſe in vero, ac proprio verborum ſenſu, & eo plane quo à Ianſenio traduntur, & explicantur. Atque cum id ipſi ad nos, ſcilicet in vnum rursùs congregatos, retuliſſent, & à nobis quoque idem cognitum, & exploratum fuiſſet, declarauimus, & hoc noſtro iudicio declaramus rem planè ita ſe habere, & nullum dubitandi eſſe locum. Quare & eos qui quinque illas propoſitiones tuentur, aut probant, verè eſſe ex eorum numero, quos Innocentius X. ſua illa in

Constitutione vocat contradictores & rebelles: & quos vult à Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis per censuras & pœnas contra hæreticos, & eorum fautores in iure expressas, cæteraq; iuris, & fori remedia opportuna coërceri, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, omninò coërceri, & compesci. Id verò nos omnes, quantùm in nobis quidem erit, effecturi sumus; rogamusque quotquot hinc absunt, Gallicani Cleri Dilectissimos, & Religiosissimos Fratres nostros, vt idem quoque pro virili præstent: vt sic idem omnes sentiamus secundum Iesum Christum, & vnanimes, atque vno ore honorificemus, Deum, & Patrem Domini Nostri Iesu Christi; ædificemus Ecclesiam Dei; atque adeo nos ipsos, & eos qui nos audiunt, curæque nostræ sunt ab ipso commissi saluos faciamus.

Iulius Cardinalis Mazarinus Præses.
Victor Archiepiscopus Turonensis.
Ludouicus Archiepiscopus Senonensis.
Georgius Archiepiscopus Ebrodunensis.
A. de Leui de Vantadour P. P. Archiepiscopus Bituricensis.
Fr. Archiepiscopus Rothomagensis.
Petrus Archiepiscopus Tolosanus.
Leberon Episcopus Valentinensis, & Diensis.
Egidius Episcopus Ebroicensis.
Ludouicus Episcopus Eduensis.
Dominicus Episcopus Meldensis.
Ioannes Episcopus Baionensis.
Anthymus Dionysius Episcopus Dolensis.
Gabriel Episcopus Nannetensis.
Petrus Episcopus Montisalbanensis.
Iacobus Episcopus Tolonensis.
Henricus Episcopus Redonensis.
Ferdinandus Episcopus Macloviensis.
Iacobus Episcopus Carnotensis.

Philibertus Emanuel Episcopus Cænomanensis.
Iacobus de Grignan Episcopus S. Paull Tricastriiensis.
Gilbertus Episcopus Conuenarum.
Baltazar Episcopus, & C. Trecorensis.
Claudius Episcopus Constantiensis.
Iacobus Episcopus, & D. S. Flori.
Narduinus Episcopus Ruthenensis.
Nicolaus Episcopus Bellouacensis.
Franciscus Episcopus Madaurensis Coadiutor Cornubiensis.
Henricus de Laual Episcopus, & C. Leonensis.
Franciscus Faure Episcopus Ambianensis.
Carolus Episcopus Cæsareæ, & Coadiutor Suessionensis.
Cyrus Episcopus Petragoricensis.
Ludouicus Episcopus Tutelensis.
Ludouicus Episcopus Grassensis.
Michael Episcopus S. Pontij Tomeriarum.
Abbas de Estree Episcopus Laudunensis nominatus.
Abbas de Seruient Episcopus Carcassonensis nominatus.
Frater Ioannes Dominicus Episcopus Glandeuensis nominatus.
Bernardus de Marmiesse Agens generalis in rebus Cleri Episcopus Conseranensis nominatus.
Henricus de Villars Agens generalis in rebus Cleri, & à Secretis.

Solutio argumenti non satis opportunè obiecti ab aduersarijs.

CAPVT XIV.

1 *Opinio affirmans Papam errare non posse in fidei definitionibus, si tamen cogat Concilia, & eius rationes.*
2 *Certum est nihilominus etiam sine Concilijs errare non posse de cathedra definientem.*
3 *Rationes validæ huius assertionis.*
4 *Hæ confirmantur ex recursu ad sedem Apostolicam etiam ante Nicænum Concilium.*
5 *Falsò Nouatores insimulant erroris in fide plures Pontifices.*
6 *Responsio ad eorum obiecta, & mendacia.*
7 *Definitio Innocentij X. contra Iansenij propositiones summa cum prudentia, Iustitia, probitate peracta.*

SI isti argumentandi solùm gratia contra definitiones Innocentij, non autem contradicendi studio insurgerent, tolerandi essent, imò & laudandi non secus, ac qui veritatis inuestigandæ desiderio dubia mouent, quorum solutione magis illa patescat: Sed quocumque demum affectu moueantur satisfieri oportet obiectioni speciem præferenti incredulitatis in re credenda.

Eorum opinio est Pontificem quidem Romanum errare non posse in definitionibus fidei, ac morum toti Ecclesiæ proponendis, si Concilia cogat, sensum Patrum exploret, questionesque diligenter examinentur. cæterum sine Concilijs non esse regulam fidei infallibilem, & ideo errare posse. Sic Alphons. de Castro l. 1. c. 2. contra hæreses. Adriani VI. Papæ in quæst. de confirma. Gerson. Almain. citati

Alph. de Castro.

tati

tati à Bellarmin. l. 4. de Roman. Pontif. cap. 2. Bellar.

Primò quia Liberium heresi subscripsisse testatur S.Hieron. in catalogo scriptorum de Fortunatiano Afro Episcopo Aquileiensi in hoc, inquit, habetur detestabilis, quod S.Hier.
„ Liberium Romanæ Vrbis Episcopum pro fide ad exilium
„ pergentem primus sollicitauit, ac fregit, & ad subscriptio-
„ nem hereseos compulit.

Item Ioannes XXII. docuit animas beatorum non visuras Deum ante resurrectionem, in quo non solũ ab hæreticis, sed etiam à Catholicis reprehenditur: ab Hadriano in quæst. de confirmatione circa finem, ab Ochamo in opere 93 dierum, & alijs. & Ioannes XXIII. in Conc. Constantiensi sess. 2. accusatur hæresis, quod negauerit vitam æternam, & carnis resurrectionem.

Secundò. Non constat è scriptura, quod Pontifex errare nequeat, sicut constat de Concilijs, in quæ cadunt Verba Christi Mat. 18. *Vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum.* Mat. 18

Tertiò. E duobus modis constituendi regulam certam & infallibilem definiendi quæstiones fidei, probabile est Deũ elegisse meliorem, vt melius Ecclesiæ prouideret; sed melius est Concilium, in quo multi sunt sapientes, & probi viri, & ex eorum sententijs discutiuntur quæstiones, & veritas inuenitur faciliùs, quàm ex vnius particularis personæ, aut paucorum iudicio: Igitur Concilia potius sunt regula fidei, quàm Pontifex sine illis.

Quartò Si vnus solus potest definire dogmata fidei, ac morum, ergo si temerè definiat, obligabit Ecclesiam, quod est absurdum.

Sed opinio hæc iam sustineri non posse sentiunt, qui Summum Pontificem errare non posse cùm definit è Cathedra articulum aliquem, affirmant, quam propositionem, vt veritatem Catholicam tuetur Suar. t. de fid. disp. 5. sect. 8. Suar.
citans multos alios Doctores, Bellarm. l. 4. de Sum. Pontif. Bellar.
cap. 3, afserens esse omnium fermè catholicorum. S.Thom.

Dd Caiet.

Caiet. Petri à Soto, Cani, & aliorum, declarat autem non posse errare proponendo toti Ecclesiæ rem de fide credendam.

Quod est citra controuersiam tenendum. Primò quia Luc. 22. Ait Dominus Petro, Ego autem rogaui pro te, vt nō deficiat fides tua. Pro te indicat personam singularem & non totam Ecclesiam, sicut & particula sequens, Et tu aliquando conuersus cōfirma fratres tuos. quæ Ecclesiæ toti minimè conueniunt, non enim dicitur habere fratres, sed filios. Et quod in illa non sistat fructus Orationis Christi, qui est in fide constantia, sed ad Petri successores extendatur, testantur Lucius I. Papa & Martyr in Epist. ad Episcopos Hispaniæ, & Galliæ. Felix I. in epist. ad Benignum. S. Leo ser. 3. de assumpt. sua. Agatho Papa in ep. ad Constantinum Imp. quæ lecta est in Sexta Synodo Act. 4. Nicol. I. in epist. ad Michaelem & plures alii numerati à Bellarm. loc. cit. & à Bozio signo 80. c. 6. & à Bzou. de Pont. Rom. c. 14. ex hac auctoritate probantes non defecturam fidem Pontificum Romanorum, hoc est nullum eorum vnquam fore, qui proponat Ecclesiæ credendam propositionem aliquam non veram, quo sensu S. Bern. epist. 190. ad Innocent. ait. Dignū namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectum. Cui enim alteri sedi dictum est aliquando, *Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua?*

Luc. 22. — S. Bern.

Deinde hęc constantia, & infallibilitas in fide includitur in promissione Christi facta Petro Mat. 16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam &c. Si Petra hæc est fundamentum Ecclesiæ, firmam esse oportet, & erroribus in fide non concuti; alioqui totum ædificium illi innixum caderet, & sic ecclesia rueret, quod est impossibile supposita Dei voluntate conseruandi illam vsque ad iudicij magni diem, trahente secum prouidentiam, & adsistentiam suo Vicario nè labatur. Qui si caput est totius corporis, & cœtus fidelium, sicut

Matth. 16.

ſicut in corpore animato dolor capitis eſt cauſa languoris membrorum cæterorum, ita error Pontificis proponentis rem falſam, vt credendam, cauſa erroris eſſet totius Eccleſiæ, & præualerent tunc portæ inferi aduerſus eam, quia maximam partem haberent in tali errore non minus pernicioſo, quàm ſint perſecutiones aliæ, quibus impeti illam à Satana ſupra dicebamus.

Item Quod Deus promiſit Petro ante Paſſionem impleſſe putandus eſt in ipſa inſtitutione poſt Reſurrectionem per illa Verba Ioan. 21. *Paſce oues meas*; Si enim tunc creatus eſt Paſtor, & Caput Eccleſiæ totius, data eſt igitur illi poteſtas, & donum ritè paſcendi, ideſt gubernandi, & regendi Eccleſiam, ergo & infallibilitas in proponendo illi ad credenda, quæ vera ſunt, & iubendo, quæ recta ſunt ad mores pertinentia; patet ſequela, quia niſi eccleſia certa ſit de infallibilitate iſta, ſemper dubitare poterit, an errauerit Pontifex, atque adeò non illi promptè obedire, quod eſt maximum inconueniens Regimen Eccleſiaſticum perturbans. Ioan. 21.

Dices, tolli hoc periculum ſi definiat Pontifex cum Concilio, non ſi extra concilium.

Contra, quia ſoli Petro, & non Concilio dixit Chriſtus. *Paſce oues meas, rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*; Deindè quia non ſemper Concilia cogi poſſunt, & nihilominus neceſſitas occurrendi malis ſubindè emergentibus cogit Pontifices ad remedia adhibenda, ſiue aduerſus hæreſes determinationes de fide faciendę ſint, ſiue contra malos mores leges ſtatuendæ, vt ſæpiùs contigit trecentis primis annis ante Conſtantinum Imperatorem, quibus ob varias perſecutiones ęgrè Concilia cogi poterant.

Deinde in Concilijs ipſis etiam generalibus errores poſſunt contingere, vt de Ariminenſi, Epheſino 2. & alijs ſupra monſtrauimus. Non igitur à Concilijs pendet rectitudo determinationum, ſed à Pontifice, qui eſt ſupra Concilia, & etiamſi non eſſet in cæteris, tamen in dictis determinationibus

tionibus pendent ab ipso tanquam à suprema, & infallibili regula. Quò pertinent quæ diximus supra de Concilijs petentibus à Pontifice approbationem decretorum suorum eò quod scirent Patres pendere illa à potestate approbantis, hunc autem esse independentem à Concilijs.

Tertiò probatur ex vsu, & consuetudine Pontificum sine Concilijs damnantium hæreses, nam

Pelagiani ab Innocentio I. & Zosimo damnati sunt.
an.405. Priscillanistæ à Leone I.
an.388. Iouinianistæ à Siricio.
an.395. Vigilantiani ab Anastasio.
an.402.

Et ne longum faciam, Lutheri hæresis à Leone X. diris addicta; Baii propositiones aliquot à Pio V. & Gregorio XIII. confixæ, vt dubitare iam nefas sit de auctoritate Pontificis in definiendo extra Concilia.

Quartò. Interdùm Pontifices præscribebant Legatis ad Concilia generalia missis, quod vellent recipi, & definiri in illis. & Patres conscij auctoritatis illius ad definiendum in rebus fidei, ac morum reuerenter acquiescebant; igitur non à Concilijs Pontifex, sed illa à Pontifice in definiendo pendebant, qui propterea corrigebat, si quæ erant corrigenda in eorum decretis, vt supra ostensum est.

In vniuersum id probant recursus ex omnibus prouincijs Christianis ad Pontifices Romanos ante Concilium Nicænum, quod fuit primum Oecumenicum. Illi enim tam in quæstionibus fidei, quàm morum quid sentiendum, quid & faciendum esset definiebant, ac eorum definitiones recipiebant fideles suæ ad obediendũ obligationis memores, quasi se obstrictos non reputassent, nisi infallibilem veritatis regulam in illis residere è sacris litteris didicissent; Qua posita obligatione ex dominio in vniuersam Ecclesiam exorta grauissima incommoda secutura timeri poterant, si errare potuisse Romanum Pontificem de cathedra definientem concedatur; fac enim errasse aliquando proponendo falsitatem Vniuersitati; quoniam eam recipere tamquam à legi-

gitimi superioris imperio manantem, tenebatur, tota Ecclesia fædata esset erroribus, atque adeò Christi Sponsa cum macula, & ruga in Sponsi conspectu stetisset, quia deserta ab illo fuisset contra promissa olim facta: quæ absurda vitantur, si infallibilitas prędicta asseratur. Exemplum sit. Si permisisset Deus in quæstione, an mendacium, vel simplex fornicatio sit peccatum, quod Pontifex aliquis definiuisset non esse peccatum, primò quidem deciperentur fideles credendo veram propositionē sexto Decalogi præcepto repugnantem. Deinde verò aperiretur aditus ad impunè fornicandum, imò & ad insanam existimationem, quod actus turpissimus, si non est naturâ suâ malus, & peccaminosus inter indifferentes numeretur, & possit aliquo bono fine honestari, ac fieri meritorius, quod aures castæ audire renuunt. Et idem absurdum sequeretur in alijs definitionibus, si statuere eas posset, & proponere credendas Ecclesiæ Pontifex aliquis. Non ergo potest, quia nec Christus Ecclesiam suam deserere.

Neque respondeas procul abesse pericula isthæc si definiat cum Concilio, quia Concilia errauere aliquando, vt cōstat ex dictis, & à Pontificibus sunt correcta; nullus Pontifex de cathedra pronuncians, vnquam errauit, errauere Patriarchæ aliquot Constantinopolitani, Antiocheni, Alexandrini, Hierosolymitani, & vel hæresiarchæ, vel eorum fautores damnati à Pontificibus Romanis sunt, & à Concilijs. Proferunt quidèm Nouatores multos & propè triginta nominant, quibus hæreses, et errores in moribus affingunt, incipientes à Sancto Petro, cui non parcunt, vt securius in Successores insaniant; sed patronum eorum strenuum egit Bellarminus l. 4. de Rom. Pont. à c. 8. & Baron. in annalibus ad annos Christi eorum Pontificatui respondentes, ita immunes ab hæresi demonstrat, vt cæcus sit qui lucem veritatis à binis hisce astris fluentem non videat. Sūpsere ab illis responsiones Neotorici scriptores de Pontificatu tractantes, quod meliores vix inueniantur, & quia illæ passim obviæ Lectori sunt, piget hic illas repetere, & singillatim ac-

cusatorum,& accusantium nomina recensere, nè in calumnijs refellendis caput in volumen migret, & actum decies agatur. Vniuersim verò Sectariorum obiectionibus diuersis, responsiones quadrant diuersæ. Primò namquè ab illis vocantur hæreses, quæ veritates catholicę sunt, vt quæ ad cultum & potestatem Pontificis pertinent. Secundò hæreses appellant, quæ opinatiuè à diuersis Pontificibus dicuntur, & pugnantes inter se videntur, & cum non sint definitiones fidei, sed sententiæ ipsorum vt Doctorum, discrepātes esse possunt, presertim si mores spectent, qui pro temporum, locorum, ac personarum varietate variantur. Tertiò Multa possunt Pontifices pro auctoritate à Christo accepta, quam illi negantes ineptè garriunt scripturis repugnare.

Quartò, In narrationibus addunt, vel detrahunt, quę facti veritatem obscurant, aut corrumpunt, & non semel mendacia admiscent.

Quintò, Vt dentur aliqua errata Pontificibus ab illis enumeratis, nunquam proferre vel vnum queunt, qui vt Pontifex errauerit, hoc est toti Ecclesiæ falsum aliquid credendum proposuerit, aut malum & alienum à rectitudine obseruandum statuerit. Esto errauerit aliquis vt priuatus Doctor, de Cathedra definiens vt Pontifex nullus errauit.

Ad primum argumentum respondet Bellarm. l. cit. c. 9. illud à S. Hieronymo dictum de Liberio, non quia directè subscripserit hæresi, sed quia interpretatiuè quod tandem subscripserit condemnationi S. Athanasii, quem sciebat in causa fidei persecutionem ab Arianis, & eorum fautore Constantio pati; sed quia multa ab ijs illi obijciebantur, licèt falsò, contra mores, flecti se permisit ad subscribendum respectu morum. Syrmiensi pariter confessioni, & Antiochenæ subscripsit, quia nihil continebant fidei contrarium, vt testatur idem S. Athanasius in Libro de Synodis. Quod autem in Concilio Syrmiensi communicauerit cum Valente, & Vrsacio, et alijs Episcopis, reddit rationem in suis epistolis, quod nihil alienum à fide in illis tunc deprehenderit.

Ve-

Verùm quia diuersæ sunt de Liberij historiâ sententiæ alijs eum damnantibus, alijs excusantibus; Si minùs fuit in perferendis exilij ærumnis constans,& ideò aliquid deliquit in dictis subscriptionibus,& cõmunicationibus; non tamen errauit, vt Pontifex definiendo de cathedra, & proponendo Ecclesiæ articulum aliquem falsum; Sed lapsus est ex humana fragilitate, non tamen in hæresim, quam damnauit antèquam Syrmio discederet, excommunicatione latâ in negantes filij cum Patre consubstantialitatem.

Cæterû si quæ macula exilij tempore contracta fuerat, ea post exilium ita radicitus deleta, vt à SS. Patribus Ambrosio l.3. de Virgin.init. Basilio epist. 74. ad Episcopos Occidentis Epiphanio hæresi 75. pro beato prædicetur.

Ad alterum de Ioanne XXII. respondeo nihil ab ipso definitum de quæstione illa: disputauit quidem cum viris doctis, vt fieri solet in dubijs ob rationes hinc indè probabiles, quia nihil adhuc Ecclesia determinauerat quid tenendum esset de visione beatifica, quando ad eam admitterentur electi,& ideò licita erat disputatio,quæ post determinationẽ esset illicita. Dicitur autẽ antè mortem reuocasse sententiam, in quam propendere videbatur in disputationibus, apertè enim dixit tenere se electos antè diem iudicij videre Deum. Mendacia autem palmaria Caluini in hac referenda historia adnotauit quinque Bellarm. loco citato, quorum aliqua admissa etiam à quibusdam Catholicis minùs peritis in historicis fidelitèr, & accuratè narrantibus, inter quos fuit Ochamus, & alij pauci.

De Ioanne XXIII. non est laborandum, primò quia nõ erat certum eum esse Pontificem contendentibus tribus de Pontificatu; ipso videlicet Gregorio XII. & Benedicto XIII. proindè nec error illi vt legitimo Pontifici adscribi potest. Secundò etiamsi errasset, non tamen definiuit de fide, nec proposuit Ecclesiæ vt credendam falsitatem horrendam. Tertiò in Concilio Constantiensi Act. 2. obijciũtur ipsi 53. crimina probata testibus. Quibus cum additur

hęresis

hæresis ista, non probatur, & ideò non fit eius mentio in depositione, quæ tamen taceri non debuerat, cum sola sit causa deponendi, seu iudicandi depositum à Deo Bellarm. ibid.

Ad secundum argumentum. Ex eo quod Sanctus Petrus constitutus est Pastor Ecclesiæ Vniuersæ, & est Petra, super quam illa fundatur, & ex eo quod Oratio Christi impetrauit illi ne deficeret fides eius, consequenter reuelata est infallibilitas in definiendo, & adsistentia Spiritus Sancti nè erret, vt Patres & ratio ex supradictis persuadent; & ostendunt hoc priuilegium ad Petri Successores deriuatum.

Ad tertium respondeo primò per instantiam, quia idem argumentum procederet de regimine sæculari, quod melior esset Oligarchia, aut Aristocratia, quàm Monarchia, & tamen maior pars Sapientum præfert Monarchiā cum Aristotele lib. 12. Metaph. cap. vlt. vnus ergò Princeps; Deinde directè placuit Deo regulam infallibilem ponere in Ecclesiæ regimine, & illi adesse Pontificem Romanum Petri Successorem, & non in Concilijs, vt constat ex dictis, quicquid deinde disputent sapientes de varijs regiminum formis in Politicis.

Ad quartum respondet Suar. loc. cit. nunquam permissurum Deum, vt Pontifex Romanus temerè definiat, & ideò adduci casum impossibilem. Cui responsioni haud ægrè subscribo. Sed quid si per impossibile id eueniret? respondeo Deum, cui cura est de sua Ecclesia nunquam permissurum, vt Pontifex proponat Ecclesiæ credendam rem falsam; aut præcipiat obseruari malam; sed si proponatur, aliâ ratione ostendet sibi non probari stultam definitionem.

Sed hucusque inauditum quòd Pontifex temerè, hoc est absquè consultatione, & examine diligenti definierit aliquid è Cathedra, vt dicitur, & proposuerit Ecclesiæ vt credendum, nec designare possunt hæretici quod tale, nisi

men-

mentiendo, aut paralogismis agendo inscientiæ indicibus, aut maleuolentiæ; vel enim à Concilijs particularibus sollicitati; vel à querimonijs Episcoporum adacti ad statuendum quid docturi essent populos in controuersijs subindè exorientibus circa fidem, & mores in consultationem adhibuere viros sapientes, & in Theologia, & Canonum peritia versatos; vel si tempus & occasio permitteret, coegere Synodos particulares Episcoporum propinquorum, & ad eorum vota, ac sententias ritè prolatas suas accommodauere, & diuini Spiritus auxilium, ac lumen illis adstitisse postmodum fassi sunt, quicumque Scripturæ Sanctæ ex Patrum interpretatione notitiam sunt assecuti.

Certe quidem in proxima, de qua sermo est Innocentij X. definitione, & Ianseniarum propositionum confixione, tantam partem habuit pietas, prudentia, iustitia, diligentia, quantam ne à Concilijs quidem desiderari potuisset. Primò quidem ab Episcopis Galliæ vigilantissimis admonitus Sanctissimus de periculis è propositionibus illis auctoris iam damnatis Ecclesiæ imminentibus, vt olim ab Africanis Patribus Zosimus Papa de Pelagianis: sensum doctissimorum Theologorum in varijs Academijs florentium explorauit. Tum Romę primariæ notæ Theologos 13. selegit, qui summo studio doctrinam quinque illarum propositionum adamussim fidei in Tridentino præsertim declaratæ excuterent, & sensus suos scriptis exaratos Suæ Sanctitati offerendos exararent. Tertiò ijs, vt semel in hebdomada per menses fermè sex conuenirent, & meditata palam conferrent mandatum est. Quartò facta facultas Iansenij fautoribus senis è Gallia profectis, vt causæ suæ patrocinarentur, & aduersariorum, qui Parisiis Romam venerant, & Iansenio minus fauebant argumentis, si possent, satisfacerent. Quintò, quid pars vtraque in Selectorum isto Theologorum cœtu protulisset coram Sanctissimo rursus repetendum erat, idque vndecies, aut duodecies prestitum

est. Sextò, Interim eiusdem iussu, preces, eleemosynæ, pœnitentię piorum hominum propitiando Numini offerebantur haud parcè ad lumen non parcum in maximi momenti negotio impetrandum. Septimò. Ad hæc omnia accedebat Eminentissimorum Cardinalium consultatio, qui congressibus omnibus intererant, & suæ Sanctitati, quid actum esset, quidque agendum sentirent aperiebant, Erant hi Ginettus Vicarius, Ghisius nunc Alexander VII. Pamphylius id temporis, Cecchinus, proh quales Ecclesiæ Romanæ Cardines, & Vrbis decora. Delegit Innocentius X. pro conuentionum loco ædes magnificas Cardinalis Bernardini Spadę, qui præesset, iudice me sensuum arcanorum, quod purpuratum hunc Patrem alterum se reputaret prudentia, doctrina, rerum agendarum peritia, meritò successionis in Petri cathedra dignum, & si quid nobilius est, quod sedes illa Cœlis contermina, desideret. Poterat ne plus aliquid vel diligentiæ, vel pietatis adhiberi ad opem diuinam implorandam & negotium istud ordinatissimè conficiendum? quod iccircò fœlicissimé confectum litteræ Episcoporum è Gallia ad Innocentium, & alios transmissæ declarauere.

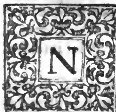

Ratio

Ratio potissima est necessitas vnius Iudicis in controuersijs de fide, & moribus presertim in Concilijs.

CAPVT XV.

1 *Illa è Scriptura ducitur, & traditionibus.*
2 *Sed scriptura est obscura, & eget interprete qui errare nequeat definiendo verum sensum.*
3 *Hunc esse Summum Pontificem probant Sancti Patres Augustinus, Hieronymus, Gregorius, Hilarius &c.*
4 *Ratio est; quia non solum priuati homines, sed & Episcopi, contendere inter se possunt de sensu Scripturæ, egent igitur Iudice.*
5 *Imò & Concilia errare possunt, igitur ad Dei prouidentiam spectat prouidere Ecclesiæ vnum, qui errores tollat, & errare nequeat.*

ON cadit huc dictum illud aureum Augustini: *Tota ratio facti est voluntas facientis*, vt in Diuini Verbi Incarnationem, etenim Concilia, & Patres supremam Summi Pontificis auctoritatem ita referunt in diuinam voluntatem, & Christi Domini institutioně; vt propositum illi fuisse Ecclesiæ bonum, decorem, pulchritudinem, quæ absq. concordia, & vnitate non consistit, neque hæc sinè visibili capite, à quo regatur, speranda est. Igitur vt in disciplinarum speculatiuarum tradenda methodo, ordíneq. illis capiendis idoneo seruando, in eo potissimùm accurati earum professores sunt, vt principia quædam peruestigent, in quæ veluti fontes assertionum riuulos resoluant; ita & in Moralium tractatione firmamen-

menta quædam statui decens est, quibus dicendorum innitatur ratio, nè mera placita videantur. Id si alibi vsquam necessitas inuestigare cogit, in præsenti dissertatione cogit, vbi commune nobis, & Aduersarijs nostris effatum est credendum esse quicquid Scriptura Sacra, peramplo complectitur sinu tamquam Dei partum de veritatis inuiolabilis penetralibus emissum; sed in multis discrepantia opinionum est quàm maxima. Dei enim verbum non ita passim intelligentiæ humanæ obuium est, vt in plerisque sit profundum, & obscurum, & ansam disputandi præbeat, ac verum sensum sub claris etiam verbis contentum studiosa discussione venandi, vt proindè tenebrosæ aquæ in nubibus aëris comparetur, quæ tenebræ vt dispellantur, Sole aliquo opus est, atque hunc Catholica Ecclesia de Petri cathedra splendere sibi semper gauisa est; Acatholici tot sibi fingunt lumina, quot sunt voluntates interpretãtium Hæresiarcharum, & sectatorum. Illa fauorabili auctoritate Patrum traditione, & vsu immemorabili nititur, rationesque ex ijs ducit irrefragabiles; isti nihili pensi ducunt Patres, vbi Aduersarios suis commentis habent; traditiones, ac veteres consuetudines floccifaciunt, scripturã, scripturam clamitant adeundam, claram, & sui interpretem, absque interpretatione asserunt.

Ast aduersariam habent scripturam ipsam, ac Sanctos Patres, qui diuinitùs inspirati aliter quàm ipsi illam interpretantur: audiant S. Petrum pronunciantem in D. Pauli Epistolis esse quædam intellectu difficilia, quæ indocti, & instabiles deprauant, quale illud esse S. August. fatetur ingenuè sibi difficillimum 1. Cor. 3. Si quis autem superædificat super fundamentum &c. Et vniuersim Hieronymus monet, Epistolam totam ad Romanos nimijs obscuritatibus inuolutam esse: & reliqui Sancti Patres vnanimi consensu affirmant, obscuram esse pluribus in locis Scripturæ altitudinem; & signanter S. Ambrosius ait; *Mare est scri-*

1. Cor. 3.

S. Amb.

ptura

ptura diuina habens in se sensus profundos, altitudinem prophe-ticorum ænigmatum &c. Et S. August. *rem esse non compertam superbis, neque nudatam pueris, sed incessu humilem, successu excelsam, & velatam mysterijs.* Et verò quotusquisque est, qui per Codicum Sacrorum campos excurrens gloriari ex verò queat, in nullum se obicem remorantem incurrere, & ita planam apertamque viam emetiri, vt nullibi hærere cogatur, omnia sine labore, studioue vllo percipiat, quod non contigisse sibi Sancti Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Gregorius testantur? Cur ijdem in locorum plurium apparenti contrarietate inter se pugnantium conciliatione tantoperè desudauere, si citrà hæsitationẽ concordię facillimæ omnis ambiguitas sublata est? Cur facta dictaq. plurima hominum Dei amicorũ in speciem damnabilia, in rei veritate non mala, aut etiam honesta explicationem deponunt, vt à mendacij suspicione, à vindictæ libidine, à sordibus intemperantiæ repurgata sua laude, & decore conuestita in oculos legentium veniant, & animos subeant audientium? Cur tanta in interpretatione sapientum Orthodoxorum inter se varietas, & ab Hæreticorum commentis tam acris dissensio, imò & istorum inter se tam clamosa altercatio, vt non Scripturas modò, sed & seipsos maledictis discerpant; quod in rebus ad fidei essentiam spectantibus extraneas, & inter se pugnantes interpretationes adhibeat. An non hæc tàm ingens sententiarum disparitas argumentum euidens est, ineuidentiam Scripturæ sensuũ sub litterę cortice delitescentium? quod totum, ait Augustinus, prouisum diuinitùs esse non dubito ad edomandã labore superbiam, & intellectum à fastidio reuocandum, cui facilè inuestigata plerumque viluerunt &c. Similia habet S. Gregorius: Vtilitatis est ipsa obscuritas eloquiorum Dei, quia exercet sensum, vt fatigatione dilatetur, & exercitatus capiat, quod capere non potest otiosus; & alioqui, Si Scripturæ Sacræ intelligentia in cũctis esset aperta, vilesceret &c. Quod dictum vult non de ijs, quæ necessaria

S. Aug.

S. Aug.

S. Gregor.

sunt

sunt saluti, sed vbi quisque fidem tenuerit, ait epist. 3. Sinè
„ qua rectè pièque non viuitur, tàm multa, tamque multi-
„ plicia mysteriorum vmbraculis opaca, intelligenda profi-
„ cientibus restant, tantaque non solùm in verbis, quibus
„ ista dicta sunt; verum etiam in rebus, quæ intelligendæ
„ sunt, latet altitudo Sapientiæ, vt annosissimis, acutissimis,
„ flagrantissimisque cupiditate discendi hoc contingat, quod
„ eadem Scriptura quodam loco habet, cum consummaue-
„ rit homo tunc incipit &c. Dei mandata, consilia,
adhortationes doctis, indoctisq. communes intellectu faci-
lia sunt, iuxta illud Psal. 18. *Præceptum Domini lucidum il-*
Psal. 18. *luminans oculos*. Alia sunt obscura, vt Apocalypsis. Hie-
„ remiam, Ezechielem, & Danielem quis possit, vel intelli-
S. Hier. „ gere, vel exponere, ait Hieron. ep. 103.

At difficultatem hanc vel abstulit, vel molliuit Scriptu-
rarum auctoris Dei prouidentissima bonitas, quæ sicut in
alijs liberalem se Ecclesiæ suę ostendit, & nihil eorum, quę
necessaria dignitati, & vtilitati eius sunt, deesse passus est;
ita depellendis obscuritatis nubibus clara lumina suppedi-
tauit, & interpretationis sermonum concessit donum, ac
locupletauit, *&* *quosdam quidem* ait S. Paulus *posuit Deus in*
1. Cor. 12. *Ecclesia primùm Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores &c.*
1. Corinth. 12. quorum munus erat docere fidei mysteria,
& quæ in diuinis continentur eloquijs explicare, siuè in-
terpretationis desuper accepto dono redderentur idonei, si-
uè partam labore, exercitatione, & oratione cognitionem
ad explanandum afferrent, siuè cunctis hisce adiunctis di-
scipulos subindè erudirent, qui haustam ab Apostolicis
fontibus sapientiæ vndam ad posteros non interruptâ emis-
sione deriuarent.

Quæ adnotasse libuit eatenus, vt constet haud modicam
sacrorum voluminum partem densis obductam esse vm-
braculis, ad quæ amolienda hinc Spiritus Sancti donum,
indè labor, ac diligentia plurimùm quidèm contulere,
non ita tamen ingeniorum rotam sufflamminauere, vt
omnem

omnem altercandi occasionem sustulerint; & schismata in Ecclesia abstulerint. Cui periculo, incommodoque, vt occurratur certâ regulâ opus est stabilienti dogmata, litesque tollendi, quam non aliam, quàm Summum Pontificem de cathedra, vt dici solet, definientem assignari posse contendimus; à quo velut à cælesti Arbitro, quid tenendum, quiduè reijciendum sit in proposita controuersia de fide, vel moribus statuatur. Ab hac qui recedunt,
„ hæresibus aditum aperiunt; neque enim aliundè hereses
„ obortæ sunt (cum S. Cypriano loquor) aut nata sunt schismata, S.Cyp.
„ mata, quàm indè quod Sacerdoti Dei non obtemperatur.
„ Nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos & ad tempus Iu-
„ dex vice Christi cogitatur &c. Sacerdos hic ad tempus Romanus Pontifex est, cui Christianus orbis ità obsequiosum præstare se debet, vt ab eius definitionibus horreat resilire, & à mandatis declinare. Idem docent sensus & exempla Patrum.

Inter S. Augustini epistolas inserta est Innocentij I. Romani Pontificis nonagesimatertia ad Concilij Mileuitani patres, cui quia S. August. interfuit, in comperto est eius sententia de summa Iudiciorũ potestate Romani Pontificis, ad quẽ vna animi consensu Synodus tota recurrendũ duxerat tamquam ad supremum Iudicem in Pelagij tunc feruẽte lite de diuinæ gratię necessitate, quam ille negabat, Patres illi cum tota Ecclesia Catholica adstruebant, ac tuebantur.

Diligenter ergo respondit Innocentius, & congruè
„ Apostolico consulitis honori, honori, inquam, illius,
„ quem præter illa, quæ sunt extrinsecus, sollicitudo ma-
„ net omnium Ecclesiarum super anxijs rebus, quæ sit
„ tenenda sententia, antiquæ scilicet regulæ formam se-
„ cuti, quam toto semper orbe mecum nostis esse seruatam
„ &c. Quid etiam actione formastis, nisi scientes, quod per
„ omnes Prouincias de Apostolico fonte petentibus respon-
„ sa semper emanent, præsertim quoties fidei ratio ventila-
„ tur, arbitror omnes fratres, & Coepiscopos nostros non
nisi

„ nisi ad Petrum, id est sui nominis & honoris auctorem
„ referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod
„ per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commu-
„ ne prodesse.

Haud ignarus S.Hieronymus potestatis huius iudicij in controuersiis fidei dirimendis, & inditæ ad Romanam Sedem concurrendi consuetudinis, subortâ in Oriente de hypostasibus diuinis quæstione, quamquam quid tenendum esset, ipse doctissimus peruidebat; suam tamen sententiam Damasi Summi Pontificis iudicio posthabere religioni duxit, illudque per epistolam obnixè postulauit, explorauit, cuius recitare libet plagulam, perpetui Prouinciarum etiam remotarum recursus ad Summum Pontificem in caussis fidei mentionem facientem.

S.Hier.

„ Quoniam vetusto Oriens inter se Populorum furore col-
„ lisus indiscissam Domini tunicam, ac desuper textam mi-
„ nutatim per frusta discerpit, & Christi vineam extermi-
„ nant vulpes, & inter lacus contritos, qui aquam non ha-
„ bent difficile, vbi fons signatus, & hortus ille conclusus sit,
„ possit intelligi, ideo mihi Cathedrã Petri & fidem Aposto-
„ lico ore laudatã censui consulendã; inde nunc meæ animæ
„ postulans cibũ, vnde olim Christi vestimenta suscepi. Neq.
„ verò tanta vastitas elementi liquentis, & interiacens longi-
„ tudo terrarum me à pretiosæ margaritæ inquisitione po-
„ tuit prohibere. Profligato à sobole malâ patrimonio apud
„ vos solos incorrupta Patrum seruatur hæreditas. Ibi cespi-
„ te terra fœcũdo dominici seminis puritatem centeno fruc-
„ tu refert, hic obruta sulcis frumenta in lolium, auenasque
„ degenerant. Nunc in Occidente Sol Iustitiæ oritur; In
„ Oriente autem Lucifer ille, qui ceciderat, supra sydera po-
„ suit thronum suum. Vos estis lux mundi, vos sal terræ,
„ vos vasa aurea, & argentea, hic testacea vasa, vel lignea
„ virgam ferream, & æternum operiuntur incendium. Quã-
„ quam igitur tui me terreat magnitudo, inuitat humani-
„ tas: A sacerdote victimam salutis, à Pastore præsidium
ouis

„ otiis flagitio. Facessat inuidia Romani culminis, recedat
„ ambitio: Cum successore Piscatoris, & Discipulo Crucis
„ loquor: ego nullum primum, nisi Christum sequens, bea-
„ titudini tuæ, idest cathedræ Petri communione conso-
„ cior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio; qui-
„ cumque extra hanc domum Agnum comederit, profanus
„ est. Et mox. Quicumq. tecum non colligit, spargit: hoc est
„ qui Christi non est, Antichristi est. Et paulò post. Qua-
„ mobrem obtestor beatitudinem tuam per Crucifixum
„ mundi salutem, per homousion Trinitatem, vt mihi Epi-
„ stolis tuis siuè tacendarum, siuè dicendarum hypostaseon
detur auctoritas &c. Nimirùm pro certo habebat, extra periculum erroris habiturum se à Sancto Pontifice respon-
sum.

Idem Ep. 8. ad Demetriadem, quanti faceret auctoritatem, iudiciumq. Romanæ Sedis, & quantâ vigilantiâ Ius suum in fidei Orthodoxæ puritate ab Apostolis acceptâ tuendâ exercerent eius insessores Pontifices ostendit his
„ verbis. Dum esses paruula, & sanctæ memoriæ Anastasius S.Hier.
„ Episcopus Romanus regeret Ecclesiam de Orientis parti-
„ bus Hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ
„ Apostoli voce laudata est, polluere, & labefactare conata
„ est; sed vir ditissimæ paupertatis, & Apostolicæ sollicitu-
„ dinis statim noxium perculit caput, & sibilantia hydræ ora
„ compescuit: Et quia vereor, imò rumore cognoui, in qui-
„ busdam adhuc viuere, & pullulare venenata plantaria, il-
„ lud te pio caritatis affectu præmonendum puto, vt Sancti
„ Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ, & supradicti viri suc-
„ cessor, & filius est, teneas fidem &c.

Apud S. Gregorium in Registro passim plures inseruntur de eodem effato auctoritates; vniuersim autem de fidei causis l. 4. ep. 52. Si quam verò contentionem ait, quod lō- S.Greg.
„ gè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contige-
„ rit, aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortè du-
„ bietas, & pro sui magnitudine iudicio Sedis Apostolicæ in-

„ digeat, examinatâ diligentiùs veritate relatione suâ ad no-
„ stram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat
„ congrua sine dubio sententiâ terminari &c. In qua admonitione non tam suam modestissimus vir, quàm Sedis Apostolicæ causam egisse, manifestum est, cui omne iudicium in totam Ecclesiam filius Dei dedit.

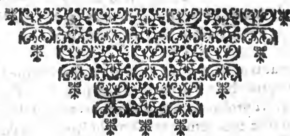
S.Hier. S.Cypr. S. Hilarius vocat Iudicem cæli in terreno iudicio, S. Cyprianus Iudicem vice Christi ep. 55.

Idem asserunt Patres reliqui vocantes Summum Pontificem Ecclesię vniuersæ Pastorem à Christo Domino constitutum; vt enim aduertit Bellarm. lib. 4. de Potest. spirituali Summi Pontificis c. 1. Idem est esse caput supremum Ecclesię, & Pastorem vniuersalem Ecclesiæ, ac esse Iudicem; aut certè vnum ex altero necessariâ consecutione deducitur; aut enim nullus est in hac vniuersitate Iudex, aut si aliquis constituendus est, quis, obsecro, alius congruentiùs, quàm qui cæteris præest, & legitimam in eos dominationem exercet? qui iudicandi munus, ac potestatem ipsi cōpetere inficiantur, solem è mundo tollunt, & accusabili confusione illum inuoluunt; quia sicut genus humanum litibus carere nequaquam possibile est, ita neq. Iudicibus destitui, qui illas componant, ni luporum, ac tygridum more traducenda sit vita, hoc est eliminanda ab hominum cœtibus ratio, & ordo naturæ, legumque ab ea manantium euertendus. Si verò iudicijs vti in qualibet hominum communitate, & publicæ, priuatæque pacis conseruandæ cogit necessitas, & consequentium ex pace commodorum suadet vtilitas, liquidò apparet, vno supremo opus esse Iudice, vltra quem nullus sit reliquus appellationib. locus, vt finis tandem sit, ac fixus contentionibus terminus. Idque in Ecclesiastica potissimùm Republica necessarium esse prouisum ab eius institutore Deo, cuius infinita Sapientia attingit à fine vsque ad finem fortiter: cuius immensa bonitas disponit omnia suauiter; quæ fortitudo, ac suauitas à iudiciorum non seiunguntur ordine, neque

Bellar. (margin)

hic

hic à Principatu Iudicis, à quo ſenſuum vnitas in credendo, morum conformitas determinetur in agendo. Alioqui vbi Epiſcopus cum Epiſcopo, vel Concilium Prouinciale ab altero Prouinciali diſſentit, vbi Oriens cum Occidente in grauibus fidei, vel morum controuerſijs pugnat, aut quod eueniſſe aliquando præterita ſæcula indoluere, Oecumenica ipſa labi ſunt permiſſa, vt de Epheſino ſecundo, & Ariminen conſtat ex dictis. In Conſtantinopolitano 318. Epiſcoporum condemnata eſt cauſa Ignatij iniquò expulſi, & probata iniquorum intruſio Photij, & ſubſcripſere legati Nicolai I. ipſo ingemente vt ex litteris ipſorum intellexit: demonſtrare volente Numine inconcuſſam, & infallibilem veritatis definitionem ab eo expectandam, cui dictum à Saluatore fuerat: *Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; Et oraui pro te Petre, vt non deficiat fides tua:* cuius conſcij promiſſionis probatorum Conciliorum Patres à Pontificum Romanorum conſenſu, auctoritateque conuentus ſuos inchoare conſueuere, & ab eorumdem approbatione, vt rata decreta forent tamquam munita ſigillo prodire in lucem, neceſſarium duxere, vt ſupra demonſtrauimus. Baron. tom. 6. an. 8...

Di-

Dices ante Concilium Nicænum non fuerunt Recursus, & Appellationes ad Romanum Pontificem, ergo non habebatur pro Pastore, & iudice vniuersę Ecclesiæ.

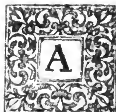
CAPVT XVI.

1 *Probatur varijs exemplis auctoritas Romani Pontificis in vniuersam Ecclesiam ante Concilium Nicænum.*

2 *Telesphori, Sixti I. Pij I. Eleutherij, Zephirini, & aliorum ante Nicænum regnantium.*

3 *Qui omnes exercuere actus iurisdictionis in totam Ecclesiam iuxta temporum, & negotiorum, aut recursuum ad ipsorum exigentiam.*

4 *Ex quibus constat non à Concilio, sed à Christo datam auctoritatem, & Primatum Pontifici Romano.*

ANTE Concilium Nicænum agnitus fuit ab Ecclesia Romanus Pontifex pro vero suo Pastore, & Iudice à Deo constituto, vt constat ex varijs exemplis supra allatis, quibus nonnulla hic adiungere operæ pretium est, & sit cap 16.

Baron. tom. 2. ad an. 136. Telesphorus quadragesimale ieiunium ab Apostolis institutum, & perpetuâ traditione seruatum publico edito decreto stabiliuit ab vniuersa Ecclesia obseruandum.

Cum autem Nicęnum celebratum fuerit anno Domini 327. vt probabiliter deducit Bellarm lib. 5. de Concil. c. vel 325. vt probare conatur Baronius ad an. Christi 325. satis constat ante tempora Concilij Romanos Pontifices iurisdictione vsos in totam Ecclesiam. Quippe Telesphorus an. 127. ei præsidebat.

Sixtus I. constituit, vt quicumq. Episcopus euocatus fue-

rit

rit ad ſedem Romanam apoſtolicam rediens ad Parochiam ſuam non ſuſcipiatur, niſi cum formatis, id eſt litteris cõmunicatorijs, ſalutationis ad plebem à Sede Apoſtolica. Idem dicitur in libro de Romanis Pontificibus feciſſe Ordinationes quatuor menſe Decembri, quibus creati ſunt Presbyteri duodecim, Diaconi octo, Epiſcopi per diuerſa loca tredecim. Regnauit autem Siſtus Ian. 117. Bar. ad an. 142.

Pius I. decretum edidit de celebrando Paſchate die Dominico cõtra eos, qui 14. Luna celebrabant quod ex traditione ab Apoſtolorum vſquè tempore celebrari conſtabat. Et de non applicandis ad humana prædijs datis ad diuina, & ex ordinatis 12. Epiſcopis ad diuerſas Prouincias, manifeſta eſt eius in illas iuriſdictio. An. 159.

Eccleſiæ Viennenſis in Gallia Martyres ad Pium I. per Atalum litteras miſerunt: Poſtmodum Eccleſię Lugdunenſis per Irenæum presbyterum ad Eleutherium Pij ſucceſſorem ſimiles alias dedere, quibus de ſuo ſtatu, & conſtantia in perſecutione monent, rogantque, vt curet pacem, & concordiam in Eccleſiis conſtitui, vt ex Euſebio Baronius refert. Quid hoc? niſi quia illum pro ſummo Paſtore habebant, cuius erat muneris curam Eccleſiarum Chriſti gerere? An. 179.

Zephirinus edicto vniuerſali Pænitentes ab Eccleſia recipi poſt lapſum contra negantes id eſſe licitum; titulus autem edicti Eccleſijs promulgandi præfixus erat. Pontifex Maximus Epiſcopus Epiſcoporum, de quo Baronius ibidem. Bar. an. 216.

In Epiſt. 46. S. Cypriani narrat S. Cornelius Papa reditum ad Eccleſiam lapſorum recedente Româ Nouato, & ſocijs, à quibus ſeducti fuerant, & eorum confeſſionem recitat, cuius vna hæc eſt particula. Nos Cornelium Epi-
„ ſcopum Sanctiſſimæ Catholicæ Eccleſiæ electum à Deo
„ omnipotente, & Chriſto Domino Noſtro ſcimus. Nos er-
„ rorem noſtrum confitemur, nos impoſturam paſſi ſumus;
„ circumuenti ſumus perfidiâ, & loquacitate captioſâ. Nam

„ etsi videbamur quasi quamdam communicationem cum „ schismatico, & hæretico homine habuisse, sincera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus, verum Deum esse vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus; vnum Spiritum Sanctum, vnum Episcopum in catholica Ecclesia esse debere &c. An non plures in Ecclesia sunt Episcopi? vtique & Patriarchæ plures. At super hos omnes vnus dicitur esse Ecclesiæ Episcopus vniuersæ, quod nulli alij competit Episcopo.

Bar. ad an. 254.

Ad an. 258. Basilides Legionensis in Hispania Episcopus, & Martialis Asturicensis lapsi & Episcopatu pulsi ab alijs Episcopis ad Stephanum Pontif. Romanum prouocarunt, vt restituerentur; quia videlicet hic mos erat Ecclesiæ, vt Episcopi, qui aliquid à Collegis se passos pretexerent, ad Romanum Pontificem, tamquam ad primarium Pastorem, & Iudicem legitimum recurrerent.

Ibid. Bar. S. Cornelius Martyr decreuit lapsos ad pœnitentiam quidem agendam posse admitti; ab ordinatione autem Cleri, atque sacerdotali honore prohiberi. Synodus Africana in causa Basilidis & Martialis, vt refert. Cypr. ep. 68.

S. Cypr. Idem S. Cypr. ep. 67. litteras dat Stephano Papæ, vt deponat Martianum Arelatensem Episcopum Nouatianis hærentem magno cum scandalo fidelium, vt litteris Faustini Lugdunensis Episcopi cognouerat.

258. S. Stephanus Papa excommunicat Episcopos Asianos rebaptizantes baptizatos ab hæreticis.

Promulgat decretum de non rebaptizandis baptizatos, ab hæreticis ibid.

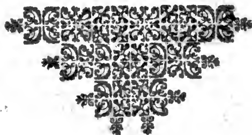
263. Dionysius Papa, ad quem Causam Dionysij Episcopi Alexandrini detulerant tamquam malè de fide sentientis, coacto Episcoporum Romæ Concilio, & auditis eorum votis, innocentem declarauit, & suæ Sedi restituit.

286. In actis martyrum Sebast. & Sociorum, quæ vera & legitima sunt, Tiburtius filius Chromatij illustrissimi Ciuis legitur dixisse Papæ Caio magnâ voce: Obsecro te, Pater, & Epi-

& Episcoporum Episcope, ne me patiaris terga persequentibus dare &c. Erat hic titulus consuetus dari Pontificibus. Baron. ex Tertull. & S. Cypr.

Decretum fecit Caius, vt nemo promoueretur ad thronum Episcopalem, qui in minoribus ordinibus consueto tempore non ministrasset; qui ordo & gradus ab Apostolorum vsquè tempore erat in vsu. Idem Caius ordinauit Episcopos per diuersa loca quinque. 296.

Patres Concilij Arelatensis petunt Acta sua confirmari à Syluestro, & per eum aliis Ecclesiis insinuari. Fuit hoc prouinciale conuocatis à Constantino Arelatem Episcopis à diuersis prouinciis Orientis, & Occidentis ad sedandos rumores à Donatistis excitatos accusantibus Cęcilianum Episcopum Carthaginensem licet innocentem & pro tali iudicatum, vt S. August. plùribus locis, præsertim ep. 48. & 50. tom. 2. Illi præfuit per Legatos suos Syluester, qui fuere Claudius & Vitus presbyteri. Eugenius & Cyprianus Diaconi. Interfuit etiam Constantinus non vt Iudex sed vt eius præsentiâ quiete cuncta peragerentur, & Donatistæ in officio continerentur. Ibi Cæcilianus innocens declaratus. 314. S. Aug.

Romani Pontifices Successores Petri sunt in Vicariatu Christi Domini.

CAPVT XVII.

1 *Decuit Dei Sapientiam non vnum solum temporaneum Pastorem Ecclesiæ constituere, sed dare illi successorem cũ eadem cura, & potestate.*

2 *Pertinet talis institutio ad ornamentum, & pulchritudinem Ecclesiæ, quam adamauit vti sponsam, & adsimilauit ciuitati Hierusalem cœlestis.*

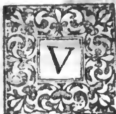
3 *In qua sub vno supremo Imperatore sunt subordinati ministri quibus S. Michael Archangelus præfectus dicitur à SS. Patribus in locum Luciferi inde pulsi.*

4 *Sicut in canticis canticorum nomine sponsæ designatur Ecclesia, ita, & ordo sub vno Principe, qui necessarius est ad regendas castrorum acies, vti in exercitu Imperatore opus est, à quo regatur.*

5 *Figura Principatus huius fuit sacerdos antiquæ legis Prapositus omnibus Synagogis.*

6 *Sinè hoc principatu vnitas fidei non constat, quæ est maxima Ecclesiæ sponsæ Christi pulchritudo.*

7 *Sinè hoc errare possunt etiam Concilia generalia, vt de Ariminense, & Ephesino 2. constat.*

VICES suas obire in terris Christus Dominus ad cœlos ascensurus S. Petro mandauit, ne absque Pastore visibili post eius excessum oues suæ per mundi deserta vagarentur, ac errarent, & non tam propter ipsius, quàm totius Ecclesiæ commodũ radicem Primatus implantauit in eius agro, vt vno auulso ramo aureo alter non deficeret, nec Vi-

carius

carius temporaneus, & aspectabilis æterno, ac inuisibili Pontifici deesset, qui plantaret, & rigaret multiplici regiminis exterioris moderamine campos, quos iste perpeti cœlestium gratiarum imbre fęcundare non desinit.

Suadet hoc amor, quo Christus Ecclesiam, quam sanguine suo redemit, sapientiâ instituit, prouidentiâ gubernat, ornamentis adeò effusè decorat, vt de suæ liberalitatis effusione, fructuque miratus, ceu gloriabundus exclamet, quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! nec tantæ prętantiæ pulchritudinem, aut aliter exprimere superno libuit Architecto, quàm si illam ad cælestis Hierusalem formam typumque construeret, aut aliâ describere similitudine diuino inspirare scriptori, quàm vt illam terrestri Hierusalem verbo tenùs comparatam altiore sensu ad eius quæ sursum est, elegantiam, ac imitationem extolleret: Pulchra es, inquit Ecclesiæ sponsus, amica mea, suauis, & decora sicut Hierusalem, terribilis, vt castrorum acies ordinata. Quemadmodum igitur & formosissimus, & felicissimus ciuitatis illius, ac regni beatorum status est, quod ità vnius supremi Principis, ac Imperatoris summi administratione, imperioque gaudet; vt subordinatos illi subditosque veneretur Duces Angelicis cohortibus Pręfectos, à quibus suauissimo regimine ductuque ad Numinis excelsi nutum dirigantur: Sic in Ecclesiæ militantis institutione cum plures obiicerentur menti diuinę gubernationis modi, ille vnus arrisit, qui propiùs ad similitudinē cœlestis accederet, & aptior esset ad Inferorum portas; et nequam spiritus impetus comprimendos: ideòq. muniretur ordinatâ militiâ, qualis ea sola est, quæ ab vnius pendet imperio, quod Duces reliqui, & totus per illos exequatur exercitus. Et in ipso quidem Angelicæ substantiæ creationis exordio præfectum vniuersæ Angelorum multitudini autumant SS. Patres Augustinus, Hieronymus, Cyrillus, Luciferum; huic autem post sui Principatus amissionem suffectum Michaelem sensus Ecclesiæ est, ipsum vocantis

 Prin-

Principem cœlestis exercitus, & Paradisi Præpositum, & opulentissimam ornamentorum eius hæreditatem, de qua
Ezech. pronunciauit Ezechiel, *omnis lapis pretiosus operimentum tuum*, cum Præfectura in Successorem transisse credibile est in casu illo horrifico de Cælorum celsitudine ad imos, Tartari abyssos.

An non facilè potentissimo creatori fuerat, innumeras, quas de nihilo eduxit Spirituum nobilissimorum cohortes per seipsum sinè administris regere, sinè fatigatione gubernare, sinè molestia tueri: at decentissimum fuit Potentiæ adiungere Maiestatem, & vbi necessitas non vrgebat vlla, aduocare in consortium absolutissimæ gubernationis sapientiam, ac bonitatem: quamuis enim in operibus Domini etiā ista resplendeant vniuersis, magnificè tamen in ædificanda Ciuitate Hierusalem eminere voluit, & suæ gloriæ pompam ostentare.

Ad hanc eamdem enarrandam cœlos fecit, & firmamentum ad enuncianda mirabilia, quæ in cœlo sunt, & quę sub cœlo. In illis magnitudo, pulchritudo, virtus, & in inferiores lationes perennis influxus obuium diuinæ laudationis argumentum sui spectatoribus exhibent, & in Solis orbem intuitum dirigente oculo, ad præcellentiam assurgit animus principatum eius inter astra contemplans, indèque ad gregalium animantum naturam, ac propensionem cognoscendam descendit, quibus insita vis est, vt vnicum sequatur Ducem, à quo regantur; Et gratū esse Creatori primatum in Creaturarum cœtibus arguit, & vmbram quādam ordinatissimę Ciuitatis ab increata luce in crassa etiā trāsmissam corpora recognoscit. Vmbram, inquam, qualis reddi a corporibus potest. Etenim veram communicati Principatus expressam velut in adamante similitudinem in terrestri Hierusalem, hoc est in Ecclesia primitiuorum splēdere voluit, nè quid in ea desideraretur ad cælestis, quæ mater, aut soror eius est, pulchritudinem, ac decus repræsentandum. Percurre sacra Canticorum Cantica, vbi per-

petua est, Dei, & Christi Sponsi cum Ecclesia Sponsa allusio, & collocutio, miraberis profectò non liberalem modò, sed & prodigam summi diuitis manum in ea ornanda, ditandáque tantâ cum amoris significatione, vt oblitus maiestatis videri possit Sponsus sapientissimus, nisi quod nouum Maiestatis specimen est Amoris triumphantis pompâ de non victo inducere, vt thesauros gratiarum in ipsam congestarum exhausisse videatur, & exinanisse seipsũ, seruiq; formã suscepisse, Amore impellente, nõ sit dedignatus.

Cum igitur præstantissima pars fælicitatis, & pulchritudinis supernæ Hierusalem ordo sit totius expers confusionis; hic autem ità vnius supremi gubernatoris dominatione gaudeat, vt designatâ ab ipso præfecturâ splendescat Angelus agmina cœlestia suauissimo, ac sapientissimo regimine dirigens, vbi summa pax est, & procul omne periculum inordinationis, vel Angelorum inter se, vel à factore suo ipsos beante, quæ causa per Deum immortalem negare cogit, aut suadet nouam Hierusalem descendentem de Cœlo, vbi constructa est, & ornata sicut Sponsa, in terris stetisse, ac inæstimabilibus quidem monilibus fulgidã suæ peregrinationis tempus lætam transigere; sed lætiorem fore, si hoc quoque ornamentum regni similitudinis suæ doti accesserit, quod & decentissimum est, & verò etiam necessarium; vbi disponuntur chori castrorum, & exercitus & equitatus, & acies, & conflictus instruuntur, ad quæ omnia non minùs vno Imperatore opus est, quàm propugnaculis, & clypeis, & omni fortium armaturâ, quia vt Hieronymus loquitur, *in quamuis grandi exercitu vnius signum expectatur* &c. nèque sufficit Tribunorum, Centurionum, & reliquorum administrorum copia, si careant Imperatore. Certè quidèm diuinus ille spiritalium cantionum liber sub rerum corporearum schemate mysteria complectens ineffabilia non Ecclesiæ modò, sed & Virgini sacratissimæ mirifica admodulatur encomia, tamque sublimes ei laudes concinit, vt sublimitatis supremum at-

Hier. epist. ad Rust.

tingant apicem, & iccircò Quartum Maximum militantis sub vno Duce Ecclesiæ vel latêre, vel prędicari, extollique in eodem epithalamio par sit existimare, in quo Sponsus cœlestis speciosam depromit facundiam in laudando, & singularem exercet potentiam, ac bonitatem in ijs, quæ laudantur, aggerendis suæ dilectæ bonis. Proindè exemplum regiminis, formamque administrationis delineatam ab illa dicimus, qua supernæ gubernator Hyerusalem delectatur: ab vno videlicet Principe sumptâ: cui tandem Spiritus subduntur omnes, & à quo cunctorum ministeria disponuntur, qui regendi modus præstantissimus cæteris anteponitur, prælatusque à Deo cæteris est; & solus suo solio dignus iudicatus.

Quæ fuit causa, vt antiquæ Ecclesiæ à primo inchoatæ parente, & à successoribus subindè administratæ, vsquè ad egressionẽ ab Aegyptiaca seruitute designatus sit à Moyse Dei mònitu Aaron Sacerdos summus, cui Sacerdotes omnes, ac Leuitæ subessent: & perdurauit interrupta sacerdotum summorum series ad Christi vsquè tempora, quorum ius & gubernatio in ijs, quæ ad Religionem pertinent totius mundi synagogas complecteretur, quemque tribus omnes superiorem agnoscerent, cuius obtemperandum iussis, non ambigerent. Fuit autem Iudæorum Ecclesia figura Christianę, iuxtà Apostoli effatum, omnia contingebant illis in figura, sicut & sacramenta illa solemnia typus fuere sacramentorum nouæ legis eò præstantiorum, quod gratiam, quam significant, causent; quę vis indita non erat illis, & ideò infirma, ac infima ab Apostolo nuncupantur elementa. Ità sacerdos totius Religionis præpopositus legi Sacerdotis summi Testamenti noui prodromus, & figura fuit, in multis quidem dissimilis, at parilis in hoc conditionis, quòd in manu eius collocatam à Deo potestatem pro certo rebantur in ijs, quæ fidei, ac diuini cultus esse à Legislatore Moyse Dei interprete didicerant. Et dederit Dominus irriguum hoc superius Agar in dotè,

1.Corinth. 10.

ac solamen ancillæ negauerit autem Saræ, è cuius prole benedictio in omnes gentes parabatur. Absit pondus istud à statera æquitatis Altissimi, qui synagogam veterem in Agar adumbratam ancillari iussit Saræ, id est Ecclesię nouæ tùm in alijs, tum in hoc, vt vexillum præferret seruitutis in libertatem migraturæ filiorũ promissionis in Isaac velut in spiritali radice contentam: Qui igitur Ecclesiæ per contemptibilis fœminæ, & domo eijciendæ notam indicatæ eam contulit honoris gratiam, vt sub vnius Pastoris tutamine, curâque bono frueretur legis, è cuius obseruatione salus animæ statui illi, temporique conueniens sperabatur eò ampliori honorificẽtiæ gradu Ecclesiam nouam extulit, quò illustrior, excelsiorque liberæ matris, ac matronæ Saræ conditio fuit, quam Agar, & eò nobiliorem ei Principem prouidit, quò nobilior est Sacerdos Christus Dei filius, cui succedit ille in pastorali munere, quam fuerit Aaron Moysis frater, cuius sacerdotio subindè posteri sufficiebantur, donec tempus aduenit, quo sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ceù sol de altissimis refulgens vmbras eliminauit, & Legis in monte Sion euulgatæ custodem, ac tutorem Petrum constituit, quem fidelium gregi tum pusillo, vt fonti, mox in mare magnum euasuro Pastorem præfecit, imperiumque in Successores deriuandum sinè fine dedit nullâ vi armorum, nullo aduersantium impetu, nullâ fraudum calliditate peruertendum, vt vi portę inferi aduersus illud obarmentur, ac pugnent.

Neque verò contenta infinita illa, & nusquam deficiens à sui diffusione bonitas præcellentem regiminis cælestis typum terrenæ Hyerusalem indere dignata est; sed & intimorum sublimiũ bonorum, quibus cęlites affluunt participatione ditatam voluit, ac proindè tàm arcta Ciuium beatorum inter se coniunctione, quantę capax est ratione prædita creatura, & quæ diuinarum nexum personarum in naturæ ac essentiæ vnitate æmulatur. Audax effatum, ni de-

veritatis ore prodijsset Patrem exorantis pro tali vnitate.
,, Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt
S.Cypr. ,, sint vnum, sicut et nos. Ita S. Cyprian. lib. 1. epist. 76. ad
,, Magnum. Et icciro Dominus insinuans nobis vnitatem de diuina auctoritate venientem ponit & dicit. *Ego & Pater vnum sumus*, ad quam vnitatem redigens Ecclesiam suam, denuo dicit, *& erunt vnus grex, & vnus Pastor*. Quis autem dubitet à fidei puritate, synceritateque principium petendum reliquorum, quibus Christianæ vnitatis conflantur vincula non alibi videnda, quam in sapientiæ officina, vbi resonant Apostolicæ tubæ voces; *obsecro autem vos fratres per nomen Domini Nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia*. Quod si in vitæ morumque tenore necessaria filijs Ecclesię hæc vnitas est, quanto magis circa fidei dogmata diuinæ reuelationi nixa idē requiritur à fidelibus sensus, eadem desideratur ab omnibus in communi sententia. Propterea exclamat Paulus, *Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma*. Vide, quantam pronunciet necessitatem esse vnitatis fidei, ac baptismatis Apostolus, qui comparare non veretur Vnitati Dei supersubstantiali, & principio omnis vnitatis? Atqui vno reiecto Pastore, ac principe, qui sarta tecta iura fidei, ac baptismatis à schismatum tueatur incursibus, ruant illa necesse est in capitum malè sanorum placita, & figmenta degenerantia à sēsu recto, & fidei tantùmodò nomine vero significato casso remanente. *Oportet*, inquit Apostolus, *& hæreses esse* tam videlicet veræ sanæque doctrinæ, quàm moribus aduersantes, & Ecclesiæ formositatem deformantes. Quis istas vel in suo suffocabit ortu? vel in progressu comprimet? vel adultis iam & robustis modum ponet, nè strages edant, & catholica instituta subuertant? An curam hanc Episcopalis sibi sollicitudo deposcet? At nouit Africa, ingemuit Asia, deplorauit Europa Episcoporum myriadas ad Arianam sectam, ad Donatistarum castra, ad Nesto-

ſtorianas blaſphemias, ad Euthychiana ſomnia, ad Manichęorum phantaſmata miſerè prolapſis, & quos intactos incendia illa reliquere, fidei Romanæ ſcutum protexit, ac Pontificis ad clauum tum ſedentis tutela à ruina liberauit. Quid ſi Epiſcopi inter ſe contendant, & in fidei, morumue doctrina lites miſceant? quis eas componet Iudex, niſi qui eorum Epiſcopus, & controuerſiarum arbiter à Deo conſtitutus eſt? Non ſtabit fidei nexus, rumpantur, oportet, vincula caritatis, ni Paſtoris vnius firmentur regimine, & grex fidelium in vnitate contineatur. Fortaſſe dices tanto malo calamitatique ab Eccleſię emoliendæ oportuna Concilia ſunt, totum corpus eius repræſentando coacta, in quibus viri tam doctrina præſtantes, quàm probitate inclyti ab errorum ſcoria controuerſias ſolerti euentilatione purgatas veritatis auro reſtituant, & in ſua puritate conſeruatam fidem populis per orbem terrarum transmittant. Nullum hoc remedio præſtabilius, ſi cœtus illi verendi ex omni natione collecti in vnum corpus ſuo conſtent capite, vt intus agente Spiritu animentur, nè velut emortua cadauera congeriem referant ouium ſine Paſtore aberrantium. Nam & Oecumenica Concilia in lubrico periclitari, & erraſſe, abſque Romani Præſulis ductu, ac regula, Ariminenſe tam frequens Epiſcoporum numero, quàm Valentis & Vrſacij Arianorum calliditate memorandum luculentè teſtatur, in quo Nicæni primi abrogata de Filij diuinitate decreta in admirationem traxere orbem terrarum, quòd detractâ ſibi candidiſsimâ veræ fidei ſtolâ fœdiſſimam Arij maſtrucam ſuperinductâ fraudulenter animaduerteret, quã tamen momento exuit, cùm Liberius Papa totam illam ſcænam obſcæniſſimam profanitatis dãnauit, in qùa, Omouſios, de ſymbolo abraſum eſt; licèt ſexcentis conſtaret Epiſcopis ſub Conſtantio Imperatore Ariano anno 363. vt Bellarm. de Conc. l. 1. c. 6. Sed & Epheſinum Secundum Concilium Theodoſij iunioris ſtudio coactũ, quàm turpem inuſſit nomini ſuo notam in Bellar.

Eu-

Euthychiana confirmanda hæresis, cui opportunè occursũ à Leonis Pontificis Legatis, vt ipse ep. 24. 25. Imò & cum Legatis eius instructionem non sequentibus labi posse manifestum est, & Nicolai I. epistola ad Orientales, in qua Constantinopolitani Concilij decreta improbat. vt Bellarm. l. 2. conc. cap. 11. vbi etiam notat erroneam esse sententiam Basileensis cum Legato, Concilium esse suprà Papam.

Bellar.

Non ergò alitèr certa fidei regula à Concilijs expectanda nisi legitimè congregata, & rite fuerint directa, hoc est Summi Pontificis consensione, & auctoritate indictâ et sua per se, vel per suos Legatos præsentiâ decorata, suâq. approbatione confirmata, quarum concursu conditionum delectatus diuinus Spiritus illuminationis suæ radijs veritatis viam pandit congregatis Patribus, nè aberrent; corda conciliat, nè affectionibus in diuersa trahantur; impleturque Christi Domini promissum, *Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio illorum sum*, vt sol videlicet, inter sydera fundendo lucem, vt Pastor inter oues ministrando pascua, vt magister inter discipulos docendo veritatem, quippè verba illa *in nomine meo* cum varias interpretationes admittant, expedita hæc est, & plana, vt auctoritatem, potestatemque denotent, quam suo in terris Vicario supèr Ecclesiam, & supèr concilia communicauit, in quorum medio gaudeat residere, si nomen suum in ipsis agnoscat, & agnoscatur ipse, vt Rex, vt Princeps omnis potestatis in Cœlo, & in terra, ac Vicarius eius potens auctoritate sibi creditâ, ligare, & soluere super terram, in quã Concilia coguntur non immunia à subiectione eius apud quem succedaneâ hæreditate deuolutæ claues aperiunt fores sapientiæ ipsam quærentibus, & claudunt valuas insipientiæ rectis corde, & intellectum in obsequium fidei captiuãtibus. Hi sunt, qui in nomine Domini coalescunt, & fiũt cor vnũ, & anima vna, & vnum corpus, ac proindè vno capite constans, ne corpus sit monstruosum; à qua vnita-

Mat. 18.

te deriuatur iñ membra fidelium vnitas Spiritus in vinculo pacis, quo colligantur eadem sentientes, ac loquentes; quæ sentire, & loqui oportere diuinitùs inspirati Patres docuere, sentientes Ecclesiam ab vno quidem Doctore inuisibili Christo intùs agente, docenteq. regi; sed non absque magistro, ducèque visibili, qui accommodatè ad statum humanæ naturæ exteriùs dirigat.

Decuit Ecclesiã Christi sponsam carere maculâ, & rugâ ex Apost. ad Ephes. 5. non dissimulante finem venustatis huius, *vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam*, idest multo decore, & gloriâ illustrem, & à peccati vetustate purgatam. Qui immaculatam voluit, an credibile est, neglexisse vulnera, & scissuras, quibus præuidit obnoxiam, ni Pastoris vnius summi vigilãtiâ vlulantium luporum morsus, & leonum rugientium rabies arceantur, quibus membra discerpuntur & vestimenta dilacerantur Ecclesię, dãna istiusmodi ingemiscentis in ouibus, quæ à Pastoris vniuersalis ductu, ac regimine subtrahuntur, & desinũt esse Christi caula, migrantq. in cœtus Satanæ plenos confusionis, ac tenebrarum. Quid enim si insurgat Nouatus quispiam, qui vt S.Cypr. loquitur, non tantum sicut Sacerdos, & Leuites iacentem vulneratum prætereat, sed ingeniosâ crudelitate sauciatum potius occidat &c. Profectò serpebat malum hoc, ni Cornelius Pontifex coacto Romæ Concilio, quoad per illud persecutionis tempus licebat, Episcoporum 60. & plurium Presbyterorum, ac Diaconorum damnasset Nouati dogma, ipsumq. à fidelium communione ablegasset. Eph. 5 S.Cyp.

Et Arius parua scintilla fuit initio, & quia non illicò extincta, quam acerba, quam dira, quam funesta in orbe terrarum excitauit incendia? Quot adussit Episcopos? quot Reges succendit? quot Imperatores denigrauit? & huic occursum imbre salutari, copiosoq. sapientiæ Patrum 318. Concilij Nicæni primi quod auspicijs, ac auctoritate Syluestri Summi Pontificis coactum, directum, confirmatũ,

& Constantini ope fultum, si non extinxit flammam nimiùm auctam superinfudit frigidam, nè latiùs vagata flam ma ędificium absumeret fidei, & sanctionibus saluberrimis in eius vnitate fidelium mentes stabiliuit. Nèq; satis fuit instigatori Satanæ clades ista teterrima, nisi & aliā inferret non minùs tetram per impugnatores diuinitatis Spiritus Sancti Airanistas ab Aira eorum Antesignano appellatos, Faustum, Polychronium, Telemachum, eorumq. asseclam Macedonium Episcopum Cōstantinopolitanum, cuius furori, ac dementiæ opposuit Damasus Synodum Constantinopolitanam primam in Oriente, & Romanam in Occidente, quarum vnanimi consensu trium personarum consubstantialitas definita est, et anathemate damnatâ insaniâ Trinitatem sanctam creaturarum commixtione commaculantè, seruata in sua puritate fides Catholica, & vnitas eiusdem sensus inter fideles Pontifice Romano satagente confirmata.

Et ad Nestorij Constantinopolis Episcopi duas in Christo personas inuehentis, ac Beatissimam Virginem Christotocon quidèm, at non Theotocon appellantis blasphemias abolendas, nonne opus fuit Cælestini in Petri cathedra tum sedentis diligentiâ, ac auctoritate, qua in Ephesinâ primâ Synodo anathemate feriret monstrum impietatis et à communione fidelium zizaniorum disseminatorem separant? Qua animaduersione etsi venenatæ doctrinæ fibræ euelli penitùs non pôtuere, separata tamen sunt vasa perditionis fœdata in interitum, et contumeliam à vasis electionis factis in salutem, et honorem.

Nestorio tam similis in iniquitate, Eutyches quàm dissimilis in cōmento minuēdi, quas ille adauxerat in Christō personas, non duas naturas, humanam, ac diuinam agnoscebat, vt Catholici agnoscunt, sed vnam tertiam, in quam post Incarnationem vtramque migrasse, temerè pronunciabat; & penetrauerat virus hoc læthale in aulas etiam Imperato-

rias factarum luctuosas clades popularium, si serpere perrexisset, ni à Leone Pontifice in Concilio Chalcedonensi remedia adhibebantur.

Quæ ideo innuisse hic eo libuit, vt palam fiat in Ecclesiastica Hierarchia vnam certam debere constitui credendi regulam infallibilem ad vnitatem fidei, & morum conseruandam; vnum Iudicem in controuersijs subindè orientibus dirimendis, vnum gubernatorem, cui ministri pareant in regenda Ecclesię naui, nè freti instabilis fluctibus, quibus haud rarò quatitur, submergatur. Hic autem esse nequit vnus, aut plures Episcopi, imò neque simul omnes; nisi consensus accedat, & approbatio Romani, vt errores Conciliorum eâ carentium declarauere. Nèque rursus Imperatoribus, aut Regibus sæcularibus priuilegium hoc concessum est, neque sibi vsurpauere aliquando, qui in fide stetere, sed ad Summos Pontifices causas fidei, ac religionis remisere, quæ si tam graues essent, vt Conciliorum celebratione viderentur egere, nihil nisi consentientibus illis, & modum, formamque præscribentibus moliebantur, vt inferius suo loco meditamur ostendere.

Multò minus veræ interpretationis, ac intelligentiæ scripturarum statuenda regula interior cuiuscumque priuati hominis illuminatio immissa desuper, vt ineptè desperati quidam Sectarij philosophantur in has se crepidinum angustias conijcientes, quod probè norint, haud decuisse diuinam prouidentiam fluctibus dubitationum expositam reliquisse fidei cymbam absque nauclero, quo regatur, & absque anchora, qua firmetur, & nè veritati submittant fasces, à spiritu mendacij seducti malunt ineptire, & cerdones, ac panarios, muliones, & cauponarios, quinimò si Deo placet, lanificas & scorta inter arbitros religionis connumerare, quam vni Romano Pontifici Episcopo Petri successori promissam præsentiam, & opem, nè erret, auctoritatemque à Christo datam confiteri.

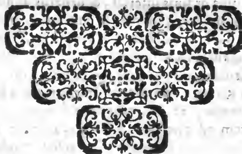
Cœ-

Cœterum amentiâ hac explosâ, & quà argumentis, quà risu à sapientibus exsibilatâ, vt commento Scripturæ Sacræ & Patribus, ac rationis lumini repugnante, sanam, ac sanctam doctrinam amplectimur, quam magister cœlestis disertè tradidit, quam Ecclesia Catholica à sui exordio ad hæc vsquè tempora constantissimâ obseruatione coluit; quam Deus Optimus Maximus inter hæresum oppugnantium insultus, inter fæda vitiorum inquinamenta illæsam, ac illibatam seruauit,& vnum Pastorem Ecclesiæ toti præfectum, tamquam certam definiendarum in ipsa quæstionum regulam confitemur; apud hunc seruari iura, ac iurisdictionem ad regimen Ecclesiasticum opportuna non ambigimus. Si enim potestas hæc, & dignitas collocanda in aliquo est,qui nec fallere,nec falli possit, nō in humanæ vigore virtutis collocāda,quę fallax est;sed in diuinę assistētię promissione,quę verax;neq.particularis quispiā Episcopus statuēdus,non Synodus vlla Prouincialis,non generale Concilium sine Romano Pontifice, non Rex, non Imperator, non priuatus Spiritus dictamen, vt infra, in quo residere congruentiùs existimandum, quàm in eo, cui suū Dominus pollicitus tutamen est, nè deficeret fides eius? supèr quam fundaturum se Ecclesiam disertè fassus est?cui pollicitus fuit, daturum se claues regni cælorum, & victoriæ aduersùs portas Inferi certiorem reddidit? cui agnos, & oues suas pascendas commisit, cui pro rato habendum in cœlo dixit; quicquid in terra ligasset, aut soluisset? Nec dubium, quin vices has honorabiles amori rependerit, quem liberaliorem à Petro exigebat, cum superiorem cœteris præficiebat; sed vlterius prouidentissimus Dominus, quam vt in vno sisterent, ac terminarentur,suas curas extendens, ità dilexit, selegitque Petrum, vnius singularitate personę vt vniuersæ Ecclesiæ in longū vtilitati, commodoque consultum voluerit: ideòque non illius vitæ limitibus dignitatem,atque primatum oportuit coerceri; sed ad

Suc-

Successores Romanos Pontifices deriuari, nè vllo vnquam tempore ouili Christi suus deesset Pastor, à quo iuxtà status conditionem regeretur visibiliter exemplo, verbo, correctione, prouidentiâ viatoribus consentaneâ in terra degentibus, quos ipse de cœlo gratiæ Spiritus immissione fouere, proueehereque ad æterna pascua non desinit. De quo plura diximus, cum rationem hanc potissimam scripturæ testimonijs additam suprà monstrauimus.

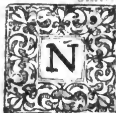
FINIS PRIMAE PARTIS.

OPVS DEI ADMIRABILE

PARS SECVNDA.

PRAEFATIO.

NON sunt quærendæ demonstrationes mathematicæ in moralibus, vt monet Philosophus l. 2. metaph.c.vlt. & 1 Eth. c. 3. nequè nos illas hìc quærimus, quia certas habemus, vbi scriptura Sacra, vbi cōcilia, vbi Patres argumēta suppeditāt. Methodus tamen illa, quæ demonstrationibus à Priori vtitur, & ad alias à Posteriori progreditur disciplinis etiam moralibus maximoperè inseruit, & eas tractantibus est familiaris, siuè quia per illam magis explicantur, quæ fortè obscurius disputata sunt in antecedentibus; siuè quia ordinis interest, & ornatus binos istos argumentandi modos, quos natura coniunxit, arte non separare. Ita Sapientes docuere, & eorum doctrinæ nos adhęrētes primam partem operis huius probationibus à caussis ductis firmauimus, hoc est ab efficiente, qui est Deus, & Christus Romani Pontificatus Institutor, & à finali, quæ diuinæ potentiæ, ac bonitatis manifestatio in euehendo Piscatorem ad verticem dignitatis reliquis omnibus humanis superiorem, & erogandà potestate Cœlum claudendi, ac aperiendì, quæ nulli Angelorum concessa fuit. Reliquum est, vt ad demonstrationes secundi generis in sequenti parte descendamus, & indicem Signorū texamus, quibus fulgor Romani Primatus natales suos demonstret esse cœlestes; non eò quidem, vt Ecclesiæ Catholicæ notas persequamur, sed vt ex illis à doctis Scriptoribus collectis, explicatisque verum, ac legitimum Pastorem esse Ponti-

tificem Romanum ostendamus. Talia sunt in primis miracula propius Petri Cathedram attingentia insignis hominum post hæreses exortas sanctimonia; & id generis, alia, quæ adnexus Catalogus indicabit.

1 *Testimonia Summorum Pontificum de Primatu Ecclesiæ Romanæ.*
2 *S.R.E. Cardinalium, & aliorum sapientum.*
3 *Et Patriarcharum Orientis.*
4 *Scholasticorum, & aliorum Doctorum.*
5 *Impugnatio Sectariorum confirmatio est Primatus Romani Pontificatus.*
6 *Ex manifesta Antithesi Primatus veritas infertur manifestè.*
7 *Institutiones Ordinum Religiosorum confirmationes sunt Romani Primatus.*
8 *Diuina Prouidentia in electione Summi Pontificis elucens argumentum validum est eius Primatus.*
9 *Item. Fauor diuinus Pontificibus præstitus.*
10 *Confirmantur dicta ex miraculis in Ecclesia Romana:*
11 *Miraculum recens S. Francisci Xauerii in Collegio Neapolitano in P. Marcello Mastrillo.*
12 *Gloriosus eiusdem Marcelli obitus in odium fidei.*
13 *Ex multitudine Insignium nostri sæculi Sanctorum Primatus prædictus manifestus.*

Te-

Testimonia Summorum Pontificum, de Primatu Ecclesię Romanę.

CAPVT I.

1 *Numerantur plura à Bellarm. & Suario testimonia de Primatu Romano.*
2 *Anacleti, Alexandri I. Agathonis.*
3 *Clementis, Euaristi.*
4 *Dionysii, Gelasii, Gregorij VII. Gregorij Magni.*
5 *Ioannis VIII. Martini I.*
6 *Et ij omnes non tam propriam, quam Dei causam agere censendi.*

IACOBVS Rex Angliæ in Præfatione Apologię, & Monit. &c. non veretur asserere ante 300. post Christum annos nullum Romanum Pontificem arrogasse sibi Primatum in Ecclesia. Contra quem Suarius in Apol l. 3. c. 15. numerat vltra quadraginta tres, quorum magna pars tribus illis sæculis respondens reliquit posteris exempla, & doctrinam ab Apostolis acceptam de potestate à Christo Domino concessa Petro, & successoribus in Ecclesiam vniuersam. De quo etiam Bellarm. l. 2. de Rom. Pontif. c. 14.

Tales fuere S. Clemens, cuius illa sunt verba ep. 1. in primo tomo Concil. *Apostoli hoc statuerunt, vt maiores, & difficiliores quæstiones semper ad Sede Apostolicam deferantur super quam Christus vniuersam constituit Ecclesiam, dicente ipso ad Beatum* Principem *Apostolorum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* S. Anacletus ep. 3. c. 3. ad omnes Episcopos *Sacrosancta, & Apostolica Ecclesia non ab*

Apo-

Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro Primatum obtinuit, & eminentiam Potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum christiani populi gregem; sicut ipse Beatissimo Petro Apostolo dixit, Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam &c.

Similia habet Euaristus Anacleto succedens epist. 1. ad Episcopos Orientales.

Alex. I. ad omnes Orthodoxos, Pius I., Eleutherius, Zephirinus, Callistus, Sixtus I. Felix I. qui omnes ante annum 300. potestatem, iusque in Ecclesia non arrogatum sed à Christo datum exercuere.

Secuti sunt horum vestigia, quos Deus ad Sedem Romanam prouexit sequentibus annis ad nostros vsque Marcellus, Melchiades, & alii, quorum aliquot referre dicta, est fidem dicendis addere.

Iulius relatus c. Romanus 24. q. 1. Sicut Petrus, inquit, „ primus fuit Apostolorum omnium, ita & hæc Ecclesia suo „ nomine consecrata, Domino instituente, prima & caput „ est cæterarum. — Iulius.

Dionys. epist. 1. ad Seuerum Episcopum, Ab initio „ tantam accepimus à B. Petro Apostolorum Principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem auxiliante Domino vni„ uersali Ecclesiæ subuenire. — Dionys.

Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem epist. 8. „ Sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunc„ tis sacerdotibus, & diuinitas summa voluit præeminere & „ subsequentis Ecclesiæ generalis pietas celebrauit. Et mox „ Quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia con„ fessa semper est, & habet deuota Primatem &c. Sancta Ro„ mana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis „ constitutis cæteris Ecclesijs prælata est; sed Euangelicâ vo„ ce Domini, & Saluatoris nostri primatum obtinuit, Tu es „ Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, „ & portæ Inferi non præualebunt aduersus eam. — Gelas.

S. Martinus I. epist. 11. ad Ecclesiam Hierosolymita- — S. Martinus I.

 nam,

nam, & Antiochenam condemnat Theodorum Episcopū, Pharam, Cyrum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanū, & eius successores Sergium, & Paulum hereticos, & alios. Nos verò, id est huius Apostolicę Sedis Pontifices ad custodiam domus peruigiles iuxta præceptum Domini non permisimus eos huncceffodere, vel fidei surripere thesaurum; sed ipsos catenis impiæ eorum, & adulterinæ doctrinæ constringentes, accuratâ demonstratione, & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem Christianæ fidei scripta sunt, tum ipsos, tùm ea, quæ impiè docuerunt igne canonicæ sententiæ veluti mala zizania exurentes synodaliter condemnauimus; vbique omnibus eorum hæresim publicantes &c.

S. Agatho. Agatho Papa in 6. synodo epistolâ ad Imperatores. Ecclesia Apostolica nunquam à via veritatis in qualibet sua parte deflexa adnitente præsidio B. Petri Apostoli, cuius auctoritate, vt potè Apostolorum omnium Principis semper, omnis Christi Ecclesia, & vniuersalis Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt.

Ioann. VIII. Ioannes VIII. epist. 32. ad Carolum Caluum Imperatorem. Quid autem magis legitimum, quàm vt præ omnibus & ante omnia Romanę curam habentis Ecclesiæ, quæ cæterarum mater est, ac magistra Ecclesiarum.

S. Greg. VII. S. Gregorius VII. lib. 8. epist. 21. hanc diuinæ voluntatis institutionem, hoc firmamentum dispensationis ecclesiæ, hoc priuilegium & Petro Apostolorum Principi cœlesti decreto traditum, atque firmatum Sancti Patres cum magna veneratione suscipientes, atque seruantes Sanctam Romanam Ecclesiam tam in generalibus Concilijs, quàm etiam in cæteris scriptis, & gestis suis vniuersalem Matrem appellauerunt, & sicut eius documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacræ Religionis, ita etiam iudicia susceperunt in hoc consentientes, & quasi vno spiritu, & vnâ voce concordantes omnes maiores res & præcipua negotia, nec non omnium Ecclesiarum iudicia ad eam quasi ad ma-

trem,

„ trem, & caput referri, & ab ea nusquam appellari,
„ iudicia eius à nemine retractari, aut refelli debere, vel
„ posse.

S.Gregorius Magnus Præcessorum suorum Pontificum vestigijs per sex sæcula in solo, Solioque Romano impressis inhærens, nè Canonum Apostolicorum, & Conciliorũ Oecumenicorum disciplina lassesceret, scriptorum doctrinâ, & factorum vsu roborauit, & generosi iuxtà ac pij pectoris vigorem non Italia modò, & vniuersæ Occidentis Prouinciæ, sed & per Orientem sparsæ Ecclesiarum Sedes Potestatis, ac Imperij cœlitus collati vim cognouere: etenim & insontes Episcopos etiam primarios ad se sponte accedentes à sontibus vexatos liberauit, ac iure amisso redonauit: aliàs fulmina iecit anathematum in perduelles; ad thronum Episcopalem merentes euexit, immerentes, ac illegitimè intrusos exturbauit, leges sanciuit, Concilia indixit, decreta firmauit, si recta, si sancta, si vtilia viderentur: abrogauit si detorta, si iniqua, si perniciosa iudicarentur: Pleni sunt Epistolarum Libri id genus documentis, & omnimodâ ordinationum varietate, qua pœnas irrogat, præmia donat, pallia mittit, vsum eorum ad certa tẽpora restringit, Episcopatus instituit, lites dirimit, Imperatores, Reges, ac Principes pro cura pastorali monet, hortatur, reprehendit; denique re ipsâ præstitit, quod Sancti Patres, quod Concilia ac Christo edocta ipsum posse, ac opportunè præstare debere tam apertis, quàm veris legitimisque scripturarum interpretationibus declarauere, quorum partem recensuit S.Bernardus, dum Mediolanensem populum alloquitur. Plenitudo potestatis super vniuersas orbis Ecclesias singulari prærogatiua Apostolicæ Sedi donata est. Potest, si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt: potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit, ita vt de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & è conuerso, si necesse visum fuerit: potest à finibus terræ sublimes,

S.Greg. Mag.

Epist. 131.

qua-

„ quascumque personas Ecclesiasticas euocare, & cogere ad suam præsentiam non semel aut bis, sed quoties expedire
„ videbit. Porrò in promptu est ei omnem vlcisci inobediē-
„ tiam, si quis fortè reluctatus fuerit. Qui igitur huic pote-
„ stati resistit Dei ordinationi resistit &c. *Adde ex S. Grego-*
„ *rio*; & eum sibi aduersarium inuenit, de quo scriptum est:
Deus superbis resistit; humilibus autem dat gratiam.

Epist. 76. ad Mauritium Augustum.

Numerat plurium aliorum Pontificum auctoritates Suar.

Suar.

Neq. minus ponderis probatio à Pontificum Maximorum auctoritatibus petita habere censenda, quòd Causam agere videantur propriam, & arrogare sibi iudicium in controuersia, cuius cum sustinerent partem non iura, non homines probi sapientesque concedunt esse iudices, aut testes; vt enim S. Greg. aduersùs Ioannem Constantinopolitanum Episcopum vniuersalis titulum per nefas, & intolerandam audaciam sibi arrogantem, falsam suspicionem vera protestatione diluens ait; Nunquid ego hac in re,
„ piissime Domine, propriam Causam defendo? nunquid
„ specialem iniuriam vindico? & non magis Causam Omni-
„ potentis Dei, & Causam vniuersalis Ecclesiæ? Quis est iste,
qui contra statuta Euangelica, contra Canonum decreta
„ nouum sibi vsurpare nomen præsumit &c.

L. 4. ep. c. 76. à S. Mauritium Imper.

„ Hæret huic responsioni Suarius l. 3. defens. fid. c. 16. confirmaturque ex eo quod vt Pontifices Petri successores non sunt pars, cum qua lis agatur, sed Iudices Causę, seu Primatus Ecclesiæ, quem defendere tenentur, vt cœteros fidei articulos; per accidens deinde est, ac secundariū, quòd tueantur suum, sicut electus Imperator exercitus per se primò defendit Rempublicam & Regnum; per accidens autem & secundariò se etiam defendit, qui pars etiam est, contra quam hostes manus conserunt.

Suar.

Ad quod plures antiquorum Pontificum traditione acceperant ab ijs, qui cum Apostolis versati fuerant, & edocti, vt fuere SS. Clemens, Anacletus, quos fuisse S. Petri

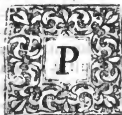
Dia-

„ Diaconos, testatur S. Ignatius epist. 5. ad Trallianos. Quis credat ab ore Sanctissimorum Pontificum faculas manasse? aut viros plenos Spiritu Sancto, diuinæ gloriæ amatores, martyres, miraculorum operatores, vno verbo sanctissimos vsurpasse indebitam sibi iurisdictionem, & Romanæ Ecclesiæ asseruisse tanquam patrimonium à Christo relictum cuius nullæ extabant tabulæ, nulla certa traditio? apagè hanc amentiam, ac deliramenta stultorum.

S. R. E. Cardinalium Testimonia de Primatu Pontificum Romanorum.

CAPVT II.

1 *Bonauentura.*
2 *Caietanus.*
3 *Io. Card. Moronus.*
4 *Nicolaus Cusanus.*
5 *Stanislaus Hosius.*
6 *Card. Lotharingus.*
7 *Reginaldus Polus.*
8 *Card. Baronius.*
9 *Card. Bellarminus.*

ONTIFICIO haud longo proximus interuallo Cardinalitius gradus communi Catholicorum existimatione, calculoque conceditur, vt meritò proindè primum in numeratione locum poscant, qui secundi à Primò Maximo dignitate sunt, procul tamen meritorum consideratione; nè quis, ex ordine quo recensentur, arbitretur vnum alteri præferri, ac digniorem censeri, qui

prior nominatur: numerare enim, non comparare intendimus. Ordior à S. Bonauent. doctrinâ cœlesti Cherubino, ac Serahpino Charitate.

S. Bonau. Card.

Hic in Breuiloq. p. 7. c. 12. ita loquitur. „Plures sunt Episcopi, pauciores Archiepiscopi, paucissimi Patriarchæ; & vnus Pater Patrum, qui Papa meritò appellatur, tamquam vnus primus, & sũmus Pater Spiritualis omnium Patrum, imò omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, Sponsus vnicus, caput indiuisum, Pontifex Summus, Christi Vicarius, fons, & origo, regula cunctorum Principatuum Ecclesiasticorum; à quo tamquam à summo deriuatur ordinata potestas, vsque ad infima Ecclesiæ membra secundũ quod exigit pręcellens Dignitas in Ecclesiastica Hierarchia.

Card. Caiet.

Sequitur Card. Caietanus. Proh quale quantumq; hoc caput sapientiæ domicilium, in quo doctrinæ Angelicæ soliditas, & Seraphicæ subtilitas sedem ponere gauisæ sunt? Hic in pręclaro de auctoritate Papę tractatu omnes ingenij intendit neruos, & fæliciter probauit, quod operi pręmisit initiũ in hęc verba. „Papa habet supremã potestatem in Ecclesia Dei, fundaturq; super institutione Iesu Christi Mat. 16. & Ioan. vlt. Saluator siquidem noster Rex Regũ & Dominus dominantium quamuis potuisset Christianam Rempublicam in terris diuersis modis regendam disponere; voluit tamen & statuit, vt non populare, non diuitum, nõ potentum, non Optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, sed vnius tantum promittens soli Petro Mat. 16. Tibi dabo claues &c. & idem soli promissionem exhibens, curam omnium suarum ouium committens Io. vlt. Pasce oues meas &c. Et mox. Meritò, inquit D. Thom. 4. cont. Gent. 76. Sic Saluator Noster instituit: quia regimen Ecclesię est optimè ordinatum, optimum autem regimen est vnius. Quod ex fine regiminis apparet; est enim finis Pax, quæ in vnitate consistit, et constat, quòd melius est causa vnitatis, vnus, quàm multi; qui non nisi vt in vnum venientes eam causant &c. Nihil autem sequentibus

tibus

„ tibus capitibus omittit eorum, quæ veritatem hanc palmarem auctoritate Scripturæ, Conciliorum, Patrum, ac rationibus firmatam suadeant animis ingenuis, & à prauis passionum liberis motibus indubitatam reddant.

Rationem ab vnitate petitam persequens Gaspar Contarenus lucidum Venetæ nobilitatis astrũ opusculo de Potestate Pontificis cũ ex Aristotele, & ratione probasset multitudinem Principatus esse malam, quia inepta est ad continẽdam vnitatem multitudinis subditorum, id est pacem inter subditos, infert quòd cũ Ecclesia Christiana sit vna, sicut est vna fides, vnum Baptisma, vnum corpus fideliũ, indiget vno Principe, à quo contineatur à Christo Deo „ Optimo, inquit, quemadmodum etiam vniuersa rerum natura, est tamen à summa illa bonitate institutum, vt cuique rei pro eius natura prouideatur. Cum ergo hominũ genus à sensu maximè pendeat, à sensibusque hauriat & disciplinam, & institutionem omnem, indiget homine, quem sentiat, gubernatore, & Principe. Et pergit potestatem hanc diuinitùs Petro, & Successoribus datam non ab vllo hominum demonstrare. Fides Petri, inquit, nititur Christi oratione Luc. 22. quæ inefficax nulla ratione esse potest. Quapropter cum Pontifex Romanus Petri successor sit, ius hoc declarandi, & discutiendi ea, quæ pertinent ad fidei Christianæ dogmata Romani Pontificis nullo hominum consensu, sed diuinitùs ei tributum est.

Gaspar Contarenus.

Ioannes Cardinalis Moronus in Conc. Trid. Legatus & Præses in Oratione ibi habita ait. „ Vicarius Christi, cui ab omnibus parendum, cui in Petro oues suas pascendas, regendasque Christus commendauit.

Card. Io. Moronus.

Nicolaus Cusanus Card. ep. 2. ad Bohemos de vsu communionis vocat Petri cathedram, & successorum sacratissimam inexterminabilem, Apostolicam, quæ per continuas successiones in Petrum Principem continuatur, cui si quis adhæret, sciat, se inquit, in Ecclesia existere.

Card. Hosius.

Stanislaus Hosius Card. Episc. Varmiensis in Polonia lib.

lib. confess. fid. Catholicę c.28. post longam Ecclesiarum orbis terrarum enumerationem, quæ defecerunt vel à fide, vel à statu etiam temporali ob persecutiones infidelium, vel ob alias temporum, ac Regnorum mutationes, sola, „ inquit, fuit, & est Ecclesia Romana, ad quam sicut præclarè „ scribit Cyprianus, numquam accessum potuit habere perfi„ dia, quæ mille iam quingentis, & amplius annis ita est „ Catholica semper & Apostolica habita, nunquam vt vlla „ fuerit hæreseos labe maculata &c.

Card. Lotharing. „ Card. Lotharingus Episcopus, & Dux Remen. Caroli Re„ gis Galliarum nomine ad Patres Concilij Tridentini, ita „ loquitur. Vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus, cui post „ Deum par est, esse Regem subditum super omnes in terris „ Ecclesias Primas, cuius Imperia nunquam detrectanda.

Reginald. Polo Card. Reginaldus Polus Card. l. 3. pro vnitate Ecclesiæ post commemoratas Ecclesiæ Romanæ laudes, ac priuilegia à Christo concessa, comparat illam arbori, quæ ex Christo, inquit, viuificum humorem trahens omnibus deinceps ramis eum dispertit &c. ramos accipit pro Ecclesijs expansis in orbe, Romanæ annexis, ac subiectis.

„ Et lib. de Summo Pontif. c. 8. Christi Vicarius, qui in „ Ecclesia gubernanda obtinet summam, ac præcipuam po„ testatem inter cæteros omnes Dei Ministros, seu Imperato„ res, seu Reges, aut quocumque alio nomine nuncupentur.

Card. Baron. Cœsar Baronius ter dignus purpurâ, quæ illum renitentem ambiuit, & tandem ad se traxit perinuitum, Cœsar ille sacri Collegij decus immortale, sui sæculi miraculum, orbis prodigium, alumnus, & patronus, veritatis, cui posthabuit Regum gratiam, Principum amicitiam, honorum commoda, vt nihil attingam eorum, quæ virtutes eius heroicas, vitæ sanctitatem, eruditionis excellentiam commendant, & à R. D.P. Hieronymo Barnabeo Oratorij S. Philippi Nerij sacerdote eleganter conscripta sunt, & pridem typis excusa; siquidem mentio hic eximij Card. cæterius fit, vt testimonij, ac sensus illius de Romani Pon-

Pontificis primatū appareat, quem asserere ingentium voluminum mole, ac numero conatu glorioso contendit, vt minimè sit opus singulare ab illis effatum promere, cum magna librorum pars elogijs scateat,& argumentis in conspicuo veras historias ponentibus, ac falsarum narrationū officijs, mendaciisque obfuscatas purgantibus. Percurre florentes vbertate diuites Annalium campos, & passim incurres in titulorum gemmas, quibus tiaram, & cathedrā Pontificiam exornat, & ipsum Pontificem super cedros Libani, & Cypressos Syon, hoc est super excelsos Dignitatum Ecclesiasticarum, & Sæcularium vertices extollit. Tales sunt.

Pontifex Romanus.
Episcoporum omnium primus.
Omnibus præest Episcopis.
Iudex omnium Christianorum.
Magister, ac Doctor totius populi Christiani.
Caput omnium Ecclesiarum.
Clauiger regni cœlesti.
Episcopus vniuersalis.
Arbiter Scriptorum omnium.
Pater Imperatorum.
Pater Patrum.
Patriarcharum Princeps.
Tenens Principatum in vniuersum terrarum orbem.

His & similia penè innumera pio Lectori obtulit eruditissimus P. Theophilus Raynaudus in sua Corona aurea è diuite totius antiquitatis sacræ profaneque penu deprompta, quæ summam litteratis,quin & Innocentio ipsi X. cui liber dicatus est, oblectationem attulere:

Card. Bellarminus de Roman.Pontif.l.2.cap.31.ijsdem insignitum nominibus recitatis ex Baronio docet, & per integros quinque Libros Primatum in Ecclesia in S. Petri persona, & successoribus eius à Christo D. institutum, (Card. Bellar.)

tam multiplici Conciliorum, Patrum, & aliorum Sapientum auctoritate, rationeque demonstrat, vt cæci sint, qui ad iubaris lucidissimi splendorem veritatis domicilium, sedemque Romæ radiantem intueri nequeunt, aut nolunt. Talia sunt Epitheta.

Pater Patrum.
Christianorum Pontifex.
Summus Sacerdos.
Princeps Sacerdotum.
Vicarius Christi.
Caput corporis Ecclesiæ.
Fundamentum ædificij Ecclesię.
Pastor ouilis Domini.
Pastor & Doctor omnium fidelium.
Custos vineæ Dei.
Sponsus Ecclesiæ.
Apostolicæ Sedis Præsul.
Episcopus vniuersalis &c.

Id loci non impetro à me ipso quin in lucernam hác ardentem, & lucentem mentis oculos tantisper intendam. Bellarminum cum nomine benedictionis memini, quam Patriarcha Iacob filium impertiuit dicens; Nephtali ceruus emissus dans eloquia pulchritudinis. Quorum explanationem verborum varie ex hebræo contextu venantur interpretes, & valdè eruditè Cornel. à Lap. Iacobus Bonfreri, & alij, quorum non est vna versio. Mihi arridet, quæ Bellarmino quadrat, vt Nepthali, siue Nephtali colluctãtem denotet, ceruoque comparetur, cui cum serpentibus natiua discordia est, quique in apertum campum dimissus deposito timore si cum hoste pugnandum sit, fortiter, ac velociter irruat, & vel in fugam vertat, vel si prælietur, cornuum armaturâ prosternat, ac proterat, aut certè si circumsessum se ab hostibus periclitari de vita videat, audacior factus animosè medias acies perrumpit, & vincit, euaditue, quasi prædicta à Patriarcha fuerit pugna, ac victo-

ria

ria aduersus Sisaram à Barac.& Debora referenda: Fuit autem Barac dux exercitus Israel de tribu Nephtali.

En tibi nouus Nephtali, qui Cerui more contra serpentina hæresum genimina stylum exacuit, & in certamen aduersus impios Nouatores descendens, inflixit vulnera nullo vnquam malagmate sanabilia. In quo certamine non diuinam modò manũ calamum eius regentem, licet admirari; sed & suspicere Prouidentiam, quæ sicut naturæ vt suos peragat cursus, opportunas locis, temporibusque vires suppeditat, ita & Ecclesiæ pro necessitate irruentium malorum suppetias ire consueuit, ac subsidia congrua subministrare.

Nulla Ecclesiæ calamitas funestior vnquam accidit, quam hæresum colluuies, & vnitati eius dissoluendæ malè nata dissidia impiorum, & hæc nihilominùs pati oportuit à suis vsque incunabulis, ac pacis & concordiæ parentem ab inquietis turbari filijs, atque tetris schismatum concuti procellis; sed quia à superbiæ, & inscitiæ radice germina isthæc viperea semper pullulauere, suscitare non destitit Deus Spiritus seruorum suorum, quos cœlestibus repletos donis inferorum amentiæ, furorique opposuit Auernali, nè præualeret aduersus benè fundatam supra firmam Petram. Testes sunt vel ipsi Apostoli, qui nascentibus cum Euangelio hæresum hydris in ipso exortu suffocandis attenti, veræ fidei fundamenta iecere, & quà prædicatione, quà verbo scripto, vt edocti à Spiritu Sancto ipsi fuerant, posteros docuere. Testes Athanasij, Basilij, Damasi, & alij, quos numerasse supra licuit viros sapientiâ, ac sanctitate conspicuos, qui doctrinam ab Apostolis acceptam, vt sartam tectam à tenebrarum filijs in suo splendore seruarent, ad sanguinem vsque desudarunt.

Quis gloriosis hisce fidei defensoribus, non accenseat Bellarminum nisi qui in præclaris eius controuersiarum voluminibus prorsus est peregrinus è Catholicis, aut hospes malus, & infidus ex acatholicis? Verùm isti quod ver-

his negant, factis probant; si tamen negant; nam eruditum haud mediocriter fatentur, & palmam illi inter suos ipsorum aduersarios concedunt, qui plus sapere videntur, & in eius euertendis argumentis genuinum irrito conatu frangunt.

Testimonia Patriarcharum Orientis.

CAPVT III.

I Romanum Pontificem caput Ecclesiæ vniuersæ, seque illius membra Patriarchę fateantur, consequens est, vt qui ab illis pendent Episcopi Principem suum agnoscant, & reuereantur. Profero testimonia confessionis istiusmodi non plurima, quibus abundant historiæ: sed ex illis pauca, quibus vt potè Antistitum sanctitate, & doctrinâ insignium, fidem negare non sit hominis ingenui, neque prudentis: & libens Orientalium caput ab alijs distinctum adscribo, quoniam ab eorum nonnullis quà Imperatorum ibi degentium potentia suffultis; quà spiritu ambitionis impulsis lis grauior Primatui Romano intentata est, cui dirimendæ efficacissimum remedium est eiusdem gentis Patriarcharum iudicium scri-

scripturæ auctoritati, & Apostolicæ traditioni innixum S. Ignatius Martyr Antiochenus Episcopus epistolam ad Romanos sub hac inscriptione auspicatur. „Ecclesiæ sanctificatæ & illuminatæ in voluntate Dei, quæ fecit omnia, quæ sunt per fidē & dilectionem IESV Christi Dei, & Saluatoris Nostri, quæ & præsidet in loco Regionis Romanorum, Deo dignæ, eminentiâ dignæ, memoriâ dignæ, beatitudine dignæ, laude dignæ, fundatæ in dilectione, & fide Christi paternum nomen habendi, spiritiferæ, quam & salutis &c. voces istæ. *Præsidet, eminentia, paternum nomen*, primatum indicant, & ideo abstinuit ab ijs S. Ignatius in alijs Epistolis ad Trallianos, Philippenses, Ephesinos &c. & licet sit varietas aliqua accidentalis in lectione cōtextus, eædem tamen voces primatum indicantes apud omnes retinentur. Vide Bosium l. 18. c. 3. de signis, & Raynaud. in Onomast. l. E. S. Ignatius Martyr

Accedat alter Ignatius Episcopus Constantinopolitanus sanctitate, & doctrinâ illustris, de quo Græci, Latinique festum diem recolunt 18. Octobris, & frequens eius est mentio in registro Ioannis Octaui, & Nicolai I. Is in octaua Synodo Act. 3. ita Nicolaum affatur. „Eorum vulnerum, atq. liuorum, qui in membris hominum consistunt, multos medicos protulit ars; hanc quidem passionem alio accipiente, & alteram altero per experientiam amputante, & medicante: Eorum verò, quæ in membris sunt Christi & D. Saluatoris omnium nostrum capitis, & sponsi catholicæ, atque Apostolicæ Ecclesiæ, vnum & singularem præcellentem, atque catholicissimum Medicum ipse Princeps summus, & fortissimus sermo & ordinator, & curator, & solus ex toto magister Dominus omnium produxit, videlicet tuam fraternitatem, & paternam almitatē, propter quæ dixit Petro magno, et Summo Apostolorum, Tu es Petrus, et super hanc Petram ędificabo Ecclesiam meā, et portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et iterum Tibi dabo claues regni cælorum, et quædumque ligaueris S. Ign. Constā tinop. Episc.

" ueris super terram, erunt ligata et in cœlis, et quod solue-
" ris super terram erit solutum, et in cœlis: Tales enim bea-
" tas voces non secundùm quamdam vtique sortem Aposto-
" lorum Principi solum circumscripsit, et destinauit, sed per
" eum ad omnes, qui post illum secundum ipsum efficiendi
" erant summi Pastores, et diuinissimi, sacrique Pontifices
" senioris Romæ transmisit.

Steph. Patriarcha Hierosol.

Stephanus Patriarcha Hierosolymitanus vnà cum Episcopis, et Populis Christianis Palæstinæ in epist. ad Martinum Papam vocat Apostolicam Sedem, vbi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt summam, et principalem Ecclesiam.

Felici Papæ.

S. Athanasius & vniuersi Aegypti Thebaldorum, & Lybiorum Episcopi in sancta Alexandrina Synodo conuocati.

Pater Beatissime.

QVIA semper antecessores nostri & nos à Vestra Apostolica Sancta Sede auxilium hausimus, & nostri vos curam habere cognouimus, præfa-
" tam Apostolicam, & summam expetimus iuxta Canonum
" decreta Sedem, vt inde auxilium capiamus, vnde præde-
" cessores nostri ordinationes & dogmata atque subleuatio-
" nes cœperunt. Et mox. Canonibus quippe iubentibus
" absque Romano nos de maioribus causis nihil debere de-
" cernere, Pontifice. Ideòque ad propositum currentes, &
" ad brauium properantes Vestræ Apostolicæ Sedis implora-
" mus auxilium. Vide Eugubinum l. 2. de donat. Const. p.
" 227. l. 2.

Eugub. de don. Const.

S. Ioan. Episc. Constãtinop.

S. Ioannes Episcopus Constantinopolitanus in epistola Apologetica ad Constantinũ Papam, quam è. VI. Synodo de Græco in Latinum vertit Franc. Turr. l. 2. de Ecclesia c. 8.

c. 8. comparat Pontificem capiti, vndè vigor, motio, sensus in reliqua membra deriuatur, & concludit. Quia Vos
,, caput sacerdotij secundùm Christum reputamus, meritò
,, damus operam, vt à Vobis corpori Ecclesiæ nostræ alleuationem offensionis, quam ex pestifera animarum tyrannide excepit, feramus. Sanè quidem vos, vt capitis propriũ est, non despicietis nos, qui præter voluntatem nostram in morbum incidimus, nec à Vestra coniunctione alienabitis &c.

Tarasius Constantinopolitanus epist. ad Hadrianum Papam vocat oculum totius corporis ostendentem rectam veritatis semitam. Tarasius Constanti. nop.

S. Cyrillus Alexandrinus in thesaur. libro, à cuius throno Apostolico Romanorum Pontificum nostrum est quærere, quid credere debeamus, quoniam ipsius solius est reprehendere corrigere, statuere, disponere, soluere, et ligare loco illius, qui illum ædificauit, & nulli alij quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit, cui omnes iure diuino caput inclinant, & Primates mundi, tanquam ipsi Domino Nostro IESV Christo obediunt. Item debemus nos, vt qui membra sumus, capiti nostro Romano Pontifici, & Apostolicæ Sedi adhærere. Quæ verba citantur à S. Thoma in opusculo contra Græcos, & à Gennadio Scholario Græco in l. de Primatu Romani Pontificis, nam multi libri Thesauri periere, vt patet ex Synodo Act. 10. vbi nominatur liber 32. cum non extent nisi 14. vt Bellar. l. 2. dè Rom. Pont. c. 15. S. Cyril. Alexan.

Acatius epist. ad Simplicium Papam 2. tom. conc. sollicitudinem omniũ Ecclesiarum secundum Apostolum circumferentes nos indesinenter hortamini quamuis spontè vigilantes, ac præcurrentes. Acatius.

A Patribus Synodorum Africanæ Bizacenæ, Numidiæ, Mauritaniæ, & Proconsularis Prouinciæ ad Theodorum Papam, appellatur Pater Patrum, summus omnium Præsulum

ſulum Pontifex. Eumdem Patres Cypri Patrem Patrum, vniuerſalem Papam nominant.

Ioann. Iacobita. Ioannes Iacobita Alexandriæ, totius Ægypti, Lybiæ, Pentapoleos, & Occidentalis Africæ Patriarcha Eugenio IV. apud Ioannem Nauarchum in epiſt. Aſiatica ſcribens, ſacerdotij vocat Perfectionem, omniū Eccleſiarum Apoſtolicum Paſtorem, ſacerdotum Principem, Peregrinantium, qui viam ſalutis oſtendat, Ducem, & languentium Medicum.

Theodoret. Aſiæ. Theodoretus Epiſcopus Aſiæ 800. Eccleſiarum Præſul in epiſt. ad Leonem Papam ſic loquitur: Ego Apoſtolicæ veſtræ ſedis expecto ſententiam, & ſupplico, & obſecro veſtram Sanctitatem, vt mihi opem ferat iuſtum veſtrū & rectum appellanti iudicium, & iubeat ad vos accurrere, et oſtendere meam doctrinam veſtigia Apoſtolica ſequentem. Vide etiam epiſtolam ad Renatū presbyterum Romanum de auctoritate hac agentem. Enumerat longam ſeriem aliorum Patriarcharum Orientalium, qui à ſchiſmate reſipiſcentes ad Pontificem Romanum accurrêre, et eius in Eccleſia primatum, ac auctoritatem ſummā cum reuerentia agnouere. Bzouius de Pontific. Roman. cap. 17.

Gabriel Patr. Alexād. Nouiſsimis hiſce temporibus illuxit veritas antiquorum Patriarcharum Gabrieli Patriarchæ Alexandriæ Aegypti, ac Aethiopiæ, qui miſſa legatione ad Clementem VIII. Pontif. Romanum vocat eum initio Epiſtolæ Patrum Patrem, Caput, & Patriarcharum Principem, catholicum, et Apoſtolicum ſuper S. Petri Apoſtoli cathedra in regione Romana ſedentem &c. iubetque Legatis ſuis, vt illius pedes exoſculentur, illi obediant. Emittant profeſsionem catholicæ fidei, quæ omnia ab illis exactè præſtita, vt narrat Baron. tom. ſexto, in cuius fine attexit narrationem de hac Legatione facta anno 1594.

Elias Patr. Babylon. Hunc imitatus Elias Patriarcha Babylonis anno 1610. miſit

misit ad Paulum V. Adam Archimandritam Monachorum Chaldæorum Archidiaconum Cameræ Patriarchalis cum fidei professione, et epistola, cuius hæc est clausula. „Hoc opus Patri Adæ filio meo dilectissimo cubiculi „mei Archidiacono tradidi; & ecce eum misi, vt ante ve„stigia pedum sanctorum tuorum ex parte omnium Orien„talium, & omne id quod dicit, & admittit Tua sanctitas, „receptum apud nos Orientales est &c. Quæ ex Archiuio Vaticano recitat Bzou. loc. cit. c. 17

Iosephus Episcopus Constantinop. qui Concilio Florentino interfuit sub mortis suæ tempus hæc scripta reliquit.

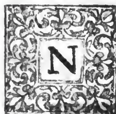
„Quoniam ad extremum vitæ meæ perueni; iccirco pro
„meo munere dilectis filijs benignitate Dei, meam senten-
„tiam his litteris palam facio. Nam quæ Domini
„Iesu Christi Catholica, & Apostolica Ecclesia
„Romæ veteris sentiat, ac celebret,
„omnia me quoq. sentire, crede-
„req. profiteor, atque ipsis
„plurimum acquiesco.
„Bos. l. 3. de sign.
„cap. 4.

Scholasticorum, & aliorum Doctorum de Romani Pontificis Primatu testimonia.

CAPVT IV.

1 *S. Augustini.*
2 *S. Thomæ.*
3 *Scoti.*
4 *Ferrariensis.*
5 *Gaietani, & aliorum Thomistarum.*
6 *Alexi. Alensis.*
7 *Io. Gersoni.*
8 *Ruperti.*
9 *Blesensis.*
10 *Petri Damiani, Cluniacens. Cassiodori. Vvaldens.*
11 *Francisci Suarij.*

NON est ad vos sermo, ò Nouatores, quibus vel hoc nomine Theologia Scholastica displicet, quod non contenta auctoritate ex antiquitate ducta rationes inuestigat ingenij acumine, quibus vestras fabulationes confodit, & catholica dogmata confirmat, non Sophistarum, vt vos garritis, more, sed solidæ Philosophiæ fulta præsidio, quæ ancillæ honorariæ munere illi subseruit.

Inter Scholasticos Augustinum numero, siue quia Princeps eorum est, qui grauissimarũ scripturæ quæstionũ tractationi formã quandam disputandi illis familiarem indidit; siue quia nullus est Theologorum, qui non bene consultum suæ sententiæ existimet, si eam Augustini auctoritate fulciat, & eã munitam ostendat.

Hic igitur tantus Pater etiam venerationi apud hostes fidei habitus, plurib. locis à Bellarm. l. 2. de Rom. Pontif. cap. 16. citatis de ipso loquitur tamquã de primo Episcoporum, etiam quoad auctoritatem, & ius præcipiendi, ac regendi Ecclesiam epist. 162. in Romana Ecclesia semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & in eadem supremũ Iudicem agnoscit Melchiadem in causa Cæciliani l. 2. de bap. contra Donatistas c. 1. In quo (scilicet S. Petro) Primatus Apostolorum tam excellenti gratia præeminet. Bellarm.

Rem certam & claram S. Thomas Doctor Angelicus arbitratur opusc. 1. de regim. Princ. c. 14. & opusc. 3. cap. 10. cap. 17. & 18. Quibus factorum narratione principalis Sedis Romanæ videlicet, potestatem Regiæ, ac Imperatoriæ superiorem esse demonstrat, quatuor vniuersalium Conciliorum primorum, & consequentium enumeratione Imperatorum ergà Pontifices reuerentiam laudat, et subiectionem extollit. Rationem verò à priori petitã Christi Domini institutione Mat. 16. et 18. & Ioan. 21. quã supra expendimus; Quod fuisse conuenientissimũ docet l. 4. S.Th.

„ cont. gen. c. 76. quia præsentiam, inquit, corporalem erat
„ Ecclesiæ subtracturus, oportuit, vt alicui committeret, qui
„ loco sui vniuersalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quòd Petro dicit ante ascensionem: *Pasce oues meas* Ioan. vlt. & ante Passionem: *Tu iterum conuersus confirma fratres tuos*. Luc. 22. & ei soli promisit. *Tibi dabo claues regni cælorum*, vt Io. 21. Luc. 22.
„ ostenderetur potestas clauium per eum ad alios deriuanda
„ ad conseruandam Ecclesiæ vnitatem. Non potest autem
„ dici, quod etsi Petro hanc dignitatem dederit; per eum
„ tamen ad alios non deriuauit. Manifestum est enim, quod
„ Christus Ecclesiam sic instituit, vt esset vsque ad finem
„ sęculi duratura secundũ illud Isaiæ 9. *super solium Dauid,*
„ *& super regnum eius sedebit, vt confirmet illud, & corroboret*
„ *in iudicio & iustitia amodo, & vsque in sempiternum*. Et Isa. 9.
„ mox. Per hoc autem excluditur quorumdã præsumptuo-
„ sus error, qui se subducere nituntur ab obedientia & sub-

iec-

„ iectione Petri, successorem eius Romanum Pontificẽ vni-
„ uersalis Ecclesiæ Pastorem non recognoscentes. Hactenus Doctor Angelicus hęrens explicationi verborum Christi Domini locis citatis, vt à Concilijs & Sanctis Patribus, in vero ac legitimo sensu absque vlla detorsione interpretantibus intelliguntur.

Scotus. Scotus alterum Theologiæ Scholasticæ luminare pluribus in locis supponit, quod erat certum apud fideles de Romani Pontificis Primatu; ideo in 4. sent. dist. 6. qu. 8. lit. B. *asserit illũ posse pœnam toti Ecclesiæ infligere, qui est caput Ecclesiæ, nimpè Papam, non Episcopum ibid.* dist. 15. q. 1. lit. D. *Solus Papa potest dispensare illum, qui Simoniacè suscepit ordines, non autem Episcopus,* & dist. 19. q. vn. lit. I. *Quilibet Christianus tenetur obedire Papæ. Potest igitur Papa omnibus Christianis præcepta imponere, ac proinde omnium Superior est cum iurisdictione,* dist. 25. q. p. lit. F. *Solus Papa potest excommunicare excommunicatione simpliciter & propriè dicta, quia ipsi subsunt omnes fideles, igitur omnibus fidelibus cum auctoritate præsidet.* Intellige independenter ab omni alio potest excommunicare, nam et Episcopi, et alij Prælati habẽt potestatem excommunicandi, sed dependenter à Papa. ibid. dist. 17. q. vnic. lit. E. *Si præceptum confessione esset ab Ecclesia, Papa non teneretur ad illius obseruationem;* quod effatum supponit Papam superiorem esse toti Ecclesiæ, ac proindè nullum ius hanc habere in ipsum, sicut nec vllus inferior ius habet in superiorem.

Ferr. Ferrar. in 4. sent. c. 8. cit. §. ex prędictis, postquam dixit ex S. Thoma, quod Sũmus Pontifex habet in Ecclesia apicem, et pręcellentiam potestatis. Manifestum, inquit, est, quòd
„ Christus ipse regimen suæ Ecclesiæ instituit, non autem
„ ipsa Ecclesia, aut populus Christianus, & quòd in Ecclesia
„ Petrum suum Vicarium instituit, sicut & ad sacramenta
„ ministranda instituit ministros; vnde cum dixit Petro, Pa-
„ sce oues meas, præmisit interrogationem. Simon Ioannis
„ diligis me plus his? vt ostenderet, se auctoritatem Petro

dare,

„ dare, vt distincto ab alijs discipulis præsentibus. Propter „ quod exponens Chrysostomus prædicta verba ait. Præteriens alios Petro loquitur; Præpositus, loco mei esto, & caput fratrum tuorum.

Cum S. Thoma, Caietano, Ferrar. reliqui sunt Thomistæ, præsertim S. Antoninus 3. part. tit. 22. summæ Theologiæ.

Alex. Alen. part. 4. q. 20. mem. 6. ar. 3. fin. voluit Deus in Ecclesia quosdam in alios plures habere potestatem, & deinde in illos alios pauciores, & sic semper quousque perueniretur ad vnum, scilicet Papam, qui & sub Deo immediatè est, secundum Eccles. 5. excelso excelsior alius est. Alex. Alens.

Io. Gerson p. 1. consid. 8. et p. 4. serm. de vnitate & pace Græcorum. Caput secundũ à Christo, Pater noster sanctus vnus & solus Christi Iesu Vicarius, cui omnes Principes, & alij subiecti: Ecclesiæ supremus Monarcha. Ioan. Gers.

Petrus Cellens. ep. 1. ad Alexandrum Papam. In grauissimis quæstionibus sicut olim ad Moysem, sic nunc Pater venerande ab omni Ecclesia Dei recurritur ad Beati Petri, et vestram sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis sollicitudo omnium Ecclesiarum quam singulariter, & specialiter Petro videtur dictum, & tu conuersus confirma fratres tuos. Petr. Cellẽs.

Rupert. l. 1. off. c. 22. Quæ beata Ecclesia Romana, quod in fundamento suo Petram illam excepit, quam suo veritatis ore laudauit, et beneficauit tali structura super illam ædificata est, vt contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis, et quacumque mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clypeos ex ea, omnemque armaturam fortium, qua se defenderet, pendentem, et præparatam inuenit. Rupert.

Petrus Blesensis epist. 68. Sicut eminentiam Apostolicæ Sedis Magistram omnium Ecclesiarum profitemur; sic ab ipsa consilia in ambiguis, in angustijs solatia, responsa in iudicijs expectamus. Petr. Bles.

Petrus Damiani opusc. 23. cap. 1. Papa quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cum luce priuatur, mors eius per ampla terrarũ regna diffunditur, & sicut sol quia solus lucet, si Ecclypsim forte sustineat: præstò necesse est, vt tenebras totus vbique mundus incurrat; sic Papa cum ex hac vita recedit, illico, quia vnus in mundo est, longinqua regnorum spatia mortis eius fama percurrit, & consequens est, vt quos tam sublimis singularisque personæ casus obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis artibus expauescant.

Petr. Dam.

Petrus Cluniacen. ad Eugenium Pontif. pro Abbate Casæ Dei ad ipsũ recurrente contra Arelatensem Episcopum, à quo vexabatur. Ad iustitiam, inquit, recurrit, ad Patrẽ ab Hostibus fugit apud vos, qui Petri, imò qui illius vices in terris geritis, qui facit iudicium iniuriam patientibus, querelam tantam deponit.

Petr. Cluniac.

Cassiod. l. 11. ep. 11. Ioannem Papam sic alloquitur; Nolite in me tantũ reijcere ciuitatis illius curam, quæ potius vestra laude secura est. Vos enim speculatores christiano populo præsidetis, vos patris nomine vniuersa diligitis; Securitas ergo plebis ad vestram respicit famam, cui diuinitus est commissa custodia. Quapropter nos decet custodire aliqua, sed vos omnia. Pascitis quidem spiritualiter commissum vobis gregem, tamen nec illa potestis negligere, quę corporis videntur substantiam continere. &c.

Cassiodor.

Thomas VValdl. 2. de doct. c. 37. n. 5. Ipse (Romanus Pontifex) primus Pastor est, & Pastor Pastorum, successor, & socius Piscatoris, Ipse vena maior militantis Ecclesiæ, Apotheca cælestium munerum, cisterna supernorum imbrium, & primum receptaculum sublimium gratiarum.

Thom. VVual.

Panormitanus in c. significasti vocat Ecclesiam Romanam caput aliarum Ecclesiarum, à qua Sedes Patriarchales procedunt.

Panor. de elect.

Neque verò tui obliuisci decet Francisce Suari cuius

futura

futura memoria est immortalis, cuius explicandis laudibus impares se professi Illustriss. ac Reuerendiss. Ecclesiæ Præsules cõpendio prolixæ orationi pari elogio cõplecti satius duxere cum alterum nostri temporis Augustinum vocauere. Quam ponderosos continet hæc comparatio sensus! sed aliò spectat oratio nostra, quã ad immensi pelagi huius ingressum, & laudatissimi viri laudationem. Numero duntaxat illum inter Augustini imitatores, quoniam sicut ille contra hæreses Arianorum, Manichæorum, Donatistarum, Pelagianorum pro catholicæ fidei veritate scriptis & concionibus pugnauit; ita Suarius venenis hæreticorũ nostri temporis opposuit anditota doctissimarum disputationum. Et quia illi Satanæ instinctu, insanoque furore neruos omnes intendunt, vt concussa Petra, super quam fundaturum se dixerat Christus Ecclesiam suam, totum, si possent, ædificium subuertant, ostendit Suarius, vanos esse, irritosque conatus, quod & prius Bellarminus effecerat, & arietare quidem posse, lapides aliquos dimouere è murorum Hierusalem compage posse, in ruinam trahere prouincias posse, sicut antecessores ipsorum, qui fera bella nascenti indixere, & adultę subindè indicere non cessauere; sed verbum Dei manet in æternum, & portę inferi non præualebunt aduersus eam.

Itaque post editos in lucem commentarios de fide, spe, & charitate, scholasticâ methodo, digestos tã Pontificis Maximi Pauli V. nutu impulsus, quàm zelo catholicæ religionis accensus, in arenam descendit, vt alter Dauid miles priuatus aduersus Goliath præcelsæ, videlicet maiestatis Regem Angliæ, cuius Apologiam pro iuramento fidelitatis responsione solidissimâ confutauit, & in caput, quod supra Petri primatũ audet erigere, ceu limpidissimum torrentis lapidẽ de fundâ catholicæ veritatis, ac omnigenæ eruditionis tam validè intorsit, vt attriuerit, caputque vnum, & Principatum in Ecclesia à Christo D. institutum demonstrauit, cui fideles omnes etiam Reges veluti

vnius

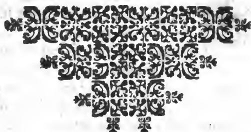
vnius corporis membra sint subditi. Inflictũ vulnus non Regi, quo cum moderatione planè christianâ conflictum est, sed Sathanæ hæresum auctori; fautorique perfido, qui vt rabiem expleret suam, cum veritatis armis pugnare non valeret, mendacij flammis, vt liber in publico foro vorandus daretur, facilè sectarijs in sua schola enutritis suasit, non aduertens triumphum se parare libro, & palmam pugnatori Pontificio erigere. Supra voracitatem ignis est Catholicæ incombustibilis fidei stabilitas, & rogus ardens vorare potens combustibilem foliorum materiam immortale illustrauit Suarij nomen. Quid gloriosius sanguinem fundere pro Ecclesia optanti, quàm persecutionem pro eâdem perpeti; & quam non licuit gladij sustinere necem, in ingenij partubus tolerare iniuriã? splendeant tanquam sydera in litteratorum cœlo numerosa Suarij volumina, hoc profectò defensionis fidei fulget, vt sol prærogatiua sortis singularis, quod publicæ combustionis causa, titulusque gloriosus fuit fidei Romanæ, i. catholicæ tutamentum.

Dices, quid ad hæreticos, qui concilia omnia tam generalia, quàm prouincialia, & Patrum auctoritates, ac multò magis scholasticorum flocci faciunt, probatio namque Romani Primatus ex hoc capite nihil ab illis obtinet, apud Catholicos non est necessaria, quia nullum relinquit dubitationi locum, cum sit de fide, & firmis aliunde rationibus fulciatur?

Resp. etiam ex hoc contemptu argumentũ validum sumitur asserendi doctrinã Catholicam, cuius vnum caput est Pontificatus Romani in vniuersam Ecclesiam principatus, quem euertere conantur hæretici, & ideo eo reciso totus contextus, & cõpaginatio mystici corporis concidit, & omnis membrorum structura dissoluitur, non secus ac eruto fundamento tota ædificij destruitur machina, ruitque domus; Et quia ex hac subuersione totus ordo hierarchicus subuertitur, & vniuersa prorsus Reipublicæ christianæ

for-

forma turbatur, plurimi refert non ignorare qualis, quantæque sit auctoritatis Innouator, & asseclę, vt ex noritia hac coniectura fiat quis nouæ molitionis spiritus auctor sit, & inauditorum dogmatum inuentor; Si namque constet illa repugnare antiquitati, Concilijs, sanctis Patribus, rationi, & auctorem habere virum improbum, cuius vita, doctrinaque ab Euangelij & Apostolicarum Epistolarum legibus dissentanea sint, quis adducatur, vt credat motorem, ac dictatorem habere Deum sanctitatis fontem, & qui Sanctorum suorum pectora purissimâ sapientiæ affudit vndâ, postmodum lutosam insipientiæ in cisternas fœtidas, ac dissipatas hæreticorum effuderit? Quod si impium est hoc cogitare, & illud erit dictu incredibile, Doctorem ab illo excitatum, & illuminatum ad Petram concutiendam, in qua fundata est Ecclesia; illud verò certum doctrinæ falsitate, & docentis improbitate coargui veritatem Primatus Petri, & Successorum, cui oppugnandæ genuinum frangit Lutherus, & frangunt Sectarij classicum contra exercitum Domini Saluatoris incessanter canentes, vt mox constabit.

Impugnatio Sectariorum confirmatio est Primatus Romani Pontificatus.

CAPVT V.

1 *Lutherus fatetur se disputasse cum Sathana de Missa sacrificio, & illius argumentis victum.*
2 *Proinde ab eo didicit, & magistro est vsus, quod pudori est hæreticis.*
3 *Ait familiariter cum satana se egisse, cum illo edisse, dormisse.*
4 *Opinio fuit ex incubo conceptum, æxreptitium &c.*
5 *Ex monacho sacerdote, votis obstricto fit coniux monialis.*
6 *Corrumpit Scripturam sacram, Concilia, auctoritates Patrum proculcat.*
7 *Absurditas dogmatum illius.*
8 *In Sanctos Patres iniurius.*
9 *Responsio ad instantias hæreticorum.*
10 *Improbitas Doctoris parens mendaciorum, ac errorum eius.*

RIMVS quidem discendi ardor est; Magistri auctoritas, vt S. Ambrof. l. 2. de Virg. sub initium: At non semper è docentis conditione rei, de qua disseritur, penditur veritas, aut falsitas minime ab eius opinione, locutioneue pendens: Sed vbi eius inuestigatio ad mores pertinet, et statuum mutationem in Republica secum periculosè trahit, plurimi refert ad animorum persuasionem, fidemque gignendam Doctoris qualitas, quæ prima est apud discentes commendatio, aut contemptio. Cum igitur è multiplici auctoritate, ac ratione hactenus probauerimus Primatū Romani Pontificis à Christo Domino institutū, & per B. Petrum Apostolum ad successores

deriuatum esse, reliquum est vt ex oppugnantium nequitia ostendamus veritatem pro antiquitate stare, Innouatores vel ex hoc inuitos illi suffragari quod in scitis, & dogmatibus innouandis magistrum primũ habuerint mendaciorum architectum satanam, & eius ministrum, ac præconem Lutherum; Non eo quidem animo, vt maledictis agamus, sed vt ex immensa maleficiorum messe, quam collegêre viri probi ipso adhuc superstite, & plures ab eius obitu, paucula seligamus, quę pro rationibus seruiant instituto nostro ad probandum ingenuis mentibus Primatum Romanum, & ad suspicionem saltem ingenerandam, etiã eterodoxis falsitatis argumentorum, quæ ad illum impugnandum adducuntur, quæque ab orthodoxis, pro figmentis amaritudinis felle conspersis reputantur.

6. Primò quidem minimè dubia narratio est, quam ipse Lutherus constare mundo voluit, à satana se instructum, syllogismis prævalidis contra missæ sacrificium, & adeo fortiter perstrictum, vt manus dederit, & verendum cœlitibus sacrificium, inferis autem vsquequaque infensum, Idolatriæ adsimilaret. Cuius confessionis suppuduit aliquos ex discipulis eius, & esse ab illo scriptam iuere inficiás. Sed cum & tempus, & locus, & calcographi Vuitébergensis, ac Ienensis nomina reclamarent, Ionæ insuper intimi amici Lutheri testificatio accederet, quod eam annuente ipso auctore, de germanico in latinum vertisset stylum; Alij non adeò effrontes loco ioci, & velut fabulæ argumentũ exaratum finxere; quod fœtus infausti parenté negare non auderent. Ast neutrorum patrocinium, ne magis cordatis arrideret facti manifesti serietas impediuit, & ab effugijs declinare se profitentes, ad extraneas contextui interpretationes confugêre, quos inter est Fridericus Balduinus Prædicans, quem libello de Magistro Lutheri impugnauit, Nicolaus Serarius, & ad oculum monstrauit, conatus hominis in defendendo Luthero es-

se pueriles, & aduersari menti eius volentis innotescere posteritati se cum Diabolo disputasse, eique cessisse, quod est ab eo didicisse.

Initium narrationis ex tomo 7. operum Lutheri anno 1557. Vvitembergæ impresso, & verbatim ab eodem Serario recitatur quàm fideliter in hunc modum se habet.

Lutherus. Contigit me semel sub mediam noctem subito expergefieri, vbi Satan mecum cœpit huiusmodi disputationem. Audi Luthere Doctor perdocte &c. pergitque quinque numerare argumenta à Diabolo proposita cum responsionibus Lutheri, quas firmas esse fassus Missæ sacrificium vti iubebat instructor impugnare aggressus est, non aduertens nefas esse cum Diabolo familiariter agere, aut dictis eius fidem præstare, quæ plurimũ mendacia, vel sophismata sunt ad decipiendũ concinnata. Et quæ fuit ista iũcta cũ impietate stultitia aures dare veteratori Satanę nõ iã transformanti se in Angelum lucis, vt securius falleret pro bono habitus; sed cum agnito pro Angelo tenebrarũ longos sermones serere de grauissimis fidei mysterijs, ac tandem in massam hæreseos à piscatore truculento immittendum se tradere, & paralogismos eius totius antiquitatis rationibus, ac auctoritatibus anteponere? An non hoc est magistrum veritatis, & fidei arcem deserere, & nouũ. Magistrum dolosum, mendacem, iniquum adsciscere?

Nequaquam reponit Hyperaspistes, quia Lutherus non didicit à Satana, sed à se meditata cũ eo contulit, atque adeo non est eo tanquam Magistro vsus, sed collatore, cui accepta prius à Spiritu Sancto communicauit. Deinde totus iste Dialogismus, excitatio a somno, argumentatio spiritaliter facta sunt, non sensibili, aut corporali in schemate.

Sed quomodo non didicit à Satana, cum quo acriter disputasse fatetur, & tandem coactum vi argumentorũ in proponentis iuisse sententiam? hoc profecto discere est docenti consensum dare, docens vero Magister est, & di-

discens discipulus; visus est ergò magistro Satana Lutherus, & negare rem apertam eò quia nunquam hoc vocabulum Magistri tribuit Satanæ ineptire est, si cætera tribuat, quæ propria sunt Magistri munia. Et quid interest vocare Doctorem Lutheri Satanam, quia docuit illum, & non Magistrum, quia nunquam illum magistrum vocauit, si verè ab illo didicisse, & motum se argumentis indissolubilibus non diffitetur? illorum etenim argumentorum vim penetrauit, adiutore Diabolo, quæ per se antea minimè penetrabat. Præterquam quod excusatione caret prolixa disputatio cũ humani generis hoste, quæ per sacra iura vetita est, quemadmodum & voluntaria dubitatio de rebus fidei, & multò magis deliberata dissensio, quę totius disputationis istius cursum terminauit, quocumq; demũ modo sit peracta, ita vt inexcusabilis sit cũ Satana docente congressus, etiã si conferentiũ in morem horas integras triuissent, & nõ Magistri, ac discipuli vices obijssét.

Cœterum non mentaliter, sed corporali specie adstitisse Luthero Satanã contextus ipse, ac narrationis methodus apertè demonstrat, qua præsertim describitur vox horrida, grandis, robusta, horribiliter sonans, quæ sensibili voce, non mentali conueniunt, & intelligi de granditate solâ materiæ, nisi per magnã catachresim nequeunt, & neque per hanc, quod ibi profitetur plusquam salis *modium* frustũue simul cum illo consumpsisse: sibi sæpius condormire Diabolum, quàm suã Catharinam, quæ frequentis, ac diuturnę conuersationis signa sunt, & quidé oris veri, ad os loquentis, quale sibi formabat simulator spiritus incorporeus, vt audiri palam posset, & cum eo deambulare, in eodem cubitare lecto, quæ cuncta narrantur in libro de Missa angulari.

Et non pudet vos huic Satanæ dilecto noui Prophetę alterius Eliæ, aut Præcursoris Christi nomen, ac honorem deferre; & doctrinam eius vt Cœlo delapsam amplecti, tueri, venerari, quam gloriatur ipse à Diabolo traditam

Xx sibi,

sibi, declaratam, vi argumentorum pro vera ingestam.

Satan, inquis, solum approbauit, ac confirmauit quæ diuinus Spiritus prius reuelauerat. scilicet ea cura Diabolo est, vt dictata à Spiritu Sancto fideliter explanet, ac elucidet suis discipulis, aut Spiritui Sancto placere potest, vt rebellem Deo genium sensuum sporum interpretem adhibeat, & in Magisterij consortium adsciscat Satanam ad illum erudiendum, qui Ecclesię Instituta sanctissima, susdeque vertere meditetur. Non ergo conferebat solū cum Diabolo à se prius meditata, sed docilem se tanquā Magistro exhibebat à quo doceri, corrigique non ægre patiebatur, imò & gloriabatur ab illo de charta deleta, quæ minùs asperè scripserat, vt planè constet obsecundasse illum furoris spiritui insanienti, & contra Ecclesiam, contra Pontificem, contra Missæ sacrificiū debacchanti. Et hęc quidem certè rei confessione, cum sint, verosimilia reddunt, quæ incerto rumore in vulgus spargebantur, quod nimirum ex incubo conceptus fuerit, id matre eius publici balnei famulâ testante Matronæ Lypsiacę; quod arreptitius, vel ab adsistente extrinsecus Dæmone obsessus esset, vt è signis infaustis oculorum aduertêre viri sagaces, & ex maledicentia, ac obscœnitate scriptorū eius conjectare facilè possunt amatores honestatis, ac pacis subitarij lapsus memores, & clamoris. NON SVM, editi à ministrante sacro in quo de Dæmonio surdo, & muto euangelium legebatur. Profectò commerciū tàm frequens, ac familiare cum Diabolo, diræ, ac nefandę geniture argumentum est, & detestandæ delectabilitatis aduersus prolem spuriam fatale vinculum. Maximilianus I. imperator anno 1518. Augustæ sub prandium videre se dixit Pincernæ suo Dæmonē humeris adstantis Lutheri insidentem, & prædixit mala ab ipso in Imperium inuehenda. refert Corn. à Lap. in cap. 4. epist. 1. ad Timoth. ex probatis historicis. Parcite ignominiæ vestræ miseri sectarij, parcite Prophetę vestri inconsideran-

tię non aduertentis, an sana, salubrisque doctrina traderetur ab eo, qui Magistro Diabolo vsus est ad insana impiaque documenta dissęminanda, & disciplinam catholicam euertendam; augerique vehementer suspicio potest, quod vindictę, ac arrogantiæ æstu, armis à suo præceptore mutuatis Romanũ principatum impeteret, à quo castigatum anathematum fulminibus suam contumaciam ægerrimè ferebat. Quod si dedecori huic nefastæ cõuersationis cum damnato Paradisi exule reddatur alterum vitę propudiosæ, & doctrinæ pestilentis infamia, qua libros infecit, & septentrionis maximam partem corrupit, quãtâ obsecro commiseratione digna est eorum infelicitas, & cæcitas laudantium profanas vnius singularis viri nouitates, & imitantiũ facta à tota antiquitate, & à lege euangelica penitus abhorrentia, atq. vti scelera carnis fœditate, & conscientiæ libertate horrida? Certè Erasmus, qui tamem prodromus Lutheri fuit, in Epistola ad Goclenium non veretur eũ vocare sceleratissimum, quem sui sectatores sancti nomine, proh nefas, audent insignire. Alias vocat Oreste insaniorem, odio lymphatum, veratro purgandum, nullâ maledicentia satiabilem &c.

11. Obstrinxerat se votis religiosis, Castitatis, Paupertatis, ac Obedientię, ad sacerdotium promotus fuerat, & nihilominus tentatus à concupiscentia, & abstractus, non solùm illa frangere, exuere habitum, vxorem ducere sanctimonialem, & ipsam Deo deuotam licitum sibi aut putauit, aut finxit; sed eò deuenit amentiæ, vt doceret palam, impia esse religiosa istiusmodi vota, ac inualida, & omninò soluenda, vt laruam honestatis suæ turpitudini obtenderet, & inuenit fidem, ac assensum multorum sui similium, quibus in venerem procliuibus facilè fuit suadere quod optabant religionem commutare in coniugia, Mortificationi valedicere, voluptates sectari, genio ac ventri indulgere; Atq. vt liberior facultas esset peccandi adeò fręna laxauit impudicitiæ, vt rei vxoriæ (Verba sunt eius) operam dare tam

cuique

cuique est necessarium, quàm edere, bibere, dormire &c. Ideòque si nolit vxor, veniat ancilla &c. Sic ille de vita coniug. & de Matrim. Permittit Leuiro cum cognata concũbere viuente marito fratre carente prole. At per Decalogũ istiusmodi vetatur licentia, & nequitia Præcepti, non concupisces, obseruantiam respondit esse impossibilem: in quo & Deo irrogatur iniuria tanquam impossibilia tyrannicè iubenti, & pœnas nihilominus statuenti transgressoribus, & homini ad peccandum necessitas imponitur, cũ tamen aliundè peccata à summâ, ac æternâ bonitate prohibeantur. Et hunc ego excitatum à Deo existimem, qui Verbi Dei predicatione nunquam aliàs benè intellecti Germaniam illuminet, qui sacram scripturam peruertit ac abutitur ad obscœnas voluptates honestatis velamine palliandas?

Percurre annales veterum, lege historias sacras, ac profanas, & nullum inuenies eorum, qui sapientiâ, ac sanctitate claruerunt cui non fuerit in amoribus castimonia; qui ad eam Christi fideles non sit cohortatus; qui laudibus & Encomijs in Cœlum vsque illam extulerit, tanquã rem arduam quidem naturæ viribus, sed gratiæ munere comparabilem, & comparatam à multis, qui eidem cooperari à Domino IESV Christo didicêre, ac discunt in dies. Neque hoc nouum inuentum eius temporis est quo Ecclesiã declinasse à primœua institutione blaterant; Sed sæculis illis coæuum, quibus incorruptam fatentur, vt notum est legenti Tertullianum lib. de velandis virgin. & l. 7. ad vxorem: Ambros. de Institut. Virg. Tract. ad Virg. Deuot. de veland. ab episcopo consecrandisque Virg: Hieron. l. 1. aduersus Iouin. vbi apertè Virgines, quæ post consecrationem nupserint, non tam adulteræ sunt, quàm incestæ. Ad idem sunt Basilius, Nazianzenus, Chrys. & quotquot in Oriente, & Occidente floruere Patres. Age verò, quam manifestè suadet à Dæmone illo suo domestico fuisse delusum, & si non arreptitium, saltem abreptum irreuerentia in sacros

scri-

scripturæ libros, quorum plerosque è recepto ab Ecclesia catalogo expungit, alios additione, detractione, erronea interpretatione corrumpit; Concilia etiam prima tamquã erratica furfuribus, ac titionibus comparat: sanctos Patres & Ecclesiæ Doctores ne pili quidem facere iactat, imò & hæreticos nominat, Imperatores, Reges, Principes ait esse, vt plurimum moriones, vel deterrimos nebulones, stolidos, fatuos, insanos, Turcam decies bis esse meliorem, & prudentiorem, sed potissimum in Romanum Pontificem virus euomit, quem cum suis Ministris Cardinalibus, Episcopis iniurijs, ac maledictis onustos è viuentium numero vult abolitos, (Pestis eram viuens, moriens tua mors ero Papa) dixit in Epitaphio à se conscripto.

Sed quid si nec à blasphemijs in beatos Cœli ciues, imò nec in Virginem Deiparam virulentum temperat calamũ? siquidem non solùm omnem intercedendi apud Deum gratiã ab ipsa abdicat, sed parem in meritis cuilibet Christianorum facit, imò & maculas in immaculatâ, & sole puriore notat, eamque in fide nutasse non veretur impudens asserere. Colligere libuit viris studiosis è profana librorũ eius sylua veteris præsertim impressionis non periodos modo, sed & tractationes blasphemijs scatentes, easque verbatim, vt in textu iacent retulere fideliter, ne quis eorum, quibus interdicta est pestifera lectio, existimaret imponi loquacissimo ganeoni, quod chartas inuentis tam absonis à pietate, & à ratione repleuerit, quæ venire in mentem homini non nisi Satanâ dictatore excipienti, aut furenti nunquam existimassent, libet paucula libare, è quibus coniectura de reliquis fiat, vt probet in vniuersum Concilia nec esse necessaria, nec obligare posse ad obediendum, nec ab erroribus esse immunia. Incipit à Hierosolimitano ab Apostolis coacto, in quo decreuere abstinendum esse à suffocato, & sanguine. Cui legi parere non teneri Christianos docet, alioqui abstinendum esset nobis capreis, le-

 pori-

poribus, turdis farciminibus, cæterisque eduliis, quæ non solùm pipere, sed & sanguine tinguntur; non aduertens eam legem latam ab Apostolis ad tempus, & cessaturam, cessante periculo offensionis inter Gentiles & Iudæos recens conuersos, quibus horrori erant illa esculenta.

De Niceno Primo præcipiente continentiam sacris ordinibus initiatis. Hic prorsus, inquit, non intelligo Sanctum Spiritum in hoc Concilio, si illi pro idoneis non sunt reputati in Ministerio Ecclesiastico, qui seipsos castrant ad vitanda libidinum incendia; & rursus illi etiam non sint idonei, qui ad euincendos stimulos, habent, aut ducunt vxorem &c. Et rursus. An verò nihil est negotij Spiritui Sancto in Concilijs, quàm vt impossibilibus, periculosis, nō necessarijs legibus suos ministros obstringat? &c. Ideo concludit, Hi omnes articuli, fœnum, stramen, lignum, stipulæ fuerunt. Et tamen hoc Concilium in sūma semper veneratione fuit apud Orientales, et Occidentales Ecclesias, Cui Magnus Constantinus Imperator honoré, vt cœtui diuinitùs coacto deferre gloriæ duxit; quod S. Syluester cogendum curauit, direxit, approbauit; cui Sāctus Gregorius Papa, sicut et tribus alijs consequentibus, non secus, ac quatuor Euangelijs ceruices inclinauit. Omnia hæc nihili facit Lutherus, perinde omnem illis auctoritatem abrogat cùm ait; Via nobis facta est eneruandi auctoritatem, omnium conciliorum, et liberè contradicendi eorum gestis, et iudicandi eorum decreta, et confidenter confitetur, quicquid verum videtur, siue probatum, siue improbatum fuerit à quocumque Concilio. Habemus absque omni controuersia ius de doctrinis cognoscendi, et iudicandi, seu probandi esse penes nos non penes Cōcilia, Pontifices, et Pastores &c. Et ne quid insaniæ comparationi desit. Maius, ait, lumen accedit doctrinæ Christianæ ex catechismo puerili, quàm ex omnibus Concilijs &c. Ita puer optimè catechismum callens doctior erit trecen-

tis

tis octodecim Patribus Nicæni, & sexcentis Chalcedonensis, vel vtrisque coniunctim. O' insaniam insanissimam.

De Patribus in vniuersum, Nullius auctoritate se cogi velle, illorum auctoritatem sus, deque faciendam. Nihil se curare si mille Augustini, mille Cypriani contra se starent; Omnia Concilia errasse, & se vnum verum Euangelij sensum penetrasse, ac prædicasse. L. de seru. arb. L. ad Reg. Angliæ.

In particulari de S.Dionysio Pauli Apostoli discipulo nihil habere solidæ eruditionis somnijs simillima esse illius scripta.

De S.Basilio. Totus est in Monachis, ne pilo quidem illum redimerem. De cap. Babyl.

De S. Hieron. Inter Ecclesiæ Doctores numerari non debet, nam fuit hæreticus &c. Homo nullius iudicij, neq. diligentiæ. Quid carnalius, imò quid magis impium, sacrilegum, & blasphemum dici potest, quàm id quod scribit, Virginitas Cœlum, coniugium terram implet? & concludit quin te Hieronyme conculcamus cum tua Bethleem cuculla, & deserto. Quid tibi videtur lector; qui peregrinus in Hieronymo non es? An non hoc idem est ac si quis insaniendo dicat, sol astrum est nullius lucis, neq. virtutis in inferiorem mundum. Quid sole tenebrosius, quid magis noxium terris. Nimirùm apparet quid in homine vsque ad miraculum erudito, sancto, accurato displiceret Luthero, pudicitia, virginitas, ieiunia, solitudo, habitus monachi, Oratio, & cætera, quæ odisse à Magistro suo didicit, & in ore Christiani blasphemiæ sunt, & conuicia absurdissima scurrarum maledicta, luporum vociferantium vlulatus. In colloq. concion. c. de Patrib.

Gregorium deceptum dicit à Diabolo, Chrysostomum loquaculum vocat, Augustinum, Ambrosium, & reliquos Patres flocci facit, suã doctrinam super illos, imò & super Angelos extol lit, hactenus in tenebris fuisse mundum verâ euangelij intelligentiâ caruisse, se modo missum, vt lucem

afferret, conſcientias ſerenaret ſupra mille Auguſtinos; ſupra mille Ambroſios &c.

Tanta profectò proteruia; & conatus impudens, Diaboli per ſuum filium, diſcipulum, amanuenſem buccinatorem Lutherum, argumentum veritatis eſt Romani Principatus à Deo cœteris præpoſiti, quod mendacij fabricatores in illius impugnatione tantopere deſudent, & hinc falſitate, inde temeritate euertere totis viribus contendant. Quæ enim maior temeritas excogitetur, quàm ſi vnius priuati viri, etiamſi non nequam nouitates, multorum millium in Concilijs, & extra Concilia floruere doctiſſimi, & ſanctiſſimi homines, auctoritati anteponantur? ſi dicatur tota Eccleſia, quæ ſponſa eſt Chriſti; pluſquam per mille ſæcula derelicta à Deo, qui nec Synagogam quidem dereliquit donec venit, qui mittendus erat promiſſus in lege Meſſias?

At promiſſus etiam erat vnus quiſpiam, qui errores Conciliorum, Patrum, Eccleſiæ ſeductæ emendaret ad Verbi Dei normam à qua deflexerat, & hunc fuiſſe Martinum Lutherum declarauit euentus propagationis fælicisſimę ſuę doctrinæ, & populorum ſequela.

Nugæ nugarum. Ecquod ſignum Miſſionis huius? nō ordinariæ, quia monachus priuatus à nullo ſuperiore miſſus eſt. Non extraordinariæ à Deo ſolo, quia ipſe fatetur ſe diſcipulum, & familiarem Satanæ. Vota ſoluit religioſa, & eidem adſtrictam ſanctimonialem Catharinam de Bore ſibi copulat ſacrilego matrimonio, atq; vt honeſtatis pallio ſacrilegium contegat ſpuria diſſertatione illicita eſſe impia, ſoluenda docere conatur; totam diſciplinam Eccleſiaſticam ſus, deque vertit, ieiunia, ritus ſacros; vſum ſacramentorum abolet; bona opera inutilia ad vitam æternam; imò omnia eſſe peccata clamitat; fidem ſolam ſufficere ad iuſtificationem, & ſalutem è vitiatis à ſe ſcripturæ teſtimonijs perſuadere conatur ſuis, atque ita fræna laxat cu-

cupiditati, ac intemperantiæ, vt necessitate ad illam genus humanum adigat; Principibus, ac Superioribus prophanis, & Ecclesiasticis ferendi leges facultatem adimit; subditos ab earum liberat obseruatione, & cum diuinis tantū præceptis adstrictos prædicet, ab ijs etiam stultissimè liberos facere non aduertit; sacros canones quibus benè viuendi, regendique traduntur regulæ phananticus hic depilator flammis cremandos tradit.

Et miraculis quidem Deus probare semper alias consueuit suorū Prophetarum Missiones ad illustria,& inaudita facinora destinatas,ne temerè ad credendū populi inducerentur,vt in Moyse,& Elia compertum est, & in lege Euangelica fundatoribus religionum concessum non ignoramus; imò ipse Dei filius prædicationem suam,& Apostolorum suorum innumeris confirmauit miraculis; huius autem Pseudo prophetæ, quodnam miraculum proferatur? nisi fortè quod immania pocula sæpiùs expeditè exhausit, quorum ne dimidiam quidem partem Isl ebius combibo, cæteroqui in ijs concertationibus pugil non segnis, semel exhaurire poterat,vt in colloquijs sympósiacis refertur.

Maius fortasse reputandū quod subsannat Erasmus in Epistola ad Montinū hisce verbis. Lutherus quod felix, faustumq.sit,deposito Philosophi pallio duxit vxorem &c. Atq. vt scias auspicatas fuisse nuptias pauculis diebus post decantatū hymenœum, noua nupta peperit &c. nimirū bona hæc monialis vna ex nouem quas Leonardus Choppe è monasterio Ninicensi abstractas Vvitembergam deduxerat, quàm castè viueret inter studiosos Academiæ vrbis illius declarauit partus ante matrimonium conceptus,& post illud statim in lucem editus,duplici sacrilegij,& mæchiæ notâ inustus. Illa verò magna prodigia Auctorem fuisse Sectę quæ in centum fermè classes pullulauit, inter se dissidentes, & à suo Magistro in fidei essentialibus: initium & occasionem fuisse bellorum Germaniæ prouincias deuastantium, eoq. commodum creasse Turcarum Imperatori

vt Hungariam vexaret, & in Austriam vsque penetraret. Hæc sunt vestri Lutheri miracula, & facta portentosa ad quæ priuati hominis potentia non pertingit. Ita est, nisi Dei permissu Inferorum princeps mille nocendi modis addat vires, & per Christi perduelles præstet, quod ipsi per se præstare non valent.

Respondent primò, miraculis non opus esse vbi fides propagata est, & Euangelium prædicatum.

Ast teste te per mille, & amplius annos non fuit fides, sed Idololatria orbem occupatum tenuit, neque Euangelium intellectum priusquam à Luthero verus, germanusque sensus depromeretur, Igitur ad inducendam nouam religionem, & Rempublicam Christianam reducendam ad eum statum, in quo à Christo posita fuerat, oportebat miraculis confirmari tam grandem immutationem Ecclesiæ vniuersę vsui, conciliorum decretis, Patrum doctrinæ repugnantem.

Deinde maius miraculum, inquis, non requirendum, quàm tam multorum populorum consensum, qui pronis animis in sententias iuere Lutheri, & Principum placita, qui illis stabiliendis, disseminandisque opem attulere.

Non maioris ponderis hæc responsio est, quam quod Lucifer Angelorum Myriadas in suam sententiam, & ruinam traxerit, aut quod Mehemet medium propè orbem suâ superstitione imbuerit, neque quod Arius Orientis, ac Occidentis maximam partem suæ veneno hæresis infecerit, & quidem adeo potenter, vt Imperatores, Reges, & quod deterius est, Episcopos innumeros dementauerit. Et iste quidem de altissimo Mysterio sapere gestiens plusquã oportet sapere nobili deliramento iuxtà, ac impio delirauit, & vinculis velut aureis, & in speciem speciosis in suam hæresim traxit ingenia sublimium rerum contemplationi intenta, at quintus iste Euangelista, quàm crassis, quàmq. sordidis funibus sagenam suam contexuit, & in turbidum concupiscentiæ æstubus fretum immissum ad littus plenũ

pi-

piſcibus ope Satanæ congregatis attraxit. Nimirùm factâ libertate indulgendi ſenſibus ad ſatietatem procliuem, in voluptates humanitatē facilè fuit hac eſca allicere, ac etiā Eccleſiaſticis ignauiâ id temporibus torpentibus perſuadere coniugia, ordines ſacros, ac vota peſſundare, Principes verò theſaurorum auidos ampliſſimorum patrimoniorum ſpe ad Eccleſiarum bona inuadenda concitare, integrarum Vrbium, ac Prouinciarum populares libertatis conſcientiæ dulcedine, & primatum exemplo à ſtricta Euangelicæ diſciplinæ inſtitutione, ad vitæ laxitatem ieiuniorum neſciā, ciborum abſtinentiæ inimicā, à corporis caſtigatione abhorrentem abſtrahere: Et ecce vineam Domini à ſingulari ferro deuaſtatam, nec niſi diuini miraculi adiutorio reſtaurandam? Etenim ad priora parentum, qui defecere in principio mala prauarum opinionum acceſsit nepotum educatio odio aduerſus Catholicos imbuta ſecum probationem trahit doctrinæ à maioribus traditæ, & obſtinatam ad illam retinendam, tuendamque voluntatem, quæ ſolâ Dei gratiâ mentem illuminante, & cor tangente poteſt immutari.

Parui, inquies, mea intereſt albus, vel ater Lutherus fuerit, Verbo Dei, quod ipſe prædicauit, vt firmæ columnæ ianitor, non hominum dictis, quæ arundini vento agitatæ comparo.

Imò verò in propoſita quæſtione plurimi intereſſe viri probitatem, vel improbitatem nemo Sapiens non intelligit, qui ad ſummi Numinis Sanctitatem, & prouidentiam mentem erigat, & quid eū deceat, aut dedeceat ritè perpendat; Cum enim reformatio Eccleſiæ, hoc eſt eius à prima inſtitutione in alienam penitus diuerſam, negotiū ſit inter omnia, quæ contingere in orbe terrarum poſſint, maximū, quis dubitet indecens eſſe ad eam aſſumi hominem inquinatum vitijs, & qui diuturnâ familiaritate vtatur Diaboli, diu noctuque cum illo ſua ſenſa conferat, diſputet, doceri gaudeat? qui ne pilum quidem mortificationis in ſuo

corpore

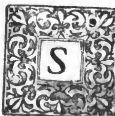
corpore ferat, sed potius vt sus in volutabro concupiscentiæ demersus carnis voluptatibus se mancipet? qui refractis pudoris, & timoris Domini vinculis Sanctimonialem Monachus, sacerdos, in consortium suæ libidinis abducat? qui conciliorum Sanctissimas Sanctiones flocci pendat? qui Patrum auctoritates irrideat? qui Ecclesiasticam hierarchiam, ritus sacros, Sacramenta à Christo instituta ab Ecclesia semper in vsu retenta velit abolita? qui scripturę sensa ad sua deprauata dogmata detorqueat? qui se mille Augustinis, Ambrosijs, Hieronymis, imò & Angelis anteponat? qui se meritis Sanctissimæ Dei Genitrici ęquiparet, nec vlla abiectissima ancilla superiorem in ijs agnoscat, qui arctã ad vitã viã à Christo prædicatam libertate carnis suo exemplo, & insana doctrina dilatare tentauerit? hunc pro propheta, hunc pro Elia à Deo misso, qui micam salis habet in cerebro existimare poterit, & non potius Antichristi prodromum, vel damnatum Spiritum vinculis inferorum Dei permissione solutum ad vindictam malefactorum, qui obseruantiæ mandatorum Dei obliti profundo negligentię letargo pressi commodum fecere inimico humani generis seminandi zizania in agro domini, quæ paulatim crescentia pro vero frumento sunt habita, haud absq. magna sapientum admiratione, quibus visa est non minus stulta veneratio, qua Lutherum tanquam prophetam, & reformatorem colunt Nouatores, quàm Aegyptiorum illorum, quibus hortensia olera tanquam numina in honore habebantur? Et quia vt Augustinus loquitur, maluit diuina bonitas ex malis bona colligere, quàm nulla omnino mala permittere, hos etiã fructus ex funestissimis hęresũ sæculi pręsentis cladibus in Ecclesiam decerpsit quòd fideles in fide confirmantur, cum ex multiplici absurdorum copia, quibus redundãt, tum verò ex hoc potissimum quod experimento constat illas ex superbia originem trahere, & ex inobedientia erga Romanum Pontificem, à cuius directione se subtrahunt, quod eâ saluâ, & incolumi ruere necesse

cesse sit schismata, quæ Christi tunicam descindunt,& vnitatem ac pacem inter fideles conseruari,cuius vnitatis vinculum iniquissimè ferens discordiarum amator Satan per suos asseclas Nouatores dissolui enixissimè satagit,ideoque Ecclesiæ Principatum in Petro, & Successoribus fundatum, vt euertat in primis adeo curis habet. Quod profecto non leue argumentũ est institutionis à Christo inchoatæ, & per varias hostium oppugnationes conseruatæ ad vsque Iudicij diem conseruandæ iuxta veritatis infallibilis promissionem. *Et Portæ inferi non præualebunt aduersus eam*. Quas inter Portas numeranda Lutheri rabies, à Tartareo inflammata magistro,si propter odium in Ecclesiam, & caput eius Christi Vicarium in sectarios diffusum, Caluinianos potissimum Zuinglianos, Anabaptistas, Puritanos, Protestantes,quorum plerique licet Lutheri nómen vel non magni faciant, vel erubescant; omnes tamen corui huius ex ouis exclusi, ad Petram,supra quam ædificata Ecclesia est concutiendam malleis falsitatis, & iniquitatis connituntur.

Ex manifesta Antithesi, Primatus Romani veritas infertur manifestè.

CAPVT VI.

1 *Excitauit S. Ignatium Loyolam pro Primatu Petri pugnantem aduersus Lutherum illum impugnantem.*
2 *Antitheses vitæ vtriusq. argumentum sunt validum pro Primatu.*
3 *Ignatij conuersio à sæculi vanitate ad seruitutem Dei, Lutheri à religioso statu ad sæcularem libertatem, & sacrilegam impuritatem.*
4 *Illius sermo & scripta plane diuina, istius obscænitate colloquia & libri scatent.*
5 *Ille in antiqua fide Ecclesiæ conseruanda, ac propaganda totus est, hic in ea destruenda seipsum consumit.*
6 *Illum viuentem, ac mortuum Deus miraculis decorat; huic Satan opitulatur ad insolita, & pessima facinora molienda.*

SI cęcus iudicare de coloribus posset, obijcerem oculis eius binas imagines, candidam alteram inter aurea ornamenta fulgidam; tetram alteram fuligine, & carbone obfuscatam, vt contraria iuxta posita magis elucerent. Sed negotium nobis cum iis est, qui se illuminatos iactant, & re vera peius cæcutientibus habent, quia felle amaritudinis aduersus Romanum Pontificem affusa contorquent lumina, & dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum, vt conqueritur Isa. c. 5. & quoniam væ in ipsos à Propheta intortum, in nos retorquent ad Iudicem prouoco, neutrius partis virum, at ingenuum, iudicio ac prudentiâ pollentem, qui

au-

auditis litigantium rationibus à quibus stet veritas, discernat, & pro illa sententiam ferat.

Vidit præteritũ sæculum bellatores binos, ac duces strenuos instructis agminibus inter se dimicantes; alterum de castris Israel in funda, & perâ solidæ virtutis more Dauidico, alterum in hasta, & clypeo, & gladio Verbi Dei detorto, ac æruginoso contra Dauidem districto castris Israel exprobrantẽ, vti recentẽ Goliath. Hunc Martinum Lutherum puta, qui cane peius et angue Pontificatum odit, ac rodit, & omni conatu atque conuicijs ad rabiem vsque contendit, vt demoliretur, ac penitus euerteret. Alter fuit S. Ignatius de Loyola, qui pro Pontificatu stetit, & quod nullus fundatorum religiosorum Ordinum hactenus tentauit, peculiari se, ac suos Sodales Apostolicæ Sedi obstrinxit voto ad Missiones pro eius libito in omnes mundi partes obeundas, & sanâ doctrinâ imbuendas.

Tu Lutheri assecla, & osor Pontificis asteris excitatum à Deo magistrum tuum, vt Pontificatum destruat: Ego Ecclesiæ filius, & Lutheri miserator, affirmo gloriam hanc in Ignatium cadere, vt electus à Deo sit qui Pontificatum defendat, & hostibus eius pro virili obsistat, ac impetus infringat, vel retundat. Ex historiarum, & scripturarum sacrarum armamentario arma depromo defensionis meæ, & vicisse putabo me si probauero S. Ignatio fauisse Deum, & manum illius cum ipso fuisse; inde enim conficietur permissorem facinorum Lutheranensium fuisse, non auctorem Deum, ac proinde in Beelzebub ope nixa molimina eius, qui Papatum impetijt; contrà inualuisse in digito, & manu Dei inchoata, ac perfecta Ignatij opera, quę Papatum firmant, atque tuentur.

S. Ignatij conuersionem à seculari ad spiritalem vitam à Deo fuisse cogitationes de hac suscipienda ex pia lectione suborta, ardentia de imitatione sanctorum vota, S. Petri Apostolorum Principis in ipso sui festi peruigilio apparitio, Beatissimę Virginis filium amplexantis aspectabilem se

omis præ-

præbentis consolatio, rigida horridaque pœnitentia, ieiunio, lacrymis, vigiliâ, maceratione corporis, prolixâ precatione peracta, indicia certa sunt virtutis, ac potentiæ humana superioris, quæ neque abstrahere ab aulâ imperatoria, neque delitijs assuetum virum, & gloriæ auidũ temporalis, ad mundi fugam, ac solitudinem; neque ad sui contemptum, & iugem crucis mortificationem attrahere potuisset, si Scripturæ, si Sanctis Patribus, si Concilijs peculiarem ad tam insignem mutationem auxilij diuini gratiam requirentibus, fidem habemus: arduus est hic ascensus à cœno in Cœlum, à limo profundi in excelsum supra, à vita aulica, & libera ad religiosam, & strictam, à via spatiosa ducente ad perditionem ad arctam, cuius terminus salus est. Et quis istam ingrediatur, aut per eam ambulet, nisi qui Spiritum Domini doctorem, & ductorem nactus in regendum se illi tradit, ac ipsum sequitur? Ast hanc iniuit, & emensus fœliciter est Ignatius nequicquam ringente, & obluctante Dæmone, qui sua damna à nouo hoste præsentiens, obices ponebat inelluctabiles, fauore tantum cœlesti superabiles.

At verò descensus ab alto perfectionis statu ad ima sæcularis conuersationis, à regulari disciplina ad licentiam mũdanorum; à legum obseruantia ad libertatem plusquam decembrem; à continentiæ moderamine ad immoderatum luxum; nonne hic à vitiatæ naturæ corruptione malum habet initium, peiorem progressum ab actionum frequentia, finem deterrimum à praui habitus contractione? Huic si se adiungat Satan, & impellat ad omnem, quàm meditatur in suo cubili, iniquitatem, quàm deplorandas secum calamitates aduehit, quàm infœlices trahit exitus, quàm horrendas sæpe animorum, corporumque strages edit? Atqui talis fuit Lutheri conuersio, subuersio à religione ad sæculum, à Monacho ad Apostatam, à Catholico doctore ad hæresiarcham, à castris castitatis ad incestuosas nuptias
Hierẽ. 5. cum Moniali; Confregit iugum Domini, rupit vincula timo-

timoris sancti, delapsus est in profundum malitiæ. Et dictis illuminatus est, & mutauit in melius antiqua consilia recta, ac salubria cum suscepit noua, ac peruiciosâ abiectâ cucullâ, cum toga. O dedecus, quò induxit doctorem miseria? hęccine est mutatio dexteræ excelsi, an seductio veteratoris inferni, incæpisse spiritu, & carne consummasse vouisse. & non reddidisse votum: quod est habere
„ damnationem, quia vouerunt, & non reddiderunt ait S. Au- S. Aug.
„ gust. in ps. 75.

Amabo te Iudex Euangelij non ignare, & conuersionis Ignatij, & Lutheri auditor ęquè, vtra tibi videtur mutatio doctrinæ Saluatoris congruentior? illa ne quæ monito salutari exprimit. Qui vult venire post me, abneget seme-
„ tipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: Arcta est Matth. 16.
„ via, quæ ducit ad vitam contendite intrare per angustam
„ portam. Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam
„ æternam custodit eam &c. an illa quæ abiecta cruce, &
„ monasterio deserto nō ad abnegationem, sed ad voluptates, & blandimenta carnis inuitat? Illa ne quæ cœlibatū laudat, & voluntarios spadones coniugatis antehabet, an quæ vxores, ętiam respuentibus obtrudit, vota castitatis infringit, & ijs obstrictos stultitiæ, ac impietatis damnat, & gehennæ, ni se exoluat, addicit? Non dubito quin luporum voces vlulantium, & canum Euangelio oblatrantium clamores hosce exhorreas, Illa verò saluberrima Agni cœlestis inuitamenta ad pudicitiæ amorem, & obseruationem, ad angelicæ vitæ imitationem, medullam ipsam Euangelij esse pronuncies. His auscultauit Ignatius, & consilijs Saluatoris aurem aperiens, relictis omnibus, illi adhæsit, carnemq. suam cum vitijs, & concupiscentijs crucifixit; totū mundū, & pompas eius abdicauit, & capiens parabolam Christi Domini, *sunt Eunuchi; qui seipsos castrauerunt, propter regnum cælorum*, votum vouit castimoniæ puritatis augeri, quod acceptabile illi fuisse è manifesto signo cognouit debilitati, ac penè extincti fomitis nunquam ab illa emis- Mat. 19

sionis hora ne leui quidem titillatione aduersus rationem assurgentis. Ex opposito Lutherus obtendens suæ libidini vetustum Epiphonema, Crescite & multiplicamini pauculis humano generi tum exorienti decantatum, choro hymnisono torum genialem prętulit, è cœlibe vxoratus factus est; è monacho adulter; è claustri habitatore aularum frequentator; e sobrio ebrius, è casto mœchus, si tamen aliquando sobrius, & castus fuit, qui libere, licenterq. luxuriæ fræna laxare verecundatus non est, & pro argumento placiti Deo coniugij à se initi nugas nugatoribus vendidit, & ridendum deplorandæ augurium perduellioni obtexit, prolificam cohabitationem, ceu Deus illam probaret si filios ipse procrearet impurus verres.

Vter horum duorum videtur tibi dicendus Euangelicus? qui ad Euangelij normam vitam suam composuit, an qui spretis Euangelij consilijs, ac pœnitentiæ fontibus, cisternas dissipatas non valentes aquas continere sibi fodijt, gastrimargiæ operatus est; Incontinentiæ litauit, spurijs germinibus domum oppleuit? Hunc ego credam à Deo missum ad destruendum Papatum, quem sacra Concilia, quem Sācti Patres, quem venerabilis antiquitas, vt à Christo fundatum agnouit, & coluit? Absit à cordato, & pio Arbitro tam immanis absurditas. Contra verò fateri cogor delectum à Deo Ignatium in Ecclesiæ subsidium, qui noua castra ad Pontificatus defensionem instrueret, & agmina cogeret, opponeretque insanis conatibus hæreticorum recentium, vt hac prouidentia constaret doctrinæ veritas Pontificem Romanum caput Ecclesiæ prædicantis, & contrariæ falsitas illi aduersantis.

Neque verò minor est in progressione, vitæque decursu, quàm fuerit in conuersione disparitas inter duos bellatores. Ille vt se excucullauit, & fauore fultus Principis Saxonici palam bacchari occœpit, quid cogitarit, quid priuatim egerit non erubuit factis, scriptisque publicæ facere no-

notitiæ: sanctimonialem eductã è claustro de Christi sponsa in scortum vertit, vt fæcundam prolis illegitimæ parentem ad insaniam adamauit, suas delicias eius contuberniũ reputauit: secundum istas in conuiuijs adipalibus tempus terens haurire calices, & bibacissimos etiam conuiuas superare, vagari per Diœceses, altaria demoliri, sacramenta abrogare, leges sacras abolere, disciplinam ecclesiasticam peruertere, viam sceleribus prætextu christianæ libertatis aperire. Qualibus condiret sermonibus mensas vulgatus latinè, ac germanicè conuiuiorum symposiacorum liber haud obscurè declarat: scatet ille turpium verborum colluuie, leuissimarum fabellarum narratione sordescit, obscœnorum vocabulorum scurrilitate sordet, & quæ vetat Apostolus ab ore Christiano prodire vitiorum nomina, vel excepta à discipulis eius dum proferrentur, vt placet nonnullis impudentiam Magistris excusantibus; vel quod verisimilius est, ab eodem potante scurriliter, & benè poto licentèr scriptis consignata. Certe epithalamij in caput 7. Epistolæ 1. ad Corinth. scriptor ipse est, et quid eo sordidius? Quid obscœnius? quid mendacius, in eos, qui vitam ducunt in Monasteriis, tanquam in immolantes, & cremantes corpora sua idolo Moloch rudere gestientes? Eph. 5.

At inquies eutrapelia isthæc hilaritas reputanda, quam inter virtutes numerat Sanctus Thom. cum Aristot. 4. eth. 8. 2.2.q. 168. 2.

Scilicet paginæ oblitæ stercoribus, meretricibus, porcis, diabolis, facetiis extremam leuitatem redolentibus decerptæ, Eutrapeliam redolent, & non potius Bomologiam vilissimis etiam scurris indecoram. Sed & in epistolis ad diuersos, præsertim ad Inquisitores ipsi infensos descriptis; quàm insolentem, quàm petulantem, quàm impudentem conuiciatorem agit cũ minarum acerbitate illos deterret, cũ lædoriis, & dicteriis lacessit, cum iniuriis, & contumeliis proscindit, cũ ex olẽte sui vocabularii theca verba depromit adeo propudiosa, vt ea, vel mente reuoluere horror, & referre pu-

pudor ingenuus calamo non permittat. Et hunc vos Prophetá dicitis, cuius Mephitim halat lingua, cuius manus aconita fundit, cuius vita in volutabro obscœnæ voluptatis inquinata incautos coinquinat, ac dementat?

Oppone immundæ sui columbam candidam Ignatij, eius conuersatio in cœlis est, etiam dum inter homines conuersatur: nox illum vigilantem in orationibus, & negotia propriæ, ac proximorum salutis cum Deo agentem reperit. Dies ipsi pariter abibant omnes meritorum fructibus plenæ, quos partim Actiuæ partim contemplatiuæ dispertitæ horæ terminabant. Victus adeo tenuis, ac moderatus, vt perpetua videretur ieiunatio ad continendum intra viscera spiritum, non ad oblectamentum corpori indulgendum, quod ne sentiret vllum, cibos cineribus clam sociis inspergebat. Sermo rarus, & ita circumspectus, vt ne vocula quidem prodiret ex ore, quam prudentiæ lima non tersisset. Epistolæ quæ plures asseruantur hactenus eius exaratæ manu Apostolicis consimiles Sanctitatem spirant, & exercitiorum spiritualium libellus aurifodina cœlestis est, ex qua perpetim thesauros hauriunt, qui fodiendo ex illis auro manum, ac mentem admouent. Quis tibi videtur ex ijs in schola eruditus Euangeliorum? quis spiritum habuisse diuinum, quis vocatus à Deo? carnalisne, ac impudicus in opere, ac sermone, & ita maritali toro addictus, vt nolente vxore subroget ancillam, & eius necessitatem comedendi, ac bibendi necessitati exæquet? An qui pudicus, & adeo castus, vt angelicam imitetur puritatem; ita pius, vt Sanctitatem emuletur Apostolorum. Arbitror quod vile lutum, ac sordes non præferes auro pretioso, nec margaritis splendentibus granula nigricantia Lolij, nec proindè Lutherana zizania dormientibus hominibus superseminata in agro domini, Ignatiano frumento vigilantibus, ac fauentibus Angelis eidem immisso. Primatum Romani Pontificis Christum Dominum habere institutorem aurea doctrina Ignatii est,
gem-

gemmea traditio est, & sinceræ fidei veritas. Igitur quæ huic aduersatur lutherana lutea est, cænosa est, venenata est. Si illa inspiratorem habet diuinum flamen à Patre procedens, hæc non alium habet auctorem, quàm susurratorem, instigatorem, deceptorem diuini flaminis hostē. Satanam à Patre ad Tartara deturbatum, & adeo Luthero familiarem, vt plusquam salis modium cum illo insumpsisse ipse de se testari non vereatur.

Prolixi esset operis per cæteras Ignatii fidei propagatoris virtutes stylum protendere, & facta cum infamis fidei desertoris vitiis comparatione, ambulasse illum, vt lucis filium, hunc vt tenebrarum abortiuum, à recta salutis exorbitasse semita demonstrare; Illum pressa à Christo ab Apostolis, à reliquis Sanctis, calcasse vestigia; Hunc totâ antiquitate, & hominum Apostolicorum sanctitate contemptâ priscas innouasse, & nouas cudisse hæreses; & confusionem, turbationemque in Dei populum inuexisse.

Breue sed efficax argumentum est, quo fauor diuinæ electionis Ignatij ad statum Apostolico supparem euexit miraculorum operatio, qua Deo præcipuo illorum auctori libuit viri virtutes, ac sanctitatem comprobare. Cælauit illa pro viribus dum viueret humilitatis studio, vt pauca iccircò in apertam lucem prodierint, quæ post obitum comperta, & illis addita, quæ aucta deinceps sunt, ac ita augentur in dies, vt volumine opus fuerit ad ea adnotanda, quæ sacris Romanæ curiæ tribunalibus ad negotia isthæc ardua destinatis oblata, & diligenti examinatione discussa, digna sunt habita, quæ ad summum Pontificem deferrentur eâ gratiâ, vt catalogo Sanctorum vir planè mirabilis, ac de Ecclesia Catholica in paucis benemeritus adscriberetur. Accessere Imperatorum, Regum, Principum, Vrbium, populorum apud quos mira illa patrabantur, intercessiones; accessere & congeminatæ ad Deum

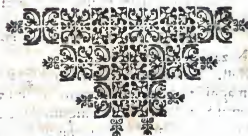
preces, quibus motus Gregorius X V. suarum duxit esse partium Ignatium olim iam à Paulo V. Beati titulo decoratum, Sanctum declarare.

Hic ringitur, & ridet hæreticus inter fabellas miraculorum narrationes computans, & virtutum planè heroicarũ actiones simulationis, & hypocrisis damnans. Ast reclamant narrationes gestorũ, quæ centenis, quæ millenis probantur testibus, qui vel præsentes fuere, vel à præsentibus accepere fide dignissimis: Certè Iudices ad quos id generis causæ deferuntur, tam docti, & cauti eliguntur, vt quid sit miraculum non ignorent, & de eius indaganda veritate tam solliciti, ac in examinatione seueri, vt scrupulis agi, & nimio rigore agere videantur, iccircò procul abest periculum leuitatis, aut incuriæ in veritate indaganda, & adest summa claritas, & certitudo in sententia de illa proferenda, de qua summa veritate in miraculorum discussione, & scientiâ ad eorum veritatem requisita si non distortè aduersarij Ecclesiæ, Ignatijque iudicarent, fortè & abstinerent à calumniis, & se potius his armis quibus oppugnantur à Catholicis destitutos ingemiscerent.

Ast miracula Lutheri quis numeret? nisi talia sine saltus immanis à monachatu ad Hæresiarchatum; à cælibatu ad coniugium cum moniali, à sterilitate ad fertilitatem gnatorum, à claustro ad sęculum, & ad destructionem claustrorum? At hæc, infers, miraculis æquanda, diruisse claustra tam multa, tam munita habitatoribus? traxisse post se Reges, Principes, Dynastas, populos, Papatum à maiori parte Septentrionis aboleuisse. Quis eat inficias hos euentus prodigiosos esse? nũquid propterea diuina ad illos virtute opus fuit, aut non Diabolicę adscribendo, cuius vim non superarit, & astum furore missum commonstrát? nisi virtutem appelles permissionem Dei propter sua profunda, sed iustissima iudicia, tam ingentes ruinas non im-

pe-

pediencis, & earum promotores tolerantis: Cœteroqui plura damna inuexit Arius, qui totum Orbem terrarum infecit hęresi, neque tamen Deum, sed diabolum adiutorem, vel peripsestem habuit; Infirmum igitur argumentum est à multitudinis numerosa subuersione miracula metiri; firmum verò à Sanctitate, à diuino fauore, à conditione euentus naturæ vires etiam Angelicas excedentis, diiudicare. Hæc vbi adsunt, manus adest Dei, quam prestò fuisse Ignatio ęquus æstimator, qualẽ initio optauimus, peruidebit collata cùm Euangelio vita illius: ex quo fiet, vt ipsum à Deo Missum pronunciet, vt ecclesię afflicto statui subueniret, & Pastori eius, quem mactare cum ouili tentauit per Apostatam prædo Stygius. Atque ita ritè pronunciatum à sapientibus; excitatum à Deo Ignatium, vt obstaret grassanti Lutheranæ pesti, non secus, ac olim Sanctorum plerique, vt obsisterent hæreticis Ecclesiam infestantibus ab eodem sunt excitati.

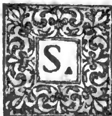
Con-

Confirmatio Romani Primatus Institutiones Ordinum Religiosorum.

CAPVT VII.

1 *Laudes Religioso statui data à SS. Patribus.*
2 *In eo apparet diuina prouidentia manus.*
3 *Primum ponitur origo, & auctor Benedictini Ordinis.*
4 *Hic fuit S. Benedictus virtutibus, ac miraculis clarus.*
5 *Incrementa huius ordinis mirifica.*
6 *Innumeri ex eo Sancti, & scriptores, Præsules, Cardinales Pontifices.*
7 *Imperatores, Reges, ac Principes hunc ordinem amplexati.*
8 *Tot diuina munera argumenta sunt Primatum nostrum probantia.*

S. Greg. Naz.

" GREGORIVS Nazianzenus Orat. in Laud. Basil. de Monachis loquens ait. Ecclesię pars selectior, & sapientior; siquidem ij sapientiores habendi sunt, quàm reliquum mortalium vulgus, qui seipsos à Mundi consortio segregarunt, & vitam suam Deo consecrarunt. Nazareos nostros dico.

S. Chry. sost.

" S. Chrysost. Tribus libris contra impugnatores vitæ Monasticę magnificis hunc vitæ statum laudibus passim effert; & homil. 8. in Matt. Si quis, inquit, nunc ad Aegypti veniat solitudines, Paradisum prorsus omnem illam Eremum videbit digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus. Est enim cernere in tota illa regione diffusum exercitum Christi, & admirabilem illum regium gregem, virtutumque cœlestium conuersationem in terris micantem &c.

Idem

Idem est S. Basilj iudicium, qui Monasteria fundauit, & regulam ipsis præscripsit. Idem S. Athanasii, & aliorum Orientis Patrum quorum maxima pars ex cœnobijs ad Solia Episcopalia euecta est.

Idem & Latinorum, è quibus S. Augustinus sæpe; tum verò lib. de moribus Ecclesiæ c. 31. post encomia, & commoda religiosi status subdit. Hos mores, hanc vitam, S.Aug.
„ hunc ordinem, hoc institutum si laudare velim neque di-
„ gnè valeo, & vereor ne iudicare videar per se ipsum tan-
tummodo expositum placere non posse si super narratoris
„ simplicitatem, cothurnum etiam laudatoris addendum pu-
„ tauero.

„ Et lib. 3. contra Petilianum c. 40. Perrexit, inquit, ore
„ maledico Petilianus in vituperationem monasteriorum, &
„ Monachorũ, arguens etiã me, quod genus huius vitæ à me fuerit institutum; quod genus vitæ omninò, quale sit nescit, vel potius toto orbe notissimum nescire se fingit &c.

Profectò si Sectarij scirent qualis sit vita religiosorum bo-
„ norum, abstinerent conuitijs, quibus lacerant statum ip-
„ sorum, & in laudes prodirent cũ S. Hieron. ep. 17. ad Mar-
„ cellam ita scribente. Certè, flos quidam, & pretio-
sissimus Lapis inter Ecclesiastica ornamenta Monacho- S.Hier.
„ rum, & Virginum chorus est. Et in epist. 61. ad Parmachium quanti fecerit Monachalem statum, cui se addixerat multis ostendit.

Ad idem sunt cœteri Patres Grçci, Latinique relati à P. Hieronymo Plato lib. 1. de Bono Status religiosi cap. 1. Sed antiquiores paucos nominasse libuit doctrinâ, Sanctitate, eruditione celeberrimos, vt liqueat, quàm sit discrepans eorum iudicium de Monachatu à Sectariorum cõtemptu, qui exmonachato Luthero adhærentes tam audacter, quàm stultè eius cantilenam repetunt ex epithalamio in c. 7. ep. 1. ad Corinth., vbi statum religionis nihil valere pronunciat; sed Ethnicum, terrenum, sæcularem, ac veluti lutum esse docet. Vlterius progressus Caluinus in nequitia non ve-

retur, quæ Sancti Patres habitacula Spiritus Sancti nominauere, lupanaria Satanæ appellitare, vt refert Bell. in præfat. ad lib. de Monachis, voces sunt hominis Satanici à malo spiritu agitati.

L. 4. Inst. c. 13.

Consideret æquus Lector à quo spiritu hæc vituperatoria scommata effutiantur, si à Spiritu Sancto illuminatos Patres contrariam penitus è scripturæ, ac traditionum fontibus haustã doctrinæ vndam in Ecclesiæ campos effudisse compertũ est; & priscũ fideliũ vsum, ac sensum nouis inuentis repugnantẽ posteris tradidisse luce meridiana clarius est.

Verùm quia isti boni, si Deo placet, & sententiis Patrum Sanctorum, vt vis sapientiâ, ac probitate præcellentium suas præferunt, & eorum instituta superstitionis, ac maniæ condemnant, mei consilii est in præsentia demonstrare eos, qui religiosæ vitæ normam certam, ac regulam instituêre, & secuti sunt diuinâ inspiratione ad opus arduum aggressos auxilio desuper collato illud absoluisse, quod viribus humanis nusquam absoluissent. Hinc enim facili consecutione patescet Primatum Romanum, quem religiosi quilibet ordines summâ veneratione semper coluere, ac tutari pro virili partium suarum studuere à Deo originem, eiusdemque conseruatione gaudere.

Quod vt præstem non est necesse singularum religionũ catalogum texere, sed paucas attingere, quà antiquitate, quà præclarissimarum laudum gloriâ ita conspicuas, vt in illarum molitione Summi Patris familias eluceat manus, ac prouidentia, quæ neque impugnatorum oculos effugiat, si non inuenirer animos tartari caligine obtenebratos, & ad conuitiandum stolidè efferatos.

Prodeat S. Benedictus cuius industriâ incæpisse monastica vitæ primordia in Occidẽte mentiuntur hæretici non aduertentes diu ante per varia Italiæ loca propagatam, & ab ipso proprii ordinis ab aliis distincti institutione restauratam. quamuis autem ipse auctor primus fuisset in occidente vitæ monasticæ, nonne institutionem hanc à Deo

fuisse

fuisse: clamat adolescentis ætas minimè per se ad opus tā arduum idonea, clamat habitatio triennalis in solitudine pene humanis gressibus inuia; clamat angelica vita ibi traducta; clamant miracula ibi patrata, clamant eorū vestigia hactenus extantia. & iis clamoribus obtunditur auditus vester ò exmonachati, quibus monachatus, nimiùm quantum vestræ libertati repugnans, abominatio est, Angelis autem oblectamentum, ac delitium.

Hic igitur adolescens propè impubes virum generosum præstitit, cum spretâ familiæ nobilitate, relictis honorum, diuitiarum, delitiarum commodis, & totâ sæculi vanitate contemptâ, in asperrimi montis Sublaco Latii imminentis verticem, solis volatilibus peruium, aridum, saxosum, inhabitabilem, accessibilem, & habitabilem sibi fecit, & per triennium incoluit sine tecto, nisi quod spelunca obtendebat; sine lecto, nisi quem rupis excisa corpusculo reclinato cedens, modicâ excauatione, miraculo hodieque patenti præbuit, absque cibo, nisi quem Romani Monachi haud longinquo spatio cum aliis monachis commorantis, & voti ipsius conscii caritas partè in submissâ ad tintinabuli pulsum cistellâ subindè ministrabat; sine vlla conuersatione, nisi quam Angeli familiari suo perpetim oranti exhibebant.

Hoc secretum à Mundo transfugium, & triennalem asperæ eremi commorationem properauit Deus miraculis illustrare, quæ deinceps in toto vitæ decursu continuare non destitit; sed illa à S. Gregorio Magno, & ab aliis vitæ scriptoribus publicæ commendata notitiæ narratione non egent nostrâ, eò collimante dumtaxat, vt ex iis, quæ negari à nullo mortalium possunt, quod sensibus hactenus sint manifesta, deprehenditur diuina virtus operans, & testari nō cessans à se pendere Romani Pontificis Primatus exortum, & conseruationem: atque adeo licèt miraculis fidem abdicent hæretici, quod peruicaciæ est intolerandę, aut præstigiis, & illusionibus Dęmonum illa adscribunt, quod stul- L. 2. Dialog.

ſtultiſſimæ impietatis genus eſt. Illa quæ vſurpamus oculis, vel in ſeipſis, vel in impreſſis altè veſtigijs poſt ſe relictis, tam grandia ſunt, atque magnifica, vt fidem à videntibus, ac legentibus extorqueant, quòd ſint Dei opera. In primis vita Diui tot tantiſque ornata virtutibus, tam patentibus, miraculis à conuerſionis initio ad finem vſque reuerſionis in Cœlum decorata, non alium habuit, habereue potuit auctorem, quã Numen ſupremum vniuerſæ creaturæ dominans, eamq. ad gradũ naturâ ſublimiorem educẽs, vt eleuatum mirati ſint non ſolùm domeſtici, & finitimi populi, quibus cum verſabatur; Sed & barbari cum ipſorum Rege audientes ſigna, quæ faciebat, & experientia ipſa edocti habitantẽ in illa Spiritũ Dei nouere, quo illuminante occulta, non alijs, quàm ipſis pandebat nota, & futura abſq. ambiguitate prædicebat.

Lignum vitæ D. Arnoldi Veion Belga l. 3. refert inſcriptionem veteris M.S. in Monte Caſino apud Abb. & Monachi ſub regula S P N. Benedicti canonizati ſunt n. 14. millia & 32. quorum quinque fuerunt Monachi Sacri Monaſterij Caſinenſis Ibidemque ſepulti. Monaſteria 37. millia. monialium 15 mil. Martyres multi.

Deinde verò cui non excitent admirationem illa rara, ac ſingularia dona, quibus Deo Optimo Maximo libitum eſt honorare dilectum ſuum Benedictum, & Orbi Vniuerſo manifeſtare gloriam eius. Vix enim fons hic benedictionis è Silice Montis ſcaturiens in riuulos per ſubiectas planities ſuſus prodire occœpit, & conuerſus in fluuium finitimas, remotaſque regiones prædicationis, exemplique fluentis irrigauit, & tam multos ad ſui imitationem traxit, vt duodena Monaſteria diſcipulis ſuæ regulæ obſeruatoribus impleuerit, inter quæ Caſinenſe nulli ſeptem orbis miraculorum ſecundum, & omnium primum non ſtructurâ, ac mole ædificij, cœteroqui magnifici; Sed incolarum dignitate, præſtantiâ, multitudine, Sanctitate, cœleſtibus prærogatiuis nulli alteri ex omnibus Mũdi Cœnobitarum domicilijs vſquam conceſſis. Ex illo deinceps deductæ per orbem Coloniæ numero, ac diuitijs in immenſum excreuere. Audi ex Trithemio Azotium l. 12. inſtitut. cap. 21.
„ Numerus Monaſteriorum Abbates habentium vltra 15.
„ millia extenditur, exceptis Præpoſituris, & cœnobijs Mo-
„ nialium. Vnde ſi vnuſquiſque ſua poſſideret, S. Benedictus

„ tertiam partem Christianitatis habere crederetur &c. Vide
„ Arnoldum Vvion in ligno vitæ l. 3. plura nun erantē;quæ tanta obsecro vis est exiguî fontis Alpini, vt descēsu incrementum adipiscatur vastissimi fluminis, & progressione in oceanum migret tam multitudinis virorum, ac mulierū auidè Instituto huic nomina dantium, quàm Principum, & potentium dynastarum certatim,& profusè facultatibus suis Monasteria erigentium, ac locupletantium? Profectò illius fuit, qui fecit mare, & aridam manibus fundauit, vt omnipotentiam bonitati iunctam propalaret?

Atqui hæc temporalium, ac terrenorum non excedunt admirationem, quam spiritualium, ac cœlestium adiunctione donorum Deus adauxit tam ingenti copia, vt Sanctorum canonizatione notorum numerus ad 44. millia pertingat, preter Martyres quamplurimos, quorum quinque millia quingenti quinquaginta quinque alumni Casinenses fuere, & id loci sepulti diem resurrectionis præstolantur cum ipsorum parente S. Benedicto, cuius pretiosæ ibidem quiescunt exuuiæ, quicquid de translatione earum in Gallias nonnulli comminisci gloriæ nationis duxerint, quæ nulla est patrocinante veritate ijs, qui contra opinatoris coniecturas haud satis firmas, argumentis solidis institere.

Quod si huic tantæ turbę addantur ij, quorum vita in claustris sanctè traducta abscondita in Deo memoriam effugit hominum, Angelorum inserta choris, quis numeret eorum turmas, nisi qui numerat arenas maris, & stellis Cœlorum imponit nomina? Memorare millium millia Cœnobiorum virorum, ac mulierum quæ indicauimus, confer cū priuatis, qui diem religiosè obiere, & in dies obeunt, & fatebere prope infinitos esse, qui cum S. Benedicto exultant sine fine in Regno Cœlorum.

Et vt in Canticorum Sacrorum Epithalamio sponsæ blanditus Sponsus Cœlestis, murenulas aureas vermiculatas argento indulget; ità adamatæ à se Religioni Bene-

dictinæ aurum caritatis dispunctum argento sapientiæ largitus est adeò effuse, vt scriptorum celebrium millena quindecim multigenâ lucubratione sua sæcula illustrauerint.

D. Arnold. l.2.c.61.

Ex hac Sanctorum, ac litteratorum multitudine ad mitras, ac tiaras assumpti fuere plurimi contendentibus passim viris Principibus, ac ciuitatibus nobilissimis apud Summos Pontifices, vt Præsules Ecclesiis suis ex hac Congregatione selecti præficerentur. Ad Summum Pontificatus verticem non pauciores quàm 37. è quibus quinque, & viginti albo Sanctorum adscripti, præter eos, quos ordines alij Casinensis propagitos eidem Romanæ Cathedræ subministrauere adeò, vt per quingentos annos illam insedisse dicantur. Ad proximã summæ Cardinalatus dignitatem promoti ducenti ornamento fuere purpuræ, qua fulgebãt, & adiumento Pontifici tanquam administri eius consulto- resque primarij. Non desunt codices, in quibus non ducenti Cardinales, sed duo millia conscripti leguntur; ast mendum in textum irrepsisse putat Arnoldus, quod facilè fuerit 2000. pro 200. litterulæ adiectione scriptitasse. De Archiepiscoporum numero quamquam controuersia est; certum tamen ad mille 600. peruenisse, aut non multum excessisse, vt idem Arnoldus arbitratur contra extendentes ad septem millia. Plures, hoc est ad quatuor millia, & aliquot creati sunt Episcopi; Abbatũ, summam colligere, innumerabiles cum sint, operiosioris laboris est, & minimè ad rem nostram necessarij. Atque dicta hactenus decora in eum dumtaxat cadunt ordinem, qui vulgò Nigrorum appellatur, & primigenius est, ac parens reliquorum, qui tamquã rami ab illo pullularunt, Cistercienses, Camaldulenses, Cœlestini, Vallis Vmbrosæ, Cluniacenses et cæteri quorũ, vt est immensa gloria à sanctitatis, doctrinæ, dignitatum splendore manans, ita in Christianam Rempublicam inde profecta emolumenta planè maxima sunt, ac prorsus singularia.

L.3.c.13. L.2.c.36 Bozius signo 21.

Sed

Sed quid quod Imperatores tã Orientis, quàm Occidentis, relicto imperij fastu, Mundique pompâ colla subdidere cucullo Benedictino, & vitam in claustris sanctissimè exegere. Hos inter S. Lotharius Ludouici Pij Imperatoris filius post annos 15. Regni fœliciter administrati, aulam cum Monasterio Pramensi in agro Treuirensi cõmutauit, & exactissimâ regulæ obseruatione, ac pœnitentiâ decennio peractâ meruit adnumerari Sanctis in cœlo regnantibus. Hunc imitatus est Hugo pronepos Italiæ Imperator, quem in regni gubernatione 20. annis defatigatum Monasterium S. Petri in Burgundiæ partibus à se cõstructum excepit gaudens, & spreto paludamento, ac sceptro, humili tunicâ conuestitum, & in agone contendentem, ad suprema regna anhelantem vidit Burgundia, vt Arnoldus ex probata historia refert l.4. ligni vitę, vbi & alios appellat Imperatores, Reges multos, Reginas, ac Imperatrices, Duces, Marchiones, qui sæcularis vitæ pertęsi religiosam inter Benedictinos delegere, & spectaculo fuere Angelis, & hominibus apertè fatentibus eos agi Spiritu Domini illuminãte mentes, & corda impellente ad viam perfectionis ineundam, & humilem Christi seruitutem dominationi, ac temporali regno præferendam; Vt nihil interim, dicam de multiplicibus Equitũ militarium ordinibus, qui sibi gloriæ ducunt sub sæculari habitu consilia sequi salutaria; quæ S. Benedicti suppeditat Institutũ. Quod si de priuilegiis sermo sit Ordini sanctissimo à Deo cõcessis virtutũ decoris, quibus cœlitum vitam æmulatur, miraculorũ splendore, quibus in admirationem mundum traxit, lucris animarum, ad quæ inhianter operam contulit, conuersione infidelium ad Euangelii lucem, quem finem scriptio inueniret, aut quo stylo incomparabilem Benedictini Ordinis excelsitatem æquaret?

Italia certè tota ad noui Syderis exortum à Monte Casino fulgurantis oculos terræ affixos in cœlum sustulit, & sapere æterna cœpit, quæ temporalia plurimum sapiebat. *Numerat plures Bozius si. gno 21 f. 236.*

Ex-

Excitati plures ad idem vitæ genus capessendum, quod Angelos in humanis corporibus repræsentabat, & aggregari Benedictinis eximiæ fælicitati deputabant. Cœnobiorum disciplina iam collapsa, exemplo surgentium Monachorum Benedicti consilijs instructorum pristino vigori restituebatur, clerus quin etiam sæcularis censuram putabat morum suorum si ab honesto deflecterent, regulâ Monachorum domi,forisq.seruatam. Verùm & exteris nationibus, quam fuerit frugiferus ordo hic testentur Augustodunenses, Basilienses, & adiacentes prouinciæ prædicatione Sanctorum Galli, & Columbani ad Christi fidem traducti: Germani per Bonifacium & socios à Gregorio II. missos luce Euangelij imbuti, Hungaria & Polonia per S.Adalbertum Monachum pariter S.Benedicti, errores dedocta gentilitatis & Euangelii informatæ veritate.

Boz.sig. 35. p. 344.

Et te infœlix Anglia à quo de potestate tenebrarum, & gentilitia superstitione eruta fueras, & erudita in lege Domini, nisi à Romano Pontifice Gregorio Magno,qui missis ad te Augustino, Iusto, Mellito, Paulino Monachis Verbi Dei præconibus à Deo impetrauit precibus cõuersionem tuam ab Idolorum cultu ad veram religionem, & quæ seruitute Dæmonum premebaris,in libertatem filiorum Dei assertâ pace fruebaris & gaudio.

Cũ verò isti à Deo docti, ductique à Spiritu Diuino vni Ecclesiæ obsequentissimi fuerint, ac Summum Pontificẽ, vt supremum illius caput cognouerint, satis apertè liquet, quibus fides adhibenda, ipsis ne qui vitam tribus obstrictam votis ad Euangelii normam traduxere; an Nouatoribus, qui fractis votis ad sæculi libertatem,ac sensuum voluptates rediere. Diuinum quippè in illos amorem beneficia memorata declarant, vitæ sanctitas, ac doctrina sectarum falsitatem condemnant.

Se-

Seraphicus Sancti Francisci Ordo firmamentum est Romani Primatus.

CAPVT VIII.

1 *A mira sanctitate institutoris huius Ordinis, & suorum probatur Primatus Romani Pontificis ab ipsis defensi.*
2 Idem *constat ex priuilegijs ipsi diuinitus concessis.*
3 *Confirmatur ex præcepto colendi, & obediendi Summo Pontifici à S.Francisco pro testamento imposito.*
4 *Ex quibus manifestus patet error Primatum hunc impugnantium.*
5 *Hoc etiam probatur ex fine instituti Societatis* Iesu, *quæ inter persecutiones exorta inter easdem augetur.*
6 *Et idem luculente ostendunt institutio, munia, sanctitas ordinis* Prædicatorum *singularibus à Deo decorati donis.*

SSVRGE calame, & quæ assiduitate à miraculis degenerare videntur ob assiduitatem, inter miracula computa, & pro firmissimo argumento, imò & fulcimento Primatus, quem à calumniantium iniquitate asseris, audenter sume, ac veritatem ad eius splendorem in conspicuo pone. Quis auditui nostro crederet, nisi Maiorum nostrorum oculi vidissent magnam eorum partem, quæ nos vidimus, & mirari non desistimus? Franciscus pauper suâ paupertate ditauit orbem terrarum, & annuis prouentibus eleemosynarum Reges eius superauit; simplex, & litteraturæ expers locupletauit academias lectoribus; suggesta concionatoribus; templa Sacerdotibus: Inermis congregauit sub suo vexillo exercitus armaturæ fortium aduersus phalanges inferas propugnantes: Humilis, honores consecutus est suprà Reges, suprà Imperatores, suprà om-

omnem Poteſtatem mundi huius: ſui contemptor ad imaginem filii Dei, Stigmatum impreſſione, eleuatus eſt: Indoctus, ac idiota altiſſimæ ſapientiæ luce perfuſus eſt: Mundi deriſor, à mundo toto veneratione cultus: Pœnitentiæ amator, & domitor ſui corporis fortiſſimus; lætitiis abundat ſpiritus, & cæli gaudia, adhuc peregrinus à cœli patria, deguſtat. Vili tunicâ obtectus ſpecioſam induit veſtem Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum, & paludamenta ſodalibus parauit. Franciſcum dè mercatore in prædicatorem virtus diuina mutat, ſodales aggregat, ad prædicandum Euangelium per varias regiones deſtinat, Religioſum fundat Ordinem, ex Euangelii medulla leges format in ordine ſeruandas; dilatatur hic per omnem terram, & in Cœnobia innumera à Regibus, à Principibus, à Populis expetita, conſtructa, ornata diffunditur; Eccleſiæ labanti, vt à Pontifice Innocentio III. per quietem viſa eſt, ſuccurrit. Innumerabiles peccatores ad pœnitentiam, Infideles ad fidem conuertit, ſignis, & prodigiis in admirationem trahit etiam incredulos; quorum ſupercilio incredibilia videntur mirifica quæ de Sanctis hominibus narrantur, & inficiari tamen nequeunt, quę mundus totus propriis oculis vſurpat. propagationem Ordinis Seraphici ſupra reliquos omnes Religioſorum cœtus, facinora eius præclariſſima, virtutes, miracula quorũ numerũ ſanè in immenſum excreuiſſe quis neſciat? Obſeruantium, vti vocant, & aliorũ, ſtrictioris diſciplinæ dicuntur excedere millena centum, & viginti millia, fœminarum autem duplum aſſeuerant ſuperaſſe. Ita Bozius ſigno XX. Alij plures numerant. An hoc eſt granum ſinapis, quod minimum quidem omnibus ſeminibus erat, ſed ſatum creuit in Arborem omnibus oleribus maiorem, ita vt volucres cœli venerint, veniantq. & in ramis eius habitent? Nimirum Franciſcanæ domus habitacula fuere, ad quæ ſe recepere Reges, ac Principes haud pauci, qui vitæ ſæcularis pertęſi ſub vexillo Franciſci ſpiritali inaugurati militiâ ſtrenuos

nuos egere athletas aduersus mundum, carnem, & Principes tenebrarum in sui abnegatione, in ieiunijs multis, in vigilijs, & precibus, in frigore, ac nuditate; Domino seruientes à quo ad altissimũ euecti sanctitatis gradum, Beatorum adscribi numero meruere; præter Martyres qui lauerunt, lauantque quotidiè stolas suas in sanguine Agni, & longâ serie recensentur ab Annalium Ordinis Seraphici scriptoribus. Ex ijsdem prodiere Viri prudentiâ, probitate, scientiâ, rerum experientiâ præcellentes, quos Tiaræ, quos Purpuræ ambiere, quos aulas fugitantes aulæ, ad se perinuitos traxere, vt ornarent, à quibus ornamentum ipsæ, ac decus accepere; & ad supremum Pontificatus culmen transmisêre, quantâ cum Ecclesiæ vtilitate, & gloriâ, non homines duntaxat, non Annales historiarum, non Oratorum præconia, non Poetarum elogia, sed muta marmorum moles, sed templa magnifica, sed pyramidum erectiones attestantur, quorum tamen omniũ granditas exigua est eorum comparatione, quæ pro animarum salute, pro morũ, vbi opus erat, emendatione, pro Ecclesiæ defensione moliti sunt, & fæliciter confecere. Quis tam cæcus, qui tam ingentem splendorem non intueatur, aut tam amens, qui solem à quo dimanat non intelligat esse Deum; aut tam audax, vt inficiari non vereatur facta, vel dæmonũ calliditate, ac astutia immensam hanc ædificij diuini machinam fabricatam? quam Deus aduersus eorum machinamenta substruxit, & veluti aciem castrorum ordinauit: scilicet curæ Inferorum Principi, & non potius timori, horroriq. fuit videre assurgere pauperculum omni humana destitutum ope ad consilia tam sublimia imitationis vitæ Christi, & insolitæ pœnitentiæ, ac virtutum mirabilium exemplo trahere ad sui sequelam tam multas hominum myriadas, & ad eas contra se armatas debellare vitia, prædicare Euangelium, à veterno disidiæ vrbes integras, ac prouincias ad cœli amorem excitare, cælum animabus ad illud

Fr. Petr. Rodulph. p. 2. F. Frãc. Gonazga. Episcop. Mantuan, p. 1. hist.

lud creatis replere. Hic autem tantus vir diuinitatis partus, ac Sancti Spiritus tuba quanti faceret Romanũ Pontificem non obscurè demonstrauit, tum quando in sua, quam effinxerat, Regula, nullam inesse vim arbitratus nisi ab illo approbaretur, ad Innocentium III. confugit confirmationem ab ipso apprecans, quam diuino monito impertiuit; Tum in fine vitæ, quando abiturus ad superos tamquam testamento pręceptum reliquit erga Romanam Sedem obedientiæ, & omnimodæ subiectionis. Vnde mihi Enthymema pro capitis huius clausula colligo. Franciscus diuinis muneribus à Deo cumulatus, & luce diuina repletus Romanum Pontificem tamquam Christi Vicarium, & Ecclesiæ vniuersalis pastorem agnouit viuens, & cultum eius commendauit moriens. Igitur qui hanc ei prærogatiuam denegat, & pro humanæ inuento habet, filius tenebrarum est, & à spiritu mendacij seducitur, si quidem nulla conuentio lucis cum tenebris.

Similis probatio Romani Pontificatus ex Religiosis aliis Ordinibus peti potest, quorum originem, atque progressus illi deseruire inde liquet, quod omniũ conspiratio, & inspiratio missa cœlitus eò tendit, vt mutuo se patrocinio tueantur, & ad hoc præstandum ampla celæstium munerũ largitione locupletentur. Hos inter, mirabilis videri voluit summi Numinis prouidentia in Societatis IESV instituendæ, & conseruandæ ratione, quod sicut Ecclesiam in persecutionibus crescere maluit, quam quieta, tranquillâque bonorum à se datorum possessione perfrui, ità Societatem hanc Ecclesiæ filiam inter aduersitates ortam, ac adultam, ab iisdem incrementa sumere suæ voluntatis esse, non dubiis significationibus demonstrauit. In eam mali dæmones per se, perque suos excitant tempestatum fluctus, & quam obruere nequeunt, pressuris vexare non cessant. Non vna est malignitatis eorum causa, sed hæc potissima malos incitat, quod copias illa auxiliares Petri Cathedræ submissas in dies augeat, & per orbem dispersas ingerenda

erga

ergà Deum; & eius in terris Vicarium pietatem in animis iuuentutis impensè vacet, & ad eius obedientiam, cultúq; quamplurimas Gentilium Prouincias traducat. Putas ne Deus eorum adesset conatibus, vt experimento constat, si falsa sererent doctrinæ semina, cum Romanum Pontificē orbis Episcopum, ac Pastorem Ecclesię vniuersæ prædicatione docent? Cœtera Societatis, & laudabilis eius Instituti prætermisso ornamenta, tum quia Panegyrim non texo, sed probationes persequor; tum quia eius propria est Pauli imitatio clamantis; mihi absit gloriari, nisi in cruce Dñi nostri Iesu Christi &c. Galat. 6

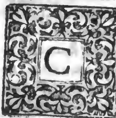
At prætermitti te non decet Prędicatorum Ordo in hūc locum reseruate, quòd laudes commemoratas aliorum in tuo sinu vnus complectaris; Sed hanc potissimum, quod ad purgandum Ecclesię campum hæresum vepribus à Deo missus, strenuè in tui functione muneris hactenus adlabores, & inhiantibus in Cathedræ Romanæ ruinā lupis, ceu vigiles canes Viros doctos, ac probos opponas. Si liceret hic ab instituto digredi commemorarem sanctissimos Viros sui Parentis Dominici imitatores, qui terrestrem Hierusalem splendore, ac admiratione; cœlestem gaudio, & exultatione compleuere; Nec omitterem Martyres, qui Sancti Petri Veronensis secuti vestigia, sanguinem pro fide catholica profudere; Memorarem Doctores, qui Sancti Thomæ Aquinatis imbuti doctrinâ, sapientię fluentis Academiarum agros irrigauere; Porrò Concionatorum copia quanta suppeteret, qui Vincentium Ferrerium imitati Orbem hinc frigescentem, flammis charitatis incendêre, inde incredulum fidei lumine collustrarunt. Ex iis electi Præsules innumerabiles, qui Reipublicæ Christianæ in Ecclesiarum Regimine mirificè profuere: Cardinales plurimi; Pontifices plures, quorum vltimus Pius V. miraculum sæculi sui, & futurorum exemplar, fixum fidelium pectoribus desiderium reliquit videndi sui similes in Sede Petri.

Quæ innuisse strictim licuit eâ gratiâ, vt intelligant quicunque hęc legerint curam esse Primatus Romani eius auctori Deo, qui tam illustria decora, & tam firma munimina deesse illi minimè patitur, & verò maximè prodesse optat ardenter &c.

Diuina Prouidentia in electione Summi Pontificis elucens argumentum validum est eius Primatus.

CAPVT IX.

1 *Romanorum electiones sæpe diuina præcedunt indicia.*
2 *Probatur inductione multorum Pontificum SS. Fabiani, Gregorij Magni, Innocentij III. Gregorij VII. & Nicolai III.*
3 *Et recentiorum Pij IV. & Pij V. Marcelli II.*
4 *Responsio ad obiectionem hæreticorum.*
5 *Diuinum iudicium in inuasores Romanæ Cathedræ.*

CARD. Baron. à S. Chrysost. in Epistola 1. Timoth. cap. 1. & ab alijs ibi à Cornelio relatis post recitatum S. Cornelij electionis modum ex S. Cypriani epistola ad Antonianum, vniuersim docet, quod Romanorũ Pontificum creationes præcedere solerent diuinum iudicium, atque suffragium, Deo quem vellet eligi signo aliquo admonente, apostolico more, postmodum coacto presbyterio, quo nomine; sacra illa Comitia vocabantur, singulorum sententiæ rogabantur, tum vota, ac testimonia explorabantur eorum, qui vicem populi repræsentarent &c.

Quod

Quod non ità recipiendũ est, vt semper electionem quãlibet signa diuina præcederent, sed frequenter ad indicandam electi sanctitatem, & curam, quam Deus de sua gerebat Ecclesia. Neque vero isthæc signorum ostensio singularis esset in Romani Pontificis electione; notæ namque sunt cælestes indicationes, quibus Athanasius ad Episcopatũ Alexandrinum, Ambrosius ad Mediolanensem, Nicolaus ad Myrensem, Alexander Carbonarius ad Comancensem in Ponto vocati sunt, vt plures alias id generis vocationes omittam; sed quemadmodum istæ præfecturæ putantur argumenta peculiaribus Ecclesiis diuinitus destinatæ, ità per illa Deo libuit manifestum mundo facere præpositum à se vniuersæ Ecclesiæ Romanum Pontificem, quando ad eius regimen admouit quos ipsa, tãquam suos pastores, ac pręsides agnoscebat.

Tale est, quod ex Eusebio refert Baronius ad annum 238. pag. mihi 235. Post Anteri mortem aiunt Fabianum vna cùm aliis ex agro Romam commigrasse, ibique sua collocasse domicilia, vbi diuinâ, & celesti gratia largiente ad Cleri administrationem mirandum in modum euectus est, nam cum omnes fratres caussa deligendi eius, qui Episcopatum gereret in Ecclesia, conuenissent, & multi de multis illustribus, & præclaris Viris ad illud munus obeundum idoneis cogitarent, quamquam Fabianus, qui tum fortè presto erat, nemini in mentem venerat. de repente tamen columbam de sublimi deuolantem, quę similitudinem Spiritus Sancti in specie columbæ descendentis repręsentare videbatur, eius capiti insedisse, memorant, ac propterea Populum vniuersum pariter vno Sancti Spiritus instinctu commotũ magna cum alacritate, & vno animorũ consensu eum dignum eo dignitatis gradu acclamasse, & absque mora abreptum illum in Sede Pontificia collocasse.

Simile conspexisse indicium Romæ licuit in Magno Gregorio a Clero, Senatu, ac Populo acclamato in Pontificem:

ficem: quippe Vir humilitatis studiosissimus omni contentione, ac industria studuit onus, ac honorem à se amolire; Cumque conatus omnes irritos expertus ad opē Mauritij Imperatoris confugisset litteris à Germano Vrbis Præfecto interceptis, ne Constantinopolim mitterentur, ad astum adiecit animum, & mentito habitu, ne agnosceretur, exiuit in agrum, syluas quæsiuit, ac in obuiæ speluncæ latibulum abdidit se se haud facilè ab vllo mortalium detegendus, nisi immortalis cuiuspiam ministerio conflata columna radians, & spelæo incubans quærenti ipsum anxiæ multitudini, ceu lingua desuper missa simul id loci latere Gregorium indicasset; simul vniuersæ Ecclesiæ Pastorem Dei beneplacito constitutum declarauisset.

Verum antiquioribus adhuc prodigijs Ecclesia Primitiua decorari à Deo meruit. Inter quæ,

Innocentius III. olim Ioannes Lotharius Card. Diaconus SS. Bacchi, & Sergij dictus, eā excelluit sapientiā, ac probitate, vt Cælestinus III. asseuerare non dubitaret cessurū se illi libenter Petri Cathedram, si suffragiā electorum ad sua vota accederent; Ideòque iam iam diem obiturus in postrema ad Cardinales hortatione libere suū sensum aperire non est veritus, vt sibi Lotharium subrogarent si bonum Ecclesiæ, & non propria commoda spectarent. Factum est, vt optauit, quamquā n. iuuenilis ætas remoram electioni factura videretur, tamen candida columba in conclaue Comitiorum aduolans, & humero dextro illius insidens omnem dubitationem de animis Patrum exsoluit.

Post Pauli IV. obitum conuenientibus in Aulam Patribus purpuratis pro successore subrogando Columba se visendam præbuit, quæ per aera circumuolans, tandem super sedē Ioannis Angeli Cardinalis Medicei constitit, qui Pontifex creatus, Pius IV. appellatus est.

An reuocari ad hoc caput queat, quod mortuo Leone XI. Aquila è Palatio Altempsiorū auolans post varios circuitus tandem ad molem Hadriani perueniens, & insculpto

pro Draconi gentilitio Gregorij XIII. insigni insidens stemma Burghesiũ constauit, & Pauli V. ad Pontificatum assumptionem prænunciauit? Hadriani quoque II.& Leonis IX exaltationes, vti nobilitatæ meritis ità, & cælestibus visionibus comitatæ fuere quas vitæ Pontificum, & annalium scriptores fusè describere sui duxere muneris; nostri eas innuisse sat fuerit.

Ast illa simul lepida, simul ominosa, quæ Gregorij VII. Pontificatui præluxit multo ante tempore, quàm inauguraretur.

Assidebat infans ad parentis ligna dedolantis plantas, & ex segmentis reiectis elementa formabat elementorum inscius, quæ digesta ordine hemistichium Dauidicum expressum exhibebant, Et dominabitur à mari, vsq. ad mare. Quæ potestas à Dei filio cõmunicata suo Vicario ad hæredes Pontificiæ dignitatis perennabit ad iudicij vsq. magni postremam diem.

Nicolaum III.. ex illustri Vrsinorum familia adhuc puellum S. Franciscus suaui amplexu dignatum prædixit Mattheo parenti à quo fuerat ad prandium inuitatus futurum opportunè Pontificem Summum, haud dubium quin prophætico spiritu reuelante, quo absentia temporibus, ac locis præmonstrantur.

Certè ætas nostra gauisa est vidisse in throno Petri fulgentem Pium V. toti antiquitati inuidendum, & Summis Pontificibus æquandum, & hunc pariter habitu pontificio ante creationem ornatum per quietem vidit Genesius Lucensis cœnobij ad Mineruam Præses, singularis Vir probitatis, ac doctrinæ; Et non fuisse insomnium istud ex ijs, quæ ludentibus finguntur phantasmatibus, sed cælitus immissũ declarauit exitus, præuisus pariter per reuelationem, ac prædictus à S.Philippo, sicut, & aliorum Pontificũ creationes, vt narrat vitæ scriptor lib.3.c.6.

Persimile de Cardinali Francisco Gonzaga referunt, qui noctũ experrectus improuiso pronunciauit super Cardina-

lem Alexandrinū casuram sortem, de qua in interregno Pij IV. non vnum erat inter Cardinales iudicium, & propensio animorum multiplex. Sed ne quę desideraretur in electione laus euicit tandem S. Caroli Borromæi, & sequaciū deliberatio de Cardinali Alexandrino euehendo; quo nullum agnoscebat in toto illo Patrum Cōuentu gradu supremo digniorem, quicquid plerique obluctarentur, & rationibus humanis abducere ab hac sententia Virum diuinis fultum, adniterentur. Nimirum Frater Michael Ghislerius in Dominicana familia fæcunda Sanctorum, & Doctorum Matre educatus, & ad præcipuas munerum Ecclesiasticorum functiones promotus, vbique sapientiæ, & sanctitatis vestigia impressa reliquerat, quæ ad tam sublimis dignitatis fastigium iter etiam nolenti aperuerant. In procliui est cōiectare suas habuisse in delectu partes Virginem Deiparam, quam impense à teneris vsque annis coluerat Michael, & mutui amoris arrhas non paucas in vitæ decursu acceperat. Quippe Cœli Imperatrix à filio illuminatore didicerat, auctū iri honorem suum cū modis alijs, tum vero additione festi diei Beatæ Mariæ de Victoria nuncupati ad recolendam memoriam Victoriæ inter omnes memorandæ, quam Christianorum classes, Pio satagente, coalitæ de immani Tyranno Selymo Turcarum Imperatore retulere; Memorandæ, inquam, ob hostium multitudinem cæsam, captam, dissipatam; nam ad 30. millia perempta bellatorum, decem millia in captiuitatem ducta. Triremes centum octuaginta combustæ, nonaginta demersæ, quindecim millia christianorum à seruitute liberata, dante desuper animos Deo, & Vicario suo Pio precibus victoriam impetrante.

Quæ de Marcello II. sequitur historia est mille probata testibus, & signanter ab Horatio Turselino in sua historia Lauretana lib. 3. cap. 20. in hunc qui sequitur modum descripta.

Marcellus Ceruinus Card. Vir doctrina pariter, & sanctitate

ctitate clarus in oppido Lauretanæ domui satis vicino (Montem Fanum appellant) domicilium statuerat. Suum id natale solũ ferebat, reuera locum interuisendæ natali Beatæ Virginis cellæ peropportunum elegerat. Inde Lauretũ incenso studio ventitabat in augustissimo orbis terræ sacello sacris operaturus. Itaque sub Iulij III. Pontificis decessum Marcello rẽ diuinam inibi de more facienti res euenit visu, euentuque mirabilis. Eximio candore, ac specie columba, multis inspectantibus, suprà eius caput placidè cum volitasset nunc in sacrificantis manibus, nunc in ipso missali libro requiescebat. Ea res obiecta oculis adstantium plerosque animis immobiles stupore defixit. Sacerdos qui de more Cardinali sacrificanti præsto erat vulgarem aliquam colũbam eò fortè delapsam ratus abigere eã conabatur. At Cardinalis haud parum memor candidæ colũbæ indicio diuinitus olim designatos nonnunquã esse Pontifices, inhibet abigentem: Ipse cælestem columbã quiescere sinit quoad sacrificio peracto, sua sponte auolaret. Exindè cæleste visum homini affirmat fidem, nuncio de morte Pontificis Marcellus Romã reuocatus non sustinuit viæ prius, & Pontificijs comitijs committere se, quàm veteri suo instituto Lauretanã Virginem salutasset. Et aderat dies Annuntiatæ Virgini sacer, qui cæteroqui pium eius animum inuitabat: Venit ergo pridie Lauretũ. Festo ipso die, exclusa inconditâ turbâ, sacrum in augustissima cella facere attentissimè cæpit. Inter sacrificandum post initium Canonis, Ecclesiam Pontifice orbam memorans, Deo, ac B. Virgini enixius commendabat effusè præcanti B. Maria cælesti specie, cælitum septa comitatu se offert; animoque eius diuina luce, ac dulcedine delibuto, ipsum fore Pontificem indicat: Extemplo attonitæ mentis oculis subducit se.

Marcello tam nouæ rei, ac subitæ admiratio tantum repentè animi corporisque totius incussit horrorem, vt ad Aram trepidans pedibus egrè subsisteret. Sensit Sacerdos eius

eius administer aliquid profectò Cardinali obiectum diuinitùs, vtiquè cum eius conspiceret faciem insolito quodā splendore fulgentem: mox etiam notaret totum eius corpus noua circumdatum luce. Ergo quod ipsemet viderat, deindè cū alijs multis tum Raphaeli Rieræ, qui rem litteris prodidit pro familiaritate narrauit. Quin etiam Cardinalis ipse necessariorum, qui spectaculo adfuerant, precibus fatigatus, enunciauit denique totam rem, vti gesta erat, ac simul adiecit tantū, vtique Pontificis munus longè altius esse fastigio suo: ac propterea Deum fortasse alium sibi Vicarium quæsiturum. Cæterum si Deo cordi esset talem in terris habere Vicarium: Enimuero sibi antiquissimum fore christianam Remp. conseruare sartam, tectamque, atque aedis Lauretanæ cultum longè, ac latè propagare. Itaquè montem Fanum regressus accersito tabellione, publicis consignari litteris iussit, quæ in B. Mariæ Lauretanæ gratiam destinarat animo: Nimirum, vt publicæ tabulæ suam Deiparę obstringerent fidem, eædemq. si fortè, quod accidit, mors interueniret, testes forent suæ erga illā egregiæ voluntatis: Vt Marcellus Romam attigit, facile quidem euenit, quod Deo cordi erat, vt fieret Pontifex: Et extitit B. Virginis fides; Pontificis tamen extare non potuit. Is namque intra vigesimum secundum diem vix dum inito Pontificatu excessit è vita. Pontifex egregijs consilijs magis quam operibus memorandus.

Atque hæc pauca è pluribus per annales Ecclesiasticos sparsis collecta sufficiant.

Qui verò narrationes persimiles, aut suspectas habent, aut inualidas putant ad fidem de Primatu isto faciendam, vel temeritatis, vel hæresis laborant malo. Neque si plures congerantur, credent; Et nos Catholici purioris doctrinæ lacte pasti, & apostolicis imbuti documentis ijs minimè indigemus ad credendum exemplis; Dominicæ nixi auctoritati, quia Petro datas esse claues regni cælorū cū absoluta super Ecclesiā potestate minimè ambigimus; & impleri

pleri promissiones eius in dādis successoribus experimur.

Audio obgannientem Nouatorem, vnde igitur tā multa schismata in sedium vacatione, si Pontificis Romani electio fructus diuinæ prouidentiæ est pacem peramantis? Audiat & ipse responsum meum. Haud piget adnumerasse superius, Portis Inferi Ecclesiā impetentibus schismatum impetus, & veritatem effati Saluatoris aduersus illos victoriam promittentis, vt etiam ex malo hoc bonum eliceret firmitatis scilicet petræ, super qua fundata est Ecclesia, & æternę durationis in intestinis etiam dissidijs securitatem. Deinde verò non ita laxare fræna libero arbitrio prauis affectionibus corrupto permisit, vt luce veritatis tenebras contentionum non dispulerit, ac ambitionis æstum non cōpresserit, vt sedata tandem tempestate tranquillitas optata redierit, & legitimè electus illegitimo præualeret, clauumque Ecclesiæ regere perseueraret. Etenim qui per ostium non intrauerant, sed intrusi violentiā, vel astu sedem Petri occupauerant interdum sinē litibus naturali morte posuere, vt contigit Victori, Pascali, Calixto Antipapis aduersus Alexandrum III. Aut diro functi fato pœnas ambitiosæ affectationis dedere, quales expertus est Ioannes tempore Gregorij V. legitimi Pontificis, nā à Romanis, qui illum ad solium Apostolicum euexerant deturbatus, & crudeliter habitus naribus, auribusque præcisis, oculis erutis, asino præposterè impositus per vrbem ductus est, quod occasionem obsidendi Romā Otthoni III. dederit ex qua obsidione calamitate ingenti fuerit afflictata. Minus atrociter punitus Petrus Leonis Anacletum se vocitans, qui quòd Innocentio II. vero Pontifici obsisteret, perculsus à Domini Angelo post triduum impœnitentem expirauit animam, & corpus foueæ miserabili pōpā demandatum. Sed præcesserat finem tragicum pia, ac feruens S. Bernardi Abbatis Claraualle nsis sollicitudo in conciliandis Principum Catholicorū animis Innocentio, qui tandem refulsit, vt sol in throno apostolico, depulsis te-

tris aduersitatum nebulis, & fæliciter gubernacula rexit Ecclesiæ. Breuiter omnes schismatum turbæ, quæ olim excitatæ, ad Eugenium vsque IV. identidem suboriebantur se datæ sunt. Eugenio autem Antipapa in Basiliensi Concilio à plerisque Cardinaliũ datus nomine Fælix qui & ipse Pontificatui illegitimo sponte cessit, & ita semper amoris ab ouili Domini mercenarijs verus pastor citius, serius, à principe pastorũ conseruatus, & plerumq. in perplexa consiliorũ agitatione mirabiliter demonstratus. Instar sit omnium quos prodidere scriptores euentus mirificus, quẽ quoniam non eodem narratur modo, libet verbis eruditi recentioris Bozij signo 35. cap. 5. Septem auctorum testimonio confirmatum, capiti huic inserere pro clausula.

Bozius.

Petrus, inquit, Igneus, qui Alexandro II. sedente cum Florentini in duas essent partes diuisi, & altera schismaticis hereticisque Petro Episcopo duce adhæreret, altera Alexãdro II. vt ostenderet Alexandrũ verũ esse Pontificem, Christique Vicarium, missâ celebratâ, acceptâque ab Abbate Ioanne Gualberto benedictione, solo indusio tectus, nudisque pedibus inter duas strues ardentium lignorum longas decem brachia, altas prope, & latas quinque lento gradu flammis mediã viam, vndique cooperientibus illæsus, lætusque totâ vrbe inspectante incessit, cunctisque obstupescentibus veritatem maximo miraculo cũprobauit, Igneusque ob id vocatus &c.

Negatis factum Sectarij? Sed testium centum millium dixerim oculatorum linguæ affirmant factũ. In Beelzebub Principe dæmoniorum vim retentam flammarum, ne ambulantem comburerent. Quid si vobis nobisque catholicis respondeat Ethnicus, vim scilicet repressam fornacis Babyloniç ne Saraballa combureret, vel carnes læderet insontium trium puerorum? Resipiscite miseri, manus date veritati clamanti, *& portæ inferi non præualebunt aduersus eam &c.*

Fa-

Fauor diuinus Pontificibus præstitus argumentum est Romani Primatus.

CAPVT X.

1 *Eluxit fauor diuinus erga Leonem Papam.*
2 *Vrbanum VI.*
3 *Leonem IV.*
4 *Alexandrum III.*
5 *Leonem III.*
6 *Formosum.*
7 *Victorem II.*
8 *Pium V.*
9 *Vrbanum II.*

STATIM perstringit mentis oculos fulgor immensus diuinæ protectionis in præclaro sui Vicarij Leonis Magni facinore elucentis. Attila Rex Hunnorum, Germaniâ, Traciâ, Macedoniâ, Illirio, Achaiâ deuastatis, multas iam præcipuas Italiæ vrbes sub sua iuga redegerat; Aquileiâ triennali obsidione captam diripuerat, ac incenderat, & minarum, ac cædium spirans ad Romam diruendam copias dirigebat. Timor animos ciuium occupauerat non nescios quantas in alijs ciuitatibus strages edidisset, quàm diræ crudelitatis vestigia, vbique reliquisset. Quò fugeret tanta multitudo populi? quin se defenderet à tam immani tyranno innumerabilis exercitus victorijs insolentis ductore? Ipse solus Leo pectore intrepido diuinâ fretus ope obuiàm procedere tyranno irruenti statuit, & paucis è Senatu, populoque comitatus quà Mincius in Padum influit occurrens, mirificæ vi eloquentiæ feroces spiritus deliniuit, atque vt inibi militem sisteret, ac re-

regrederetur persuasit. Defixit stupore insperata mutatio stipatorum, Ducum in primis, ac primipilorum ad prædam Romanam inhiantium mentes. Cumq; ab Attila sciscitarentur cur tam facilè præter morem sacerdotis inermis cessisset eloquio, respondit adstantem Leoni Sacerdotem alium habitu, ac ore verendum à se conspectum, sibi stricto gladio mortem minitantem, ni Leoni obtemperaret reditum in Pannoniam, suadenti.

Signum alterum diuinæ adsistentiæ Leoni Pontifici protulimus supra c. 9. 1. p.

Et aureis quidem eloquentiæ laqueis ex ore Leonis tentis placasse libuit diuinæ prouidentiæ monstrum Hunnicum, at ferreis illigauit feram minus validam, sed non minus ferocem in Bonifacium VIII. Anagniæ commorantem. Nimirum Philippus rex Galliarum Pulcher dictus miserat ad eum capiendum Guglielmum Nogaretum, qui captâ Vrbe, ac palatio Pontificio terrorem incussit incolis, & adeò animos aulicorum consternauit, vt omnes propè, relicto Pontifice, fugę se dederint. Ast ipse non est territus, sed Pontificijs indutus vestibus in Pontificia considens Sella hostem præstolabatur, quo adueniente, & illiberaliter verbis minacibus Pontificem excipiente, is intrepidè respondit stulto iuxta stultitiam suam, & perterrefecit, fregitque audaciam militum ad eum capiendũ promptorum. Ita relictus in custodia à ciuibus tantã indignitatem ægrè ferentibus libertati redditus est Pontifex; & aduersarij conatus irriti cecidere. Haud dubium, quin Maiestas habitus pontificalis, & generositas loquentis momentum in ausu infausto habuerint; Sed vim addidit præsentia Numinis, & protectio in audacia sacrilegi Ducis comprimenda.

Boz. fig. 44.

Vrbanus item VI. duobus retudit verbis populi in palatium irrumpentis furibundam turbam sumptis quippe Pontificijs ornamentis obuiam procesit tumultuariæ turbæ, & interrogatione Domini Saluatoris pronunciata,

Quem

Quem quæritis? temerè irruentes exterruit, & rebellionē extinxit. Quis hic intus agentis vim Numinis non aduertat? Multum profectò valuit oris grauitas, ornamentorum sacrorum maiestas, loquentis cum potestate dignitas. Sed ad cæcum multitudinis sistendum impetum non erant satis, nisi vigor accesserat diuinę virtutis suum Vicarium protegentis.

Alter etiam eiusdem nominis, & non disparis sanctitatis à primo, Leo IV. quàm carus esset Altissimo miracula ab eo patrata declarauere; inter quæ peremptus, aut fugatus Basiliscus veneno Vrbem inficiens, & ciues enecās; ac extinctum crucis signo in Vico Saxonum incendium; à periculo templum Apostolorum liberauit. Huius Pontificis Sanctitatis fama excitus Adulphus Rex Angliæ Romam venit, & exemplo Inæ, & Offæ suam ditionem B. Petri vectigalem fecit. Bar. an. 847.

Quicumque in historia Sacra, profanaue peregrinus nō est, nouit dissidia inter Fridericum I. & Alexandrū III. & inter Honorium III. ac Fridericum II. & scandala inde secuta. Boni ingemuere primū, deindè verò lætati sunt; quod protegente Deo personas, & acta Pontificum fracti sunt improborum impetus, & cedere potestati superiori sunt coacti.

In Leonem III. adeo immanes fuere Paschalis primicerius Hadriani, & Capulus Secretarius, vt facinus execrabile ausi sint, quod calamus scribere, & aures audire reformidant. Cum enim consanguinei essent Hadriani prę cessoris, inuidiæ, ac odij æstu abrepti sacris operantem scelerato stipati Satellitio ab aris abstraxerunt, & excisa lingua oculisque effossis semimortuū reliquerunt, militibus custodiendum. Sedenim cœlestis Medicus nusquam sui Vicarij oblitus, pristinæ Sanitati mutum, ac cæcum infandè crudelitate redditum, prædicandâ benignitate restituit. atque vt suorum amicorum operâ à custodia inimicorum liberaretur effecit: itaque incolumis, ac liber in Galliam; Bar. an. 799.

atque Germaniam profectus reuerentiam, obsequium, & opem Caroli Francorum Regis expertus, eiusdem comitatu copiarum Romam reuertitur, & suæ Sedi restituitur, ad quam non diu post accedens Carolus vicem recepit beneficiorum; & à Pontifice Imperator creatus, primus in Occidentem imperialem inuexit dignitatem.

In simili crudelitatis genere non dissimilis eluxit diuinæ prouidentiæ erga suum verum Pontificem amoris significatio. Stephanus enim dictus VII. Formosi antecessoris cadauer effodi, Pōtificalibus exui vestibus, tres digitos, quibus benedicere solebat populo abscindi, in Tyberis profluentē proijci imperat, & omnia eius Acta rescindit, ac Synodi coactæ auctoritate, quæ patrarat impia probari curauit. proh dirum nefas! Sed non inultum. Stephanus de Sede per vim occupatā deturbatur, custodiæ traditur, strangulatur. Formosi verò corpus repertum à piscatoribus ad Vaticanam Basilicam sepulturâ honorandū defertur, in qua priusquam conderetur à Sacris imaginibus humili inclinatione salutatū testimonium ab illis retulit Pontificatus sui, & Innocentiæ à Cœlitibus, quin & tellus detestari visa est nefandum scelus, corruit quippe Lateranensis Basilica ceu fundamentalem Petram dirutam ingemisceret, sine qua stare non posset.

Bar. an. 900.

Affine miraculo est diuinę prouidentiæ in Alexandri III. protectione signum. Hic post Hadrianum IV legitimè Pontifex creatus aduersarium habuit acerrimū Octauianum S. Ceciliæ Cardinalem, qui ad Pontificale solium ardenter inhians, adeo impotenter abripi se iracundiâ ex ambitione ortâ permisit, vt amictum Pontificium (Mantū vocant) Alexandro detraxerit, & Friderici fultus auxilio nouus Antipapa conciliabula coegerit pro Pontifice nomine Victoris, & pro tali à quinquaginta, qui conuenerant, Episcopis sit agnitus in Friderici gratiam, qui nec amicum, neque superstitem Alexandrum volebat. Eà propter multis eum molestijs vexare nō destitit, nam & functo Victore

alium

alium substituit, qui Paschalem se nominauit, & rursus cogi Concilia contra Alexandrũ procurauit, & armis Vrbem, ac Italiam turbauit, & fugâ in Galliá, ac Germaniam, saluti suæ consulere adegit; Et ne quid persecutionis atrocitati deesset Senatus, populique Romani accessit contumacia, non omnium quidem, sed aliquorum potentiorum Friderico adhærentium, qui reditum Alexandri in Vrbem impediuere, & rebelles suo se Principi, ac Pastori gerere non erubuere. Itaque standũ Alexandro in acie aduersus quatuor hostes fuit, quorum primus, ac parens cæterorũ Fridericus. Secundus Antipapæ aliquot præcipuè Victor, & Paschalis illius operâ euecti. Tertius conuenticula Episcoporum ab illo seductorum. Quartus Populus Romanus qui ex Magistratu gratiam Friderici aucupabatur. Sed deuicit istos omnes manus Domini suũ Vicarium sustentans, & pro eo pugnans: Etenim Imperatorem tandem resipiscentem, ac pacem petentem vidit Venetijs ad suos pedes prouolutum, etiã præstantem obsequia, quæ præstita in Gallia, à Ludouico Rege, & Henrico Anglo inaudierat, & Pseudopapas ternos morte sublatos superstite se ad XXII. Pontificatus annũ penè expletum. Conciliabulis opposuit vera Concilia Turonense in primis, ac Lateranense cui trecẽti Episcopi præter alios Prelatos interfuere. Populus autẽ, ac Senatus Romanus errorum pertęsi, perspectâ mutatione Friderici, & assumptâ erga Pontificem reuerentiâ Legatos Anagniæ cõmoranti misêre, qui Romam suppliciter inuitarent, atq. vt rediret conditiones, quas ipse per suos Legatos postulabat, admisere, & iure iurando seruaturos se promisere. Aduertêre nimirum Fridericus, & Romani Cœlum pro Pontifice contra se ipsos dimicare, illũ esse verum, ac legitimum Pastorem, ac Dominum, cui fasces ex diuino Imperio Imperatores, ac Reges submittant.

In tantâ negociorum mole, ac varietate Alexandri prudentia, animi fortitudo, Principum fauor suas habuerę partes, quibus diuinum Numen vsus est ad Christi tuendum

Vicariũ, & eius acta fœlici exitu terminanda. In hoc quod ſequitur humani nihil inuenies præter hominum nequitiam, & Diaboli dolum. Reliquũ totum ſibi vendicat Dei protectio ab illis malis ſuum Vicarium defendentis,& malignantium conſilia eludentis. Victor huius nominis II. ex Geberardo Epiſcopo Eiſtitenſe creatus Pontifex, Romam delatus cùm alijs virturũ exemplis dignum ſe eo gradu probaret, tum verò religionis, ac pietatis erga Deum ſplendore aulæ, & Vrbis oculos ad ſe trahebat: Hoc iniquè ferens hoſtis humani generis, & Pontificatus,immiſit in cor Subdiaconi Sacro miniſtrantis, vt veneno calicem inficeret, & vini potu Antiſtitẽ immolantem interficeret. Non tulit flagitium inſandum diuina bonitas, ſed nefarium hominem Dæmonis permiſit poteſtati, qui correptum miris modis torquere cœpit, & adſtantes admiratione,ac timore fixos detinere, quoad crimen faſſus à lætali ſumptione abſtinendum Victorem monuit, haud neſcium, quæ ratio conſumandi ſacrificij eſſet ineunda, & minime ſegnem in gratijs pro beneficio Deo reddendis.

Haud vltimus Victor fuit, cui veneno mortem pararint improbi: Patrum noſtrorum ætas ſimul audijt malũ renouatum facinus à ſceleſto non nemine Aulæ Pontificiæ familiari; ſimul iteratam in Pio V. Pontifice Max. defendendo diuinam beneuolentiam. In more habebat Vir Sãctus ſecundùm prolixas precationes ante Chriſti Crucifixi effigiem ſacris pedum vulneribus os admouere, eaque ſumma cum reuerentia exoſculari. Contigit autem mane quodam res mirabilis hinc inſonti timorem incutiens occultæ cuiuſpiam culpæ, quæ indignum redderet oſculo; inde ſpei,& confidentiæ ſtimulũ, quod miraculi aſpectu dignum redderet Chriſtus paucis admodum amicis ſuis talia indulgentis. Fidem famæ publicæ facit diligentia in ſãcto illo Simulacro aſſeruando, quod hactenus in cœnobio Dominicano propè Boſcum à Pio magnificè conſtructo inter ſacra lipſana numeratũ magnâ veneratione colitur.

prompta narratio est ex Actis Canonizationis Apostolicâ auctoritate confectis, quibus R. P. Abraham Bzouius suum Romanum Pontificem locupletauit, & tot tamque grauibus in cap. 39. congestis testimonijs firmatam demonstrat, vt sperare nos iuuet opportunè expediendam apotheosim Sanctissimi Pontificis ad Ecclesiæ Romanæ gloriam; & Religionis Dominicanæ decus, quæ illi tales Præsules in suis claustris educatos subinde suppeditat.

Interim quod initio proposuimus, non ne singularis hæc Dei cura in Pontificum protectione elucens caros sibi illos ostendit, & amicos esse, quales profectò non essent si ius vsurparent indebitum in Ecclesiam vniuersam, si Pastores non essent, quos Christus D. constituit super gregem suum. Numquid iniquus est Deus, vt foueat iniquitatem, & Petri Cathedram tam validè oppugnatam potenter sustentet, ne expugnetur, aut corruat, in eaque sedentes à prima institutione ad nostra vsque tempora tueri perseueret? Certe si Imperator, aut Prorex quispiam Proregis positi à se personam, & iura sarta tecta velit, in comperto est verum illum habendum esse proregē, & præstandā ipsi obedientiam, tamquam Regem, vel Imperatorem repræsentanti; Cur ergo legitimus Christi Vicarius non censeatur is, cui Deus tā multa suæ beneuolentiæ demonstrat signa, quem à periculis, & à morte liberat, nec miraculis parcit, vbi necessaria peruidit, ad vitam seruandam, & in munere Pontificio perseuerandum? Quibus Primatus Petri stomachum mouet, aut euentus id generis negant, eosque à narrantibus historicis, vel fictos, vel à fingentibus acceptos asserunt suis se confodiunt gladijs, arma ab ijs aduersus Catholicos mutuantes: Vel casui tribuunt, quæ casui prorsus aduersari etiam pueri intelligunt: Vel ad Belzebub facta gloriosa referunt, & peiores pharisæis sunt in Principe Dæmoniorum eijci Dæmonia à Christo

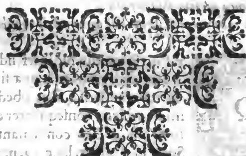
à Christo blasphemantibus. Quantò consultiùs agerent si à veritate doceri se paterentur; clamante Deum nusquam suæ Ecclesię obliuisci, & tam in electione, quam in conseruatione Romani Pontificis mirabilia, plerumque facere, quæ Primatus eius euidentissima sunt argumenta.

Verùm quia in Victoria ad Echinadas insulas per Pium V. relata operâ, ac precibus micantem vidimus diuinæ protectionis radium.

Non impetro à me, vt taceam admirabile prorsus persimilis fauoris exemplum in Vrbani II. magnanimitate se pandentis. Potiebatur. Germaniæ imperio Henricus III. in quem iaculari fulmen anathematis ob enormia scelera non est veritus Pontifex, vt suo satisfaceret muneri. Ille iratus in Italiam descendit, indèque Vrbanum exegit. Pulsus Italia in Galliam se recepit, & vbi solatium sperabat desolationis inuenit materiem ob incestas Philippi Regis nuptias, quem cum sanare nequiret salutaribus monitis, feriuit anathemate, paruipendens Principum inuidiam, quibus pœna isthæc mirùm quàm displicuerat. Quippe Philippus Legitimâ vxore eiectâ consanguineam suam Fulconis Andegauensis vxorem sibi sociauerat, haud sine graui populorum scandalo, & Episcoporum offensione, qui Concilium coegere indicente Hugone Lugdunensi Antistite, & anathema Regi dixere. Quem non terruissent Imperatoris odia, & Regis, ac
Boz. sig. 32. c. 3. Principum iræ? Stetit nihilominus inpauidus Vrbanus, & non despondit in medio tribulationis animum; sed erexit, quia confortauit illum Dominus omni potentatui dominans, & direxit vias eius ne deficeret. Cogit ad Claremontem Concilium, & ceu cuncta prospere succederent, de recuperatione Terræ Sanctæ à Sarracenorum
Bar. an. 1094. dominatu consilia agitat, Legationes instituit ad Principes per viros ita idoneos, vt Occidentem penè totum

com-

commouerit ad arma capienda, euentu sanè quàm fœlici; nam trecenta peditum, & equitum centum millia, in vnum coaluere exercitum; cuius potentiæ Asia, & Palæstina succubuere, & Christi Saluatoris Sepulchrum in manus Christianorum rediijt, æternum mansurum, ni eorumdem peccata rursus eripuissent. Hic si circumstantias temporum, personarum, infortuniorum cum Pontificis ausu, industriâ, generositate, prudentiâ, negotij granditate, fœlicitate Victoriæ conferas, manum Dei omnia dirigentem, & suo fauentem Vicario, vel ipsis oculis intuebere.

Con-

Confirmantur dicta de Primatu Romani Pontificis ex miraculis in Ecclesia Romana.

CAPVT XI.

1 *Miracula ab hominibus Dei virtute fiunt, & quare.*
2 *Initio nascentis Ecclesiæ fuere necessaria.*
3 *Continuata à Deo sunt præsertim hæresibus subrientibus:*
4 *Et recenti memoria innumera per S. Franciscum* Xauerium *Indiarum Apostolum.*
5 *Numerantur eorum aliqua.*
6 *Inter hæc sanitas P. Marcello Mastrillo reddita.*
7 *Huius narratur historia valdè mirabilis.*
8 *Et profectis in Iaponiam.*
9 *Tormenta atrocia ibi tolerata.*
10 *Mors tandem pro Christi fide obita miris euentibus comitata.*

QVIA Primatus hic inter fide credenda numeratur, miracula, quæ fiunt ad fidẽ corroborandam, à filijs obedientiæ Sũmi Pontificis, consequenter eius Primatum esse à Deo confirmant, vt notat Suar. in Apolog. l. 5. c. 19. n. 20. Et quia miracula vera naturę vires excedunt, auctorem sui principalem superiorem exposcunt totius facultate naturę, qualis solus est Deus, *qui facit mirabilia magna solus*. propria videlicet auctoritate. Cœterùm et Angeli, & homines communicata à Deo virtute patrare miracula in comperto est. Operatur autem illa Deus, vel per se, vel per illos ob fines multiplices, quales sunt ad pariendam fidẽ in cordibus illa videntiũ quomodo Christus Dominus patre exorato pro Lazari suscitatione dixit, *vt credant, quia tu*

Suar.

Ps. 135

Con-

tu me misisti. Deinde ad eam iam partam corroborandam, qualia fiebant ab Apostolis, de quibus scriptum est: *Per manus autem Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe:* vt inducerentur infideles ad fidem, & fideles in ea confirmarentur. Aliàs per ea honorare Deus vult seruos suos, & latentes gratiæ diuitias hominibus ostentare ad conciliandam apud ipsos opinionem sanctitatis, ac reuerentiam, vt in testamento veteri Moysi, Iosue, Eliæ, Elisæo miraculorum gratiā indulsit, & alijs, de quibus Hæbræor. 11. dicitur. *Sancti per fidem vicerunt regna &c.* Sed & plura in nouo sunt, quæ inductione per cuncta Euangelij sæcula à Bellar. l. 4. de notis Ecclesię c. 15. fuse numerantur. Semper autem miracula, sicut & cætera omnia propter semetipsum operatur Dominus, & illa potissimū ob cultum, & gloriam suam, quæ est finis operum eius. Deus, inquit, S. August. l. 10. Ciu. c. 12. qui fecit visibilia cœlū, & terram, " non dedignatur facere visibilia in cælo, vel in terra, quibus " ad se inuisibilem colendum excitet animam adhuc visibi- " libus deditam: vbi verò, & quando faciat, incommutabi- " le consilium penes ipsum est, in cuius dispositione iam tē- " pora facta sunt, quæcūque futura sunt &c. Qui quidem fi- " nis, ac modus, vt sublimis est dignitate, comesque perpetuus miraculorum ità & ratio sufficiens, ac honorifica censeri debet, ne vllo vnquam tempore locouè superuacanea, aut inopportuna videantur. Fuisse necessarium initio nascentis Ecclesiæ miraculis agi suadet, & mysteriorum à sensibus remotissimorū altitudo, & legis introducendę nouitas, & aduersariorum ipsam impugnantium acerbitas, & præceptorum carni, sensuique repugnantium obseruatio, quæ pręter prædicationem, doctrinamq. ab Apostolis, apostolicisque viris traditam, ni prodigia, & signa comitabantur. quæ credendi difficultatem, vel tollerent, vel mollirent, ægrè Gentiles ab Idolorum cultu, ægrius Iudæos à cæremonijs veteribus abstractos Christo adiunxissent.

Act. 5.

Hæb. 11

S. Aug.

Nihilominus imbuto iam orbe terrarum lege Euangelij, continuare placuit diuinæ bonitati Ecclesiam suã mirabilium operatione decorare, solarique; & quidem per homines Romanæ Sedi, Summisque Pontificibus addictissimos, nusquã per alienos, & inimicos, ni fortè aliquando & iis vsus sit Satanas ad præstigias, quę miracula mentirentur, vti olim Aegyptii Magorum superstitione abusus est ad Populum decipiendum.

In quo & admirabilis ordo, ac dispositio diuinæ prouidentiæ enituit, quæ sicut miraculorũ vinculis Ethnicorũ; ac Hebræorum gentem traxit ad Christi fidem, & cultum; ita quia permittere voluit hæresum vepres in Ecclesiæ cãpo subinde oriri ob inscrutabilia, & semper iustissima sua iudicia suscitare non destitit operarios indefessos, qui verbi prędicatione, scriptioneque veluti falce exciderent, & miraculorum dono, patratione que aliquos ex fidelium cœtu insigniuit, qui & gratiâ polleant sanitatum, & operatione virtutum præstent, & prophetici luminis splendore clarescant, & alia ornamenta desuper accipiãt, quę à S. Paulo commemorantur, & tanquam stellæ cœlum Ecclesiæ in nocte infidelitatis exornent.

Cor. 1. c. 12.

Horum mihi syluam immensam antiquitas suppeditat, cuius nullum est sæculum istiusmodi vacuum syderibus; sed si ad hoc vltimum stylũ reuocauero, & prolixitati parcam, & animis ingenuis etiam acatholicis ostendam, quod illa sit verè Ecclesia sub eodem Pastore, ac Duce militans Imperatori supremo, in qua perennat miraculorum cursus idem, qui à prima fuit origine, quando à Christo Domino, & Apostolis fundata est; & acrius mouebunt hæc recentia oculis pene subiecta, quã quæ lectione duntaxat, veracissimâ licet, excipiuntur. Laxauit autẽ Deus suæ liberalitatis, ac misericordię vberã postremis hisce temporibus ad pascendos fidei lactè gregis sui agnos, & Pastores suppeditauit, qui à luporum dentibus defenderent, quos copiosos & rabidos per ouile Christi Aquilonaris ora dispersit, &

vbique

vbique terrarum innouauit mirabilia ad infestas nouitates reprimendas. Sed ego si numerandis pluribus viris, ac mulieribus sanctis miraculis claris insistam, quos Italia, Hispania, Gallia, India, & aliæ Prouinciæ videre illuminatos cæcos, mutos, claudos, paralyticos persanatos, quinimò & mortuos vitæ restitutos, longior fuero, quàm mei consilij ratio postulet, cui & vnus illorum satis esset, ad probandũ Ecclesiam illam Primatu gaudere, quem Christus illi S. Petro constituit, quemque gloriosi isti heroes cęlitus electi agnoscunt, ac venerantur, vt veram, reliquorum cœtus, vt Satanæ Synagogas detestantur.

Hæc meditanti occurrit magnus ille, & prorsus admirabilis Franciscus Xauerius, quem ob vitæ Apostolicæ sanctitatem, & renouatum in ipso miraculorum donum Apostolis concessum, illustri Apostoli cognomento Sancta Romana Sedes illustrandum censuit. Hic, inquam, à Paulo Tertio Pontifice cum amplo Nuncij Pontificij, diplomate ad Indias Orientales missus, simul Euangelium per vastas illas, incultasque regiones spargere aggressus, simul coruscare miraculis cœpit, quibus Deus serui sui sermonem confirmare locupletissimè dignatus est. Et fuere illa tam præclara, tamq; frequentia, vt calamũ, & patientiam fatigarent Episcopi Malacensis numerum adnotare volentis, & extasi, ac stupore complerent Populos barbaros vix oculis suis credentes, cum cernerent quotidianas sanitates, mortuorum suscitationes, futurorum prædictiones, absentium locorum distantia, tamquã si essent in conspectu enunciationes, intimorum secretorum cordium Deo vni notorum reuelationes: eodem tempore pluribus in locis præsentiam corporis exhibere, linguis barbaris, ac ignotis loqui, loquentem ab exteris intelligi, non secus, ac si proprio ipsorum idiomate conciones texeret, & id generis alia, tam sępe facere, vt nulla iam dies ijs abiret vacua, nulla rediret nox nisi proximæ diei miraculorum præstabilium testis, ac terminus, adeo vt non prophetiæ modo spiritus,

quod

quod sapientum non nemo affirmabat stabilem, permanentemque in eo sedem fixisse: sed et gratia sanitatum, & operatio virtutum, & alia præcellentia gratiæ gratis datæ dona adeo familiaria apparebant in eo, vt subdita viderentur voluntati, & nutui ipsius nunquam non obsequi parata. Idcircò apud gentes illas in admiratione erât, & passim Sancti Patris appellatione nō proprio nomine nuncupabatur, tamque latè diffundebatur fama mirabiliū eius, vt non defuerint, qui desiderio videndi peregrinum virum exciti relicto patrio solo sex millium milliariorum iter tā alacriter subierint, quàm frugifere confecerint, siquidem maiora facta oculis conspicati, quàm auribus perceperant, exuta gentilitia superstitione Christum induere, & sacro lustrati baptismate adiumento fuere Xauerio ad fidem per Orientem propagandam. Cœterum apertâ per crebra miracula ad Euangelium viâ, non requiem spiritui suo dedit, non pepercit peregrinationibus longis, asperis, laboriosis, vt itinera eius terrâ, marique confecta metiri studentes curiosi quidam vitæ eius inuestigatores centies centū millia passuum emensa repererint. In quo tam amplo spatio peragrando incredibile dictu est, quot quantasque ærumnas sit perpessus ab hostibus fidei Ethnicis, Saracenis, diuersarum sectarum Barbaris, prædonibus, falsis fratribus, improbis spiritibus ad eius excidium coniuratis, lædoria in plateis, irrisiones in aulis Regijs; maledicta in congressibus inter ludicra computanda, lapidibus appetitus est, verberibus concussus est, venenis ad necem petitus, sagittis vix non confixus, ter naufragium passus, præter ea, quæ volens, libensque subibat, & exsorbebat dura, amara, aspera, mortificationi carnis iam rationi subditæ, & laboribus attritæ idonea, Ieiunia tam rigidè seruata quotidiè, vt pugillum obrizæ, & aquæ poculum totus esset, & quotidianus cibus, & aliquando hebdomadarius ad artus debilitatos, reficiēdos paratus, cilicia, flagella, humicubationes, vigiliæ in plures noctis horas orando productæ, seruitus, & misericordia impensa

pensa ægrotantibus, conciones, cathecheses, sollicitudo in excolendis nouellis christianis, industria in reducendis ad fidem Ethnicis tam feliciter posita, vt nationes integras, Principes, ac Reges ad Christi vexilla traduxerit millena millium sua manu baptismo lustrauerit. Tantus ergo vir electus à Deo, vt nomen suum nouo mundo portaret, primum Christi passionem portauit in suo corpore, præter quod nihil quodammodo habuit terrenum reliquum, neque hoc terrenum totum, in quo resplenduit fulgor quidã communicatarum dotum beatarum, quibus spirituale redditum videbatur, vt iam audiret in populis homo quasi cœlestis; & augebant, confirmabantquè opinionem crebra miracula magnitudine plane tam pręclara, vt mortuos ad vitam reuocatos aliquot decuriæ à Sacræ Rotæ Auditores examinandæ sint delatæ, numero verò tam multa, vt integrum volumen eorum deposcat narratio, si recensenda essent, sed non est instituti nostri singillatim illa enumerare; neque verò necessarium ad probandum quod intendimus, nimirum argumentum ex illis validè sumi, quod Ecclesia vera sit, in qua miraculorum perseuerat operatio, ac proindè quod Primatus in ea positus sit Pastoris, à quo dirigitur. & in suas classes, ac status ordinatissima dispositione dispertitur. Cœlum suspice, & per subiecta elementà discurre, nullum reperies, in quo diuinæ huius virtutis, ac electionis luculenta aliqua vestigia non reluxerint. Cœlum luce radiantem crucem demisit in terram, quæ in obuiam descendens foueam, adeo firmiter illi adhęsit, vt frustra conati sint Ethnici crucis hostes illam effodere, ac diffindere. Portentum id fuit imminentis persecutionis à Cillanæ Insulæ Rege in nouellos Christianos paratę, quorum sexcentos trucidari iussit, quod hortatore Francisco conuersi essent ad fidem. Ast solari non tardauit diuina bonitas famulum suum; plures enim Crucis prodigio cõspecto, quæ immota, ac inscissibilis ad impetus, insultusq; impiorum stabat, nomina dedere Christo, quos inter filius

Regis natu minor exemplum maioris secutus, qui particeps martyrij cum illis sexcentis effectus nequicquam fremente Patre Regnum terrenum cœlesti posthabuit, & animos non modò fratri, sed & sobrino, & aliis Regijs aulicis dedit, vt contemptis Idolis veri Dei cultum amplecterentur.

Vim quoque eamdem expertus est ignis, à cuius incendio, & flammis grassantibus domus liberatę fuere. Aer perpluit cineris aceruos pumicibus accensis mistos super Tolensem Ciuitatē ad vindictā defectionis eius à Christo, & à Lusitanis mulctandam. Idem adblandiri Diuo visus est non semel cum spiritu eleuante rapiebatur in sublime, & liquidum præbebat iter, vt si menti incorporeæ præbuisset.

Quàm verò frequenter per lata Oceani spatia se se fudit potentia hæc cælestis? siue sedarentur tempestates eius imperio, & naufragiis propinquis nauigia subtraherentur, siue salsedine exueretur vnda, vt præsenti sitientium nautarum; & vectorum necessitati succurreretur; siue naufragum post tridui iactationem fluctibus circumactum terrę incolumē redderet mare; siue amati Crucifixi ænei effigiem improuiso abreptam per vortices, ac spumantes fluctus deuolutā, Cancri chelis apprehensam insperato restitueret, siue prophetico Spiritu de salute absentiū sociorum per vndas dispersorum, & pene absorptorum non dubia præmonitione certos faceret præsentē, siue nauis audiret versa iam in theatrum, & officiorum caritatis erga male habentes corpore, & animo, ac miraculorum multorum, quibus de cœlo Sanctum suum mirificabat.

Neque tu Terra elementorum infima inferiorum testis es prodigiorum, quæ à viuente functoque tui ne dicam emensore an dominatore in te facta sunt. Quot cadauera mox in saniem, tabemq. vertenda de tuo erepta sinu amissæ luci, ac vitę sunt restituta, quod omnium mirabilium mirabilissimum est, & inter summa diuinæ potentiæ ope-

ra numerandum? Sed & illud inauditum à sæculo, & via credendum, nisi assensum certum à videntibus extorqueret facti euidentia, à non videntibus fidem deposceret orbis terrarum testimonium; & hactenus perseuerans exuuiarum sacrarum integritas: Quippe tellus, quæ tributariam corruptelam, tanquam tributum morti debitum exigit ab Adami posteris, & corporum dissolutâ compage carnes in puluerem resoluit, non est permissa in Francisci cadauere malignari. Sed primùm quidem in calce viua sepultum, statim ab obitu post menses quatuor illæsum, integrumque seruatum exploratoribus præsentauit. Deinde verò fossâ profundâ mersum, obrutumq. post menses sexdecim exhumatũ, ne modicè quidẽ violatũ paruit; sed viuido colore nitens, & succo flagrans odorato est, naturâ stupente, & virginitate conditũ suũ domiciliũ seruare gratiâ gestiente.

Sensit autem Malacensis Vrbs beneficium Diui, dum à Sanciano portu Goam deferretur; etenim peste grassante, & plura capita in dies conficiente, vbi primũ intra sua mœnia excepit depositum illud à Lusitanis sedulò custoditum, liberata à contagio est, & reuerentiam auxit ergà mortuum, quem incolumem irreuerenter malo acta spiritu eiecerat, ac in exilium expulerat.

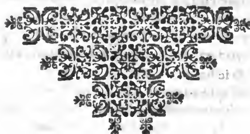
Quod sequitur, ad terram ne, vel ad Tartara pertineat, an ad vtraq. non est difficile iudicare. Vix pedem in Mauri insulam Franciscus intulerat, & primo sermone inuitare indigenas ad audiendam Euangelij legem occœperat, cum tremore terra concuti, & hiatus veluti infortunii alicuius prænuncios edere visa est, simul inconditi auditi stridores, ac eiulatus conquerentium spirituum, simul mœroris pleni clamores apertè pronunciantium; Tu nos Francisce, aduris, & de Regni nostri possessione deturbas. Neque segniùs irritabant animos spectra flammis cõuestita per aerẽ volitantia formæ aspectu horrifica, & diras euomentia, quibus nil aliud effecere, quàm vt testatam redderent aduenæ præliatoris sanctitatem, & suam ipsorum improbitatẽ,

ac

ac pauorem expulsionis à regione illa; & à pluribus, quæ obsidebant habitatorum corporibus. Quid ni vociferarentur, cum de Regnis, ac Prouincijs tàm multis, quibus diuturna possessione præerant, fugere cogerentur; cum templa suo dicata cultui dirui, & Idola comminui, conspui, conculcari aduerterent, cum Reges, Reginasque & copiosam nobilitatem cum suis Populis eripi de potestate impiæ dominationis, & transire in libertatem, & adoptionem filiorum Dei cernerent, nec tanti auctorem dispendij vlcisci, aut amoliri à generosis quirent incæptis. permissum quidem illis cælitus est suam ostentare rabiem, sed nunquam explere, & sæuire baculis, ac flagellis in nocturno silentio, dum feruenter orationi incumberet, sed viri duntaxat patientiam exercuere, perdere vitam prædicationi necessariam, aut membra frangere nequaquam valuere.

Neque vero suorum Clientum obliuiscitur in cœlo Diuus, quos ad suam opem implorandam sollicitos videt in terra, & in mari, & in dies liberari ægros à disperatis morborum periculis, & naues à submersione incolumes ad portus appellere eius intercessione manifestant libelli, qui subinde vulgantur, procul omni suspicione leuitatis, cui occursũ volunt per legitimas discussiones viri graues, ac probi, quibus examinandi, & probandi libros illos incumbit cura. Innumera sunt, quæ in varijs orbis partibus id generis mira contingunt, vnum si attigero, demonstrasse, me, putabo, veram esse Ecclesiam, quam diuina potentia miraculorum continuatione dignatur, vnum verum esse Pastorem, cui supremam illius curam demandauit, qui mittit operarios in vineam suam referentes fructus in patentia, in laboribus, in persecutionibus, in miraculis prædicatam veritatem attestantibus, in reductione ouium errantium, ad ouile Christi, cui præesse Romanum Præsulem Petri successorem credendum docent, & in fide hac, & caritate non ficta mirabilia operantur. Est autem mi-

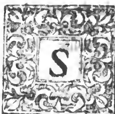
miraculum tam recens, ac patens non vni, aut alteri Ciuitati, sed Europæ pene vniuersæ, vt de illo dubitare hominis sit iudicio carentis, inficiari verò sit, vel Dæmonis mendaciorum fabri, vel Demoniaci ab illo acti audacia delirantis. Non alia ratione melius probatam iri Lectori rem certissimam arbitrór, quàm si historiam ipsam facti, qualis tunc ab oculato teste conscripta est, & per orbem terrarum typorum beneficio sparsa, ne apice quidem mutato, hic attexo, & commodum legendi pario pluribus, ad quorum manus non peruenit libellus ipsam continens recudi dignus, & perlegi à Catholicis ad animarum solamen, ab acatholicis ad confusionem cæcitatis, qui ad tantam, tamq. apertam lucem cæcutiunt, & quia eam negare nequeunt, si prorsus non sunt stolidi, lucem dicunt esse tenebras, quod tenebrionum est.

Miraculi à S. Francisco Xauerio Indiarum Apostolo in Collegio Neapolitano Societ. IESV patrati die 3. Ianuarij Anno Dñi 1634.

Narratio ex Archiepiscopalis Curiæ tabulis deprompta.

CAPVT XII.

SI quis vnquam minùs quàm oporteret credulus, ab Historico præter ius, fasq. iuratores exegit, vltro mihi fidem habeat miraculum scripturo, quod proximis superioribus diebus à Diuo Francisco Xauerio domi nostræ patratum non modo meis ipse oculis vsurpaui, sed sacramento etiam apud Eminentissimi Card. Archiepiscopi Auditorē testaturus accessi. Rem omnem aliquantò altius mihi arbitror repetendam, vt seriem vniuersam vnico sub aspectu suspiciendam potius, quàm cognoscendā proponā. Explicabo etiam paulo fusius, vel minima prosecutus; si quid tamen minimum in re tam maxima nequidquam cognitio desideret, vbi abundè admirationi satisfactum. Ea igitur ita se habet.

Iusserat elapso anno 1633. Neapolitani Regni Prorex regiis plane honoribus ipsa in Regia Conceptæ Virginis memoriā consecrari. In diem igitur Dominicum à festo proximum, hoc est in diem tertium Idus Decembris quatuor aræ in amplissimi peristylij ambulationibus magnificentissime excitatæ, quarum excolendarum prouincia totidem nobilissimis viris fuerat demandata. Eos inter Carolus Brancatius Eminentiss. Card. germanus frater adlectus. Is muneris sui curam cum Patre Marcello Mastrillo

è no-

è nostra Societate IESV, non acris modò diligentiæ, ac sedulitatis homine, sed affini etiam ac familiarissimo cōmunicarat. Vbi verò peractis diei solemnijs sub alteram noctis horā Marcellus pro ea, quæ illi incumbebat, cura, nescio quid artificem aulæa refigentem monet, ex illius seu cinctu, seu manibus, quo in opus vtebatur, bilibris fere malleus per incuriam ad triginta palmos altè prolapsus ita ipsum perculit, vt à festo die nox illi pene funesta extiterit; affixit certè paulo post humi, ac nonnihil vomitū mouit, quod vtrumque inter grauoris ictus effecta censetur. Animaduersum illico ab omnibus cruentato, vndique capite, dextro tempori, atque adeo ipsi musculo, vt vocant, temporali vulnus inflictum. Ille dolorem quoquo modo dissimulans, & grauissimū ictū eleuans verbis domum rhedâ vectus decumbit. Hic vulnus extimā quidem specie satis exiguum deprehenditur, at intestinum malū longè grauius indicabant post alterum, aut tertium diem certa febriculę initia, oculorum torpor, capitis quā parte præcipuè vulneri opponebatur, acerbæ subindè punctiunculæ; grauedo perpetua, stupor corporis, mētis deliraciones, adeò vt Neapolitano in Cœlo id genus plagis infestissimo propinqua mors timeretur. Huc accedebat plagā, quod angusto nimis orificio si quid sanguinis extra venas transfusi, si quid aeris ictu contusi, iam iamque suppurantis intus lateret, transmittere minus posse, quod in tenerrima, & spasmō obnoxia temporis parte dilatari non licere. Indicitur Medicorum collegium, visa omnibus ægri salus, si minus deploratę ancipitis certè, ac nimiū periculosæ curationis, nulloque pacto fieri posse, vt periculo ante quadragesimum diem planè defungeretur. Decretum hic inter cætera obductam antea inconsultò plagam refricandam, vt si qua succresceret sanies, angusto saltem aditu eijceretur, nec cerebrum vitiaret. Quod ipsum aliaque adhibita sapienter remedia paulatim salutaria sensit ægrotus, ac post octauam à morbo diem lentè conualuit. Febris omnino nulla, mi-
tigatus

tigatus magna ex parte dolor, viuidiora lumina; vultus omnis hilarior. Hic licet maxima Medicis spes iniecta, magnũ adhuc faciebat timorem vigesima prima ab ictu dies, quam vti ordine ferme postremam ita potestate numerant primam eas inter dies, quas quòd de morbi euentu decernant, decretorias nuncupant, nec temere metus animo obiectus. Languescit ex inopinato ægrotus sub huius diei initium, qua & nouus annus est initus, stomachi graues dolores causatur, creditum primò afflictum inedia, & aquâ cinnamominâ, qua per id tempus morbo cauerat, at vbi nec eo ipso nec altero die quidquam vesci valuit, pridiè etiam fere impastus, imo ne os quidem nisi parcè admodũ ad cibum excipiendum recludere, animaduersum morbi vim interea loci, dum fœdus, vel pacem etiam conciliatam credimus intestino bello facultatem animalem perdidisse, ac resolutis, laxatisque maxillaribus neruis, & reliquis, quibus vorando vtimur, mortem ex propinquo intentare; existere enim verò illico indicia illa omnia, vnde Hipocratis schola intimam ossis læsionem, aut transfusum intra cerebri membranas cruorem arguit, & imminens ex infortunio, vt appellant, seu calamitate, cui præcaueri non possit, lethum præsagit, ea ferme erant neruorum qua parte est vulnus inflictum παράλυσις, seu resolutio quà vulnus opponebatur conuulsio, atque contractio sinistri præsertim brachij, stupor capitis, mentis deliramenta, corporis totius inordinati rigores. Itaque plures magni nominis Medici semel ac sæpius apertè pronunciare (quod idem postea iureiurando testati) de Marcelli vita iactam esse iam aleam, & vnius Dei præpotentis virtute sanari posse, hominum ope non posse: familiares, quà tam acerbum carissimi capitis interitum, seu lachrymis deplorare, seu precibus à Deo deprecari, quà insertis per vim in os minimis eduliorum frustulis vitam ad horas producere, tanta autem erat, tamque obfirmata oris compressio, vt altera huius anni die geminis inter se obuersis cochlearibus vi-

ma-

maximâ os illi Chirurgus ſenſim adaperuerit, ligneumque cuneolum inter dentes iniecerit, vt aperturæ aſſueſceret, mox etiam triumcialem è cera candelam ad ſtomachum, vſque demiſerit, vt niſi eſſent deglutitionis nerui omninò laxati, & obſtructæ ſolū pituita fauces aditum aliquem patefaceret cibo; ille verò non cibum, ſed tantummodo dolorem hauſit; tanta porro erat deglutiendi difficultas, tantum edulij faſtidiū, vt ſpectare identidem, & dolere ſimul liceret vehementiam incredibilem, quam ſibi ipſe, ſeu è ſociorum conſilio, ſeu è moderatorum imperio inferebat, non dicam, vt ſolidum, aut durum cibum manderet, ſed vt aquæ ſtillas ſanè perpaucas hauriret. Vnam, aut alteram ſemel eius liquoris guttam, quo Diui Nicolai oſſa Barij ſcatent, facilè hauſit, quod licet in admirabili, vſquequaque humore minus mirandū admirati tamen ſumus. Igitur 4. Non. Ianuarij nuncupauit primò quod poſtea innotuit, coram Patre Carolo Sangrio Prouinciæ totius moderatore votum de Indica profectione, ſi vita ſuppeteret, quo pietati ſolùm non vitæ, vel ſpei, vel deſiderio, quæ nulla erant, indultum. Deinde ſacro infirmorum oleo ſub noctem inunctus, ob pertinacem faucium compreſſionem Euchariſtiâ interdictus. Mox pictam D. Franciſci Xauerij tabulam aliquam cubilis lateri admoueri exoptauit, & cum nulla præ manibus promptior haberetur, quæ Diuum peregrinantis in ſpeciem exhibebat, conſilio, ſi exitum ſpectes, humano maiori aliunde accerſita ſuſpenditur Diuū æger (cui ea tabula expreſſo identidem ſupplicabat) adhibuit internuncium apud Deum, ne ſacratiſſimo viatico de ſolenni decedentium more muniri prohiberetur, idque impetrauit, exoraturus etiā per eumdem alio non præter conſuetudinem modò, ſed & præter naturam. Ea igitur, quæ ſubſequuta eſt, nocte, admotis identidem gutturi Xauerij reliquijs, vnde vires glutiendo ſibi faceret, ſex aut ſeptem æſculenti buccellas magnâ aſtantium lætitiâ non ita difficulter exſorbuit, ijs tamen non niſi cęleſti cibo aditum

expediuit, mox iterum ad ſcitamenta alia omnia interclu-ſum ſimul atque primo mane periculo antea facto in hoſtia non conſecrata, ſacro ferculo recreatus eſt; die, ſcilicet huius anni tertia, quam totā inter vitæ mortiſque confinia traduxit. Inſtabat iam quarta à ſolis occaſu hora, atq. ægre ſibi quartam horæ partem ſupereſſe quin occideret æger exiſtimabat, ita è moleſtiſſimo ſcreatu, quem eluctari iam ſolidum quadrantem horarium inaniter nitebatur; fauces paulatim obſtrui ſentiebat. Miſcebantur tunc temporis pijs de rebus colloquia, cum ex improuiſo admirabūdus ille, hei mihi minus clarè exaudio, indicitque manu ſilentium, quod ſimul ac factum, hinc hinc vocor, & ad alteram lectuli ſpondam, vbi S. Franciſci Xauerij, quæ nuper, vt retuli, appoſita pendebat icuncula, momento conuerſus, cum antea ſiniſtrum brachium nullo modo, corpus reliquum non niſi aliorum ope loco mouere poſſet, hic tenui quidem, ſed diſtincta, ſingulisque quaſi verbis hærente voce pronunciare à nonnullis auditus eſt, quæ mox ſubijciam, ea ſpecie, vt aſtantium alij obiectis animo à Dei numine viſis, alij perturbatis rationis infirmitate rerū ſimulacris à ſenſu mentis abſtractum planè exiſtimarent; cum præſertim ne interpellatus quidem vllū reſponſum dederit: Sed continenti verborum tractu ſolemnem Societatis hominibus votorum formulam quibuſdam additis hunc in modum ſit proſequutus, nec ſuo quidem ſenſu; ſed præeuntis verba S. Franciſci Xauerij, vt infra fuſius:

Omnipotens ſempiterne Deus, ego Marcellus Maſtrillus licet vndecumq. diuino tuo conſpectu indigniſſimus, fretus tamen pietate, ac miſericordia tua infinita, & impulſus tibi ſeruiendi deſiderio, voueo corā ſacratiſſima Virgine MARIA, & Te Sancto P. Franciſco Xauerio, & Curia cœleſti vniuerſa, diuinæ maieſtati tuæ paupertatem, caſtitatem, & obedientiam perpetuam in Societate IESV, & pręcipuè Apoſtolicā miſſionem Indicam, quā heri pariter voui coram meo Patre Prouinciali, & promitto eamdem

So-

Societatem me ingressurum, vt vitam in ea perpetuò degã, omnia intelligendo iuxta ipsius Societatis constitutiones, & decreta Sancti Patris Francisci Xauerij de Indica expeditione edita. A tua ergo immensa bonitate, & clementia per IESV Christi sanguinem, & merita Sancti Patris Francisci Xauerij peto suppliciter, vt hoc holocaustum, & votum à me indignissimè nuncupatum in odorem suauitatis admittere digneris, & vt largitus es ad hoc desiderandum, offerendum, & vouendum, sic etiam ad explendum, & sanguinem pro tuo amore fundendum, gratiam vberem largiaris.

His absolutis, Christi è cruce pendentis (quem præ manibus perpetuò habebat) vulnera exosculatus est suauissimè, tũ subductam ceruicali Lipsanothecam, vbi inter cæteras, & Sanctæ Crucis, & D. Francisci Xauerii reliquiæ asseruabantur, primo vulneris loco, mox imo occipiti admouet, nec dimouit, quousque subdidit.

Aue lignum Crucis, aue Crux pretiosissima, me totum tibi dedico in perpetuum, & oro suppliciter, vt gratiam fundendi pro te sanguinem, quam Indiarum Apostolus Franciscus Xauerius post tot exantlatos labores consequi non meruit, mihi licèt indignissimo largiaris. et paulo post.

Abrenuncio parentibus, propriæ domui, amicis, Italiæ, & omnibus, quæ mihi retardare possent Indicam missionem, & me totum in animarum salutem, apud Indos, dico coram Sancto Patre Francisco Xauerio, meo patre.

Vix ea cum exporrecta repente fronte ad valetudinarii Præfectum, mi Pater, inquit, esurio, præbe aliquid quod comedam, vel pinsitum gallinæ pullum (id erat escæ genus illi, vel ipso pharmaco detestabilius) perculsi ex inopinata voce animi accurritur extemplo huc illuc, vt aliquid pulmenti deferatur, iubet ille primitus solemnem dicti Sancti Patris Francisci Xauerii precatiunculam clarè pronun-

nunciari ab aſtantibus, voluitq. ter repeti illud, *ora pro nobis S. Franciſce Xaueri*, cui inuerſâ pauliſper conſueta orãdi formula, ſubdidit ipſe, *vt dignus efficiar promiſſionibus tuis*; id vbi factum delatumque nonnihil cibi, trepidare primò aſtantes, ac minutiſſimas in buccas concidere, quas faciliùs voraret; at ille erecto, alacrique vultu, eo ipſo ſcilicet, quem paulo ante mortis pallor infecerat, ridere aſſidentium trepidationem, lectulo nullo fulcimento inſidere, ſuaque ſpontè ſe ad comedendum componere, os expeditiſſimè adaperire, glutiendi facultatem neruis, iugulo ſorbendi reſtitutam aſſeuerare, atque vltro periculum facere in ſolidiori cibo, quem facillimè mandebat, ſe deniq. D. Franciſci Xauerii ope valentem omnino, ac ſanũ prædicare, immo ita viribus, inquit, polleo, vt mox ſurgere valeam poſtridiè cum primũ licuerit, litaturus. Acclamare hìc aſtantes portentum, prodigium, miraculum, euolare cubiculo, ſocioſque vt quiſque fortè obuius fiebat, ad iucundiſſimum ſpectaculum à Diuo Franciſco Xauerio datũ accire. Confluxere illico omnes, vt celerrimè fama percrebuit, gratulaturi ęgroto, vitam eò æſtimandam magis, quò minus à morte abfuerat, tantumque inſueti prodigii gaudiũ inceſſerat, vt vix euentus fidem caperent, & quæ erant oculis ſubiecta fidelibus libentiſſimè per aures demittebant, mutuoq. alloquio, & aſſenſu quaſi dubia firmabant; vbi vero oculorum conſuetudine animi aſſueuerunt, & portenti admiratio religioni fuit, itum in preces, ac ſolemnĩ Sanctorum Ambroſii, atque Auguſtini carmine ab adſtantibus gratiæ Deo actæ, celebrata ſingularis D. Franciſci potentia, eiuſq. Icunculam in fortuito abaco collocatam ardentibus cereis facibus venerati ſunt; mox quinta iam noctis hora alii aliò extra domum dimiſsi, qui optatiſſimos Nũcios deferrent. Interim Marcellus nihil ob valentiſſimo voce, colore, vultu diſſimilis acciſus quatuor ferè dierum inedia vires paſtu, & potione reficit, nihil inconditis lætantium clamoribus ſaucio modo afflictoq. capiti cauendũ

(vt

(vt nonnulli censebant) ratus cœlestibus iam vocibus confirmato. Mox dum cubile de more insternitur, surgit nullius ope, vestem induit, incedit tantisper, & venerabundus ad Sancti tabellam in genua prouolutus grates agit; tum fascias, & emplastra vltro temporibus abijciens Diuo erigit in trophæum. Dilapsis tandem à cubiculo arbitris omnibus coram Patre Rectore Vincētio Carrafa, cui rem omnem primò aperuerat, & valetudinarij Præfecto propria manu euentus rationem, lectuli puluino innixus satis fusè conscribit, vbi præter allata à nobis huc vsque ea addidit ipsi vni cognita, quæ iuratus postea confirmauit apud Cardinalis Auditoré, qui tanto prodigio post accuratam rei totius disquisitionem publicam fidem adiunxit. Ego verò illa ijsdem ferè verbis latinè reddam. Refert igitur, se tunc temporis, cum silentium imposuit, vocem exaudisse, Marcelle, Marcelle, inclamantem, & nescium vnde tandem sonus ad aures accideret, mox silentibus cunctis eadem repetita voce, animaduertisse, ex altero lecti latere se acciri, vbi D. Francisci Xauerij pendebat effigies, eò simul, atque conuersus è cubiculi sociorum rerũ omnium conspectu subduci, alioque repente auocari visus est, oculisque in eam partem defixis, in qua sacra tabella affixa fuerat, ad tabellæ imaginem, vultu tamen augustiori expressum hominem vidit, quem corporis vestitus & habitus peregrinum cœli ciuem oris maiestas, & decor indicabat: ipsissimum esse Franciscum Xauerium nullo aperiente ægro statim innotuit, is hilari ad eum ore, serenaq ue fronte, Marcelle, ait, ecquid agitur? Mori nè manis, an Indos petere? ac respondente eo, illud vnum sibi in votis quod imperaret Deus, tenes nè memoria, subdit, vouisse te heri coram Patre tuo Prouinciali ad Indiam profecturum? teneo, inquit, ille. eià igitur, addit Xauerus, in concepta à me verba te deuoue, prȩiuitque statim verba, quæ cũ à Marcȩllo repetuntur (exaudita narraui) quin

etiam cum bis, aut ter ea minus clarè excepisset Pater, subridens sanctus iteratò suggessit.

Ac principio absolutâ votorum formulâ, quam supra appofui, sanitati eum restitutum nunciauit, iussitque quò de accepta vita gratias ageret, emortui Christi vulnera deosculari, quod ab eo præstitum memoraui suo loco. Post hæc quæsiuit ex eo, num tibi est mei lipsanum? ait ille, id tibi sit, inquit Diuus, cordi, nonne & Sanctæ Crucis fragmentũ? fatenti rursus, age ait, admoue ea morbo; admouit confestim æger tempori saucio, verum Diuus capite abnuit, reiectoque in læuam, quem peregrinantium ritu gestabat bacillo, admotâ sui ipsius extremo occipiti dexterâ, inibi morbi vim delitescere, eo sacram lipsanothecam applicandam indicauit: paruit æger, statimque Xauerius Sanctæ Crucis adorationem suorum omnium abdicationem, suique addictionem, Indicæ expeditioni, ex formulis supra relatis nuncupare illum præcepit, & verba ipse præiuit, nihil enim de suo addidit Pater præter extrema illa, meo Patre, quibus leniter Sanctus arrisit.

Ab his erectò, inquit, ac bono animo in posterum esto, atque has preces in diem exolue (diceres pro integra valetudine vectigal impositum) simulque ex oculis euanuit, euanescente & morbo, vitâque iam pene dimissâ, eo discedente reuocatâ, notatumque in tam subita morbi permutatione nihil omnino suæ excretionis, aut immiscere ausam naturam, ne deberet ille naturæ quidquam vel vitæ, vel virium, quas ab vno Indiarum Apostolo traditas eidem apud Indos sit redditurus, & sanè fidem non tam meretur, quàm extorquet euentus.

Die postera anni scilicet quarta in templo ad aram Sancti Francisci Xauerij religiosè litauit, & Eucharisticam dapem nonnullis impertijt, plurimis vndique ad celeberrimi prodigij spectaculum confluentibus vbi verò portenti modus & ratio innotuit compositis coniectantium

dissi-

diffidijs, in eam ſententiam vniuerſi abiere, Sancto Indiarum Apoſtolo ſua Regna plus nimio cordi fuiſſe, quipe qui prodigia ferme omnia, vel apud Indos, vel pro Indis patrarit, & vnum quidem miraculo deuouerit, plurimos certè exemplo ad eius gentis ſubſidium aduocarit.

Si quis ergo rem omnem percenſeat, ad prodigium triduo gradatim deuentum animaduertet; primâ enim die ſacro infirmorum oleo æger perunctus, alterâ imminente iam morte cœleſti cibo munitus, tertiâ verò ad aram ipſe fecit Diuo Franciſco operatus, cuius precibus vim omnem facultatemque debebat, quin etiam plura in vno miracula. Puta æger per quatriduũ fame confectus inſtanti letho repente ſubductus, reſtitutis eſui mandibulis, corpus ſanguine ſæpius emiſſo pluribuſque exhauſtum pharmacis, maximâ virium præſtantiâ pollens non vti à morbo in vigeſimum quartum producto diem recens, & conualeſcens, ſed tanquam aduerſa valetudine nunquam planè tentatum; quæ è robuſtioribus aliquem delaſſaſſent ſolidare Marcellum potius ac ſtabilire, præeſſe de prodigio relationibus tranſcribendis in excipienda frequentiſſima ſalutantium turba ex vniuerſa fere Vrbe accedentium dies integros verſari, ſauciatum modò caput frigoribus, atque hyemi tuto obiectare, commune triclinium adire, cæteraque reliquorum omnium munia ſuſtinere, domo excedere exceſſurum pridie è vita, & perpetuis laboribus pene atteri, quatriduo et à poſt, cũ mater, quæ vna ſupererat è parentibus grauiſſimo morbo ex quo deceſſit, laboraret. Nolã vbi decumbebat, accurrit, & dum eidem maxima ſedulitate aſſidet, atque ad ſuperos euolanti iam iamque animo bene precatur, vt inibi ſuam ad Indiam profectionem precibus apud Deum expediat, cui hic materno fortaſſe ſenſu impedimento fuiſſet, ne forenſem quidem veſtem exuitur, plurimiſque in laboribus ſe ſe frangit. Valet tamen, dũ hęc

scribimus proximè scilicet à morbo, ijs viribus quibus validioribus nunquam est vsus; tanti fuit afflictas antea proximæ mortis vehementia vires non infirmo naturæ præsidio, quæ rei cuiusque perfectionem diuinis incrementis debet, sed prępotentis Dei virtute, & Diui Francisci precibus reparari; vnde quæ emanant opera dum vix inchoata credimus omnibus numeris absoluta suspicimus.

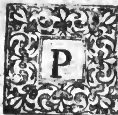
Hæc miraculi series vniuersa, effectus verò inter cœteros illi; iniecta sociorum animis ferme omnium cupiditas incredibilis ad Barbararum Orientis Nationum subsidium aduolandi, & quasi D. Francisci voces classicum cecinissent, Indicæ expeditioni suum plurimi nomen deuouerunt. Aucta mirificè in Neapolitanis Ciuibus erga Diuum pietas vsque eò, vt illius ope ac patrocinio miracula alia in plurimorum commodum patrata constans fama vulgauerit, quæ cum non adhuc sint publica fide, rite firmata, reticeo.

CA

CAPVT XIII.

1 *Marcelli consilio & precibus exiguus Hispanorum exercitus ingentes barbarorum copias expugnat.*
2 *Mira diuinæ protectionis signa in ipso armorum conflictu.*
3 *Marcellus in Iaponiam appellit capitur, carceratur.*
4 *Octo tormentorum genera à Barbaris illata incredibili constantia patitur Marcellus.*
5 *Paranesis ad sectarios vt ex comparatione veterum martyriorum cum recentibus discant vbi sit vera Ecclesia sub vno Pastore.*

OSTVLAT locus iste, vt aliquid de præclarissimo mortis genere, quam in odiũ Christianæ fidei Marcellus sustinuit, fortitudine planè memorãda dicamus; Nã cætera quæ illũ in tota vita antecessere nõne à testibus eius fidelibus viris grauibus scripta sunt, & iuris communis facta, vt non sit opus illa huc transferre ex eorum libris passim obuijs, & mirabilium narratione refertis? Inter quę numeranda passionum genera dira, longa, immania; plerisque veterum insigniorıbus exæquanda. Sed monitũ te lector velim, additũ à me parergon narrationis profectionis Iaponicę, & obitus Marcelli pro tuẽda catholica fide, non tamquã argumentũ, Primatũ Romani Pontificis directè probans, sed vt complementum Xaueriana prædictionis, qua Sanctus Indiarũ Apostolus simul sospitem reddidit, simul certiorem fecit clientem suum, earum, quas in itinere, ac Iaponia toleraturus erat, passionum. Protestamur autem huic de Marcello narrationi non plus fidei à nobis exigi, quã humanę historia postulat, non autẽ Ecclesia Romana post exactã disquisitionem, cõcedit, adhiberi. Et Martyrẽ Marcellũ nominare abstinemus, quoad à sacris Romæ Tribunalibus Martyrẽ fastis adscriptũ gaudeamus.

1 Insignis Victoriæ Marcelli consilio & precibus obtenta

ta. Mindanaum vna Philippinarum Insularum amplissima est; eam barbari quà vi, quà dolo Duce Correlato celebri olim Pyrata; tum tyranno potius quàm Rege occupauerant, & freti arce munitissima excursionibus adiacentia freta frequentibus infestabant non sine graui Hispanorum portuum dispendio, à quibus ne appellerent nauigia arcebant cædibus, ac rapinis in vectores sæuientes. Neque spes reparandi damni id quidem temporis affulgebat vlla, cum Hispanorum exiguus esset militum numerus, & aduersariorum longè copiosior, & arx videretur inexpugnabilis. Nihilominus Prouinciæ gubernator vir non magis bellica gloria, quàm Christianarum virtutum opulentia clarus, vt extremis malis extrema remedia adhiberet, habito suorum consilio, disertè pronunciauit fore paulo post, vt pulso Hispano tota regio sub iugum Collorati redigeretur, ni maturè conatibus eius occurratur, & aut pellatur Mindanao, aut potentia eius in dies augescens comprimatur. Rogata primorũ sententia Ducum, non defuere, qui plenum temeritatis facinus pronunciarent in manifestum excidij periculum conijci exiguas Hispanorum copias contra numerosas hostium turmas; supersedendum id temporis ab aggressione, quoad nouæ suppetiæ adueniant, viresq. & animos addant ad eam prudenter, ac fortiter inchoandam, ac perficiendam. Admissus ad conuentum Marcellus, & quid sentiret, aperire rogatus illico respondit, Si regulis humanæ prudentiæ rem metiamur, omnia alia tentanda potius, quàm in apertum discrimen, certumque exitium conijcenda Hispana legio, numero & viribus longè impar, si cum exercitu barbarico descendat in prælium, & arcem expugnare speret in edito, ac prærupto colle positam, & suo cacumine secundã aeris regionem propè attingentẽ. Ast ego, inquit, altius specto, in diuino videlicet auxilio confidendũ, cui facile est paucis victoriam aduersùs multos concedere, & concessurũ nobis non tã præsagit spiritus, quàm præuidet, & absque hæsitatione

tione vos meque sperare iubet, si Gubernatori nostro iam iam ad arma parato morem geramus. Non sunt texendę morę, neque diutius præstolandus auxiliarium copiarum aduentus, quæ vt vis numerosæ fuerint, nunquam dimidiam hostilium partem æquabunt, & licet æquarent, locorum quibus dimicandũ est, inęqualitas inuincibilem reddit hostem, & imperuium nostris accessum. Sed in Domino est fortitudo nostra, & S. Franciscus Xauerius, cuius mirabilia olim vidit Mindanensis Insula sanctis eius calcata vestigijs, & prędicatione instructa Dux nobis erit, ac fautor, & tyrannum quantumuis sub iuga Hispana, arce & milite munitum redigemus. Quæ talia tanto cum ardore, ac asseueratione proloquens non tam suadere, quàm felicem belli exitum certò polliceri videbatur; vt creditum propterea sit, & non ex vano à S. Francisco, qui eum sæpius familiari suo aspectu, & alloquio dignabatur, didicisse priuatim, quæ palam de arduo hoc ac perplexo negotio loquebatur. Persuasit igitur, vt quantocyus expeditio, & militaris apparatus instrueretur, & terra marique inuaderetur hostis, & arx illa editissima obsidione cingeretur. Quis credidisset, nisi factum vidisset? exercitus Corrolati ex Ethnicis & Mauris conflatus quadraginta millium militum constabat, Hispani vix ad sexcentos pertingebant, ad arcem nõ erat aditus, nisi per rupes abruptas, & præcipitia potiùs quàm vias, & hæc tribus instructa propugnaculis bombardarum, & aliorum bellicorũ instrumentorum apparatu refertis; Et tamen expugnantur hęc ambo tandem post dirã dimicationem, & catholici sanguinis effusionem, dũq. ad tertium omnium munitissimum moliuntur accessum, en tibi improuisò globus æneus è bombarda explosus in Marcelli latus vexillũ S. Francisci Xauerij imagine distinctum præferentis, & voce gestuque ad pugnandum animantis tanto impetu corruit, vt difractum in frustra corpus pugiles strenuè arbitrantes vehementer indoluerint, quoad propius facti incolumem, lætumque repererint, & leuiter tantum

tum

tũ foratam veſtem aduerterint, iacente ad pedes ignita pila, ne forte locus eſſet dubitandi, an in latus, an aliò collinauerit;& migrante in admirationem dolore, Deũ laudauerint, & pro fauſto victoriæ omine miraculũ habuerint, quam paulo poſt conſecuti qui reliqui in arce manſerant, quà deturbati, quà perempti, quà præcipitio ſe damnantes cum Regina, & puello filio liberam ſtationem victoribus reliquere plenam diuitijs auri, argenti, armorum, vaſorum elegantium, denique theſauro opulento, & gaza, quam Pyrata, & vorax Dominator Corrolatus deprædatione longa congeſſerat: Taceo alia, quæ totâ illo tempore euenere mira, hoc vnum tam inſigne innuiſſe contentus, quod ſi neges, hæreticè, factũ, proclamabunt te reũ non temeritatis modo, ſed inſaniæ centena capita illius conſcia exercitus vtriuſq.; ſin malitiæ dæmonum, & præſtigijs adſcribis maleficorum, vel ab ipſo arguere Satana, qui ſæpius de Marcello conqueſtus, quod ſe de ſua poſſeſſione Mindanẽſi expelleret, minatus eſt vindictam opportunè capturũ. Sed mirabiliſſimũ miraculorum, quæ totius vitæ decurſum illuſtraſſe narrant hiſtoriæ illius Scriptores Paſſio, & mors Marcelli cenſenda eſt, in qua Infernus vetera Chriſtianonorum tormenta ſub Nerone, Diocletiano, Decio, cæteriſque Tyrannis illata ſuperare contendit; & cœlũ heroũ ſuorũ, qui illis reſtitere, fortitudinẽ, ac robur inuictum renouare gaudet. Triumpho de Correlato reportato ab Hiſpanis ad ampliores palmas properans Marcellus in portũ Cuſi dictum in Iaponia non infelici nauigatione vix appulit, cũ fama peregrini aduenæ per oras propinquas, remotaſque ſpargitur, & gubernatores excitat ad illum capiendũ. Expediuntur 150. ſatellites, cum ſufficerent decem, & ceu venatici canes non inuentâ in littore prædâ, accurrunt ad proximam ſyluã, in quam ſeceſſerat Marcellus ad orandum. Inueniunt flexum in genua, oculis in cœlum ſupinis, manibus ante pectus in crucem conformatis, vultu radijs coruſcante; ſtant attonitis ſimiles, nec piæ reuerentiæ

manus

manus inijciunt, donec ille ab extasi ad se reuersus blandè compellat, & lubentem se capi protestatur. Comprehenditur, funibus ligatus Nangasachum Vrbem Regiã aliquot dierum itinere deducitur, sistitur in Tribunali Iudicum, interrogatur de Patria, professione, fine profectionis ad Iapones, modo eo peruadendi, quò per Imperatorium Edictum nefas est extero Sacerdoti inferre pedem, capitali cõstitutâ ijs pœnâ, qui violare fuerint ausi. Respondet, ex Italia se venisse S. Francisci Xauerij iussu, qui multos annos in Iaponia Christi fidem prędicauerat, & plurimos ad eam conuerterat, atq. adeò ipsum Bungi Regem, ac Optimates non paucos, qui Viri virtutes, & frequentia miracula admirati manus Euangelio, & capita Baptismo dederant. Atq; ne fabulas à se fingi existimarent, ægritudinem, & liberationem ab illa explicauit breui compendio; quod stylo fusiore conscriptum paulo supra Lectori obiectum est. Veritas ex ore loquentis prodiens, fulgor quidam è fronte coruscans facilè persuasere Iudicibus, innocentem illum esse, & nihil mali contra Iapones moliri; sed ne viderentur legum Imperatoris contemptores, si impunitum relinquerent earum violatorem aquâ, igne, foueâ, harundine, gladio in eum aduerti succedanea excruciatione imperant.

Primum Tormentum.

ERigitur furca, & capite inuerso deorsum Marcellus ea suspenditur cruribus diuaricatis. Subtus paratur doliare labrũ aquâ plenum, in qua caput narium tenùs immergitur, tum pedum vinculum magna vi torquetur, ac repente laxatur, interim caput & totum corpus rapida vertigine rotatur, & mirè cruciatur; & quia reciproca rotatione, & immersione spiritus intercluditur, plerumquè circumactus suffocatur; sed euasit his omnibus triumphator Marcellus, quia ad maiora supplicia reseruatus;

Secundum Tormentum.

DIrius hoc est priore. Scala oblonga construitur, in ea arctissimè circumligantur artus, liberâ tantùm relictâ læui, si fortè cruciatus acerbitate victus reus eam pectori admoueat in signum eiuratæ religionis; caput extra omnes scalæ gradus eminẽs extat, in faciem vrnas aquâ plenas sine intermissione ingerunt, & vim respirandi adimunt, ac sæpe vitam. Ad quadringentas in os patientis exoneratæ motu omni, ac sensu intercepto; mortuo similem reliquere: sibi à laniena restitutus in defectu, ac infirmitate carnis spiritum esse promptum, & ad acerbiora paratum palam testatus est. Interim in carcerem vinctus funibus, & catenis detruditur, & nouum examen, ac nouum tormentum ab iniquis Iudicibus excogitatur.

Tertium Tormentum.

HOc verò ob ingenui pudoris florem, & verecundiã castissimi pectoris custodem adeò male habuit Athletam fortissimum Christi, vt cum cætera tormenta ardenter sitiret, & lætabiliter sustineret, huius indignitatẽ, & probrum non sit veritus exprobrare. Eductus è carcere in frequentissimo populi affluentis theatro sistitur, vbi accenso rogo gladij præacuti, & vnci ferrei inflammantur, despoliatur omni prorsus vestimento, tũ ignita isthæc ferramenta adiguntur in viscera per eas partes, quas natura etiam in belluis contectas voluit. Non se continuit vir pudicissimus, quin impudentię, & immanitatis lictores argueret. Et vos, inquit, inter mortales omnes ciuilitatem, & vrbanitatem iactatis vestram, & non erubescitis Soli propalare humana membra, quæ sol ipse suis radijs obtegeret, si polleret sensu, & cũ vniuersum corpus vestræ crudelitati pateat, in eius arcana desæuire pergitis, vt inauditum

sæ-

sæculis facinus horridum, detestabile, barbarum exerceatis? Vapulauere ijs vocibus aures adstantium, lictorum etiam, qui pudefacti iussu Iudicum negantium se id pœnæ genus statuisse nudum vtcumque velare permittunt, ast finem carnificinæ non imponunt. Recurrunt ab igne ad aquam, & duplicem illam affusionem instaurant à qua excruciationem inchoauerant; atque ita iam quinquies tortus Marcellus adhuc spirat, & ad maiora tormenta suspirat.

Quinquies excruciatum vidit turba Gentilium haud absque dolore, & indignatione multorum crudelitatem detestantium. His accessit.

Sextum Tormentum.

AB aquis rursus feriari tantisper iubetur in carcere, vbi corpus constrictum vinculis iacet, animus alis orationis conscendit in cœlum. Adest lictor, & sententiā mortis à Iudicibus latam denunciat, ad cuius primum sonū exultauit Christi vinctus, & lætitiæ signa vultu, oculis, voce prębuit, & inter gaudia ac preces sublimis ab humo tollitur, & splendore cingitur iam tertiò facies eius, non sine lictorum, & Iudicum stupore. Addunt Lusitani in ea vrbe cōmorantes, visā à se lucem vberem de cœlo descendentem carceri incubuisse, & tractū illū totum oræ propinquæ in noctis tenebris illuminasse. Mane facto dextera pars capitis abraditur, sinistra rubro colore inficitur, vtrumq; ad ludibrium, & risum effusæ multitudinis, quæ confertim ad spectaculū accurrerat; sed irrito incento; in tanta etenim turba, non sibilus, non cachinnus auditus est, sed mirū præter suspiria silentium commiserationis, & cōmendationis hominis insontis index. Ibat hic gaudens à latomijs ad fossam lacerna ad genua promissa nigri coloris tectus equo impositus, vinculis constrictus, lamina ferrea aculeata obstructo ore, ne fari in via posset, nisi quod vultus hilaritate.

tate in cœlũ conuersis luminibus, & patientiæ inuictæ documento eloquens erat ad persuadendum etiam Ethnicis sanctã esse legem, quæ eximios heroicæ virtutis fructus pareret, & sui sectatoribus robur daret, ad tam dira tormenta cum gaudio toleranda. Tergo Epigraphe grandioribus litteris exarata appenditur, qua causa damnationis explicatur. Quòd videlicet contra Imperatoris Edictũ in Iaponiã venisset, vt Christi fidem suis Dijs aduersariam prædicaret &c. Tandem ad supplicij locum ventum est, fouea hæc erat duobus cubitis circiter profunda, binis vtrinque tigillis, & tertio transuersali illa nectente præcincta, ac tabulis communita: in hanc Marcellum equo desilire iussum, genuũ tenus demittunt inuerso corpore, & plantis ad transuersum alligatis, hac vsi humanitate, vt præter morem purgatam sordibus scrobem indulserint, & pectus ventremque obligarint, ad impediendam sanguinis in caput fluxioné, & viscerum pondus, vt lentiùs & leniùs periret. Ita suspensum custodiunt milites Iudicum mandato, illique post quatriduanas excubias libratum, ac semisepultum vel obijsse, vel extra se abijsse præ cruciatus immanitate existimantes, an ita sit, explorant; ast opinione falsi reperiunt vegetum, hilarem, & absque vllo sanguinis defluxu Deum laudantem, quippe non in fouea, sed in paradisi delicijs totum quatriduum exegit, animo semper in cœlum erecto, aut in vulneribus Saluatoris versante, vnde vigor & robur in corpus ipsum redundabat. Nunciatur à Lictoribus admirabundis inopinatus casus Iudicibus, qui ne dies crastinus Pagodo vni dicatus honore mortem vlla fœdaretur, illam anteuertentes, cui fossa parcebat, fauebatque decollationem decreuere;

Se-

Septimum Tormentum.

HAVD semel prædixerat Marcellus diuinitùs edoctus, non aquam, non ignem, non fossam, sed gladium carnificis sibi vitam adempturum, & frustra fatigari Iudices, lictoresq́ue in aggerendis tormentis, quoad è patibulo riuos sanguinis ex abscissis ceruicibus fluentes aspiciant.

A specu igitur lethali extrahunt illudentem morti, & illusionibus. Hic vultu hilari, ac interrito flectit humi genua, oculos in altum tollit, vt qui ad nuptias properaret, festinauit ad metam diu optatam, & intimis votis expetitam. Adest carnifex non minus lacertorum firmitate robustus, quàm artis sanguinariæ exercitatione callidus, & exertam dexteram totis viribus concitans in Marcelli ceruicem impauidam librat. Mirum dictu, lethalis mucro laponica acie silices discindere valens ad primũ carnis mollissimę tactum stat immobilis, & circa venas torpet innoxias. Obstupet effusa multitudo, & ignauiæ, aut imperitiæ carnificis insolentiam facti minimé adscribendam rata, innocentiæ tribuebat rei. Auxit opinionem secundus ictus eò languidiùs iterũ in colli tenera plana delapsus, quò validiùs à percussoris brachio fuerat incussus; etenim leniter tantum extimam perstrinxit cutem, & rasurę modicæ signatorius fuit, nõ inflictor vulneris. Hic attonita turba circumstans, quã libens fugato carnifice innocentem vindicasset, quem ferrum lædere recusabat, certè tacitis votis impensè liberationem deposcebat, sed pœnarum metu à crudeli Imperatore infligendarum, violentiæ pepercit, & carnifex ipse pudefactus, horroreque miraculi percussus hærebat anxius, ac dubius, an victa dextera intorqueret impetum, irritũ tertiò casurum, nisi à Marcello certior factus vim suã mucroni, & manui rediturã, ad perficienda Iudicum mandata animasset; qua facta hortatione, inter

ſanctiſſima IESV ac MARIÆ nomina repetitum excipit ictū, & in cœlum auolat. O diuinæ potentiæ ſublimanda poteſtas, libet exclamare cū Hieronymo, qui priùs fuerat ſecundò percuſſus, nec læſus, ideo poſt paulūlum permiſſus eſt mori, vt prædictio Sancti Apoſtoli Franciſci de morte ſanguinea impleretur, & adimpleret diſcipulus, quæ deerat Magiſtro mortis in odium Chriſti tyranno ſæuiente paſſio vehementer optata, & Marcello reſeruata.

Indicauit dolorem ſuum ſpectatrix barbaries vultus mœſtitudine, ſuſpirijs, lachrymis. Ipſi etiam ſatellites eorum teſtes, quæ per dies carceris, ac ſuppliciorum in dictis factiſque, ac mira Marcelli patientia aduerterant, palam dictitabant, ſi quando libera fandi facultas daretur, ea ſe manifeſtaturos, quæ admirationem orbi parerent, & Iudicibus pudorem, ac pœnitudinem incuterent.

Octauum Tormentum.

HAVD fuiſſe iſtud poſtremum in comperto eſt, ſed loco poſtremo ponitur, tum quia quem ordinem inter numerata teneat, incertum; tum quia quale id fuerit, Luſitanorum Litteræ Nangaſachi degentium non explicuere, cum tamen explicatione egeret, ad tollendam, quæ in nominibus latet, æquiuocationem. Scripſere videlicet Marcelli tormentis reliquis additum illud eſſe, quo arundinibus plerumque damnati torquentur, quod vtronis ex duobus modis inferatur, eò crudelius eſt, quò debilius inſtrumentum eſt crudelitatis. Vel enim arundines exacutæ ſummis digitis inſeruntur, & acutiſſimis veluti ſpiculis carnem ab vnguibus ſeparantes ſpaſmi cruciatum creant: vel reſinâ, pice, ac ſulphure oppletæ in fumiſtigium letale euadunt, quod naribus adhibitum olidiſſimo ſuffitu reſpirationem impedit, cerebrum inuertit, & plerumque ſuffocat animam, & ab artubus ſeiungit. Et in

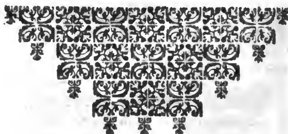
hoc

hoc sibi similis Marcellus gaudens exultat, ac Deum benedictione compellat, qui vires dat ad patiendum fortiter arundines, aquam, ignem, desiderium acuit ad sanguinem fundendum pro sui amore, & gloria, & Iaponum conuersionem aliquando futuram.

Huc ades cęca hæresis, & mentem ad priora tempora conuerte Martyrum coronis gloriosa, quos impia persecutio quæsitissimis tormentis excruciatos victimas Deo acceptabiles effecit, & renouata in Iaponia fateare, siue multitudinem eorum spectes, qui pro fide Catholica generosè certantes palmas retulere; siue sæuitiam recolas tyrannorum, qui eam abolitam à suis Regnis voluere; siue multiplices torquendi modos, quos Diræ, & Erebi furiæ suggessere; siue conditionem fortissimorum Athletarum, quos vndæ suffocarunt, vel rogi ardentes, & flammæ concremauere, vel lento, ac acerbo funere absorbuere, vel carcer, pædor, pedicæ, inedia, fames, colluuies confecere; vel acinaces, mucrones, gladij peremere; neque debiles modò senes cum iunioribus numerabis inter illos; sed & imbelles fæminas. sed & ab earum vberibus vix auulsos infantes triennes, quinquennes, septennes, quos tam alacres currere ad supplicia cum parentibus vidit Gentilitas, vt pertinaciæ sit intolerandæ inficiari, à spiritu, sexu, ætate humanitate superiore impulsos fuisse; & impietatis stultissimæ ad confirmandam falsitatem inuictum illis robur cælitus subministratum ab eo qui summa bonitas est, & pares antiquis per omnia recentes facit martyres, vt hoc etiam testimonium euincat, eamdem esse Ecclesiam, quæ hodièque sanguine Martyrum purpuratur, cum illa, quam in sui exortu prisca sæcula in mortibus frequentibus triũphantem cernere meruere. Quod si illam veram fuisse Ecclesiam affirmare cogaris, & hanc omnino similem veram esse concedas oportet; & quod est consequens verum, legitimumque vnum esse Pastorem, qui ipsi præsidet. &

pro

pro cuius Primatu decertant, qui pro fide tota, ac indiuisa moriuntur; præsertim cum sint viri pij à vitiorum inquinamentis alieni, ad Euangelii normam vitam ducentes, & Christi amore feruentes, pro quo sanguinem profundere felicitati ducunt ipsis pænè cœlitibus inuidendę. Profecto si hoc argumentum fallax est, dicere quis non vereatur, decepisti me Domine, & deceptus sum, quæ nemo sanæ mentis vsurpet de illo, qui est summa bonitas, primaque & indeficiens Veritas, quę nec decipere potest, nec decipi, & si iustissimo iudicio à deceptorio spiritu illudi permittat eos, quibus volupe est viuidæ fidei, ac morum regulæ refragari.

Mul-

Multitudine insignium nostri sæculi Sanctorum probauit Deus Primatum Pontificum Romanorum.

CAPVT XIV.

1 *Prouidentia diuina erga suam Ecclesiam elucet in sanctis hominibus, quos excitare non cessat ad fidei confirmationem.*

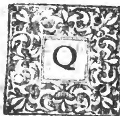
2 *Talis fuit S. Carolus Borromæus, cuius vita ad Euangelij amussim traducta censura fuit vita Nouatorum, & ducis eorum.*

3 *Illa argumentum est veræ religionis, & Primatus Pontificij ab ipso culti, præsertim additis miraculis innumeris.*

4 *Similis ei fuit Cardinalis Franciscus Rupificaldensis Episcopus, & Magnus Franciæ Eleemosynarius.*

5 *Accedunt S. Philippus Nerius Fundator Congregationis Oratorij Romæ; Camillus, de Lellis fundator Religionis Clericorum Regul. seruientium infirmis.*

6 *Numerantur alij, qui post hæreses nostro sæculo exortas sanctitate floruere.*

VÆ talia persequentem stylum reuocat ad sui considerationem, Psalitę Sancti hemistichium *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine.* Magna sanè misericordia, quæ sedentibus in tenebris, & vmbra mortis Gentilium populis lucis suæ effudit radios, & Euāgelio imbuendos virorum Euangelicorum prædicationi, curæq. commisit. Iudiciū porrò exercere Summæ Bonitati libitum est cum Satanę permisit in partes Aquilonares frigore torpentes irruere, & diu in sinu parentis Ecclesiæ Catholicæ enutritas auellere, & Orco fœdissimâ fœdera- Psal. 10

tione conglutinare, Verum & in æquissima miserendi,
Iacob.2 iudicandique libratione superexaltat Misericordia Iudicium,
quod damna per Inferi emissarios Septentrioni illata, non
modo per viros Apostolicos in vastissimis Indiarũ Orientalium, & Occidentalium regionibus compensata sunt, sed & Europa abundè Domini miserationes expedita canere cum eodem diuino vate potest *Misericordias Domini in æternum cantabo*. Nimirum integræ eius prouinciæ non
Psal. 88. paucæ neque deteriores ab hac peste præseruatæ sunt, & quæ attactæ miserè fuerant, paulatim Sanitati pristinæ restituendas speramus virorum sanctorum operâ, quos hæresi, & eius patronis opponit Dominus haud absimiles Athanasiis, Basiliis, Nazianzenis, Hilariis, qui castra verterũt Arianorum, & fortes in bello facti in faciem Imperatorum hæresiarchis fauentium restiterunt, Qui modus fidei Catholicæ defendendæ opportunus cum sit, concertationes tamen, contentionesque mutuas secum fert, & victorias plenas laborum reportat. Ille sine verborum strepitu facundus est, absque rixarum amaritudine quietus, persuadendi facultate efficax, quo diuina prouidentia vsa est in suæ Ecclesiæ causa aduersus hæreticos defendenda, cum non modò Doctores, qui scriptorum, & disputationum pugnent armis ei prouidet; Sed & homines excitat sanctitate insignes, qui virtutũ heroicarum actis, & rerum admirabilium effectione probẽt non falli credendo, qui tam potentes sunt operando, nec attestandæ fidei eorũ Deus adsisteret, si falsa esset. Tales videre nostra sæcula, quos Gallia, quos Germania, & copiosè Hispania, ac Italia protulere, quorũ vitam, mortemque gloriosam intuentes, vel oculis, vel relatione minimè dubia percipientes Sectarij, aduertere deberent fidem, quam tam illustres comitantur virtutes, quam tot miraculorum confirmant operationes esse antiquam, veram, ab Apostolis prædicatam; falsam quam ipsi prædicant.

Prolixioris esset operis per Ecclesiæ campos excurrere, & in

& in singulorum insistere commemoratione quos illi concessit Deus excellos homines, qui velut arbores fructuosæ eximios Sanctitatis flores, fructusque protulere, ex quorum comparatione cum ijs, qui noualia sibi Sectarum noua seruere, constet, quæ sint arbores fructiferæ, æstiuales, plantatæ secus decursus aquarum, quæque Autumnales, bis mortuæ in terra deserta, & inaquosa humore carentes, infæcundæ.

Prætermitto multos, qui Europæ, imò & Mundi totius nati bono, vbi vera regnat religio à Nouatoribus impugnata, vbi legitimus eius sedet Pastor, ac Princeps dictis, & facinorum admirabilitate declarauere, vnus satis esset S. Carolus Borromæus Mediolanensis Archiepiscopus, cuius vel sola appellatio Primatus Pontificis Romani, & totius Ecclesiasticæ disciplinæ confirmationem sonat. Hic à pueritiæ, & adolescentiæ aurora ad perfectam vsquè diem virtutum splendore fulgens, in viuum migrauit solem, & orbem totum sua luce collustrauit. S. Carol. Borrom. Card.

Nam priscos Episcopos æmulatus, qui sua castigauere corpora, & in seruitutem redegere, vt regnanti spiritui locum darent, adeò seuerè ieiunia coluit, vt panis, & aquæ exiguo dimenso contentus, nihil prætereà obsonij, etiam vilioris à pauperculis gustari soliti adhiberet, cumque per annum integrum ita victitaret, diebus sanctioribus modicum hoc minuebat, & cum paucis caricis, vel lupinis, vndâ maceratis commutabat. Conferte Nouatores mensas Magistri vestri, & vestrarum sectarum antesignani, & iudicate, quę nam magis conformes Sanctorum mensis sint sympoliaca ne illius conuiuia, & in hauriendis plenis vino crateribus certamina, an huius Diui exigua frigidæ pocula? Huic pro lecto nudi seruiebant asseres, vel quando hortatione vehementi Episcoporũ, ac Pontificis iussu mollire oportuit, vile tantum stramentum supposuit palearum, in quo fessa labore membra per horas pauculas reclinabat; Ciliciũ setis asperum erat indumentũ intimum, nusquam

exu-

exutum, eisque puncturis acutis cutim fodicantibus ærei flagelli flagra dira carnem lacerantia superaddebat. Vobis tormenta istiusmodi risui sunt, in mollibus cubilibus stertitis ad multã diem, & exemplum sequimini ducis, doctorisque vestri, qui cum Borana sua post hilarem potationẽ Cypridi se litare gloriari nõ erubescebat; saccus, flagella, humicubationes, & id genus carnis afflictationes, Sanctis familiares, ita vobis exosæ, vt ne audire quidem nomen sustineatis, quia animas vestras amatis in hoc mũdo, in vitam æternam perdituri. Oratio Diuo Carolo cibus electus erat, & pabulum suaue, quo mentem insatiabiliter saginabat, noctes integras in ea traducere haud rarò consueuerat, neque ab ea per dies cessabat, nisi officij pastoralis necessitas, aut proximorum caritas actionem interserere contemplationi cogeret, nunquam tamen à cœlestium cogitatione diuulsam. Materias illi meditandi Christi passio potissimum subministrabat, quam neque corporalis refectio illa modica interrumperet, sed iuuaret. Obseruabant curiosi quidam domestici eius in hunc modũ prandere solitum. Aperti erant sacrorum Bibliorum codices in mensa, non eduliis aliis, quã pane hinc, & aquæ amphorâ onustâ, Inde Crucifixi Christi Domini effigie honestatâ sumebat panis buccellam, & sententiam è libro pollegebat, ac identidem pendenti Crucifixo oscula libabat, & frigidæ potum cũ fletu miscebat: Et quòd se inobseruabilem in hac scena putaret, post mensæ lautitias istiusmodi se dabat in preces, aut potius eas continuabat, aut lectioni incumbebat, quoad aures præbendę iis, qui negotiorum ad ipsum adibant.

Tantus illi pudicitiæ amor, vt cum mortuo Friderico fratre ablata esset propagandę spes familiæ, & affinium, plerique etiam atque etiam suaderent, vt purpuram nondum inauguratam sacris, cũ honesto coniugio commutaret, et ipse Pontifex auunculus ad hanc mutationem maximoperè propendens curaret per idoneos hortatores con-

constantem in cœlibatu nepotis animũ flectere, sparsere illi in ventos verba nihil præter sæcularia sonantia, & ad hæc surdo occinebant, quia audiebat meliora loquentem in se Dominũ Deum, & castimoniam ab adolescentia adamatã & cultam gemmam reputabat Euangelicam cunctis diuitiis, & voluptatibus anteponendam.

Sed quæ oratio caritatem eius in proximos exæquet? pro salute animarũ suæ curæ commissarum non pepercit laboribus intolerandis, non vigiliis, non itineribus, non periculis, pro incolumitate corporum, amplissima vendidit patrimonia, & egentibus distribuit, domesticam quin etiam supellectilem distraxit, & pretium indè contractũ eleemosynæ addixit egenorum: in eamdem annuos redditus, detractis ad familiæ sustentationem necessariis, totos insumpsit adeò liberaliter, vt diceret decens esse Mediolanensem Episcopum aliquot etiam millia æris alieni contrahere singulis annis, vt pauperum necessitatibus subueniret. Sed nullo alias tempore hic pastoralis amor, ac sollicitudo se luculentius in gregem suum prodidit, quàm cum pestis truculenta Vrbem Mediolanensem infandâ mortalitate inuoluit, ac pœnè deleuit; tunc enim ad paupertatem fermè redactus ipse, modum inuenit quo septuaginta milljbus capitum, ne fame, morboque extinguerentur, prouideretur, & ne vllum inexpiatum sacramentis mors abriperet: vnum se fecit ex ministris, qui illa conferrent opportunè, vitæ contempto discrimine, & retrahentium à tam manifesto mortis periculo amicorum consilio posthabito, excellentiori Saluatoris asserentis, quod *bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis*, & exemplo suo pro mundo moriendo confirmantis.

Reliquæ Diui virtutes cum à scriptoribus eximiis posteritati sunt commendatæ, tũ verò in ore plurimorum versantur, vel qui testes oculati fuere eorum, quæ scribuntur; vel ab illis accepere, qui interfuere cum admiratione narrantibus, & vno ore fatentibus iubar hoc illuxisse Mundo,

vt intelligeret oppositum à Deo tenebrionibus aquilonaribus Carolo dissimilibus, ac infensis, vel ob id maximè, quod acerrimus propugnator, & cultor Primatus Romani Pontificis fuit, & Tridentini Concilij hæresum expugnatoris promotor, vnde religionis incrementum Ecclesiasticorum, vbi opus erat reformatio, ac pestifera damnata Nouatorum deformatio.

Et ne quid ad discrimen hoc veræ à falsa religione cognoscendum desideraretur, virtutes, quibus affatim serui sui ditauerat animum miraculis in vita, & post mortem innumerabilibus decorauit Deus Indices sũt tabellę, & anathemata templi maximi parietibus appensa tam multa, & grandia argento, auroque cusa, vt prodigiosum apparatum præferant cùm certis festis exponuntur. Tu quidem Sectari deludis pompam adeò magnificam, vt censeri queat vnum ex Mundi Mirabilibus, eò quod redditas sanitates ope Caroli tam copiosas inficieris, aut Dæmonum arte præstitas ad decipiendos homines mentiaris: sed quã multi superstites eorum, qui in desperatis malis persanati sunt mendacij te, aut stultitiæ coarguant, qui negas ea, quæ ipsi in suis experti sunt corporibus, & amici, ac propinqui oculis vsurpauere? Nam quod præstigijs Dæmonum hæc mira adscribas egregiam irrogas diuino Numini ipsi iniuriã, quod suum implorantibus auxilium per Sãcti intercessionem fucum faciat, & suæ reddat participem potentiæ Diabolum in ijs præstandis, quæ vim omnem naturæ excedunt, quod addi oportet ad discriminandas operationes magicas, quibus Dæmones vel applicando actiua passiuis, vel illudendo sensibus decipiunt humanum genus, dũ quædam operantur quæ insolita vt sint, & mira appareant, ad miracula tamen non pertingunt, de quibus in ps. dicitur, *qui facit mirabilia magna solus*, quia videlicet solus est naturæ auctor, & Dominus potens de illa, & per illam, & super illam facere quicquid vult, quod priuilegiũ est Omnipotentiæ illius nulli concessum. Cum igitur in tanta Ps.135.

esse-

effectuum admirandorum S.Caroli multitudine plura numerentur naturæ etiam Angelicę viribus superiora, causã ipsorum inquirentibus recurrẽdum ad Increatam est, quæ cum infinitæ virtutis sit, ad omne possibile se extendit; & cum infinitæ bonitatis homines ad se, & Sanctos suos recurrentes minimè decipit, neque mendacibus spiritibus permittit, vt tantâ mirabilium operationum frequentiâ in errorem inducant, vel confirment in superstitione fideliũ cœtus; vt proinde intolerandæ sit amentiæ, ac improbitatis effugium Pharisaicũ à Nouatoribus innouatum *in Beelzebub Principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia*, cum negare nequeant, & Dæmonum ab obsessis expulsiones, & cęcorũ illuminationes, & mortuorum suscitationes, & similia, quę Sanctorum impetratione Deus in Ecclesia sua operari non desinit ad eorum declarandam Sanctitatem, & fidem in suo vigore, & Sede Apostolica confirmandam. Hæc innuisse libuit, vt constet qualia Primatus Romani testimonia suppeditare perseueret Ecclesiæ suæ fundator illius Deus, quæ irrefragabilia cum sint, mirum est qua fronte refragentur acatholici, præsertim qui præditi iudicio, & aliqua litteratura sunt, quibus facile esset, vt pote in sacris litteris non peregrinis ideam quandam Euangelij in Sancti Caroli vita expressam agnoscere, atque inde conficere: Non potuit hęc signa facere homo, nisi Deus esset cum illo, & vera fides, ac caritas habitassent in corde eius, fuit hic defensor principatus Romanorum Pontificum, hostes igitur, & destructores eius vera fide, & caritate carent, quia fidei articulum pernegant.

Persimilem Sancto Carolo Cardinalem peperit Gallia nostro æuo Franciscum Rupificalidensem Episcopũ prius Claramontanum, deinde Seluadinensem Magnum Franciæ Eleemosynarium, cuius vita, & gesta mirabilia scripta sunt à P. Petro Royerio Societatis Iesu, & à R. P. Moriniere Canonico Regulari S. Augustini. Valida in paucis id generis argumenta abundè ministrat Roma, cuius vt obscurent

Franciscus Rupificaliden. Card.

ſcurent nomen inimici eius morum corruptelas amplificant, ſanctitatem diſſimulant, aut inficiantur; quia vti talpæ ad immenſam cæcutiunt lucem, & præpoſterè vbi de fide, & Pontificatu agitur, argumētantur, nā & fidei dogmatum inuiolata ſedes eſt, ac æternum domicilium doctrinæ ab Apoſtolis profeminatæ; & quod ad mores attinet, etſi fallax argumentatio eſt à moribus veram fidem dimetiri; tamen Roma perpetua parens eſt inſignium ſanctitate virorum, qui ſuo nitore obruere maculas poſſent, ſi quas habet cum tota humanitate communes, aut etiam ſingulares. Miſſos facio antiquos, & recentes plures, quos in ſuo ſinu complexa fouit, & celebres orbi fecit. Vnus Philippus Nerius eſt Pontificum amator, & a Pontificibus amatus ad hæreticorum confuſionem, & Catholicorum conſolationem Vrbi donatus, & Orbi ob virtutum decora, quæ illorum vitijs maximè aduerſantur, quorum pauca attingo breuiter, cætera, quæ plurima ſunt, & maxima noſſe cupidos ad vitæ ſcriptores amando.

S. Philippus Nerius

Hic à teneris vnguiculis ad extremum vſque ſenium Virginitatem impensè adamauit, vt de mortali contagione liber in Angelicam migraſſe naturam videretur. Ideòque Angelorū Reginæ tantopere carus fuit, vt præter reliqua cœleſtium gratiarum dona ipſi collata, aſpectabili ſpecie ſe ipſam viſendam ſæpè exhiberet, & familiari colloquio dignaretur. Diligentia autem in huius cuſtodia theſauri poſita quæſitiſſima fuit. Ieiunium fermè perpetuum, & cibus ſemel in die deguſtatus ita moderatus, vt vix vitæ ſuſtentandæ eſſet ſatis, & ipſi medicinæ periti affirmare nō dubitarēt haud minimè ſuffecturum, ni diuinâ virtute alimenti parſimonia compenſaretur, præſertim cum triduum in abſtinentia ab omni eſca traduceretur, & à labore proximos iuuandi nulla eſſet ceſſatio, et oratio nuſquā interrupta, quia mens perpetuò affixa cœleſtibus erat, etiam cum ad terrena tractanda caritas à contemplatione auocaret. Sed ſtatuta huic tempora dabantur, diurnæ videlicet horæ

quot

quot quot subducere se ab hominum conuersatione, ac seruitio honestè poterat; & nocturnæ quot quot modicus somnus naturæ necessitati concessus, liberas relinquebat, vel insomnis, quod frequenter fiebat integras in sacra meditatione, & diuinis colloquijs domi, aut foris in Martyrum cryptis consumebat. Quæ quàm mellita, quàm suauia, quã feruida essent, ipse qui experiebatur explicare poterat, cæteri ex eò coniectare, quod longa in illis traducta tempora breuis oranti mora videbantur. Sed est argumentum certius ardoris, & intimæ cum Deo, qui ignis consumens est, coniunctionis, quod flamma interiora depascens adeò cor accenderat, vt præcordia dilatarentur, vt adiacentes costæ loco motæ extuberarent. Crescebat hoc incendium in pectore sacrificij tempore, antè cuius absumptionem binarum, ternarumue spatio horarum solus ex condicto cũ administro in clauso sacello relictus, iam non vt homo, sed vt Seraphinus alter, amoris alis in sinum auolabat Trinitatis, & audiebat arcana verba, quæ non licet homini loqui, nisi quod ex vultu, ex incessu, ex locutione mirabantur domestici, veluti de cœlo reuersum totum cœlestem apparere; prædicabant externi virum esse inter mortales mortalitate maiorem.

Resipiscite Nouatores, & intendite si sapitis oculos in tantam lucem, quæ de cęlo illuxit Mundo. Excellens vitæ sanctimonia Philippi nota est Angelis, & hominibus, nec nisi à phanaticis negari potest, hanc secuta sunt miracula, quorum numerum testantur, & appensæ in templo tabellæ, & homines, qui proximo sęculo familiariter cum ipso conuersati sunt, atque oculis perspexere, quæ in publicis canonizationis Actis descripta, diligenter à sacris Iudicibus excussa sunt, & à vitæ scriptoribus accuratè, fidelitèrque ad posteros sunt transmissa. Et hæc pariter argumenta sunt veræ fidei, & Primatus Romanorum Pontificum, de quibus ille cùm alijs nominibus benè est meritus, tum hoc maximè, quod Cœsari Baronio ex suo alumno, Cardinali

creatus, auctor fuit, & impulsor vehemens, vt ad excelsum Annalium Ecclesiasticorum opus animum, & manum admoueret, quo nihil fieri poterat aptiùs ad antiquę fidei, & Primatus Romani Pontificis firmitatem stabiliendam, quæ maxima ex parte ab historiarum narratione pendet, quibus Christi institutioni demonstratur esse tribuendam.

Sub idem tempus suppar Philippo Sydus videre meruit Romanum Cœlum Camillum de Lelijs Ord. Clericorum Regularium infirmis Ministrantium fundatorem, cuius vocatio à solutioris vitæ libertate ad Euangelicæ sequenda consilia Pauli, ac Augustini côuersionem præfert; progressio in pietate, & operum salutarium frequentia indefessa magnis illis heroibus adsocianda, de quibus Ecclesiasticus, *sed illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt*; finis omnino gloriosus, siue animæ sedes spectetur, quam inter Seraphinos ipsi designatam cum viris sapientissimis arbitramur; siue corporis sepulcrum, quod incorruptum illud depositum, & nulla parte violatum seruauit pluribus annis, vt testis est Roma, & populus affluenter accurrens ad D. Magdalenæ, vbi in die obitus anniuersario exponi consueuerat spectandum, tangendumque, ceu si pridie spiritus à tabernaculo illo suo auolasset; Inde concursus ad eius implorandam opem innumerabilium omnis sexus, & conditionis hominum; quos variæ morborum species vexabant, aut aliæ necessitates eò impellebant, vbi præsens auxiliũ à sui Patroni benignitate referebant. Vixit is ætate nostra, & nos à parentibus nostris mira, quæ de illo nobiles prodidere scriptores tanquam à testibus oculatis accepimus. Prima quidem quod adolescens non modo litterarum ignarus, ac rudis; sed moribus etiam dissolutus, ac vagus, ita se formandum, regendumque à Spiritu Sancto crediderit, vt de pumilione factus gigas Institutum religiosorum virorum fundauerit, propagaritque, qui vitam, ac vires Infirmorum obsequio deuoueant, ac tribus consuetis, quartum professionis suæ votum hoc adiungant; In

P.Camillus de Lelis.

Eccl. 44. 10.

cuius

cuius molitione operis, & difficultates omnes superauit, & sapientum mundi aduersantium iudicia elusit, quia manus Domini erat cum illo, & propitios Summos Pontifices habuit, quibus licèt improbaretur religionum multiplicitas; hæc tamen non probari non potuit, cuius vtilitatem, imò & necessitatem in Christiana Republica peruidebant. Deinde non legibus solùm, & ordinationibus nascentem suorũ cœtum stabiliuit, & seipsum formam gregis exhibens exẽplo sodales præsẽtes animauit, & posteros erudiuit, quo modo exhibenda sit infirmis seruitus, caritas benè valentibus. In quo mihi probabile nobilis vitæ Scriptoris vnius visum est effatum, Non reperiri videlicet in Ecclesiæ castris vnum quempiam clarũ Misericordiæ laude illo superiorem, quod argumentis non tam ad laudandum excogitatis, quàm ad probandum ductis probè demonstrat. Laborabat ipse quinque infirmitatibus, quas Domini Misericordias quinas nuncupare solitus erat, & egebat earum quælibet curatione, & quiete: nihilominus medicamen, ipsi, & cura contemptus erat corporis peius hoste tractati; pro quiete laborem assiduum, asperumque tolerabat, durum, acerbũ, ac vix humanis viribus tolerabilem, alieno iudicio non suo, qui se militem aquæ dulcis, ac delicatum vocitabat: quam epithetorum congeriem à vero sensu humilitatis profectam consentientia comitabantur facta; victus parcus, afflictatio carnis, vigiliæ, flagella, cilicia, perpetua sollicitudo infirmorum tam in Nosocomijs, quàm in domibus proprijs decumbentium, à quibus inuisendis, solandisque non arcebant noctis tenebræ, non imber, non venti, non dolores intimi, præsertim cruris plagâ insanabili cruentati incessum præpedientis; ob quæ fortiter, & indomitâ patientiâ tolerata, non asello, vt ioco se conferebat; sed viuo Martyri, vt viri prudentes censebant, conferendus erat, quippe qui se hostiam viuentem per assiduam corporis, animique mortificationem exhiberet.

P. Io. Bapt. Rossi Societ. IESV par. 2. vitæ.

Deindè verò adeò se Misericordiæ possidendum dederat,

vt miseros omnes, egenos, ægrotos, vlcerosos, elephantiacos, leprosos, & quauis alia infirmitate horridos, vel studio quæsitos, vel casu obuios amore complecteretur, foueret ope, manu curaret, calida ablueret, cibo recrearet, quæque similia præstaret, quæ parentes tenero erga filios languentes affectu præstare solent. Dicam maius aliquid, & vix credibile, quia nimis insolitum. Viri misericordes, quos vrget caritas, & ad subueniēdū alienis infirmitatibus impellit, eò maximè laudantur, quòd nauseante natura ad aspectum fœdum, tetrumque odorem iacentium ægrorum, seipsos generosè vincunt, & olentia membra attrectant, abstergunt, purgant, osculantur, & quod S. Catarina Senensis, & S. Franciscus Xauerius aliquando aggressi sunt, saniem exsugunt. Et hanc excellentem victoriam, & dignam admiratione, ad sydera vsque extollimus. Admirabilior est Camilli in hoc genere gratia, ipsum supra culmina virtutum heroicarum euehens. Etenim ex vsu perpetuo victoriarum id generis ita adaucta est, vt in naturam versa, vel potius naturam in se ipsam conuertens, in fœtidū quēlibet, ac purulentum incurrens impetu valido ad eum fouendum impelleretur, & intima cum iucunditate præsto illi esse, ac exquisitè deseruire. Visus est haud rarò blandiri præsertim in Nosocomijs vlcerosis, ac lepra infectis, eos amplecti, osculari, & quorū valetudinarii seruitia halitū ferre non poterant, & præsentiam horrebant, ipse illis adsistere, lectos sternere, cibum ministrare, dulcibus, solari alloquijs in summa ponebat voluptate, quod in ijs speciem sibi animo fingeret eius, quem præuidere Vates sacri in spiritu quasi leprosum, despectum, ac virorum nouissimū. Cum tamen non nescirent Primum esse hominum, & Angelorum, quem instituerat Deus in suo decreto hęredem vniuersorum, per quem facturus erat & sæcula. Ad huius repræsentationem extra se in illum raptus audiebatur ab obseruatoribus inter oscula, & amplexus leprosi cuiuspiam ita proloqui: O' mi frater, meum cor, meum delicium, mi

Christe,

Christe, mi dilecte Saluator, quia videlicet, totius humanitatis nostræ oblitus, & sui impotens solum Christum non habentem speciem, neque decorem in illa fœditate contemplabatur, & deliciabatur. Quò vlterius misericordia, & miseratio in miseros progredi poterat? At in eleemosynis erogandis liberalitas eius non aptius exprimatur, quàm si dixeris, plus illum fecisse, quàm posset, quod nimirum pauperrimus sine pecunia, sine patrimonio, sine censu, plurimos pauit fame pereuntes, vagis per Vrbem tecto, veste, omni humano subsidio carentibus hospitium prouidit, tēpore pestilentię, & caritatis annonæ turbæ innumeræ egenorum Romam confluentium industriâ, labore, sollicitudine, plusquàm dici potest exquisitissimâ diu, noctuque adesse mirata est ciuitas, obstupuere ipsimet peregrini maxima parte per suum hospitatorem à morte liberati. Corrogabat ille quidem à diuitibus, & ab amicis pecunias, alimenta, medicamenta; sed si hæc non sufficerent exhauriebat officinas domesticas cibarijs, pannis, supellectili, & qua erat opinione probi hominis, & Deo cari facilè inueniebat, qui mutuò darent, & inuentus tandem est debitor triginta millium aureorum ob æs alienum contractum nō alia spe soluendi, quàm confidentiâ in Deum, cui se dicebat fœnerari miserendo pauperum.

Non inueniret oratio finem, si cunctorum numerandis virtutibus, ac miraculis insisteret eorum, quos Deus, qui permisit lapsus hæreticorum nostrorum temporum, erexit ad solium sanctitatis eximiæ, vt inde lucerent Ecclesiæ tanquam luminaria, quorum aspectu recrearentur fideles, & in fide confirmarentur cognitâ perfidiâ eorum longè dissimilium, quos ab eorum diuulsit cœtu, superbia, Intemperantia, amor sæculi, vno verbo Princeps tenebrarū, hostis capitalis Romani Pontificatus. Tales fuere, vt breuiter nominentur. Franciscus de Sales Episcopus Gebennensis Institutor Monialium Visitationis Beatissimæ Virginis, cuius vita admirabilis, & scripta doctrinæ, & pietatis ple-

nissima digna visa sunt, quæ in publicas relata tabulas, Romanis Tribunalibus discutienda proponerentur ea gratia, vt Beatorum albo tantus vir adscribatur.

B. Thomas de Villanoua prius Augustinianus Monachus, tum Episcopus Barcinonensis imitator Episcoporũ, quos Ecclesia colit vt sanctos, & nullum habens in distribuendis eleemosynis superiorem.

B. Saulus è præclara Religione Clericorum S. Pauli, qui euectus ad Episcopatum Papiensem, virtutibus, & miraculis inclaruit.

Quid de religiosorum Ordinum fundatoribus S. Ignatio Societatis Iesu, B. Caietano Clericorum Regularium Theatinorum; B. Hieronymo Aemiliano Congregationis Somaschæ, & quod mirum, ac mirabile in fœminis est S. Teresia Carmelitani Instituti ad pristinum rigorem reductrix, cui viri, ac mulieres spectatissimi adeò multi se addixere, vt orbis plures prouincias, & numero, & gloria doctrinæ, ac pietatis oppleuerint.

Adde Confessorum Catalogum, qui corporibus in terra ambulantes in cœlo mente fixi cœnobia sacrauere, mũdum in sui admirationem rapuere. B. Ludouicus Bertrandus ex clarissimo Ordine Prędicatorum SS. Hyacinto, Raymundo, Vincentio Ferrerio, Petro Martyri, & aliis pluribus gloriosissimi eiusdẽ Ordinis filiis adnumerandus, B. Aloysius Gonzaga. B. Franciscus Borgia è Gandię Duce tertius Generalis Soc. Iesu. B. Stanislaus Kostka Poloniæ decus, flos adolescentum puriorum, delicium Virginis Beatissimæ, & Angelorum. B. Andreas Auellinus, B. Petrus de Alcantara clarum lumen Franciscanorum de Obseruantia, B. Felix de Cantalicio primus Capuccinorum declaratus Beatus ex millenis aliis hoc honore dignis, eiusdem Sanctissimi Ordinis alumnis.

Et ij quidem cum alijs multis à Bozio signo 57. numeratis, & pluribus innominatis, ac Deo notis non aliam secuti sunt regulam, quàm quæ in Euangelio traditur Chri-

 stum

ſtum propiùs ſequi volentibus, & ij omnes fuere homines pleni fide, ac diuino lumine colluſtrati, qui Romano Pontifici ceruices inclinauere, atque vt totius Eccleſiæ Patrē, ac Paſtorem coluere. Proferant Sectarii ex ſuis gregibus ijs pares, qui iugem in ſuis corporibus Chriſti mortificationem, tulerint; qui dierum, noctiumque plures horas in oratione conſumpſerint; qui ſæculi pompis, ac voluptatibus valedixerint, qui omnia quę habebant pauperibus erogauerint; qui ad ęgrorum, & egenorum ſeruitutem ſuas animas, & corpora dedicauerint; breuiter qui conſilia Chriſti ſectantes apicē perfectionis attigerint. Non inuenitur huiuſmodi theſaurus in agro hæreticorū, neque talis ſapientia in terra ſuauiter viuentium, requieſcit, quam ſeruat Eccleſia, nec doctrina morum, libertati carnis, quam illi adamare docti ſunt, aduerſaria inibi floret. Et reſpondeant, ſi poſſunt argumento minimè ſolubili, Iſti abnegarūt ſemetipſos, oderunt animas ſuas, reliquerunt quę poſſidebant, portauere crucem, arctam viam ingreſſi ſunt, ſecuti ſunt Chriſtum, & conſilia eius ſeruauere, Nouatores verò vnica fide contenti hæc omnia, quà irrident in Catholicis, quà non neceſſaria, vel ſuperflua, vel mala eſſe aſſerunt, Igitur Euangelio renunciant, & Apoſtolorum epiſtolis carnis mortificationem, & vſum Crucis continuò inculcantibus repugnant. Quibus igitur credendum, illis ne, qui Primatum Romanum vti Sacroſanctum principatum venerantur, an iſtis inimicis Crucis Chriſti illum abolere tentantibus?

FINIS PARTIS SECUNDAE.

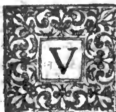
OPE-

OPERIS DEI ADMIRABILIS PARS TERTIA.

PRIMATVS ROMANI PONTIFICIS

Honor ab Imperatoribus, alijſque Principibus Eccleſię Romanæ, & Summis Pontificibus delatus.

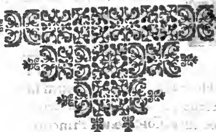
PRAEFATIO.

T nulla inter ſæculares præſtantior eſt Dignitas, quàm Imperatoria, ac Regia, ità nullus Honor maior eſt, quàm qui ab Imperatoribus defertur, ac Regibus; ſicut enim offenſa vilitate offendentis augeſcit, ita honoratio dignitate honorantis incrementum, ſplendoremq; recipit. Quo ex capite liquidò conſtat, noſtro Maximo nil ſupereſſe quod addatur, cum ſummum attigiſſe honoris apicem oſtenderimus, qui à ſummis eſt honorantibus ea gratia, vt inferiores ſe honorato fateantur, quem vices Dei in terris agere non ignorant. Quàm ſublimem animi æſtimationem cùm dictis, factiſque prodiderint, operæ pretium fecero, ſi per illa lento excurram ſtylo, & ex immenſo hiſtoriarum campo flores colligam, quibus Romanam cathedram, atque illam inſidentes Pontifices inſpergere dignatæ ſunt linguæ, calamique Potentum, & manus Principales ſceptra tractantes, cæteroqui tam dominationis auidæ, quã demiſſionis, ac ſubiectionis neſcię. Ad tria verò capita ordinis gratia Honor hic facilè reducatur: Ad verba videlicet honorifica; Ad exteriora reuerentiæ ſigna, & ad mu-

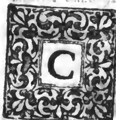
munificentiam,qua Imperatores, Reges, ac Principes, alii suam erga Christi Vicarium deuotionem, fidemque patefacere additamentum suorum sceptrorum gloriæ existimauere.

Summa Capitum.

Honor verbis delatus Romano Pontifici ab Imperatoribus, & alijs Principibus.

CAPVT I.

CONTINETVR hic speciosis titulis, ac laudibus eximijs, quibus declarare pietatem, ac venerationem aduersùs Christi Vicarios delectati sunt.

Constantinus Magnus, in Edicto Donationis de qua paulo post sermo redibit, Romanum Pontificem sacerdotum appellat Principem, & vniuersalem Pontificem.

Verba eiusdem sunt apud Eusebium in vita Constantini. Sicut B.Petrus Vicarius Dei constitutus est, sic etiam Pontifices, & successores eius Principatus potestatem ampliùs, quàm Imperialis nostra mansuetudo, habere videntur.

Iustinianus senior Ioannem Pontificem appellat caput om-

omnium Ecclesiarum l. inter Claras C. de Sum. Trin. & fid. Cath. Idem in epist. ad Epiph. Epis. Constantin. Nec enim patimur, vt quidquam eorũ, quę ad Ecclesiæ spectant statum, non etiam ad eiusdem (Io. Papæ) beatitudinem referatur, cum ea sit caput omnium sanctissimorũ Dei sacerdotum, vel eo maxime quod quoties in his locis hæretici pullularunt, sententia & iudicio illius venerabilis sedis coerciti sint.

Basilius Imperator vocat Ecclesiam Romanam columnam incorruptam in Encyclica post octauam Synodum.

Theodor. Epist. ad Leonem Papã, si Paulus inquit, præco veritatis, tuba Sancti Spiritus ad magnum Petrum cõcurrit, vt ijs, qui Antiochiæ de legibus instituti contendebant ab ipso afferret solutionem; multò magis nos, qui abiecti sumus, et pusilli ad Apostolicam Sedem vestram currimus, vt Ecclesiarum vulneribus medicinam à vobis accipiamus. Vobis enim per omnia primos esse conuenit.

Andronicus Imperator in Epist. ad Ioan. 22, cuius exẽplar in Bibliotheca Vaticana asseruatur, & exhibetur græcum, ac latinum ab Eugubio l. 2. de donatione Constantini pag. mihi 284. Hæc sacrosancta, inquit, Romana Ecclesia supremum, atque absolutum principatum, potestatemque super vniuersam catholicam Ecclesiam habet; quã quidem potestatem in seipsa verè, & humiliter agnoscit esse, atque accepisse cum plena auctoritate ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe & vertice, cuius Romanus Pontifex est successor.

Carolus Magnus reuerentiam erga Sedem Apostolicam verbis honorificis ostendens ait: In memoriam Beati Petri honoramus Sanctam Romanam, & Apostolicã Sedem, vt quæ nobis sacerdotalis est dignitatis, esse debeat magistra Ecclesiæ rationis. Quare seruanda est cum mãsuetudine humilitas, vt licèt vix ferendum ab illa sancta

Sede

Sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus. (Refert Gratian. in cap. 3. distinct. 19. ex Capitulis Carolinis, & receptum est in Conc. Triburiensi can. 30.

Valentinianus Imperator in Epist. ad Theodosium sic loquitur. Fidem à Maioribus vestris traditam debemus cũ omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro intemeratam, & in nostris temporibus conseruare, quatenus Beatissimus Romanæ Ciuitatis Episcopus, cui principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat, ac facultatem de fide, ac sacerdotibus iudicare.

Ludouicus II. Imperator Ioanni Episcopo Rauennati aduersus Nicolaum I. auxilium imploranti renunciari iussit in hęc verba. Vadat elationis fastu deposito, tanto se humiliet Pontifici, cui, & nos, & omnis Ecclesiæ generalitas inclinatur, & obedientię, ac subiectionis colla submittit. Anastasius in Nicolao I.

A Constantino Palæologo in Epist. ad Greg. X I. vocatur princeps communis omnium Christianorum.

S. Henricus Imperator in Edicto Confirmationis donationum Ecclesiæ Romanę à præcessoribus factæ. Spondeo, inquit, atque promitto per hoc pactum confirmationis nostræ Tibi B. Petro Principi Apostolorum, & clauigero regni cælorum, & per Te Vicario tuo D. Benedicto Summo Pontifici, & vniuersali Papæ &c.

Carolus V. iurauit se Iesu Christo, Romano Pontifici ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectum, & honorem ipsi Romano Pontifici exhibere, & donata Ecclesijs conseruare, vt refert Sandoual. in vita ipsius Caroli, & Hieron. Canisius in discursu super Bulla aurea Caroli IV. Imperatoris.

Carolus Rex Franciæ epist. ad Adrian. II. Sanctissimo Patri Adriano, & vniuersali Pontifici Carolus Dei gratia Rex, & spiritualis filius vester.

Hu-

Hugo Rex Franciæ ad Ioannem Papam XV. Hoc ex intimo affectu dicimus, vt intelligatis, & cognoscatis, nos, & nostros vestra nolle declinare iudicia.

Ludouicus Rex Galliæ ad Pium II. Te Vicarium Dei viuentis ea veneratione prosequimur, vt sacra tua monita, præsertim in Ecclesiasticis rebus, velut vocem Pastoris audire, illisque parere prompta mente velimus. Te dominici gregis Pastorem profitemur, & scimus, teq. iubentem sequimur.

Sanctus Ludouicus Rex Franciæ monet Philippum filium ante mortem in scriptis documentis. Sis deuotus, & obediés matri Romanæ Ecclesiæ, eiusq. Pontifici tanquam spirituali Patri te morigerum præbeas.

Alphonsus Rex Aragoniæ in suis legibus p. 1. tit. 5. à lege 2. & vltra profitetur Romanum Pontificem esse Christi Domini Vicarium, & successorem Petri, & ideo antonomasticè vocari Apostolicum, & Papam, quia Pater Patrũ, & Caput Episcoporum, & aliorum Prælatorũ est, & propterea, inquit, omnes Christiani totius Orbis, quando ad ipsum accedunt, pedem eius osculantur. Et in fine Legis 4. addit, negantem Pontificem habere hanc potestatem, & esse Caput Ecclesiæ, non solùm excommunicatum esse, sed & hæreticum.

Ferdinandus item Rex Hispaniarum, vt habetur in Concilio Lateranensi sub Leone 10. sess. 2. Profitemur, inquit, nos filium Romanæ Ecclesiæ matris nostræ deditissimum, proque eius honore, atque statu animam ponere paratissimum &c. Testaturque se Legatum mittere, vt Cõcilio intersit, ibique obedientiam debitam beatissimo Papæ, toties quoties opportunum fuerit, præstet.

Rex Regum, & vnicus Christianorum Princeps nominatur a Ladislao Vngariæ Rege.

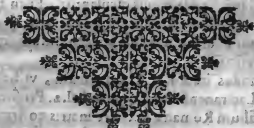
Meruit item Anglia habere Reges Sedi Apostolicæ addictissimos, de quibus tertio capite fusius, interim.

Henricus II. ita Alexandrum III. affatur Sanctissimo

Domino suo Alexandro Dei gratia Catholicæ Ecclesiæ Sūmo Pontifici Henricus Rex Angliæ, Dux Northmaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauensis, & Cenomanensis salutem, & deuotæ subiectionis obsequium. Et mox infra. Vestræ subiectionis est Angliæ Regnum, quantum ad feudatarij iuris obligationem, vobis duntaxat obnoxius teneor, & obstringor, experiatur Anglia, quid possit Romanus Pontifex &c.

Eduardus Rex in epist. ad Nicolaum II. circa annum 1060. incipit. Summo vniuersalis Ecclesiæ Patri Nicolao. Eduardus gratia Dei Anglorum Rex debitam subiectionem, & obedientiam.

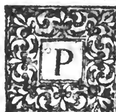
Eleonora Regina Angliæ sanguinis Aragonici in Epist. ad Cœlestinum Papam. Non Rex, inquit, non Imperator à iugo vestræ iurisdictionis eximitur &c. & mox Gladius Petri, gladio Constantini, & Apostolica Sedes, Imperatoriæ præiudicat potestati.

Summa Reuerentia Imperatorum, & aliorum Principum exterius exhibita Summis Pontificibus.

CAPVT II.

1 *Insignia sunt Exempla Constantini Magni erga S. Syluestrũ.*
2. *Iustini erga S. Ioannem.*
3 *Iustiniani erga Constantinum.*
4 *Pipini erga Stephanum II.*
5 *Caroli Magni erga Hadrianum.*
6 *Ludouici Pij erga Sergium.*
7 *Ludouici & Henrici erga Alexandrum III.*
8 *Carolorum duorum, erga Cœlestinum V.*
9 *Friderici I. erga Alexandrum III.*

PRÆIVIT exemplo cæteris Constantinus Magnus; cuius illa sunt verba: Phrygium candido nitore resurrectionẽ Dominicam designans eius (S. Syluestri) Sanctissimo vertici imposuimus, & tenentes frænum equi ipsius pro reuerentia B. Petri Stratoris officium illi exhibuimus.

Iustinus Imper. (vt loquitur Anastasius) humiliauit se in terram, & beatissimum Ioannem Papam adorauit &c. Nam enim Iustinus Imperator Ioanni Papæ Constantinopolim, instante Theodorico Rege Ariano, profecto, obuiam cum toto populo occurrit, & eo inspectante ad eius pedes venerabundus procidit, in templum princeps deduxit, ad sui dexterum latus collocauit, nec coram illo imperatoria ornamenta retinere sustinuit, ni deposita de manu Pontificis reciperet, vt minora taceantur, quibus declarare pijssimo Imperatori libuit, S. Petri, imò Christi Domini Anastas. in Ioan. I. & Marcellinus in Chronico.

per-

personam in suo Vicario colere, & inferiorem imperatoriam dignitatem Pontificia profiteri.

An.709 Iustinianus II. Imperator Rhinometus appellatus Constantino Pontifici Nicea Nicomediam obuiam præfectus de more coronatus procidit ante pedes, & osculatus illos est spectante Populi multitudine innumera non minus, quàm cum Constantinopoli Tiberij filij, & totius nobilitatis honoribus fuerat exceptus.

An 754 Pipinus Rex Franciæ Stephano II. in Galliam proficiscenti Carolum postmodum magnum appellatum, misit obuiam ad centum milliaria stipatum nobilitate. Sequutus est ipsum cum Vxore, ad eius aspectum equo desiliens, genua flexit, & per aliquot spatium stratoris officium exhibens, in Ponteg onis regiam cum hymnis, & canticis musicorum deduxit.

Carolus Magnus Romam adueniens, & ad D.Petri templum se conferens, vbi conspexit ante valuas Hadrianum se præstolantem, illico equo descedens humi procubuit: tum ad scalarum gradus accedens singulos in ascensu exosculatus, tandem Summum Pontificem adorauit, & caris amplexibus ab ipso dignatus est.

Persimili veneratione Ludouicus Pius Sergio II. ipsum in eodem loco expectanti oscula pedi dedit.

Idē aliquot post annos Nicolao ad se venienti occurrit, & pedes per aliquantum viæ spatium frænum equitantis tenuit, & abeuntem prosequutus iterum ad frænum accessit, & pedem petiuit osculo.

Ludouicus Franciæ, & Henricus Angliæ Reges Alexādrum III. ad se venientem ad Ligerim occurrentes venerabundi excepere, & equitantem dextera, læuaque frænum tenentes ad præparatum regali magnificentia hospitium deduxere.

Idem honoris genus exhibuere Carolus Siciliæ, & Carolus Martellus Hungariç Reges Cœlestino asello insidēti, & equum

& equum respuenti, dum Aquilam ingrederetur nimio humilitatis studio.

Fridericus I. olim ab Alexandro III. excommunicatus ob sua scelera, postea resipiscens, Pontificem eundem Venetijs commorantem conuenit, & præ foribus S. Marci ipsum expectans chlamide deposita humi abiectus summa cum reuerentia ad pedum oscula accessit.

Prolixa nimis enumeratio foret aliorum Regum, ac Principum non absimili demissione Romanos Pontifices colentium, & Caput Ecclesiæ testantium, neque silentio præterire fas est Anglos, vt inuitentur. Proceres Regni nobilissimi ad aperiendum oculos,& videndum,quam dispari dominio dominentur ab eo, quo florentissimi Reges sapientia, sanctitate, victorijs clari filios se Romanæ Ecclesiæ, & Pontificum profitebantur.

Angliæ Regum in Romanum Pontificem veneratio, & obſequium.

CAPVT III.

1 *Rex Salomon.*
2 *Oſuuius.*
3 *Ceduualla.*
4 *Ina, alias Num.*
5 *Richardus:*
6 *Offa.*
7 *Chimilphus.*
8 *Ethenolphus.*
9 *Canutus.*
10 *Eduardus:*
11 *Henricus & alij.*
Ex quibus plures ſanctitate, & miraculis clari.

ESERVATVR eorum numero, ac nobilitati ſingulare Caput honorem dictis & factis exhibitũ continens, vel hoc nomine, vt intelligat Anglia aurea veterũ Catholicorum ſęcula in ferrea recentiorum Hęreticorum degeneraſſe, & doleat, eò ſe miſeram eſſe, quod miſeriam ſuam, fœlicitatis antiquæ oblita non agnoſcit. Numerat longa ſerie Regum Anglicanorum geſta, Sanctitatem, erga Romanos Pontifices venerationem, & obſequia Richardus Smitheus Epiſcopus Chalcedonenſis in libro, quem nuper inſcripſit, florum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorũ, & in Epiſtola ad Iacobum Regem Magnæ Britanniæ eiadnexa. Ille verò tam multiplici, tamque graui ſcriptorũ auctoritate munitus prodijt, vt eum, vel ſemel nominaſſe, perinde ſit, ac decades auctorum citaſſe, è quorum vbere

nar-

narrationum ſylua aliqua dumtaxat libauimus, quæ inſtituto noſtro potiſſimũ deſeruiunt, & Pontificium honorem attingunt. Namque cuncta percurrere tentanti timendũ eſſet nè digredi potius ad hiſtorici munus videretur, quã argumentum vrgere veræ fidei apud priſcos Anglos florentis, & à recentibus exulantis. Vt enim verbis vtar à Smitheo relatis ſect. 4. §. Iamque ventum c. 10. ex hiſtorico Nouatore veridicoque ferunt plus minus triginta reges, & reginas intra ducentorum annorum ſpatium depoſito mũdani Regni faſtigio, vt vi cœlum caperent, in religioſorũ abijſſe ſolitudinem; quindecim reges, vel plures monachos factos fuiſſe; reginas vndecim moniales, duodecim etiam reges martyrio coronati memorantur, & decem pro eximia ſanctitate inter Diuos redacti: adeo vt (quidam ait) mirum tum fuerit regem videre non ſanctum &c. Libet autem Regum Anglorũ numerationi præmittere Angliæ nomine eas nationes à nobis cõprehendi, quæ Inſulæ, ita nũcupatæ reges ſubminiſtrauere, non ſecus, ac Hiſpaniæ, & Galliæ Reges vulgo dicimus, quibus nationes plures obtemperant, ac tributa ſoluunt, non intra Galliæ, vel Hiſpaniæ content fines; ſed exteræ etiam pareant è quibus reges ſuppeditantur.

Ordior à Rege Salomone, qui in minori Britannia imperauit, Is Hadriano II. ſcribens, ita epiſtolam inchoauit. Domino, ac Beatiſſimo Apoſtolicæ Sedis Romanæ Hadriano Salomon Britannorum Rex flexis genibus, inclinatoque Capite, &c. Inſuper miſit munera, & inter hæc ſtatuam ſuam auream, & pecunię ſummam non contemnendam; Annuam penſionem pollicitus eſt, ac ſoluit: Titulum Regium à Sancta Sede conferri ſibi gauiſus eſt.

Oſuuius Rex (ait Beda) cum intellexiſſet, quia Romana eſſet Catholica, & Apoſtolica Eccleſia, ita eò presbyterum venerabilem miſit, vt creatus Archiepiſcopus per totam Britanniam Epiſcopos conſecraret: Idem exorta inter Epiſcopos Angliæ, & Scotię controuerſia de Paſchatis obſeruatione, cũ inaudiſſet Claues Regni Cœlorum à Chri-

sto Domino traditas esse Petro, & ego (inquit) vobis dico, quia hic est Ostiarius ille, cui ego contradicere nolo, sed in quantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, nè forte me adueniente ad fores Regni cœlorum, non sit qui reseret, infenso illo, qui claues tenere probatur. Beda l. 3. hist. Eccl. Angl. c. 26.

Ecclesiam regente Sergio Papa, Ceduаlla Rex florente adhuc ætate relicto Regno Romam venit; hoc sibi gloriæ (verba sunt Bedę) singularis desiderās adipisci, vt ad limina Beatorum Apostolorum fonte baptismatis ablueretur; Simul etiam sperans, quia mox baptizatus, carne solutus ad æterna gaudia iam mundus transiret. Nec falsus voto est, post paucos etenim à baptismo suscepto dies; naturæ concessit, & ad gaudia volauit æterna. Sepulchrum illi insigne conditum eodem Sergio mandante in D. Petri Templo, vbi Gregorio XIII. regnante repertum Cadauer est.

Ceduallæ successit Ina, aliàs Nun apud Bedam dictus, cuius in Summum Pontificem affectus eximius in eo se prodidit, quod tributum annuum ipsi soluendum ab Vniuerso Regno constituit, onere familijs cunctis imposito singulis annis contribuendum, quod Romam mitteret partim in vsum Pontificis consumendum, partim alendo Seminario Anglorum Adolescentum à se in Vrbe erecto applicandum. Sanè quantoperè esset erga Pontificem Romanum propensus haud obscuris indicijs patefactum Orbi voluit, siquidem post consumptos in administratione Regni annos 37. Romam venit ad sacra limina, & pedum oscula, ibique regia potentia, ac fastu in Christiana m humilitatem commutata, Monachus factus, reliquum vitæ cursum Sanctissime peregit.

S. Richardus II. filijs duobus S. Bonifatij Germanorum Apostoli curæ commendatis itineri se Romano dedit, sed ægritudine præpeditus Lucæ in Hetruria subsistere coactus peregrinationis finem fecit migratione in Cœlestem Patriam, & sui Corporis deposito Vrbem nobilissimam decorauit. Fuisse autem Regem probat auctor initio citatus

Martyr. Rom. 7. Febr.

l. 2.

l. 2. c. 8. sect. contra Baron., qui in Appēd. tom. vlt. retractans dictum tom. 9. ad an. 750. id neget. Vt nominis, ita, & pietatis consortes habuit Richardum I. & III. Ecclesiæ Romanæ addictissimos, & Romanis Pontificibus obsequentissimos.

Offa post acceptos honorificentissime legatos Hadriani, & eius litteras, Romam venit, Pontificem humili reuerentia veneratus habitum suscepit monachi, & sanctissime vixit, benemeritus de Ecclesia Romana, quod regnum suum ipsius fecit tributarium.

Chinulfus Offæ, ac Præcessorum regū virtutum æmulator litteris omni humanitate plenissimis ita Summum Pontificem affatur Leonem Tertium.

Hanc Benedictionem omnes, qui ante me Sceptro præfuere Merciorum, meruerunt ab antecessoribus tuis adipisci: Hanc ipse humilis peto, & à Vobis, Sanctissime, impetrare cupio, quatenus in primis adoptionis sorte me filium suscipias, sicut te in Patris persona diligo; & totis obedientiæ viribus semper amplector &c. & facta protestatione, quod se saluti, & commodis eius etiam cum vitæ dispendio sit paratus impendere, Concludit quia illius sublimitas nostra est salus, illius prosperitas nobis perennis exaltatio.

Echeluolfus rebus, in regno compositis nil habuit antiquius, quàm, vt Summum Pontificem Leonem coram veneraretur; Romam ergo proficisci statuit cum maiori filio Alfredo medullitus dilecto, vt Leonis moribus, & religione informaretur; commoratus Romæ est per anni spatium, neq. priùs abire sustinuit; quàm natum Corona insignitū, & adoptatum viderit. Donationes præcessorum Inę, & Offę confirmauit, et potissimū annuum vectigal à singulis collectum familijs annuatim soluendum Summo Pontifici à tota Anglia constituit, quod ad miseram, vsquè Henrici VIII. defectionem pensitatum Anglicæ pietatis antiquæ testimonium est.

His adnumerandus Canutus Rex, qui Romam deuotionis ergo profectus, idem S. Petri tributum confirmauit, atquè, vt penderetur, studiosè curauit; præter alia reuerentiæ signa, quibus Summum Pontificem Ioannem, vt verum Christi Vicarium, Petri Successorem veneratus est.

Sanctus verò Eduardus cognomento Confessor Ethelredi filius, quoniam imminentibus belli periculis à Danis inferendi præpeditus Romam, vti optabat, contendere nō valuit, Legatis ad Summum Pontificem missis, erat is Nicolaus II. Iura cuncta à suis præcessoribus illi concessa rata voluit, et amplorū munerum largitione Legationem ditauit, ac honorificis titulis epistolam à se scriptam inaurauit. Hic postmodum miraculis, clarùs inter Sanctos relatus est Omonimes, & virtute similes habuit Eduardos alios 2. 3. 4. &c.

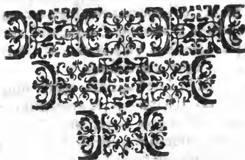
Nequè superari se permisere in veneratione Apostolicæ Sedis Henrici Reges inclyti. Primus per Nuncios illustres Paschali II. testatum voluit agnoscere se iura illius in Angliam, vt potè vectigalem diu à regibus Romanæ Ecclesiæ redditam. Secundus Alexandro III. Papæ equitanti frenum tenere vnà cum Ludouico Gallo Pietati, ac decori Regio deputauit. Tertius in Legato ad se à Pontifice misso personam mittentis honorificè coluit, & in Conuiuio medium inter se, & Eboracensem Archiepiscopū locū illi designauit, ac abeuntem cum magnifica pompa, & nobiliū turba comitatus est. Quarti extant ad Summum Pontificem Alexandrum III. litteræ, quorum est exordium Beatissime Pater, filiali amore ante omnia Beatitudini tuæ nos metipsos commendatos habemus.

Quinti Henrici filij pientissima erga Sedem Romanam propensio Concilio Constantiensi innotuit, quo missi ab eo Legati rogauerunt Patres, vt ipsorum decreto Anglia nomen Nationis obtineret, esseтq. vna ex quinquè, quæ deuotionem suam Ecclesiæ Romanæ debent.

Suc-

Successit Henrico V. Henricus VI. adhuc infans in Cunabulis, cuius virtutes plusquàm regiæ Summi Pontificis erga ipsum conciliarunt animũ. Ideò Eugenius auream Rosam solemni Legatione ad ipsum misit. Quod officij Pontificij regale munus non modo amplissimè gratiarum actione, sed pretiosorum donorum largitione compensare festinauit.

Henricus VII. aliorum vestigijs Henricorum insistens, Oratores Romam destinauit, qui suo nomine Iulio II. Pontifici Maximo obedientiam præstarunt, ac vice versa Iulius per eosdem pileo honoris, & ense benedicto redonauit. Fuit hic vltimus Henricus Catholicus abauus VIII., qui primus ab Ecclesia Romana, quam antea defenderat, rebellauit, & à SS. Richardis, Edmundis, Eduardis, cæterisque Regibus Ecclesiæ Romanæ deditissimis declinauit ad semitas Baal, quæ reges successores ad interitus foueam duxisse ingemit Ecclesia, & ex auditum iri suos gemitus à diuina clementia regni captiuitatem Babylonicam miserante confidit.

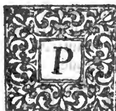

Mu-

Munificentia Imperatorum, & aliorum Principum in Romanam Ecclesiam.

C A P V T I V.

1 *Munificentia erga Sedem Apostolicam primum in Constantini Donationibus eluxit, item in Carolo Magno.*
2 *Aliorum donationum catalogus ex Vaticana decerptus describitur.*
3 *Diploma donationis S. Henrici Imperatorias.*
4 *Item & Comitissa Mathildis.*

RIMVS debetur locus Constantinianæ tam liberali, ac prodigæ, vt ficta, ac prodigiosa visa sit plerisque iniquius illam ferentibus; alijs non paucis admiratione quidem digna, sed vera non leuibus argumentis asserta.

Primò quia in Bibliothecis celeberrimis inuenta sunt exemplaria peruetusta græca, & latina, quibus acta Syluestri, & Constantini fuse exarantur,& singillatim donationis huius fit mentio; recitant illa verbatim recentiores aliqui, & in primis Augustinus Steuchus Eugubinus in opere de Donatione Constantini p. 1. fol. mihi 124. contra Laurentium Vallam aduersùs Donationem Constantini plus æquo exardescentem.

Secundò. Quia in iure Pontificio plures sunt Canones illam approbantes. Ille insignis, & vulgatissimus Decreti p.1.dist.97.c.2. Cóstantinus dignus hic referri,& cedro dignus. B;Syluestro Summo Pontifici,& vniuersali Vrbis Romæ Papæ, & omnibus eius successoribus Pontificibus, qui vsque in finem mundi in Sede B.Petri erunt sessuri,de præsenti contradimus palatium Imperij nostri Lateranense; deindè diadema, videlicet coronam capitis nostri, simulq.

phry-

phrygium, necnon & superhumerale, videlicet lorũ, quod imperiale circundare assolet collum, verum etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia imperialia indumenta. Sed & dignitatem Imperialiũ præsidentium equitum conferentes etiam, & imperialia sceptra, simulquè cuncta signa, atque banda, & diuersa ornamenta imperialia, & omnem possessionem imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ. Et paulo post. Decernimus & hoc, vt ipse, & successores eius diademate videlicet corona, quam ex capite nostro illi concessimus ex auro purissimo, & gemmis pretiosis vti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore B. Petri gestare. Ipse verò Beatissimus Papa, quia super coronam Clericatus, quam gerit, ad gloriam B. Petri omninò ipsa ex auro non est passus vti corona, nos phrygium candido nitore splendidum resurrectionem dominicam designans eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus; Et tenẽtes frænum equi ipsius pro reueurentia B. Petri stratoris officium illi exhibuimus &c. Vnde vt Pontificalis apex non vilescat, sed magis, quam terreni imperii dignitas, gloria, & potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, vt prædictum est, quàm Romanã Vrbem, & Italiæ, seu Occidentalium regionum prouincias, loca, & Ciuitates præfato Beatissimo Pontifici nostro Syluestro vniuersali Papæ cõtradimus, atque relinquimus, vt ab eo, & à successoribus eius per hanc diualem nostram, & pragmaticum constitutum decernimus disponenda, atque iuri Sanctæ Romanæ Ecclesiæ concedimus permansura, vndè congruum perspeximus nostrum imperium, & regni potestatem in orientalibus transferri regionibus, & in Bizantiæ prouinciæ optimo loco nomine nostro ciuitatem ædificari, & nostrum ibi costitui imperium, quoniam vbi principatus sacerdotum, & christianæ religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem &c.

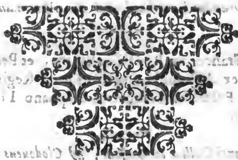
Oppone illuminati per veram fidei lucem Imperatoris

confessionem, & plenissimũ pietat s encomium obfuscatã infidelitatis caligine admirationem Regiam. Iacobi supra nominati, nescire se fatentis. Quibus artibus Pontifices Romani facti sint Vicarii Christi, imò verò Dij in terra triplici corona insigniti; cœli nimirum, terræq. ac inferiorum Reges, totius orbis iudices, & ipsi à nemine iudicandi. Atqui Serenissimus discere poterat à ter Augusti Imperatoris exemplo, qui et à Syluestro in schola veritatis edoctus, et lumine desuper immisso à magistro cathedram in cœlo tenente illustratus planè didicit sensum verborum Christi, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni cælorum*; neque dubitare potuit, illum esse, quem ab Apostolis traditum per sæcula trecenta fideliũ cœtus sine ambiguitate tenuerat, tutatusq. aduersus hæreses fuerat. Et quia cœlestis lucis præsertim vbi affluentissimè illabitur, ea proprietas est, vt simul intellectum affundat, simul affectum percellat, et ad facinora præclara impellat, Constantinus illa perfusus præcellentis dignitatis excelsitatem agnouit, et tantum inter ipsam et Imperatoriam discrimen interesse vidit, quantum est inter humana, ac diuina, quæ diuersi ordinis cum sint, infinito propemodum interuallo distant, nec vllum obsequij genus exhiberi à se posse, quod meritum exæquet eius, quem Christus Dominus abiturus in cœlum sui Vicariuũ constituit in terra. Nullæ hic artes, nullius actus Pontificis, nulla honorum procuratio, qui ne sperari quidem ab Imperatore orbis Domino nec fingi mente poterant, antequam exhiberentur, ni ad exhibendum spiritus intus agens impulisset. Hunc quippè auctorem fassi sunt non Catholici modò, sed infideles etiam viri graues, ac sapientes, qui iudiciorum staterâ appendentes hinc Constantini in rebus agendis prudentiam, in consilijs capiendis maturitatem, in victorijs reportandis fœlicitatem, in dignitate tuenda maiestatem; indè profu-

sam

ſam in donatione liberalitatem, in officijs præſtandis obſequiorum demiſſionem, ac alacritatem, liquidò perſpexere, mira hæc, et à ſæculis inaudita in altius, quàm humanum referenda eſſe principium, hoc eſt in Deum ſuis opportunè vtentem creaturis ad fines æternùm decretos, qualis in propoſito eſt ſui Vicarij honor Pontificali Primatui debitus, et à Conſtantino exhibitus exemplo ſanè illuſtri, et à poſteris Imperatoribus, ac Regibus imitando.

Prolixioris eſſet operis Principum ſingulorum donationes Eccleſiæ factas hiſtoricam texere narrationem, ſatius fuerit breuem catalogum hic apponere, quem ex Archiuio Vaticano deſumpſit Bzouius in libro, Romani Pontif. cap. 41. Pauli V. iuſſu editum, et imaginibus grapbicè pictis ornatum collata diligenter opera cum viris doctis, et in hiſtoria ſacra, profanaque verſatis hoc ordine diſpoſitum, expoſuit.

Ca-

Catalogus Imperatorum, Regum, aliorumque Principum erga Romanam Ecclesiam munificorum.

CAPVT V.

I.

IOANNE VI. Pont. Max. Aripertus Longobardorum Rex Alpes Cottias à maioribus suis iniustè occupatas Apostolicæ Sedi restituit.

Notatio.

Sic Paulus Diaconus l. 6. hist. Longobardorum. cap. 10. Addit Anastasius bibliothec: in Io. VI. missam schedulam donationis Romam aureis litteris exaratam idem habet Addo Vien: in suo chronico, & alij. Quinta Prouincia Alpes Cottiæ sunt ait Paulus l. 2. c. 11. quæ sic à Cottio rege qui Neronis tempore fuit, sunt appellata. Hæc prouincia à Liguria in Eurum versus, vsque ad mare Tyrrhenum extenditur ab occiduo vero Gallorum finibus copulatur in Aquis. Hanc donationem confirmauit Luithprandus Longobardorum Rex. Baron. an. 912.

II

Pipinus Francorum Rex Exarchatum, et Pentapolim Prouincias ex Aisculphi Longobardorum Regis manibus ereptas per Fuldradum Abbatem Stephano III. Pontif. Max. donat.

Notatio.

Cum Franci Gallias occupassent, & Clodoueus eorum Rex nomen Christo dedisset, professus est, se Regnum Galliarum de potestate Hormisdæ accipere, & institutum in posterum, vt Reges Galliarum ab Archiepiscopo Rhemensi inungerentur, vt tradit Papyrius Massonus in vita Henrici primi Boz. sign. 76. l. 17. pag. 205.

Ha-

III.

Hadriano I. Pont. Max. Carolus Magnus Francorum Rex Pipini patris donationem Romanæ Ecclesiæ factam confirmat, nouisque donationibus cumulat.

Notatio.

In Edicto Ludouici filij Caroli Imperatoris hæc habentur. Nec non Exarchatum Rauennensem sub integritate cum Vrbibus & Ciuitatibus, oppidis, & castellis, quæ piæ recordationis dominus Pipinus Rex, ac bonæ mem. genitor noster & Carolus Imperator Beato Petro Apostolo cum prædecessoribus nostris iam dudum per ordinationis paginam restituerunt. Eugub. ibid.

IV.

Gregorio VI. Pont. Max. Casimirus Poloniæ Rex debellatis hostibus regnum suum B. Petro vectigale fecit.

Notatio.

Dubrauius lib. 10. Cromerus lib. 4. Boz. sign. 76. lib. 17. pag. 211.

V.

Nicolao II. Pont. Max. Speciènus Boemiæ regali corona à Pontifice per Legatum donatus centum argenti libras singulis annis Apostolicæ Sedi soluere promittit. Boz. sign. 76. l. 17. p. 210. ibid.

Notatio.

Spitigneus Bohemiæ Dux Boriuorij filius ab alijs dictus Specienus ab alijs specionemus, vt constant ex biblioth. Lateran.

VI.

Stephanus I. Hungariç Dux à Syluestro II. Pont. Max. Regia Corona, & Cruce per legatum insignitus Regnum Hungariæ sedi Apostolicæ donat.

Notatio.

Gregorius VII, in registro.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Dilecto filio Salomoni Regi Vngariæ salutem.

Sicut à maiorib. patriæ tuæ cognoscere potes, regnum Hungariæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium est, à Rege Stephano olim B. Petro cum omni iure, & potestate sua oblatum, & deuote traditum &c. Et sæpius in eod libro de hoc dominio Ecclesiæ in Regnum Hungariæ meminit.

VII.

Demetrius Croatiæ, & Dalmatię Dux à Greg. VII. per Legatum Regali titulo auctus annuum censum B Petro se soluturum promittit.

Notatio.

Legatus iste vocabatur Gebizo, de quo idem Rex Demetrius, qui & Suinumir dictus. Regnum autem, quod mihi per manum tuam Domine Gebizo traditur, fideliter retinebo, & illud, suũq. ius Apostolicæ Sedi aliquo ingenio aliquando non subtraham etc. Et paulò ante dixerat, Ducentorum quoque Byzantiorum tributum meorum omnium consultorum, consensu S. Petro per singulos annos in resurrectione Domini de mihi concesso Regno persoluendum statuo &c. ex bibliothec. Lateran.

VIII.

Gregorio VII. Pont. Max. Mathildis fæmina præclarissima patrimonium suum in Thuscia, & Lõbardia Apostolicæ Sedi donat &c.

Notatio.

Liguriam, ac Thusciam contineri hac donatione affirmat Leo Hostiensis eius temporis scriptor. Et maxima Italiæ pars tunc Mathildi parebat, vt Lambertus Schafranburgensis tum viuens asserit.

IX.

Vrbano II. Pont. Max. Petrus I. Aragonum Rex per Legatum Aragoniæ Regnum B.Petro vectigale fecit.

Notationes.

Anno 3. Innocentij III. Petrus Rex Aragoniæ Romam venit, obtulit sponte totum Regnum B.Petro, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ibique accepit in feudum prædictum Regnum. Itemque pro Regno Sardiniæ certam pecuniæ summam cõstituit se daturum, Vide Eugub. de donat. Const. l.2. fol. mihi 138.

X.

Innocentius II. Rogerium Siciliæ, Comitem Regio titulo ornat, & Apostolicæ Sedis feudatarium facit.

Notationes.

Dignum est quod legatur diploma Innocentij II. quod ex codice Vaticano recitat Baron.t.12. ann. 1139. ex quo excepta est sequens particula. Et vt ad amorem, atque obsequium B.Petri Apostolorum Principis, & nostram, ac successorum nostrorũ vehementius adstringaris, hæc ipsa, idest Regnum Siciliæ, Ducatũ Apuliæ, Principatum Capuæ hæredibus tuis, qui nobis & successoribus nostris (nisi per nos, & successores nostros remanserit) ligiũ homagium fecerint, & fidelitatem, quam tu iurasti, iurauerint, tempore videlicet competenti, & loco non suspecto, sed tuto nobis & ipsis, atque salubri duximus concedenda; eosq. super his, quæ concessa sunt Deo propitio, manutenebimus &c. Et mox. Census autem sic vt statutum est; idest sexcentorum schifatorum, à te, tuisque hæredibus, nobis, nostrisque successoribus, singulis annis reddatur &c. Et ita Rogerius se facturum promisit.

XI.

Alexander III. Pont. Max. Regiam Coronam mittit Alphonso Portugalliæ Duci, qui Lucio II. Pont. Max. Ducatum suum Romanæ Ecclesiæ vectigalem fecerat.

Notatio.

Hildelhonsus Dux Portugalliæ Regnum obtulit, & vectigal Romanæ Ecclesiæ ab Alexandro III. Pont. Rex est appellatus, et duas auri marcas singulis annis persoluit. Refert Eugub. de donat. Const. l. 2. fol. 238. Bar. an. 1144.

XII.

Hadrianus IV. Pont. Max. Henrico II. Angliæ Regi Hiberniæ Regnum sub annuo censu concedit.

Notatio.

Henricus II. in epist. ad Alex. III. Vestræ (inquit) iurisdictionis est Angliæ Regnum, et quantum ad Feudatarij iuris obligationem vobis dumtaxat obnoxius teneor, et adstringor. vide Petrum Blesensem *ab epist. 136.*

XIII.

Innocentio III. Pont. Max. Ioannes Angliæ Rex coram Legato Sedis Apostolicæ regnum suum Beato Petro vectigale constituit.

Notatio.

In Registro Alexandri III. hæc habet ad Guglielmū Regem. Vt bene nosti Angli fideles erant piæ deuotionis respectu, ac cognitione religionis annualem pensionem Apostolicæ sedi exhibebant, ex qua pars Romano Pontifici, pars Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ vocatur schola Anglorum, in vsum fratrū afferebatur.

XIV.

Honorio VII. Pont. Max. Reginaldus Rex Insulę Monæ in Hibernico mari coram Legato Pontificio regnum suum Apostolicæ Sedi donat.

Notatio.

Polydor. Virg. l. 4. historiæ Anglicanæ, ait Ioannem Regem fuis-

fuiße primum, quia regnum Angliæ tributarium fuit Pontifici circa annum 740. confirmarunt deinde Offa, ac Atulphus.

Circa annum 851., aut secundũ alios 47. Adelolphus Angliæ regnum tributarium fecit Ecclesiæ, & constituit certi numeri pensionem annuam à singulis domibus soluendam Boz. sign. 76. cap. 4 ex Polid. Virg.

XV.

Vrbano VI. Pont. Max. Henricus Lantgrauius Hassiæ per legatum suum castra diuersa Moguntinensis, Treuerensis, & Herbipolen. Diœcesis Apostolicæ sedi donat.

XVI.

Syluestro I. Pont. Max. Constantinus Magnus Imperator Romanam Ecclesiam ingentibus donis locupletat; Pótifici varia ornamenta largitur.

XVII.

Ludouicus Pius Imperator diploma ad Paschalem I. Pótif. Max. mittit, in quo patris, auique donationes Romanæ Ecclesiæ factas comprobat. c. Caroli Pipini.

Notatio.

Nominat Romam Ciuitatem cum suo Ducatu, seu cunctis Ciuitatibus, castellis, villis in Tuscia partibus, Campaniam, Exarchatum Rauennæ integrum, Ducatum Beneuentanum, *& Spoletanum, Neapolim, Calabriam, Corsicam, Sardiniam, Siciliam.*

XVIII.

Ioanne XII. Pont. Max. Otho I. Imperator superiorum Principum B. Petro factas confirmat, donationes eiusque patrimonia, quæ Tyranni occupauerant, illi restituit.

Notatio.

Baron. ad an.962 extare ait, diplomata confirmantia donationum Pipini, Caroli, ac Ludouici, & Autographum aureis litteris exaratum aſſeruari in caſtro S. Angeli, & duo exemplaria in bibliotheca Vaticana reperiri ex quibus exſcriptum annalibus inſeruit.

XIX.

Benedicto VIII. Pont. Max. Henricus I. Imperator donationes à ſuperioribus ſuis Sedi Apoſtolicæ factas confirmat, eaſque nouis donationibus auget.

Notatio.

*Eius diploma ſupra retulimus ex antiquis monumentis deſcriptum à Baronio ad an.*1014.

XX.

Innocentio III. Pont. Max Otho IV. Imperator apud Spiram in cõuentu Principum donationes Romanæ Eccleſiæ ab aliis Imperatoribus factas manu ſua confirmat.

XXI.

Honorico III. Pont. Max. Fridericus II. Romæ per Legatum Apoſtolicum Imperator coronatus ſuperiorũ Imperatorum donationes Sedi Apoſtolicæ factas tueri iureiurando promittit.

XXII.

Gulielmus Romanorum Rex ad Innocentium IV. Pótif. Max. diploma mittit, in quo donationes Sedi Apoſtolicæ à ſuperioribus Imperatoribus factas confirmat.

XXIII.

Rodulphus Romanorum Rex per Corradum Ordinis Minorum Nicolao III. Pont. Max. ſolita iuramenta præſtat, & donationes S. R. E. factas confirmat.

Cle-

XXIV.

Clemente V. Pont. Max. Henricus VII. Romæ per Legatos Apostolicos Imperatoris corona ornatus donationes Sedi Apostolicæ, à prædecessoribus factas probat.

XXV.

Bonifacio VIII. Pont. Max. Alberti Romanorum Regis Legatus Sedis Apostolicæ iura confirmat, ius eligendi Imperatorem septem Electoribus ab eo cōcessum esse fatetur.

XXVI.

Innocentio VI. Pont. Max. Carolus IV. cum vxore à Legatis Apostolicis Romæ Imperator coronatus donationes à veteribus Imperatoribus Ecclesiæ Romanæ factas confirmat.

Notatio.

Eugub. 1. p. de Donat. Constantini fol. 238;

Suecia quoque & Nouergia soluunt Romanæ Ecclesiæ vectigal. Ex Biblioth. *Later. Eugub. p. 1. de Donat. Const.*

Item et regnum Daciæ vt apparet ex registro Paschalis.

Ex Bibliotheca Lateranensi translatus est Codex hęc habens. apud Eugub. p. 2. Donat.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei: Dilecto filio, Sueui Regi Danorum sal. & Apostolicam benedictionem,

Prudentiam tuam monemus, vt censum regni tui, quē antecessores tui sanctæ Apostolicæ Ecclesię persoluere soliti sunt nobis, & successoribus nostris transmittere studeas, ita tamen vt non sicut oblatio super altare ponatur, sed vt supra diximus, tam nobis; quàm successoribus nostris, vt cer-

certius approbetur, præsentialiter offeratur.

In registro Alexandri Tertij.

Gregorius V H. Regi ac Reginæ Rusciæ scribens Dilectis filijs Domino Regi Ruscorum, & Reginæ vxori eius sal. & apost. benedict.

Filius vester limina Apostolorum visitans ad Nos venit, & quòd regnum illud de manu Sancti Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem B. Petro Apostolo debita fidelitate exhibita, deuotis precib. postulauit, indubitanter asserens illam suã petitionem nostro consensu ratam fore, ac stabilem, si Apostolicæ donationis gratia, ac munimine dominaretur. Cuius petitionibus, quia iustæ videbantur, tum ex nostro consensu, tum ex donatione poscentis, tandẽ assensum prębuimus, & regni nostri gubernacula ex parte Beati illi tradidimus, ea videlicet intentione caritatis, vt Beatus Petrus, vos & regnum vestrum sua apud Deum intercessione defendat.

Idem Gregorius VII. in vetustissimo registro, seu codice Epistolarum, ac sanctionum hæc habet.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Regibús, Comitibus, cæterisque Hispaniæ Principibus salutem.

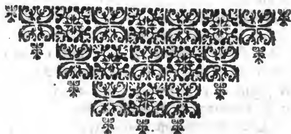
Notum fieri vobis volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem ad præsentem, & futuram gloriã valde necessarium; videlicet Regnum Hispaniæ ex antiquis Constitutionibus B. Petro, & sanctæ Romanæ Ecclesię in ius, & proprietatem traditum esse. Quod nimirũ hactenus & præteritorum ipsorum incommoda, & antecessorum nostrorum tacuit negligentia. Nam postquam Regnum illud à Saracenis peruasum est, & seruitium, quod B. Petro inde solebat fieri propter infidelitatem eorum, & tyrannidem detentum ab vsu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum, & proprietatis memoria dilabi cœpit, Verum quia diuina clementia concessa vobis in hostes illos, semperque concedenda, terram in ma-

nus

nus vestras tradidit, vlterius vos causam hanc ignorare noluimus, ne quod supernus arbiter, legum ac iustitiæ conditor de recuperanda iustitia, & honore sancti Petri, eiusq. sanctæ & Apostolicæ Sedis gloria nostræ humilitati ad bene merendum contulit, aut nobis ex taciturnitate in negligentiæ culpam, aut vobis ex ignorantia (quod absit) ad detrimentum propositæ, & diuinitus oblatæ retributionis obueniat &c.

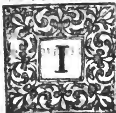
Prædixisse visus est diuinus Vates Isaias cap, 60. hanc Ecclesiæ opulentiam & gloriam verbis illis c.60. Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis, & scies quia ego Dominus saluans te,& redemptor tuus fortis Iacob.

Non permisit se superari S.Henricus Imperator ab vllo Principum præcessorum, vt constat ex amplissimo diplomate Benedicto VIII. concesso, cuius autographum in Aelia arce seruari dicitur à Baronio supra citato, et eius exemplar dignum est, quod hic inseratur ob eximiam Imperatoris sanctitatem,& piam erga Romanum Pontificem liberalitatem.

Donatio S. Henrici Imperatoris, & Comitissæ Mathildis,

CAPVT VI.

IN nomine Domini Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Ego Henricus Dei gratia Imperator Augustus spondeo, atque promitto per hoc pactum confirmationis Nostræ Tibi B: Petro Principi Apostolorum, & Claui-gero regni cœlorum, & per Te Vicario Tuo Domino Benedicto Summo Pontifici, & vniuersali Papæ sicut à Prædecessoribus vestris vsque nunc in Potestate vestra & ditione retinuistis, & disposuistis Ciuitatem Romanam cum Ducatu suo, & suburbanis, & viculis omnibus, & Territoriis eius montanis; ac maritimis littoribus, ac Portubus, seu cunctis Ciuitatibus, Castellis, Oppidis, ac Viculis Tusciæ partibus, id est Portum Centumcellas, Ceram, Bledam, Maturanum, Sutrium, Nepem, Castellum Gallesium, Northen, Polymartium, Ameriam, Tudam, Perusiam, cum Insulis suis, id est Maiorem, & Minorem, Puluensem, & lacum, Narniam, & Vtriculum, cum omnibus finibus, & Territorijs ad supradictas Ciuitates pertinentibus, nec non & Exarchatum Rauennatem sub integritate Vrbibus, & Ciuitatibus Oppidis, & Castellis, quæ pię record: D. Pipinus, & D. Carolus, & D. Ludouicus, & Otto, Prædecessores videlicet nostri, Beato Petro Apostolo, & Prædecessoribus vestris iam dudum per Donationis paginam contulerunt, hoc est Ciuitatem Rauennam, & Ameliam, Bobium, Cesenam, forum Pompilii, forum Liuii, Fauentiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comiachum, atque Gabellum, cum omnibus finibus, Territoriis, atque Insulis terra, marique ad supradictas Ciuitates pertinentibus; simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconá,

Au-

Auximum, Numan, Aesim, forum Sempronii, Montem Fereti, Vrbinum, & Territorium Baluense, Callem, Lucolos, & Eugubium, cum omnibus finibus, ac Territorijs ad easdem Ciuitates pertinentibus. Eodem modo Territorium Sabinense, sicut à prędictis Imperatoribus Antecessoribus nostris B. Petro Apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate, & est in partibus Tusciæ Lõgobardorum Castellum fælicitatis; Vrbem veterem, Balneum, Viterbium, Nortem, Martam, Bledam, Tuscanam, Populonium, Rossellas cum suburbanis, atque Viculis, & omnibus Territorijs, ac maritimis oppidis, seu finibus omnibus; Itemque Almum cum Insula Corsica in Suriano: deinde in Montem Bardonis, deinde in Verceto, exindè in Parma, deindè in Regium, exinde in Mantua, atq. in Monte Silicis, atque Prouincia Venetiarum, & Hystria, nec non & cunctum Spoletanum Ducatum, ac Beneuentanum, vnà cum Ecclesia Sanctæ Christinæ posita propè Paduam iuxta Padum quarto milliario. Item cum Campaniæ partibus, Sora Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, Capuã, nec non & Patrimonium ad potestatem, & ditionem vestrã pertinentia, sicut est Patrimonium Beneuentanũ, & Neapolitanum, atque Patrimonium Calabriæ superioris, & inferioris. Ciuitatem autem Neapolitanam cum Castellis, & Territorijs, ac finibus & insulis sibi pertinentibus, necnõ & Patrimonium Siciliæ, si Deus nostris illud tradiderit manibus, simili modo Ciuitatem Caietanam, & fundum cum omnibus earum pertinentiis super hoc vobis Fuldẽse Monasterium, & Abbatis eius consecrationem, atque omnia Monasteria, Vrbes & Villas, quas in Vltramontanis partibus S. Petrus habere dignoscitur absque Aterna, Vumiteringa, siue Vuilmbach, aliàs Vuilombruch, quæ à S. Petri Ecclesia per conuentionis paginam Episcopo nostro Bambergensi collata sunt, pro quibus prædictæ Ecclesiæ S. Petri transcribimus, concedimus, & confirmamus, omnem illam Terram, quę inter Narniam, & Spoletum ex

Re-

Regni nostri partibus habuimus subiectione. Præterea S. Petri, & Vestra, vestrorumque Successorum, præsentatum Episcopum Bambergen offerimus, vnde sub pensionis nostræ equum vnum Album phaleratum, ex eiusdem loci Episcopo vos annualiter suscepturos sancimus, offerimus insuper, firmamus, & corroboramus Tibi B.Petro, ac Vicario Tuo D.Bonifacio, & successoribus eius, prout bon.me.Papæ Ioanni, suisque successoribus à Prædecessoribus Nostris Ottonib. factum, Ciuitates & Oppida cum Piscarijs suis Reatem; Amiternum, Furcorum, Nursiam, Baluam, & Marsiá, & alibi Ciuitatem Teramnem cũ pertinentijs suis has omnes supradictas Prouincias, Vrbes, & Ciuitates, Oppida, atq. Castella, Viculos & Territoria, simulq. Patrimonia pro statu Regni nostri, cunctoque Christianorum Populo conseruando iam dictæ Ecclesiæ Tuæ, B. Petro, Vicarioq. tuo Bonifacio, ac successoribus eius vsq. in finem sæculi eo modo confirmamus Donationes, quas piæ record. Pipinus Rex, postea D. Carolus Excellentissimus Imperator, ac deinceps Ottones pijssimi B. Petro Christi Apostolo spontanea voluntate contulerunt, nec non et Censum, vel Pensionem, seu cæteras Donationes, quæ annuatim in Palatio Regis Lõgobardorum inferri solebant, sicut de Thuscia, siue de Ducatu Spoletano, sicut in suprascriptis Donationibus continetur, & inter sa. me. Adrianum Papam, & D.Carolum Imperatorem conuenit, quando idem Pontifex ejdem de supradictis Ducatibus, id est Tuscano, & Spoletano suæ auctoritatis præceptum confirmauit, eo scilicet modo, vt annis singulis prędictus Census ad partem Ecclesiæ B. Petri persoluatur, salua super eisdem Ducatibus nostra in omnibus Donatione, & illorum ad nostram partem subiectione. Cæterùm sicuti diximus, omnes suprascriptas Donationes ita ad vestram partem per hoc nostrum cõfirmationis pactum corroborauimus, vt in vestro permaneant Iure, Principatu atque Ditione, sine machinatione in quacumque parte vestra potestas imminuatur, aut a vobis inde aliquid subtrahatur,

hatur. De supradictis verò vrbibus, ciuitatibus, oppidis, Castris, viculis, Territoriis, ac Patrimonijs necnon et Pensionib. atque censibus, ita vt nec nos facturi simus, neque quibuslibet ea facere volentibus consentiamus; sed potius omnia, quæ superiùs leguntur, id est Prouinciæ, et ciuitates, vrbes, Castella, Oppida, Terræ, Patrimonia, atque Insulæ, & pensiones ad partem B. Petri Apostoli, ac Pontificum in sacratissima Sede illius residentium Nos inquantum possumus defensores esse teneamur, ad hoc vt eam Ditionem ad vtendum, atque disponendum firmiter valeant obtinere. Hæc Henricus. Subiungit alia circa electionem liberam Pontificis, quæ referri hic opus non est.

Et habetur Bulla subscripta cum sigilli impressione ab ipso Imperatore Henrico, & subscripti habentur Archiepiscoporum, & Episcoporum, Abbatum, Ducum, Comitũ, & aliorum nomina triginta, et plurium, qui singillatim in Diplomate numerantur.

Confirmãtur igitur omnes Donationes Pipini Caroli, & Ludouici prædecessorum iterate: insuper et ab Ottonibus obligatio verò pensiouis Equi phalerati ab Episcopo Bambergens. singulis annis summo Pontifici offerendi commutata est cum donatione Beneuenti; de qua Baron. ad an. 1053.

Debetur huic loco mẽtio Donationis Comitissæ Mathildis factæ Ecclesiæ, tum quia in ipsa splendet luculenter liberalitas donatricis magna Italiæ parte fruentis, vt Lambertus eius temporis scriptor habet; tum quia insignis eius pietas, et erga Pontificem Romanum obseruantia dignissima est quæ sæpius commemoretur. Egit vitam in terris æmulam cœlestibus, & hominibus admirandam, vel ex hoc præter alia diuina munera, quòd in coniugio cum maritis binis Principibus, de ipsorum consensu, illibatum seruauit virginitatis florem, vt refert Baron. ad an. 1089. ex probat is testibus. Porro affectionis erga sedem Apostolicam amplum

testimonium est diploma quod primo confectum, & deinceps vel incuria, vel malitia suppressum renouauit ipsa Exemplari infra adscribendo sed et ad commendationē tantę heroinæ, & dictorum confirmationem Epitaphium Vrbani VIII. tumulo in D. Patri inscriptum libet pręponere.

VRBANVS VIII. P. M.

Comitissę Mathildi, virilis animi fœminæ
Sedis Apostolicæ Propugnatrici,
Pietate insigni, liberalitate celeberrimę
Huc ex Mantuano S. Benedicti cœnobio
Translatis ossibus. Gratus ęternæ laudis
Promeritum Mon. Pos.

Comitissæ Mathildæ Donatio Sedi Apost. facta.

In nomine S. & indiuiduæ Trinitatis anno ab Incarnatione D. N. Iesu Christi 1102. quintodecimo die Kal. Decembris Indict. 10. tempore D. Gregorij VII. Papæ in Lateranensi Palatio in Capella S. Crucis in præsentia Cincij Francipani, Gratiani Cincii, Francolini, & Alberici de Petro Leone, et Benincasa fratris eius, et Alberti de Tuscio, & aliorum plurium. Ego Mathilda Dei gratia Comitissa pro remedio animæ meæ & Parentum meorum dedi, & obtuli Ecclesiæ S. Petri per interuentum D. Gregorij Papę VII. omnia bona mea iure proprietario tam quę nunc habueram, quàm ea quæ ante acquisitura eram siue iure successionis, siue alio quocumque iure ad me pertinentia, tam ea, quæ in hac parte montium habebam, quàm illa, quæ in Vltramontanis partibus ad me pertinere videbantur, omnia, sicut est, per manum D. Gregorij VII. Papæ Romanæ Ecclesiæ dedi, et tradidi, & chartulam inde fieri rogaui; sed quia chartula nusquam apparet, & timeo, ne Donatio & Ob-

latio

latio mea in dubium reuocetur, ideo ego quæ supradicta Comitissa Mathilda idem à præsenti die dono, et effero eidem R.E. sicut in illo tempore per manum D. Gregorij omnia bona mea tam quæ nūc habeo, quam quę in posterum Deo propitio acquisitura sum alio quocumque iure, Pro mercede animæ meæ et Parentum meorum. Et alia subiungit ad maiorem stabilitatem Donationis. Actum Canusii feliciter. Et sequuntur subscriptiones Mathildis, et aliorum qui interfuerunt, quas recitat Baronius ex codice Vaticano tomo 12. ad an. 1102.

Anno autem Christi 1133. Innocentius Papa II. Lothario Imperatori concessit allodium, vt apparet ex Diplomate ipsius.

Innocentius Papa II. Lothario Imperatori Augusto, & Reginæ Imperatrici.

Si auctoritas sacra Pontificum, & potestas Imperialis verè glutino charitatis ad inuicem complecteretur, vt pluribus relatis infra, hoc nimirum, intuitu allodium bon. memor. Comitissæ Mathildæ quod vbique ab B. Petro constat esse collatum vobis committimus, & ex Apostolicæ Sedis dispensatione concedimus, atque in præsentia fratrum nostrorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum nec non Principum, & Baronum per Annulum inuestimus, ita videlicet, vt centum libras argenti singulis annis Nobis & successoribus nostris exoluas, & post tuum obitum proprietas ad Ius & dominium S.R.E. cum integritate absq. dominatione, & molestia reuertatur etc. Et alia ad eādem rem pertinentia, & stabilitatem Iuris & Dominii Ecclesiæ Romanæ subduntur. Datū in Lateranens. Basilica 6. Idus Iunij.

Fructus ij sunt pietatis istorum Principum erga Romanam Ecclesiam, quos præcessere flores donationum supra numeratarū; sed ex radice omnes processere Constantinianę cuius mentio facta est in superioribus ex Decreto, cui similia exemplaria è Græcis codicibus in bibliothecis Græcorum olim seruatis refert Eugub. p.1. Donat. Constan. sed quia

quia à multis impugnatur talis donatio respondendum est præcipuis argumentis ipsorum, vt valida maneat probatio Primatus Rom. Pont. ab honore Imperatorum petita.

Responsio ad argumenta donationem Constantini impugnantia.

CAPVT VII.

1 Soluuntur argumenta contra Constantini donationem, quorum primum est. quia historici illius temporis non meminere Donationis huius, cum suis confirmationibus, ac responsionibus.

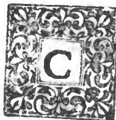
2 Constantinus diem obiturus diuisit imperium tribus filijs, & confirmatur tripliciter, ac respondetur.

3 Quia ex verbis formula redditur suspecta sicut & ex varietate aliarum formularum.

4 Multi viri docti fictam vel inualidam censent donationem istam, ac proinde dubia est, in dubijs autem non præsumitur donatio.

5 Improbabilis videtur ex parte donantis, quia prodigalitas est cum multa regna contineat. et ex parte recipientis cuius spirituali cura officit eorum administratio.

6 Non est certa de fide hac Donatio quicquid aliqui notent vt affinem hæresi sententiam negantem.

ARDINALIS Baronius to. 3, Annalium ad ann. 324. quanquam abstinere velle profitetur à tractatione de celebri hac donatione tot controuersiis agitata, argumentum tamen profert pro parte affirmatiua, quam sequimur, in quo magnam vim putat inesse, in reliquis Lectorem ad scriptores remittens, quibus libitum fuit stylum in splendida materia exercere. Nos hic, vbi disertè fatemur hærere

hærere auctoribus, qui Canonum Sacrorũ auctoritate ducti, & scriptorum fidei dignissimorum relatione persuasi veram, validamque donationem Constantini Ecclesiæ Romanæ factam tuentur, ne contrariæ sententiæ cedere difficultatum soluendarum dissimulatione videamur, præcipuas earum proponemus, ex quarum solutione reliquarum imbecillitas apparebit. Illas ad quatuor & quadraginta recenset Henricus Buccellius Lucensis Iureconsultus in lib. de donatione Constant. part. p. soluitque in vltima, & Gherardus Bosellus l. de eadẽ donatione italice scripto par. 4 vbi 47. argument. contra illã respondit; nobis pauca attigisse fuerit, quarum solutio secum ferat sententiæ communis confirmationem.

Primum argumentum est.

QVIA illius temporis historici donationis huius alioqui silentio non prætermittendæ nullibi meminere, & Eusebius in primis Constantini familiaris in eius vita conuersionem ad Christianam fidem refert in apparitionem Crucis de cœlo, & victoriam de Maxentio, non autem in sanationem à lepra per baptismum collata, a qua opinio aduersa asserit motum, vt conuerteretur, & donaret. Imò Theodoretus, Sozomenus, Orosius nõ Romæ, sed Nicomediæ in suburbijs Constantinum baptizatũ referũt, ac proindè nutat historiæ fides asserentis donationem quatuor post dies à baptismo Romæ factam Syluestro.

Confirmatur primò, quia idem Eusebius lib. 4. à cap. 61. eiusdem vitæ, vbi de Constantini morbo, & obitu agit, tũc quoque baptismo initiatum asserit, & quod maius momentum habet S. Ambrosius in oratione funebri Theodosii de S. Ambr.
„ Constantino ita loquitur. Cui licet baptismi gratia in vlti-
„ mis constituto omnia peccata dimiserit, tamen quod pri-
„ mus Imperatorũ credidit, & post se hæreditatem fidei Principibus dereliquit, magni meriti locum reperit &c. quam

eamdem narrationem habet S. Hieronymus in Chronico

Imò S. Augustinus epist. 162. agentem illum inducit in causa Cæciliani Episcopi Carthaginensis à Donatistis depositi tanquam christianum Imperatorem cum Melciade Papa antecessore Syluestri. Verba S. Augustini sunt. Neq. enim ausus est christianus Imperator sic eorum tumultuosas & fallaces querelas suscipere, vt de iudicio Episcoporum, qui Romæ sederant, ipse iudicaret &c. Igitur ante Syluestrum Constantinus iam christianus erat, & sic ruit narratio de conuersione eius in Actis Syluestri contenta, & de donatione eam secuta. Valla etiam refert ex Eusebio, Constantinum cum suo patre Constantino fuisse christianum à pueritia.

Confirmatur secundò argumento, quod fortissimum iudicat Baron. quia Patres Ariminum à Constantij edicto cõpulsi in epistola synodica ad ipsum testantur Constantinũ post acceptum baptismum vitâ functum. Recitant eam epistolam Theodoretus, Socrates, Sozom. apud eumdem Baron.

Ad Argumentum respondeo negando antecedens; in actis enim antiquissimis S. Syluestri à S. Damaso scriptis cõtinetur historia conuersionis, & donationis, Constantini: Illa verò sunt approbata in Concilio Nicæno & in Concil. 7. contra Iconomach. confirmata ab Adriano Papa, qui misit Legatos ad illud, & in litteris Act. 2. recitatis repetit historiam baptismi & donationis Constantini. Affirmat Hadrianus Papa in epistola ad Constantinum Imperat. & Leo IX. in epist. 1. contra inauditas Præsumpt. &c. Nicolaus I. in epist. ad Michael. Imper. Meminit etiam Clemens VI. in extrau: Vnigenitus, & alij, vt infra.

Eusebium esse in hac narratione mendacem affirmat Baronius ibidem ad an. 324. tomo 3. alioqui fatendum esset, Constantinum rebaptizatum in extremo vitæ more Arianorum, qui à fide catholica recedentes baptizari rursus volebant, quo admisso, cnnsequens esset; Constantinum Arianum decessisse contra communem sensum Oriẽtalis & Occiden-

cidentalis Ecclesiæ pro sancto illum habentium, aut mentitum esse Eusebium in gratiam Constantii Ariani Imperatoris ægrè ferentis narrationem in actis Syluestri cõtentam quod magis est credibile; nam baptismus Constantini patris Romæ à S.Syluestro suscepti censura erat Constantio filio tanquam degeneri à paterna fide ad Arianismum & ideo Eusebius Pãphili Cæsareæ Palestinæ Episcopus Arianorum signifer, ei adulatus finxit totam illam fabulam, cui reclamant, & Concilia, & baptisterium hactenus Romæ perdurans, & antiquæ imagines, & fama ab antiquitate per sæcula ad posteros transmissa, & rationes subindè in consequentibus adducendæ.

Dices, rebaptizatum in fine vitæ ab Ariano Episcopo existimante rebaptizandos, qui à catholicis baptismo essent abluti.

At hoc est inferre iniuriam catholico Imperatori in fide Catholica defuncto, & pro Sancto miris encomijs celebrato in Ecclesia Orientali,& Occidentali, adeo vt Apostolis supparem vocare non dubitauerint. Deinde non ausus est ipse Eusebius mentionem de rebaptizatione facere, quæ gratis & absque fundamento fingitur, & torrenti auctoritatum aduersatur, quæ pro S.Syluestri actis tanquam veris,ac legitimis pugnant, & sacris Ecclesiæ Dyptichis; in quibus nomen eius recitari solitum narrat Baron. & Nicolaus Papa ad Michaëlem Imperatorem de illo honorificè meminit; imò & Concilium Chalcedonense Marcianum laudans religiosissimum Imperatorem nouum Constantinum nominat, non comparaturum nisi similem in excellenti pietate reputasset.

Ad auctoritatem S. Ambrosij fatetur Baronius ibidem in historia facti secutum esse Eusebium, & sicut contra cõmunem sentẽtiam tribuentem miraculo agnitionem Crucis Christi ibi insertã errauit, illam titulo superposito concedens, quo aliæ duæ Cruces carebant, ita & in proposito baptismi Constantiniani. Certè aliæ interpretationes contextui

textui Ambrosiano violentę videntur, ideo in quæstione nondum id temporis agitata factum credidit Sanctus Episcopus. vt narratum ab Episcopo non sancto fuerat: Et idē esto de Hieronymi sententia in Chronico in addition. ad Chronic. 339. nisi mauis additum illi esse ab extraneo, non autem ab auctore assertum, qui in contrarium citatur in epistola vna ad Eustochium. vbi de vinculis Petri.tom.9. ait. Qui postquam dignatione superna per Sanctos Apost. Petrum, & Paulum visitatus, ac per Syluestrum Papam baptizatus est,& ex persecutore fidei defensor,& mandatorum Christi custoditor assiduus factus est. Qui respondent, S. Ambrosium loqui de Constantino filio amandandi sunt ad textū clarissimè de Constantino filio Helenæ loquentem, qui Constantini, & Constantii fuit Pater. Ad Augustinū; quis neget ante baptismi receptionem Constantinum erga christianam religionem affectum fuisse post visum videlicet signum Crucis in cœlo,& audita voce;in hoc signo vince,qua roboratus,victoriam de Maxentio reportauit? Hoc autem contigit anno 2. Melchiadis qui fuit 322. Christi, & 7 Constantini, vt ibi Baron.sed nondum tamen tunc ad baptismum accesserat,neque plenè in lege Euangelica eruditus,reseruante Deo perfectionem hanc ad Syluestri tempora, quæ illum lepra laborantem, & postmodum baptismo sanatum, & plenè Christianum videre.

Ad secundam confirmationem respondeo,mendū irrepsisse in textum,& pro Constantino legendum esse Constantem, qui post baptismum diem obijt à Maxentio Tyranno necatus. Ita legit S.Athanasius epist. ad Constantium libro de Synodis; & patet ex discursu epistolæ, in qua Patres inducuntur pro catholica fide tuenda duplici vtentes exemplo, Constantini videlicet patris in Nicæna, & Constantis in Sardicensi Synodis protegendis; in hac enim Nicęnæ confirmabantur decreta. Ita Baron.

Sc-

Secundum Argumentum.

SEcundò obiiciunt, quòd Constantinus diem obiturus diuisit Imperium tribus filiis nimirū iuxta Zonaram, Constanti obtigit Italia,& Roma ipsa, Africa, Sicilia,quibus adde Illyrium, Macedoniam, Achaiam, Peloponnesum: Constantino tributæ Alpes Cottiæ cum Gallijs, & tractus Pyrenei vsque ad Mauritaniam Oceani angusto freto diréptam ab Hispanijs Constantio ea obuenere, quæ in Orientali parte Romanę ditionis erant, & Thracia cum Vrbe paterna. Sic ille, à quo licet alij scriptores dissentiant, & inter se in enumerandis prouinciis à Constantino. Patre distributis,aut proprio cōsensu post illius obitum diuisis:omnes tamen conueniunt in asserendo, quod totum Imperiū pro sua cuiusque parte occupatum est, ac proinde occidentale à nullo Pontifice possessum; quod argumento est, neq. fuisse donatum,aut donari potuisse in præiudicium filiorū, quod si de facto donatum fuisset, reuocari donatio poterat à successoribus tamquam redundans in magnum præiudicium, & diminuitionem Imperii. quo casu non valet dicere,quod donatio transierit in vim contractus ob benemerita, & ideo esse irreuocabilem, quia non potest transire cū damno tertii, quod hìc est notabile ob imperii diminutionem.

Cōfirmatur,quia Romani,& eorum Imperatores per vim aliena regna præsertim Occidentis inuaserant, & tyrannicè retinebant contra ius, & voluntatem dominorum legitimè possidentium, igitur eorum donatio erat inualida, nec admittenda à Christi Vicario.

Neque valet dicere, quòd restituit Ecclesiæ,& Christo, quod retinere non poterat, vt potè alienū tyrannicè vsurpatū; quia non Ecclesiæ, neq.Christo,cuius sunt omnia tam licitè; quàm illicitè detenta. & ideo restitutione non egenti restitutio facienda; sed vero Domino, à quo ablata bona

 sunt;

sunt; idque adeo verum est, vt Ecclesia non accipiat, quæ vero Domino sunt restituenda.

Multo minùs probabilis responsio totius mundi dominium Christo tribuentium, quod omnem sibi potestatem in cœlo & in terra datam fateatur Mat. vltimo, ex quo inferunt eius etiam Vicario illud competere idem dominium; nam Christus dixit, regnum meum non est de hoc mundo, & eius in terris Vicarium non habere tale dominium temporale directum communis est sententia apud Bellarminũ l. 5. de Rom. Pont. c. 4. vt iccirco probatio desideretur dicti Pelagii de planctu Ecclesiæ l. 1. c. 43. & aliorum quorumdã, quod Constantinus priùs renũcians omnem Monarchiam temporalem receperit à Syluestro imperium Orientale, & illi cesserit Occidentale, & quòd Constantinus non dederit Syluestro potestatem, & iurisdictionem, quàm priùs habebat, sed cesserit c. 56.

Neque fauet illis testimonium ex Mat. vltim. nam ibi non est sermo de dominio temporali; sed de potest. spirituali, vt Bellar. l. 5. de Rom. Pont. c. 6. ex S. Hieron. & Ansel. hæc est potestas summa in omnes Creaturas diuinæ similis, vt Theophilatus addit non communicabilis puræ Creaturæ, quæ à Suario dicitur excellentiæ.

Confirmatur secundò, quia Iulianus Apostata filius fratris Constantini tenuit imperium Orientale, & Occidentale, vt Eutropius, & alii Historici, & ante illum diuisim tenebant Constantinus, Constantius, & Constans, vt dictum est: non igitur erat Pontificis Romani, neque illi ereptum, ab illis est.

Tertiò de facto Papæ in rebus temporalibus non subiacent Reges, ac Principes, qui in diuersis Imperii Occidentalis partibus dominantur, neque Pontifices Romani ius vllũ circa temporalia prætendunt, aut prætendisse leguntur ex vi donationis Constantini; imo ex donationibus variis Regũ, & Principum Christianorum Pipini, Caroli, Ludouici &c. Factis Ecclesiæ constat illos Dominos fuisse regnorum suorum

rum

rum, & Ciuitatum, quas donarunt, ac prouinciarum, quas vectigales fecerunt S. Petro, quibus indicatur carentia iurisdictionis Pontificum Romanorum in illas.

Ad 2. Argumentum. Aliqui negant factam illam diuisionem à Constantino. Sed reclamant auctores citati supra quibus fides adhibenda. Igitur respondeo, De testamento Constantini non constare, & ideo disiunctim locutum esse Zonaram, inter tres illius filios diuisum Imperiũ, vel ab ipso Constantino, vt quidam scribunt, vel eo defuncto ipsorum consensu &c. Sed esto testatus fuerit Constantinus, nonne consentiente Pontifice, hoc facere potuit, quem libenter consensisse par est existimare, quòd videret difficilè esse, imò impossibile in tanta Regnorum distantia ab Ethnicis occupatorum regimen administrare politicum; & satius esse relicta temporali hac cura, & armorum tractatione, spirituali seriò intendere, & populorum ad religionem conuersioni Imperatorum christianorũ ope procurandę? Quid si spontè Syluester experientia doctus difficultatum in dies emergentium Constantino persuaserit, vt aliter de Imperio occidentali disponeret, quod administrari à se, aut successoribus in illis circũstantiis minimè posse aduerteret? Neq. à nullo eorum missos Præfectos in Prouincias, aut designatos Prætores, vel Consules audiuere Maiores nostri, aut prodidere Scriptores, quia tã Syluester, quàm cœteri ab hac administratione abstinuere, quam inanem fore contradicentibus populis sat videbant. Quę deinceps causa fuit, vt Imperatores regimen continuarent, nullo reclamante Pontificum, vel Ius suum repetente; neque tamen illud dissimulabant, vbi se dabat occasio, & necessitas cõmemorandi, vt patet ex registris Gregorii VII. ad Reges varios. Scitis enim
" regna vestra ex antiquissimis Constitutionibus B. Petro, &
" Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tradita in ius & proprietatem, vt
" paulo post dicam.

Posito autem quòd solemniter facta esset donatio consentiente Senatu, ac populo, vt ex eius constat formula, erat

irre-

irreuocabilis à succedentibus in imperio, ad quod nulli mortalium ius erat ante electionem, & ideo nulli inferebatur iniuria, sed bene ab occupantibus inferri dicenda erat, si per vim impediuissent, ne illa potirentur.

Et quod successores Imperatores minus haberent, quàm præcessores, per accidens est; posito quod licita fuerit donatio ex diuina inspiratione ad gloriam Christi in suo Vicario augendam, vt Card. Turrecr. in c. Constantinus.

Ad confirmationem respondeo, regna etiam per vim occupata successu temporis legitimè possideri, adeo vt inuasores sint verè domini, & subditi teneantur illis obtemperare. Patet ex Matt. 22. vbi Christus Dominus reddite, ait, quę sunt Cœsaris, Cœsari, supponens licitè reddi posse, & debere, vt Bellar. l. 5. de Rom. Pont. c. 9. Et quamquam ex eo responso vniuersaliter inferri nequeat præscribi regna iniustè ablata, quia vt notat ibi Cornelius à lapide, Pompeius legitimè possessionem Hierosolymæ ante centum circiter annos adiuerat, & ad Romanos Imperatores trásmiserat; tamen ob alias rationes Constantinus imperium Occidentale siue justè siue iniustè à Romanis acquisitum Christo in persona sui Vicarij resignare poterat. Sed illa potissima ex S. August. l. 5. de Ciu. cap. 12. quod Deus istud Romanis concesserit ad domanda grauia mala multarũ gentium, & multa vitia comprimenda propriæ amore laudis, cuius erant auidissimi. Et vniuersim ille vnus verus Deus, qui nec iudicio, nec adiutorio deserit genus humanũ, quando voluit, & quátum voluit Romanis regnum dedit, qui dedit Asyriis, vel etiam Persis &c. Et 5. lib. 5. c. 21. non ergo aliena dedit Syluestro Constantinus, sed armorum vi facta Romanorum propria volente Deo.

Bellar.

Ad secundam Confirmationem patet ex dictis; Cœsar enim à Constantio Ariano creatus Imperiũ legitimè Iulianus accepit primum quod postmodũ tyrannicè rexit, & per vim ac fraudes augere coactus cum vita amisit, non amittente ius semel acquisitum ad Occidentale Romano Ponti-

fice,licet acquisitionem possessionis tamquam rei impossibilis non tentaret.

Cardin. Alexandrinus super c. Constantinus dist. 96. cit. docet neq; violentia Imperatorum, neque temporum calamitate,deperditum ius Pontifici Romano in donata à Cõstantino, quod alii multi Doctores mordicus affirmant: ob rationes particulares in donationibus Ecclesiæ factis.

Ad tertiam;Etiamsi de donatione Constantini non constaret respectu totius imperij occidentalis, tamen de donationibus,seu restitutionibus Caroli Magni, Pipini,Ludouici, Pij,Henrici, & aliorum Regum, ac Imperat. qui omnes ferme Italiæ, & Insularum adiacentiũ terras Ecclesiæ Romanæ donauere, dubitare non sinunt amplissima diplomata in Vaticana, & aliis Regiis Bibliothecis, ac Principum Archiuiis asseruata, quorum exemplaria aliquot publici iuris facta supra describere licuit; & tamen de facto Principes earum Pontificem Romanum, vt dominum temporalem non agnoscunt,quicquid deindè sit de iure ex variis bellorum casibus,& regnorum inuasionibus non deperdito, neque translato,igitur non est valida consecutio; nullus ferme Occidentaliũ Principum pendet in temporalibus à Romano Pontifice, igitur nunquam ex donatione Constantini vel aliorum acquisiuit ius in Imperium Occidentale,vel in Italiam,quæ pars eius est. Quod sufficit ad Argumenti solutionem. Cœterũ de potestate Pontificis in Regna disputatio altioris est negotii ab Instituto nostro alieni. Illud dissimulandum non est,prædictos Reges non tam donare, quã restituere Ecclesiæ Romanæ oblata ab eius hostibus profiteri,vt propterea hinc probetur donatio Constantini,& dominium in Ecclesiam translatum, quod aliunde in eam non deuenit nisi ex donatione.

Tertium Argumentum.

HOC petunt ex ipsa forma donationis relata in cap. Constantinianus supra citato, quia in ea fit mentio Constantinopolis, & honoris Patriarchatus eius; & tamen si Constantinus edictum donationis fecit post dies 4. à recepto baptismo, adhuc non erat Constantinopolis altera Roma, nec proindè Patriarchatus eius;

Confirmatur primò, quia in antiquis Codicibus non repetitur c. Constantinus, neque pagina donationis est in decreto à Gratiano exarato. Deinde sermo c. Constantinus scatet Barbarismis; alia verò Edicta, quę certò constat, à Constantino facta, elegantia sunt, & vitii immunia. Palea item, Satrapæ permanenda idest permansura, & similia minus latina sunt &c.

Confirmatur secundò; quia exemplaria huius donationis non sunt eadem apud Collectores, constat enim particulas aliquas esse in c. Constantinus, quæ desunt in edicto relato à Iuone.

Respondent aliqui, locutum esse Constantinum de Vrbe, quam erigere deliberauerat, & de honore Patriarchatus, quem animo meditabatur tanquam de re certa, & facta.

Non videtur satisfacere responsio hæc, quia Cōstantinus tentauit alibi nouam Vrbem erigere, sed cum non succederet, & minus placeret situs, tandem animum adiecit Bizantio, illudque amplificauit, & Regiam fecit Imperii, quam à suo nomine Constantinopolim appellauit. Nisi mauis dicere Constantinum iam tum apud se animo statuisse Constantinopolim aliquam condere, cuius honor Patriarchatus proximus esset à Romano ob Imperii, ac Imperatoris ibi commorantis Maiestatem, licet de loco nihil deliberasset, eum postmodum delecturus, qui magis arrideret, in Thraciam profecto.

Sed

Sed quid si particula illa, Constantinopolis, Patriarchatus adiecta dicatur vetustis exemplaribus à Græcorum aliquo studioso nimis honoris illius. Nec displicet Steuchi responsio donationem quidem factam post Baptismum die quarta, sed edictum post aliquot annos cum iam ideam quãdam sibi formauit Constantinus eorum, quę in edicto exarauit.

Ad primam confirmationem concedo, in peruetustis Gratiani codicibus desiderari caput illud Constantinus, sed additum illi esse tanquam rem exploratam, & contentam in antiquis exemplaribus græcis, ac Latinis per varias Bibliothecas Græciæ, & Italiæ, præsertim Lateranensem, & Vaticanam, vt infra dicturus sum: Interim quod attinet ad Argumentum, Paleæ vocabulum præmittitur capiti ad indicandã adiunctionem hanc quæ in originalibus Decretorum Gratiani deerat. Palea enim quamquam aliquando ad res leues significandas translatè adhibeatur, vix vnquam capitibus Decretorum significatio talis quadrat, & nullo modò præsenti, in quo res maximi momenti, id est donatio Constantini continetur, sed potius additionem denotat ad antiquos textus illa carentes, vt aduertunt Iuris vocabularia à viris doctis conscripta, & explicatur in Præfatione præfixa Decreto Gratiani, iussu Gregorii XIII: emendato, & collatione cum antiquissimis codicibus summo studio, ac diligentia amplificato. Notant etiam Auctores isti Paleam nomen esse à Græco παλαιὰ sumptum, idest antiqua; quasi hæc addita non à collatoribus inuenta; sed ab antiquioribus exemplaribus in Decretum translata sint, & suis locis, aptè disposita, vt proindè vana coniectura sit negantiũ donationem Constantini, & irridentium caput istud Constãtinus, vt fictitium, eo quod voces quædam in illo sint non latinæ, & eruditioni Imperatoris minimè respondentes: sicut enim Paleæ vocabulum non est Constantini, sed Collectorum ad placitum illud vsurpantium, vt additionem signi-

gnificarent; ita & totus contextus dici potest alicuius, vel Episcopi, vel alterius familiaris ad compositiones istiusmodi Imperatori seruientis, qui respiciens ad eius sensum sollicitior esset in eo exprimendo, quàm in nitore orationis, quæ cæteroqui grauis est, & iis verbis exarata, quæ in communi vsu adhibebantur ad eas res, & actiones significandas, quas significari in Edicto Constantinus volebat, qualis est vox, Satrapæ, ad denotandas Præfecturas non sacris litteris duntaxat familiares, sed & profanis apud vocabularia sacrorum, & profanorum vocabulorum, de quo S. Thom. opusc. de regim. Princ. cap. 22. vox Satrapæ, quasi satis parati, & à Persis translata est ad Latinos, ad denotandam promptitudinem, & fidelitatem, quam iurant suo Principi.

S. Tho.

Ad secundam Confirmationem Gratianus apposuit in c. Constantinus particulas mutuatus ab Isidoro, qui secutus est vetustissima exemplaria diplomatis Constantini, & nihil eorū, quæ in ipsis continebantur, omisit, contulit cum ea Cōstitutione suam Boetius Epo l. heroicus, & Ecclesiast. qq. de iurisdict. Eccl. q. 3. extat t. 1. concil. Surij pag. 319. donationis Constantinianæ. Sunt & alia exemplaria donationis apud Stheuchum l. cit. Castaldum in tract. de Imperatoribus, quæ licet in accidentalibus differant, eadem tamen sunt quoad substantialia donationis, quæ vniformitas assertionem probat. Gratis autem Bodinus l. 1. de Rep. c. 10. asserit formulam donationis à Steucho grecè redditam ad fucum faciendum, & veram non esse; gratis, inquam, nam hoc decretum conuenit cum alijs quoad substantialia, & est conforme ijs, quæ apud Græcos, et Latinos in præcipuis Bibliothecis asseruantur; quorum exemplaria versare commodum fuit sapienti, & probo viro Steucho Apostolico Bibliothecario.

Quar-

Quartum Argumentum.

MVLTI viri docti vel fictam, vel inualidam censent hanc donationem, ergo est dubia. At in dubiis non præsumitur donatio, sed potius error, eo quod donatio sit vt quædā deperditio, l. filius familias ff. de donationibus; imò probatio dubia facit contra producentem c. in præsentia de Probationibus. Primum Antecedens patet, quia præter Hæreticos huic infensos donationi, & præter Laurentium Vallam acrem impugnatorem, ac derisorem Molinæum, & similis genii aduersarios, improbant illam Aeneas Syluius, postea Pius II. in Dialog. Bald. de Coron. Imper. Igneus Cagnolus, Beluisius, et alii apud recentiores, præsertim Dianam part. octaua resolution. moral. tractat. 6. resolution. 126. de donatione Constantini. Ex Theologis dubitat Sot. in 4. sentent. distin. 25. quæst. 2. artic. 1. Vict. de potest. Eccles. commentitiam iudicat. Can. l. 11. de loc. c. 5. S. Antonin. p. par. hist. tit. 8. §. 8. putat dubiam, quia c. Constantinus non habetur in antiquis Decretis. Cuius auctoritatem refert Volaterranus in historia sua de vita Constantini, et ijs intensiùs Nicolaus de Cusa Card. in libello ad Concilium Basileense conscripto de Concordia Cathol. l. 3. c. 2.

Respondeo etiamsi esset dubia, tamen in dubijs fauendū est Ecclesiæ l. Personæ ff. de relig. de quo inter alios Decius cons. 426.

Deinde vt certam suadent rationes validæ, et ferme demonstratiuæ in morali materia.

Missa facio Scripturæ sacræ testimonia, in quibus vim magnam reponunt plerique huius auctores sententiæ, quia varias habent interpretationes, et earum nulla efficaciter probat intentum, vt infra sum ostensurus. Aliunde igitur probanda responsio est: et quidem argumenta 45. afferuntur ab Henrico Luccellio supra citato, sed quæ facile ad

pauciora è solidioribus reuocari possunt.

Primo ex varijs Decretis, quæ super donationem hanc cadunt, præsertim ex relato supra c. Constantinus dist. 96. non parui æstimando ob diligentiam, quæsitissimam adhibitam à reuisoribus, & correctoribus libri Decretorum Gratiani iussu Gregorij XIII. vt omnes Canones emendatissimi prodirent, & nihil continerent quod non graue, & iudicij, ac eruditionis lima purgatum. Huic similes sunt variæ formulæ donationis, & quoad substantiam prorsus eædem, licet in paucis accidentalibus diuersæ.

Accedunt alij Canones eamdem confirmantes, vt c. Sancta Romana dist. 15. vbi probantur acta S. Syluestri, ac proinde item donatio Constantini in illis contenta. c. fundamenta de elect. in 6. vbi miraculo tribuitur, quod occasione baptismi quarta post eius receptionem die donationem faceret, de qua in c. Constantinus fusiùs agitur.

Deinde Adrianus Papa in Litteris ad septimam Synodum generalem Niceæ collectam contra Iconomachos tempore Constantini & Irenicommemorantur Act. 2. Sancti Syluestri Acta, lepra Constantini, sanatio post apparitionem Sanctorum Apostolorum. Non est autem probabile, à Summo Pontifice insertam litteris narrationem à 350. Patribus ibi præsentibus audiendã, si vel apocrypha, vel dubia fuisset præsertim cum per annos 400. à morte Constantini perseueraret fama ad tempus vsque illud, quò Concilium celebrabatur. Exemplar illud litterarum Adriani in Bibliotheca Palatina seruatur, & à Steucho refertur lib. 2. donationis Constantini è græco in latinum versum. Et litteræ, quidem directæ ad Constantinum fuere, sed lectæ in publico conuentu nullo Episcoporum refragante.

Recitantur ab eodem Steucho Litteræ Pontificum diuersorum ad plures Reges, & seruantur registra in Vaticana, vt Innocent. VII. ad Hispanos, & Hungaros, Alexandri III. ad Anglos, Danos &c. quibus non verentur fateri, regna eorum

rum Romanæ esse Ecclesię, quo alio titulo, quàm donationis Constantini.

Gelasius item de ea meminit in Concilio 70. Episcoporum Romæ, Sancti item Isidorus, Iuo Carnotensi, S. Anselmus, apud quos extant paginæ donationis. Rupert. in cap. 3. Iona iisdem penè verbis, quæ sunt in cap. Constantinus.

Referuntur alii Pontifices, Historici, Doctores grauissimi donationem Constantini approbantes etiam ex Græcis, vt videre est apud Photium Patriarcham Constantinopolitanum in suo Nomocanone, & apud Theodorum Ballsamonem in octauo titulo eiusdem Nomocanonis, & apud alios relatos à Bzouio de Pontif. Rom. c. 41. licet ob metum offensionis Imperatorum Constantini successorum ægre ferentium hanc donationem parci fuerint scriptores illorum temporum in ea commemoranda, vt proinde mirum sit à Cardinali Cusano constanter asseri apud nullum antiquorū vestigium donationis huius se reperisse, & cum plures de donationibus factis Ecclesiis Sanctorum Petri & Pauli mentionem faciant, de hac quæ principalis est, omnes sileant: E cōtra verò Steuchus fateatur, se multa vetera & noua exēplaria latina, & græca lustrasse, iisque abundare Bibliothecas quib. disertè historia donationis Constantinianæ narratur; nec posse de narratione hac dubitari ab antiquitatis scrutatoribus. Difficilius videtur, quod opponitur ex c. Ecclesię dist. 97. vbi Honorio Imperatori testatur Bonifacius Papa, se ad regendum sacerdotium destinatum: Imperatorem verò ad res humanas administrandas, & Vrbem Romam fuisse mansuetudinis; quod idem Agatho Papa scribit Constantino Imperatori, sub quo sexta Synodus celebrata est.

Respōdeo inferius ad similem difficultatem ex Nicolao.

Quartò probatur Assertio, quia Imperatores in libris Canonum sacrorum, quos colligi, & ordine disponi curabant, decretum hoc Constantini inter primos constituebant, vt constat ex Libro cui titulus est. [illegible] tit. præsertim 23.

Pro-

Profectò si de illa donatione dubitassent, vel eradi fuisissent, vel omisissent, vt sibi non commodam. Ex Latinis aduertit Hieronymus Albanus Eques & Doctor vtriusque Iuris l. defensionis dignitatis Pontificis, & de donatione Constantini 3, p. pag. 46. nullum contra illam edictum fecisse, plures confirmasse Carolum I. Henricum II. Fridericum II. Carolum IV. Othonem III.

Quinto Auctores longè plures, & grauiores habet affirmatiua sententia, quàm negatiua: numerantur illi ad centurias à recentioribus; vniuersim ferme omnes, qui prædicta capita Constantinus; Sancta Romana: fundamenta scholijs illustrarunt, quibus præiuere Collectores Canonum Isidorus Hispalensis Episcopus, Burchardus Vvormatiensis Episcopus, Iuo Carnotensis Episcopus, Anselmus, Deus dedit Cardinalis, Gratianus post illos, & alij.

Sextò fauet Publica fama ex historijs multis, ex libris græcis ac Latinis in varijs Bibliothecis Orientis, & nō solùm in Vaticana litteris etiam Longobardicis exaratum Edictū, vt notat Steuch. l. 1. de donatione Constantini.

Quintum Argumentum.

IMprobabilem dicunt hanc Donationem, quia excedit limites liberalitatis, & arguit prodigalitatem in donante Imperio se abdicante, quod multa, & ampla regna continet, aliteque de facto plures Reges potentissimos, & imprudentiam in recipiente Syluestro, ad quem pertinet regimē spirituale, & cura animarum, cui impedimentum est administratio temporalis innumeras secum ferēs turbationes, non belli modo tempore; sed & pacis. Nec valet dicere factam esse Ecclesiæ, & ideo valide, quia debet acceptari ab aliquo donatio, qua transfertur dominium.

Ob similes rationes putant aliqui non fuisse factam donationem, vel translationem dominij temporalis, sed collatam solum nudam concessionem in vsus Ecclesiæ ad tuendam

dam

dam Sedis Apostolicæ dignitatem, quæ est potestas quædam spiritualis, de qua verba Decreti interpretantur, nec dari à Constantino dicente, Teneat, iure diuino scilicet competentem. Sic Franciscus Turrianus lib. 3. pro Canonibus c.8. Boetius Epo l. hæreticar.qq.de iurisdict. Ecclesiast.temporali q 5.à nu.10.

Sed edictum ita apertè loquitur de donatione dominij temporalis, vt ne violenta quidem interpretatio de sola concessione in vsus Ecclesiæ, vel de spirituali dominio quadret textui, & contra illam est manifesta ratio, quod hoc non potest dari, nec auferri ab Imperatore, cum sit à Christo datum, ideo.

Respondeo primum, si licuit olim Augusto tradere Senatui Africam, Numidiam, Asiam, Epyrum, Græciam, Dalmatiam, Macedoniam, Bythiniam, Cyrenem, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Bæticam, quamuis ijsdem posteriores Imperatores vsi sint, vt ex Dione hist.l.53.refert Baron. ad annum Christi 324. Syluestri 11. nu. 117. cur non licuerit etiam Constantino tradere Imperium Occidentale Ecclesiæ ob singularia à Deo accepta beneficia apparitionis Crucis, & Victoriæ per eã contra Maxentium, sanationis à lepra per baptismi lauacrum præuia Apostolorum visitatione &c? quæ cum nota essent senatoribus, & populo facilè inducti sunt, vt donationi assensum præberent, præsertim cũ transferretur Imperij ius in Romanum Pontificem tanquã perennem Romæ incolam, absq. periculo transitus ad alienigenam, quomodo non alienari, sed in meliorem vsum mutari dicebantur bona donata, vt aduertit Card. Turrecr. in c. Constantinus d. 96. & in cap. fundamenta de elect.

Deinde respondeo impulsum hunc fuisse diuinum miraculo non carentem, vt in Edicto Donationis dicitur; proinde neque prodigalitatis in dante, neque temeritatis vitio in recipiente affinem fuisse, sed summopere laudabilem, & admirandum. Et alioqui refutari non poterat, absque præiudicio Ecclesiæ.

Neque obstat, quòd in argumento assumitur regimen temporale impedimento esse spirituali, neque auctoritas Nicolai I. epistola ad Michaelem, quòd post aduentum Christi, nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit, ad differentiam legis antiquæ habentis eosdem Reges simul, & Pontifices, quales fuere Moyses, Melchisedech, Heli, Iudas Machabęus, & alii, vt Bellarm. l. 5. de Rom. Pont. c. 10.

Non obstat, inquam, quia vnum regimen non impedit, sed iuuat alterum, & ipse Nicolaus possidebat bona temporalia, & Vrbes restitutas Ecclesiæ à Carolo Magno, Pipino & aliis; & plures Pontifices Sancti, & clari miraculis fuere etiã Principes politici; sed solum intendit, distinctas esse Dignitates, & munia Imperatoris, & Pontificis, & vnum indigere ope alterius in illis administrandis, nimirum Pontificem protectione Imperatoris in temporalibus, & Imperatorem directione Pontificis in spiritualibus, cũ quo non repugnat dominium temporale, vt Bellarm. ibid. Neque est impedimento curæ spirituali, quia non exequitur Pontifex personaliter; sed committit & iubet Officialibus, quæ agenda sunt in administratione Regni: Et tantum abest, vt hæc cura, & dominium officiat regimini spirituali, vt maximo etiam sit adiumento ad illud conseruandum, & defendendũ à fidei hostibus. Alias rationes affert Sot. dę iust. & iure l. X. q. 4. a. 5.

Confirmatur exemplo aliorum Sanctorum Pontificum miraculis insignium, qui vtrumque dominium temporale ac spirituale exercuere, quales fuere Leo IV. Leo IX. Gregorius VII. Adrianus I. Leo III. Innocentius III. & alii apud Bellarm. l. 5. de Pont. Rom. c. 11.

Citantur etiam Sancti Patres Ambrosius, Hieron. Bern. sed nullus eorum de hac donatione Imperii Occidentalis clarè loquitur, præter supra relatos.

Si instes, quia S. Paulus 2. Tim. 2. vetat Episcopum implicare se negotiis sæcularibus.

Re-

Resp. primò ex S. Chrysost. sententiam hanc esse generalem ad quosuis milites pertinentem, quia in Græco non est, Deo, sed absolutè militans, ex qua deindè infertur, quòd multò minùs militans Deo implicat se negotiis sæcularibus; atque adeò non Episcopis duntaxat conuenit, sed cuicumque Christi militi, quales sunt sacerdotes, & similes diuino cultui mancipati: sed tunc.

Secundò respondeo, ex vi verbi græci tù siu pragmaticas prohiberi occupationes, & negotiationes, quib. ad victum, vestitum &c. necessaria comparantur, vt mercatura, agricultura, artes mechanicæ, & similia militiæ impedimenta, quæ vitari à Patrib. familias, & vxoratis non possunt; vnde vetitum olim militibus coniugium refert Cornelius hic ex Cornelio Tacito, Dione, Tertulliano, vt vel hinc tandem intelligant Lutherani, Caluinistæ Prędicantes, & eorum soboles ex albo militantium Deo se expunctos, qui inuxorati degere renuunt, & liberi à negotiis, & domesticæ sollicitudinis occupationibus esse nequeunt, si vxorem, si filios, si famulos alendi cura illis incumbit, non quod damnatæ sint nuptiæ, sed quia distrahunt animum ad sæcularia negotia minus congrua Ecclesiasticis, & verbi Dei ministris, & iuxta Pauli Apostoli effatum. Qui cum vxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Ab iis vilioribus officiis abstinere monetur Episcopus, sed non interdicitur pastoralis cura, & regimen politicum in altiorib. occupatum. Vacuum, (inquit D. Bernard. l. 4. consid. versùs finem) prorsus à sollicitudine rerum minorum, & vilium oportet esse animum tam magnis & tam multis intentum rebus &c. non quòd earum quoque dispositio contemnenda sit; sed per inferiores ministros procurari oporteat, & isti quærendi, qui sint fideles, prudentes, graues, vt de eo vice versa dici queat; fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.

Si quæras, quàm certa sit sententia affirmans validam

fuisse donationem factam à Constantino Ecclesiæ in persona S. Syluestri.

Respondent plures Canonistæ, ac Legistę contrariam esse affinem hæresi. Vide Franc. Borsat. conf. 124. longam seriem auctorum pro affirmatiua recitantem. Dianam par. 8. tract. 6. de Donat. c. 136. item plurimos pro ea recensentem, adeo seuerè in aduersam inuehentem, vt deferendos Inquisitoribus sacris censeat eam docentes, quod ægre illis suadebit. Abstinent à notis Molina tom. 1. de Iust. & Iure tract. 2. disp. 25. Azor. to. 2. lib. 4. c. 34. Gretser. de Imper. Reg. munif. cap. 5. & alij simpliciter asserentes esse veram & validam donationem, pro qua stat auctoritas copiosa Auctorũ grauissimorum, & rationum vis, non tamen censura aliqua dignam ostendentium contrariã. At inquiès, qui affinem fidei certitudinem sententiæ pro donatione Constantini pugnanti tribuunt, Ecclesię sensum sequi se profitentur in varijs canonum sacrorum decretis expressum, Pontificum, & Conciliorum auctoritate firmatum.

Respondeo, in Canonum decretis nihil de fide credendum quoad donationem determinari, neque vllam afferri vel in scriptura, vel in Concilijs determinationem, sed simpliciter afferri, quæ ex antiquis donationis formulis, ac decretis, ac historijs, quę in varijs codicibus, & bibliothecis tã Latinorum, quàm Gręcorum asseruabantur, & per viros eruditos, ac probos collecta sunt, & Canonibus inserta donationem moraliter certam redderet: non tamen per illa sententiæ neganti nota vlla inusta, sed potius relicta disputationi libertas, ex qua probabilitas maior opinioni affirmanti accederet; & in particulari idem asserendum de Actis S. Syluestri in septima Synodo recitatis; quamuis enim Card. Cusanus supra citatus caput hoc probationis infirmum putet, quia acta S. Syluestri sunt varia, & in nonnullis mentio donationis non fiat, sicut nec in quinta Synodo, vbi approbati numerantur libri, nec in Martini Papæ Synodo contra Monothelitas; tamen quicquid sit de varietate Syluestri Actorum,

torum,

torum, quę lecta sunt in septima Synodo, & approbata, continet narrationem baptismi Constantini, & donationis eius, cuius repetendæ in quinta Synodo, nulla fuit necessitas; & ideo à negatione non valet argumentum. Porrò S. Syluestri acta, pręter dicta inde etiã fidem habent maximam, quòd Romæ à Catholicis & in alijs Ecclesijs legerentur, vt ex Gelasio refert Baron. an. 324. p. 237. ea videlicet, quæ narrationem baptismi, & donationis continebant. Quo loci aduertere necessarium est, minus iuuari sententiam communem auctoritate Scripturæ Christum prædicantis Regem, ac Principem vniuersorum, non solùm quà Deus est, sed quà homo, ex quo inferunt dominium orbis temporale in S. Petrum esse translatum, vt Christi Vicarium, & inde in eius successores Pontifices Romanos deriuatũ. Etenim necessaria non est sequela quòd si Christus habuit tale dominium, etiam S. Petro communicauerit; nec vlla valida ratione probari potest, quod cum clauibus regni cælorum, & cura pascendi oues suas simul dominum temporalem totius orbis constituerit; sed solùm, quòd summum Pastorẽ, & Caput Ecclesię præfecerit, cui fideles omnes tamquam membra subderentur.

Deinde controuersia est inter Theologos, an Christus quatenus homo fuerit dominus totius orbis in temporalib. vt ex ea deduci possit translatum dominium hoc in Petrũ; quam quęstionem exactè inter recentiores discutiunt Suar. cap. 1. de Incarn. disp. 48. & Vasq. disp. 87. Ille quippe triplex dominium distinguit, supremum videlicet, quod Deo conuenit Creatori, & creaturæ est incommunicabile, cum dicat independentiam absolutam, quæ solius est Dei. Alterum huic extremè oppositum, quod à voluntate humana pendet, sicut & iurisdictio & potestas ab hominib. introducta, ad tuendam Rempublicam, iustitiam, ac pacem. Tertium super omnia regna à Deo pendens, sed Christo communicatum in ea excellentia, vt se extendat ad omnes res creatas, etiam ad Angelorum actiones. Addit

alias auctoritates Vasq. cap.3. sed eas interpretari posse, ait, de regno spirituali Christi, non de temporali; concedit ipso quidem, habuisse Christum Regiam dignitatem, & ius regnandi, ita vt posset Regibus imperare, ferre leges &c. sed nunquam tamen actu eam exercuisse, & in hoc sensu dictũ ab ipso; Regnum meum non est de hoc mundo Io. 18. Rationem petit ab vnione, ratione cuius deificata humanitas digna reddita est, cui mundi Principes obtemperarent, si iubere voluisset in politica gubernatione, quod non fecit quia eius instituto, & fini Incarnationis non conueniebat. Distinguit autem Vasqu. cap.6. Ius regni, & potestatem sui Imperii in omnia regna mundi à dominio, & admittit illud in Christo, non autem hoc, etiam illud excellens admissum à Suario,& Nauarro, quod reijcit vt fictũ quia nõ potest dominium in solidum eiusdem rei in plures cadere,& ob alias rationes, quæ si valerent etiam contra ius regiũ, imperatoriũ, quod Christo tribuit, militarent, ideo probabilius est,Christum Dominũper se & directè habuisse excellens dòminium in res omnes creatas, & super omnes hominum & Angelorum actiones distinctum & nõ impeditiuum dominij infimi competentis hominibus in res proprias, etiam Principibus terræ in sua regna, quæ possident, vel iure hæreditario, vel electione, vel iure belli &c. hæc enim Christus regna terrena non eripuit Dominis suis, qui cælestia dat electis; & huic potestati quadrant, Data est mihi omnis potestas Matth. vltim. Et quia omnia dedit ei Pater in manus Io. 13. Ego autem constitutus Rex psal.2. & similes. Et vniuersim quidem non est vsus hac potestate, sed aliquando vti se posse ostendit: vt cum ficulneam sterilem maledictione arefecit Mat. 21. cum Dæmones eiectos ab obsessis immisit in porcos, cùm iussit adduci pullum asinæ dicens, Dominus his opus habet &c. noluit tamen nisi rarissimè vti, quia non expedirent fini Incarnationis, sed bene conuenirent dignitati humanitatis deificatę per vnionem hypostaticam.

Ac-

Atque ita conciliantur inter se loca scripturæ, quibus regia potestas & principatus extollitur Christi ex vna parte, & ex altera prædicatur paupertas, egestas, infirmitas. Filius hominis non habet vbi caput reclinet Mat. 8. Egenus pro nobis factus est, Et alia huiusmodi. quia videlicet vti noluit iure regnandi, & potestate temporali, sed exempla præbere humilitatis, paupertatis, ac patientiæ. Non venit ministrari, sed ministrare Mat. 20.

At ex nulla auctoritate probari potest, quod dominium istud excellentiæ, aut aliud in totum terrarum orbem tradiderit S. Petro, & successorib. sed tantũ quòd spirituale ad Ecclesię regimen necessarium, in ordine ad quod dicitur Dominus indirectè tantùm: & hac indirecta potestate explicandus S. Thomas, quando l. 3 de regimine Principum cap. 10. & 19. lib. 13; affirmat, Summum Pontificem habere potestatem spiritualem, & temporalem in toto orbe; nisi mauis de potestate excellentiæ explicare S. Thomam, quæ stat cum dominio altero rerum particularium, vt Suar. supra. Quamquam Bellar. l. 3. de Rom. Pont. c. 5. refert addubitari à viris doctis, an opusculum de regimine Principũ sit S. Thomæ nam l. 3. c. 20. dicit auctor suo tempore accidisse, vt Adulphus Imperator successerit Rodulpho, & Albertus Adulpho; sed hic excessit anno 1299. Adulphus autem successit Rodulpho an. 1292. quando iam S. Thom. diem obierat, nimirum anno 1274. De successionibus autem istis consentiunt omnes Historici, ac proinde non potest adscribi S. Thomæ tum defuncto opusculum illud. Sed quicquid sit de opusculi auctore, non plus probat, quàm quòd Pontifex succedat Sancto Petro in dignitate, ac Primatu in spirituali dominio, & auctoritate in Ecclesia vniuersa, non autem quod in dominio temporali mundi totius, nisi indirectè, in ordine videlicet ad finem spirituale, & salutem animarum. Ex quibus etiam constat, Donationem Constantini non fuisse cessionem, vt Canonistæ quidã contendunt, quasi non dederit Imperiũ Occidentale Sylue-

stro

ſtro, ſed ſolū ceſſerit quod ſuū erat Chriſto, qui habuit quidem poteſtatem, & dominium excellentiæ ratione vnionis hypoſtaticæ, ſed incommunicabile puro homini. Et licet illo vti noluerit, non vetuit tamen, ne Eccleſia tertio dominio potiretur, aut acciperet ab Imperatoribus, de qua ſcriptum à Propheta fuerat, Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.

Congeruntur alia multa argumenta ab auctoribus citatis, ſed vel facile ſoluuntur ex dictis; vel continent controuerſias de iuriſdictione temporali, & poteſtate Pontificis in leges, ac Principes, à quarum tractatione aliena eſt propoſiti noſtri ratio eò contenta vt ex honore, & obſequio eorū erga Sedem Apoſtolicam palam oſtendat quam alte, quamque magnifice de illa ſentirent tamquam de re diuina cuius præcellentiæ nulla in terris dignitas æquetur, omnis obſeruantia, ac reuerentia illi exhibita impar exiſtimetur. Et approbaſſe videri voluit pios hoſce ſenſus Principum ſæculi Rex æternus ſæculorum; cum largum benedictionis imbrē in eos effudit, quos in hoc cultus officio conſtantes reperit; & clauſit cœlos ne pluerent ſuper eorum campos, qui vel hæreſi dementati, vel alia quapiam impellente malignitate, adacti confregere iugum, & ab obedientia Summi Paſtoris ad ſiniſtram declinauere contumaciæ, vt ſupra vtriuſque generis exemplorum commemoratione commonſtratum eſt.

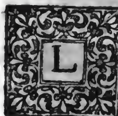

Fa-

Fauores diuini in Principes Pontifici, & Ecclesię Romanæ fauentes.

CAPVT VIII.

1 *Fauores diuini facti Constantino Magno & Theodosio.*
2 *Et Iustino seniori Imp.*
3 *Et Duci Gotifredo Bullionio.*
4 *Et Pipino Francorum Regi.*
5 *Et Carolo Magno eius filio.*
6 *Et Ludouico Pio.*
7 *Et S. Henrico Imperatore.*

LONGVM nimis esset eorum texere catalogum; sicut opportunum insigniores aliquot numerare, quibus visus est Deus vicem rependere voluisse etiam in hac vita obsequiorum, quibus Romanā Ecclesiam, & Pontificem eius caput venerati sunt, vt ostenderet, vnicam illam esse dilectam sponsam, quam Petro, & eius successoribus abiens in cœlum commendauit.

Coripheus eorum meritò Constantinus Magnus habendus, de cuius felicibus euentis S. Aug. lib. 5. Ciu. c. 25. Constantinum, inquit, Imperatorem, non supplicantem Dæmonibus, sed ipsum verum Deum colentem tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet; cui etiā condere Ciuitatem Romano Imperio sociam, velut ipsius Romæ filiam, sed sine aliquo Dæmonum templo simulacroque concessit. Diu imperauit, vniuersum orbem Romanum, vnus Augustus tenuit, & defendit in administrandis, & gerendis bellis victoriosissimus fuit: In Tyrannis opprimendis per omnia prosperatus est &c. Et cap. 26. similia habet de Theodosio seniore vere pio qui post insignes vic- S. Aug.

torias in bona pace Deo animam reddidit. Et c. 23. de Honorij prospero successu ait, cum Rhadagaisus Rex Gotthorum agmine ingenti, & immani in vrbes vicinas constitutus Romanis ceruicibus immineret; vno die tāta celeritate victus est, vt ne vno quidem non dicam extincto, sed nec vulnerato Romanorum, multo amplius, quam centū millium prosternerentur eius exercitus, atq. ipse cum filijs mox captus pœna debita necaretur &c. fuit hic Imperator Romano Pontifici addictissimus, vt constat ex eius epistolis ad Bonifacium Papam. Redeo ad Constantinum, & aduerto ex vitæ scriptoribus. Nunquam victus ab hostibus, quos habuit potentissimos, quod nulli Imperatorū, qui tanto tempore regnauit, cōtigisse proditū est ab an. 306. ad 337. Nullus Dux exercitus eius toto hoc tempore superatus. Tres Imperatores scelestissimos, sibique infensissimos Maximinum, Maxentium, Licinium misere obiisse videre meruit. Primus imperium reassumere tentans ab ipso fugatus cum Massiliam peruenisset, desperatione adactus laqueo sibi vitam ademit. Secundus cum suis satellitibus in flumen Tybrim prolapsus, & vadis absorptus immanium criminum pœnas dedit. Tertius, hoc est Licinius multoties rebellis, & semper deuictus, ac ad pacem in priuatā vita admissus, diù illa frui nescius necem subire coactus est Thessalonicæ, nequicquam valente intercessione Constantiæ Augustæ eius Coniugis, & Constantini sororis; fortè quòd Barbaros contra Romanum Imperium occultè sollicitaret.

Vide Boz. signo 80 l. 20. c. 8.

Reliquos fortunatissimos Constantini successus, & gesta præclarissima encomiis persequuntur Panegyristæ, & inter hos Nazarius plura narrans, quæ illi ex diuino fauore cœlitus contigere, quæ soli eius imperatoriæ virtuti, ac fortunæ non tam tribui debent, quàm pietati, ac religioni, quam tum cæpit ostendere, cum anno sui imperii septimo Palatiū Lateranense Melchiadi Papæ donauit, quod ipse & successores gloriosè incolerent aucturus munificētiam post baptis-

mum

mũ Imperii, occidentalis donatione. Verũ cum ante illius susceptionem (quo dementante Fausta ne vxore, an Ariolo quopiam) ad consulendos Aruspices reuertisset, mutatus est etiam fortunæ cursus in infortunia, quorum illud maximum lepræ percussio, quę Baptismi lauacro persanata occasio fuit sanitatis menti restituendæ, & confirmatæ in Christiana Religione fidei ipsius pristinę felicitatis recuperatio consecuta est, tùm maxime declarata, cum prope vitę finem celeberrimam de Persis victoriam reportauit.

Iustinus Imperator, ille videlicet senior, quem Deus à stabulo ad solium euexit Imperii, quanta reuerentia & amore Apostolicam sedem sit prosecutus, nou honore solũ quo Ioannem Pontificem Constantinopolim proficiscentẽ excepisse diximus, declaratum est; sed frequentes ad Hormisdam Papam litteræ, legationes; munera planè regia, atq. magnifica confirmauere. Promouit hic rem catholicam in Oriente aduersùs hæreticos multiplicium sectarum ad normam, & consilium Pontificium, & Deus partes imperii, & exercitus aduersùs instructas Persarum acies, tutatus est; quas profligauit, & triumpho suam victoriam decorauit: cuius pietatem si Iustinus iunior ex filia Nepos fuisset imitatus, neque insignem cladem ab iisdem Persis accepisset, neque magnam Italiæ partem à Longobardis ereptam amisisset. Denique Iustinus post nouem annos regnando feliciter traductos, feliciùs diem obiit, et æternitati viuere cœpit, creato successore Iustiniano ex sorore Nepote, cui et diadema imponere gestiit, et consilia saluberrima dedit reuerentiæ in primis Apostolicæ Sedi debitę, et fidei catholicæ in illa hæresum Orientalium colluuie defendendæ: quadum seruare meminit, numen suis rebus propitium expertus est; Vandalos enim tota Africa deturbauit, Italiam ab externorum Regum tyrannide vindicauit, innumeras, vt ipse fatetur, Prouincias sub iuga Romani Imperij redegit. Vt verò eorum oblitus à recta semita deflexit, & Syluerio atque Vigilio Pontificibus contemptis, suo sensui confor-

mia, illorum verò sanę doctrinæ repugnantia dogmata inuehere conatus est, Imperii ruina in dies augescente in delirium lapsus vita excessit.

Missos facio alios fæliciſſimos Principum Romano Pontifici deuotorum; vnus pro sua admirabilitate prætermitti se non patitur. Sub annum 1098. Vrbanus II. bellum sacrum indixerat, & Principes ad conflandum exercitum induxerat ad recuperandam Hierosolymam: coegerat etiam Rex Turcarũ suum propè infinitum: morabantur christianę copiæ Antiochiæ longe inferiores numero, & defectu annonæ fame laborantes, & ferme enectæ; carebant insuper armamentis, & equis, ita vt Godifredus Bullonius vix commodato vti posset. Reuelauit Deus locum, vbi latebat lancea, quæ latus sanctum crucifixi perforauerat cecidit reos diuinitus quo recreata sunt corpora valde debilia: quibus signis animati milites non adeo multi descenderunt in prælium contra Turcas prælata lancea, & eorum ad centũ millia cæcidere. ita Paulus Æmilius l.4. histor. Franc. & alii relati à Corn. à Lap. in c. 60. Isaiæ. Visi sunt autem tres viri Sancti de cœlo pugnantes pro christianis, vt referunt illi ijdem historici.

Aistulpho Sancti Petri patrimonium, & alias Italiæ vrbes vastante Stephanus II. in Gallias proficisci statuit, opem à Pipino Francorum Rege petiturus, quas & copiosam obtinuit, & summis honorib. à Pio Rege est oneratus; venienti namque præmisit Euiradum Abbatem, & Rhotaldum Ducem qui deducerent: Imò & Carolum filium postea Magnũ appellatum ad centum passuum millia obuiam cum Optimatum comitatu misit, & ipsemet ad tria milliaria obuiam egressus, vt in conspectum venit de equo descendens, humique prostratus vnà cum vxore filiis, & Primoribus, Sanctissimum Papam venerabundus excepit, & per aliquod viæ spatium stratoris officium exhibere gestiit, cunctisque ex Clero & populo in lætitiæ cantica se fundentibus, ad Regiã deductus est Ponti Conis, vbi Rex iureiurando suam fidem ob-

obstrinxit præstandi quæcumque peteret, quæ & abunde præstitit, ductoque in Italiam exercitu, omnia quæ abstulerat Aistulphus Ecclesiæ reddidit. Narrant historiam Anastasius Iuo Carnotensis, Auctor historiæ Francorum, qui censetur esse vnus e domesticis Ludouici Regis. Baron. ad an. 755. Balduinus Iunius in Cron. Morali p. 3: ad annum Christi 754. Vniuersim ita Apostolicæ sedi, & eius doctrinæ fuit affectus, vt quibusdam in Concilio Franc ford. contra cultum imaginum dubia proponentibus responderit in hæc verba: Apostolicæ Ecclesię, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & catholicæ traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungor.

Propterea concessit ei Deus victorias plures contra hostes suos, prosperitatem in pace, propagationem Regni in suis posteris non dissimili modo de Romana Sede bene meritis.

Inter hos Carolus Magnus, quòd Adrianum Pontificem, & Leonem ab iniuriis vindicasset, & Romanæ sedi à Pipino donata siue restituta confirmasset, amplissimo diplomate, & alia plura adiunxisset, mirum est, quàm feliciter bella gesserit, quantas victorias reportarit. Himuldum Aquitanorum Regem in deditionem accepit. Desiderium Longobardorum Regem captiuum fecit, Saxones non semel rebelles bello triennali vicit, & ad Christianæ pietatis cultum induxit, Saracenos Hispaniæ oras latè vastantes compressit, & in illis Christianorum hostes perdomuit, Danos, Bauaros, Boemos tumultus cientes sub suæ ditionis iuga redegit. Taxilonem Bauariæ Ducem sola legatione pacatum quiescere coegit. Aragisum Ducem Beneuentanum Longobardorum reliquias fouentem ad officium adegit. Hunnorum bellum octauo post anno feliciter confecit, & eorum expugnata Regia, thesaurum opulentissimum asportauit. Godefredũ Normannorũ Ducem Francis fœderatos vexantẽ armis domuit. Longobardos per Italiam dispersos depulit, & totius Europę rebus compositis victor gloriosus triũphauit,

Ecclesiarum fundator, Academiarum institutor, catholicæ religionis defensor acerrimus ad meliores euolauit, relicta sanctitatis fama, ob quam diuinis honoribus dignus est habitus Aquisgrani, vbi sepultus coli cœperat, & auctus honor fuisset, si concessus à legitimo Papa fuisset, & non à Paschali Pseudopapa: cuius tamen diploma nunquam reuocatum, vt Bar. an. 814.

Imitatus paternam pietatem Ludouicus Pius & ipse Imperator quantum detulerit Apostolicę Sedi, Diploma amplissimæ donationis, seu confirmationis olim factæ ab Auo Pipino, & Parente Carolo amplè declarat. Exemplar, & diploma donationis habes apud Steucham, Baron. ex biblioth. Vaticana, sed hic moneo à pietate hoc illi cognomen inditum, quam in totius vitæ cursu non vno modo exercuit, tum verò mirificè in extremo morbo, in quo per diesquadraginta omni cibo abstinuit sola Eucharistiæ quotidiana sumptione recreatus, vt ex eius vitæ Scriptore, qui adfuit, refert Bozius.

In hunc pietatis fructum referenda prosperitas rerũ domi, forisque gestarum, & felix post varias aduersitates euentus, quo Deus grata sibi fuisse sui Clientis obsequia, & ergà Pontifices Romanos officia demonstrauit. Quippe Dacicũ bellum feliciter confecit, Hispaniæ infestos Tyrannos cõpressit; Dalmatiam, Pannoniam, Dardaniam, in Imperio continuit, & alia plura gessit, quæ Scriptores vitæ eius Regino Leo Ostiens. & alij posteris tradidere.

Excederet caput hoc limites capitis, & in volumen excresceret, si se in latissimos effunderet campos Christianorum Principum, qui se Apostolicæ Sedi deuotos exhibuere, & singulari cultu, ac veneratione Pontifices pro tempore illam insidentes prosecuti sunt, & dignos se reddidere, quibus illius institutor Deus propitium se ostenderet in aduersis patronum, in prosperis fautorem, & adiutorem. Eapropter pauca duntaxat eorum exempla libasse placuit, qui nõ modò externa demissione, & obsequio Pontificiæ Digni-

tis celsitudinem testificari honori duxere, sed & fortunæ quod ampla patrimonia vel donare, vel restituere illis contigerit, & fidem piæ liberalitatis principalibus diplomatibus confirmare.

Vt iccirco sit prætermitti nefas Henricum I alias II. Imperatorem sanctum, & vel hoc nomine memorãdum, quòd primus & vnicus inter Occidentales Imperatores cum Chunegunda vxore paris sanctitatis fœmina coniugalem thorũ æmulum cælitum choris, & admirandum cunctis terrarũm incolis virginitate reddiderit. Hic Benedicto Octauo rerũ potienti obsequentissimum se exhibuit, Gregorium Pseudopapam de throno turbauit, & legitimo Pastori Benedicto restituit. Quo rogante exercitum instruxit aduersùs Græcos Appuliæ finibus, atque adeò Romanis infestos; & Capuanum Ducem pro Basilio Constantinopolitano stantem, potenter domuit, ac pacem Italiæ, & Ecclesiæ tranquillitatem restituit. Designauit annuum censum ab Ecclesia Bãbergensi Summo Pontifici perpetuo soluendum, & mentio singillatim facta equi albi phalerati ab eius loci Episcopo offerendi, centum marcharum argentearum; & durauit donationis huiusmodi consuetudo ad Leonem vsque IX. qui pacta cum Henrico Corradi Imperatoris filio conuentione, pensionem illam commutauit cum Beneuenti dominio, quo hactenus potiuntur Pontifices. Sed potissima illius liberalitas enituit in diplomate, quo præcessorum donationes Pipini, Caroli, Ottonis confirmatas voluit, quod exscriptum hic tibi exhibere consultò voluimus ad refricandam dicti Imperatoris pietatis memoriam.

Exi-

Exitus infœlices Imperatorum, & aliorum Summis Pontificibus infestorum.

CAPVT IX.

1 Gentiles Imperatores Ecclesiæ, & Pontificum inimici, fines infœlices sortiti sunt.

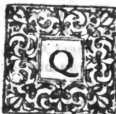
2 Horum primus Nero, tum Titus, Vespasianus, Domitianus Traianus de cuius salute fabula est quæ narratur, Hadrianus Vitellius, Commodus, Decius Aurelianus.

3 Pontifices ab Imp. martyrio affecti.

4 Imperatores Orientales Pontificibus infensi Constantius, Valens, Heraclius, & alij triginta circiter.

5 Vltimus fuit Constantinus Palæologus sub quo Constantinopolis expugnata à Turcis.

6 Imperatores Occidentales persecutores Pontificum Henricus III. Fridericus II. Othones III. & IV.

VEMADMODVM obsequentes Summis Pontificibus Imperatores Diuina bonitas suis fauoribus prosecuta est, vt capite precedenti ostensum fuit; ita qui contumaces, vel iniurii in ipsos extitere, derelicti ab illa sunt, & infœlices vitę progressiones infęliciori morte sceleribus debita conclusere. Et quidem plerique eorum ante Constantinum, vel à familiaribus, vel ab exteris, quà veneno, quà ferro sunt interempti; sed à nobis pauci dumtaxat numerandi ne historiam potius texere videamur, quàm promere argumentum ex historiis ad probandum exitus istiusmodi miserabiles à diuina prouidentia eò directos, vt ostenderet amorē in Pontifices, quos martyrii corona Christo passo adsimilabat; & odium in Persecutores, quorum æternas pœnas à temporalibus inchoabat.

Pri-

Primi, à quibus persecutionis in Summos Pontifices, atque adeo in Catholicam Religionem sumpsit exordium, fuere Imperatores Gentiles, quibus præiuit exemplo Nero Sanctos Apostolorum Principes morti adiudicans, quos imitati Imperatores reliqui ducentorum quinquaginta circiter annorum spatio viginti quatuor Pontifices Romanos vario suppliciorum genere peremere. Ipse autem crudelis? Nero matricida, vxoricida, incendiarius Vrbis, flagitiorum inuentor, persecutor Christianorum, desertus tandē à suis ducibus Iulio Vindice Gallico exercitui præfecto, à Galba Hispanicas copias regente, à Rubrio Gallo misso cōtra rebelles, insuper & à Prætorianis, vili veste indutus clā se abscondit in spelunca Prædij Phaontis Liberti inter viam Salariam, & Nomentanam, cúmque ad necem se ab equitibus quæri cognouisset, vulnere sibi inflicto capturam anteuertit, ac animam in angustiis trahentem Epaphroditus, & ipse libertus confecit V. Idus Iunias, quo die Octauiam coniugem ipse interemerat. Bar. ad an. Christi 70

Sub Tito, licèt alii sentiant sub Vespasiano cum Bar. an. 80. aliàs longè mitiore, quàm Nero fuerat, martyrio est affectus S. Linus Petri successor, sed ille quoque impius pœnas luit impietatis; nam post duos imperij annos propinato, vt creditum est, à Domitiano fratre veneno, extinctus est. Bar. an. 83. ex alijs anctorib.

S. Cletus Lino suffectus in Pontificatu sub Domitiano fœliciter mortem pro Christo subijt, Domitianus miserè interfectus est: siquidem Stephanus Procurator Domitillæ illius Neptis in exilium pulsæ quòd christiana esset, curauit ad tyranni colloquium admitti, & voti compos factus, porrexit libellum, quo coniurationis seriem scriptam simulabat, & auide legenti exerto gladiolo, quem brachio ad colli appenso, vulneratæ manus simulatione adiunctum tegebat, confodit inguina, & alij coniurati repente ingressi, septem vulneribus contrucidarunt: Miseri autem cadauer per Vespillones exportatum ignobiliter sepultum est. Bar. an. 98.

Traiani quoque odium, & persecutio Christianorum non solùm in Summos Pontifices Euaristum, & Alexandrũ; sed & in Clementis dignum syderibus caput desæuijt, quod speraret eo preciso membra reliqua Romæ collapsura, ciuiumque Romanorũ conuersionem ad fidem impeditum iri. Hunc vt mitius videretur agere, in Cimmerium Bosphorum trans mare Ponticum relegauit, vbi diuturnius quidem, sed gloriosius, ac fœcundiùs martyrium passus est: nam & Christianos ad lapidicinas damnatos mirificè consolatos verbo Dei, & Sacramentis recreauit, & miraculorum splendore latè per illas oras coruscante innumeram gentiliũ multitudinem ad Christi fidem traduxit, quod ægerrimæ ferens tyrannus apud Tauricam Chersonesum anchora prægrauante ad collum suspensa iussit in profundum demergi, escam piscibus futurum; ni Deus meliori sorti reseruasset; recedente namque mari ad tria milliaria antecedentes christiani ædiculam marmoream in templi formam reperere, in eaque arcam lapideam corporis conditorium, haud dubio angelico Magisterio fabrefactam; & iuxta illam anchoram qua eum mersus fuerat iacentem videre incredibili, cum gaudio, & admiratione. Et Martyri quidem inclyto tàm superstiti, quàm vita functo Cœlum, tellus, fretum, Angeli fauisse: Contra verò tyrannum perfidum exosum habuisse haud obscuris indicijs prodidere. Nam post insignes victorias quibus prouincias remotissimas Romano imperio adiunxerat, versa in aduersum fortunæ Rota, rebellantes quos subegerat populos, ac passim in Romanos milites desæuientes quos comprimere non valuit, tolerare coactus est; & ad tonitrua insuper, ac fulgura, & miræ magnitudinis grandinem, terræmotus, inundationes, incendia, pauere: insuper & muscarum venenatarum agmina, quarum contactu cibaria inficiebantur, & humana corpora ineuitabilibus morsiunculis feriebantur. Ad hæc Iudæorum natio in diuersis imperij partibus coniuratione facta, præsertim in Cyrene, Aegypto, ac Cypro furore

rore, rapinis, cædibus populos vexabat, nec eorum premendæ immanitati modus prius inuentus, quam malorum tam multorum vndique irruentium turba Tyranni cor dominandi auidum opprimeret, angustiis lancinatum morti præpararet, quam apud Salinuntem Ciliciæ vrbem, quò diuerterat venenum ex probabili suspicione, attulit; angor animi, & exercitæ in christianos crudelitatis memoria accelerauit; ventris profluuium irretentum exasperauit. Et mens quidem sanior Traiano paulo ante reddita in causa fuerat, vt Præfectis mandaret seueritatem in Christianos remitterent; sed serò factum non adeò placauit Numinis irã, vt verosimile sit eius animã post annos 300. ab inferis Sãcti Gregorii precibus excitatam, vel suspensam vsque ad iudicii diem sententiam salutis, aut damnationis decretoriam, vt nonnulli autumant, ne historiæ circumforaneæ, nec omnino auctoritate destitutę refragari videantur, potius narrationem illam inter fabulosas numerandam censuerim, vt Bellarm. to. 1. l. 2. de Purgat. cap. 8. secutus sententiam Cani, & Soti varias rationes ad illam improbandam adducentium, quibus alias addit Baron. ad annum Christi 604.

Hadrianus substitutus in Imperio Traiano, carnifex ipse suæ vitæ fuit, cuius tædio mortem sibi consciire haud semel tentauit, & seruos, ac medicos vt quod sibi non successerat ad votum, veneno aut ferro ipsi conficerent, recusantes male habuit, & cibi abstinentiæ hydropi finem imposuit, ac ad pœnas atrociores immigrauit reddita Orco anima multis inquinata sceleribus, & præsertim parricidio Euaristi, & Alexandri Pontificum eo imperante necatorũ, & indigno Antinoi formosissimi pueri facinore, quem vita functum defleuit, ac inter Deos relato magnificum templum extruxit. O insaniam vel ridendam, vel deplorandam.

Vitellius omnibus vitijs contaminatus, & in Christianos ferus vitæ finem sortitus est duplo cæteris antecessoribus miseriorem. Inuentus à militibus extrahitur è cellula, in qua se abdiderat, & religatis post tergum manibus, iniecto

ter-

ceruicibus laqueo (ait Suetonius) veste discissa seminudus in forum tractus est inter magna rerum, verborumque ludibria, per totum viæ sacræ spatium reducta coma à capite, ceu noxij solent, atque etiam mento mucrone gladij subiecto, vt visendam præberet faciem, neue submitteret, quibusdam stercore, & cœno incessentibus, alijs incendiarium, & patinarium vociferantibus, vulgo etiam vitia corporis exprobrante, erat enim in eo enormis proceritas, facies rubida plerumque ex vinolentia, venter obesus, alterũ femur subdebile, impulsu olim quadrigæ, cum auriganti Caio ministratorem exhiberet, tandem apud hemonias minutissimis ictibus excarnificatus, atque confectus est, & de vnco tractus in Tyberim.

De Commodo Antonino scribit Egnatius ex antiquis historicis. His incitati licet nimis Sero Quintus Aelius lætus Præf. & Martia concubina inierunt coniurationem ad occidendum eum. Primum ei venenũ dederunt, quod cum minus operaretur, per athletam cum quo exerceri solebat, eum strangularunt, & mox corpus eius, vt vnco traheretur, atque in Tyberim mitteretur Senatus, & populus postulauit. Sed postea iussu Pertinacis in monumentum Hadriani translatum est: præcesserant pestilentia, incendia, & aliæ calamitates in Vrbe, & per imperij fines.

Decij crudelitatem in Christianos, & ipsorum Pastorem Fabianum Papam vlta palus est, quæ ipsum fugatum à Gothis Thraciam inuadentibus, nec cogitatem exhausit, suffocauitque.

Aurelianus occiditur serui sui fraude accusantis ipsum apud milites aliquos, quòd ipsos occidere pararet, & ostendentis ad hoc probandum litteras manu illius falsò adnotatas; itaque ab ipsis interfectus est, in itinere medio inter Constantinopolim, & Heracleam.

Denique, vt compendio dicam vltra 54. Imperatores ab Augusto ad Constantinum vsque numerantur, quorũ Primipilus persecutor Christianæ religionis, & Pontificũ Roma-

manorum Nero exemplum, animumque reliquis si paucos exceperis, dedit, vt in eorūdem sæuirent sanguinem; atq. adeo ad 27. Sanctissimos Petri successores illorum dira persecutio de medio sustulit, & cœlo reddidit; Etsi plures ab aliis censeantur.

An. Christi 69. Hi fuere S. Petrus sub Nerone.

80	Linus sub Vespasiano	23. Sept.
93	Cletus sub Domitiano	26. April.
102	Clemens sub Traiano	23. Nouemb.
112	Anacletus sub Traiano	13. Iulii.
121	Euaristus sub Hadriano	26. Octob.
131	Alexander sub Hadriano	3. Maij
142	Sixtus sub Antonino	6. April.
153	S. Hyginus sub Antonino	11. Ian.
154	Telesphorus sub Antonino Pio	5. Ian.
167	Pius sub Marco Aurelio Antonino & Lucio Vero.	11. Iulii.
175	Anicetus sub eisdem	17. April.
179	S. Soterus sub eodem M. Aurelio	22. April.
226	Callistus sub Alexandro	14. Octobris.
233	Vrbanus sub Alexandro	25. Maij.
237	Pontianus sub Alexandro	19. Nouemb.
238	Antherus sub Iulio Maximino	3. Iun.
253	Fabianus sub Decio	14. Septemb.
255	Cornelius sub Decio	14. Septembr.
257	Lucius sub Valeriano	4. Mart.
260	Stephanus sub Valeriano	2. August.
262	Sixtus Secundus sub Valeriano	6. August.
275	Felix Primus sub Aureliano	30. Maij.
275	Eutichianus sub Numeriano	8. Decembr.
296	Caius sub Diocletiano	22. April.
	Marcellinus sub Diocletiano	26. April.
304	Marcellus sub Maxentio	16. Ian.

Bar. 26. oct. penit. sub Traiano in cæp. sub Hadriano.

Vt Bar. an. 112.

Præter eos qui in exilium pulsi, & aliis ærumnis vexati longiori Martyrio sunt affecti.

Imperatores Orientales.

TRanslata imperii Sede in Orientem cessauit in Occidente persecutio in Pontifices, fauente illis Constantino nuper ad fidem conuerso, sed eo vita functo illa reuixit, nam Successores Constantini plerique hæresim aliquam sunt amplexi, & ij consequenter Romano Pontifici aduersarios se se præstitere, & infælices fuere.

Dedit initium infaustum Constantius Constantini Patris optimi filius Pessimus, atq. vt in perfidia malo fuit omni cæteris, ita & in obitu terrori esse debuerat, si aduertere animo causam infœlicitatis voluissent. Quippe accepto núcio, quod Iulianus à militibus Augustus esset proclamatus, & cũ exercitu aduersum se tenderet, dolore correptus cruciari cœpit adeo immaniter, vt carnes eius instar foculi arderent (ait Ammianus) neq. manus illi possent admoueri: atque ita à corporis ardoribus ad animæ incendia properauit.

Valens item & ipse hæreticus vel à Gothis profligatus, & concrematus est in tugurio, non reperto deinceps cadauere; vel à suis peremptus, ne in manus veniret hostium, & exutus, nihilo fœlicius finem fecit imperandi cum mercede iniquitatis in inficiendis hęresi Ariana Gothis quos deinde contra se armatos tam victores, quam sui carnifices expertus est dirus ipse carnifex bonorum, & hostis catholicorum, quos vexare miris modis voluptati duxit.

Alter huius nominis Valens à primo Valente Nonus imperio, Theodosium fratrem interfecit, & vicem recepit ab Andrea suo intimo familiari, à quo in Sicilia necatus est.

Heraclio dum catholicus fuit & erga Rom. Pontif. benè affectus, fæliciter regnauit, & victoriam de Persis talis celeberrimam; factus Monothelita aduersam expertus est fortunam, & inaudito morbi genere extinctus est, ait Zonaras to. 3. Annal. Byzan.

Iu-

Iustinianus Imper. impium decretum fecit ne Pontifex Roman. crearetur sine sua approbatione paulo post victus ab Hunnis eorum tributarius fieri coactus est, in plures incidit hæreses morte subitanea extinctus fuit, vt Baron. ad ann. Christi 565. ex Euagrio, in S. Martinum impius Constans Heraclæ nepos pœnas impietatis luit. Etenim Monothelitarum sectator, & cum illis à S. Pontif. excommunicatus ita ira excanduit, vt vnctum Domini captiuũ Constantinopolim adduci curauerit, & pessimè in itinere à militibus tractatum, ægrum, ac fatigatum in carcerẽ coniecerit, & catenis collum, lateraque circumdederit, post semestre afflictatum, in Chersonesum Ponti relegauit cum hac ignominia, vt seminudum, ac feminecẽ populo in medio foro ridendum expoluerit. In eo exilio ærumnis confectus ad æternam fœlicitatem migrauit anno Dom. 654. quo tempore turpiter à Saracenis victus fuit, & Imperator Theodosiũ Diaconum fratrem suum vita priuauit, qui aliquoties ei quiescenti visendum se prębuit plenum sanguine craterem ostentans, ac dicens Bibe frater. Tandem illata internecione vincere desiit.

In promptu est ad triginta Imperatores Constantinopolitanos hæresi infectos, & Summis Pontificibus infestos appellare, qui omnes infœlici gubernatione, & multis calamitatibus vexatum imperium administrarunt, fato perfuncti sunt, vel ab externis vel à domesticis, etiam propinquis perempti, vel miserabilibus, & diris confecti morbis, quorũ seriem conclusit Constantinus Paleologus, quem Turcarũ Imperator Mahometes Solio, regnoq. deiecit anno 1455. vt communis fert sententia contra asserentes quod anno 1452. In quo tragico casu notasse libuit scriptoribus infortunia quædã singularia. primo quod Barbarus Mahometes ardore gloriæ flagrãs immissam cogitationem facinoris ardui, & primo aspectu impossibilis de expugnanda Constantinopoli omni murorum, vallorum, armorum, militum, munitione propemodum inexpugnabili, tam strenuè, ac

sagaciter executioni mandarit, vt tandem nondum expleto ab initio obsidionis bimestri tormentis prægrandibus quassatam expugnarit. Deinde mysterium in hac expugnatione aduertunt, quod vigesimanona Maij feria tertia, quæ erat tunc Pentecostes contigerit; & fuerit iudicium iræ diuinæ castigantis Schisma Græcorum, & errorem negantium Spiritum Sanctum à filio procedere; quamuis enim in Florentino Concilio vnio facta fuisset Græcorum cũ Latinis; tamen decretum illius non legebatur, quod pro argumento fictæ vnionis accipiebatur dissimulante Imperatore, & Gregorio Patriarcha. Tertio paulò ante hoc excidiũ lux magna de Cœlo supra Constantinopolim dilapsa subitò euanuit. An ad significandã temporis breuitatem, qua lux veritatis de processione Spiritus Sancti, & alijs dogmatibus fidei ad Græcos à Synodo Florentino deriuata non diu durauerat, & ideo pœna defectionis, & inconstantiæ impendebat? Quartò inuenta est columna, seu tabula, in quã distinctis cellulis Leo Imperator descripserat nomina Imperatorum, & Patriarcharum, & vltimus erat Constantinus respondens Constantino Magno fundatori Vrbis filio Helenæ, sicut & vltimi Claudentis agmen mater fuerat Helena. At summa fuit mors in conflictũ istius inter cadauera reperti, & agniti ex Aquilarum figuris in ocreis renitentiũ. Fama fuit abscissum ipsi caput; & hastę impositum per vias publicas circulatum siue ad opprobrium, siue ad agminum solamen gaudentium sibi securitatem, & quietem in posterum à nullo turbandam, & bono illi fortuna vertit, quod pugnando occubuerit, alioqui ipsi viuenti truncandę ceruices fuerant à Mahomete, qui totam nobilitatem astu in Vrbe deprehensam obtruncauit.

Imperatores Occidentales.

Paucos ex ijs inuenies, vel hæreticos, vel aliàs Summis Pontificibus inobedientes; sed in illos paucos diuinæ

vindictæ signa apparuere, tum in alijs, tum infælici mortis genere.

Primus se offert Henricus Tertius pro hæretico habitus, qui ab Henrico IV. filio in bello captus regno spoliatur, in vincula coniicitur, & in ijs ab omnibus destitutus miserrimè diem claudit. Hic Alexandrum II. sede expulerat,, & aliis modis in Papas desæuierat.

Huic non absimilis, imò peior Fridericus Secundus Hẽricum filium coniecit in vincula; & inedia extinxit, & non diu post ipse à Manfredo filio notho strangulatus est, cum in Apuliam se recepisset à Parmẽsibus quos obsederat, profligatus; præter alia enormia scelera ab ipso patrata hoc fuit enormissimũ, quod Pontificiam potestatem excindere cõnaretur; & excisurum vana vaticinatione gloriaretur. Maleficii pœna strangulatio à filio perpessa, cui adjunxit Conradi & Henrici fratrum necem veneno illatam. Vterque diris ob infanda scelera olim deuotus, in quibus patrem filius superasse videretur, nisi quod iste saracenum potius prætulit, quam Christianum. nam vt Crantzius l. 8. Saxen. c. 9 Maluit ille vir malignus Fridericus Ecclesiam lacerare, quàm amplificare; maluit rodere viscera eius, quàm fidem Christi propagare: malignitatem eius vel in vna re euidenter est videre Fratrem regis Tunitii Saracenum baptizari, & sacris christianis initiari properantem auertit &c. tum pergit narrare fauores ac honores Sarracenis præstitos, & Christianis denegatos ab homine omnis libidinis fœditate cooperto, & sanguinario.

Ante istum Otho IV. ob suam contumaciam, ac scelera ab Honorio III. anathemate perculsus post varios casus, & infortunia à suis derelictus, fugatus mærore contabuit, & diem clausit.

Otho verò III. damnatus in Romano Concilio ob execrandum iudicium à conciliabulo Romano ab ipso coacto in Ioannem XII. repentino interitu in Saxonia peremptus, nec Othoni IV. eius nepoti diu imperio potiri licuit,

etenim Romæ à Crescentii vxore ab ipso adamata veneno sublatus est.

Longum esset Reges alios & Principes numerare quibus infortunia euenere plurima, & interitus miserandi, quòd malè affecti erga Sedem Apostolicam Pontificibus in ea Sedentibus, vel irreuerentes fuerint, vel iniuriosi; vniuersim hoc aduerterim nullum eorum talem fuisse, qui vel hæretica prauitate, vel flagitiorum turpitudine contaminatus fuerit, & maximas calamitates in populos nòn inuexerit irato numine, & per elementa, per sydera, per homines ipsos, Principum scelera castigante.

Erudimini qui sceptra geritis, & paludamenta induitis à Christum in suo Vicario venerari, & ei quem parentem, & caput Deus vobis dedit reuerentiam, obsequium præstare, vnde vestris Regnis fœlicitatem, vestris familiis fæcunditatem, vestris bellis victoriam prouenturam speretis.

QVAR-

QVARTA PARS
OPERIS ADMIRABILIS
Continens.

Fragmenta Epistolarum aliquot Summorum Pontificum ad varios Principes & vice versa istorum ad illos.

VOD in optatis habuisse fatetur Baronius tom.9. Annal. ad ann. 767. vt epistolas Pauli, & Hadriani Pontif. Romanorum ad Carolum Magnum & ad Pipinum Francorum Reges adipisceretur, & voto se fraudatū indolet post exactam in illis perquirendis diligentiam, bibliothecam Vaticanam, vbi asseruari dicebantur volutando, Id assecutum se gaudet Iacobus Gretserus insignis Societatis Iesu scriptor, non tam casu, atque studio, quā diuinæ Prouidentię munere in libro quem istiusmodi epistolis Gregorii III. Stephani III. Zacharię I. Pauli I. Stephani IV. Hadriani I. Pseudopapę Constantini ad Carolum Martellum, Pipinum, & Carolum Magnū conscriptis Sebastianus Tingnagelus Cæsareæ Bibliothecę Viennæ Præfectus inuenta in Cariosis membranis illarū Epistolarum exemplaria Gretsero de Republica litteraria benemerito, communicare duxit esse ingenui, ac sinceri amici, aque hinc de Ecclesiasticis historicis benemerēdi occasionem offerri sibi arbitratus est, si occultum thesaurū panderet, & publici iuris faceret opera Gretseri eiusdem, qui eddis in lucē libris, & egregiis cōmentariis distinebatur. Cusus est Ingolstadii liber, vbi venerabilis ille Pater morabatur. Indeque per orbem sparsus commodum mihi peperit ex integris Epistolis plagulas decerpere quibus confirmarentur, quæ superius dicta sunt de Romano Primatu, quem splendida testificatione agnouere Mundi Principes non verborum modo titulis honorificis;

sed

sed & externis reuerentiæ, ac donationum amplissimarum muneribus, vt ibidem ostendere conati sumus.

Et quia præter enumeratas tam multæ id generis epistolarũ è celeberrimis bibliothecis, Vaticana præsertim, ac Laterana, à nobilibus script. histor. Eccles. exscripta sunt, vt in vnum collectæ in magnum volumen excrescerent, visũ est operę pretium plagulas insigniorum aliquot ab ipsis mutuatas iucundè iuxtà, ac frugiferè perlegendas lectori obijcere, non modo quia ornamenta sunt opus Admirabile decorantia; sed etiam quia loco argumentorũ deseruiunt ad probandum Primatum Romani Pontificis, siue istius spectetur auctoritas in illorum instructione, & correctione elucens; siue Principum ipsorum submissio, ac reuerentia quam spirant epistolæ, quã gesta prædicant, quã obsequia, donationesque testantur. Reiectæ sunt autem in hanc partem, quæ admisceri potuissent probationibus superiorum; nisi earum prolixitas interturbare syllogismorũ, vel enthimatum breuitatem visa esset, quod longis narrationibus historiæ affinibus constet, non omittendis citra disputationis dispendium, ideoque peculiarem locum reposcentibus, ne quid absolutæ tractationi desit, quod ad plenissimam Primatus Romani cognitionem desideretur, cui fasces, cui sceptra; cui diademata submisere Imperatores, cæterique sæculi Principes; cuius iura, ac possessionem Pontifices ipsi Christi hęreditatis defensores aduersus tenebrarum rectores strenuè contutati sunt; in bina autem capita hæc pars distincta est. Primum Continet Epistolas Summorum Pontificum ad varios Principes; secundum Epistolas Principum, ad eosdem Pontifices Romanos.

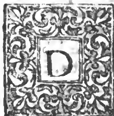
Pri-

PRIMVM CAP.

EX EPISTOLIS

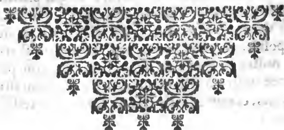
Summorum Pontif. ad Principes.

Epistola Papæ Hadriani ad Carolum Regem directa &c.

OMNO Excellentissimo filio Carolo, & Regi Francorum, & Longobardorum, atque Patricio Romanorum, Hadrianus Papa. Recordari vos credimus, Excellentissime & à Deo protecte fili, & magne Rex, quomodo disposuistis vestros prudentissimos, ac fidelissimos Missos, vt cũ nostris pariter Missis pergerent ad suscipiendum integro patrimonium nostrum Rauennense, quod pro vestræ animæ mercede, & venia delictorum B. Petro protectori Vestro concedi iussistis. Dum verò nostri vestrique illuc pergerent Missi, inuenti sunt ibidem fidelissimi, atque seniores testes, annorum plus minus centum, qui testificantes supersalcare, intus Ecclesiam Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, in loco quidem Forobono coram Sanctis Euangelijs, in præsentia fidelissimorum, ac nobilissimorum vestrorum Missorum, scilicet Itherij & Munegarij Cent. Machinarii Magnarii tantummodo vestri Missi, absque præsentia nostrorum Missorum, adfirmantes dixerunt: quod & ipsi vestri Misi Vobis suppliciter, sicut testes illi iurati patefecerũt, referre possũt, quomodo antiquitus ipse Beatus Petrus, Sanctaque nostra Romana Ecclesia idem detinuit patrimonium, nec nostris Missis contradictum est, sicut isti testes adfirmantes, coram Sanctis Christi Euangeliis testificantes dixerunt.

Sed petimus te, Excellentissime fili, & magne Rex, atque spiritualis compater, vt vestram apprehendere debeant dexteram, & iurantes dicant ipsi Vestri nobilissimi quid de eodem patrimonio Sauinensi Beati Petri præuiderunt, atque cognouerunt, testem enim inuoco Deum, quia nullorum fines irrationabiliter appeto, sed sicut ex antiquis quæsitus fuit, ipsum iam fatum patrimonium, & id in integro Beato Petro Apostolo concessistis, ita suscipere optamus. Videtur redundare. aut aliquid deest, cum quo cohæreat. Quatenus petimus Vestram regalem potentiam vt pro amore eiusdem Dei, Apostoli, atque nostro, ipsos iam fatos fidelissimos Missos Vestros, aut vnum ex illis, cum alia persona, quæ vobis placuerit, dirigere iubeatis, vt ipsum patrimonium Sauinense; sicut cœpistis, in integro iustitia annuente, nobis concedatur, Quapropter vsque in finem perseuerare debeas Vestra regalis potentia, sicut idem patrimonium in integro eidem Dei Apostolo pro vestræ animæ mercede, concessistis, atque tradidistis, vt hic & in futuro, à Domino Deo Nostro, & ab ipso claiuigero regni Cœlorum retributionem bonis, suscipere mereamini, vna cum Excellenti filia nostra, domna regina, nostraque spiritali commatre, & Vestra nobilissima prole, atque memoriale Vestrum in Ecclesia eiusdem Dei Apostoli opinatissime in æternum permaneat Incolumem Excellentiam Vestram gratia superna custodiat.

Ex

Ex Epistola eiusdem Papę ad eundem &c.

SED recordari te credimus, dulcissime, atque amantissime fili, qualiter nos benignissimo Vestro ore affati estis dum ad limina Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli properati estis, quia non aurum, neq; gemmas, aut argentum, ad litteras, & homines conquirentes tantum fastidium cum vniuerso à Deo protecto vestro Francorum exercitu sustinuissetis, nisi pro iustitijs B. Petri exigendis, & exaltatione Sanctæ Dei Ecclesiæ perficienda, & nostram securitatem ampliare certantes, sed tanquam præsentaliter coram vestris mellifluis regalibus obtutibus assistentes, obsecrantes petimus Vestram à Deo fundatam regalem potentiam, vt de tanta & tali tribulatione, in qua nos ipsi Vestri dereliquerunt Missi, velociter per fidelissimos, & benignissimos vestros Missos, nos consolari & lætificari iubeatis, quia & ipsum Spoletinum Ducatum vos pręsentialiter obtulistis protectori vestro B. Petro, Principi Apostolorũ per nostrã mediocritatem pro animæ vestrę mercede, & ita obnixè quæsumus, præexcellentissime fili, vt nostram deprecationem de prædicta afflictione & prędenominato Spletino Ducatu celerius effectui mancipetis, quatenus dignam à misericordissimo Deo nostro intercedente B. Petro Apostolorum Principe, pro cuius amore & reuerentia aurem nostris petitionibus accõmodare inspiratus fueris, suscipias mercedem quia, Deo teste, dicimus, vel nisi Vestram cupimus exaltationem & lætitiam, dũ, annuente Deo, magna inter nos, atque insolubilis charitatis concordia corroborata est, permanentes in his, quæ mutuo inter nos asserentes confirmauimus Incolumem Excellentiam Vestram gratia superna custodiat.

Epi-

Epistola eiusdem Papæ Hadriani ad eundem Domnum Carolum Regem &c.

DOMNO Excellentissimo filio, nostroque spirituali Compatri Carolo Regi Francorum, & Longobardorum, atque Patricio Romanorum, Hadrianus Papa. Ad aures clementissimæ regalis Excellentiæ Vestræ intimantes innotescimus, quia dum vestra regalis in triumphis Victoria præcipiendum emisit, vt à partibus Rauennę seu Pentapoleos expellerentur Venetici ad negotiandum, nos illico in partibus illis omisimus, Vestram adimplentes regalem voluntatem, insuper & ad Archiepiscopum præceptum direximus, vt in quolibet territorio nostro & iure Sanctæ Rauennatis Ecclesiæ, ipsi Venetici præsidia, atque possessiones haberent, omnino eos exinde expelleret & sic Ecclesię suæ iura manibus suis teneret.

Quid autem contigit de Garamanno duce, qui subitò irruit super prædia & possessiones Sanctę Rauennatis Ecclesiæ in nostris territoriis sitas & non solùm eas occupauit, sed & omnes fruges à prædicta abstulit Ecclesia & de alijs pijs locis? Nos quidem statim eum adhortari studuimus, vt si fidelis Vester existeret, ipsas possessiones piorum locorum reddere prorsus nō omitteret, quia & iuris Ecclesiæ Rauennatium, siue talium locorum piorum esse videntur, & in nostris territorijs sitæ sint. Ille verò nullo modo recordatus est, neque ipsas possessiones reddere voluit, sed illicitè eas detinere conatur. Quapropter poscentes, vestram in triūphis regalem potentiam quæsumus, vt pro amore fautoris Beati Petri Apostolorum Principis, nostraque paterna dilectione talia illi agere non sinatis, sed per Vestram Clementissimam regalem præceptionem eum exinde expellere omnino dignemini, vt & nostra territoria per vestram regalem tuitionem intacta permaneant, & quæcumque infra ipsa territoria esse noscuntur, irrefragabiliter eorundē

lo-

locorum possessione & iure fruamur, quemadmodum vestra in triumphi Victoria, vna cum Domna Regina, Vestraque nobilissima prole hic, & in futuro sine fine regnare mereamini. Incolumem Excellentiam Vestram gratia superna custodiat.

Ex Epistola eiusdem Papæ ad eumdem Carolum Regem &c.

REPERIMVS etiam in ipsis Vestris apicibus embolum de Ciuitatibus in partibus Beneuentanis, quas B. Petro Apostolo, & nobis, deuota obtulistis mente de Rosellis & de populonio, Aruino duci iussistis, qualiter cum cæteris fidelibus vestris Missis, ita omnia complere debeat, sicut Deo placeat, & B. Petro Apostolo; & nos propterea in his, pro vestra beneuola excellentia, nõ desinimus diuinam exorare clementiam. Sed quid Missis Vestris contigit, vestra noluerunt adimplere huiusmodi iussa, neque de Rosellis & Populonio, neque partibus Beneuentanis. Vnde Crescentem & Hadrianum Duces, cum fidelissimis Missis Vestris in partibus Beneuentanis direximus, Vestra regalia suscipientes Vota, sed nulla alia illis tradere voluerunt, nisi Episcopia Monasteria, & Curtes publicas, simul claues de ciuitatibus sine hominibus, & ipsi homines in eorum potestate introeuntes, & exeuntes manent, & quomodo nos Ciuitates illas habere potuerimus, si habitatores earum aduersus eas machinarentur? Nos quippe in eorum libertate permanentes, sicut cæteras Ciuitates in partibus Tusciæ donis Vestris regere & gubernare eos cupimus omnem eorum habentem legem. &c.

Ex Epistolis eiusdem Papę Hadriani ad eumdem Carolum Regem &c.

SED Vestra à Deo promota prærectissima regalis Excellentia à Deo inspirata taliter pertractare debet, vt suam & nostram in omnibus securitatem procuret; & nullius hominis inanes fabulas attendat; neque muneribus suadere quispiam eam valeat, sed tantummodo pro exaltatione Spiritualis Matris Suę Sanctæ nostrę Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ suæque regalis Excellentiæ & nostræ decertare nitatur, quia vt arbitramur, ipsi Beneuentani istud tempus Vernum transire patientur, vt æstiuo tempore Deo illis contrario, Vobis in periurij reatum incurrant: Sed Vestra regalis potentia, sic illis in triumphis præire satagat, vt & illorum proteruiam procul dubio imminentem pedibus suis conculcet, & sua exaltatio in toto profametur mundo, tam de sua prudentissima regali Victoria, quamque de sacratissima oblatione, quam in partibus ipsis Beneuentanis B. Petro fautori suo, puro corde, ob nimium amorem, atque sempiternam memoriam, condonauit, vt dum ipse clauiger regni cœlorum B. Petrus Apostolus, fautor & protector Vester in integro vestram susceperis sacram donationis oblationem, digne valeamus in eius alma Confessione tam pro Vobis quamque spiritali filia nostra Domna Regina, Vestraque nobilissima sobole, fundere preces, vt per multorum annorum curricula in hoc mũdo regni gubernacula fruentes in æthereis arcibus sine fine regnare mereamini. Incolumem Excellentiam Vestram gratia superna custodiat.

Ex Epist. Hadriani ad Carolum Regem, &c.

ET sicut temporibus B. Syluestri, Romani Pontificis, à Sanctę recordationis piissimo Constantino, Magno Im-

Imperatore, per eius largitatem, Sancta Dei Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia eleuata, atque exaltata est; & potestatem in his Hesperiæ partibus largiri dignatus est, ita & in his vestris felicissimis temporibus, atque nostris Sancta Dei Ecclesia, idest B. Petri Apostoli, germinet atque exultet, & amplius atq. amplius exaltata permaneat, vt omnes gentes, quę hæc audierint, edicere valeant. Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die, in qua inuocauerimus te: quia ecce nouus Christianissimus Dei Constantinus Imperator, his temporibus surrexit, per quem omnia Deus Sanctæ Suæ Ecclesiæ B. Apostolorum Principis Petri, largiri dignatus est. Sed & cuncta alia, quæ per diuersos Imperatores, Patricios, etiam & alios Deum timentes, pro eorum animæ mercede, & venia delictorum in partibus Tusciæ, Spoleto, Seu Beneuento, atque Corsica, simul Sauinensi patrimonio, B. Petro Apostolo, Sanctæque Dei, & Apostolicę Romanæ Ecclesiæ concessa sunt, & per nefandam gentem Longobardorum, per annorum spatia abstracta, atque oblata Sunt, Vestris temporibus restituantur. Vnde & plures donationes in sacro nostro Scrinio Lateranensi reconditas habemus, tamen & pro satisfactione Christianissimi regni vestri, per iam fatos viros ad demonstradum eas Vobis direximus & per hoc petimus eximiam præcellentiã Vestram, vt in integro ipsa patrimonia B. Petro & nobis restituere iubeatis, & dum omnia per vestrum congruum dispositum Sancta Dei Ecclesia effectum susceperit, ipse Princeps Apostolorum B. Petrus, ante tribunal Omnipotentis clementiam pro vestra sospitate, atque longæuitate, & exultatione à Deo confortati regni Vestri deprecetur &c.

Ex Epistolis eiusdem ad eumdem &c.

NON tibi placeat bone, & Excellentissime fili, vt in tantum despectum; atque humilitatis deminorationem Sancta Dei Ecclesia Romana, spiritalis mater tua, quæ

caput est omnium Ecclesiarum Dei, veniat. sed magis peto te coram Deo Omnipotente, vt ita disponere iubeas, eundemque Archiepiscopum sub nostra potestate contradere digneris, vt à nobis cunctus Exarchatus disponatur, sicut sæpefatus Domnus Stephanus Beatissimus Papa, temporibus Sanctę memoriæ, genitoris Vestri Dōni Pipini disponere visus est, quatenus vestris fœlicissimis temporibus, ipsa Sancta Vniuersalis Dei Ecclesia exaltata permaneat, & ex hoc in præsenti vita suffragii Apostolorum B. Petri, & Pauli, regni gubernacula longo senio, cum immensis Victoriis possidere etiam, & in futura beatitudine cœlestia regna adipisci mereamini. Ecce enim magnopere direximus ad vestra regalia vestigia pręsentem Anastasium, fidelissimum nostrum cubicularium, cui & in ore posuimus, quę nostra vice, Vestræ Excellentiæ enarrare debeat, quem in omnibus vobis commendantes cuncta illi credere; & ad nos cum prospero Nuntio & affectu causæ absoluere iubeatis. Incolumē Excellentiam Vestram gratia superna custodiat.

Ex Epistola Stephani Papę ad Pipinum Regem, &c.

DOMNIS Excellentissimis filijs Pipino Regi & nostro spirituali compatri, Carolo, & Carolomanno item Regibus & vtriusque patritiis Romanorum. Stephanus Papa. Dū regni nostri nomen inter cæteras gentes erga sinceram fidem B. Petri Principis Apostolorum lucidissi mè fulserit, valde studendum est, vt vnde gloriosiores cæteris gentibus, in seruitio B. Petri vos omnes Christiani asserunt, inde Omnipotenti Domino, qui dat salutem regibus pro defensione Sanctæ Suæ Ecclesiæ perfectius placeatis, vt fidem, quam erga eumdem Principem Apostolorum colitis, adiutricem in omnibus habeatis; Optaueramus quidem, præcellentissimi filij, ampljùs protelando nostram locutionem dilatare, sed quia pro multis ab iniquo

Ha-

Haistulfo Rege Longobardorum nobis ingestis tribulationibus, cor nostrum omnino atteritur dolore, & tædet Spiritus noster, ideo à multorum sermonum prolixitate declinauimus, & vnum quod est necessarium, Excellentissimæ Christianitati Vestræ innotescere studuimus; à Deo protecte, nosterque spiritalis Compater; & Vos dulcissimi filij, pro mercede animarum vestrarum, quemadmodũ Misericors Deus noster cœlitus victorias vobis largiri dignatus: iustitiam B. Petri, inquantum potuistis, exigere studuistis, & per donationis paginam restituendum confirmauit bonitas Vestra: &c.

Ex Epistola eiusdem ad eumdem &c.

Etenim tyrannus ille, sequax Diaboli, Haistulfus deuorator sanguinis Christianorum, Ecclesiarum Dei destructor, diuino ictu percussus est, & in inferni voraginem demersus, ipsis quippè diebus, quibus ad hãc Romanam vrbem deuastandam profectus est, post annui spatij circulum ita diuino mucrone percussus est, vt profecto in eo tempore quo fidem suam tentans diuersa piaculi scelera perpetratus est, in eo & suam impiam finiret vitam. Nunc autem Dei prouidentia per manus sui principis Apostolorum B. Petri simul, & per tuum fortissimum brachium præcurrente industria Deo amabilis viri Folradi tui fidelis nostri dilecti filii, ordinatus est Rex super gentem Longobardorum Desiderius, vir mitissimus, & in præsentia ipsius Folradi sub iure iurando pollicitus est, restituendum B. Petro ciuitates reliquas, Fauentiam, Imolam & Ferrariam cum eorum finibus simul & iam & Saltora, & omnia territoria. Nec non & Ausimum Anconam & Humanam ciuitates cum eorum territoriis, & postmodum per Garinodum Ducem, & Grimoaldum nobis reddendum spopondit ciuitatẽ bonam cum finibus eius se in pacis quiete cum eadem Dei Ecclesia & nostro populo semper mansurum professus est; atque fidelem erga à Deo protectum Regnum vestrum esse Bononiam.

testatus est: & petiit nos, quatenus bonitatem tuam deprecaremur, vt cum eo, & cuncta gente Longobardorum magnam pacis concordiam confirmare iubeas.

Nam & Spoletini Ducatus Generalitas per manus Beati Petri, & tuum fortissimum brachium, constituerunt sibi Ducem, & tam ipsi Spoletani, quamque etiam Beneuentani, omnes se commendare per nos à Deo seruatæ excellentiæ tuæ cupiunt, & imminenter anhelantius in hoc deprecando bonitatem tuam. Vnde petimus te, Excellentissime fili, & spiritalis Compater, vt si prædictus Desiderius, quemadmodum spopondit, iustitiam Sanctæ Dei Ecclesiæ suæ, Reipublicæ Romanorum, B. Petro protectori tuo plenius restituere, & in pacis quiete cum Ecclesia Dei, & nostro populo sicut in pactibus, à tua bonitate confirmatis continetur, permanserit cum vniuersa sua gente, iubeas in id quod petijt, tuas à Deo inspiratas aures inclinare: hoc interea anhelantius, vt nimis velociter eidem Desiderio Regi, obtestando, admonendo etiam & præcipiendo dirigere iubeas, vt reliquas ciuitates, loca, fines & territoria, atque patrimonia & saltora in integro suę Ecclesiæ reddere debeat & talem fundamentum & optimum finem in causa eius imponere iubeas, vt auxiliante Domino ipsa sancta Dei Ecclesia secura maneat vsque in finem sæculi, vt plenaria iustitia à iusto iudice, Domino Deo, & memoriale nomen tibi in sæcula maneat, vel etiam cunctæ Christo protectæ genti vestræ Francorum. &c.

Pactis vel partibus.

Ex epistola Pauli Papę ad Pipinum Regem &c.

VNde petimus te, Excellentissime Fili & spiritalis Compater, & obnixè deprecamur à Deo inspiratam eximietatem tuam, vt iubeas perfectam liberationem Sanctæ Dei Ecclesiæ, & eius peculiaris populi ex-

exercere, & ita id, quod magna animæ tuæ mercede B. Petro pollicitus es, firmiter permanere; ipsumque Desideriũ Longobardorum Regem fortiter constringere digneris, vt prolatam à Deo promissionem B. Petro protectori vestro, restituere debeat, atque in omnibus adimplere, tuique studij sit benè, potentissime Rex, sicut cœpisti, perfectius hãc Sanctam Dei Ecclesiam, & eius peculiarem populum de hostium incursione eruere; vt annuente Deo, certamen benignę operationis tuæ, vberrime fœcundetur, quatenus in die aduentus Domini Dei & Saluatoris Nostri Iesu Christi, luceas, sicut radiantissimus Sol, inter vniuersos reges & potentes, atque merearis ipsam Sanctam Dei Ecclesiam, & eius populum, tuo adminiculo ereptum, diurnæ Maiestati, absque vlla læsionis sæuitia, offerre & tunc centuplum remunerationis ab eodem Domino Deo Nostro, iusto iudice, percipere et vitam æternam possidere merearis.

Coniuro te, fili excellentissime per Omnipotentem Deum, et eius Principem Apostolorum B. Petrum, vt benigno intuitu et libentissimo animo nostras preces audire iubeas, vt et Deus tibi Omnipotens, in his, quæ eius potentiam deprecatus fueris, suæ diuinitatis aures inclinet, et victorem te super omnes barbaras nationes faciat. Omnes enim gentes, quæ super faciem vniuersæ terræ consistunt, compertum habent tuum certamen, quod ad defensionem Sanctæ Dei Ecclesię adhibuisti, et magnum te ac præcipuũ Regem laudabiliter asserunt. Sed et nos bonam tuam famã longè latèque protelare, atque dilatare non desistimus in eo, quod certè post Deum, sicut murum inexpugnabilem, tuam firmissimã fidem in nostro pectore conferimus, magnam in te post Dei præsidium, possidentes spei fiduciam, quod et plerumque ob tam tuæ immaculatę promissionis fideique meritum consecuti sumus. etenim magnopere præsentes nostros Missos, idest, Reuerendissimum, et Sanctissimũ fratrem et Coepiscopum nostrum Georgium, atque dilectum filium nostrum Stephanum Presbyterum, ad ve-

stram

ſtram à Deo cuſtoditam excellentiam miſimus: dumque veſtris Deo amicabilibus veſtigiis fuerint, vna cum Radberto, fideliſſimo Veſtro Miſſo præſentati, cuncta viua voce Chriſtianiſſimæ Excellentiæ tuæ, quæ acta ſunt et rei exigit meritum, nobiſque neceſſaria exiſtentia intimabunt, maximo namque deſiderio noſtro anhelabat animus, Apoſtolicas Excellentiæ veſtræ dirigere litteras Salutationis, ac Viſitationis ob cauſam rerum euentus ſignificandam, et minimè quiuimus imminentibus, circumquaque Longobardorum Regis inſidijs? &c.

Ex epiſtola eiuſdem ad eumdem Pipinum &c.

Direxiſti, ſiquidem nobis per eadem veſtra ſcripta ſignificantes, quod nulla ſuaſionum blandimenta, vel promiſſionum copia vos poſſit auellere ab amore et fidei promiſſione, quam B. Petro Principi Apoſtolorum, et eius Vicario, prædeceſſori et germano noſtro Sanctæ recordationis Domno Stephano Papæ, polliciti eſtis, ſed in ea ipſa vos charitate et ſponſionis fide fine tenus fore permanſuras, et quidem nos, præcellentiſſime Regum, experimento comperimus et operibus comprobauimus, vos firma, atque robuſtiſsima conſtantia, in ea ipſa ſponſione in finem permanere, et in vobis confidimus, quod ſi vniuerſi mundi theſaurorum copia in conſpectu veſtro offeratur, ac tribuatur, nullo modo in aliam partem veſtram firmá, et à Deo impulſam mentem declinare, inflectereque valebit; quoniam vos omnipotens Dominus præcunctis regibus ſæculi, elegit, et in vobis complacuit, vt veſtro certamine ſancta vniuerſalis Dei Romana Eccleſia, et caput omnium Eccleſiarum, ac firmamentum fidei Chriſtianæ ab impugnatorum inſidiis liberata extitiſſet, et illud, quod à conſtitutione ſæculi, Dominus per vos perfici decreuit, ecce mirabiliter operatum eſt etc.

A Gre-

A Gregor. VII. lib. 1. Epist. 7. Extant tom. 3. epist. Rom. Pont. & in Vatic. m. s. Gregorij Papę VII. epistola.

NON latere vos credimus, regnum Hispaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc (licet diu à Paganis sit occupatum) lege tamen iustitiæ non euacuata, nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi ex æquo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum iustè peruenerit, manente eo ab vsu quidem, sed ab earum iure, occasione transeuntis temporis, sine legitima concessione diuelli non poterit. Itaque Comes Euulus de Roccio; cuius famam apud vos haud obscuram esse putamus, terram illam ad honorem S. Petri ingredi, & à Paganorum manibus eripere cupiens, hanc concessionem ab Apostolica Sede obtinuit, vt partem illam, vnde Paganos suo studio, & adiuncto sibi aliorum auxilio expellere posset, sub conditione inter nos factæ pactionis, ex parte S. Petri possideret. Ex Baro 8. an. 701.

Qua in re, & labore quicumque vestrum sibi adhærere voluerit, omni charitatis affectu communitus, erga honorem Sancti Petri talem animum gerat, vt ab eo, & munitionis auxilia in periculis, & merita fidelitatis præmia securus accipiat. Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo proprijs copijs eamdem terram aliqua in parte intrare parauerint: decet vt militiæ causam ex animi deuotione, quam iustissimam sibi proponant, iam nunc omni voto concipientes, & ex corde statuentes, ne capta terra, eadem quas illi qui nunc Deum ignorantes eam occupant, iniurias S. Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus, quoniam nisi æqua pactione persoluendi iuris S. Petri in regnum illud animaduertere statueritis: potius vobis Apostolica auctoritate, nè illuc tendatis, interdicendo, contra feremur, quam sancta, & vniuersalis mater Ecclesia, idem

à filijs suis quod ab hostibus patiendo, non iam proprietatis suæ, sed filiorum detrimento sauciatur. Quamobrem hunc dilectum filium Hugonem, & Cardinalem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyterum in partes illas misimus, in cuius ore nostra ad vos consilia, & decreta plenius apertiusque differenda, ac vice nostra disponenda posuimus. Data Romæ secundo Kalendas Maij, Indictione 11. hæc Gregor. (vt dictum est) sui Pontificatus exordio.

Innocentius Papa IV. Potestati, Consilio, & Communit. Neapolit.

NOS igitur præmissis omnibus diligenti consideratione pensatis, volentes propterea eiusdem Neapolitanæ Ciuitatis honorem prædictæ Sedis donis sublimibus, & perpetuis ampliare, vestris in hoc desiderijs assensu beneuolo concurrendo, personas vestras, & Ciuitatem ipsam in deuotionem Sedis persistentes eiusdem, cum omnibus bonis &c. Vsque communimus; de fratrum nostrorum consilio statuentes, vt eadem Ciuitas perpetuò præfatæ Sedi remaneat: ità quod Romana Ecclesia semper absque vllo medio retinens illam sibi sicuti terram Campaniæ, vel Maritimæ, nunquam eam à suo excludat gremio, neque aliquando ipsam, vel Ius quodcumque in ea, seu pertinentijs, aut in Territorio eius, cui quam siuè Imperatori, siuè Regi, siui Duci, aut Principi, vel Comiti, seù cuicumque alij personæ concedat. Sanè vt ex effluentia beneficiorum Sedis eiusdem exultet, ipsa Ciuitas gaudio pleniori, vobis illam omninò libertatem in assumendis potestatibus, dummodò fideles, vel deuotos Ecclesiæ assumatis; & in statutis edendis, ita tamen quod nihil in eis contra præfatam Romanam Ecclesiam, & libertatem Ecclesiasticam præsumatis; ac aliis apostolica auctoritate concedimus, quã fideles de patrimonio D. Petri habere noscuntur: Porrò rationabiles consuetudines approbatas dudum in Ciuitate ipsa,

ipsa, & pacificè obseruatas, vsque ad tempus, quo iam dictus Fred. suas Constitutiones in Regno edidit memorato; nec non, & ordinationes post ipsius F. obitum intèr Milites, & Populares Ciuitatis eiusdem, & pio bono, & pacifico ipsius Ciuitatis statu ad honorem Ecclesiæ factis super quibus Instrumenta dicuntur esse confecta; Vobis de speciali gratia confirmamus.

Ex Oderic, Rayn. ad ann. Christi 1251. Innocent. Papa IV. tom. 13. fol. 677.

Charissimo in Christo filio Illustri Regi Luthauuię.

MVlta cor nostrum est super eo iucunditate perfusū, quod Dei, & Redemptoris nostri Iesu Christi benignitas, super te faciem tuam illustrando, tibi misericordità inspirauit, quod te olim in tenebris positum cum numerosa multitudine Paganorum ad gloriam Diuini nominis regenerari fecit per vndæ gratiam Baptismalis; personam, regnum, & omnia bona iurisdictioni, ac protectioni Sedis Apostolicæ totaliter submittendo. Quia verò per solemnes, ac speciales Nuntios Nobis humilitèr supplicasti, vt te admittere in specialem filium Sanctæ Romanę Ecclesiæ, ac paterna beneuolentia prosequi deberemus; nos tuis iustis desiderijs, quæ digna fauore plenissimo reputamus affectu beneuolo annuentes, regnum Luthauuiæ, ac terras omnes, quas per diuinę virtutis auxilium iam eripuisti de Infidelium manibus, vel eripere poteris in futurum, in Ius, & B. Petri proprietatem suscipimus; & ea cum vxore, filijs, & familia tuis sub protectione, ac deuotione Sedis Apostolicæ permanere facimus districtiùs inhibentes, nè quis te in fide, ac Sedis Apostolicę persistente super præfatis Regno, & terris temerè impedire, seù molestare præsumat. Nulli ergo &c. Dat. Mediolani 17. 1251. Kal. Augusti Anno IX.

Ex

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1253. Innocent. Papa I V. tom. 13. fol. 700.

Innocentius Papa IV. Seruus Seruorum Dei Omnibus Christi fidelibus presentes literas inspecturis.

Inspeximus literas felicis recordationis Lucij Papa II. Pradecessoris nostri formam huiusmodi continentes.

LVcius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto in Christo filio Alphonso Illustri Portugallensi Duci salutem &c. Deuotioni tuæ dilecte in Domino fili Maxime congaudemus, quod temetipsum de illis omnibus recognoscens, quibus Dominus Noster Iesus Christus B. Petri custodiæ commendauit, cum ad expugnationem Paganorum intentus, multisque Negotijs sæcularibus occupatus, Apostolorum limina visitare non posses, per manum dilecti filij nostri G. Diaconi Cardinalis tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis Legati, Prædecessori nostro fel. mem. Papæ Innocentio hominum laudabili deuotione fecisti, et Terram tibi à Deo commissam B. Petro Apostolorum Principi contulisti, atque personam tuam, & terram ipsam ipsius patrocinio humilitèr commisisti. Postmodū verò tam per literas tuas, quàm per Venerabilem fratrem Nostrum I. Bracharensem Archiepiscopum, nobis etiam promisisti, vt tàm tu, quàm Hæredes tui de terra ipsa quatuor vncias auri annis singulis Rom. Pontifici persoluatis. Nos itaque qui licet indigni, B. Petri loco residere conspicimur, tàm te, quàm filios tuos, & successores vestros intèr hæredes ipsius Apostolorum Principis ipso adiuuante suscipimus, vt in eius sempèr benedictione, & protectione tam Animarū, quàm Corporum maneatis, per quam ab Hostiū visibilium, et inuisibilium expugnatione defensi ad Cœlestia Regna peruenire, largiente Domino, valeatis. Dat. Lateran. Kalen. Maij. Quarum literarum tenor de verbo ad

ver-

verbum præsentibus inseri fecimus ad memoriam futurorum. Datum Perusii XI. non. Ianuar. 1273. Anno X.

Ex Oderici Rayn. ad ann. Christi 1273. Gregor. II. X. tom. 14.

Illustri Regi Francorum Philippo.

Libenter audiuimus, quòd beneuolè susceperis, & acceptaueris mansuetè nostrum, & Apostolicæ Sedis verbum, & per dilectum filium Magistrum Guillelmum de Matiscona Capellanum nostrum, ac generalem causarum nostri Palatii Auditorem ex parte nostra, & sedis eiusdem regiæ Serenitati expositum, de terra Venesina, quã quondam Alphonsus Comes Tolosæ, ac Pictauiæ Patruus tuus obtinuit, & ad manus tuas peruenit; Romanæ Ecclesiæ cuius est propria, liberè dimittenda. Sicut enim idem Capellanus, cuius dictis fidem adhiberi scripsisti, Nobis, & fratribus nostris exposuit, tu eodem verbo suscepto, & deliberatione habita super isto disposuisti, & ordinasti consultè, prædictam terram extra manus tuas totaliter ponere; & ab ipsa prorsus omnes illos, qui eam tuo nomine obtinent, per Nuntios tuos, ad hoc speciale mandatum habẽtes nostris præsentibus Nuntiis amouere. vt sic iidem nostri nuntii prædictæ Sedis, et nostro nomine, & auctoritate possessionem ipsius Terræ expeditam, & vacuam apprehendant.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1275. Gregor. X. Papa to. 14
Constitutio 1. defens. Præsulum ab Alphonso Rege Lusitan. oppressorum.

Gregorius Seruus Seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

De Regno Portugalliæ contra dudum, & nũc propter peccata forsan Populi, regnantes in ipso, ab olim

ingens clamor ascendens, in gentes, & regna illorũ diffudit infamiam; exclamans in eo sancta prosterni, Ecclesias, personas Ecclesiasticas, & libertatem ipsam non conculcari tantummodo, sed quasi omnino subuerti; regnum ipsum cum suis habitatoribus per regnantes eosdem non regi, vel dirigi, sed velut datum in prędam ab ipsis, & suis tanquàm à Prædonibus inhumanè tractari, vndique diripi, totalitèrque consumi; diuersorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & nostras aures perculit, & ad prædictorum correctionem, ipsiusque Regni directionem eo specialis illorum, & nostrorum excitauit officium, affecit animos, prouocauit affectus, quod idem regnum, quod est Romanę Ecclesiæ censuale, ipsi Ecclesiæ specialiori Iure tenetur.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1278. Nicolai Papa III. tomo 14.

Nicolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei Charissimo in Christo filio Rodulpho Regi Romanorum Illustri Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD tuæ deuotionis augumentum, & Iurium Romanæ Ecclesię claritatem, quod Ciuitas Rauennæ, & Aemilia, Bobium, Caesana, Forumpoli, Forliuuium, Fauentia, Imola, Bononia, Ferrara, Comaclum, Adria, atque Gabellum, Ariminum, Vrbinum, Montisferetrum, Territoriũ Balnense cum omnibus iuribus, territoriis, atque Insulis in terra, marique ad Ciuitates, & loca prędicta quoquo modo pertinentibus ad Nos, & Romanam Ecclesiam pleno iure pertineant; per alias nostras literas à te, fili charissime, cum expressione nominum prædictorum, Ciuitatem, Castrorũ, villarum, atque locorum sub certa forma petimus declarari; & nihilominùs vt erga eandem Romanam Ecclesiã Matrem tuam sinceritatis tuæ deuotio ampliùs elucescat, omnia, & singula de nouo donari,

Nè

Nè autem per hæc Nos aliquod nouum petere, vel à tuis Prædecessoribus Imperatoribus Romanis in solidum existimes postulare, ad tuam conscientiam pleniùs serenandam; qualitèr illa certi Prędecessores tui Romani Imperatores expresserunt, qualitèr illa ad Romanam Ecclesiam pertinere sub expressis Terrarum distinctionibus declararunt, Tibi de verbo ad verbum tenores Priuilegiorum ipsorum Imperatorum, sicut in Archiuiis Romanæ Ecclesiæ reperimus; sub Bulla nostra transmittimus; quorum etiam priuilegiorũ aliqua originalia, in quibus prædictorum, quę petimus, habetur plena distinctio, dilecto filio fratri Conrado Nuncio tuo inspicienda commisimus, et quoad hunc articulum exemplanda concessimus, quatenùs super his notæ sibi veritatis fidelis Assertor declarationis per eũ visæ relator, omni nube de mente tua caliginosæ dubitationis exclusa, te possit clariùs informare.

Hoc eodem anno Alphonsus primus Dux Portugalliæ ab Alexandro Papa titulum Regis accepit ob res aduersus Arabes præclarè gestas: quæ cuncta accepta ferens Diuinæ gratiæ, gratus Deo ipse obtulit regnum illud S. R. E; sub cuius iugiter protectióne consisteret, persoluturus annis singulis loco census duas auri marchas. Extat de his diploma eiusdem Alexandri Papæ in Turri de Tombo dicta, in qua asseruantur monimenta Regum, idemq. datum hoc Redemptionis anno, et Pontificis ipsius. Est de his mentio in Epistolis Innocentii Tertii, quas hic tibi ex scripto codice Vaticano describendas curauimus; sic enim se habent.

Bar. ad an. Christi 1179. Alex. PP. III. vigesimũ L. E. pag. 745

Innocentius &c. Sancio Illustri Regi Portugalliæ Serenitatem Regiam volumus non latere, nos in regîstris bonæ me: Lucii Secundi Romani Pontificis reperisse, quod recolendæ memoriæ Alphonsus Pater tuus quatuor auri vncias annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales, ad quarum solutionem se, et hæredes suos in posterum obligauit; Cœterum cum idem Pater tuus vsque ad tempora felicis mem. Alexandri Papæ Prædecessoris nostri Ducis

esset

esset nomine appellatus: ab eodem meruit obtinere, vt tàm ipse, quàm Hæredes Regis nomine vocarentur. Vt autem idem Pater tuus Sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem suam honore debito preueniret, vt deuotionem, quā circa ipsam habebat, ostenderet in effectu, centum baptizatos annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales: quos post susceptionem Regii nominis, nec ipse soluit, nec tu postmodum soluere curasti. Cumquè id fel. recordationis Clementi Papæ Prædecessori nostro relatum fuisset, Magistro Michaeli tunc Ecclesiæ Romanæ Notario, quem ad partes Hispaniæ destinauerat, per suas dedit litteras in mandatis, vt te ad soluendum Censum annuum moneret, diligentius, & inducere procuraret, & si opus esset, auctoritate fretus Apostolica compellere non differret. Tu autem eidem, pròut tibi placuit, respondisti, quod dictus Pater tuus præfato Alexandro antecessori nostro pro annuali Censu decem annorum mille aureos miserat: & cum non dum illi decem anni essent impleti, ipsos centum aureos iterum soluere minime tenebaris, licèt illa eidem Prædecessori nostro non pro Censu, sed ex deuotione, quam ad eum habebat, liberaliter donauisset. Rogamus igitur Regiam Serenitatem, monemus, consulimus, & hortamur, per Apostolica scripta mandantes quatenus prędictum censum dilecto filio Fratri Zainerio persoluere non postponas: alioquin noueris, nos eidem dedisse firmiter in mandatis, vt te ad solutionem illius diligenter moneat, & inducat, & sicut expedire viderit, appellatione remota compellat. Datę Romæ apud S. Petrum VIII. Kal. Maii Pontificatus nostri anno I. Extant aliæ itidem Innocentii Papæ III. eiusdem argumenti datæ Epistolæ in eiusdem Pontificis curso Epistolarum codice, Nec non alia postremo loco data in scripto codice extat, quam hic ponendam duximus; sic se habet.

Innocentius &c. A. Illustri Regi Portugallen. & hæredibus eius in perpetuum.

Ma-

Manifestis probatum est argumentis, quod inclytę recordationis Alphonsus auus tuus per Successores bellicos, & certamina militaria inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens fidei orthodoxæ, sicut deuotus filius, & Princeps Catholicus multimoda obsequia impendit Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri suæ, dignum nomen, & exemplum imitabile posteris derelinquens. Æquum est autem, vt quos ad Populi Regimen, & salutem dispensatio cœlestis elegit, Apostolicas Sedes sincero prosequatur affectu, & in iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes tuam personam, ornatam prudentia, iustitia præditam, atquè ad Regni gubernationem idoneam, eam sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & Regnum Portugallense cum integritate honoris Regni, & dignitate, quæ ad Reges pertinet, nec non, & alia loca, quæ cum auxilio cœlestis gratiæ de saracenorum manibus eripueris, in quibus ius sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papę Prædecessoris nostri, qui hæc præfato auo tuo per priuilegii paginam cōcessisse dignóscitur, tuę sublimitati concedimus, & auctoritate Apostolica confirmamus. Vt autem ad deuotionem, & obsequium B. Petri Apostolorum Principis, & Sacrosanctæ Romanę Ecclesiæ vehementiùs accendaris, hæc ipsa hæredibus tuis duximus concedenda, eosquè super ijs, quæ concessa sunt, Deo propitio pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendimus. Tua itaquè intererit, fili charissime, ita circa honorem, & obsequium matris tuæ Sacrosanctæ Romanę Ecclesię humilem, & deuotum existere, & sic te ipsum in eius opportunitatibus, & dilatandis Christianæ fidei finibus exercere, vt de tam deuoto, & glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, & in eius amore quiescat.

Ad indicium autem, quod præscriptum Regnum Beati Petri iuris existat pro amplioris reuerentiæ argumento

Progenitorum tuorum vestigijs inhærendo, statuisti duas marchas auri annis singulis nobis, nostrisq. Successoribus persoluendas, quem vtique censum ad vtilitatem nostram, & successorum nostrorum Bracarensi Archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu, & successores tui curabitis assignare. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat personam tuam, aut hęredum tuorum, vel etiam præfatū regnum temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si quis igitur &c. districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem regno, & Regi sua iura seruantibus &c. quousque præmia eternæ pacis inueniat. Amen. Datum Laterani per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij, 17. Kalend. Maij, Indictione decimaquarta Incarnationis Dominicæ 1212. Pontificatus verò Domini Innocent. Papæ III. anno quintodecimo. Aliud insuper extat eiusdem generis, & totidem fermè verbis, paucis additis, vel mutatis diploma Honorii Papæ III. ad Alphonsum itidem dictum Portugalliæ Regem, quod, ne nimio afficiamus Lectorem tędio, hic describere prætermisimus. asseruatur in Vaticanis monimentis, sed ad res Orientis tandem Orationem conuertamus.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1291. Nicolai Papæ IV. tom. 14.

Venerabili fratri Ioanni Episcopo Aesino,

NVPER ad nostrum peruenit auditum, quod cum quondam Latizlaus Rex Vngariæ rebus sit humanis exemptus, turbationes pericula, & scandala grauia in regno Vngariæ sunt exorta; diuersis aspirantibus ad solium dicti regni, cum itaque Regnum ipsum ad Apostolicam Sedem multipliciter pertinere noscatur, te ad partes illas pro certis inibi exequẽdis negotiis fiducialiter destinamus, fra-

fraternitati tuę per apostolica scripta mandantes, quatenus cum ad partes illas te contigerit peruenire coram Charissimo in Christo filio nostro Rodulpho Rege Romanorum Illustri, & dilecto filio nobili Viro Duce Austriæ in simul, & disiunctim per te, vel per alium, seu alios ex parte nostra expresse manifesteque denunties prædictum regnū ad Nos, & Romanam Ecclesiam ex causa multiplici pertinere; apertè,& publicè nostro,& ipsius Ecclesię nomine protestando, vt nullus cuiuscumque sit præeminentiæ, dignitatis,conditionis, aut status, Iura quęlibet in eodem Regno ad Nos, & Ecclesiam spectantia quomodolibet inuadere occupare, vel vsurpare sumat, aut in nostrum, & eiusdem Ecclesiæ præiudicium, & grauamen aliquod attentare. Alioquin contra præsumptores huiusmodi, prout qualitas facti suaserit, & expedire viderimus, procedemus. Datum apud Vrbem veterem IV.non.Ianuar.1291. anno III.

Ex Oderic. Raynald. ad ann. Christi 1292. Sed.Vac. tom.14. Nicol. Papa IV.

Charissimo in Christo filio Eduardo Regi Angliæ Illustri salutem &c.

OBLATA nuper Nobis per dilectos filios Nobiles viros Ioannem de Sancto Ioanne, ac Rogerium dictum Lestrange Nūcios Regios tua petitio continebat,quod missionem, vt dicitur in te factam à quibusdam, qui in Regno Scotiæ se vendicant ius habere, confirmare auctoritate Apostolica dignaremur. Sane, fili Charissime quantumcunq. satisfaciamus libenter, in quibus cum Deo possumus, & Tibi expedire cognoscimus, votis tuis attendentes tamen huiusmodi arduitatem negotii, & quod negociū ipsum multas contingit ecclesiasticas, & seculares tàm in generalitate, quā specialitate personas; ac dubitantes quod per hoc, si sic à Nobis inconsultè procederetur, posset Tibi,

bi, & eis magna scandali prouenire materia, nolentes quoq. aliquorum Iuri, & specialiter Iuri, quod in regno ipso Romana habet Ecclesia derogari. super ijs cum fratribus nostris deliberatione præhabita diligenti; petitioni Regiæ in hac parte non duximus annuendum. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem Kal. Martij anno V.

Ex Oderic. Rayn. ad an. Christi 1295 Bonifacij PP. III. to. 14.

Rogerio de Lauria.

EX tuorum strenuitate actuum super laudabiles nuper prouenisse percipimus, qui apud Deum, & Sedem Apostolicam grati redduntur multipliciter, & accepti: Et proindè grandibus attolli laudibus promereris. Sicut enim ex serie tuæ Nuntiationis, & petitionis accepimus, Tu diebus istis marinis nauigationibus versus Africam ob reuerentiam Crucifixi, non absque potenti manu progrediens, Gerbi & Karkim insulas Prouinciæ Africæ, seu Ciuitatis Tunisii conterminas, vel vicinas, diuino fretus auxilio, eripuisti potenter de manibus Hostium fidei Christianæ, ac in eis proponis ædificari facere Ecclesias, & Altaria, & Christo Domino deseruiri. Quæ quidem Insulæ, prout asseris, non sunt de Regno Siciliæ, nec ad Regem pertinent dicti Regni; quodque ab eo tempore, cuius memoria non existit detentæ non fuerunt per aliquem Christianum, quousque ad manus, & posse tuum, vt prædicitur, deuenerunt. Cum autem Nobis duxeris humiliter supplicandum, vt præfatas Insulas tibi, tuisque hæredibus concederemus in fæudum sub annuo censu de gratia speciali à Nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus, & Romana Ecclesia perpetuo à te, ac ipsis hæredibus retinendas; Nos attendentes, quod tu easdem insulas eripuisti potenter, vt prædicitur, de manibus hostium Crucis Christi, ac pium, & laudabile propositum, quod habere te asseris, vt in Insulis,

ſulis ipſis orthodoxa fides propagetur, & vigeat, cultuſq. ſeruetur inibi diuinorum, quamplurimum in Domino cõmendantes, gaudentes etiam quod per miniſterium tuum Chriſtianitatis termini dilatentur, tuis ſupplicationibus inclinati ad laudem Dei, tuæque ſalutis augumentum, memoratas Inſulas, & earum quamlibet cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, in merum, & mixtum imperium, & Iuriſdictionem plenariam, temporalem, videlicet in eiſdem, auctoritate Apoſtolica, & de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis nomine noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, & ipſius Eccleſiæ Romanæ tibi, & tuis hæredibus Catholicis, atque legitimis, & in deuotione ipſius Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, in fœudum perpetuum concedimus ſub annuo cenſu quinquaginta vnciarum auri ad pondus dicti Sicilię Regni, Nobis, & ſucceſſoribus ipſis, ac eidem Eccleſiæ annis ſingulis infra octauas Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli in Romana Curia perſoluendo.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Chriſti 1299. Bonifacij Papa VIII. tom. 14.

Bonifacius Seruus Seruorum Dei.

Eduardo Regi Anglię Illuſtri.

SCIMVS fili, & longi iam temporis ſpatio magiſtra nos rerum experientia docuit, qualiter erga Romanam Matrem Eccleſiam, quę te gerit in viſceribus charitatis, regiæ deuotionis affectus exuberat, reuerentiæ zelus viget, quodque promptus, & ſedis eius votis obtemperans, beneplacitis acquieſcis: quamobrem firmam ſpé gerimus, plenamque fiduciam obtinemus, quod regalis ſublimitas verba noſtra benignè recipiat, diligenter intelligat, efficaciter proſequatur. Sanè ad Celſitudinem Regiam

perueniſſe, & in tuæ libro memoriæ nequaquam ambigimus contineri, qualiter ab antiquis temporibus Regnum Scotiæ pleno Iure pertinuit, & adhuc pertinere dignoſcitur ad Eccleſiam ſupradictam, quodque illud, ſicut accepimus tuis Regni Angliæ Regibus ſiué tibi feudale non extitit, nec exiſtit; qualiter etiam claræ memoriç Henricus Rex Angliæ Pater tuus tempore diſcordiæ, ſiuè Guerræ inter ipſum, & quondam Simonem de Monteforti, ſuoſque fautores, et complices ſuſcitatæ à recolendæ memoriæ Alexandro eiuſdem Scotiæ Rege, ac ipſius Henrici Genero auxilium ſibi petiit exhiberi, & ne huiuſmodi auxilium iure cuiuslibet ſubiectionis, aut debiti petitum, ſeù præſtitum notaretur, præfatus Henricus eidem Regi Scotię ſuas patentes duxit literas concedendas per eas firmiter recognoſcẽs, prædictum auxilium ſe recepiſſe, vel recepturum duntaxat de gratia ſpeciali.

Ex Oderic, Raynald. ad ann. Christi 1300. *Bonifacij Papa VIII. tomo* 14.

Regi Francię Illuſtri.

REcordare, Rex inclyte, Progenitorum tuorum actus ſtrenuos, meritaq. præclara intuere, ac reſpice quod Deus regnantium honor, & gloria, Beatum Ludouicum Auum tuum, Regibus dedit in ſpeculum, & Populis in Exemplum, quæ ipſius Nepos, quaſi chariſſimus filius imiteris, prudenter attendens; quod tantam habebat conſcientiæ puritatem, quod non ſolùm ſcienter, ſed nec ignoranter diſpendium aliis volebat inferre, cauſam quam ignorabat ad inſtar Sancti Iob diligentiùs inueſtigans; Vnde cum ſuper Comitatu Merguliì Magalonenſis Diœceſis non nulla auribus inſtillarentur ipſius, intantum, vt ad quem pertineret Comitatus huiuſmodi hæſitaret; nolens ex abrupto pro-

procedere, vel incerto, fel. record. Clementis Papæ IV. Prædecessoris nostri, quem super hoc putabat habere notitiã, requisiuit consilium, tàm humiliter quàm prudenter, sicut ex tenore literarum Prædecessoris eiusdem, quem præsentibus tibi mittimus interclusum, colligere poteris euidenter. Post cuius Prædecessoris Clementis responsum Magalonensis Ecclesia à Regalium exactionibus conquieuit, quæ ab olim tenuit, & tenet in feudum ab Apostolica Sede Comitatum eundem, prout constat ex vetustissimis documẽtis, & ex iis, quæ in eiusdem Sedis conseruantur archiuio, ac ex Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum literis, quæ de dicto Comitatu faciunt mentionem. Quapropter dolemus non immerito, & turbamur, si relatibus facta respondeant, quod sicut accepimus, officiales tui Venerabilem fratrem nostrum Gerardum Episcopum, & dilectum filium Capitulum Magalonense super Comitatu prædicto, & Hominibus Comitatus, immò Nos, & Apostolicam Sedem grauant, impetunt, & molestant.

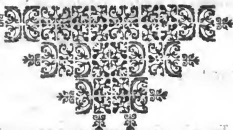
Ex Oderic. Raynald. ad ann. Christi 1301. Bonifacij Papæ VIII. tomo 4.

Bonifacius Seruus Seruorum Dei.

Nicolao Ostiensi, & Velletrensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato.

AD hæc nolumus te latere, aut in dubium reuocari, quod memoratum Vngariæ Regnum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ à Beato Stephano; primo Rege Vngariæ Christiano, cum omni eius Iure, ac potestate deuotè oblatum fuit, & traditum reuerenter; qui etiam ad ipsius Regni solium noluit auctoritate propria sublimari, sciens quod nemo sibi sumere debet honorem

norem nisi qui vocatur à Deo, & ideò non à quolibet, sed à Vicario Iesu Christi, & Successore Petri assumpsit regium diadema. Fuerat quidem diuinitùs reuelatum, quod ei primum in gente Vngarica corona debebatur, & Regnum, sicuti hęc pleniùs documenta, quæ seruantur in Archiuiis memoratę Ecclesię Romanæ testantur, & ad ipsius Archiepiscopi potuerunt notitiam peruenisse. Vndè cum supradictus Archiepiscopus culpabilior fuerit in hac parte, est amplius puniendus.

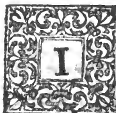

CA-

SECVNDVM CAPVT EX EPISTOLIS Principum ad Summos Pontifices.

Sanctissimo Domino suo Alexandro Dei gratia Catholicæ Ecclesiæ Summo Pontifici, Henricus Rex Angliæ, Dux Northmanniæ, Aquitaniæ, Comes Andegauensis, & Cenomonensis salutem. & deuotæ subiectionis obsequium.

IN magnorum discriminum angustijs, vbi domestica consilia remedium non inueniunt, eorum suffragia implorãtur, quorum prudentiam in altioribus negociis experientia diuturnior approbauit. Longè, latè diuulgata est filiorum meorum malitia, quos ita in exitiũ Patris, Spiritus iniquitatis armauit, vt gloriam reputent, & triumphũ, Patrem persequi, & filialem affectum in omnibus diffiteri, preueniente meorum exigentia dilectorum. Vbi pleniorem voluptatem contulerat mihi Dominus, ibi grauius me flagellat. Et quod sine lachrymis non dico contra sanguinem meum, & viscera mea cogor odium mortale concipere, & extraneos mihi quærere successores. Illud præterea sub silentio præterire non possum, quod Amici mei recesserunt à me, & domestici mei quærunt animam meã. Sic enim familiarium meorum animos intoxicauit clandestina coniuratio, vt obseruantiæ proditoriæ conspirationis vniuersa posthabeant. Malunt namque meis adherere filijs contra me transfugis, & mendacibus, quam regnare mecum, & in amplissimis dignitatibus præfulgere.

 Quo-

Quoniam ergò vos extulit Deus in eminentiam officij Pastoralis ad dandam scientiam salutis Plebi eius, licèt absens corpore, præsens tamen animo me vestris aduoluo genibus, consilium salutare deposcens. Vestræ Iurisdictionis est Regnum Angliæ, quantum ad feudatarii Iuris obligationem, Vobis dumtaxat obnoxius teneor, & astringor. Experiatur Anglia, quid possit Romanus Pontifex, & quia materialibus armis non vtitur, patrimonium B. Petri spirituali gladio tuetur. Contumeliam filiorum poteram Armis rebellibus propulsare, sed Patrem non possum exuere. Nam & Ieremia testante nudauerunt Lamiæ mammas suas, lactauerunt Catulos suos, Et licèt enarrata eorum quasi mentis efferatæ me fecerint, retineo paternos affectus, & quamdam violentiam diligendi eos mihi conditio naturalis importat. Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Lactant filios meos domestici Hostes, & occasione malignandi non desistunt, quousquè redigatur virtus eorum in puluerem; & conuerso capite in caudam, serui eorum dominentur eis, iuxta illud verbum Salomonis. Seruus astutus filio dominabitur imprudenti. Excitet ergo prudentiam vestram spiritus consilii, vt conuertatis corda filiorum ad Patrem. Cor enim Patris pro beneplacito vestro conuertetur ad filios, & in fide illius, per quem Reges regnant, vestræ magnitudini promitto, me dispositioni vestræ in omnibus pariturum. Vos Ecclesiæ suæ Pater Sancte, diu Christus seruet incolumem, hæc Rex Henricus ad Alexandrum Papam.

Ex Oderic. Rayn. ad Annum Christi 1198. Innocent. Papæ III. tom. 13. fol. 15.

Sanctissimo in Christo Patri Innocentio Dei gratia Summo Pontifici Richardus eadem gratia Rex Angliæ Dux Normanniæ Aquitaniæ, & Comes Andegauiæ, salutem, & sinceram semper deuotionem.

SAnctitatem vestram credimus non latere, totius, & Curiæ Romanæ sicut credimus, tenet memoria, quāta non minus Antecessorum nostrorum quàm nostri deuotio Sanctæ Sedi Apostolicæ, & Romanæ præceptis Ecclesiæ affectu semper benignissimo fuerit alligata: illud & paternitatis Vestræ nouit discretio, quanta Ducis Saxoniæ pridē sublati de medio Romanæ fuit Ecclesiæ semper deuoto studio dilectionis astricta; E contrario verò Imperatoris vltimi Antecessorum suorum sequentis vestigia, & in vexationibus S. Romanæ Ecclesiæ non minori, quàm Pater suus repugnantia; Patrissantis cura fuit, sicut, & Antecessorū suorum præcepta Apostolica non curare, & iura ipsius Curiæ non seruare. Inde est, quòd in sanctitatis vestræ conspectu deuotionis nostrę spiritum totum supplicationibus exhaurimus quatenus Othoni Nepoti nostro prælibato Ducis filio, quem ad Regnum Alemanniæ celebris eorum vocauit electio, quorum interest Regem eligere, & quem eorumdem consensus in loco adhoc debito sublimauit in Regem, fauore velitis apostolico consentire, & Regnum sibi Alemanniæ auctoritatis vestræ munimine confirmare, electionem; & coronationem approbantes, & propositum Ducis Sueuiæ, & sequentium suorum super hoc reprobantes.

Velit itaque sanctitas vestra omnes, qui eidem Duci in hac proteruia sua consenserint, anathematis si placet, vinculo innodare, & terrę magnates Apostolica commonitione ad hoc inducere, vt ei tāquam Domino sine difficultate adhæ-

adhęreant, quem electio debita in loco debito coronauit; hoc si quidem vobis in spiritu, quo vestri sumus, pollicemur & Nos super hoc fideiussores statuimus, quod idem Nepos noster, dum nostro consilio requiescet, non solum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ iura conseruabit præsentialiter possessa, sed in præterito habita ad statum debitum reuocabit, Teste me ipso apud Barneiull. 18. die Augusti 1198.

Ex Oderic. Rayn ad ann. Christi 1201: Innocent. Papa III. tomo 13. fol. 69.

Reuerendissimo in Christo Patri, & Domino Charissimo Innocent. Dei gratia Summo Pontifici, & vniuersali Papa Otho eadem gratia Romanorum Rex, & semper Augustus debitam deuocionem, & fidelem subiectionem.

PRimitias nostræ promotionis, & beneficia paternitatis Vestræ mente solicita recolentes, et attribuentes benignitatis vestræ beneficio totum, quod dignitati, aut viribus accreuit, vel in posterum accrescere poterit, tàm deuotas, quàm vberes sanctitati Vestræ gratiarum referimus actiones, quia in boni principij proposito perseuerare dignati estis, et illud per Venerabilem Patrem nostrum Pręnestinũ Episcopum laudabiliter consummare, quod ad Deum tantùm, & ad prosecutionem mandati vestri, suo respectu habito, ità prudenter, et circumspectè in ijs, quæ legationis suæ ministerio expedienda erant, se gessit; quod licet factum nostrum nimis implicitũ in suo ingressu repererit, Deo, et orationum vestrarum suffragio sic per opera studiorum suorum effecit, quòd promotionem nostram ex parte maxima solidauit.

Ex

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1202. Innocent. Papa III. tom. 13. fol. 70.

Venerabili, et Sanctissimo Patri summo Pontifici, Ego Calo Ioannes Imperator Bulgarorum, & Blacorum gaudium, & salutem mando tibi.

NOTVM facimus Sanctitati vestræ, quod nos recepimus vestras sacrosanctas literas, quas nobis portauit Religiosus Archipresbiter Brundusinus, & nos reputauimus eas charas super omne aurum, & quemlibet lapidem pretiosum. Vndè multas egimus gratias Omnipotenti Deo, qui visitauit nos seruos suos indignos secundùm suam ineffabilem bonitatem, & respexit humilitatem nostram, & reduxit nos ad memoriam sanguinis, & patriæ nostræ, à qua descendimus. Et nunc Sancte Pater, tanquàm bonus Pastor, & caput omnium fidelium Christianorum filios Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Sedis congregare volens in vnum, requisiuisti nos remotos secundũ corpus, & infra. Sanctissime Pater significasti nobis per sacras literas vestras, quod nos significaremus vobis, quid ab Ecclesia Romana petamus; hoc autem petit Imperium nostrum ab Apostolica Sede, vt nos simus in Ecclesia Romana, sicut Matre filialitate firmati. In primis petimus ab Ecclesia Romana Matre nostra coronam, & honorem; tãquam dilectus filius, secundum quod Imperatores nostri veteres habuerunt. Vnus fuit Petrus, alius fuit Samuel, & alii, qui eos, Imperio præcesserunt, sicut in libris nostris inuenimus esse scriptum. Nunc autem, si placitum est sanctitati vestræ nobis istud implere, quicquid imperio nostro duxeritis iniungendum, illud ad honorem Dei, & Ecclesiæ Romanę complebitur, Et infra: Verum, si placet vobis sanctissime Pater, mittite nobis magnos Nuncios, de quibus nobis per vestras literas intimastis, & istum destinare cum eis, & tunc certificabimur de prima missione pariter, & secunda. Det vobis Do-

Dominus multos annos; Hactenùs ad Pontificem Bulgarorum Rex.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1203. Innocent. Papa III. tom. 13. fol. 99.

Sanctissimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici Alexius fidelis in Christo Imperator à Deo coronatus, Romanorum Moderator, & semper Augustus, reuerentiæ filialis deuotum obsequium.

QVANTA mihi fecerit Dominus his diebus secundùm misericordiam suam, Beatitudini vestræ potissimum credidi breuiter explicandum, quam locum eius in terris noscitur obtinere, in cuius manu sunt omnium potestates, & omnium iura regnorum, tàm Deo, & sanctitati Vestræ in gratiarum actione deuotus, quàm merito teneor, & in perpetuum tenebor obnoxius. Nouit pleniùs sanctitas vestra parricidio in fratrem commisso occupatum diutiùs, & pollutum Imperium, meque ipsum felici exilio detestabilem euasisse tyrannidem, in quo, & mihi celitùs datum est Vestram Apostolicam videre personam. Sed nec illud vestrum effugit auditum, quod Peregrinorum Beata societas crudelitatem abominata sceleris inauditi, amore fraterno, seù potiùs miseratione paterna exilium meum, & causam iustissimam quidem, sed apud Hominos desperatam tàm misericorditer, quàm viriliter adorsa fuerit subleuare. Et tunc qualiter in manibus eorum tã mea, quàm Patris à Domino prosperata sit salus, subleuatum de carcere eiusdem Illustris Patris mei caput ostendit Imperialibus, vt decet, insignibus decoratum, & restitutum capiti meo cum solemnitate debita Imperii diadema, noctu elapso per fugam detestabili parricida, qui fasces Imperii inauditæ tyrannidis incubatione polluerat. Hic profectò suspirantem ad nos Vrbem Regiam sermonibus adeò infecerat venenatis, vt ad subuersionẽ libertatis antiquę publicè la-

latinos aſſerere aduentaret, qui Apoſtolatui veſtro locum, & gentem reſtituere laborarent, meque in odium traherent Amicorum, cuius occaſione, & ſtudio opus tàm inſperatũ latinitas inchoaſſet. Hæc fateor cauſa potiſſimum ad ſubſidium noſtrum Peregrinorum animos inclinauit, quod promiſſione ſpontanea ſub iuriſiurandi religione, Chriſtiana ſumus deuotione ſolliciti totius Chriſtianitatis Eccleſiaſticum caput, Romanum videlicet Pontificem Apoſtolorũ Principis, Petri Catholicum Succeſſorem nos humiliter agnituros, & ad hoc ipſam Orientalem Eccleſiam pro viribus inducturos, ſi debitum nobis diuina miſeratio reſtituiſſet Imperium, intelligentes profectò, quod accedere debeat plurimum honoris, & vtilitatis Imperio, & nomini noſtro decus æternum, ſi tunica Domino inconſutilis ſuam noſtris temporibus, & operibus recipiat vnitatem. Ex hoc quidem, vt dictum eſt, tàm peregrinis Veſtris ſub iuramento promiſimus, quam Paternitati Veſtræ exhibere plenius præoptamus, omnem Vobis, & ſucceſſoribus veſtris canonicè ſubſtituendis deuotionem per præſentes Literas promittentes, quam antecеſſores noſtri Imperatores Catholici Prædeceſſoribus veſtris Patribus orthodoxis Romanis Pontificibus antiquitus exhibuiſſe noſcuntur. Illud pariter promittentes, quod opportunitate nobis à Domino præſtita ſalutem, ad idem Orientalem Eccleſiam tàm prudentèr inclinabimus, quam potenter, ſuper quo prudentiæ veſtræ conſilio deſiderámus inniti, ad hæc prædicta inducti præcipuè conſilijs ſalutaribus, & monitis Venerabilium Patrum C. Nalbeſt, & G. Trecen. & N. Sueſſionen. Epiſcoporum, Abbatis de Luced. & Magiſtri Ioannes Noitionen. Dat. in Vrbe Regia 8. Kal. Semptembr. 1203.

Ex

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1203. Innocen. Papa III. tom. 13. fol. 100.

Calo Ioannes Imperator Bulgarorum Sanctissimo Domino fidei Christianorum ab Oriente vsque ad Occidentem Patriarcha Papa Romano.

EGo cartam mitto tibi gaudens si Nuncius meus inueniet te sanũ,& lętum cum omnibus,qui sunt tecum,& omnibus consanguineis, & amicis tuis. Ego sanus sum per virtutem Domini, & B. Virginis, & per orationes Sanctorum Petri, & Pauli Apostolorum, & per sanctas orationes tuas. Intelligo Ego Calo Ioannes Imperator Bulgarorum, quod tu habes potestatem à Deo ligandi, & soluendi, sicut habuit Beatus Petrus Apostolus, cui dixit Dominus: Quodcunque ligaueris super terram &c. & sic tibi contulit Deus gratiam istam; Vndè quem ligaueris, ligatus est, et quem solueris, solutus; Notum facio sanctitati tuæ, quod elapsi sunt sex anni,quod ego semel, secundò, et tertiò misi ad vos, sed Nuncij mei non potuerunt ad Sanctitatem tuã accedere, & proponere verbum meum; et referre mihi cõsolationem tuam. Inspirauit Dominus sanctitatem tuam, vt mitteret mihi Dominicum Archipresbyterum Brundusinum, per quem intellexi, quòd non es oblitus mei serui tui, quem honoraui, sicut hominem tuum, et dedi ei literas; quas tuæ Sanctitati deferret, quas vtrùm attulerit, vel non attulerit, Deus nouit. Ex quo sciuerunt istud Graci, miserunt mihi Patriarcha et Imperator: Veni ad Nos, coronabimus te Imperatorem, et faciemus tibi Patriarcham, quia Imperium sine Patriarcha non staret; Sed Ego volo esse seruus Sancti Petri, et tuæ Sanctitatis. et sciat sanctitas tua, quod ego misi ad te Archiepiscopum męum cum omni ordinatione, et pecunia, et pannis sericis, cera,et argento, equis,et mulis,vt adoret Sanctitatem tuam pro me seruo tuo. Et rogo per orationes Beati Apostoli Petri, et per san-

sanctas orationes tuas, vt tu mittas Cardinales, quibus præcipiat Sanctitas tua, vt me coronent in Imperatorem, et in terra mea faciant Patriarcham. vt sim seruus tuus tempore vitæ meæ &c,

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1204. *Innocent. Papa III. tom.* 13. *fol.* 122:

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen. Cũ placuit Domino Nostro Iesu Christo, me Dominum, & Imperatotem totius Bulgariæ, & Blachiæ facere, inquisiui Antiquorum nostrorum scripturas, & libros, & bonæ memoriæ Imperatorum nostrorum Prædecessorum leges, vnde ipsi sumpserunt Regnum Bulgarorum, & firmamentum Imperiale, coronam super caput eorum, & Patriarchalem Benedictionem, & diligenter perscrutantes in eorum inuenimus scripturis, quòd bonæ memoriæ illi Imperatores Bulgarorum, & Blachorum, Simeon, Petrus, & Samuel nostri Prędecessores coronam Imperij eorum, & Patriarchalē Benedictionem acceperint à summa Dei Romana Ecclesia, & ab Apostolica Sede, Principe Apostolorum Petro, sed Imperium nostrum voluit benedictionem, & Imperiale firmamentum coronę capitis imperij sui suscipere, & patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, & ab Apostolica Sede, Principe Apostolorum Petro, & à Sanctissimo Patre Nostro, et vniuersali Papæ Tertio Innocentio, et à quocunque Patriarchalis Benedictio, et mandatum in Ciuitate Imperij mei Trinoni data, et concessa fuerit à Domino Papa faciendi, et consecrandi Archiepiscopos, Metropolitas, & Episcopos, et reliquas Ecclesiasticas obseruationes Sacramentales concedit Imperium nostrum, vt plenissimam in omni Tenimento, et Imperij mei pertinentijs ipsi habeant potestatem. Ecce etiam omnes totius Imperij mei tenimenti, et Patriarcha meus Metropolitanus, Archiepiscopi, Episcopi, et cuncti sacerdotes Romanæ subsint Ecclesiæ, et teneant legem consuetudinem, et obseruationem, quas te-

nuerunt beatæ memoriæ Imperatores totius Bulgariæ; et Blachiæ primi illi nostri Prædecessores, et nos eodem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem Imperium meũ ad securitatem Chrysobolum suum, quod nunquam ab Ecclesia Romana, & Apostolica Sede, Principe Apostolorũ Petro ipsum videlicet Imperium discedet, neque alij mei Imperij Principes disgregabuntur, sed vt vocatus dilectus filius Sacrosanctæ, & Apostolicæ Romanæ Sedis Principis Apostolorum Petri ero, & deinceps quascunque Terras Christianorum, seu Paganorum meũ acquisiuerit Imperiũ, sub potestate, & mandato eiusdem Sacrosanctæ, & Apostolicæ Sedis Romanæ erunt, & vt præsens Chrysobolum Imperij mei ratum, & firmum habeatur, dedi Imperium meũ in manibus Reuerendissimi Viri Ioannis Sacrosanctæ Romanæ Sedis Legati, & Domini Papæ Capellani, in quo; & nostrum pium, & Deo promotum subiugauit Imperiũ anno sexmillesimo, septingentesimo duodecimo Indictione septima &c.

Ex Oderic, Rayn. ad ann. Christi 1290. Innocent. Papa I II. tom. 13. fol. 183.

IN nomine Sanctæ, et indiuiduæ Trinitatis. Otho Quartus diuina fauente clementia Romanorum Rex, & semper Augustus Recognoscentes ab eo nostræ promotionis donum misericorditer processisse, à quo est omne datum optimũ, et omne donum perfectum, ipsum, eiusque Vicarium, et sponsam eius Sanctã Ecclesiã disposuimus, et decreuimus magnificè honorare, vt qui nobis in præsenti temporale contulit Regnum, in futuro quoque tribuat sempiternũ. Proindè vobis Reuerendissime Pater, et Domine Sũmæ Pontifex Innocenti, quem pro multis beneficijs nobis impensis sincerissimo veneramur affectu, vestrisque Catholilicis successoribus, et Ecclesiæ Romanæ omnem obedientiam, honorificentiã, et reuerentiam semper simili corde,

ac

ac deuoto spiritu impendemus, quam Prædecessores nostri Reges,et Imperatores Catholici Vestris Antecessoribus impendisse noscuntur,nihil ex eis volentes diminui, sed magis augeri,vt nostra deuotio clariùs enitescat. Illum igitur abolere volentes abusum, quem interdum quidam Prędecessorum nostrorum exercuisse dicuntur, in electionibus Prælatorũ concedimus,et Sancimus, vt electiones Prælatorum liberè, et Canonicè fiant quatenùs ille præficiatur Ecclesiæ Viduatę, quem totum Capitulum,vel maior,et sanior pars ipsius duxerit eligendum, dummodò ei nihil obstet de Canonicis institutis: Appellationes autem in negocijs,et causis Ecclesiasticis ad Apostolicam Sedem liberè fiant, eorũq; prosecutionem,siuè Processum nullus impedire præsumat. Illum quoque dimittimus, et refutamus abusum,quem in occupandis bonis decedentium Prælatorũ,aut etiam Ecclesiarum vacantium nostri consueuerunt Antecessores committere,pro motu propriæ voluntatis;Omnia verò spiritualia vobis, et aliarũ Ecclesiarum Prælatis relinquimus liberè disponenda, vt quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo recta distributione reddantur. Supereradicando autem hæreticę prauitatis errore auxilium dabimus,et operam efficacem.

Possessiones etiam,quas Romana Ecclesia recuperauit, ab Antecessoribus nostris, seu quibuslibet aliis ante detentas,liberas,et quietas sibi dimittimus, et ipsam ad eas retinendas bona fide promittimus adiuuare. Quas verò nondũ recuperauit, ad recuperandum pro viribus erimus adiutores,et quæcunq; ad manus nostras deuenient, sine difficultate ei restituere satagemus. Ad has pertinet tota terra quæ est à Radicosano vsque Ceperanũ, Marchia Anconitana, Ducatus Spoletanus, Terra Comitissę Mathildis, Comitatus Britennori, Exarchatus Rauennæ Pentapolis, cũ aliis adiacentibus terris, expressis in multis Priuilegiis Imperatorũ, et Regum à tempore Ludouici, vt eas habeat Romana Ecclesia in perpetuum cum omni Iurisdictione, districtu, et

honore suo :- Veruntamen cũ ad recipiendam coronam Imperii, vel pro necessitatibus Ecclesiæ ab Apostolica Sede vocati vouerimus, de mandato Summi Pontificis recipiemus procurationes, siuè fodrum ab illis. Adiutores etiã erimus ad retinendum, et defendendum Ecclesiæ Romanæ Regnum Siciliæ, ac cætera Iura, quæ ad eam pertinere noscuntur, tanquam deuotus filius, et Catholicus Princeps.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1213. Innocen; Papa III. tom. 13. fol. 232.

Joannes Dei gratia Rex Angliæ Dominus Hyberniæ, Dux Normanniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauiæ, omnibus Christi fidelibus præsentem Cartham Inspecturis salutem.

VNiuersitati vestræ per hanc chartam nostram sigillo nostro munitam volumus esse notum, quod cum Deum, et Matrem nostram Sanctã Ecclesiam offenderimus in multis, et proindè diuina misericordia plurimũ indigere noscamur; nec quid dignè offerre possumus pro satisfactione Deo, et Ecclesię debita facienda, nisi nos ipsos habeamus, et regna nostra, volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro Nobis humiliauit vsq. ad mortem; gratia Sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona, spontaneaque voluntate, ac communi consilio Baronorum nostrorum offerimus, et liberè cuncedimus Deo, et Sanctis Apostolis eius Petro, et Paulo, et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ, ac Domino nostro Papę Innocentio, eiusque Catholicis successoribus, totum Regnũ Angliæ, et totum Regnum Hyberniæ cũ omni Iure, et pertinentiis suis pro remissione peccatorum nostrorum, et totius generis nostri, tàm pro Viuis, quàm defunctis: et amodo illa à Deo, et Ecclesia Romana tanquam feudatarius recipientes, et tenentes, in præsentia

Pru-

Prudentis Viri Pandulphi Domini Papæ Subdiaconi, & familiaris; fidelitatem exindè prædicto Domino Nostro Papæ Innocentio, eiusque catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ secundum subterscriptam formam facimus, & Iuramus, & homagium Ligium in præsentia Domini Papę si coram eo esse poterimus, eidem faciemus, successores nostros, & Hæredes de Vxore nostra in perpetuum obligantes, vt simili modo Summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Ecclesiæ Romanæ sine contradictione debeant fidelitatem præstare, & Homagium recognoscere.

Ex Oderic. Rayn. ad Annum Christi 1219. Honor Pap. III. tom. 13. fol. 297.

Sanctissimo Patri, & Domino Honorio Dei gratia Summo Pontifici Reginaldus Rex Insularu m commendationem, cum osculo pedum.

NOVERIT Sancta Paternitas vestra, quod Nos, vt participes simus bonorum, quæ fiunt in Ecclesia Romana admonitionem, & exhortationem dilecti Patris P. Noruuicen. electi Camerarij, & Legati vestri dedimus obtulimus ei nomine Ecclesiæ Romanæ, & vestro & Catholicorum vestrorum successorum Insulā nostram de Mari, quæ ad Nos Iure hæreditario pertinet, & de qua nullibi tenemur aliquod seruitium facere; & deinceps nos, et hæredes nostri in perpetuum tenebimus in fœudum d. Insulam ab Ecclesia Romana, et faciemus ei per hoc homagium, et fidelitatem, et in recognitionem dominij nomine census nos, et hæredes nostri in perpetuū annuatim soluemus Ecclesiæ Romanæ duodecim Marchas Sterlingorum in Anglia apud Abbatiam de Furnis Cistercien. Ordinis in festo Purificationis Beatæ Mariæ. Et si non esset ibi aliquis ex parte vestra, vel successorum vestrorum, deponentur dictæ duodecim Marchæ per Nos, & Hæredes nostros penes Abbatem, et Conuentum Ecclesię Romanæ nomine. Hanc donationem, et oblationem dictus Do-

minus Legatus recepit ad voluntatem, et beneplacitum vestrum, et post receptionem factam ab eo, sic ipse Dominus Legatus dictam Insulam dedit mihi, et hæredibus meis in feudum perpetuo possidendam, et tenendam nomine Ecclesię Romanæ, et me inde per annulum aureum inuestiuit &c. Actum Lond. in Domo Militię Templi X. Kal. Octobris anno Domini Millesimo, ducentesimo, decimo nono. Et nè super his aliquando possit dubitari, has literas fieri fecimus, et sigillo nostro muniri.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1219. Honorij Papa III. tomo 13, fol. 299.

Sanctissimo in Christo Patri, & Permaximo Benefactori suo Domino Honorio Dei gratia Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifici Fridericus eadem, & sui gratia Romanorum Rex semper Augustus & Rex Siciliæ commendationem, & reuerentiam tam debitam, quàm deuotam.

EXhibitam Nobis in nostris negociis, petitionibus, et necessitatibus Vniuersis vestræ gratię plenitudinem deuotè recognoscimus, et recognoscentes Apostolicæ Sanctitatis pedibus humiliter inclinamus, vt potè qui per Romanæ Ecclesiæ, et Vestræ Paternitatis grata subsidia, et fauorem reminiscimur nos adeptos, quidquid honoris, et gloriæ possidemus. Verùm si ad tot beneficia, et tantorum cumulum meritorum nostra, prout cupimus, et debemus deuotio non respondet, non minùs feruet interius voluntatis affectus, quem vtique quoties expedit, libenter producimus in effectum: Sanè petitionibus, et præceptis vestris, quæ per Magistrum Alatrinum Subdiaconum, et Capellanum vestrum nostræ Celsitudini direxistis, sicut promisimus per Magistrum Bonum, Hominem de Gaieta, Messanensem Decanum, Notarium, et fidelem nostrum in continenti post reditum eius promptum, et beneuolum curaui-

uimus impertiri assensum, excepta innouatione priuilegii de Regno Siciliæ, quam Nobis sub spe obtinendi à Vestra Paternitate ipsius Regni in vita nostra dominium reseruantes per Tarentinum electum vestræ supplicauimus sanctitati. Sed postquàm nouimus vestram exinde voluntatem, priuilegium ipsum duximus innouandum; addito tamen, quod si charissimum filium nostrum absque Hærede, et germano mori contingat, succedamus eidem intenendo in vita nostra ab Ecclesia Regnum ipsum, quod per eiusdem Electi literas intelleximus à vestra Nobis benignitate concessum.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1232. Gregorij Papæ IX. tom. 13. fol. 435.

Sanctissimo, & Excellentissimo Papæ Veteris Romæ, & Apostolicæ Sedis decori, Germanus miseratione diuina Archiepiscopus Constantinopolitanus nouæ Romæ.

O Domine saluum me fac, O Domine benè prosperare. Te enim lapidem Angularem, honorificatum pretiosum, electum in fundamentū pono huiusmodi negotiationis toti Orbi salutiferæ. Didici enim per prophetam tuum Isaiam, quod omnis, qui credit in te talem lapidem existentem, nullatenùs confundetur, neque à suæ spei base moueri poterit. Et ità se habet veritas, & nullus contradicere audet, nisi Patris mendacii discipulus fuerit, Opus autem tuum est, qui lapis angularis ex istis, coniungere quæ procul sunt, vel quæ inter se distant, & ea quæ diuisa sunt, in vnitate fidei congregare. Tu enim es, qui & procul, & propè existentibus pacem euangelizasti, & fines Orbis terrarū per tuarū super crucem extensionem manuū ad Eusebiam conuocati. & paterno amore in humeros eleuasti. Tuæ igitur inæstimabili clementiæ supplico desupèr verbum prosperare, qui Patris es verbum Omnipo-

po-

potens, consubstantialis sapientia Dei, ædifica in me huius rei, & tu sis eius, & fundamentum, & tectum, qui iuxta theologicā vocem Ioānis, Alpha, & omega diceris tamquā omnium principium, & finis incircumscriptus. Ac in primis oculos eleuantes ad montes cælestes, vnde venire nobis auxilium orauimus, deindè ad te Sanctissimū Papā, qui Apostolicæ Sedis primatum sortitus es, sermonis mutamus exordium, vt velis descendere aliquantulum ab altitudine gloriæ, & intendere verbis meis, qui miser sum, & vita, & sermone: Si tu, inquam, assimilaris ei, qui in altis habitat, & humilia respicit Deus,

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1246. Innocent. Pap. IV. tom. 13. fol. 623.

Præsentia Papæ Nobilis, Magni, Spiritualis, Affectuosi, Sancti, Tertiidecimi Apostolorum, Vniuersalis loquelæ Christianorum manutenentis, Adoratoris Crucis, Iudicis Populi Christiani, Ductoris filiorum Baptismatis, *Summi Pontificis Christianorum. Confirmet eum Deus: & det sibi felicitatem A* Soldano *potentissimè regnante super colla nationum, continente duas virtutes gladij, & calami, possidente duo præcellentia, scilicet doctrinam, et Iudicium. Rege duorum Mariū, Dominatore Austri, & Septentrionis. Rege Regionis Aegypti, & Syriæ & Mesopotamiæ, & Mediæ, & Idumeæ, & Ophir,* Rege *Salech Belset, Aio, filio* Soldani *Regis Hadel Robere filij Aiob, cuius regnū Deus diligit.*

IN Nomine Dei Misericordis, & Miseratoris præsentatæ sunt scripturę Papæ Nobilis, Magni, Spiritualis, Affectuosi, Sancti Tertij decimi Apostolorū, Vniuersalis loquelæ Christianorum manutenentis, Adoratoris Crucis Iudicis Populi Christiani, Summi Pontificis filiorū Baptismatis. Faciat eum Deus de affectantibus bonum, & facientibus illud, et volentibus pacem, et perseuerantibus in causis,

sis eius; et adiuuet eum Deus in his, quę decentia sunt ad illos, qui sunt sui cultus, siuè Ritus, & ad alios. Respeximus illas scripturas studiosè, & intelleximus capitula, quæ in eis inserta erant; & eorum continentiā Nobis placuit, et delectatus est auditus noster in relatu eorum. Et Nuncius venit ad Nos, quē misit Sanctus Papa; et ipsum præuenimus cum honore, et dilectione, cum deuotione, et reuerentiā. Ipsumque conuocauimus ad conspectum nostrum, sibi inclinantes, intendimus aurem verbis eius, & fidem adhibuimus ei, nuncianti nobis de Christo, super quem sit salus.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1247. Innocen. Papam IV. tom. 13. fol. 639.

Præsentiæ Excelsæ Sanctæ Dominatrici, Apostolicæ, Venerabili, Honorabili, Dominanti Ceruicibus Francorum, Ductori Capitaneorum legis Christianæ, Munificatori Sectæ Christianitatis. Prolonget Deus vitam eius, & protegat Seruus Dei confessor gratiæ eius, Ismael filius Elibecre filij Iob.

IN Nomine Dei miserantis, misericordis. Hoc est rescriptum nostrum procedens ad sanctam præsentiā Domini Papæ Venerabilis, Honorati, Dominantis ceruicibus nationum Francorum, Gubernatoris Capitaneorum Legis Christianæ, Munificatoris Sectæ Christianorū: quem possidere faciat Deus colla Ducum eius, et præceptum eius in eorum Iudicia faciat penetrare, et omnes Nationes Crucē adorantes in ipsius seruitium, & obedientiam congreget, et adiuuet, offerens ei dulcedines salutationis perfectæ; & expandens ornatum volæ multiplicis, & Deum excelsum glorificans creantem omnia, qui potenti adinuentione suā sponsam fecit Hominis imaginem, et ipsius speciei contulit prærogatiuā rationis super Animalium species vniuersas, et inseruit in eo viam directiuā, per quam ad viam rectitudinis dirigatur, et eum qui non erat, inueniri fecit in esse

impositione duplici, temporis videlicet, atque loci, et misit Prophetam nostrum Mahometum, et infra, vbi nonnulla in Mahometi, et superstitionis ipsius, quam nullis aliis argumentis, quam illius Imperatoris figmentis confirmat; laudem congessit; adijcit.

Postquam autem peruenit Epistola à præsentia Sanctæ Apostolica, inuenimus eam complectentem talia, qualia continet mittentis præsentia, et dirigentem intentionem ad procurandum ea, in quibus sit sufficientia communitèr Humano Generi, et administrandum congruè regimen Humanæ speciei. Nec mirum si procedant talia à prouidentia Sanctitatis eius, et exeant à magnificentia prærogatiuæ eius, et deriuentur à laudabili proposito eius, et prouenant à fronte studiorum eius.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1247. Innoc. Pap. IV. tom. 13. fol. 632.

Litera missa ad Dominum Papam ex parte Catholicon Iacobitarum.

Illi Generi supremo constitutiuo omnium specierum, quod ita vocatur genus, quod non contingit ipsum vocari speciem; Patri Patrum; Sanctissimo Innocentio tenenti Sedem B. Petri Principis Apostolorum glorificato à Christo Deo, qui credidit B. Petro Claues Regni Cælorum, & posuit eum fundamentū Ecclesiæ, Seruus Seruorum Christi, Ignatius debilis cui creditum est; Spiritu Sancto; vt sit Pastor Syriæ, & totius Orientis Populo Iacobitarum, adorationem sinceram in spiritu, & corpore.

INnotescat Sanctitati Patris communis post Patrem Cælestem, et Domini cõmunis post Deū Cœlestem, quod peruenit ad nos Epistola vestra sancta per manum Fratris Sancti, sapientis, omnibus virtutibus ornati Andreæ; et leuaui eam super capita nostra, et benedictionem recepimus

mus ab ipsa, sicut à similitudine Imaginis Iesu Christi; Quod autem mandastis de pace, & Charitate communi, & qui est, qui non gaudeat de concordia. Cum autem simus paci perfectæ obedientes. Primò ostendamus veritatem fidei nostræ, quam confitemur, & Deus Testis est nobis, quod illud quod credimus corde, confitemur ore, & exaramus scriptura?

Oderic. Rayn. ad an. Christi 1247. Innocent. PP. IV. to. 13. fol. 637.

Sancto, Illustri, Puro, Excellenti, temporalium contemptori. Dei Cultori, Venerabili, Sublimi, Scienti, Magno capiti Sectæ Christianæ. & Duci filiorum Baptismatis, sedenti super sedem Simonis, ornatum habenti intellectum sanctis Theologicis Papa Romæ, cuius Deus perpetuet prosperitatem Salebinus I. ex parte Desaleb Soldani Aegypti, Rex Victoriosus, Protector Mundi. & legis, cognomento Ubutaher, quod interpretatur Pater Puri, nomine Abraham, filius Regis Propugnatoris, cognomento leonis legis nomine Serlxoub filij Mahometi, Adiutor Emar elemumemin, idest Imperatoris fidelium, qui est Calipha.

POstquam autè ad Nos peruenit epistola Sancti, Nobilis, Puri, eminentis, tèporalia côtèmnentis, cultoris Dei, Venerabilis, sublimis, scientis, magnifici, capitis Populi Christiani, & Ducis filiorum Baptismatis, sedentis super sedem Simonis, cuius intellectus ornatus est scientiis theologicis, & perlegimus, quod continebat, & intelleximus ex eius consideratione, quod prætendebat. Inuenimus eam plenam demonstrationibus ducentibus ad propositum. De quo diù diuersa senserunt rerum Inquisitores continètem talia, quæ capere non sufficiunt intellectus, & res super quibus locuti sunt Prophetæ præcedentes, & radices ex legibus, quarum veritatem non comprehenderunt, nisi certissimi sapientes.

Ex

Ex Oderic. Raynald. ad ann. Christi 1247. Innocent. Pap. IV. tom. fol. 631.

Literę transmissę ad Romanum Papam, ex parte Catholicon.

Ad praesentiam Papa Magnifici ex parte illius, qui petit orationes eius in subsidium debilitatis sua, Rabam Ara Vicarij Orientis adorantis inter manus eius, Patri Patrum, decori Pastorum, Misericordia Vita, fonti Pietatis, & indulgentia; intercedenti pro Populo Domini, perfecto in Diuinis, excellenti in spiritualibus, soli Iustitia, cui lex oritur super quatuor mundi climata, qui lucet, & splendet in Ecclesijs Catholicis Sanctis; Cherubin Corporeo, & Seraphin carneo, tenenti Sedem Beati Petri; Domino meo Sanctissimo Papa Vrbis Roma, omnium climatum Mundi coram Deo: sit vita eius temporibus longis quousque esset Mundus iste admiratione sua, Orationibus Prophetarum, & Apostolorum Sociorum eius, & Nos confidimus orationibus adiuuari. Amen.

PEruenit ad Nos epistola vestra elegans, quae ex ore vestro excelso cõscripta est; & suscepimus, eã manibus nostris debilibus, & eam super oculos nostros posuimus. Et sicut Simon Senex, qui portauit Dominum Nostrum Iesum Christum in vlnis, sic diximus: Quia viderunt oculi nostri pietatem vestram immensam. Nunc igitur Domine mi dimitte Seruo vestro peccata sua, sicut posita est in manibus vestris potestas ligandi, atque soluendi, & omnium mysteriorum. Legimus eam siquidem cum lætitia, & intelleximus, quod in ea scriptum est cum gaudio: & mandatum vestrum attendimus, & non habemus os, quod sufficiat ad commendationem vestram, neque linguam, quæ possit exprimere gloriam vestram; & nos

& nos contremiscimus excellentiam vestram, Quia Dominus magnificauit vos?

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1235. Gregor. PP. IX. to. 13. fol. 472.

Sanctissime, & Angelis æqualis Archiepiscope magne Romæ, & magne Papa omnium per orbem terrarum Christianorum, Alatinus magnus Soldanus Iconis, & potestas omnium terrarum per Orientem, et Septentrionalem plagam existentium, & magnæ Cappadociæ cum salute.

NOtifico Sanctitati tuæ, quod iam dudum disposuerã vnum magnatem Vassallum meum ad Vestram mittere sanctitatem ad exponendum Vobis affectionẽ nostram, quam erga vestram gerimus Sanctitatem, & ad tractandum inter ambos amicitiam, & pacem, & ad disperdendũ Inimicum: Sed propter longã viam, guerrarumque discrimina, & quia non pauca regna adiacent inter vos, & nos, non vidimus esse tutũ aliquem magnatem hominem destinare, nè à malis, & inuidis hominibus, qui sunt in medio, Vassalli mei malum paterentur, & amitterem eosdem Homines meos. Ac pro hoc ab anno Tertiæ Indictionis, vsque ad sex personas sub habitu Monacali, tanquàm humiles homines, qui votũ habent, & accedunt de partibus istis adorandum limina Sancti Petri, & Sancti Iacobi, ad vestram Sanctitatem direxi, nè fortè cognoscerentur, & ab Inimicis impedirentur. De ipsis autem duo reuersi sunt, reliqui verò quatuor, quare non fuere reuersi nescio, & sicut reor, nec ipsi duo Monachi, qui fuerunt reuersi potuerunt exponere Sanctitati Vestræ nuntiationes meas, quas Sanctitati Vestræ mittebam, nec etiam literas reportauerunt mihi ad certitudinem.

Quamobrem necessarium duxi vnum magnum Hominem meum fidelem mittere ad exponendũ tibi voluntatẽ meam meditansque in memetipso, atq; considerans aliud

non inueni ingenium, vt posset Homo meus peruenire ad Vos, nisi istum Hominem meũ, quem ad Imperatorem Theutonicorum Fridericum transmitto, vt ipse associato homine meo, homini suo, ipsum ad Vestram Sanctitatem transmittat. Nunc itàque mihi fidelissimum, & propitium Soldanicæ potestati meæ Hominem Christianorum, nomine Ioannem de Gabra, ad Sanctitatem vestram cum litteris meis, & quodam paruo negotio, quod esset occasio literarum ad fidem: Sed priùs quidem misi eum ad Imperatorem, & rogaui eundem, vt cum ordinatione sua ipsum ad Vestram dirigat Sanctitatem, & spero quod ipse non erit negligens, & pro eo quod ipsum ad Imperatorem direxi, nullam causam, vel nullum negocium in literis annotaui, sed totam voluntatem meam, & mandata mea eidem fideli meo Ioanni Gabra commisi, vt ipse viua voce Sanctitati tuæ loquatur, & quidquid ipse vobis locutus fuerit, tanquàm ab ore meo recipiatur à Sanctitate Vestra; ac præter literas istas, habet etiam alias literas à Nobis Syro sermone sub Bulla similiter aurea sigillatas. Perlectis autem litteris, & auditis ab eodem quamcunque voluntatem habuerit Vestra Sanctitas, mittat Nuntium suum ad implendam voluntatem vtriusque Partis.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1275. Gregor. Papæ X. to. 14.

In Nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Ego Rodulphus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus Vobis Domino meo Sanctissimo, & Patri Charissimo Gregorio diuina prouidentia Papa Decimo, Vestrisque Successoribus.

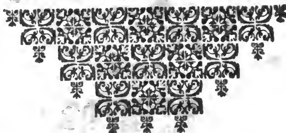
PRæsentibus subscriptis Prælatis, Principibus, & Nobilibus Imperii, spondeo, polliceor, & promitto, & Iuro, quod omnes possessiones, honores, & Iura Romanæ Ecclesiæ pro posse meo bona fide protegam, & seruabo. Possessiones autem, quas Ecclesia Romana recuperauit, liberas, & quie-

quietas sibi dimittã, & ipsam ad eas retinendas bona fide iuuabo. Quas autem nondum recuperauit, adiutor ero ad recuperandum, & recuperatarum secundum posse meũ ero sine fraude defensor: & quæcunque ad manus meas deuenient, sine difficultate restituere procurabo. Ad has pertinet tota terra, quæ est à Radicophano vsque Ceperanum, Exarchatus Rauennæ, Pentapolis, Marchia Anconitana, Ducatus Spoletanus, Terra Comitissæ Mathildis, Comitatus Brittenorii cum adiacentibus terris expressis in multis priuilegiis Imperatorum à tempore Ludouici. Has omnes pro posse meo restituam, & quiete dimittam cũ omni iurisdictione, districtu, & honore suo.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1277. Ioannis Papę XXI. tom. 14.

Litera Patriarchæ Constantinopolitani, & Concilij cum professione fidei, & recognitione Primatus.

SAnctissimo, & Beatissimo Summo Pontifici, Apostolicæ Sedis Veteris Romæ, & Vniuersali Papæ Domino Ioanni, Ioannes miseratione diuina Patriarcha Constantinopolitanus Romæ nouæ cum omni nostra Sacrosancta Synodo, debitam reuerentiam nostræ obedientiæ, ac inclinationem, & Orationum postulationem.

Ex

Ex Oderic. Rayn. ad annum Christi 1277. Gregor. X. Pap. tom. 14.

Sanctissimo, & Beatissimo Primo, & Summo Pontifici Apostolicæ Sedi Veteris Romæ, Vniuersali Papæ, Communi Patri omnium Christianorum, & Reuerendissimo Patri nostro Imperij Domino . . . Michael in Christo Deo fidelis Imperator, & moderator Romæorum, Ducas, Angelus, Somnenus, Palæologus, Specialis filius Magnæ Sanctitatis vestræ, conuenientem reuerentiam cum sincera, & pura affectione, ac orationum postulatione.

SVMMÆ Supereminentiæ Apostolicæ Sanctitatis, cui fidelis quilibet in Christo subesse non debet ambigere, spe certa, & fide præclara me totum confidenter exponens illius imperio, cui seruire perpetuo est regnare, non sustinui, Deum testor, dies, & annos meos in vacuum consumare: sed tanto prouide adieci studia studiis, & vigilias continuis laboribus addidi, vt acceptabile opus Orthodoxæ fidei germinatum in Domino, viuificè progrediens ad optata, beatum finem susciperet, glorioso diuino lumine illustratum, quanto, vt luminare maius præesset hæsitantibus, & veluti accensa candelabra in toto vniuersalis Ecclesiæ Catholicæ corpore radiaret, ac in remissione peccatorum meorum, & laudum obsequio Deo Glorioso huiusmodi dignum fieret, & acceptum.

Ex

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1279. Nicol. Pap. III. tom. 14.

Sanctissimo in Christo Patri, & Domino, Domino Nicolao Papæ Tertio, Rodulphus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus. Ad perpetuam rei memoriam:

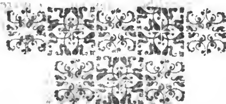
ET quia decet regales actus in omni claritate procedere, vt omnem obscuritatem, quàm frequentèr generalitas consueuit inducere, nostra tollit regalis expressio; ac Iura ipsius Matris Ecclesiæ per nostram declarationem, quam decernimus esse perpetuam, plenariè solidentur; recognoscimus, fatemur, & oraculo præsentis edicti ad æternam memoriam declaramus Ciuitatem Rauennatèm, & Aemiliam, Bobium, Cæsenam, Forumpopuli, Forliuium, Fauentiam, Imolam, Bononiam, Ferrariã, Comaclum, Adriam, atque Gabellum, Ariminum, Vrbinum, Montemferetrum, Territorium Balnense; suprascriptasque Prouincias, Ciuitates, & Territoria, nec non, & omnia supradicta cum omnibus finibus Territoriis, atque Insulis in terra, marique ad Prouincias, Ciuitates, Territoria, & loca prædicta quoquo modo pertinentibus; ad Beatum Petrum Cœlesti Regni Clauigerum, & ad Vos Patrem Beatissimum Dominum Nicolaum Papam Tertium, & ad Successores Vestros Romanos Pontifices, & ad ipsam Ecclesiam Romanam pleno Iure, ac integrè, non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus in solidum pertinere; ac vestri, & ipsius Romanæ Ecclesiæ pleni iuris, ditionis, ac Principatus existere.

Ex Oderic. Rayn. ad ann. Christi 1283. Martin. Papa IV. tom. 14.

AC Demum Rex ipse cum multo tripudio, & applausu coronatus, iuxta eumdem Prædecessorem Innocentium ad Beati Petri Apostolorum Principis Basilicam rediens, super illius Altare Sceptrum, & Diadema deposuit, & militarem ensem de manu eiusdem Prædecessoris accepit, dictumque Regnum suum antea Censuale à suis Prædecessoribus eidem Ecclesiæ Constitutum, cupiens principali post Deum ipsius Beati Petri, & Apostolicæ Sedis protectione muniri, prefato Innocentio prædecessori, & per eum ipsi Sacrosanctæ Apostolicæ Sedi obtulit, illudque sibi, & successoribus eius in perpetuum Diuini Amoris intuitu, & pro suæ suorumque Progenitorum remedio animarum, nouo adiecto censu, constituit Censuale; pollicendo adijciens, & adijciendo pollicens, quod ipse, ac successores sui specialitèr eidem Sedi fideles, & obnoxij teneantur.

FINIS.

IN-

INDEX RERUM

Oper. Dei Admirabil.

A

Bel-

B

C

Con-

D

F

eius-

L

M

Min-

N

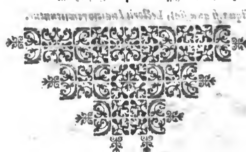
O

P

Eo

R

FINIS.

Errata ſic Corrigenda

Pag.	*verſ.*	*errores*	*Corrige.*
9	vlt.	agererer	agere
45	1	ad iedendas	ad ſedandas
53	22	turbas ſedet	turbas ſedat
59	33	Etheca	Ethica
73	vlt.	papulis	pabulis
82	8	vmbra	vmbræ
119	3	ſtabilienti	ſtabi liendi
132	9	ſcumpta ,	ſumpta
136	1	hæreſis	hæreſi
138	25	ſeparans	ſepararet
147	25	ac	à
149	2	faculas	fabulas
153	19	celetti	celeſtis
181	19	Isl ebius ,	Islebius
189	3	peruitioſa	perniitioſa
192	17	magiſtris	magiſtri
192	23	Iuditium	inditium
215	4	Lautetum	Lauretum
225	4	Cengeſtis	congeſtis
238	11	proximls	proximis
287	20	content	contenta
292	7	Imperatoriss	Imperatoris
299	10	Innocentil	Innocentii
299	17	ſucceſſoribui	ſucceſſoribus
322	2	Conitantinianus	Conſtantinus
346	31	paurere	paruere
348	25	fagatum	fugatum
377	21	dignoſcltut	dignoſcitur
385	14	dilectorum	delictorum

Reliqua, ſi quæ ſint, Lectoris Iudicio remittuntur.